



THE UNIVERSITY

OF ILLINOIS

LIBRARY

913.05

JOA

v. 10

CLASSICS  
DEPARTMENT

The person charging this material is responsible for its return to the library from which it was withdrawn on or before the **Latest Date** stamped below.

**Theft, mutilation, and underlining of books are reasons for disciplinary action and may result in dismissal from the University.**

UNIVERSITY OF ILLINOIS LIBRARY AT URBANA-CHAMPAIGN

OCT 5 1975

JUN 16 1981

JAN 30 1991

JUL 19 1998

L161—O-1096



ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

---

JOURNAL INTERNATIONAL

D'ARCHÉOLOGIE NUMISMATIQUE

3196



ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤ. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

JOURNAL INTERNATIONAL

D'ARCHÉOLOGIE

NUMISMATIQUE

DIRIGÉ ET PUBLIÉ

PAR

J. N. SVORONOS

Directeur du Musée National Numismatique

TOME DIXIÈME

1907



ATHÈNES

CHEZ L'ÉDITEUR M. J. N. SVORONOS

ET CHEZ MM. BECK ET BARTH



913.05-

J O A

V 10

ΕΡΜΙΟΝΙΔΟΣ  
ΑΛΙΕΙΣ ΟΙ ΕΚ ΤΙΡΥΝΘΟΣ

ΚΑΙ ΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ

(Πίναξ II.)

1.— **Ρ** 15. Κεφαλή θεᾶς ἢ νύμφης πρὸς δεξ. ἥς ἡ κόμη διπλῆταινία περιβαλλομένη καταπίπτει εἰς εὐθεῖς, ἐνίοτε δὲ καὶ κυματίζοντας πλοκάμους.

Ἄνευ ἐπιγραφῆς. Ἄρπη καὶ ρόπαλον πλαγίως τεθειμένα ἐν στεφάνῳ πετροσελίνου (;) κάτω δεδεμένου. Ἡ ἄρπη ἔχει τὸ ἄγκιστρον ποτὲ μὲν πρὸς τᾶνω, ποτὲ δὲ πρὸς τὰ κάτω ἐστραμμένον.

- α) 2,41. — Λονδῖνον = BMC. Peloponnesus p. 140, 47, pl. XXVII, 14.  
Ἄγορασθὲν ἐν ἔτει 1875 παρὰ τοῦ κ. Πετρίδου μετ' ἄλλων διαφόρων, Κρητικῶν τὸ πλεῖστον, νομισμάτων. — Πίναξ II, 1.
- β) 2,40. — Ἀθῆναι, Συλλ. Σούτσου ἀρ. 1062 = Revue Numismatique 1869 p. 178, 21, pl. VII. = Πίναξ II, 2.
- γ) 2,51. — G. Philipsen ἐν Κοπεγχάγῃ. Ἐκ τῆς συλλογῆς Ρουσοπούλου: Πβλ. J. Hirsch, Catal. XIII, 2685, pl. XXX = Πίναξ II, 3.
- δ) 2,61. — G. Philipsen ἐν Κοπεγχάγῃ. Ἄγορασθὲν ἐν Ἑλλάδι τῷ 1905. = Πίναξ II, 4.
- ε) 2,325. — Βερολῖνον, Prokesch-Osten. Ἀγνώστου προελεύσεως.
- ς) 2,60. — Βερολῖνον, Imhoof. Ἄγορασθὲν παρὰ Λάμπρου ἄγνωστον πότε.
- ζ) 2,53. — » ἀρ. 28286. Ἄγορασθὲν παρὰ Π. Λάμπρου ἐν ἔτει 1864.
- η) — I. Λάμπρου, Ἀναγραφή τῶν νομισμάτων τῆς Πελοποννήσου σελ. 96, πίν. IB', 5, ἐνθα ἡ ἄρπη (ὄπλον τοῦ Περσέως) περιγράφεται ἐκ περιέργου παραδρομῆς ὡς κινύρα (μουσικὸν ὄργανον).

Σημ. Ταῦτα κατετάσσοντο μέχρι τοῦδε εἰς τὸ Ἄργος τῆς Ἀργολίδος.

2.— **Ρ** 13. Κεφαλή *Ἡρακλέους* | ἄνευ ἐπιγραφῆς. *Ρόπαλον* ἐν  
 πωγωνοφόρος ἐν λεοντῇ, πρὸς μέσῳ δύο ἀστέρων μεθ' ἑξ ἀκτί-  
 δεξιά. | νων. Πεδίον ἔγκοιλον.

- α) 0,94. — Ἀθῆναι, 1891/2, Λ', 229. Ἐκ τῶν ἐν Μαντινείᾳ ἀνασκαφῶν τῆς  
 Γαλλικῆς Ἀρχαιολ. Σχολῆς Ἀθηνῶν. = *Πίναξ* II, 5.  
 β) 0,93. — Ἀθῆναι, 4396β. Δῶρον Ἐρρίκου Convert. = *Πίναξ* II, 6.  
 γ) 0,90. — Λονδῖνον. Ἐκ τῆς συλλογῆς Charles Tonnley = BMC. Pe-  
 loronnesus p. 121, 2, pl. XXVI, 2 (Λακωνία). = *Πίναξ* II, 7.  
 δ) 0,71. — Λονδῖνον. Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ λόρδου Elgin = BMC. Pe-  
 loronnesus p. 121, 3.  
 ε) 0,91. — Βερολῖνον, Fox (παρὰ Borrell).  
 ς) 0,87. — » Imhoof. Ἀγορασθὲν ἐν Ἀθήναις.  
 ζ) 0,77 (διάτρητον). — Βερολῖνον, Prokesch-Osten.  
 η) 0,88. — G. Philipsen ἐν Κοπεγχάγῃ. Ἀγορασθὲν ἐν Ἑλλάδι τῷ 1900  
 θ) 0,88. — J. Hirsch, Catal. XIII n° 2648.  
 ι) — I. Λάμπρος, Ἀναγραφή τῶν νομ. τῆς Πελοπονν. σ. 84, πίν. Γ', 9.

*Σημ.* Ταῦτα καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 3 κατετάσσοντο μέχρι τοῦδε εἰς τὴν Λακε-  
 δαίμονα.

3.— **Ρ** 11. Κεφαλή *Ἡρακλέους* | ἄνευ ἐπιγραφῆς. *Ρόπαλον*. Πε-  
 πωγωνοφόρος ἐν λεοντῇ, πρὸς δίδιον ἔγκοιλον.  
 ἀριστερά.

- \*\* α) 0,95. — Ἀθῆναι, 4397. Ἐκ τοῦ εὐρήματος τοῦ Κρανιδίου. Ἀγορασθὲν  
 παρὰ Γρ. Μπουρνιά τῇ 27 Ἰουλίου 1863 μετὰ δέκα χαλκῶν  
 τῆς Τίρυνθος, δύο ἀργυρῶν τῆς Ἐρμιόνης καὶ δύο ἀργυρῶν  
 τῆς Αἰγίνης, πάντων προερχομένων ἐκ τοῦ αὐτοῦ εὐρήματος  
 τοῦ Κρανιδίου. = *Πίναξ* II, 8.  
 β) 0,90. — Βερολῖνον, Imhoof. Ἀγνωστον ποῦ καὶ πότε ἀγορασθὲν.

4.— **Ρ** 11. Ὅμοίως. | ΤΙΡΥΝ ἄρ., ΘΙΩΝ δεξ. καὶ ἐν  
 κύκλῳ πέριξ. *Ρόπαλον*, οὗ ἡ κε-  
 φαλή πρὸς τᾶνω. Πεδίον ἔγκοιλον.

- α) 0,775. — J. Hirsch, Catal. XIII, ἀρ. 2738, πίν. XXX. = *Πίναξ* II, 9.  
 β) 0,66. — » » » » 2739. Ἀμφότερα ἐκ τῆς συλλο-  
 γῆς Ἀθ. Ρουσοπούλου, πωληθέντα παρὰ τοῦ Hirsch, τὸ μὲν  
 ἀντὶ 305 τὸ δὲ ἀντὶ 90 μαρκῶν εἰς ἀγνώστους μοι. Τοῦ πρώ-  
 του εὔρον ἐκμαγεῖον ὑπὸ τοῦ Ποστολάκα ἐν τῇ συλλογῇ τῆς  
 Γερμανικῆς Ἀρχαιολ. Σχολῆς μετὰ τῆς σημειώσεως αὐτοῦ  
 «Vidi numum Athenis die 30 Sept./12 Oct. 1885».

5.— **Α** 20. Κεφαλή *Ἡρακλέους* πω- | Τ—Ι Φοῖνιξ. Πεδίον ἔγκοιλον.  
γωνοφόρος ἐν λεοντῇ, πρὸς ἄρ.

- α) 4,70. — Βερολῖνον, Prokesch-Osten. Ἄγνωστον πότε καὶ πόθεν ἀγορασθέν. = Rev. Numism. 1865 p. 153, 1 (εἰκόν).
- β) 3,52. — Βερολῖνον, Imhoof. Ἀγορασθέν παρὰ Π. Λάμπρου ἐν ἔτει 1878.
- γ) — Λονδῖνον. Δωρηθὲν τῷ Βρεττανικῷ Μουσεῖῳ ἐν ἔτει 1850 ὑπὸ τῆς British Treasury μετὰ πολλῶν ἄλλων διαφόρων ἑλληνικῶν νομισμάτων. = BMC. Peloponnesus p. 164, pl. XXX, 14. = Πίναξ II, 10.
- δ) 4,10. — G. Philipsen ἐν Κοπεγχάγῃ. Ἐκ τῆς συλλογῆς Ἀθ. Ρουσοπούλου. = Πίναξ II, 11.
- ε) — Ι. Λάμπρου, Ἀναγραφή τῶν νομισμάτων τῆς Πελοποννήσου σελ. 105, 1-2, πίν. ΙΓ', 2.

6.— **Α** 15. Κεφαλή *Ἀπόλλωνος* | Τ—Ι Φοῖνιξ. Ἐν τῷ πεδίῳ ἄρ  
δαφνοστεφής, πρὸς ἄρ. Πρὸ αὐ- | λύρα (χελώνιον), δεξιᾷ δὲ στα-  
τῆς Δ. | φυλή.

- α) 2,03. — Ἀθῆναι, Συλλ. Σούτσου ἄρ. 1086.
- β) 1,84. — » 4457. Δῶρον Μιχ. Ζαρίφη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Τὸ πρῶτον ἀναγνωρισθὲν ὑπὸ Π. Λάμπρου ὡς ἀνήκον τῇ Τίρυνθι. Ἴδε Rev. Numism. 1864 p. 184 note 2.
- γ) 2,99. — Κοπεγχάγῃ. Ἀγορασθέν ἐν ἔτει 1892/3. (Ἐκτυπον αὐτοῦ ἐν τῇ Γερμανικῇ Ἀρχαιολ. Σχολῇ φέρει τὴν σημείωσιν τοῦ Ποστολάκα «apud J. Lambrum 9/21 Nov. 1892»).
- δ) 2,85. — Κοπεγχάγῃ. Ἀγορασθέν ἐν ἔτει 1880/1. = Πίναξ II, 12.
- ε) 2,31. — Μουσεῖον Thorwaldsen ἐν Κοπεγχάγῃ. = Müller, Descript. des monnaies antiques du Musée Thorwaldsen p. 127, n° 804, pl. II, 1 (Δῆλος).
- ς) — Λονδῖνον = BMC. Peloponnesus p. 164, n° 2, pl. XXX, 15. Δωρηθὲν τῷ Βρεττανικῷ Μουσεῖῳ ἐν ἔτει 1852 ὑπὸ τῆς British Treasury μετὰ πολλῶν ἄλλων νομισμάτων διαφόρων ἑλληνικῶν χωρῶν.
- ζ) 2,88. — Βερολῖνον 115/1874. Ἀγορασθέν παρὰ Π. Λάμπρου.
- \* η) 2,77. — Ἀλ. Μελετόπουλος. Προέλευσις «Κόρινθος ἢ Ἐρμιόνη».
- θ) 2,56. — G. Philipsen ἐν Κοπεγχάγῃ. Ἐκ τῆς συλλογῆς Ἀθ. Ρουσοπούλου. = J. Hirsch, Cat XIII, n° 2740. = Πίναξ II, 13.
- ι) — Συλλογὴ Courtois. = Rev. Num. 1864, p. 178, 1, pl. VIII, 1.
- ια) — J. Hirsch, Catal. XIII, n° 2741.

Σημ. Ἐπὶ τῶν πλείστων τὸ Δ εἶναι ἀφανὲς ἔνεκεν ἀποτριβῆς. Σαφῶς διατηρεῖται ἐπὶ τῶν κομματίων γ, δ, ε καὶ ι.

7.— Α 12. Ὅμοια κεφαλή, ἀλλὰ |     ⚭ ἀρ. Φοῖνιξ. Δεξιᾷ αὐτοῦ λύρα  
πρὸς δεξιά. |     (χελώνιον) πλαγίως τεθειμένη.

α) 1,90. — Ἀθῆναι. Πρώην Συλλογὴ Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας ἀρ. 481. = Α.  
Engel: Rev. Numism 1885 p. 13 n° 24 (ὡς μετὰ ΤΙ[Ρ]Υ).  
= Πίναξ II, 14.

8.— Α 13. Ὅμοίως. |     ⚭ ἀριστ. Φοῖνιξ. Δεξιᾷ αὐτοῦ  
μέγα Δ (= Α;).

α) 2,03. — Ἀθῆναι 1904/5 ΚΑ' 2. Δωρηθὲν ὑπὸ Αὐγερινῶ Ἐπιδαύρου. = Πίναξ II, 15.

\*\* β) — Λονδίνον. Ἀγορασθὲν παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Fox ἐν ἔτει 1863.  
= BMC. Peloponnesus p. 164, 3 (ἐνθα περιγράφεται ὡς  
φέρον ΤΙ—RV). = Πίναξ II, 16.

9.— Α 12. Ὅμοίως. |     IT ἀριστ. Φοῖνιξ. Δεξιᾷ αὐτοῦ  
κτεῖς θαλάσσιος (ὄστρακον).

\*\* α) 1,77. — Ἀθῆναι 4460. Εὔρημα Κρανιδίου. Ἀγορασθὲν τῇ 27 Ἰουλίου  
1863 παρὰ Γρ. Μπουρνιά. = Βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. =  
Πίναξ II, 17.

β) 1,80. — Ἀθῆναι 4460. Δῶρον Π. Λάμπρου.

γ) 1,60. — » Συλλογὴ Σούτσου ἀρ. 1089. = Πίναξ II, 18.

\*\* δ) — Συλλογὴ Courtois = Rev. Num. 1865, p. 178, n° 3, pl. VII, 3.

ε) 2,11. — Ἀλ. Μελετόπουλος ἐν Πειραιεῖ.

ς) 1,95. — G. Philipsen ἐν Κοπεγχάγη. Ἀγορασθὲν ἐν Ἀθήναις.

ζ) 1,75. — Κοπεγχάγη. Ἀγορασθὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ ἔτος 1904/5.

η) 1,74. — Βερολῖνον 28847. Ἀγορασθὲν παρὰ Χελδράϊχ ἐν ἔτει 1869.

\* θ) 1,85. — » Imhoof. Ἀγνωστον πότε καὶ πόθεν.

ι) 1,94. — » » » »

ια) 2,41. — » Löbbecke, παρὰ Güterbock.

10.— Α 14. Ἡ αὐτὴ κεφαλή πρὸς δ. |     I—T Φοῖνιξ.

\* α) 1,82. — Ἀθῆναι 4459. Δῶρον Κωνσταντίνου Κροκιδᾶ (Κορινθίου). =  
Ποστολάκας ἐν Πρωτανικῇ λογοδοσίᾳ 1863-4 σελ. 48 ἀρ. 32.  
= Rev. Numism. 1865 p. 153, 2. = Πίναξ II, 19.

11.— Α 13. Ὅμοίως. |     T—I Ὅμοίως.

\*\* α) 1,50. — Ἀθῆναι 4458. Ἀγορασθὲν παρὰ Γρ. Μπουρνιά τῇ 27 Ἰουλίου  
1863. Βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = Πίναξ II, 20.

- β) 1,72. — Ἀθῆναι, Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας ἀρ. 482.  
 γ) 1,80. — » 1903/4 ΛΒ', 35. *Ἐύρημα Ἐπιδαύρου* ἐν ταῖς ἀνασκα-  
 φαῖς τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας τοῦ 1903, ἀποσταλὲν διὰ τοῦ  
 ἐγγράφου ἀρ. 876 τῆς 20 Ἰουλίου 1904.  
 \*\* δ) — Coll. Courtois = Rev. Num. 1864, p. 178, n<sup>o</sup> 2, pl. VII, 2.  
 ε) — Cat. de la coll. L. Walcher de Molthein (1895) p. 131, 1656.

12.— Α 12. Ὅμοίως. | Τ—ΙΡ Ὅμοίως.

- α) 1,65. — Ἀθῆναι 4461. Ἐξ ἀνταλλαγῆς. Ἴδε βιβλίον ἀνταλλαγῶν σελ.  
 119, παρὰ τοῦ Σ. Λαφαζάνη τῆν 2 Σεπτεμβρίου 1862. = Rev.  
 Num. 1865 p. 153, 3. = Πίναξ II, 21.  
 \*\* β) — Συλλογὴ Courtois = Rev. Num. 1865 p. 153, 3 (σημείωσις 1).  
 \* γ) 1,36. — Βερολῖνον, *Prokesch-Osten*.  
 δ) 1,74. — » Löbbecke. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1888.

13.— Α 12. Ὅμοίως. |  $\begin{matrix} \text{R} \\ \text{V} \\ \text{N} \end{matrix}$  —  $\begin{matrix} \text{I} \\ \text{T} \end{matrix}$  Ὅμοίως.

- α) 1,54. — Ἀθῆναι 4467. Ἐξ ἀγορᾶς παρὰ Γρ. Μπουρνιά τῆ 27 Ἰουλίου  
 1863. Ἴδε βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = Πίναξ II, 22.

14.— Α 12. Ὅμοίως. |  $\begin{matrix} \text{B} \\ \text{V} \\ \text{N} \end{matrix}$  —  $\begin{matrix} \text{I} \\ \text{T} \end{matrix}$  Ὅμοίως.

- ? α) 1,60. — Ἀθῆναι 4463. Ἐξ ἀνταλλαγῆς. Ἴδε βιβλίον ἀνταλλαγῶν σελ.  
 119 παρὰ τοῦ Σ. Λαφαζάνη τῆ 2 Σεπτεμβρίου 1862.  
 β) 1,40. — Ἀθῆναι 4472β. Δῶρον Π. Λάμπρου = Πίναξ II, 23.  
 γ) 1,55. — » 4472α. Δῶρον Π. Λάμπρου.  
 \*\* δ) — Συλλογὴ Courtois = Rev. Num. 1864 p. 173, 6 pl. VII, 6.  
 ε) 1,27. — Βερολῖνον. Löbbecke παρὰ Güterbock = Πίναξ II, 24.

15.— Α 12. Ὅμοίως. |  $\begin{matrix} \text{I} \\ \text{T} \end{matrix}$  —  $\begin{matrix} \text{R} \\ \text{V} \end{matrix}$  Ὅμοίως.

- \*\* α) 1,85. — Ἀθῆναι 4463. Ἐξ ἀγορᾶς παρὰ Γρ. Μπουρνιά τῆ 27 Ἰουλίου  
 1863. Ἴδε βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = Rev. Num. 1864 p.  
 178, 4<sup>bis</sup>. = Πίναξ II, 25.  
 β) 1,71. — Βερολῖνον 28847 παρὰ Χελδράιχ 1869. = Πίναξ II, 26.

16.— Α 12. Ὅμοίως. |  $\begin{matrix} \text{I} \\ \text{T} \end{matrix}$  —  $\begin{matrix} \text{R} \\ \text{V} \end{matrix}$  Ὅμοίως.

- \*\* α) 1,75. — Ἀθῆναι 4462. Ἐξ ἀγορᾶς παρὰ Γρ. Μπουρνιά τῆ 27 Ἰουλίου  
 1863. Ἴδε βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = Rev. Num. 1864 p.  
 178, 4 pl. VII, 4. = Πίναξ II, 27.

- β) 1,46. — Κοπεγχάγη. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1907 παρὰ τοῦ Hirsch (Συλλογὴ Ρουσοπούλου). = Hirsch Cat. XIII n° 2742.  
 γ) — Cat. Coll. Th. Prowe (1904) p. 47 n° 814.  
 δ) 1,75. — Ἀλ. Μελετόπουλος ἐν Πειραιεῖ.  
 ε) — Ι. Σόλων ἐν Ἀθήναις.

17.— **Α** 12. Ὁμοίως.

□ —  $\begin{matrix} R \\ Y \\ N \end{matrix}$

Ὁμοίως.

- α) 1,60 — Ἀθῆναι 4465. Ἐξ ἀνταλλαγῆς. Ἴδε βιβλίον ἀνταλλαγῶν σελ. 119 παρὰ τοῦ Σ. Λαφαζάνη τῆ 2 Σεπτεμβρίου 1862. = *Πίναξ* II, 28.

18.— **Α** 13. Ὁμοίως.

□ —  $\begin{matrix} R \\ Y \\ N \end{matrix}$

Ὁμοίως.

- \*\* α) 1,90. — Ἀθῆναι 4464. Εὔρημα Κρανιδίου. Ἀγορασθὲν τῆ 27 Ἰουλίου 1863 παρὰ Γρ. Μπουρνιά. Ἴδε βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = *Πίναξ* II, 29.  
 β) 1,70 — Ἀθῆναι 4466. Ἐξ ἀνταλλαγῆς παρὰ Σ. Λαφαζάνη τῆ 2 Σεπτεμβρίου 1862. Ἴδε βιβλίον ἀνταλλαγῶν σελ. 131.  
 γ) 1,67. — Ἀθῆναι 4466<sup>α</sup>. Δῶρον Π. Λάμπρου.  
 δ) 1,37. — » 4466<sup>β</sup>. » »  
 ε) 1,82. — Ἀθῆναι, Συλλογὴ Σούτσου ἀρ. 1087.  
 ς) 1,70. — » » » » 1088.  
 \*\* ζ) — Λονδῖνον. Ἀγορασθὲν παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Fox ἐν ἔτει 1863. = BMC. Peloponnesus p. 164, 4. = *Πίναξ* II, 30.  
 η) 1,44. — Μόναχον. Ἀγνώστου προελεύσεως.  
 θ) 1,81. — Κοπεγχάγη (ἡ ἐπιγραφὴ ἐφθαρμένη). Ἀγνώστου προελεύσεως.  
 ι) 1,43. — Κοπεγχάγη. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1907 παρὰ J. Hirsch.  
 ια) 1,57. — Βερολῖνον, Fox. Παρὰ Τρικούπη ἐν ἔτει 1864.  
 ιβ) 1,58. — » 34/1886 Παρὰ von Sallet  
 \* ιγ) 1,78. — » *Imhoof*. Παρὰ Ἀθ. Ρουσοπούλου.  
 ιδ) 1,52. — » Löbbecke. Ἀγορασθὲν τῷ 1878/9.  
 ιε) 1,81. — » Prokesch-Osten. } Ἀγνώστον  
 ις) 1,53. — » Löbbecke. } πότε καὶ πόθεν  
 \* ιζ) 1,51. — » *Prokesch-Osten*. } ἠγοράσθησαν.  
 \*\* ιη) 1,68. — » *Fox*. Παρὰ Merlin τῷ 1863.  
 ιθ) — [ » ] = Doubletten des Kgl. Münzkabinetts zu Berlin (1906) p. 50 n° 1004 (ἐσφαλμένως ὡς μετὰ TI—PY).  
 κ) — Παρίσιοι Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1875 ἐκ τῆς συλλογῆς Μαργαρίτου. = Rev. Numism. 1874/7 p. 448, 74.  
 κα) — Luynes, Annali del Instituto 1842 p. 139 Monnum. III, 35, 13, ἔνθα τὸ μὲν μέταλλον ἐσφαλμένως ἐσημειώθη ὡς **Α**,

ἡ δ' ἐπιγραφὴ ἐσφαλμένως ἀνεγνώσθη ΚΥΝΤΙ ἀποδοθέντος τοῦ νομίσματος εἰς τὸ Κυτίνιον τῆς Θεσσαλίας. Ἴδε R. Weil, ἐν Zeitsch. f. Num. I 217, καὶ ἐν Friedlaender, Reeretorium zur antiken Numismatik σελ. 207. Imhoof-Blumer Zeit. f. Num. τόμ. II (1875) p. 87.—Ὁ κ. Babelon μοὶ γράφει ὡς πρὸς τὸ νόμισμα τοῦτο «il n'est pas certain que le duc de Luynes l'aie eue dans sa collection ou qu'il ait gardée».

- κβ) 1,43. — Philipsen. Ἀγορασθὲν ἐν Ἑλλάδι τῷ 1898/9.  
 κγ) — I. Λάμπρος, κατὰ ἔκτυπον Α. Ποστολάκα, νῦν ἐν τῇ Γερμανικῇ Ἀρχαιολ. Σχολῇ Ἀθηνῶν.  
 κδ) — Ἀλ. Μελετόπουλος, ἐν Πειραιεῖ.

19.—  $\text{⌘}$  13. Ὅμοίως. |  $\text{Π} - \text{ΡΥΝ}$  Ὅμοίως.

- \*\* α) 2,07. — Ἀθῆναι 4469. Εὔρημα Κρανιδίου. Ἀγορασθὲν τῇ 27 Ἰουλίου 1863 παρὰ Γρ. Μπουρνιά. Ἴδε βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53.  
 \*\* β) — Συλλογὴ Courtois = Rev. Numism. 1864 p. 178,5 pl. VII,5. = Πίναξ II, 31.  
 γ) — [Βερολῖνον n° 8836], (ἡ ἐπιγραφὴ ἐξίτηλος) ἀγορασθὲν τῷ 1899 παρὰ Lussin. = Doubletten des Kgl Münzkabinetts zu Berlin p. 50 n° 1003 (ἐσφαλμένως ὡς μετὰ ΠΙ—ΡΥ).

20.—  $\text{⌘}$  13. Ὅμοίως. |  $\text{ΝΣΙΘ} - \text{ΤΙΡΥΝ}$  Ὅμοίως.

- \*\* α) 1,57. — Ἀθῆναι 4471. Εὔρημα Κρανιδίου. Ἀγορασθὲν τῇ 27 Ἰουλίου 1863 παρὰ Γρ. Μπουρνιά. Ἴδε βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = Rev. Num. 1864 p. 179, 7 pl. VII, 7. = Πίναξ II, 32.  
 β) — I. Λάμπρος, Ἀναγραφὴ τῶν νομισμάτων τῆς Πελοποννήσου σελ. 105 πίν. ΙΓ', 3.  
 γ) 1,71. — Βερολῖνον 28784 Κομισθὲν ἐξ Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Bergmann ἐν ἔτει 1867.  
 δ) 1,48. — Βερολῖνον. Imhoof, παρὰ Λάμπρου. ἄγνωστον πότε.  
 ε) 2,10. — » Löbbecke παρὰ Güterbock.

21.—  $\text{⌘}$  13. Ὅμοίως. |  $\text{ΝΣΙΘ} - \text{ΤΙΡΥΝ}$  (οὕτως ἄνευ τοῦ μέσου Ν).

- \*\* α) 1,68. — Ἀθῆναι 4470. Εὔρημα Κρανιδίου. Ἀγορασθὲν τῇ 27 Ἰουλίου 1863 παρὰ Γρ. Μπουρνιά. Ἴδε βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = Rev. Num. 1864 p. 178, 6bis. = Πίναξ II, 33.

β) 2,07 — Μόναχον. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1869 ἐν Ἀθήναις παρὰ τοῦ ἀυλικοῦ ἱατροῦ Sertori.

22.— Α 13. Ὅμοίως.

ΤΙΡΥ δεξ. ΝΘΙΩΝ ἄρ. κυκλικῶς περὶ ρόπαλον.

- \* \* α) 2,58. — Ἀθῆναι 4472. Εὔρημα Κρανιδίου. Ἀγορασθὲν τῇ 27 Ἰουλίου 1863 παρὰ Γρ. Μπουρνιά. Ἴδε βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = *Πίναξ* II, 34.
- \* \* β) — Συλλογὴ Courtois = Rev. Num. 1864 p. 179, 8 pl. VII, 8.
- γ) 1,86. — Κοπεγχάγη. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1868.
- δ) 1,07. — G. Philipsen ἐν Κοπεγχάγῃ. = *Πίναξ* II, 35.
- ε) — Λονδῖνον. = BMC. Peloponnesus p. 164, 5 pl. XXX, 16. = *Πίναξ* II, 36.
- ς) — Παρίσιοι. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1876 παρὰ Feuardent.
- ζ) 1,82. — Βερολῖνον 33/1886 παρὰ von Sallet.
- η) 1,97. — » Imhoof. Ἀγνώστου προελεύσεως.
- \* θ) 1,74. — » *Prokesch-Osten*. Ἀγνώστου προελεύσεως.
- ι) 2,26. — » Löbbecke. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1878/9.
- \* \* ια) 1,64. — » *Fox*. } Ἀγορασθέντα τῷ 1863 παρὰ τοῦ ἐν Ἀθή-  
ναις ἄγγλου προξένου Merlin μετὰ τοῦ
- \* \* ιβ) 1,87. — » *Fox*. } ἀνωτέρω ἄρ. 18, ιη, καὶ δὴ «*ἐξ εὐρήματος*  
*60 ὁμοίων κομματίων*».
- ιγ) — [ » ] Prokesch. = Doubletten des Kgl. Münzkabinetts zu Berlin (1906) p. 50 n° 1004.
- ιδ) — Cat. de la coll. Walcher de Molthein (1895) p. 131 n° 1657.

23.— Α 13. Ὅμοίως.

Ἀνεπίγραφον (;). Φοῖνιξ.

α) 1,71 (κατιωμένον). — Κοπεγχάγη. Ἀγνώστου προελεύσεως. = *Πίναξ* II, 37.

24.— Α 11. Κεφαλὴ ὁμοία (;)  
ἀλλὰ πρὸς ἄριστερά.

Ἐπιγραφὴ δυσανάγνωστος. Φοῖ-  
νιξ.

α) 1,40. — Ἀθῆναι 1896/7 IB I, 479 (δῶρον Τσιβουράκη). Τὸ νόμισμα τοῦτο εἶναι ἴσως Κρητικόν. = *Πίναξ* II, 38.

*Σημ.* Εἰς τὴν πάντοτε φιλικὴν προθυμίαν τῶν σοφῶν συναδέλφων μου κ.κ. Babelon, Regling, Jörgensen, καὶ τοῦ φεῦ! τόσο προώρως ὅσον καὶ αἰφνιδίως θανόντος ἀγαπητοῦ μου Riggauer, ὡς καὶ ἐκείνην τῶν φίλων μου κ.κ. Philipsen, Μελετοπούλου καὶ Σόλωνος ὀφείλεται ἢ ἐν πλείστοις ἀκρίβεια καὶ αἰ λεπτομέρεια τοῦ ἀνωτέρω καταλόγου.

Περὶ τῶν ἀνωτέρω περιγραφομένων νομισμάτων οὐδείς ἀμφέβαλλε μέχρι τοῦδε ὅτι ἐκόπησαν ἐν τῇ περιφήμῳ πόλει τῆς Τίρυνθος. Κύριος σκοπὸς τῆς παρουσίας μελέτης εἶναι τὸ νὰ δειχθῇ ὅτι ἡ γενικὴ αὕτη πεποίθησις εἶναι ἐσφαλμένη, ὅτι δὲ ταῦτα ἐκόπησαν ἐν τῇ πόλει τῆς Ἐρμιονίδος Ἀλιεῖς, ὑπὸ τῶν ἐκεῖσε καταφυγόντων Τίρυνθίων μετὰ τὴν ἐν ἔτει 468 π. Χ. καταστροφὴν τῆς πόλεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἀργείων.

Τὴν καταστροφὴν ταύτην μνημονεύουσι τὰ ἐξῆς ἀρχαῖα χωρία :

Παυσαν. II, 25, 7: Προϊοῦσι δὲ ἐντεῦθεν καὶ ἐκτραπεῖσιν ἐς δεξιὰν Τίρυνθός ἐστιν ἐρείπια. Ἀνέστησαν δὲ καὶ Τίρυνθίους Ἀργεῖοι, συνοίκους προσλαβεῖν καὶ τὸ Ἄργος ἐπαυξῆσαι θελήσαντες.

Παυσαν. II, 17, 5: Τὸ δὲ ἀρχαιότατον (τῶν ἐν τῷ Ἡραίῳ ἀγαλμάτων τῆς Ἥρας) πεποίηται μὲν ἐξ ἀχράδος<sup>1</sup>, ἀνετέθη δὲ ἐς Τίρυνθα ὑπὸ Πειράσου τοῦ Ἄργου, Τίρυνθα δὲ ἀνελόντες Ἀργεῖοι κομίζουσιν ἐς τὸ Ἡραῖον· ὃ δὴ καὶ αὐτὸς εἶδον, καθήμενον ἀγαλμα οὐ μέγα.

Παυσαν. VIII, 46, 3: Ἀργείοις δὲ τὰ ἐκ Τίρυνθος (ἀπαχθέντα ἀγάλματα) ἔτι καὶ ἐς ἐμέ, τὸ μὲν παρὰ τὴν Ἥραν ξόανον, τὸ δὲ ἐν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐστὶν ἀνακείμενον τοῦ Ἥλείου.

Παυσαν. V, 23, 3: Τούτων τῶν πόλεων (ἧν τὰ ὀνόματα ἦσαν ἐγγεγραμμένα ἐν Δελφοῖς ὡς πολεμησασῶν ἐναντίον Μαρδονίου τε καὶ Μήδων) τοσαῖδε ἦσαν ἐφ' ἡμῶν ἔρημοι. Μυκηναῖοι μὲν καὶ Τίρυνθιοὶ τῶν Μηδικῶν ὕστερον ἐγένοντο ὑπὸ Ἀργείων ἀνάστατοι.

Παυσαν. VIII, 27, 1: Συνῆλθον δὲ ὑπὲρ ἰσχύος ἐς αὐτὴν οἱ (συνοικίσαντες ἐν ἔτει 370 π. Χ. τὴν Μεγάλην πόλιν) Ἀρκάδες, ἅτε καὶ Ἀργείους ἐπιστάμενοι τὰ μὲν ἔτι παλαιότερα μόνον οὐ κατὰ μίαν ἡμέραν ἐκάστην κινδυνεύοντας ἰπὸ Λακεδαιμονίων παρασιτῆναι τῷ πολέμῳ, ἐπειδὴ δὲ ἀνθρώπων πλήθει τὸ Ἄργος ἐπηύξησαν καταλύσαντες Τίρυνθα καὶ Ὑσιᾶς τε καὶ Ὀρνεᾶς καὶ Μυκῆνας καὶ Μίδειαν καὶ εἰ δὴ τι ἄλλο πόλισμα οὐκ ἀξιόλογον ἐν τῇ Ἀργολίδι ἦν, τὰ τε ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἀδεέστερα τοῖς Ἀργείοις ὑπάρξαντα καὶ ἅμα ἐς τοὺς περιοίκους ἰσχὺν γενομένην αὐτοῖς.

Αἴτιον τῆς μετὰ τὰ Μηδικὰ καταστροφῆς ταύτης τῆς Τίρυνθος

1. Πβλ. τὸ χωρίον Αἰλιαν. Ποικίλ. ἱστορ. III, 39: "Ὅτι βαλάνους Ἀρκάδες... Τίρυνθιοὶ δὲ ἀχράδας δεῖπνον εἶχον.

ὑπὸ τῶν Ἀργείων θεωρεῖται ὑπὸ τῶν νῦν σοφῶν αὐτὸ ἐκεῖνο, δι' ὃ ὑπὸ τῶν αὐτῶν κατεστράφησαν καὶ αἱ Μυκῆναι, αἱ ἐν ταῖς ἀνωτέρω μαρτυρίαις ἀναφερόμεναι ὡς σὺν τῇ Τίρυνθι καταστραφεῖσαι. Τὴν καταστροφὴν δὲ ταύτην τῶν Μυκηνηῶν δικαιολογεῖ ὁ Πausanίας (II, 16, 5) ὡς ἐξῆς: «Μυκήνας δὲ Ἀργεῖοι καθεῖλον ὑπὸ ζηλοτυπίας. ἡσυχάζοντων γὰρ τῶν Ἀργείων κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν τοῦ Μήδου, Μυκηναῖοι πέμπουσιν ἐς Θερμοπύλας ὀγδοήκοντα ἄνδρας, οἳ Λακεδαιμονίοις μετέσχον τοῦ ἔργου. Τοῦτο ἤνεγκέ σφισιν ὄλεθρον τὸ φιλοτίμημα παροξύναν Ἀργεῖους».

Ἐκτενέστερον ἱστορεῖ ὡς ἐξῆς τὰ τῆς καταστροφῆς τῶν Μυκηνηῶν ὁ Διόδωρος (XI, 65), ὁρίζων ὡς ἔτος τοῦ γεγονότος τὴν 78ῃν ὀλυμπιάδα (468-464 π. Χ.): «Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀργεῖοις καὶ Μυκηναίοις ἐνέστη πόλεμος διὰ τοιαύτας αἰτίας. Μυκηναῖοι διὰ τὸ παλαιὸν ἀξίωμα τῆς ἰδίας πατρίδος οὐχ ὑπήκουον τοῖς Ἀργεῖοις, ὥσπερ αἱ λοιπαὶ πόλεις αἱ κατὰ τὴν Ἀργείαν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν ταπτόμενοι τοῖς Ἀργεῖοις οὐ προσεῖχον. ἠμφισβήτουν δὲ καὶ περὶ τῶν ἱερῶν τῆς Ἥρας, καὶ τὸν ἀγῶνα τὸν Νεμεαῖον ἠξίουσαν ἑαυτοὺς διοικεῖν· πρὸς δὲ τούτοις τῶν Ἀργείων ψηφισαμένων μὴ συμμαχεῖν εἰς Θερμοπύλας τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐὰν μὴ μέρος τῆς ἡγεμονίας αὐτοῖς παραδῶσι, μόνοι τῶν τὴν Ἀργείαν κατοικούντων συνεμάχησαν οἱ Μυκηναῖοι τοῖς Λακεδαιμονίοις. Τὸ δὲ σύνολον ὑπώπτευον αὐτοὺς μήποτε ἰσχύσαντες ἐπὶ πλεόν τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητήσωσι τοῖς Ἀργεῖοις διὰ τὸ παλαιὸν φρόνημα τῆς πόλεως. Διὰ δὴ ταύτας τὰς αἰτίας ἀλλοτρίως διακείμενοι, πάλαι μὲν ἔσπευδον ἄραι τὴν πόλιν, τότε δὲ καιρὸν εὐθροτον ἔχειν ἐνόμιζον, ὀρῶντες τοὺς Λακεδαιμονίους τεταπεινωμένους καὶ μὴ δυναμένους τοῖς Μυκηναίοις βοηθεῖν. Ἀθροίσαντες οὖν ἀξιόλογον δύναμιν ἔκ τε Ἀργους καὶ ἔκ τῶν συμμαχίδων πόλεων ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτούς, νικήσαντες δὲ μάχῃ τοὺς Μυκηναίους καὶ συγκλείσαντες ἐντὸς τειχῶν ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν· οἱ δὲ Μυκηναῖοι χρόνον μὲν τινα τοὺς πολιορκοῦντας εὐτόνως ἠμύνοντο, μετὰ δὲ ταῦτα λειπόμενοι τῷ πόνῳ καὶ τῶν Λακεδαιμονίων μὴ δυναμένων βοηθεῖν διὰ τοὺς ἰδίους πολέμους καὶ τὴν ἔκ τῶν σεισμῶν γενομένην αὐτοῖς συμφορὰν, ἄλλων δ' οὐκ ὄντων συμμάχων, ἐρημίᾳ τῶν ἐπικουρούντων κατὰ κράτος ἤλωσαν. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι τοὺς Μυκηναίους ἀνδραποδισάμενοι καὶ δεκάτην ἐξ αὐτῶν τῷ θεῷ καθιε-

ρώσαντες τὰς Μυκῆνας κατέσκαψαν. Αὕτη μὲν οὖν ἡ πόλις, εὐδαίμων ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις γενομένη καὶ μεγάλους ἄνδρας ἔχουσα καὶ πράξεις ἀξιολόγους ἐπιτελεσαμένη, τοιαύτην ἔσχε τὴν καταστροφὴν, καὶ διέμεινεν ἀοίκητος μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων».

Ὅτι δ' ἐκ τῆς Ἀργείας πλὴν τῶν Μυκηναίων μετέσχον τοῦ κατὰ τῶν Μήδων πολέμου καὶ οἱ Τιρύνθιοι, πιστοῦται ἐκ πολλῶν ἀρχαίων μαρτυριῶν <sup>1</sup>, ἰδίως δ' ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει βάσεως τοῦ Δελφικοῦ τρίποδος, ἐφ' ἧς ἀναγράφονται μεταξὺ τῶν ἀποκρουσάντων τοὺς βαρβάρους οἱ ΤΙΡΥΝΘΙΟΙ καὶ ΜΥΚΑΜΕΞ <sup>2</sup>.

Ἄλλως διηγεῖται τὰ τῆς ἀλώσεως τῆς Τίρυνθος ὁ Ἡρόδοτος (VI, 83), ὅστις ἱστορῶν τὸν βραχὺ πρὸ τοῦ 481 π. Χ. ὄλεθρον τῶν Ἀργείων ἐπὶ τοῦ Κλεομενικοῦ πολέμου, προσθέτει: «Ἀργος δὲ ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα ἄρχοντές τε καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. Ἐπειὲν σφεας οὗτοι ἀνακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἀργος ἐξέβαλον. Ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. Τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθημα ἐς ἀλλήλους, ἔπειτεν δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας. Οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότησι. Ἐκ τούτου δὲ πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχρόν, ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν».

Τὴν οὕτω μεμαρτυρημένην καὶ κοινῶς παραδεκτὴν καταστροφὴν περὶ τὸ 468 π. Χ. τῆς Τίρυνθος, τῶν Μυκηναίων καὶ τῶν ἄλλων μικροτέρων πόλεων τῆς Ἀργείας καὶ τὸν συνοικισμὸν τῶν κατοίκων αὐτῶν εἰς Ἀργος διημφισβήτησεν ὁ ἄγγλος ἱστορικὸς J. P. Mahaffy <sup>3</sup>, ὑποστηρίξας δι' ἱκανῶν ἐπιχειρημάτων τὴν γνώμην, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Πausanίου ἐν τῷ ἀνωτέρω παρατεθέντι χωρίῳ (VIII, 27, 1) μνημονευομένη κατάλυσις τῆς Τίρυνθος, τῶν Μυκηναίων, Ὑσιῶν, Ὀρνεῶν καὶ

1. Ἡροδότου IX, 28, 31. — Pausanίου V, 26: «Εἰσὶ δὲ ἐγγεγραμμένοι κατὰ τοῦ βάνθρον (τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀγάλματος τοῦ Διός, ὃν ἀνέθεσαν Ἑλλήνων ὅσοι ἐπολέμησαν ἐναντίον Μαρδονίου καὶ Μήδων)... ἐκ δὲ τῆς χώρας Τιρύνθιοι... καὶ Ἀργείων οἱ Μυκῆνας ἔχοντες».

2. E. Fabricius, Das plataische Weighgeschenk in Delphi: Jahrbuch des D. Arch. Inst. I σελ. 176.

3. Hermathena V = Schliemann, Tiryns (1886) σελ. 40 κέξ.

Μιδείας, ὡς καὶ ἡ διὰ τῶν κατοίκων αὐτῶν ἐπαύξεισι τοῦ Ἄργους<sup>1</sup> ἀναφέρεται εἰς πολὺ τῶν Μηδικῶν ἀρχαιότερον συνοικισμόν τῶν Ἀργείων, ἐντελῶς ὅμοιον πρὸς τοὺς συνοικισμοὺς τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ Θησέως καὶ τῆς Μεγάλης πόλεως ἐπὶ Ἐπαμεινώνδου, καὶ δὴ εἰς συνοικισμόν συντελεσθέντα ἐκ πολιτικῶν ὑπολογισμῶν, πιθανῶς ἐπὶ Φείδωνος τοῦ Ἀργείου μετὰ τὸν δεύτερον Μεσσηνιακὸν πόλεμον τὸν ἐν Ὀλυμπιάδι 29 (664 π. Χ.) περατωθέντα.

Τὴν δ' ἐπὶ τῶν Μηδικῶν πολέμων μεμαρτυρημένην ὑπαρξιν τῶν Μυκηναίων καὶ τῆς Τίρυνθος ἐξηγεῖται ὁ αὐτὸς Mahaffy διὰ τῆς ὑποθέσεως, ὅτι αἱ πόλεις αὗται μετὰ τὸν βίαιον συνοικισμόν τῶν κατοίκων αὐτῶν εἰς Ἄργος ἐξηκολούθησαν ὑφιστάμεναι ὡς κῶμαι, κατοικούμεναι ὅμως ὑπὸ Ἀργείων πολιτῶν, ὅτι δὲ κατόπιν ἐπὶ τῶν Μηδικῶν οἱ διάδοχοι οὗτοι τῶν ἀρχαίων κατοίκων, ἢ καὶ ἄλλοι τινὲς ἐξόριστοι Ἀργεῖοι, μὴ ἐπιλαθόμενοι τῆς ἱστορίας αὐτῶν καὶ τῶν πρὸς τὴν κοινὴν πατρίδα καθηκόντων συνηνώθησαν μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Μήδων ὑπὸ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῶν Τίρυνθίων καὶ Μυκηναίων, ἀποφεύγοντες οὕτω τὸ ὄνομα τῶν τότε γενικῶς περιφρονουμένων ὡς οὐδετέρων παραμεινάντων Ἀργείων. Ἐκ τούτου δὲ παροξυνθέντες οἱ Ἀργεῖοι κατέστρεψαν τελείως τὰς κώμας αὐτῶν εἰς πρώτην εὐκαιρίαν εὐθὺς μετὰ τὰ Μηδικά.

Εἴτε ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ἀληθῆς εἴτε μή, βέβαιον τιγχάνει ὅτι περὶ τὸ ἔτος 468 π. Χ. ἡ Τίρυνς τῆς Ἀργείας κατεστράφη, τὸ πρῶτον ἢ τὸ δεύτερον ἤδη, τελείως καὶ ἐς αἰὶ ὑπὸ τῶν Ἀργείων. Οὕτως ὁ Πausanias εὔρεν αὐτὴν ἔρημον (V, 23, 3) καὶ εἰς ἐρείπια (II, 25, 7), ὁ δὲ Στράβων (VIII, 37, 3) ἡρημωμένην. Ἡ περὶ τὰ μέσα τῆς Δ' αἰ. ἑκατονταετηρίδος ἀπλῆ μνεία αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Σκύλακος (49) ἐν τῇ Ἀργείᾳ χώρα δὲν εἶναι ἀπόδειξις καὶ τῆς πολιτικῆς καὶ αὐτονόμου ὑπαρξεως αὐτῆς τότε.

Τὴν αὐτὴν τελείαν ἐρήμωσιν ἐμαρτύρησαν καὶ αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ Schliemann, γράφοντος (Tiryns σελ. 53 κέξ.) ὅτι: «Ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῆς Τίρυνθος εὔρηντο ἐπ' αὐτῆς ἤδη τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους πλεῖστα θραύσματα ἐγχρώμων προϊστορικῶν ἀγγείων, ἐξ ὧν μέγα

1. Πβλ. καὶ τὴν φράσιν τοῦ ἀνωτέρω παρατεθέντος ἐκ τοῦ Πausanίου χωρίου II, 25, 7 «συνοίκους προσλαβεῖν καὶ τὸ Ἄργος ἐπ' αυξῆσαι θελήσαντες».

πληθὸς ἀνεφάνη κατόπιν ἐν τῇ ἀνασκαφῇ, ἐνῶ παρ' ὅλην τὴν δραστηρίαν ἀναζήτησιν ἡμῶν ἐπὶ τῆς ἄνω καὶ μέσης ἀκροπόλεως δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἀνακαλύψωμεν οὐδὲ ἐν τεμάχιον ἀγγείων ἐλληνικῶν ἢ ῥωμαϊκῶν χρόνων». Περαιτέρω δὲ βεβαιοῖ (σελ. 54) ὡς πόρισμα τῶν ἀνασκαφῶν, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐν προϊστορικοῖς χρόνοις καταστροφῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου τῶν βασιλέων τῆς Τίρυνθος οὐδέποτε ἔκτοτ' ἐκτίσθη ἄλλο τι ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ἢ ναὸς ἐρημικὸς βυζαντινός, ὑπὸ τάφων χριστιανικῶν περιβαλλόμενος.

Παρ' ὅλα δ' ὅμως ταῦτα ὁ Schliemann φρονεῖ ὅτι ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν παναρχαίου πόλεως τῆς Τίρυνθος ἐκτίσθη «ἐν τοῖς κλασσικοῖς χρόνοις» νέα πόλις. Τεκμήρια δὲ τούτου θεωρεῖ δύο τινά: «πρῶτον μὲν τὰ ἐν πολλαῖς ὑπ' αὐτοῦ ὀρυχθείσαις τάφροις εὑρεθέντα τεμάχια «ἐλληνικῶν» ἀγγείων, δεύτερον δὲ «μικρὸν θησαυρὸν Τίρυνθιακῶν νομισμάτων ἀνακαλυφθέντα 25 περίπου ἔτη [πρὸ τοῦ 1886 ὅτε ὁ Σχλίμαν ἔγραφε ταῦτα] ὑπὸ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Ἀκροπόλεως τῆς Τίρυνθος, ἅτινα, ὡς μοι ἀπέδειξεν ὁ κύριος Ἀχιλλεὺς Ποστολάκας, διευθυντὴς τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου τῶν Ἀθηνῶν, ἀνήκουνσι τὸ πλεῖστον εἰς τὸν 5<sup>ον</sup> αἰῶνα π. Χ., ἔνια δὲ εἰς τοὺς Μακεδονικοὺς χρόνους, φέρουσι δὲ ἐφ' ἑνὸς μὲν κεφαλὴν Ἀπόλλωνος, ἐφ' ἑτέρου δὲ φοίνικα καὶ τὰς ἐπιγραφὰς ΤΙ, ΤΙΡΥΝ ἢ ΤΙΡΥΝΘΙΩΝ».

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον τεκμήριον παρατηροῦμεν ὅτι τὰ μὲν ἀγγεῖα τῶν «κλασσικῶν χρόνων» δύνανται κάλλιστα νὰ προέρχωνται ἐκ τῆς ἐν ἔτει 468 καταστραφείσης πόλεως, ὅτι δ' ὁ Dörpfeld, ὁ νῦν ἐκ νέου ἀνασκάπτων τὴν Τίρυνθα καὶ οὗ ἐζήτησα τὴν γνώμην, ἐβεβαίωσε με ὅτι οὐδὲν τῶν μέχρι τοῦδε ἀνακαλυφθέντων ἐν Τίρυνθι μαρτυρεῖ ὑπαρξιν πόλεως κατὰ τὸν 4<sup>ον</sup> καὶ 3<sup>ον</sup> αἰῶνα π. Χ. ἢ καὶ κατόπιν.

Τὸ δεύτερον δ' ἐπιχείρημα τοῦ Schliemann εἶναι ἀβάσιμον. Ὁ 25 περίπου ἔτη πρὸ τοῦ 1886, ὅτε ὁ Σχλίμαν ἔγραφε ταῦτα, εὑρεθεὶς θησαυρὸς δὲν ἀνεκαλύφθη ἐν Τίρυνθι. Ὁ Courtois<sup>1</sup>, εἰς οὗ τὴν περὶ τῶν νομισμάτων τοῦ ἐν λόγῳ εὐρήματος διατριβὴν παραπέμπει ὁ Schliemann, σημειοῖ ἀκριβῶς περὶ αὐτῶν ὅτι: «Ces monnaies ont été trouvées avec plusieurs autres, au mois de mai 1863,

1. Rev. Numism. 1866 σελ. 181 καὶ 1865 σελ.

dans l'Argolide, à une heure et demi de Cranidi, non loin de Castri, l'antique Hermione. Elles étaient renfermées dans une vase de terre. Toutes les pièces provenant de cette trouvaille ont été, aussitôt découvertes, transportées à Athènes. Le Cabinet, usant tout naturellement de son droit, a fait parmi elles le choix du seigneur. Je ne suis venu qu'après, mais la différence entre mes exemplaires et les siens est insignifiante. Les uns et les autres sont en bronze».

Ἐξ ἄλλου δ' εὕρισκω σημείωσιν αὐτοῦ τοῦ ἀοιδίου προκατόχου μου Ἀχ. Ποστολάκα, ἐν τῷ χειρογράφῳ *Βιβλίῳ τῶν ἀγορῶν τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου* ἐν σελ. 53 καὶ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 27 Ἰουλίου 1863, ὅτι τὰ χαλκᾶ ταῦτα νομίσματα τῶν Τίρυνθίων, ὡς καὶ τὸ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ καταλόγῳ ὑπ' ἀριθ. 3 α ἀνεπίγραφον ἀργυροῦν τῆς Τίρυνθος, καὶ τὰ τέσσαρα ἀργυρᾶ τῆς Ἐρμιόνης καὶ Αἰγίνης, περὶ ὧν κατωτέρῳ (σελ. 31), «εὐρέθησαν ἐντὸς ἀγγείου πηλίνου 1 καὶ 1/2 ὥραν ἀπὸ τοῦ Κρανιδίου τῆς Πελοποννήσου κατὰ μῆνα Μάϊον τοῦ 1863 μὲ ἄλλα τινὰ ὅμοια ἀργυρᾶ καὶ τῆς Τίρυνθος χάλκινα, ὅλα τὸν ἀριθμὸν 500». Ὁ αὐτὸς Ἀχ. Ποστολάκας μνημονεύων τὰ αὐτὰ νομίσματα ἐν τῇ ἐντύπῳ Λογοδοσίᾳ τοῦ Πέτρου Παπαρρηγοπούλου, πρυτάνεως κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1862-1863, γράφει ἐν σελίδι 72: «εὐρέθησαν δὲ ταῦτα εἰς τινα θέσιν 1 καὶ 1/2 ὥραν ἀπέχουσαν ἀπὸ τοῦ Κρανιδίου τῷ 1863 κατὰ μῆνα Μάϊον, ἐπροσκήθησαν δὲ διὰ τῆς λίαν καλοκαγάρθου προσπαθείας καὶ ζήλου ἐθνικοῦ τε καὶ ἐπιστημονικοῦ τοῦ φιλομούσου κυρίου Ἀνδρέα Ζέρβα, πληρεξουσίου Ἐρμιονίδος». Πρὸς τούτοις ὁ κ. K. Regling ἀνεκοίνωσέ μοι, ὅτι ὁ στρατηγὸς FOX ἠγόρασεν ἐν ἔτει 1863 παρὰ τοῦ τότε ἐν Ἀθήναις ἀγγλοῦ προξένου Merlin πέντε ὅμοια χαλκᾶ Τίρυνθίων ἐκ τοῦ αὐτοῦ εὐρήματος περιέχοντος ἐν ὅλῳ 60 ὅμοια (ἴδε ἀρ. 8 β, 16 γ, 18 ιη, 22 ια καὶ ιβ), ὅτι δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου τὰ διὰ γραμμῆς ὑποσημειούμενα ἐν τῷ ἀνωτέρῳ καταλόγῳ φαίνονται, ἐκ τοῦ χρώματος αὐτῶν, προερχόμενα ἐκ τοῦ αὐτοῦ εὐρήματος (ἴδε ἀρ. 9 θ, 12 γ, 18 ιγ καὶ ιδ, 22 θ). Τέλος δὲ κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. W. Wroth, ὁ αὐτὸς FOX κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἐπώλησε τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ δύο ὅμοια (ἀρ. 8 β, 18 ζ). Ἐν τῷ καταλόγῳ ἡμῶν τὰ βεβαίως ἐκ τοῦ εὐρήματος τοῦ Κρανιδίου

προερχόμενα ἐσημειώθησαν διὰ δύο ἀστερίσκων, δι' ἐνὸς δὲ τὰ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα.

Οὕτως ἡ ἐν Τίρυνθι ἀνακάλυψις τοῦ ἐν λόγῳ θησαυροῦ τῶν Τιρυνθιακῶν νομισμάτων δὲν εἶναι ἀληθής. Σπουδαιότερον ὅμως εἶναι ὅτι οὔτε κατὰ τὰς ἐν Τίρυνθι ἐπανειλημμένας ἀνασκαφὰς τῶν Schliemann καὶ Dörpfeld εὐρέθη ποτ' ἐκεῖ ἔστω καὶ ἐν τοιοῦτον νόμισμα, οὔτ' ἐγὼ αὐτὸς ὁ ἐπὶ δωδεκαετίαν ἤδη, σχεδὸν κατ' ἔτος, ἐπισκεπτόμενος τὰ ἔρείπια τῆς Τίρυνθος καὶ ἀμέσως ὑπ' αὐτὰ ἐνίοτ' ἐπὶ μῆνας οἰκῶν ἐν τῇ Γεωργικῇ Σχολῇ παρὰ τῇ ἀδελφῇ μου κυρία Χαρικλείᾳ Χασιώτου, συζύγῳ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς, ἠδυνήθην νὰ ἀνακαλύψω τοιαῦτα ἐν Τίρυνθι ἢ περὶ αὐτήν, ἂν καὶ πολλάκις ἠρεύνησα εὐθὺς μετὰ ῥαγδαίας βροχάς, ἐφιλοτίμησα δὲ πρὸς τοῦτο ἐπὶ ἔτη καὶ πάντας τοὺς περιοίικους χωρικοὺς καὶ ἐργάτας τῆς Σχολῆς, γενναῖον κέρδος ὑποσχεθεὶς πρὸς τὸν ἀνακαλύψοντα ἐν οἴονδήποτε Τιρυνθιακὸν νόμισμα. Ὅμοιαι ἔρευναὶ τοῦ νῦν ἀνασκάπτοντος τὴν Τίρυνθα κ. Dörpfeld, γεγόμεναι τῇ παρακλήσει μου, εἰς τὸ αὐτὸ κατέληξαν ἀρνητικὸν ἀποτέλεσμα.

Τὸ μόνον, ἐκτὸς τῶν τοῦ εὐρήματος τοῦ Κρανιδίου, γνωστῆς προελεύσεως Τιρυνθιακὸν χαλκοῦν νόμισμα (ἀριθ. 11 γ) ἀνεκαλύφθη ἐν τῷ εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ Κρανιδίου καὶ Τίρυνθος κειμένῳ ἱεροῦ τῆς Ἐπιδαύρου<sup>1</sup>.

Ἡ παντελής αὕτη ἔλλειψις Τιρυνθιακῶν νομισμάτων ἐκ τῶν νῦν ἐρειπίων τῆς Τίρυνθος καὶ ἡ εἰς μέγα πλῆθος ἀνακάλυψις αὐτῶν ἐν τῷ Κρανιδίῳ τῆς Ἐρμιονίδος, οὗ ἐπίνειον ὁ Ἄλιεις τὸ πάλαι καλούμενος λιμὴν Πόρτο-Χέλι, ὑπέμνησάν με τὰ ἐξῆς χωρία ἀρχαίων συγγραφέων :

Ἡροδότου VII, 137 : *Τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλέα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλεών τε τὸν Βούλιος καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθίεω, ὃς εἶλε Ἀλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος ὀλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν [περὶ τὸ 460 π. Χ.], δῆλον ὦν μοι, ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μῆνιος.*

1. Ἡ ἐν Μαντινείᾳ ἀνακάλυψις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 α νομίσματος οὐδεμίαν βásiσιμον ἔνδειξιν δυνατὸν νὰ παράσχη ἡμῖν, ἅτε ὄντος οὐχὶ μόνον ἀμφιβόλου πῶς ἀπονομῆς, ἀλλὰ καὶ ἀργυροῦ, ἐπομένως εὐρείας κυκλοφορίας.

Στέφανος Βυζάντιος ἐν λ. Ἀλιεῖς, πόλις Ἀργολικῆς [Λακωνικῆς, ἔκδ. Westermann] παραθαλασσία· τὸ ἐθνικὸν ὁμοίως, ὡς ἀπὸ τοῦ Ἀλιεύς. Ἔφορος ἐν τῷ ἔκτῳ, ὅτι Τιρύνθιοί εἰσιν οὗτοι<sup>1</sup> καὶ ἐξ-  
 ανασιάντες ἐβουλεύοντο οἰκεῖν τινα τόπον καὶ ἠρώτων τὸν θεόν. Ἐχρησε  
 δὲ οὕτως «ποῖ τὸ λαβὼν καὶ ποῖ τὸ καθίξω καὶ ποῖ τὸ οἴκησιν ἔχων  
 ἀλιέα τε κεκλήσθαι»<sup>2</sup>. Ἐλέγετο δ' οὕτως διὰ τὸ πολλοὺς τῶν Ἐρμιον-  
 νέων ἀλιενομένους κατὰ τοῦτο τὸ μέρος οἰκεῖν τῆς χώρας. Τὸ θηλυκὸν  
 Ἀλιάς. Καὶ Ἀλικὸς τὸ κτητικόν.

Ὁ αὐτὸς ἐν λ. Τίρυνς, πόλις τῆς Πελοποννήσου. . . ἀπὸ Τίρυνθος  
 τῆς Ἄλω θυγατρός, ἣτις Ἀμφιπρύωνος ἦν ἀδελφή. Ἐκαλεῖτο δὲ πρό-  
 τερον Ἀλιεῖς, διὰ τὸ πολλοὺς Ἐρμιονέας ἀλιενομένους οἰκεῖν αὐτοῦ.

Εὐστάθιος εἰς Ἰλιάδ. Β, 559: Καλεῖται δέ, φασί, Τίρυνς ἀπὸ Τι-  
 ρυνθος, ἀδελφοῦ Ἀμφιπρύωνος. Ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Ἀλιῖς (γρ.  
 Ἀλιεῖς) διὰ τὸ πολλοὺς ἀλιενομένους οἰκεῖν ἐκεῖ. Κατὰ δὲ Πανσανίαν  
 Ἀλικοὶ περὶ Τίρυνθα οἱ τὰ περὶ θάλασσαν τὴν Πελοποννήσου οἰκοῦν-  
 τες. Ἰβλ. ὅμως Πανσαν. 2, 36, 1, ὅστις οὐχὶ περὶ Τίρυνθα θέτει τοὺς  
 Ἀλικοὺς ἀλλ' ἐν τῇ Ἐρμιονίδι.

Στράβωνος VIII, 373 (ἔκδ. Meinecke 1877): Ἠρήμωσαν δὲ τὰς  
 πλείστας (τῶν μικρῶν πόλεων τῆς Ἀργείας) οἱ Ἀργεῖοι ἀπειθούσας.  
 Οἱ δ' οἰκήτορες οἱ μὲν ἐκ [τῆς] Τίρυνθος ἀπῆλθον εἰς Ἐπίδαυρον, οἱ  
 δὲ ἐ[κ τῆς. . . .] εἰς τοὺς Ἀλιεῖς καλουμένους. (Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν  
 κώδικι Β ἀναγινώσκονται ταῦτα ὡς ἐξῆς διὰ δευτέρας χειρὸς διωρ-  
 θωμένα: Τίρυνθος μὲν εἰς Ἐπίδαυρον ἀφίκοντο, ἐκ δ' Ἐρμιόνης  
 τοὺς οὐμένους  
 εἰς ἀλιεῖς· καλοῦνται γὰρ οὕτως.

Κατ' ἐμὲ τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Στράβωνος εἶχεν ἀρχικῶς ὡς ἐξῆς:  
 Οἱ δ' οἰκήτορες Τίρυνθος μὲν εἰς Ἐπίδαυρον ἀφίκοντο, ἐκ δ' [Ἐπι-  
 δαύρου] Ἐρμιόνης εἰς Ἀλιεῖς.

Κατὰ τὰ χωρία ταῦτα οἱ κάτοικοι τῆς ἐν ἔτει 468 ἀλωθείσης ὑπὸ  
 τῶν Ἀργείων Τίρυνθος φεύγοντες πρὸ τῶν Ἀργείων ἦλθον τὸ πρῶ-  
 τον διὰ τῆς Ἄργους-Τίρυνθος-Ἐπιδαύρου ἀρχαίας καὶ νῦν ὁδοῦ εἰς

1. Τιρύνθιοί εἰσιν οὗτοι. R. Οὗτοι Τιρύνθιοί εἰσι. AV.

2. Ὁ χρησμὸς οὗτος ἐννοητέος ὡς ἐξῆς: [δίλιξ] ποῖ τὸ λαβὼν [ἄξω] καὶ ποῖ  
 τὸ καθίξω καὶ ποῖ τὸ ἐνθα τὸ τὴν οἴκησιν ἔχειν ἀλιῆ τε (ἢ ἔχων ἀλιῆα) κεκλήσθαι.

Ἐπίδαυρον, ἐκεῖθεν δὲ τῇ συμβουλῇ χρησιμοῦ (προφανῶς τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος) κατῆλθον περαιτέρω εἰς τοὺς Ἑρμιονεῖς, λαβόντες παρὰ τούτων πρὸς οἴκησιν τὸ Ἀλιεῖς καλούμενον τμήμα τῆς χώρας αὐτῶν, ἧτοι τὴν περιοχὴν τοῦ νῦν Κρανιδίου μετὰ τοῦ λαμπροῦ λιμένος Πόρτο-Χέλι. Οὕτως ἤδη περὶ τὸ ἔτος 460 ὁ Ἡρόδοτος καλεῖ τοὺς Ἀλιεῖς *Ἀλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος*. Τὸ δ' ὅτι ὁ Σπαρτιάτης Ἀνήριστος ὁ Σπερθίειω εἶλε τότε τοὺς Ἀλιεῖς ἀπλῶς καταπλεύσας διὰ μιᾶς καὶ μόνης ὁλκάδος ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἐκ Τίρυνθος Ἀλιεῖς λίαν προθύμως θὰ προσετέθησαν εἰς τὸ μέρος τῶν Λακεδαιμονίων, ἐχθρῶν τῶν Ἀθηναίων, πρὸς οὓς τότε ἀκριβῶς (461 π. Χ.), ὡς γνωστόν, συνέμαχισαν οἱ καταστρέψαντες τὴν πατρίδα τῶν Τίρυνθίων Ἀργεῖοι.

Βραδύτερον οἱ ἐκ Τίρυνθος Ἀλιεῖς ἔκοψαν ἐν τῇ νέᾳ αὐτῶν πατρίδι νομίσματα ὑπὸ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῶν ΤΙΡΥΝΘΙΩΝ; Τίρυνθα καλέσαντες καὶ τὴν νέαν αὐτῶν πόλιν. Εἰς τὴν νέαν ταύτην Τίρυνθα τῆς Ἑρμιονίδος καὶ οὐχὶ τὴν ὀμηρικὴν πόλιν τῆς Ἀργείας ἀπέβλεπον αἱ πηγαί, παρ' ὧν ἀρυσθέντες οἱ ὀψίμων χρόνων συγγραφεῖς Στέφανος Βυζάντιος καὶ Εὐστάθιος γράφουσιν ὅτι ἐκαλεῖτο πρότερον Ἀλιεῖς.

Ὅτι δὲ τὰ ἐν Ἑρμιονίδι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀλιέων μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τοῦ Κρανιδίου εὐρεθέντα χαλκᾶ νομίσματα τῶν ΤΙΡΥΝΘΙΩΝ ἐκόπησαν ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀλιέων τῇ πράγματι 1 καὶ 1/2 ὥραν ἀπὸ τοῦ Κρανιδίου κειμένη (ἴδε κατωτέρω), καλουμένη δὲ ὑπὸ τῶν πηγῶν Ἀλία, Ἀλιεῖς ἢ Ἀλίκη, ἐπιβεβαιουῦται πρῶτον ὑπὸ τῆς τεχνοτροπίας τῶν ἐπ' αὐτῶν κεφαλῶν, ἀπαραλλάκτων πρὸς τὰς τῶν νομισμάτων τῶν Ἑρμιονέων (πβλ. πίν. II, ἀρ. 38<sup>α</sup>: Τίρυνς, πρὸς ἀρ. 39: Ἑρμιόνη), δεύτερον ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς ἐνὸς τῶν κερμάτων τούτων (ἀρ. 8) ΤΙ—Α τῆς σημαινούσης ἴσως = Τι(ρυνθίων) Ἀ[λιέων], ἂν καὶ τὸ Α τοῦτο δυνατὸν νὰ εἶναι μᾶλλον ὄνομα ἄρχοντος ὡς τὸ Δ τοῦ ἀρ. 6· τρίτον ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ πεδίῳ τινῶν ἐξ αὐτῶν συμβόλου θαλασσίου ὀστράκου ἀναφερομένου εἶτ' ἐν γένει εἰς τὴν ἀλιεῖαν τῶν Ἀλιέων εἴτε ἰδίως εἰς τὴν περίφημον ἐν τοῖς παραλίοις αὐτῶν ἀλιεῖαν τῆς διασήμευ Ἑρμιονικῆς πορφύρας<sup>1</sup>. Ἡ παλαιὰ Τίρυνς τῆς Ἀργείας, μεσόγειος οὖσα,

1. Ὁ Πλούταρχος ἐν Βίῳ Ἀλεξάνδρου 36 ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος κυριεύσας τοὺς θησαυροὺς τῶν Σούσων εὗρεν ἐν αὐτοῖς «πορφύρας Ἑρμιονικῆς τά-

οὐδέποτε ἀναφέρεται ὡς πόλις σχετιζομένη πρὸς τὴν θάλασσαν ἢ τὴν ἄλιεϊαν. Τέλος τῶν κυρίων τύπων τῶν νομισμάτων οἱ μὲν ἐπὶ τῶν χαλκῶν τύποι τοῦ Ἀπόλλωνος (κεφαλή, λύρα, φοῖνιξ) ἀναφέρονται προφανῶς οὐχὶ εἰς τὴν λατρείαν τῆς παλαιᾶς Τίρυνθος, ἔνθα οὐδέποτε ἀπαντᾷ ὁ Ἀπόλλων<sup>1</sup>, ἀλλ' εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ Θόρνακος (Κοκκυγίου) τῆς χώρας τῶν Ἀλιέων λατρευόμενον Ἀπόλλωνα, οὗ τὸν ναὸν εἶδεν ὁ Πausanias ἠρειπωμένον<sup>2</sup>. Πιθανὸν μάλιστα ὁ ναὸς οὗτος νὰ ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν ἐκ Τίρυνθος Ἀλιέων εὐθύς μετὰ τὸν ἀνωτέρω παρατεθέντα χρησμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, ὑποδείξαντος αὐτοῖς (προφανῶς κατόπιν συνεννοήσεως τῶν συμμάχων Ἐπιδαυρίων καὶ Ἐρμιονέων, ἐχθρῶν τῶν Ἀργείων,) τὸ μέρος τοῦτο πρὸς ἐποίκησιν.

Οἱ δ' ἐπὶ τῶν ἀργυρῶν καὶ τινῶν τῶν χαλκῶν ἀπαντῶντες τύποι τοῦ Ἡρακλέους — ὃν οὐδέποτε εὐρίσκομεν ἐπὶ τῶν αὐτονόμων νομισμάτων τῶν Ἀργείων — προσφυῶς ἐξηλέγχθησαν ὑπὸ τῶν ἐκ Τίρυνθος φυγάδων Ἀλιέων, ὡς ἐνθυμίζοντες ὅτι ὁ ἦρως οὗτος κατώκησεν ἐν τῇ παλαιᾷ καὶ τῷ γένει αὐτοῦ ἀνηκούσῃ Τίρυνθι, δουλεύων ἐπὶ μακρὰ ἔτη τῷ ἀχαρίστῳ Ἀργεῖῳ Εὐρυσθεῖ<sup>3</sup>, ἐξεδιώχθη δ' ἐξ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, σφετερισθέντος τὴν χώραν<sup>4</sup> ἀκριβῶς ὅπως οἱ Τιρύνθιοι τῶν

*λαντα πεντακισχίλια, συγκειμένης μὲν ἐξ ἐτῶν δέκα δεόντων διακοσίων, πρόσφατον δὲ τὸ ἄνθος ἔτι καὶ νεαρὸν φυλατιούσης».*

1. Ἡ ἔλλειψις αὕτη πάσης μνείας λατρείας Ἀπόλλωνος ἐν Τίρυνθι ἠνάγκασε τὸν Courtois (Rev. Num. 1864 σελ. 183) νὰ ὑπολάβῃ ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ ἐν Σικυῶνι λατρευομένου λυκοκτόνου Ἀπόλλωνος, οὗ ἡ λατρεία θὰ ἐπέξετάθη μέχρι Τίρυνθος, ὅπερ ἐντελῶς ἀπίθανον.

2. Πausanias 2, 36, 1: *Ἔστι δ' οὖν ὁδὸς καὶ ἐς ταύτην (Ἀλίην) τοῦ τε Πρω- νός (τῆς Ἐρμιόνης) μέση καὶ ὄρους ἐτέρου Θόρνακος καλουμένου τὸ ἀρχαῖον ἀπὸ δὲ τῆς Διός ἐς κόκκυγα τὸν ὄρνιθα ἀλλαγῆς λεγομένης ἐνταῦθα γενέσθαι μετονομασθῆναι τὸ ὄρος φασίν. Ἱερὰ καὶ ἐς τόδε ἐπὶ ἄκρων τῶν ὄρων, ἐπὶ μὲν τῇ Κοκκυγίῳ Διός, ἐν δὲ τῷ Πρωνί ἐστιν Ἡρας. Καὶ τοῦ τε Κοκκυγίου πρὸς τοῖς πέρασι ναὸς ἐστι, θύραι δὲ οὐκ ἐφεισθήκασιν, οὐδὲ ὄροφον εἶχεν, οὐδέ οἱ τι ἐνῆν ἄγαλμα. εἶναι δὲ ἐλέγετο ὁ ναὸς Ἀπόλλωνος.*

3. Ἀπολλοδ. 2, 4, 12: *Ἡ δὲ Πυθία τότε πρῶτον Ἡρακλέα αὐτὸν προσηγόρευσε τὸ δὲ πρὸ τοῦ Ἀλκείδης προσηγορεύετο. Κατοικεῖν δὲ αὐτὸν εἶπεν ἐν Τίρυνθι, Εὐρυσθεῖ λατρεύοντα ἔτη δώδεκα, καὶ τοὺς ἐπιτασσομένους ἄθλους δέκα ἐπιτελεῖν, καὶ οὕτως ἔφη, τῶν ἄθλων συντελεσθέντων, ἀθάνατον αὐτὸν ἔσεσθαι. Τοῦτο ἀκούσας ὁ Ἡρακλῆς εἰς Τίρυνθα ἦλθε καὶ τὸ προστατιόμενον ὑπὸ Εὐρυσθεῶς ἐτέλει.*

4. Πausan. 8, 14, 2.

ἱστορικῶν χρόνων ὑπήκουον τοῖς Ἀργείοις πρὶν ἢ ὑπ' αὐτῶν ἀπανθρώπως ἐξωσθῶσιν εἰς τοὺς Ἀλιεῖς. Ἐκ τῆς ἐν Τίρυνθι ταύτης διαμονῆς ὁ Ἡρακλῆς ἐκαλεῖτο *Τιρύνθιος* <sup>1</sup>.

Ἄν δὲ πράγματι τὸ ὑπ' ἀρ. 1 ἀργυροῦν νόμισμα, τὸ ἀνεπίγραφον ὡς τὰ ὑπ' ἀρ. 2-3 ἀργυρᾶ νομίσματα, ἀνήκουσιν, ὡς νομίζω, εἰς τοὺς ἐκ Τίρυνθος Ἀλιεῖς, τότε ὁ ἐπ' αὐτοῦ παρὰ τὸ ῥόπαλον τύπος τῆς ἄρπης, γνωστοῦ συμβόλου τοῦ Περσέως, ἀναφέρεται προφανῶς εἰς τὴν παράδοσιν, καθ' ἣν ὁ Περσεὺς φεύγων ἐκ τοῦ Ἄργους ἐβασίλευσε Τίρυνθος, προστειχίσας Μίδειαν καὶ Μυκῆνας <sup>2</sup>. Οἱ ἐπίσης φυγόντες ἐκ τῆς Ἀργείας Τιρύνθιοι ἠδύναντο κάλλιστα νὰ θέσωσιν ἐπὶ τῶν νομισμάτων αὐτῶν τὸ σύμβολον τοῦ Περσέως παρὰ τὸ τοῦ κυρίου αὐτῶν ἥρωος Ἡρακλέους. Αὕτη ἡ παρθενικὴ κεφαλὴ τῆς κυρίας ὄψεως τοῦ αὐτοῦ νομίσματος δυνατὸν νὰ εἰκονίζῃ τὴν παρθένον ἔτι Ἡραν, ἧς τὴν λατρείαν καὶ τὴν περὶ τῆς φθορᾶς αὐτῆς παράδοσιν εὐρίσκομεν ἐντετοπισμένην ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀλιέων (ἴδε ἀνωτέρω σελ. 22 σημ. 2).

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸ σύμβολον τῆς σταφυλῆς ἐπὶ τῶν ὑπ' ἀριθ. 6 νομισμάτων, δὲν γνωρίζομεν μὲν ἂν ἡ χώρα τῶν Τιρυνθίων Ἀλιέων, τῶν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς μεθύσων διακωμωδουμένων, ἦτο τὸ πάλαι ἀμπελόεσσα ὡς ἡ γείτων αὐτῆς Ἐπίδαυρος <sup>3</sup>, ἢ καὶ νῦν πολύοινοσ, σημειοῦμεν ὅμως ὅτι ὁ νῦν κατέχων τὴν τῶν Ἀλιέων χώραν δῆμος τῶν Κρανιδιωτῶν παράγει ἑτησίως πλέον τῶν 250,000 ὀκάδων οἴνου <sup>4</sup>.

Περὶ δὲ τῶν Ἀλιέων καὶ τῆς χώρας αὐτῶν ἔχομεν πλὴν τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων χωρίων τὰς ἑξῆς εἰδήσεις :

Σκύλαξ § 50 : *Μετὰ δὲ τὴν Ἐπιδαυρίων χώραν Ἀλία καὶ λιμὴν. Αὕτη ἐστὶν ἐπὶ τῶ σιτόματι τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου.*

Πανσαν. 2, 36 : *Κατὰ δὲ τὴν (ἀπὸ Ἐρμιόνης) ἐπὶ Μάσητα εὐθεῖαν προελθοῦσιν ἐπὶ πού σταδίους καὶ ἐς ἀριστερὰ ἐκτραπεῖσιν ἐς Ἀλίκην ἐστὶν ὁδός. Ἡ δὲ Ἀλίκη τὰ μὲν ἐφ' ἡμῶν ἐστὶν ἔρημος, ὠκεῖτο δὲ καὶ αὕτη ποιέ, καὶ Ἀλικὸς λόγος ἐν στήλαις ἐστὶ ταῖς Ἐπιδαυρίων.*

1. Πανσαν. 10, 13, 8.

2. Ἀπολλοδ. 2, 4, 3, 4.

3. Ἰλιάδος Β, 561.

4. Α. Μηλιαράκη, Γεωγραφία Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας σελ. 240.

αἱ τοῦ Ἀσκληπιοῦ τὰ ἰάματα ἐγγεγραμμένα ἔχουσιν ἄλλο δὲ σύγγραμμα οὐδὲν οἶδα ἀξιόχρεων, ἔνθα ἢ πόλεως Ἀλίκης ἢ ἀνδρῶν ἐστὶν Ἀλικῶν μνήμη. Ἔστι δ' οὖν ὁδὸς καὶ ἐς ταύτην. . . (τὴν συνέχειαν ἴδε ἄνωτέρω σελ. 22 ἐν σημ. 2).

Τὰ δύο ταῦτα χωρία ταυτίζουσι σαφέστατα τὴν χώραν καὶ πόλιν τῶν Ἀλιέων πρὸς τὴν περιοχὴν τοῦ νῦν Κρανιδίου τῆς Ἐρμιονίδος τοῦ ἔχοντος τὸν λαμπρὸν καὶ πράγματι «ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου» κείμενον λιμένα Πόρτο-Χέλι, ἔνθα, δεξιᾷ τῷ εἰσπλέοντι, κεῖνται ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τῆς μικρᾶς χερσονήσου ἐκτισμένα σημαντικὰ ἔρειπια τῆς πόλεως τῶν Ἀλιέων κατεχούσης ἀκριβῶς τὴν θέσιν, ἣν σαφῶς ὀρίζει ὁ Πausanias. Γνωρίζομεν ἐπίσης ἐκ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως (II, 34, 8), ὅτι καὶ ἡ πρὸ τοῦ λιμένος τοῦ Χελίου κειμένη νῆσος Χηνίτσα ἔκαλεῖτο Ἀλιοῦσσα, παρέχουσα καὶ αὕτη «λιμένα ἔνορμίσασθαι ναυσὶν ἐπιτήδειον»<sup>1</sup>.

Ἡσύχιος ἐν λ. Ἀλί[α] ἐν Πελοποννήσῳ τῶν Ἀλιέων χώρα.

Στέφ. Βυζάντιος ἐν λ. Ἀλυκος, πόλις Πελοποννήσου «Εἰς Ἀσίην Ἀλυκὸν τε καὶ ἄμ πόλιν Ἐρμιονέων». Καλλίμαχος. Τὸ ἐθνικὸν Ἀλύκιος. (Πβλ. Schneider, Callimachea τόμ. II σελ. 186 ἀπόσπ. 186).

Τέλος ἐν χρονολογικῶς καθωρισμένοις χωρίοις ἀναφέρονται οἱ Ἀλιεῖς, πλὴν τοῦ ἄνωτέρω παρατεθέντος χωρίου τοῦ Ἡροδότου (460 π. Χ.), ἐν τοῖς ἑξῆς:

459-458 π. Χ.: Θουκυδ. 1, 105: Ἀθηναίοις δὲ ναυσὶν ἀποβαῖν ἐς Ἀλιᾶς πρὸς Κορινθίους καὶ Ἐπιδαυρίους μάχη ἐγένετο, καὶ ἐνίκων Κορίνθιοι.

CIG. I, 165 = Dittenberger, Syllogue I, 9: Οἶδε ἐν τῷ πολέμῳ ἀπέθανον. . . ἐν Ἀλιεῦσιν.

Διοδώρου 11, 78: Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος Ἀθήνησι μὲν ἦν ἄρχων Φιλοκλῆς, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὑπαίον ἀρχὴν διεδέξατο Ἀῦλος Ποστούμιος Ῥήγουλος καὶ Σπόριος Φούριος Μεδιολανός. Ἐπὶ δὲ

1. Ἴδε P. Boblaye, Recherches 66. — Leake, Morea 2 p. 462 κέξ. — Τοῦ αὐτοῦ Peloponnesiaca p. 287 κέξ. — E. Curtius, Peloponnesus II, 461. — Bursian, Geographie von Griechenland II, 98. — Frazer. Pausanias III, 297 κέξ. — Lolling: Athen. Mitteil. 4 (1879) p. 108. — Α. Μηλιαράκη, Γεωγραφία πολιτικὴ νέα καὶ ἀρχαία τοῦ νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας (Ἀθήναι 1886) σελ. 251-254.

τούτων Κορινθίοις καὶ Ἐπιδαυρίοις ἐνστάντος πολέμου πρὸς Ἀθηναίους, ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτοὺς Ἀθηναῖοι. Γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς ἐνίκησαν Ἀθηναῖοι μεγάλῳ στόλῳ καταπλεύσαντες πρὸς τοὺς ὀνομαζομένους Ἀλιεῖς, καὶ ἀνέβησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τῶν πολεμίων ἀνεῖλον οὐκ ὀλίγους (459 π. Χ.). Συστραφέντων δὲ τῶν Πελοποννησίων καὶ δύναμιν ἀξιόλογον ἀθροισάντων, συνέστη μάχη πρὸς τοὺς Ἀθηναίους περὶ τὴν καλουμένην Κεκρουφάλειαν<sup>1</sup>, καθ' ἣν πάλιν ἐνίκησαν Ἀθηναῖοι (458 π. Χ.).

**430 π. Χ.:** Θουκυδίδου 2, 56: Ἀφικόμενοι δὲ (οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τῶν συνεκστρατευσάντων Χίων καὶ Λεσβίων) εἰς Ἐπίδαυρον τῆς Πελοποννήσου ἔτεμον τῆς γῆς τὴν πολλήν, καὶ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλόντες εἰς ἐλπίδα μὲν ἦλθον τοῦ ἐλεῖν, οὐ μέντοι προσεχώρησέ γε. Ἀναγαγόμενοι δὲ ἐκ τῆς Ἐπιδαύρου ἔτεμον τὴν τε Τροιζηνίδα γῆν καὶ τὴν Ἀλιάδα καὶ τὴν Ἐρμιονίδα. Ἔστι δὲ πάντα ταῦτα ἐπιθαλάσσια τῆς Πελοποννήσου.

**394 π. Χ.:** Ξενοφῶντος Ἑλληνικῶν 4, 2, 16: Συνελέγησαν γὰρ ὀπλίται Λακεδαιμονίων μὲν εἰς ἑξακισχιλίους, Ἡλείων δὲ καὶ Τριφυλίων καὶ Ἀκρωρείων καὶ Λασιωνίων ἐγγὺς τρισχίλιοι καὶ Σικυωνίων πεντακόσιοι καὶ χίλιοι, Ἐπιδαυρίων δὲ καὶ Τροιζηνίων καὶ Ἐρμιονέων καὶ Ἀλιῶν ἐγένοντο οὐκ ἐλάτιους τρισχιλίων.

**373 π. Χ.:** Ξενοφῶντος Ἑλληνικῶν 6, 2, 3: Ἐπεὶ δὲ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Ζακύνθιοι πέμπαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔλεγον οἷα πεπονθότες εἶεν ὑπὸ τοῦ Τιμοθέου, εὐθὺς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀδικεῖν τε ἡγοῦντο τοὺς Ἀθηναίους καὶ ναυτικὸν πάλιν κατεσκεύαζον καὶ συνετάσσοντο εἰς ἑξήκοντα ναῦς ἀπ' αὐτῆς τε τῆς Λακεδαίμονος καὶ Κορίνθου καὶ Λευκάδος καὶ Ἀμβρακίας καὶ Ἡλιδος καὶ Ζακύνθου καὶ Ἀχαΐας καὶ Ἐπιδαύρου καὶ Τροιζήνου καὶ Ἐρμιόνης καὶ Ἀλιῶν.

**369 π. Χ.:** Ξενοφῶντος Ἑλληνικῶν 7, 2, 2: (μετὰ τὸ ἀτύχημα τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης πιστοὶ παρέμειναν τοῖς Λακεδαιμονίοις) ἔχοντες πολεμίους τοὺς δυνατωτάτους τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ἀρκάδας καὶ Ἀργεῖους ὁμῶς ἐβοήθησαν αὐτοῖς. . . Κορίνθιοι, Ἐπιδαυριοί, Τροιζήνιοι, Ἐρμιονεῖς, Ἀλιεῖς, Σικυῶνιοι καὶ Πελληνεῖς.

1. Κεκρουφάλεια εἶναι ἡ μεταξὺ Αἰγίνης καὶ Ἐπιδαύρου νῆσος, ἡ νῦν Ἀγκίστρι καλουμένη.

Εἰς τοὺς αὐτοὺς εὐθὺς μετὰ τὰ χωρία ταῦτα χρόνους ἀνήκει καὶ ἡ ἐν ταῖς ἐξ Ἐπιδαύρου ἐπιγραφαῖς τῶν ἰαμάτων τοῦ Ἀσκληπιοῦ, αὐταῖς ἐκείναις ὧν ἐμνήσθη ἐν τῷ ἀνωτέρω παρατεθέντι χωρίῳ ὁ Πausanias, τρεῖς<sup>1</sup> γενομένη μνεῖα κατοίκων τῆς Ἀλιάδος ταύτης χώρας (Ἀλικῶν). Ὡς γνωστόν, αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται ἐκ τῶν χαρακτήρων καὶ τοῦ λεκτικοῦ φαίνονται ἀνήκουσαι εἰς τὰ τέλη τοῦ Δ' αἰῶνος π. Χ. (320 κατὰ τὴν γνώμην τοῦ M. Fraenkel)<sup>2</sup>, αἵτινες ὅμως ἀντιγράφουσι κείμενα ἐπιγραφῶν πολὺ ἀρχαιοτέρων, ὡς ἐξάγεται ἐκ κειμένου Ἰππυος τοῦ Ῥηγίνου ἱστορικοῦ τῆς ἐποχῆς τῶν Μηδικῶν πολέμων (Fragm. Hist. graec. II, 15), ἀναφέροντος θαυμασίαν θεραπείαν γυναικός, θεραπείαν διὰ τῶν αὐτῶν σχεδὸν λέξεων ἐπαναλαμβανομένην ἐν μιᾷ τῶν ἐν λόγῳ στηλῶν τῆς Ἐπιδαύρου<sup>3</sup>.

Μέχρι τοῦ τέλους ἄρα τοῦ Δ' αἰῶνος ἡ πόλις τῶν ἐκ Τίρυνθος Ἀλιέων ἐξηκολούθει γενικῶς καλουμένη Ἀλία, Ἀλιεῖς ἢ Ἀλίκη καὶ οὐχὶ Τίρυνς· οἱ δὲ κάτοικοι Ἀλικοί, Ἀλιεῖς ἢ Ἀλιεῖς οἱ ἐκ Τίρυνθος. Μόλις δὲ κατόπιν ἐπεκράτησε τὸ ὄνομα Τίρυνς, ὡς διδάσκουσι τὰ νομίματα αὐτῶν, ἅτινα δὲν εἶναι ἀρχαιότερα τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου αἰῶνος π. Χ. (ἴδε εὐθὺς κατωτέρω). Ὅτι δ' ὅμως καὶ πρότερον οἱ Ἀλιεῖς ἦσαν γνωστοὶ ἀπλῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Τίρυνθίων, ἐνδεικνύεται ὑπὸ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου (X, 442 d) περισωθέντων στίχων τοῦ Ἐφίππου ἐν Βουσίριδι (Fragm. Com. II, 251, k), ὅστις ἐμπαίζων ὡς μεθύσους τοὺς Τίρυνθίους ποιεῖ τὸν Ἡρακλέα λέγοντα:

1. Inscriptiones Graecae vol IV (Argolis) ἀρ. 951, 120 καὶ 952, 20 καὶ 65: Ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ ἀναφέρεται Ἀλκείας Ἀλικὸς τυφλὸς θεραπευθεὶς ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἐπιδαύρου. Ἐν τῷ δευτέρῳ παῖς Ἀριστόκριτος Ἀλικός, ὅστις ἀποκολυμβήσας εἰς τὴν θάλασσαν ἔφθασεν εἰς τόπον κύκλῳ πέτραις περιεχόμενον, ἐξ οὗ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ, σωθεὶς δὲ μόλις μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τῇ ὁδηγίᾳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ἐν τῷ τρίτῳ τέλος χωρίῳ ἀναφέρεται Θέρσανδρος Ἀλικὸς φθισικὸς, ὅστις εἶδεν ἐν ἐνυπνίῳ τὸν Ἀσκληπιὸν ἐλαυνόμενον ἐφ' ἀμάξης ὑπὸ δρακόντων εἰς Ἀλιεῖς, κατόπιν δὲ τοῦ ἐνυπνίου τούτου ιδρύσας τῇ ὑποδείξει Δελφικοῦ χρησμοῦ τέμενος τοῦ Ἀσκληπιοῦ, προφανῶς ἐν τῇ χώρᾳ ἢ πόλει τῶν Ἀλιέων.

2. Inscr. Graecae ἔ. ἀ. — Ὁ S. Reinach, Traité d'épigr. «il ne paraît pas antérieur au IV<sup>e</sup> siècle». — Μόνος ὁ Dittenberger, Syllogue 2 ἀρ. 802-803 γράφει, ἄνευ ὅμως αἰτιολογίας, «sine dubio tertii saeculi».

3. P. Cavvadias, Feuilles d'Epidaure σελ. 23.

οὐκ οἶσθ' ἀ μ' ὄντα, πρὸς θεῶν, Τιρύνθιον  
 Ἄργεϊον; οἱ μεθύοντες αἰεὶ τὰς μάχας  
 πάσας μάχονται. Β τοιγαροῦν φεύγουσ' αἰεὶ <sup>1</sup>.

Ἀληθῶς ὁ Ἀθηναῖος οὗτος κωμικὸς ποιητὴς Ἐφίππος ἀνήκει εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Πλάτωνος, ὅτε ἡ Τίρυνς μὲν τῆς Ἀργείας δὲν ὑπῆρχε πλέον, οἱ δ' Ἀργεῖοι ἦσαν φίλοι καὶ σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων, ἐνῶ οἱ ἐν Ἀλιεῦσι Τιρύνθιοι ἦσαν σταθεροὶ σύμμαχοι τῶν ἐχθρῶν τῶν Ἀθηναίων, πολλάκις πρὸ αὐτῶν φυγόντες καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου Ἐφίππου οὐχὶ μόνον ὡς μέθυσοι, ἀλλὰ καὶ ὡς δειλοὶ αἰεὶ φεύγοντες κωμωδούμενοι.

Εἰς τοὺς αὐτοὺς Τιρυνθίους τῆς Ἀλίας ἀναφέρεται πάντως καὶ τὸ προφανῶς ἐκ τῆς αὐτῆς ἀττικῆς κωμωδίας πηγάσαν ἀνέκδοτον παρὰ Θεοφράστῳ (μέσα Δ' αἰῶνος), γράφοντος «ἐν τῷ περὶ Κωμωδίας», ὅτι τοὺς «Τιρυνθίους φιλόγελως ὄντας, ἀχρεῖους δὲ πρὸς τὰ σπουδαιότερα τῶν πραγμάτων, καιαφυγεῖν ἐπὶ τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον ἀπαλλαγῆναι βουλομένους τοῦ πάθους, καὶ τὸν θεὸν ἀνελεῖν αὐτοῖς, ἣν θύοντες τῷ Ποσειδῶνι ταῦρον ἀγελαστὶ τοῦτον ἐμβάλωσιν εἰς τὴν θάλασσαν, παύσεσθαι. Οἱ δὲ δεδιότες μὴ διαμάρτωσι τοῦ λογίου τοὺς παῖδας ἐκώλυσαν παρεῖναι τῇ θυσίᾳ. Μαθὼν οὖν εἷς καὶ συγκαταμιχθεὶς, ἐπεὶπερ ἐβόων ἀπελαύνοντες αὐτόν, τί δῆτ', ἔφη, δεδοίκατε μὴ τὸ σφάγιον ὑμῶν ἀνατρέψω; γελασάντων δὲ ἔμαθον ἔργῳ τὸν θεὸν δείξαντα ὡς ἄρα τὸ πολυχρόνιον ἦθος ἀμήχανόν ἐστι θεραπενθῆναι».

Ὡς πρὸς τὴν χρονολογίαν δὲ τῶν ἐνεπιγράφων νομισμάτων τῶν ΤΙΡΥΝΘΙΩΝ τούτων σημειοῦμεν ὅτι αἱ γινῶμαι τῶν νομισματικῶν δίδιστανται ἀλλήλων. Ὁ Courtois (Rev. Num. 1864 σελ. 185) γράφει: «La destruction de Tirynthe eut lieu vers 468 a. J. Chr. On serait porté tout naturellement à croire que les monnaies de cette ville ont été frappées antérieurement à cette date. Le contraire paraît difficilement admissible. Cependant la fabrique, le style, la présence de la lettre Ω déclarent un âge de beaucoup postérieur. D'autre part, on trouve sur plusieurs

1. Πβλ. καὶ Λίλιανου Ποικίλη ἱστορία III 15: Καὶ Ἀργεῖοι δὲ καὶ [γρ. Ἀργείων δὲ οἱ] Τιρύνθιοι κεκωμώδηνται καὶ οὔτοι ἀκρατέστερον τῷ οἴνῳ προσιόντες.

d'entre elles le R, indice d'une haute antiquité que contredisent l'absence d'aire en creux sur tous les exemplaires connus, la présence de l'Ω, enfin le métal même de pièces. Il est vrai que l'Ω se rencontre seulement sur les monnaies où se lit la légende complète ΤΙΡΥΝΘΙΩΝ et où paraît le Ρ grec ordinaire; mais ce détail qu'il était nécessaire de signaler, ne décide pas suffisamment la question, et les diverses pièces figurées sur la planche VII ont entre elles une ressemblance si parfait quand au style et à la fabrique qu'il est à peu près impossible de ne pas leur assigner à toutes une même époque d'émission. Ces pièces ont pu être frappées *postérieurement* à Alexandre le Grand, comme simple souvenir historique, et alors qu'il n'y avait plus d'inconvénient à rappeler aux Tirynthiens devenus depuis longtemps citoyens d'Argos leur patrie première. On aurait conservé sur quelques-unes au rho sa forme primitive, soit par caprice d'artiste soit par pur amour pour l'archaïsme».

Ὁ αὐτὸς Courtois ἐν ἔτος βραδύτερον (Rev. Num. 1865 σελ. 157) δημοσιεύων τὸ φέρον τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἡρακλέους χαλκοῦν νόμισμα τῆς συλλογῆς τοῦ Prokesch-Osten (ἀρ. 5) γράφει: «Quant à sa date d'émission, le métal et le style *rendent difficile de ne pas la placer au IV siècle avant notre ère, c'est-à-dire à une époque où Tirynthe n'existait plus. Force m'est, cette fois encore, de m'en tenir à l'hypothèse (si peu satisfaisante, je le sais mieux que personne) de ma première étude, que les monnaies de Tirynthiens qui nous sont parvenues ont dû être frappées à titre de simple souvenir historique*».

Τὴν ἐξήγησιν ταύτην τοῦ ἀρχαϊσμοῦ τῶν ἐπιγραφῶν τῶν νομισμάτων τῆς Τίρυνθος παρεδέχθη ἐν ἔτει 1874 ὁ von Sallet (Zeits. f. Num. I σελ. 27,2), γράφων ὅτι εἶναι «besonders merwürdig der Archaismus auf den Münzen von Tiryns: IT, TIRVN etc. Bei Tiryns ist dies offenbar archäologische Reminiscenz, ein Localpatriotismus». Τὸ αὐτὸ δ' ὅμως ἔτος ὁ R. Weil (αὐτόθι σελ. 217 κέξ.), ἀποκρούων δι' εὐλόγων ἐπιχειρημάτων τὴν ὑπόθεσιν τοῦ

Courtois, ὅτι τὰ νομίσματα ταῦτα ἐκόπησαν ὑπὸ τῶν Ἀργείων ὡς ἱστορική τις ἀνάμνησις τῆς Τίρυνθος, ἀποφαίνεται ὀρθῶς ὅτι πρόκειται περὶ κοπῆς ἐπ' ἀρκετὰ ἔτη διαρκεσάσης. Περὶ δὲ τῶν αἰτίων καὶ τοῦ χρόνου τῆς κοπῆς αὐτῶν γράφει τὰ ἐξῆς: «Ἡ ἀρχαία Τίρυνς κατεστράφη περὶ τὸ ἔτος 463 [γρ. 468] π. Χ., οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἠναγκάσθησαν ὑπὸ τῆς Δημοκρατίας τοῦ Ἄργους ἐν μέρει μὲν νὰ συνοικισθῶσιν εἰς τὸ Ἄργος, ἐν μέρει δὲ νὰ καταφύγωσι παρὰ τοῖς Ἀλιεῦσι τῆς Ἐρμιονίδος. Ἡ κατὰ τὰ μέσα τοῦ Δ' αἰῶνος ἀπλῆ μνεῖα τῆς Τίρυνθος ὑπὸ τοῦ Σκύλακος ἐν τῇ Ἀργείᾳ χώρᾳ δὲν ἐπιτρέπει καὶ τὸ συμπέρασμα ὅτι πράγματι αὕτη διέφερε πολὺ κώμης ἀλιέων. Ἡ νέα Τίρυνς, τὴν ὑπαρξιν τῆς ὁποίας μαρτυροῦσιν ἀσφαλῶς μόνον τὰ ἐν λόγῳ νομίσματα, ὀφείλει πιθανῶς τὴν γέννησιν αὐτὴν εἰς ἀλλαγὴν τινα τοῦ ἐν Ἄργει πολιτεύματος, καθ' ἣν ἦλθον εἰς τὰ πράγματα οἱ ὀλιγαρχικοί. Ἀποκλειομένης τῆς συντόμου ἐν ἔτει 418 ἀλλαγῆς τοῦ πολιτεύματος (Θουκυδ. V, 81 κέξ.), τοιαύτη ἀναφέρεται τὸ πρῶτον ἐν Ἄργει μετὰ τὸ πέρας τοῦ Λαμιακοῦ πολέμου (Διοδώρου XVIII, 57). Ἄν αὕτη ἐπεκράτησε παρὰ τὸ κήρυγμα τῆς ἐλευθερίας ὑπὸ τοῦ Πολυσπέρχοντος, ἢ ἂν ἐπῆλθον ἢ ὄχι ἐπανειλημμένοι ἀλλαγαὶ τοῦ πολιτεύματος ἐν τοῖς χρόνοις τῶν Διαδόχων, βέβαιον εἶναι ὅτι ἀπαντιᾶ ἐν Ἄργει ἀκόμη ἐν ἔτει 272 ὀλιγαρχικὴ μερίς, ὑποστηριζομένη ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ κατὰ τοῦ Πύρρου (Πλουτάρχ. Πύρρ., 30 κέξ.). Ἡ ἐποχὴ δ' αὕτη συμφωνεῖ πρὸς τὴν τεχνοτροπίαν τῶν ἐν λόγῳ Τίρυνθιακῶν νομισμάτων. Ἀναφερομένη δὲ ἡ νέα Τίρυνς εἰς τὰς παραδόσεις τῆς παλαιᾶς, ἀπεμιμήθη εἰς τὰς ἐπὶ τῶν νομισμάτων ἐπιγραφὰς τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων τοῦ Ε' αἰῶνος π. Χ. Ἐν τούτοις μέρος τῶν χαλκῶν νομισμάτων παρουσιάζει ἀπηλλαγμένας τοῦ ἀρχαϊσμοῦ τούτου ἐπιγραφὰς ΤΙΡ, ΤΙΡΥΝΘΙΩΝ».

Τέλος ἐν ἔτει 1887 ὁ Percy-Gardner<sup>1</sup> ἔγραψεν ὅτι «εἰς διαφόρους ἐποχὰς μεταξὺ τοῦ τελευταίου μέρους τοῦ Ε' αἰῶνος καὶ τοῦ τέλους τοῦ Δ', ἡ πόλις τῆς Τίρυνθος ἔκοψε χαλκᾶ νομίσματα, τινὰ τῶν ὁποίων εἶναι πολὺ ἀρχαίας κατασκευῆς καὶ διατηροῦσιν ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς αὐτῶν τὸ ἀρχαϊκὸν R. Ἐὰν θεωρήσωμεν ὡς βέβαιον ὅτι οἱ

1. British Museum Catalogue of Greek coins. Peloponnesus σελ. LIV κέξ. καὶ σελ. 164.

Τιρύνθιοι ἀνέκτησαν κατὰ διαλείμματα τὴν ἀπὸ τῶν Ἀργείων ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν, κερδαίνομεν σπουδαῖον ἱστορικὸν γεγονός. Ἡ ἀνόρθωσις τῆς Τίρυνθος θὰ ἦτο φυσικὴ ἀνάγκη δι' ἐχθρὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ συντρίψῃ ἢ νὰ ταπεινώσῃ τὸ Ἄργος. Δυνατὸν νὰ εἶναι ἐπεισόδιον τοῦ ἐν ἔτει 394 π. Χ. πολέμου, ὅτε ἡ Κόρινθος καὶ τὸ Ἄργος συμμαχήσασαι ἐκήρυξαν πόλεμον τῇ Σπάρτῃ. Δίς διαρκοῦντος τοῦ πολέμου τούτου αἱ Σπαρτιατικαὶ στρατιαὶ εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀργολίδα, τὸ πρῶτον ὑπὸ τὸν Ἀγησίλαον καὶ τὸ δεύτερον ὑπὸ τὸν Ἀγησίπολιν, ὅτε συνέφερον αὐτοῖς νὰ ὀρθώσωσιν ὄχυρῶμα ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Ἐν τοιαύτῃ ὑποθέσει ἡ ἐπανόρθωσις τῆς αὐτονομίας τῆς Τίρυνθος ἦτό τι ὄλως φυσικόν. Ἡ δὲ τεχνοτροπία τῶν ἐν λόγῳ νομισμάτων οὐδόλως ἀντιτίθεται εἰς τὴν κοπὴν αὐτῶν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος. Τοῦτο δ' ὅμως δὲν εἶναι βέβαιον, ὡς μὴ ἀποκλειομένης τῆς ὑποθέσεως ὅτι αὐτοὶ οἱ Ἀργεῖοι θὰ ἐπώρισαν τὴν Τίρυνθα, ἐπιτρέψαντες εἰς τοὺς ἀποίκους νὰ κόψωσιν ὀλίγα ἐγχώρια χαλκᾶ νομίσματα πρὸς ἰδίαν αὐτῶν χρῆσιν». Κατ' ἀκολουθίαν τῶν σκέψεων τούτων ὁ κ. P. Gardner χρονολογεῖ ἐν τῷ καταλόγῳ (σελ. 164) τὰ μὲν φέροντα τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἡρακλέους χαλκᾶ (ἀρ. 5) ἀπὸ τοῦ 421-370 π. Χ., τὰ δὲ φέροντα τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸν φοῖνικα χαλκᾶ (ἀρ. 6 κέξ.) ἀπὸ τοῦ 370-300 π. Χ. Ἡ χρονολόγησις αὕτη τοῦ P. Gardner εἶναι ἡ νῦν ἐπικρατοῦσα παρὰ τοῖς διαφόροις νομισματολόγοις ἐν τῇ συντάξει τῶν νομισματικῶν αὐτῶν καταλόγων<sup>1</sup>.

Ἡ δ' ἐμὴ γνώμη ἔχει ὡς ἑξῆς. Ἐπιμελῆς ἐξέτασις πάντων τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ ἡμῶν περιγραφομένων νομισμάτων δεικνύει σαφῶς ὅτι πάντα ταῦτ' ἀνήκουσιν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, τῶν ἀργυρῶν καὶ τῶν φερόντων τὸν τύπον τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἡρακλέους χαλκῶν ἀποτελούντων τὰ μεγαλύτερα κλάσματα τῆς αὐτῆς ἐκδόσεως. Τὸ ἀρχαϊκὸν σχῆμα τῶν χαρακτήρων τῶν ἐπιγραφῶν ἐνίων ἐξ αὐτῶν (R, V, N) καὶ ἡ βουστροφηδὸν γραφὴ δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς χρονολόγησιν αὐτῶν ἐξ ἀρχαιοτέρας ἐποχῆς, ἀφοῦ τὰ λοιπὰ ὁμοίτυπα νομίσματα φέροντα τὰς ἐπιγραφὰς κανονικῶς ἐξ ἀριστερῶν πρὸς δεξιὰ καὶ τοὺς συνήθεις χαρακτῆρας (P, Y, N, Ω), ἔχουσι τὴν κυρίαν αὐτῶν ὄψιν

1. Ἴδε π. χ. Doubletten des Kgl. Münz-kabinetts zu Berlin (1906) σ. 50. — Dr J. Hirsch, Cat. XIII (coll. Rousopoulos) σελ. 161.

κεκομμένην πολλάκις διὰ τῶν αὐτῶν σφραγίδων, δι' ὧν καὶ ταῦτα, δεικνύοντα οὕτως ὅτι πρόκειται περὶ ἀρχαϊσμοῦ ἐξεζητημένου. Πόσον δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθὲς δεικνύεται καὶ ὑπὸ τῶν κομματίων (ἀριθ. 14), ἐφ' ὧν ὁ σφραγιδολύφος ἀγνοῶν ἐκ τῆς καθημερινῆς χρήσεως τὸ R ἐχάραξεν ἀντ' αὐτοῦ ἐν Β!

Ἐκ δὲ τῶν ἐν τοῖς βιβλίοις τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου σημειώσεων τοῦ κ. Ἀχιλλέως Ποστολάκα ἐξάγεται ὅτι τὸ ἐκ 500 νομισμάτων εὕρημα τοῦ Κρανιδίου περιεῖχε καὶ ἄλλα νομίσματα ὅμοια πρὸς τὰ ἐξῆς, ἅτινα τότε εἰσῆλθον ἐκ τοῦ αὐτοῦ εὐρήματος εἰς τὸ Ἔθν. Νομισματικὸν Μουσεῖον (ἴδε Βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53).

## ΕΡΜΙΟΝΗ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ.

Α 10, γραμμ. 0,93. — Κεφαλὴ Δήμητρος φερούσης στεφάνην, πρὸς ἄρ.

᾽Οπ. ΕΡ ἐν μέσῳ στεφάνου σταχύων.

Ἀθῆναι 4436. Εὕρημα Κρανιδίου. = Imhoof-Blumer, Monn. grecq. σελ. 179, 117 πίν. Ε, 3. = Πίναξ II, 41.

Α 11, γραμμ. 0,95. — Κεφαλὴ Δήμητρος πρὸς ἄρ. φερούσης στεφάνην, κεκοσμημένην διὰ σφαιριδίων, καὶ στέφανον σταχύων. Περὶ τὸν τράχηλον αὐτῆς περιδέραιον καὶ εἰς τὰ ὦτα ἐνώτια.

᾽Οπ.  $\begin{matrix} \text{ΕΡ} \\ \Delta \text{Ι} \end{matrix}$  ἐν στεφάνῳ σταχύων.

Ἀθῆναι 4437. Εὕρημα Κρανιδίου. = Imhoof-Blumer ἔ. ἀ. σ. 179, 118 πίν. Ε, 4. = Πίναξ II, 40.

## ΑΙΓΙΝΑ ΝΗΣΟΣ.

Α 11, γραμμ. 0,92. — Χελώνη χερσαία. Εἰς τὸ πεδίον Α.

᾽Οπ. Δ—Ι ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ εἰς πέντε μέρη, διὰ δύο γραμμῶν διηρημένῳ.

Ἀθῆναι 3266. Εὕρημα Κρανιδίου. = Πίναξ II, 42.

Α 11, γραμμ. 0,90. — Ὅμοίως.

᾽Οπ. Δ—Ι—Κ—Α—ΙΟ ἐν ὁμοίῳ τετραγώνῳ.

Ἀθῆναι 3267. Εὕρημα Κρανιδίου. = Πίναξ II, 43.

## ΣΚΥΡΟΣ.

Α 15. — Κεφαλὴ Ἐρμοῦ μετὰ πετάσου, πρὸς ἄρ.

᾽Οπ. Δύο γλαῦκες.

Ἀθῆναι 1134β. Εὕρημα Κρανιδίου. = Σβορῶνος ἐν Διεθν. Ἐφημ. τῆς Νομισμ. Ἀρχαιολ. τόμ. III σελ. 14, 4 (εἰκῶν)

Τῶν νομισμάτων τούτων τὸ τελευταῖον ἔνεκα τῆς ἡμιβαρβάρου αὐτοῦ τεχνοτροπίας καὶ τοῦ ἀβεβαίου τῆς ἀπονομῆς εἰς οὐδὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς διαλεύκανσιν τοῦ ἐπασχολοῦντος ἡμᾶς χρονολογικοῦ προβλήματος. Ἴσως μάλιστα ἐκ πλάνης τοῦ Α. Ποστολάκα ἐσημειώθη ὡς προερχόμενον ἐκ τοῦ εὐρήματος τοῦ Κρανιδίου. Τὰ τῆς Ἑρμιόνης ὅμως καὶ Αἰγίνης εἶναι κατὰ τεχνοτροπίαν καὶ ὄλκην σύγχρονα καὶ συγγενῆ πρὸς τὰ τῶν Ἀλιέων Τιρυνθίων, παρουσιάζουσι δὲ διὰ τινὰ ἄγνωστον ἡμῖν ἱστορικὸν λόγον καὶ τὸν αὐτὸν ἴσως νομισματικὸν ἄρχοντα: Δ (Τίρυνς ἀριθ. 6) ΔΙ (Ἑρμιόνη καὶ Αἶγινα) ΔΙΚΑΙΟ (Αἶγινα). Πβλ. καὶ τὰ τῆς Κορίνθου τὰ φέροντα ΔΙ, κοπέντα δὲ «περὶ τὸ 350-338 π. Χ.», = BMC. Corinth pl. X, 4-19 (Ἴδε κατωτέρω σελ. 33).

Τὰ τῆς Ἑρμιόνης ὁ P. Gardner<sup>1</sup> θεωρεῖ ἀνήκοντα εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα 370-300 π. Χ. Τὰ τῆς Αἰγίνης ὁ Head<sup>2</sup> τάσσει εἰς τοὺς χρόνους τοὺς ἀπὸ τοῦ 404, ὅτε ὁ Λύσανδρος ἐπηνώρθωσε τὴν πολιτείαν τῶν Αἰγινητῶν, μέχρι τοῦ τρίτου αἰῶνος π. Χ. Κατ' ἐμέ, ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ Αἰγινῆται, Ἀλιεῖς, Ἑρμιονεῖς, Ἐπιδαύριοι καὶ Τροιζήνιοι σταθερῶς ἀπὸ τοῦ 459 μέχρι τοῦ 369 π. Χ. ἀναφέρονται ὡς σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἀργείων, πρὸς δὲ ὅτι καὶ μετὰ τὸ ἐν ἔτει 369 ἀτύχημα τῶν Λακεδαιμονίων ἐν Λεύκτροις παρέμειναν, — καίπερ ἔχοντες πολεμίους τοὺς δυνατωτάτους τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ἀργείους καὶ Ἀρκάδας, — πιστοὶ τῶν Λακεδαιμονίων σύμμαχοι οἱ Κορίνθιοι, Ἐπιδαύριοι, Τροιζήνιοι, Ἑρμιονεῖς, Ἀλιεῖς, Σικυώνιοι καὶ Πελληνεῖς, τὰ νομίσματα ταῦτα τῶν Αἰγινητῶν εἶναι μεταγενέστερα τῶν ἀπὸ τοῦ 407 μέχρι 367 χρονικοῦ διαστήματος τῆς ἐλευθερίας τῶν Αἰγινητῶν, οἵτινες διατελέσαντες κατόπιν ἀπὸ τοῦ 367-318 ὑπόδουλοι τῶν Ἀθηναίων δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἔκοψαν τὰ ἐν λόγῳ νομίσματα ἢ ἐν τοῖς χρόνοις τῆς συμμαχίας αὐτῶν πρὸς τὸν Κάσσανδρον<sup>3</sup> (318 π. Χ.) καὶ Δημήτριον<sup>4</sup>

1. BMC. Peloponnesus σελ. 160.

2. BMC. Attica, Aegina etc. σελ. 142 ἀρ. 199-201.

3. Διόδωρ. 18, 69: Ὁ Κάσσανδρος ἀναλαβὼν τὸν στόλον Αἰγινῆταις προσηγάγετο.

4. Πολύαιν. IV, 7, 5: Δημήτριος, Αἶγινα καὶ Σαλαμίνα λαβὼν.

(307 π. Χ.) ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων<sup>1</sup>. Τότε ἴσως οἱ σύμμαχοι Ἀλιεῖς, Ἐρμιονεῖς, Αἰγινῆται, Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι ἔκοψαν ἐκ κοινῆς συννενοήσεως τὰ φέροντα τὰ γράμματα Δ, ΔΙ καὶ ΔΙΚΑΙΟ σύγχρονα τὴν τεχνοτροπίαν νομίσματα. Ἐπισταμένη μελέτη τῆς ὅλης ὕλης δυνατὸν ἴσως νὰ διαφωτίσῃ ἡμᾶς περὶ τοῦ ἂν πρόκειται περὶ διαφόρων ἐγχωρίων νομισματικῶν ἀρχόντων ἐκάστης πόλεως, ἢ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἐπιστατήσαντος εἰς τὴν ἔκδοσιν πάντων τῶν ἐν λόγῳ ὁμοίας τεχνοτροπίας νομισμάτων. Καὶ γνωρίζω μὲν ὅτι τὸ δεύτερον τοῦτο φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως λίαν ἀπίθανον, ἀλλ' ἢ ἐπισταμένη μελέτη ὁμοίων θεμάτων πολλάκις ἔδειξεν ὅτι τὸ ἀληθές δὲν εἶναι πάντοτε τὸ ἐκ πρώτης ὄψεως πιθανώτερον φαινόμενον.

Ἐν τοῖς νῦν χρόνοις ἡ χώρα τῶν Ἀλιέων ἐγένετο μέρος τῆς ἐπαρχίας Σπετσῶν καὶ Ἐρμιονίδος, ἀποτελοῦσα τὸν χερσονησίζοντα δῆμον Κρανιδίου (μετὰ 7,000 κατοίκων), οὗ οἱ κάτοικοι διεφύλαξαν τὸ ἀρχαῖον ἐπάγγελμα τῶν Ἀλιέων, τὸ σημαῖνον οὐχὶ μόνον τοὺς ἀλιεῖς ἰχθύων κτλ., ἀλλὰ καὶ τοὺς κατ' ἐξοχὴν θαλασσινοὺς ἄνδρας (πβλ. Εὐσταθίου εἰς Ὀδύσσ. ω, 419 [1865]: «λέγονται δὲ καὶ ἄλλως ἀλιεῖς οἱ ἀπλῶς περὶ ἄλα πονοῦμενοι, οὐ μὴν ἐξ ἀνάγκης ἰχθυοβόλοι»). Τὸ κυριώτατον τῶν εἰσοδημάτων τῶν Κρανιδιωτῶν προέρχεται ἐκ τῆς ναυτιλίας, ἐξ ἧς κυρίως προήχθησαν εἰς ἰκανὴν εὐπορίαν καὶ κατέστησαν τὴν κωμόπολιν αὐτῶν ἀληθῆ πόλιν. Μέχρι πρό τινος τὸ Κρανίδιον εἶχε 35 πλοῖα μεγάλης χωρητικότητος καὶ 100 τρεχαντήρια, βραχὺ δὲ κατόπιν (μετὰ τὴν κρίσιν τῶν ἰστιοφόρων ἐν ἔτει 1886) εἶχε μόνον 16 μεγάλα πλοῖα καὶ 60 τρεχαντήρια. Ἄμα δ' ὅμως τῇ παρακμῇ τῆς διὰ τῶν ἰστιοφόρων ναυτιλίας οἱ Κρανιδιωταὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὴν σπογγαλιείαν, ἣν ἀσκοῦσιν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, ἔχοντες (ἐν ἔτει 1886) 150-200 σπογγαλιευτικὰ πλοῖα καὶ σπογγαλιεῖς πλέον τῶν 700, οἵτινες ἀναχωροῦντες κατὰ Μάρτιον μῆνα ἐπιστρέφουσι κατὰ Σεπτέμβριον. Οἱ δὲ ἀλιεῖς τοῦ Πόρτο-Χελίου ἐπινείου κώμης τῶν Κρανιδιωτῶν, ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς πόλεως τῶν Ἀλιέων, ἐχούσης νῦν 50 περίπου οἰκίας καὶ 120 κατοίκους, ἐξάγουσι κατ' ἔτος καὶ περὶ τὰς 2,000 ὀκάδας ξη-

1. E. About, Mémoire sur l'île d'Égine: Archives des Missions scientifiques τόμ. III σελ. 538 καὶ Müller, Aigineticorum Liber σελ. 191.

ρῶν ὀκταποδίων, ἅτινα πωλοῦσιν εἰς τὴν ἑσπερίαν Εὐρώπην<sup>1</sup>. Ἐν μιᾷ λέξει πάντες οἱ Κρανιδιῶται εἶναι καὶ νῦν ἄνδρες κατ' ἐξοχὴν «ἀλιεῖς» καὶ «περὶ ἄλα πονοῦμενοι». Τὸ δ' ἐπάγγελμα αὐτῶν, καθ' ἑκάστην πλεόντων εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐξηγεῖται τὴν ἐνίοτ' ἐκ τῶν χωρῶν τούτων προέλευσιν νομισμάτων τῶν ΤΙΡΥΝΘΙΩΝ, ἅτινα προφανῶς θὰ ἐκόμισαν οὗτοι πρὸς πώλησιν μεθ' ἑαυτῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν (ἀρ. 6 β, 9 γ).

### Π Ρ Ο Σ Θ Η Κ Η.

Τῇ Τίρυνθι ἀπεδόθη ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ Imhoof-Blumer (Zeit. f. Num. I, 325) ἀργυροῦν νόμισμα, φέρον ἐφ' ἐνὸς πωγωνοφόρον κεφαλὴν Ἡρακλέους πρὸς ἀρ. ἐν λεοντῇ, ἐφ' ἐτέρου δὲ ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ  $\overline{\text{A}}\overline{\text{I}}$  καὶ δύο μικρῶν σταφυλῶν κρεμαμένων ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς ἄνω κεραίας τοῦ Τ. Ἐκτοτε δ' ὅμως γενικῶς ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ πάντων καὶ τοῦ Imhoof-Blumer, ὅτι τὸ νόμισμα τοῦτο ἀνήκει τῇ Ἀκαρνανίᾳ, ἀποδιδόμενον διαφοροτρόπως εἰς τὰς πόλεις Ἀλύζειαν, Στράτον ἢ Οἰνιάδας. Τοῦ κέρματος τούτου σημειῶ τὰ ἐξῆς κομμάτια:

- α) 1,12.— Γλασκώβη.— Combe, Mus. Hunter, πίναξ LX, 15 (Τίριδα).— Imhoof-Blumer, Num. Zeitsch. I 327 (Τίρυνς).— Π. Λάμπρος: Zeit. f. Num. II, 174, 9 (Ἀλύζεια Ἀκαρνανίας).— Imhoof-Blumer, Num. Zeitsch. X (1878) σελ. 51 (εἰκῶν) καὶ σελ. 164-165 (Στράτος Ἀκαρνανίας).— Macdonald, Catal. of the Hunterian Collection II 26, 1 (Στράτος Ἀκαρνανίας).
- β) 1,09.— Βιέννη.— L. Müller, Undersogelse af graeske Mynter 1857 κτλ 11.— Rev. Num. 1862 σελ. 301 κέξ.— Imhoof-Blumer, Num. Zeitsch. X σελ. 51.
- γ) 1,13.— Βερολῖνον (Imhoof).
- δ) 0,83 (διάτρητον).— P. Gardner, BMC. Thessaly to Aetolia σελ. 189, 5 πίν. XXIX, 13 (Οἰνιάδαι Ἀκαρνανίας).

1. Α. Μηλιαράκης ἔ. ἀ. σελ. 240-241.

## ΕΥΡΗΜΑ ΣΟΦΙΚΟΥ ΕΠΙΔΑΥΡΙΑΣ

(Πίναξ I.)

Ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ τῆς παρούσης Διεθνoῦς Ἐφημερίδος τῆς Νομισματ. Ἀρχαιολογίας σελ. 289-296 (ἔτος 1899) περιεγράψαμεν συνοπτικῶς τὸ ἐξ 945 ἀργυρῶν νομισμάτων εὔρημα τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης τοῦ κόλπου τῆς Ἐπιδαυρίας Σοφικοῦ, δόντες καὶ πᾶσαν σχετικὴν πρὸς τὸ εὔρημα εἶδησιν. Ἄλλ' ὅτε τότε τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύσαμεν τὸ εὔρημα, τὰ νομίσματα ἦσαν ἰσχυρῶς κατιωμένα, κατ' ἀκολουθίαν δὲ δυσχερεστάτη ἡ ἀναγνώρισις καὶ περιγραφή ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν. Ἐκτοτε πάντα ταῦτα ἐκαθαρίσθησαν χημικῶς καὶ ἐγένετο δυνατὸν νὰ φανῇ ἐπὶ ἑνὸς ἑκάστου ὅ,τι δὲν διέβρωσεν ἡ θάλασσα, κατ' ἀκολουθίαν δὲ νὰ καταταχθῶσιν ὀρθότερον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ εὔρημα τοῦτο δύναται μεγάλως νὰ ἐπικουρήσῃ νομισματικαῖς μελέταις ἀφορώσαις εἰς σπουδαῖα καὶ δυσχερέστατα νομισματικὰ προβλήματα, π. χ. ταῖς πρὸς χρονολογικὸν καθορισμὸν τῶν τελευταίων Ἀττικῶν τετραδράχμων τοῦ παλαιοῦ τύπου, ταῖς πρὸς γεωγραφικὴν καὶ χρονολογικὴν κατάταξιν τῶν τοῦ Ἀλεξανδρείου τύπου νομισμάτων κλπ., δημοσιεύομεν ἔνταῦθα νέον κατάλογον αὐτῶν, ἀπεικονίζοντες συγχρόνως ἐπὶ τοῦ πίνακος I τὰ σπουδαιότερα ἢ χαρακτηριστικώτερα ἐξ αὐτῶν ὡς πρὸς τοὺς χρόνους εἰς οὓς ἀνήκει τὸ σύνολον τοῦ εὔρηματος. Τὰς ὀλκὰς ἐθεώρησα περιττὸν νὰ προσθέσω ἕνεκα τῆς γενικῆς φθορᾶς, ἣν πάντα τὰ κέρματα ὑπέστησαν ἐκ τῆς ἐπὶ χιλιετηρίδας παραμονῆς αὐτῶν ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης.

## ΘΡΑΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

Λυσίμαχος (306-281 π. Χ.).

1—5 *Ρ* δραχμαί. Τύποι Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου.

Κεφαλή Ἀλεξάνδρου ἐν λεοντῇ πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ Ζεὺς ἀετοφόρος, καθήμενος ἐπὶ  
θρόνου πρὸς ἄρ.

- 1.— Müller, Die Münzen des Thracischen Königs Lysimachos ἄρ. 16.
- 2.— Müller ἔ. ἁ. ἄρ. 21.
- 3.— » » » 24.
- 4.— Ἀριστερᾶ Α; Ὑπὸ τὸν θρόνον λαμπάς.
- 5.— Ἐφθαρμένον.

6—18. Τύποι Λυσιμάχου.

- 6.— *Ρ* τετράδραχμον. Διακριτικὰ σύμβολα ἐφθαρμένα. = Πίναξ I, 1.
- 7.— *Ρ* δραχμή. Ἄνευ συμβόλων.
- 8.— » Müller ἔ. ἁ. ἄρ. 60 (Λυσιμάχεια). = Πίναξ I, 2.
- 9.— » » » » 298 (ἄβέβαια Θράκης).
- 10.— » » » » 309 (ΛΟ) πβλ. 318 (ἄβέβ. Θράκης).
- 11.— » » » » 336 (Φίλιπποι).
- 12-13.— » » » » 421 (Ἐφεσος).
- 14.— » » » » 772 (ἄβέβαια Ἑλλάδος).
- 15-18.— Σύμβολα ἐφθαρμένα.

## ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας (336-323 π. Χ.).

19—35. Τετράδραχμα ἀργυρᾶ.

- 19.— Μ, σῦριγξ καὶ ΜΕ ἄρ. (Μεγαλόπολις Ἀρκαδίας;). = Πίναξ I, 3.
- 20.— Müller, Numismatique d'Alexandre le Grand ἄρ. 234 (ἄβέβαιοι πόλεις Μακεδονίας).
- 21.— Müller ἔ. ἁ. ἄρ. 735; (ἄβέβαιοι πόλεις Μακεδονίας, Θράκης καὶ Θεσσαλίας).

- 22.— Müller ξ. α. αρ. 1015 (Ἔφεσος).  
 23-24.— » » » 1380 (Ἄραδος Φοινίκης).  
 25.— » » » 1452 Ἄκη Φοινίκης. Χρονολογία III III — II.  
 26-27.— » » » 1504 (Σελευκιδῶν κράτος).  
 28.— » » » 1557 σύμβολον ἀσπίς, (ἀβέβαια ἐν γένει).  
 29-35.— Γράμματα, σύμβολα κτλ. ἐφθαρμένα.

36—407. Δραχμαὶ μετ' εὐδιακρίτων συμβόλων καὶ μονογραφημάτων.

- 36-39.— Ἄνευ συμβόλων ἢ μονογραφημάτων.  
 40.— Müller ξ. α. αρ. 11, ἀλλ' ὑπὸ τὸν θρόνον σταφυλὴ ἢ διάφορον μονογράφημα (Πέλλα Μακεδονίας).  
 41.— Müller ξ. α. αρ. 11 ὑπὸ τὸν θρόνον δυσδιάκριτον μονογράφημα (Πέλλα Μακεδονίας).  
 42.— Müller ξ. α. αρ. 27 (Ἀμφίπολις Μακεδονίας).  
 43-44.— » » » 27, ἀλλ' ἢ λαμπὰς πρὸ τοῦ Διός.  
 45-50.— » » » 31 (Ἀμφίπολις).  
 51-52.— » » » 87 »  
 53.— » » » 117 (Τραίλιον Μακεδονίας).  
 54-56.— » » » 129 » »  
 57.— Ἄριστ. ἄνθος, ὑπὸ τὸν θρόνον ΠΥ (Τραίλιον Μακεδονίας).  
 58-59.— Ἄριστ. ἄνθος καὶ ΠΥ.  
 60-65.— Müller ξ. α. αρ. 140 (Ἡράκλεια Σιντική), πβλ. καὶ 839 (ἀβέβαια Ἑλλάδος).  
 66.— Ὅμοιον τῷ 839, ἀλλ' ὑπὸ τὸν θρόνον Α ;  
 67.— Müller αρ. 147 (Φίλιπποι Μακεδονίας).  
 68.— » » 155 (Ἀκροάθων » ).  
 69.— » » 188 (Ἄφυτις » ) ὑπὸ τὸν θρόνον τὸ μονογράφημα τοῦ τετραδράχμου αρ. 187.  
 70-71.— Müller ξ. α. αρ. 240 (ἀβέβαιοι πόλεις Μακεδονίας).  
 72.— » » » 241 » » »  
 73-74.— » » » 242 » » »  
 75-79.— » » » 252 » » »  
 80-82.— Ὅμοια, ἀλλὰ τὰ πρὸ τοῦ Διός μονογραφήματα ἐφθαρμένα.

- 83-86.— Müller ξ. α. αρ. 254 (ἀβέβαιοι πόλεις Μακεδονίας).  
 87-88.— Ὅμοια, ἀλλὰ μετὰ διαφόρου μονογραφήματος ΜΡ.  
 89.— Müller ξ. α. αρ. 262 (ἀβέβαιοι πόλεις Μακεδονίας).  
 90.— » » » 263 » » »  
 91-100.— » » » 264 » » »  
 101-104.— » » » 271 » » »  
 105-107.— » » » 273 » » »  
 108-110.— » » » 274; » » »  
 111-113.— » » » 275 » » »  
 114.— » » » 276 » » »  
 115.— Ἄριστ. ΜΥΡ, ὑπὸ τὸν θρόνον μηνίσκος.  
 116-119.— Müller ξ. α. αρ. 283 (ἀβέβαιοι πόλεις Μακεδονίας).  
 120-123.— » » » 288 (Ἄβδηρα Θράκης).  
 124.— » » πβλ. τετράδρ. 291 (Ἄβδηρα Θράκης).  
 125-126.— » » πβλ. 298 ΤΙΜΘ ἄριστ., κεφαλὴ γρουπὸς ὑπὸ  
 τὸν θρόνον.  
 127-129.— Müller πβλ. αρ. 301, ἀλλ' ἢ κεφαλὴ τοῦ κριοῦ πρὸ τοῦ  
 Διός (Σαμοθράκη).  
 130.— Müller πβλ. αρ. 304 (Σαμοθράκη).  
 131.— Κεφαλὴ κριοῦ πρὸ τοῦ Διός, Κ ὑπὸ τὸν θρόνον.  
 132.— Müller αρ. 304.  
 133.— » » 307 (Μαρώνεια Θράκης).  
 134.— Πβλ. Müller αρ. 310 (Καρδία).  
 135-140.— » » 313 »  
 141-142.— » » 314 »  
 143-150.— » » 317 »  
 151.— » » 327 »  
 152-154.— » » 331 » = Πίναξ I, 5.  
 155.— » » 335 »  
 156.— » » 338 »  
 157-159.— » » 339 »  
 160.— » » 341 »  
 161.— » » 342 »  
 162-164.— » » 343 »

- 165.— Πβλ. Müller ἀρ. 344 (Καρδία).  
 166.— » » 348 »  
 167-168.— Προτομή λέοντος καὶ ΜΥΠΘ ; πρὸ τοῦ Διός, κεφαλὴ γρου-  
 πὸς ὑπὸ τὸν θρόνον.  
 169.— ; ; ὑπὸ τὸν θρόνον Φ.  
 170.— Müller ἀρ. 357 (Καρδία).  
 171-173.— » » 358 »  
 174.— » » 389 (ἀβέβαιοι πόλεις τῆς νοτίου Θράκης).  
 175.— » » 390 » » » »  
 176-180.— » » 398 (Πέρινθος).  
 181.— Müller ἀρ. 400 (Πέρινθος).  
 182-183.— Müller πβλ. 502-504 μονογράφημα ΜΑΧ ἄνω πρῶρας  
 (Μαγνησία Θεσσαλίας).  
 184-185.— Müller ἀρ. 521 (Μελίταια Θεσσαλίας).  
 186-187.— » » 522 » »  
 188-189.— » πβλ. 535 (Τρίκη Θεσσαλίας).  
 190-191.— » ἀρ. 554 (ἀβέβ. πόλεις Μακεδ., Θράκης ἢ Θεσσαλίας).  
 192.— » » 556 » » »  
 193.— » » 568 » » »  
 194-196.— » » 600 » » »  
 197-198.— » » » ἀλλὰ Θ κάτω τοῦ θρόνου (ἀβέβαιοι πό-  
 λεις Μακεδονίας, Θράκης ἢ Θεσσαλίας).  
 199-201.— Müller ἀρ. 602 (ἀβέβ. πόλεις Μακεδ., Θράκης ἢ Θεσσαλίας).  
 202-207.— » » 605 » » »  
 208-211.— » » 607 » » »  
 212-214.— » » 609 » » »  
 215-223.— » » 612 » » »  
 224-225.— » » 614 » » »  
 226-227.— » » 616 » » »  
 228-229.— » ὅμοιον, ἀλλ' ὑπὸ τὸν θρόνον ΑΛ (ἀβέβαιοι πό-  
 λεις Μακεδονίας, Θράκης ἢ Θεσσαλίας).  
 230.— Müller ἀρ. 622 (ἀβέβ. πόλεις Μακεδ., Θράκης ἢ Θεσσαλίας).  
 231-238.— » » 627 » » »  
 239-243.— » » 628 » » »

- 244 245.— Müller ἀρ. 629 (ἀβέβ. πόλεις Μακεδ., Θράκης ἢ Θεσσαλίας).  
 246-249.— » » 631 » » »  
 250.— » » 648 » » »  
 251-253.— » » 657 » » »  
 254-255.— » » 668 » » »  
 256-258.— » » 675 » » »  
 259-281.— » » 763 (ἀβέβαια τῆς κυρίως Ἑλλάδος).  
 282-283.— » » 766 » » »  
 284.— » πβλ. 772 ΠΑ ἀρ. καὶ ΗΑΤ ὑπὸ τὸν θρόνον.  
 285-289.— » ἀρ. 784 (ἀβέβαια τῆς κυρίως Ἑλλάδος).  
 290.— » » 795 » » »  
 291.— Ἀρ. ΤΙ, ὑπὸ τὸν θρόνον ΑΤ; (ἀβέβαια τῆς κυρίως Ἑλλάδος).  
 292-295.— Müller ἀρ. 801 (ἀβέβαια τῆς κυρίως Ἑλλάδος).  
 296-299.— » » 807 » » »  
 300.— » » 810 (;) » » »  
 301.— » » 812 » » »  
 302.— » » 813 ὑπὸ τὸν θρόνον Α (ἀβέβ. τῆς κυρ. Ἑλλάδ.).  
 303.— » » 814 (δραχμή). » »  
 304.— Ἀριστ. ΚΙ, ὑπὸ τὸν θρόνον οὐδέν. » »  
 305.— Müller ἀρ. 819; (ἀβέβαια τῆς κυρίως Ἑλλάδος).  
 306-317.— Müller ἀρ. 821 (ἀβέβαια τῆς κυρίως Ἑλλάδος).  
 318-321.— » » 823 » » »  
 322-324.— » » 833 » » »  
 325.— » » 835 » » »  
 326.— » » 839 (;) » » »  
 327.— » » 1017 (Ἐφεσος Ἰωνίας).  
 328.— » » 1032 (Πριήνη » ).  
 329-331.— » » 1057 (Μίλητος » ).  
 332.— Ἀριστ. ῥόπαλον καὶ Ω, ὑπὸ τὸν θρόνον ΝΚ (πβλ. Müller 1058-1067, Ἡράκλεια Ἰωνίας).  
 333.— Τοῦ αὐτοῦ νομισματοκοπείου, ἀλλὰ διάφορον ὑπὸ τὸν θρόνον ΣΕ;  
 334-335.— Müller ἀρ. 1129 (Καρίας διάφοροι πόλεις).  
 336-340.— » » 1133 » » »  
 341.— » » 1136 (δραχμή) » » »

- 342-345.— Müller ἀρ. 1140 (Καρίας διάφοροι πόλεις).  
 346.— Ἄρ. πέλεκυς καὶ ΣΑ » »  
 347-348.— Ὅμοια ἐφθαρμένα ἔχοντα τὸν πέλεκυν ὑπὸ τὸν θρόνον.  
 349.— Müller ἀρ. 1248 (δραχμή) (Σίδη Παμφυλίας).  
 350-351.— Ὅμοια ἔχοντα καὶ Λ ὑπὸ τὸν θρόνον.  
 352.— Müller ἀρ. 1267 (Σίδη Παμφυλίας).  
 353.— » » 1273 (Λυκία).  
 354-355.— Müller ἀρ. 1360 (δραχμή) (Ἄραδος Φοινίκης).  
 356-357.— » » 1393 » »  
 358.— Ἄρ. ἄγκυρα καὶ Α, ὑπὸ τὸν θρόνον Μ } Κράτος τῶν Σελευκι-  
 359.— » » » » ΝΔ } δῶν, πβλ. Müller ἀρ.  
 360.— » » καὶ Β, » » ; } 1491-1514.  
 361.— Müller ἀρ. 1531 (ἀβέβαια ἐν γένει). = Πίναξ I, 4.  
 362.— » » 1533 » »  
 363.— » » 1534 » »  
 364.— » » 1579 » »  
 365-366.— Müller ἀρ. 1581 (ἀβέβαια ἐν γένει).  
 367-369.— » » 1583 » »  
 370.— » » 1605 » »  
 371-379.— » » 1618 » »  
 380-382.— » » 1626 » »  
 383-384.— » » 1629 » »  
 385-389 (=285-289).— Müller ἀρ. 784 (ἀβέβαια Ἑλλάδος).  
 390.— » » 785 » »  
 391.— Müller ἀρ. 1665 (ἀβέβαια ἐν γένει).  
 392.— » » 1667 » »  
 393.— Ἄριστ. Β, ὑπὸ τὸν θρόνον Ν (ἀβέβαια ἐν γένει).  
 394.— » Β, » Α; » »  
 395-396.— Müller ἀρ. 1675 (ἀβέβαια ἐν γένει).  
 397-400.— » » 1682 » »  
 401-402.— » » 1689 καὶ Π ἀρ.  
 403.— » » 1693  
 404.— » » 1701  
 405-407.— » » 1710

408—427. Διάφοροι δραχμαὶ Ἀλεξάνδρου καλῆς διατηρήσεως,  
ἐλλείπουσαι παρὰ Müller.

	Πρὸ τοῦ Διὸς	ὑπὸ τὸν θρόνον
408.—	ΠΟ ΔΙ	—
409.—	ΜΤ	ΟΚ
410.—	ΕΦ	ΑΤ
411.—	ΠΥΡ	ΣΕ (;)
412.—	ΚΕ	ΑΛ
413-415.—	ΣΗ	ΛΥ
416.—	—	ΛΥ
417.—	[Λ]Υ	»
418.—	ΜΟ	ΗΔ
419-420.—	Ν	—
421.—	ΝΚ καὶ μέλισσα	—
422.—	—	ΞΚ
423.—	—	Υ ἢ ἄνθος.
424.—	Μ ἐν στεφάνῳ σταχύων	Κεφαλὴ Πανός;
425.—	ΑΙ ἐν στεφάνῳ	—
426.—	Κριθὴ καὶ Φ	Πεντάγωνον.
427.—	Κεφαλὴ ἄρ.	ΘΗΡ

428-510.— Ὀγδοήκοντα τρεῖς δραχμαὶ μετὰ συμβόλων, γραμμάτων κτλ. ἐν μέρει κατεστραμμένων.

511-737.— Διακόσιαι εἴκοσιν ἑπτὰ δραχμαὶ ἐντελῶς κατεστραμμένοι. Τούτων τινὲς ἴσως ἀνήκουσιν εἰς Φίλιππον τὸν Γ' τῆς Μακεδονίας ἢ Σέλευκον τὸν Α' τῆς Συρίας.

Φίλιππος Γ' ὁ Ἀρριδαῖος (323-317 π. Χ.).

α) Τετράδραχμα.

738.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 99 (Λυκία).

β) Δραχμαί.

739.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 36 (Ἀκροάθων).

740.— » » » 38 (;) ἀντὶ ΣΑ ἴσως ΤΙ (Ἀκροάθων).

- 741.—'Αριστ. Μ καὶ ; ὑπὸ τὸν θρόνον ἀστήρ ('Ακροάθων).  
 742.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 45 (ἀβέβαια Μακεδονίας).  
 743-744.— Müller ἀρ. 50 » »  
 745-748.— » » 79 (ἀβέβαια βορείου Ἑλλάδος).  
 749.— » » 89 » »  
 750-752.— » » 89α » »  
 753.— » » 101 (Σίδη Παμφυλίας).  
 754.— » » 101, ἀλλὰ καὶ ΠΑ ὑπὸ τὸν θρόνον (Σίδη Παμφυλίας). = Πίναξ I, 6.  
 755.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 135 (ἀβέβαια ἐν γένει).  
 756.— » » » 136 » »  
 757.— » » » 137 » »  
 758-767.— Δέκα δραχμαὶ ἐντελῶς ἐφθαρμένοι.

*Δημήτριος ὁ Πολιορκητῆς (294-288 π. X.).*

- 768-771.— Τέσσαρες δραχμαί, ὧν αἱ δύο καλῆς διατηρήσεως:  
 Ἡ Νίκη τῆς Σαμοθράκης ἐπὶ πρόρας πρὸς ἀρ.  
 Ὁπ. ΒΑΣΙ—ΛΕΩ—Σ | ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ποσειδῶν γυμνός, ἰστάμενος πρὸς ἀρ., ἔχων πέριξ τῆς ἀριστερᾶς τὴν χλαμύδα, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς κραδαίνων τὴν τρίαιναν. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. Α, δεξ. ΑΝ ἐν Ο. = Πίναξ I, 8.  
 772.— Ἡμίδραχμον τῶν αὐτῶν τύπων ἡμίφθαρτον.  
 773.— Δραχμή. Κεφαλὴ Δημητρίου πρὸς δεξ.  
 Ὁπ. Ὁ αὐτὸς τύπος τοῦ Ποσειδῶνος, ἀλλ' ἐφθαρμένος. = Πίναξ I, 7.

*'Αντίγονος ὁ Γονατᾶς (277-239 π. X.).*

- 774-776.— Τρεῖς δραχμαί, ὧν μόνον ἢ μία καλῆς διατηρήσεως:  
 Κεφαλὴ Ποσειδῶνος πρὸς δεξ.  
 Ὁπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ δεξ., ΑΝΤΙΓΟΝΟΥ ἀριστ. Ἀθηνᾶ Πρόμαχος πρὸς ἀριστ. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. Μακεδονικὸν κράνος, δεξ. δὲ ΤΙ. = Πίναξ I, 9.

## ΑΙΤΩΛΙΑ (279 π. Χ.).

777.—**Ρ** τετράδραχμον.

Κεφαλή ἀγένειος Ἡρακλέους ἐν λεοντιῇ πρὸς δ. Κύκλ. σφαιριδίων.  
 Ὅπ. ΑΙΤΩΛΩΝ ἄρ. ἐκ τῶν κάτω. Ἡ Αἰτωλία καθημένη ἐπὶ  
 ἀσπίδων πρὸς δεξ. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸ αὐτῆς Α, οὗ ἄνω μονο-  
 γράφημα ΜΗΤΡΙ. = Πίναξ I, 10.

## ΒΟΙΩΤΙΑ (315-288 π. Χ.).

778.—**Ρ** τετράδραχμον. Κεφαλή Ποσειδῶνος πρὸς δεξ.

Ὅπ. [ΒΟΙΩΤΩΝ] δεξ. Ποσειδῶν καθήμενος πρὸς ἄρ. καὶ κρα-  
 τῶν ἐν τῇ δεξ. δελφίνα. (Τύπος ἐφθαρμένος.) = Πίναξ I, 12.

## ΑΘΗΝΑΙ.

779-913.—Ἐκατὸν τριάκοντα πέντε τετράδραχμα Μακεδονικῆς ἐποχῆς,  
 τὰ πλεῖστα ἐντελῶς κατεστραμμένα. Τὴν τεχνοτροπίαν αὐτῶν  
 δεικνύουσι τὰ ἀπεικονισθέντα ἐνταῦθα (Πίναξ I, 13-17) πρὸς  
 ἃ πάντα εἶναι ὅμοια. Ἀρχικῶς ἦσαν 141, ἀλλ' ἐδόθησαν, ἀδεία  
 τῆς Κυβερνήσεως, ἕξ πρὸς χημικὴν ἀνάλυσιν τῷ κ. Χρηστο-  
 μάνω, καθηγητῇ τῆς Χημείας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ.

ΛΑΚΩΝΙΑ (τέλη τρίτου αἰῶνος π. Χ. Χρόνοι Ἀντιόχου Α'  
 Συρίας: 293-280 π. Χ.).

914.—**Ρ** τετράδραχμον. Κεφαλή Ἀθηνᾶς πρὸς δεξ.

Ὅπ. Ἡρακλῆς γυμνός, καθήμενος πρὸς ἄρ. ἐπὶ βράχου, ἐφ' οὗ  
 ἡ λεοντιῇ, τὴν δεξ. στηρίζων ἐπὶ ῥοπάλου, τὴν δ' ἄρ. ἐπὶ τοῦ  
 βράχου. = Πίναξ I, 20.

## ΠΕΡΓΑΜΟΣ.

## Ἀτταλος Α' (241-197 π. Χ.).

915.—**Ρ** τετράδραχμον. Ὅμοιον τῷ παρὰ Imhoof-Blumer, Die  
 Münzen der Dynastie von Pergamon, Taf. I, n° 9. =  
 Πίναξ I, 19.

## ΡΟΔΟΣ ΝΗΣΟΣ (333-304 π. Χ.).

916-917.— Δραχμαὶ δύο τοῦ τύπου τῶν ἐν BMC. Caria κτλ. πίν. XXXVII. Ἡ μία λίαν ἐφθαρμένη. = Πίναξ I, 11.

## ΣΥΡΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

## Σέλευκος Α' (312-280 π. Χ.).

918.— **Ρ** τετράδραχμον τύπου Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου. Ὅμοιον τῷ παρὰ BMC. Seleucid Kings σελ. 2 ἀρ. 13. = Πίναξ I, 21.

919.— Δραχμὴ τύπου Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου. Ἀριστ. ΔΗΤΡ, ὑπὸ τὸν θρόνον ΣΕ. = Πίναξ I, 23.

920.— Ὅμοίως. Ἀριστ. ; ὑπὸ τὸν θρόνον Δ.

921.— **Ρ** τετράδραχμον ἐφθαρμένον τύπων κεφαλῆς Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς ἐπὶ ἄρματος τεσσάρων ἐλεφάντων. = Πίναξ I, 22.

## Ἀντίοχος Α' (293-280 π. Χ.) ἢ Ἀντίοχος Β' (261-246 π. Χ.).

922.— **Ρ** τετράδραχμον ἐντελῶς κατεστραμένον, τύπου Ἀπόλλωνος ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ.

## Σέλευκος Β' Καλλίνικος (242-226 π. Χ.).

923-924.— **Ρ** δραχμή. Κεφαλὴ Σελεύκου Β' πρὸς δ. μετὰ διαδήματος. Ὅπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ—ΣΕΛΕΥΚΟΥ Ἀπόλλων γυμνός, ἰστάμενος πρὸς ἀρ., στηριζόμενος τῇ ἀρ. ἐπὶ τρίποδος, ἔχων δὲ ἐν τῇ δεξ. βέλος. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. Α καὶ δεξ. Δ. = Πίναξ I, 24.

925.— Ὅμοίως, ἀλλ' ἀρ. ΑΥ καὶ δεξ. ΤΡ.

926.— Ὅμοίως, ἀλλ' ἐφθαρμένα τὰ μονογραφήματα.

[927-930].— Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι δὲν κατελογίσθησαν ἕνεκα τῶν ἕξ ἀπτικῶν νομισμάτων, ἅτινα ἀνελύθησαν, καὶ δύο ἀθηναϊκῶν δραχμῶν εὐρεθεισῶν ἐπὶ πλεον κατὰ τὸν νῦν καθαρισμὸν τῶν νομισμάτων.

## ΑΙΓΥΠΤΟΣ

*Τετράδραγμα ἀργυρᾶ Πτολεμαίων.*α) *Πτολεμαῖος Α' Σωτήρ (305-285 π. Χ.).*

931.— Τὸ περιγραφὲν ἐν Ι. Σβορώνου, Τὰ νομίσματα τοῦ Κράτους τῶν Πτολεμαίων, ὑπὸ ἀρ. 254 γ.

β) *Πτολεμαῖος Β' Φιλάδελφος (285-246 π. Χ.).*

932.— Σβορῶνος ἔ. ἀ. ἀρ. 548 γ.

933.— » » » 584 δ (κοπὲν ἐν ἔτει 271 π. Χ.).

934.— Ὅμοιον, ἀλλὰ μετ' ἐφθαρμένης χρονολογίας, τούτου δ' ἔνεκα μὴ καταλογισθὲν ἐν τῇ συγγραφῇ μου.

935-937.— Σβορῶνος ἔ. ἀ. ἀρ. 644 β (κοπέντα ἐν Τύρῳ περὶ τὸ 267 π.Χ.).

938.— Σβορῶνος ἔ. ἀ. ἀρ. 713 ς (κοπὲν ἐν Σιδῶνι περὶ τὰ 285/4 π. Χ.).

939.— » » » 720 ς (κοπὲν ἐν Σιδῶνι περὶ τὸ 262 π. Χ.).

940.— » » » 813 β (κοπὲν ἐν Ἰόπῃ τὸ ΛΓ ἔτος τοῦ Φιλαδέλφου ἦτοι ἐν ἔτει 250 π. Χ.).

941.— Σβορῶνος ἔ. ἀ. ἀρ. 833 ε (κοπὲν ἐν Γάζῃ τὸ ΛΙ ἔτος τοῦ Φιλαδέλφου, ἦτοι ἐν ἔτει 249 π. Χ.).

γ) *Πτολεμαῖος Γ' Εὐεργέτης (247-220 π. Χ.).*

942.— Σβορῶνος ἔ. ἀ. ἀρ. 996 α καὶ πίναξ XXX, 2.

943-944.— Σβορῶνος ἔ. ἀ. ἀρ. 1001 ε καὶ ς.

945.— Σβορῶνος ἔ. ἀ. ἀρ. 1035 β (κοπὲν ἐν Πτολεμαίδι τὸ Β ἔτος τοῦ Εὐεργέτου ἦτοι ἐν ἔτει 245 π. Χ.).

# ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΑ ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΑ

## ΕΝ ΤΩ ΕΘΝΙΚΩ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΩ ΜΟΥΣΕΙΩ ΑΘΗΝΩΝ

(Συνέχεια και τέλος. "Ιδε τόμ. Θ', σελ. 61 κέπ.)

### ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΑ ΑΠΛΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ

#### Α'. ΑΝΩΝΥΜΑ

##### 1. *Ἐπιγραφαὶ ἀνώνυμοι.*

703 α. —  $\overline{\text{ΟΥΣΦ}}$  — .ΑΓΙΕ — ΙΜΙ = *Οὔ σφ[ρ]αγί<ς> εἰμί.*

"Οπ. ΤΗΝ — ΓΡΑΦΗ — ΟΡΩΝ — .ΟΕΙ = *Τὴν γραφή<ν> ὄρων [ν]όει.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,023. (Συλλογὴ Μακρίδου, 482). Μετρίας διατηρήσεως.

703 β. — ΘΡΑCΙ — ΛΕΙΟC = *ὁ ἅγιος Βασίλειος.* Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Βασιλείου.

"Οπ. +  $\overline{\text{ΟΥΣΦΡΑ}}$  — ΓΙCΕΙΜΙ — ΤΗΝΓΡΑΦΗΝ — ΡΛΕΠΩΝ — ΝΟΕΙ = + *Οὔ σφραγίς εἰμί τὴν γραφήν βλέπων νόει.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,022. (Συλ. Μακρίδου, 110). Ἀρίστης διατηρήσεως.

704 α. — + ΟΥ — CΦΡΑ — ΓΙCΕΙ — ΜΙ — —\*— = *Οὔ σφραγίς εἰμί.*

"Οπ. ΤΗΝ — ΓΡΑΦ, — ΓΝΩC, — ΡΛΕΠ, — Ν = *Τὴν γραφήν γνώσ(ει) βλέπ(ω)ν.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 483). Μετρίας διατηρήσεως.

705 α. — . . . . . — ΟΧΟΝΙΑΤ = [*Ὁ ἀρχ(άγγελος) Μιχαήλ*] *ὁ Χονιάτ(ης).* Ὁ ἀρχ. Μιχαήλ ἱστάμενος κατ' ἐνώπιον.

"Οπ. +  $\overline{\text{ΟΥΣΦΡΑ}}$  — ΓΙCΕΙΜΗ — ΤΗΝΓΡΑΦ, — ΡΛΕΠΩΝ — ΝΟΕΙ = + *Οὔ σφραγίς εἰμή τὴν γραφήν βλέπων νόει.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 322), Καλῆς διατηρήσεως.

705 β. —  $\overline{[ΜΗΡ]}-\overline{[ΘΥ]} Η. ΗΤΟ. — Ν. ΜΟ$  Προτομή Θεοτόκου, δεομένης.

᾽Οπ.  $\overline{ΟΥΣΦΡΑ} — \overline{ΓΙΣΕΙΜΙ} — \overline{ΤΗΝΓΡΑΦ} — \overline{ΓΝΩΣ} . . . — . . . \overline{ΠΩΝ} =$  Οὗ σφραγίς εἰμὶ τὴν γραφ(ήν) γνώσ[ει βλέ]πων. Τρίμ. ἰαμβ. 0,027. (Συλ. Μακρίδου, 481). Μετρίας διατηρήσεως.

718 α. —  $\overline{CΦΡΑΓ} — \overline{ΤΟΝΔΕ} . — \overline{ΚΝΒΕΙ} =$  Σφραγ(ῖδα) τοῦ(το) δε[ι]κνύει.

᾽Οπ.  $+ \overline{ΓΡΑΦΗ} — \overline{CΦΡΑΓΙ} — \overline{ΔΑΤΟΥ} = +$  Γραφῆ(ς) σφραγῖδα τοῦ(το).

0,035. (Συλ. Μακρίδου, 487). Μετρίας διατηρήσεως.

718 β. —  $\overline{CΦΡΑ} — \overline{ΓΗCΦΥ} — \overline{ΛΑΧΤΙΡ} =$  Σφραγῆς φυλαχτήρ.

᾽Οπ.  $\overline{ΓΡΑΜ}, — \overline{ΤΩ}, \overline{ΗΠΡ}, — \overline{ΜΑΤΩ} — \overline{Ν} =$  Γραμ(μά)τω(ν) ἢ προ(αγ)μάτων. Τρίμ. ἰαμβ.

0,025. (Συλ. Μακρίδου, 484). Μετριοτάτης διατηρήσεως.

719 α. —  $\overline{ΘΝΙΚ}, — \overline{.ΑΟC} =$  ὁ ἅγιος Νικ(ό)[λ]αος. Κιονηδὸν ἐκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Νικολάου.

᾽Οπ.  $\overline{ΤΙCΕΙΜ} . — \overline{ΤΗΝΓΡΑΦ} . — \overline{ΙCΘΙ.ΛΕ} — \overline{ΠΩΝ} =$  Τίς εἰμ[ι] τὴν γραφ(ήν) [μν]ίσθι (οὔτω) [β]λέπων. Τρίμ. ἰαμβ.

0,022. (Συλ. Μακρίδου, 75). Ἀρίστης διατηρήσεως.

## 2. Τύποι ἁγίων καὶ παραστάσεις.

724 α. —  $\overline{Μ}-\overline{ΘΥ} — \overline{ΘΝΙΚΟΛΑΟC}$  Ἡ Θεοτόκος καὶ ὁ ἅγιος Νικόλαος ἱστάμενοι ἄνωποι.

᾽Οπ.  $\overline{ΘΘΕ} — \overline{ΟΔΩΡ},$  Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ἱστάμενος κατ' ἐνώπιον.

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 68). Μετρίας διατηρήσεως.

724 β. —  $\overline{ΜΗΡ}-\overline{ΘΥ}$  Προτομή Θεοτόκου, δεομένης μετὰ τοῦ βρέφους ἐν δίσκῳ.

᾽Οπ.  $\overline{ΘΙΩ} — \overline{ΟΗ}$  Προτομή Ἰωάννου τοῦ Προδρομοῦ.

0,017. (Συλ. Μακρίδου, 77). Μετρίας διατηρήσεως.

725 α. —  $\overline{MHP} - \overline{\Theta V}$  Προτομή Θεοτόκου δεομένης. Πέριξ ἐπιγραφὴ ἐξίτηλος.

᾽Οπ.  $M I - X A$ . Προτομή ἀρχαγγέλου Μιχαήλ.

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 76). Μετρίας διατηρήσεως.

725 β. —  $\overline{MHP} - \overline{\Theta V}$  Ἡ Θεοτόκος καθημένη ἐπὶ θρόνου, βρεφοκρατοῦσα.

᾽Οπ.  $\overline{X} \cdot \overline{AP} - \left[ \begin{array}{c} \overline{X} \\ \overline{M} \end{array} \right]$  Ὁ ἀρχάγγελος Μιχαήλ ἱστάμενος.

0,038. (Συλ. Μακρίδου, 26). Μετρίας διατηρήσεως.

727 α. —  $\overline{MHP} - \overline{\Theta V}$  Ἡ Θεοτόκος ἱσταμένη, βρεφοκρατοῦσα.

᾽Οπ.  $\Theta \Gamma \epsilon \beta - \Gamma \iota \omicron \varsigma$  Ὁ ἅγιος Γεώργιος ἱστάμενος.

0,017. (Συλ. Μακρίδου, 78). Καλῆς διατηρήσεως.

727 β. —  $\overline{MHP} - \overline{\Theta V}$  Ἡ Θεοτόκος ἱσταμένη, δεομένη.

᾽Οπ.  $\Theta \Theta \epsilon - \omicron \Delta \omega \rho$  Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ἱστάμενος, φέρων δόρυ καὶ σπάθην.

0,016. (Συλ. Μακρίδου, 467). Καλῆς διατηρήσεως.

727 γ. —  $\overline{MHP} - \overline{\Theta V}$  Προτομή Θεοτόκου δεομένης.

᾽Οπ.  $\Theta \text{ΝΙΚΟ} - \Lambda \text{ΑΟC}$  Προτομή ἁγίου Νικολάου.

0,020 (Συλ. Μακρίδου, 129). Μετρίας διατηρήσεως.

727 δ. —  $\overline{M} - \overline{\Theta}$  Προτομή Θεοτόκου.

᾽Οπ.  $\cdot \text{ΝΙ}' - \Lambda \text{Α} = [\delta \text{ ἅγιος}] \text{Νι(κό)λα(ος)}$ . Προτομή ἁγίου Νικολάου.

0,019. (Συλ. Μακρίδου, 73). Μετρίας διατηρήσεως.

728 α. —  $\overline{MHP} - \overline{\Theta}$  Προτομή Θεοτόκου.

᾽Οπ.  $\Theta \Gamma \epsilon - \overline{\omega \rho \Gamma \iota \omicron \varsigma}$  Κιονηδὸν ἐκατέρωθεν ἁγίου Γεωργίου ἱσταμένου.

0,024. (1899-1900, I', 44).

728 β. —  $\overline{\text{MHP}} - \overline{\Theta\text{V}}$  Προτομή Θεοτόκου δεομένης μετὰ τοῦ βρέφους ἐν δίσκῳ.

᾽Οπ.  $\text{.ΚΩ} - \text{ΝΣΑΝΤ}$ , Προτομή ἁγίου Κωνσταντίνου.

0,018. (Συλ. Μακρίδου, 135). Καλῆς διατηρήσεως.

752 α. —  $\Theta\text{ΝΙ} - \text{ΚΟΛΑΟ}$ , = ὁ ἅγιος Νικόλαο(ς). Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Νικολάου.

᾽Οπ.  $\overline{\text{MHP}} - \overline{\Theta\text{V}}$  Προτομή Θεοτόκου.

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 70). Μετρίας διατηρήσεως.

752 β. —  $\Theta\text{ΝΙΚΟ} - \text{ΛΑΟC}$  = ὁ ἅγιος Νικόλαος. Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Νικολάου.

᾽Οπ.  $\Theta\text{ΡΑCΙ} - \text{ΛΕΙΟC}$  = ὁ ἅγιος Βασίλειος. Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Βασιλείου.

0,027. (Συλ. Μακρίδου, 69). Καλῆς διατηρήσεως.

752 γ. —  $\Theta\text{ΓΕ} - \overline{\omega\text{PΓ}}$ , Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Γεωργίου.

᾽Οπ.  $\Theta . . - \Delta\omega$  Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγ. Θεοδώρου.  
0,016. (1901 2, I', 53).

752 δ. —  $\Theta\text{ΓΕ} - \overline{\Omega\text{PΓΙ}}$  Προτομή ἁγίου Γεωργίου.

᾽Οπ.  $\Theta . - \text{ΟΔ}$ . Προτομή Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου (;).

0,016. (Συλ. Μακρίδου, 197). Μετρίας διατηρήσεως.

754 α. —  $\Theta\text{ΠΕΤΡ} - . .$  = ὁ ἅγιος Πέτρ[ος]. Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς τοῦ ἀποστόλου Πέτρου.

᾽Οπ.  $. . . . - \Delta\text{ΟΡ}$  = [ὁ ἅγιος Θεό]δορ(ος). Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου.

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 74) Μετρίας διατηρήσεως.

755 α. —  $\Theta\text{ΠΑΝΤ} - \text{ΛΕΗΜ}'$  = ὁ ἅγιος Παντ(ε)λεήμ(ων). Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Παντελεήμονος.

᾽Οπ.  $\Theta\text{ΔΑΜ} - [\Theta\text{ΚΟCΜ}]$  = ὁ ἅγιος Δαμ(ιανός) — [ὁ ἅγιος Κοσμ(ᾱς)]. Προτομαὶ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων Κοσμᾱ καὶ Δαμιανοῦ.

0,030. (Συλ. Μακρίδου, 71). Μετρίας διατηρήσεως.

## Β'. ΜΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

1. *Μονογράφηματα εκατέρωθεν.*

775 α. — Μονογράφημα = *Ἰωάννου.*

᾽Οπ. Μονογράφημα = ἀξίωμα τοῦ κτήτορος.

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 94). Καλῆς διατηρήσεως.

776 α. — Μονογράφημα ἀναλυόμενον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κτήτορος.

᾽Οπ. ᾽Ετερον μονογράφημα = ἀπὸ ἐπάρχων (;)

0,028. (Συλ. Μακρίδου, 477). Καλῆς διατηρήσεως.

777 α. — Σταυροειδῆς μονογράφημα ἀναλυόμενον εἰς τὸ κύριον ὄνομα τοῦ κτήτορος.

᾽Οπ. ᾽Ωσαύτως σταυροειδῆς μονογράφημα ἀναλυόμενον εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ κτήτορος.

9,025. (Σ. Π. ᾽Ακαδ. ἔτος 1004-5, ΙΑ', 86).

816 α. — Σταυροειδῆς μονογράφημα = *Θεοτόκε βοήθει.*

᾽Οπ. ᾽Ομοιον μονογράφημα = *Ἰωάννη.*

0,028. (Συλ. Μακρίδου, 345). Καλῆς διατηρήσεως.

816 β. — Σταυροειδῆς μονογράφημα = *Θεοτόκε βοήθει.*

᾽Οπ. ᾽Ομοιον μονογράφ. ἀναλυόμενον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κτήτορος.

0,029. (Συλ. Μακρίδου, 83). Μετρίας διατηρήσεως.

816 γ. — Σταυροειδῆς μονογράφημα.

᾽Οπ. ᾽Ομοιον μονογράφημα = *Γεωργίω.*

0,025. (1901-2, Ι', 88).

821 α. — Σταυροειδῆς μονογράφημα = *Θεοτόκε βοήθει τῷ σῶ δούλῳ.*

᾽Οπ. Μονογράφημα ἐφθαρμένον = ὄνομα κτήτορος.

0,091. (1901-2, Ι', 96).

821 β. — ᾽Ομοίως.

᾽Οπ. Σταυροειδῆς μονογράφημα = *Θωμᾶ* (;)

0,028. (1901-2, Ι', 86).

821 γ. — Σταυροειδές μονογράφημα.

᾽Οπ. ᾽Ομοιον μονογράφημα.

0,024. (1901-2, Γ', 87).

821 δ. — Μονογράφημα = Πέτρου.

᾽Οπ. ᾽Ομοιον ἐφθαρμένον.

0,021. (1901-2, Γ', 92).

821 ε. — Συμπίλημα γραμμάτων.

᾽Οπ. ᾽Εξίτηλον μονογράφημα.

0,017. (Σ. Π. 1901-2, Α', 122).

821 ς. — Σταυροειδές μονογράφημα = ᾽Ιωάννου.

᾽Οπ. Μονογράφημα ἐφθαρμένον.

0,020. (1901-2, Γ', 91).

821 ζ. — ᾽Ομοιον = Θεοδώρου.

᾽Οπ. Μονογράφημα = ἀξίωμα τοῦ κτήτορος.

0,021. (1901-2, Γ', 89).

## 2. Μονογραφήματα μετὰ τοῦ ἰδιάζοντος τύπου τοῦ ἀετοῦ.

849 α. — ᾽Αετός.

᾽Οπ. Σταυροειδές μονογράφημα ἐφθαρμένον = Θεοδώρου (;)

0,020. (1901-2, Γ', 51).

849 β. — ᾽Ομοίως.

᾽Οπ. Μονογράφημα ἐφθαρμένον.

0,021. (1901-2, Γ', 52).

850 α. — ᾽Ομοίως.

᾽Οπ. Μονογράφημα = Θεοδώρου (;)

0,022. (1901-2, Γ', 49).

851 α. — ᾽Ομοίως, ἀλλ' ἄνωθεν τοῦ ἀετοῦ +.

᾽Οπ. Μονογράφημα ἐφθαρμένον.

0,018. (1901-2, Γ', 47).

851 β. — 'Αετός, ἄνωθεν +.

᾽Οπ. Μονογράφημα = 'Ιωάννου.

0,021. (1901-2, Γ', 48).

3. 'Αετός ἀφ' ἐνός, κύρια ὀνόματα ἀφ' ἐτέρου.

852 α. — Τύπος αἰετοῦ ὡς συνήθως, ἐν στεφάνῳ. ᾽Ανω σταυρὸς μικρός.

᾽Οπ. + ΛΕ — ΟΝΤΙ — ΟΥ = + Διοντίου. ᾽Εν στεφάνῳ.

0,018. (1901 2, Γ', 45).

852 β. — Ν ἄνωθεν αἰετοῦ ὡς συνήθως.

᾽Οπ. ΝΟΝ — ΝΟΥ = Νόννου.

0,020. (1901-2, Γ', 46).

852 γ. — Μονογράφημα ἀναγνωστέον Θεοδώρου ἄνωθεν αἰετοῦ μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων.

᾽Οπ. + ΝΙΟ — ΝΕΝΠ — ΑΤΕΡ — ΙΟΥ = + υἱοῦ Εὐπατερίου.

0,028. (Συλ. Μακρίδου, 458). Καλῆς διατηρήσεως.

4. Μονογραφήματα ἀφ' ἐνός.

α'.) Μονογραφήματα. — Γράμματα.

854 α. — Σταυροειδὲς μονογράφημα ἴσως 'Αθανασίου.

᾽Οπ. Μονογράφημα = ἀξίωμα τοῦ κτήτορος.

0,924. (1901-2, Γ', 93).

854 β-γ. — Δύο ἕτερα ὅμοια.

0,024. (1901-2, Γ', 94 καὶ 95). Κίβδηλα γενόμενα ἐκ μήτρας ληφθείσης ἐκ τοῦ πρώτου.

β'.) Τύποι διάφοροι. — Μονογραφήματα.

855 α. — Λέων βαίνων πρὸς ἄριστερά.

᾽Οπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα = Θωμᾶ.

0,916. (Σ. Π. Ἀκαδ. ἔτος 1904-5, ΙΑ', 90).

855 β. — Λέων ἄνωθεν ἀετοῦ μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων.

᾽Οπ. Μονογράφημα = Θεοδώρου.

0,025. (Συλ. Μακρίδου, 398). Καλῆς διατηρήσεως.

858 α. — Σταυρὸς ἔχων εἰς τὰς γωνίας τῶν σκελῶν ἀνὰ τρία σφαιρίδια.

᾽Οπ. Μονογράφημα ἐφθαρμένον.

0,016. (Σ. Π. Ἀκαδ. ἔτος 1904-5, ΙΑ', 91).

858 β. — Σταυρός.

᾽Οπ. Μονογράφημα.

0,014. (1901-2, Ι', 97).

*γ'.) Τύποι ἀγίων. — Μονογραφήματα.*

859 α. — Ἡ Θεοτόκος βρεφοκρατοῦσα ἐν μέσῳ δύο μικρῶν σταυρῶν.

᾽Οπ. Μονογράφημα = ὄνομα καὶ ἴσως ἐν ταυτῷ ἀξίωμα τοῦ κτήτορος.

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 493). Καλῆς διατηρήσεως.

859 β. — Ὅμοίως.

᾽Οπ. Μονογράφημα = Γεωργίου.

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 395). Καλῆς διατηρήσεως.

860 α. — Προτομή τῆς Θεοτόκου· ἑκατέρωθεν ἀνὰ εἰς μικρὸς σταυροὺς.

᾽Οπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα.

0,020. (1901-2, Ι', 59).

861 α. — Προτομή τῆς Θεοτόκου μετὰ τοῦ βρέφους.

᾽Οπ. Μονογράφημα ἐν κύκλῳ γραμμῆς.

0,020. (Συλ. Μακρίδου, 25). Καλῆς διατηρήσεως.

868 α. — Προτομή Ἰησοῦ.

᾽Οπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα.

0,022. (1901-2, Ι', 55).

- 868 β. — Προτομή Ἰησοῦ.  
 Ὅπ. Μονογράφημα κάτωθεν προτομῶν Ἰησοῦ καὶ Θεοτόκου.  
 0,024. (1901-2, ΚΖ', 88).
- 868 γ. — Προτομή Θεοτόκου. Ἐνὰ εἷς ἀστὴρ ἑκατέρωθεν.  
 Ὅπ. Μονογράφημα.  
 0,025. (Συλ. Μακρίδου, 20). Καλῆς διατηρήσεως.
- 869 α. — Προτομή ἁγίου ἔχουσα ἑκατέρωθεν ἄνὰ ἓνα μικρὸν σταυρόν.  
 Ὅπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα.  
 0,022. (1901-2, Ι', 57).
- 870 α. — ✠ ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου τινός.  
 Ὅπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα.  
 0,023. (1901-2, Ι', 54).
- 871 α. — Προτομή ἁγίου ἔχουσα ἑκατέρωθεν ἄνὰ ἓνα μικρὸν σταυρόν.  
 Ὅπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα.  
 0,023. (1901-2, Ι', 58).
- 872 α. — Προτομή ἁγίου ἔχοντος μακρὸν πώγωνα.  
 Ὅπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα.  
 0,020. (1901-2, Ι', 56).
- 873 α. — Προτομή ἁγίου ἔχουσα ἑκατέρωθεν ἄνὰ ἓνα μικρὸν σταυρόν.  
 Ὅπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα ἑφθαρμένον.  
 0,021. (1901-2, Ι', 60).
- 873 β. — Προτομή ἁγίου ἑφθαρμένη.  
 Ὅπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα ἑφθαρμένον.  
 0,021. (1901-2, Ι', 63).
- 875 α. — Προτομή ἁγίου.  
 Ὅπ. Μονογράφημα ἑφθαρμένον.  
 0,020. (1901-2, Ι', 62).
- 875 β. — Ἔτερον ὅμοιον.  
 0,020. (1901-2, Ι', 64). Κίβδηλον γινόμενον ἐκ τῆς αὐτῆς μήτρας.

876 α. — Προτομή ἁγίου ἢ τῆς Θεοτόκου.

᾽Οπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα ἐφθαρμένον.

0,019. (1901-2, I', 65).

δ'.) *Μονογραφήματα. — ᾽Ονόματα.*

892 α. — Συμπίλημα γραμμάτων = ὄνομα τοῦ κτήτορος.

᾽Οπ. ΔΙ.Ο — .ΟΙΟΝ

0,025. (Συλ. Μακρίδου. 476). Μετρίας διατηρήσεως.

892 β. — Σταυροειδὲς μονογράφημα = Θεοδώρου.

᾽Οπ. Α. . — ΛΙ.ΟΥ — Λ. . ΟΘ — CIOV

0,021. (1901-2, I', 84).

894 α. — Σταυροειδὲς μονογράφημα = Θεοτόκε βοήθει, ἐν ταῖς γωνίαις [τῶ—σῶ—δ]ού—λω.

᾽Οπ. . . — ΠΙΦΑ — .ΗΩ + = [+ ᾽Ε]πιφα[ν]ήω + .

0 021. (Συλ. Μακρίδου, 191). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

905 α. — ΓΕ. — ΡΓΙ — ΟΝ = Γε[ω]ργίου.

᾽Οπ. Μονογράφημα, ἴσως χαρτουλαρίου.

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 202). Μετρίας διατηρήσεως.

ε'.) *Τύπος ἁγίου. — Σταυρός.*

905 β. —  $\perp - \overset{\odot}{\underset{A}{\text{A}}} = \delta \text{ ἅ(γιος) ᾽Ιω(άννης)}$ . Προτομή αὐτοῦ.

᾽Οπ. Σταυρὸς οὗ τὰ ἄκρα λήγουσιν εἰς ἔλικας σχηματίζοντας μετὰ τοῦ σταυροῦ ἐν σχῆμα κοσμητικόν.

0,019. (Συλ. Μάκρίδου, 227) Καλῆς διατηρήσεως.

## Γ'. ΤΥΠΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ.

### 1. ᾽Ονόματα, ἐπικλήσεις καὶ ῥῆτραι.

908 α. — + ΘΕΟΤΟΚΕΒ — ΟΗΘΗ + = + Θεοτόκε βοήθη +

᾽Οπ. + ΤΩ — ΔΟΥΛΩ C — ΟΥΘΕΟΔ — ΩΡΩ = + τῶ

δούλω σου Θεοδώρω.

0,027. (Συλ. Μακρίδου, 455). Καλῆς διατηρήσεως.

908 β. — + Θ Ε — Ο Τ Ο Κ — Ε Β Ο Η — Θ Η = + Θεοτόκε βοήθη.

᾽Οπ. Τ Ω Δ — Ο Υ Λ Ω Σ Ο Υ — Μ Α Ρ Ι Α — Ν Ω + = τῷ δούλω σου *Μαριανῶ* + .

0,032. (Συλ. Μακρίδου, 312). Καλῆς διατηρήσεως.

908 γ. — Θ Ε Ο — Τ Ο Κ Ε — Β Ο Η — Θ Η = Θεοτόκε βοήθη.

᾽Οπ. Μονογράφημα = ὄνομα καὶ ἀξίωμα τοῦ κτήτορος.

0,025. (Συλ. Μακρίδου, 479). Καλῆς διατηρήσεως.

908 δ. — . Ε Ω . — Ο Κ Ε Ρ Ο Η — Θ Ι Τ Ο . . Δ . — Ν Λ . = [Θ]εω-  
[τ]όκε βοήθη το [σο] δ[ο]ύλ[α].

᾽Οπ. Ι Σ Ι Δ — Ω Ρ Ο Ν

0,025. (Σ. Π. Ἀκαδ. ἔτος ΙΑ', 92).

908 ε. — Σταυροειδῆς μονογράφημα = Θεοτόκε βοήθει.

᾽Οπ. . . Δ — Ο Υ Λ Ω Σ Ο Υ — Π Ε Τ Ρ = [τῷ] δούλω σου *Πέτρο[ω]*.

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 386). Μετρίας διατηρήσεως.

908 ς. — Ζ Α — Χ Α Ρ — Ι . . = Ζαχαρί[ου].

᾽Οπ. Θ Ο Υ — Θ Α Η Λ — . Ο Ν

0,022. (Συλ. Μακρίδου, 475). Μετρίας διατηρήσεως.

908 ζ. — Μονογράφημα ἐφθαρμένον = ὄνομα τοῦ κτήτορος.

᾽Οπ. Δ Ο Υ — Λ Ο Υ Τ Ι Σ — Θ Ε Ο Τ Ο — Κ Ο Ν = Δούλου τις Θεοτόκου.

0,027. (Συλ. Μακρίδου, 426). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

912 α. — + Κ Ε Ρ ' Τ Ω Σ Ω Δ ' ἐντὸς δύο κύκλων σφαιριδίων, πέ-  
ριξ σταυροῦ ἐπὶ βάσεων.

᾽Οπ. + Θ Ε Ω — Φ Ν . Α Κ Τ — Ο Ν Α Μ Η — Ν = + Θεωφν-  
[λ]άκτου ἀμήν.

0,022. (Συλ. Μακρίδου, 472). Μετρίας διατηρήσεως.

912 β. — Διπλοῦς σταυρὸς διηνηθισμένος.

᾽Οπ. Σ Ι Σ Ο

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 97). Μετρίας διατηρήσεως.

933 α. — + ΛΕ — ΟΝΤΑ — ΧΡΙΣ — Ε = + Λέοντα Χρισ[τ]ῆ  
 Ὁπ. ΤΟΝ — ΣΟΝΟΙ — ΚΕΤΗ — ΣΚΕΠΕ = τὸν σὸν οἰ-  
 κέτη(ν) σκέπε. Τρίμ. ἰαμβ.

0,027. (Συλ. Μακρίδου, 279). Καλῆς διατηρήσεως.

933 β. — ΛΟΓΟΥΣ — ΣΦΡΑ — ΓΙΣΩ = Λόγους σφραγίζω  
 Ὁπ. ΣΦΡΑ — ΦΑΣΤΟΥ — ΑΝΘΙΜΟΥ = καὶ γραφὰς τοῦ  
 Ἀνθίμου. Τρίμ. ἰαμβ.

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 96). Καλῆς διατηρήσεως.

933 γ. — + — .ΡΑΦ — .ΦΡΑ . — ΣΩ = + [Γ]ραφ(ὰς)  
 [σ]φρα[γί]ζω

Ὁπ. .ΛΟΓΟΥ — .ΡΙΣ . — .Ρ. = [καὶ] λόγου(ς) [Χ]ρισ[το-  
 φό]ρ[ου]. Τρίμ. ἰαμβ.

0,020. (Συλ. Μακρίδου, 485). Κακῆς διατηρήσεως.

939 α. — ΓΡΑΦ. — ΣΣΦΡΑ — ΓΙΣΩ = Γραφ[ὰ]ς σφραγίζω  
 Ὁπ. ΚΑΙ — ΛΟΓΟΥΣ — ΙΩ = καὶ λόγους Ἰω(άννου). Τρίμ.  
 ἰαμβ.

0,021. (1904-5, ΚΓ', 30).

939 β. — + ΛΟ — ΓΟΥΣ — ΣΦΡΑ — ΓΙΩ = + Λόγους  
 σφραγίζω

Ὁπ. ΚΑΙ — ΓΡΑΦ, — ΙΩ = καὶ γραφ(ὰς) Ἰω(άννου). Τρ. ἰαμβ.

0,019. (Σ. Π. 1901-2, Α', 121).

939 γ. — + — ΛΟΓΟΥΣ — ΚΕΓΡΑ — ΦΑΣ = + Λόγους  
 κὲ γραφὰς

Ὁπ. ΣΦΡΑ — ΓΙΣΩΡΑ — . . ΑΟ. = σφραγίζω . . . . .

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 486). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

939 δ. — + — ΣΦΡΑ — ΓΙΣΤΥ — ΠΟΥΜ — ΑΙ = Σφρα-  
 γίς τυποῦμαι.

Ὁπ. + — ΓΡΑΜ — ΜΑΤΩΝ — ΓΡΗΓΟ — ΡΙΟΝ =  
 Γραμμάτων Γρηγορίου. Τρίμ. ἰαμβ.

0,025. (Σ. Π. 1901-2, ΔΑ', 45).

939 ε. —  $\overline{\text{ΜΗΡ}}-\overline{\text{ΘV}}$  Ἡ Θεοτόκος ἰσταμένη, δεομένη.

᾽Οπ.  $\overline{\text{ΓΡΑΦ}}-\overline{\text{CΦΡΑΓΙΣ}}-\overline{\text{SΛΟΓΟΥC}}-\overline{\text{KΩN}} =$   
*Γραφ(ὰς) σφραγίζ(ω) καὶ λόγους Κων(σταντίνου)*. Τρίμ. ἰαμβ.

0,018. (Συλ. Μακρίδου, 138). Καλῆς διατηρήσεως.

939 ς. — Ἐτερον ὅμοιον.

0,014. (Συλ. Μακρίδου, 164). Μετρίας διατηρήσεως.

940 α. —  $\overline{\text{M}}-\overline{\text{Θ}}$  Προτομή Θεοτόκου δεομένης.

᾽Οπ.  $+\overline{\text{ΘΚΕΡ,Θ}}-\overline{\text{ΑΝΤΡΟ}}-\overline{\text{ΝΙΚΟ}} = +$  *Θ(εοτό)κε  
 β(οή)θ(ει) Ἀντρονίκο*.

0,016. (Συλ. Μακρίδου, 85). Καλῆς διατηρήσεως.

940 β. —  $\overline{\text{ΜΗΡ}}-\overline{\text{ΘV}}$  Ἡ Θεοτόκος ἰσταμένη, ἀνατείνουσα χεῖρας

᾽Οπ.  $+\overline{\text{HCA}}-\overline{\text{ΙΟΝΛΕΟΝ}}-\overline{\text{ΤΑΠΑΡΘΕ}}-\overline{\text{ΝΕCΚΕ}}$   
 $-\overline{\text{Π...}} = +$  *Ἡσαίου (;) Δέοντα Παρθένε σκέπ[οις]*. Τρίμ. ἰαμβ.

0,030. (Συλ. Μακρίδου, 272). Μετρίας διατηρήσεως.

940 γ. — Προτομή Θεοτόκου δεομένης, βρεφοκρατούσης.

᾽Οπ.  $+\overline{\text{ΓΡΑΦ}}-\overline{\text{CΦΡΑΓΙΖ}}-\overline{\text{SΛΟΓΡΑ}}-\overline{\text{CΙΛΙΟ.}} =$   
 $+$  *Γραφ(ὰς) σφραγίζ(ω) καὶ λόγ(ους) Βασιλίο[v]*. Τρίμ. ἰαμβ.

0,017. (Α. Ε. 1901-2, KZ', 89).

940 δ. —  $\overline{\text{ΜΗΡ}}-\overline{\text{ΘV}}$  Ἡ Θεοτόκος ἰσταμένη, βρεφοκρατοῦσα.

᾽Οπ.  $+\overline{\text{CΦΡΑ}}-\overline{\text{ΓΙCΓΡΑ}}-\overline{\text{ΦΩΝΜΟΙ}}-\overline{\text{ΠΑΡΘΕΝΟC}}$   
 $-\overline{\text{ΠΑΙΔΟΤΡΟ}}-\overline{\text{ΦΟC}} = +$  *Σφραγίς γραφῶν μοι Παρθένος  
 παιδοτρόφος*. Τρίμ. ἰαμβ.

0,018. (Συλ. Μακρίδου, 488). Καλῆς διατηρήσεως.

940 ε. —  $\overline{\text{ΜΗΡ}}-\overline{\text{ΘV}}$  Ἡ Θεοτόκος ἐπὶ θώκου, βρεφοκρατοῦσα.

᾽Οπ.  $+\overline{\text{CΦΡΑ}}-\overline{\text{ΓΙCΓΡΑ}}-\overline{\text{ΦΩΝΜΟΙ}}-\overline{\text{ΜΗΤΡΟΠΑΡ}}$   
 $-\overline{\text{ΘΕΝΕΚΟΡΗ}} = +$  *Σφραγίς γραφῶν μοι μητροπάρθενε Κόρη*.  
 Τρίμ. ἰαμβ.

0,022. (Συλ. Μακρίδου, 489). Καλῆς διατηρήσεως.

948 α. —  $\overline{ΜΗΡ}—\overline{ΘΥ}$  Προτομή Θεοτόκου δεομένης.

᾽Οπ.  $+ \overline{ΚΕΡ}, \overline{Θ} — \overline{ΤΩ} \overline{C} \overline{Ω} \overline{Δ} — \overline{ΝΙΚΗΦ}' - \overline{ΡΩ} = + \overline{Κ(ύρι)ε} \overline{β(οή)θ(ει)}$  τῶ σῶ δ(ούλω) Νικηφ(ό)ρω.

0,017. (Συλ. Μακρίδου, 367). Μετρίας διατηρήσεως.

948 β. —  $\overline{ΜΗΡ}—\overline{ΘΥ}$  Προτομή Θεοτόκου δεομένης.

᾽Οπ.  $\overline{ΚΕΡΘ} — \overline{ΟΔΟΥΛΟΣ} — \overline{ΓΙΑΝΙ} = \overline{Κ(ύρι)ε} \overline{β(οή)θ(ει)}$  [τ]ο δούλο σ[ου] Γιάνι.

0,017. (Συλ. Μακρίδου, 180). Μετρίας διατηρήσεως.

948 γ. —  $\overline{Μ}—\overline{ΘΥ}$  Προτομή Θεοτόκου δεομένης μετὰ τοῦ βρέφους ἐν δίσκῳ.

᾽Οπ.  $+ — \overline{ΑΓΝΗCΚΕ} — \overline{ΠΕΤΩ} \overline{C} \overline{Ω} — \overline{ΔΟΝΛΩ} — \overline{ΚΩΝ} = + \overline{Ἀγνή} \overline{σκέπε}$  τῶ σῶ δούλω Κων(σταντίνω). Τρίμ. ἰαμβ.

0,019. (Συλ. Μακρίδου, 136). Καλῆς διατηρήσεως.

949 α. —  $\overline{ΗΗΡ}—\overline{ΘΥ} \overline{†} = \overline{Μήτηρ}$  Θεοῦ ἢ Ἀχειροποίητος.

Ἡ Θεοτόκος ἰσταμένη, ἀνατείνουσα χεῖρας ἰκέτιδας.

᾽Οπ. . . . . —  $\overline{ΑΝΔΡΟΝΙΚ} — \overline{ΟΝΑΓΝΗΠΑΡΟΣ} — \overline{ΜΕCΚΕΠΟΙC} — . . . . .$

0,038. (Συλ. Μακρίδου, 6). Μετρίας διατηρήσεως Τὸ πέταλλον ἔχει δις πιεσθῆ ὑπὸ τοῦ βουλευτηρίου ἐξ οὗ καθίσταται ἀδύνατος ἡ ἀνάγνωσις τῶν τελευταίων στίχων.

950 α. —  $\overline{Θ}—\overline{Π} = \overline{Θ(εοτόκος)}$   $\overline{Π(αρθένος)}$ . Προτομή Θεοτόκου.

᾽Οπ.  $+ \overline{ΠΕ} — \overline{ΤΡΟΝΔ} — \overline{ΟΝΛΟΝ} — \overline{ΤΗCΘΕΟ} — \overline{. . ΚΟΥ} = + \overline{Πέτρου}$  δούλου τῆς Θεο[τό]κου.

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 389). Μετρίας διατηρήσεως.

951 α. — Προτομή Θεοτόκου μετὰ τοῦ βρέφους. Ἐκατέρωθεν ἀνὰ εἷς μικρὸς σταυρός.

᾽Οπ.  $+ \overline{ΔΟΝ} — \overline{ΛΚΙΤ} — \overline{ΙΟΝ} = + \overline{Δουλιτίου}$ .

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 181). Καλῆς διατηρήσεως.

952 α. —  $\overline{MHP} - \overline{\Theta V}$  Προτομή Θεοτόκου φερούσης ἐπὶ τοῦ στή-  
θους τὸ βρέφος. Πέριξ  $\overline{C\Phi P A G, G P A} \dots \overline{\Lambda O G O Y C . O I P A P}$   
= Σφράγ(ιζον) γρα[φ](ὰς) [καὶ] λόγους [μ]οι Παρ(θένε). Τρίμ. ἰαμβ.

᾽Οπ. +  $\overline{CKPVC} - \overline{\Pi A N A G H E} - \overline{\epsilon O \Delta O C I O} -$   
 $\overline{C O \Lambda A T P I} - \overline{T O . I O Y} - \overline{N I} = +$  Σκ(έ)πυς Πανάγηε [Θ]εοδο-  
σίο σο λάτρι το .λιούνι.

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 437). Μετρίας διατηρήσεως.

952 β. — Θεοτόκος ἰσταμένη, δεομένη.

᾽Οπ. . . . . —  $\overline{O I K E} \dots \overline{T A} - \overline{C G P A \Phi A C T \omega N} -$   
 $\overline{\Pi P A K T E \omega N : K \omega} - \overline{N C T A N T I . O C P} \dots =$  οἰκέ[της]  
τὰς γραφὰς τῶν πρακτέων : Κωνσταντῖ[γ]ος Π. . . . .

0,031. (Συλ. Μακρίδου, 143). Κακῆς διατηρήσεως.

961 α. —  $\overline{[IC]} - \overline{XC}$  Ὁ Ἰησοῦς ἰστάμενος..

᾽Οπ. +  $\overline{C E} \dots - \overline{\Theta V \Theta N T H N} - \overline{C O \Phi I H C K E} - \overline{\Pi O I C I \omega}$   
= + . . . .

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 265). Μετρίας διατηρήσεως.

961 β. —  $\overline{IC} - \overline{XC}$  Προτομή τοῦ Χριστοῦ. Πέριξ . . . . .  $\overline{P I -}$   
 $\overline{C T O \Phi , K O N M E} \dots = \dots \dots [X]$ ριστοφ(όρω) κουμε[ρ-  
κιαρίω].

᾽Οπ. . .  $\overline{R O} - \overline{I \Theta H T O C O} - \overline{\Delta O N \Lambda O X P} - \overline{I C T O \Phi O}$   
— .  $\overline{\omega} = [K(\acute{\upsilon} \rho \iota) \epsilon]$  βοῦθη το σο δούλο Χριστοφό[ρ]ω.

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 451). Μετρίας διατηρήσεως.

961 γ. —  $\overline{IC} - \overline{XC}$  Προτομή Ἰησοῦ.

᾽Οπ. +  $\overline{- K E R \Theta} - \overline{T \omega C \omega \Delta O Y} - \overline{\Lambda \omega K \omega N} = +$   $K(\acute{\upsilon} -$   
ρι)ε β(οή)θ(ει) τῶ σῶ δούλω Κων(σταντίνω).

0,017. (Συλ. Μακρίδου, 133). Καλῆς διατηρήσεως.

966 α. — Προτομή ἁγίου Νικολάου.

᾽Οπ. +  $\overline{K E} - \overline{\cdot O H \Theta} \dots - \overline{\cdot \omega C \omega} - \overline{N H K H} - \dots = +$   $K(\acute{\upsilon} -$   
ρι)ε [β]οήθ[ει τ]ῶ σῶ [δ](ούλω) Νηκή[τα].

0,025. (Συλ. Μακρίδου, 348). Μετρίας διατηρήσεως.

967 α. — . . . . . — ΚΟΛ' Προτομή αγίου Νικολάου.

᾽Οπ. φ Ρ Ο . . — Γ Ρ Α . . . — Ε Γ Ω Γ Ε Τ . — Θ Ε Ο Φ Ι Λ . —  
Ο Ι Κ . Ι Α . — Π Ρ . . Ο — Τ Ε . . = Φρο[υρ](ὸς) γραφ[ῶν] ἔγωγε  
τ[ῶ] Θεοφίλ[ω]. . . . . Τρίμ. ἰαμβ.

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 435). Μετρίας διατηρήσεως.

968 α. — Θ Ν Ι — Κ Ο Λ, Προτομή αγίου Νικολάου.

᾽Οπ. + Α Γ . . — Ν Ι Κ Ο Λ Α Ε — Ρ Ο Η Θ, Τ ω ς, — Δ Ο Υ Λ Ω Ν Ι  
— Κ Ο Λ Α ω = ᾽Αγ[ιε] Νικόλαε βοήθ(ει) τῶ σ(ῶ) δούλω Νικολάω.

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 356). Καλῆς διατηρήσεως.

969 α. — Θ Ν Ι — Κ Ο Λ, Προτομή αγίου Νικολάου.

᾽Οπ. + Κ Ε — Ρ Ο Η Θ Η — . . ς Ο Δ . . — Λ Ο Ν Ι Κ Ο — Λ Α Ο  
= + Κ(ύρι)ε βοήθη [τῶ] σο δ[ού]λο Νικολάο.

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 355). Μετρίας διατηρήσεως.

969 β. — Θ Ν Ι Κ — Ο Λ, Προτομή αγίου Νικολάου.

᾽Οπ. Θ Κ Ε — Ρ Ο Η Θ — . Ε ω — . = Θ(εστό)κε βοήθ(ει) [Δ]έω[ν](τι).

0,020. (Συλ. Μακρίδου, 292). Μετρίας διατηρήσεως.

970 α. — Θ Ν Ι — Κ Ο Λ' Κιονηδόν ἑκατέρωθεν προτομῆς αγίου  
Νικολάου.

᾽Οπ. Π Ρ Ο ς — . Α Τ Η ς Μ, — . . φ Ρ Α Γ Ι — . Μ' Κ Α Ρ —  
Τ Λ Η ς Ι . = Προσιάτης μ(ου) [καὶ σ]φραγί[ς] μ(ά)καρ (;) . . . . .

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 119). Μετρίας διατηρήσεως.

971 α. — Θ Ν Η — Κ Ο Λ Α Ο . = ὁ ἅγιος Νηκόλαος (οὔτω). Προ-  
τομή αγίου Νικολάου.

᾽Οπ. Γ Ρ Α Φ Α ς — Κ Ο Μ Ι ς ω — Σ Λ Ο Γ Ο Υ ς — Ι ω =  
Γραφὰς κομίζω καὶ λόγους Ἰω(άννου). Τρίμ. ἰαμβ.

0,017. (Συλ. Μακρίδου, 252). Μετρίας διατηρήσεως.

972 α. — . . . . . — Λ Α Ο ς Κιονηδόν ἑκατέρωθεν προτομῆς  
αγίου Νικολάου.

᾽Οπ. + — C W Z O I C — Μ Α Κ Α Ρ Μ Ε — Κ Ω Ν Σ Τ Α Ν Τ Ι  
— Ν Ο Ν Ι Κ Ε Τ Η Ν = + Σώζεις μάκαρ με Κωνσταντῖνον ἱκέτην.  
Τρίμ. ἰαμβ.

0,025. (Συλ. Μακρίδου, 141). Μετρίας διατηρήσεως.

973 α. — Θ Ν Ι — Κ Ο Λ, Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου  
Νικολάου.

᾽Οπ. + — Κ Ε Ρ Θ, — Τ Ω C W Δ Ο Υ — Λ Ω Κ Ω Ν = + Κ(ύ-  
ρι)ε β(οή)θ(ει) τῶ σῶ δούλω Κων(σταντίνω).

0,018. (Σ. Π. 1901-2, ΛΑ', 44).

974 α. — Μ Χ = Μιχαήλ, Θ Ν Ι Κ Ο Λ Α Ο Σ = ὁ ἅγιος Νικόλαος,  
κιονηδόν. Ἄρχ. Μιχαήλ καὶ ἅγιος Νικόλαος ἱστάμενοι κατ' ἐνώπιον.

᾽Οπ. + Γ Ρ Α — Φ Α C C Φ Ρ, — Γ Ι Σ Ω Κ Α Ι — Λ Ο Γ Ο Υ C Ρ Α  
— C Ι Λ Ε Ι Ο Υ = Γραφὰς σφραγίζω καὶ λόγους Βασιλείου. Τρίμ. ἰαμβ.

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 111). Ἀρίστης διατηρήσεως.

975 α. — Θ Θ Ε Ο — . Ω Ρ Ο C Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ἱστάμενος.

᾽Οπ. . . . . Τ Ε Θ Ε — . Δ Ω Ρ Ε Α — Θ Λ Ω Φ Ω — Ρ Ε  
= . . . . [φύλατ]τε Θε[ό]δωρε ἀθλωφώρε.

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 72). Μετρίας διατηρήσεως.

975 β. — . . . — Ο . Ω Ρ . Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ἱστάμενος.

᾽Οπ. . . . . — . Θ Ε Ι Τ Ω — . Ω Δ Ο Υ Λ Ω — Κ Ω Ν Τ Ω —  
. . . . = [+ Θε(εοτό)κε βοή]θ(ει) τῶ [σ]ῶ δούλω Κων(σταντίνω) τῶ . . .

0,018. (Συλ. Μακρίδου, 137). Μετριοτάτης διατηρήσεως.

975 γ. — . . . Ι Ο, — . . Δ . Ρ, Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ἱστάμενος.

᾽Οπ. . . . . — . . . Α Τ Ε Θ — . Ο Δ Ω Ρ Ε . — Θ Λ Ο Φ Ο Ρ . =  
[Δοῦλον (;) φύλ]ατε Θε[ε]όδωρε [ἀ]θλοφόρε. Τρίμ. ἰαμβ.

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 189). Μετρίας διατηρήσεως.

975 δ. — Ο Α Γ Ι Ο C — Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Σ Ὁ ἅγιος Θεόδωρος  
ἱστάμενος.

᾽Οπ. + ΘΕΟΣ.. — ΤΟΝΚΥΡΟΣΣΕ — ΤΩΝΝΥΝ  
 ΠΡΑΚΤΕΩΝ — ΑΘΛΗΤΑΘΕΟΔΩ — ΡΟΣΟΙΣΓΡΑΦΕΙ  
 — ΚΡΙΝΕΙ = + ..... κῦρος σε τῶν νῦν πρακτέων ἀθλητὰ  
 Θεόδωρος οἷς γράφει κρίνει. Τρίμ. ἰαμβ.

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 453). Μετρίας διατηρήσεως.

975 ε. — ..... — Δ.ΡΟΣ Προτομή ἀγίου Θεοδώρου.

᾽Οπ. + ΚΕ — .ΟΗΘΙ — .ΩΣΩΔ — .ΤΕΦΑ — ΝΩ =  
 + Κ(ύρι)ε [β]οήθη [τ]ῶ σῶ δ(ούλω) [Σ]τεφάνω.

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 422). Μετριοτάτης διατηρήσεως.

975 ς. — ΘΔΗ — ΜΙΤΡΙ Ὁ ἅγιος Δημήτριος ἱστάμενος.

᾽Οπ. + ΔΙΜΙ — ΤΡΙΟΝΦΥ — ΛΑΤΕΤΟΝ — .ΟΝΟΙΚ  
 = + Διμίτριον φύλατε τὸν [σ]ὸν οἶκ(έτην). Τρίμ. ἰαμβ.

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 495). Μετρίας διατηρήσεως.

975 ζ. — .ΔΗΜΗ — ΤΡΙΟΣ Ὁ ἅγιος Δημήτριος ἱστάμενος.

᾽Οπ. + ΙΣΑΑ — ΚΙΟΝΦΥ — ΛΑΤΤΕΔΗ — ΜΗΤΡΙΕ  
 — ΜΑΡΤΥΣ = + Ἰσαάκιον φύλατε Δημήτριε μάρτυς.

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 185). Καλῆς διατηρήσεως.

975 η. — ΘΔΗΜ — ..... Ὁ ἅγιος Δημήτριος ἱστάμενος.

᾽Οπ. ... ΑΝ — .ΘΛΗΤΑ — .ΗΜΗΤΡΙ — .ΝΜΕΣΚ.  
 — ..... = ... αν [ἀ]θλητὰ Δημήτρι[ο]ν με σκ[έπ]οις.

0,016. (Σ. Π. 1904-5, ΚΓ', 29).

975 θ. — ΘΔΗΜΗΤ — ..... Ὁ ἅγιος Δημήτριος ἱστάμενος.

᾽Οπ. .ΜΩΝΥ — .ΟΥΝΤΟΣ — .ΦΡΑΓ,ΕΙ — .ΣΚΑΙΦΥ  
 — ΛΑΞ = [᾽Ο]μωνν[μ]οῦντος [σ]φραγ(ις) εἶ[η]ς καὶ φύλαξ. Τρ. ἰαμβ.

0,018. (Σ. Η. 1902-3, ΛΑ', 43).

976 α. — ΘΓΕΩΡ — ΓΙΟΣ Προτομή ἀγίου Γεωργίου.

᾽Οπ. + ΚΕΡΘ — ΤΩΣΩ — ΔΟΝΛΩΓ — ΕΩΡΓΙ — Ω =  
 + Κ(ύρι)ε β(οή)θ(ει) τῶ σῶ δούλω Γεωργίω.

0,019. (Συλ. Μακρίδου, 203). Μετρίας διατηρήσεως.

977 α. — Οἱ ἅγιοι Γεώργιος καὶ Δημήτριος ἱστάμενοι κατ' ἐνώπιον.

᾽Οπ. + ΘΚΕ — ΡΟΗΘΤΩ — .ΩΔΟΝΛΩ — ΓΕΩΡΓΙ — Ω  
= + Θ(εοτό)κε βοήθ(ει) τῶ [σ]ῶ δούλω Γεωργίω.

0,020. (Συλ. Μακρίδου, 369). Μετρίας διατηρήσεως.

988 α. — . . . — ΧΜΛ Προτομή ἀρχαγγέλου Μιχαήλ.

᾽Οπ. + ΑΡΧΗ — ΣΤΡΑΤΙ — ΓΕΡ,Θ,ΤΩ — .ΩΔ'ΜΙ —  
.ΑΗΛ = + Ἀρχηστράτιγε β(οή)θ(ει) τῶ [σ]ῶ δ(ούλω) Μι[χ]αήλ.

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 316). Καλῆς διατηρήσεως.

993 α. — ΘΙΩ — Ο Χ Μ = ὁ ἅγιος Ἰω(άννης) ὁ Χρ(υσόσι) μ(ος).

Προτομή αὐτοῦ.

᾽Οπ. + ΚΕΡΘ, — ΤΩCΩΔ' — ΛΩΙΩ = + Κ(ύρι)ε β(οή)-  
θ(ει) τῶ σῶ δ(ούλω) Ἰω(άννη).

0,018. (Συλ. Μακρίδου, 223). Καλῆς διατηρήσεως.

993 β. — Προτομή Ἰωάννου τοῦ Προδρομοῦ.

᾽Οπ. CΦΡΑ . . — CΥΤΙ . . — CΙΛΟΓΩΝ — ΚΩΝCΤΑ —  
ΝΤΙΝ . = Σφρα[γίς] συ . . . . . λόγων Κωνστοντίν[ου]. Τρίμ. ἱαμβ.

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 134). Μετρίας διατηρήσεως.

1014 α. — ΘCΤΦΑΝΟC — ΟΝΕΟ, = ὁ ἅ(γιος) Στ(έ)φανος ὁ  
Νέος. Προτομή Στεφάνου τοῦ Νέου.

᾽Οπ. ΟΜΝΜ — CΦΝCΦ — ΝCΚΠ

0,016. (Συλ. Μακρίδου, 419). Καλῆς διατηρήσεως.

1015 α. — Προτομή ἁγίου Εὐστρατίου.

᾽Οπ. .ΦΡΑΓΙ, — . . ΑΦΑC.Ι — . . ΟCΛ.ΑC — .ΝCΤΡΑ  
— ΤΙΟΝ = [Σ]φραγί(ζω) [γρ]αφὰς . . . . . [Ε]ὐστρατίου.

0,018. (Συλ. Μακρίδου, 193). Μετρίας διατηρήσεως.

1016 α. — . . . — ΔΡΕ . . Προτομή τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου.

᾽Οπ. + ΠΡΩΤ' — ΚΛΗΤΕ — ΡΘΤΩCΩ — ΔΟΥΛΛΕ —  
.Τ' = Πρωτ(ό)κλητε β(οή)θ(ει) τῶ σῶ δούλω Λέ[ον]τ(ι).

0,017. (Συλ. Μακρίδου, 283). Μετρίας διατηρήσεως.

1017 α. — Προτομή ἁγίου.

᾽Οπ. + ΚΩΝ — ΣΤΑΝΤΙ — ΝΟΝΣΚ — ΕΠΗΣ = + Κων-  
σταντῖνον σκέπης (sic).

0,021. (Σ. Π. Ἀκαδ. ἔτος 1904-5, ΙΑ', 116).

1018 α. — Προτομή ἁγίου.

᾽Οπ. + ΚΕΡΘ — ΘΩΜΑΝ — ΙΕΝΕΙ — ΡΗ = + Κ(ύρι)ε  
β(οή)θ(ει) Θωμᾶν . . . . .

0,019. (Συλ. Μακρίδου, 397). Μετριοτάτης διατηρήσεως

1019 α — Ἐφθαρμένον ἔμπροσθεν.

᾽Οπ. + ΚΕΡΟ — ΗΘΕΙΤΩ — ΣΩΔΟΥΛ' — ΣΤΥΛΙ —  
ΑΝ. = + Κ(ύρι)ε βοήθει τῷ σῶ δούλ(ῳ) Στυλιαν[ῶ].

0,022. (Συλ. Μακρίδου, 415). Μετριοτάτης διατηρήσεως.

## 2. Δίγλωσσα.

1048 α. — ΣΕΥΕ — ΡΥΣ = *Severus*.

᾽Οπ. Μονογράφημα ὅπερ ἴσως ἀναγνωστέον Σεβήρου.

0,022. (Συλ. Μακρίδου, 405). Μετρίας διατηρήσεως.

1051 α. — Προτομή ἁγίου.

᾽Οπ. + ΙΟΗ. — ΑΝΝ.Σ — .Ο.ΑΝΙ

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 238). Μετριοτάτης διατηρήσεως.

1052 α. — ΑΝΤ — ΩΝΙ — ΝΟΝ = Ἄντωνίνου.

᾽Οπ. υη — τΟΠΙ — ΝΥ = *Antoninu*.

0,022. (Σ. Π. 1901-2, Ι', 69).

1052 β. — + ΣΕΡ — ΓΙΟ — Ν = Σεργίου.

᾽Οπ. + ΣΕΡ — ΤΙΥ = *Sergiu*.

0,023. (Σ. Π. 1901-2, Ι', 73).

## 3. Μετὰ λατινικῶν ἐπιγραφῶν.

1057 α. — + ΦΟ — ΤΙΥ — Σ = *Fotius*.

᾽Οπ. + ΣCh — ΟΛΑΣ — ΤΚ = *scholast(i)k(us)*.

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 393). Καλῆς διατηρήσεως.

1057 β. — + ΡΕ — ΤΡΙ = *Petri*.

᾽Οπ. ΠΡΑΕ — ΦΕΚΤΙ = *praefecti*.

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 387). Καλῆς διατηρήσεως.

ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΑ ΕΦΘΑΡΜΕΝΑ.

1058 α. — Προτομή ἁγίου Νικολάου.

᾽Οπ. ΘΚΕΡΘ — ΩΝ. ΡΥ — . . . . . — . . . . . — . . . . . = Θ(εο-  
τό)κε β(οή)θ(ει) [Κ]ων(σταντίνω) . . . . .

0,020 (Συλ. Μακρίδου, 151) Κακῆς διατηρήσεως

1059 α. — . . . — ΤΛΕ. — Προτομή ἁγίου Παντελεήμονος.

᾽Οπ. + ΚΕΡΟΗΘΙΤΩΣΩ . . . . . πέριξ σταυροῦ διηνηθισμένου  
ἐπὶ βάσεως.

0,027. (Συλ. Μακρίδου 341). Μετρίας διατηρήσεως.

1060 α. — ΘΘΕ — . . . = ὁ ἅγιος Θε[όδωρ]ος. Προτομή ἁγίου  
Θεοδώρου.

᾽Οπ. .ΕΡΘ — ..CΙΛΙΩ — ..ΟΝΠΑ — ..ΡΟ = [Κ(ύρι)]ε  
β(οή)θ(ει) [Βα]σιλίω . . . . .

0,016. (Συλ. Μακρίδου, 108). Μετρίας διατηρήσεως.

1061 α. — .ΧΑ — . . . . ΙΗΛ = [ἄρ]χά(γγελος) [Γαβρ]ιήλ. Ἄρχάγ-  
γελος Γαβριήλ ἱστάμενος.

᾽Οπ. CΦΡΑ. — ΓΑΡΡΙΗ — ΕΙΜΙΤΟΝ — .ΕΟΛ. . — . . .  
= Σφρα[γ](ίς) Γαβριή[λ] εἰμί τοῦ . . . . .

0 024. (Συλ. Μακρίδου, 196). Μετρίας διατηρήσεως.

1062 α. — Προτομή ἁγίου.

᾽Οπ. ΟΜΩΝ. — ΩCΦΡΑ — ΓΙΣΕ . . . — . . . . = ᾽Ομων[ύ]-  
μω σφράγιζε . . . . .

0,016. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 118).

1062 β. — Θεοτόκος φέρουσα ἐν δίσκῳ τὸ βρέφος.

᾽Οπ. .ΦΡΑΓΙC — . . . ΛΙΘ — .Ο.Η — . . .

0,017. (Σ. Π. 1904-5, Α', 119 .

1063 α. — Προτομή Θεοτόκου δεομένης. Πέριξ *Θεοτόκε βοήθει*.

᾽Οπ. Προτομή ἁγίου Γεωργίου ἢ Δημητρίου. Ἐπιγραφή πέριξ ἐφθαρμένη.

0,015. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 117).

1064 α. —  $\overline{\text{MHP}}$  — . . . Προτομή Θεοτόκου δεομένης, μετὰ τοῦ βρέφους ἐν δίσκῳ. Ἐπιγραφή πέριξ ΝΩΤΗ . . . . .

᾽Οπ. . . ΛΘ . — . . . ΑΙΩ — . . . ΧΙΕΡ — .ΝΤ

0,021. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 110).

1065 α. — Προτομή Θεοτόκου δεομένης.

᾽Οπ. +  $\overline{\ThetaΚΕ}$  —  $\overline{ΡΘ}$  . . . . —  $\overline{\text{ΤΩCΩΙ}}$  —  $\overline{\text{ΚΕΤΗ}}$  = +  $\overline{\Theta(\epsilon\omicron\tau\omicron\kappa)\epsilon}$   $\overline{\beta(\omicron\eta)\theta(\epsilon\iota)}$  . . . .  $\overline{\tau\tilde{\omega}}$   $\overline{\sigma\tilde{\omega}}$   $\overline{\iota\kappa\acute{\epsilon}\tau\eta}$ .

0,016. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 106).

1066 α. — Προτομή Θεοτόκου δεομένης, μετὰ τοῦ βρέφους ἐν δίσκῳ.

᾽Οπ. . . . — .CΡΩΝΛ — . . . . . — ΙΛΛ . . .

0,012. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 109).

1067 α. — . . . —  $\overline{\Theta\text{V}}$  Προτομή Θεοτόκου δεομένης.

᾽Οπ. +  $\overline{\ThetaΚΕΡΘ}$  —  $\overline{\ThetaΕΟΔΩΡ}$  . — . . . . — . . . . . = +  $\overline{\Theta(\epsilon\omicron\tau\omicron\kappa)\epsilon}$   $\overline{\beta(\omicron\eta)\theta(\epsilon\iota)}$   $\overline{\Theta\epsilon\omicron\delta\omega\rho}$  . . . . .

0,016. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 111)

1068 α. — Προτομή ἁγίου Νικολάου.

᾽Οπ. +  $\overline{\text{ΚΕΡΘ}}$  —  $\overline{\text{ΝΙΚΟΛΑΩ}}$  — . . . . . — . . . . . = +  $\overline{\text{Κ(ύρι)ε}}$   $\overline{\beta(\omicron\eta)\theta(\epsilon\iota)}$   $\overline{\text{Νικολάω}}$  . . . . .

0 029. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 114).

1069 α. — ΘΓ. — Ϸ Γ Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Γεωργίου.

᾽Οπ. ΓΕΟ . — ΓΙΟΝ . . — ΜΑΚ . . — . . . . . =  $\overline{\Gamma\epsilon\acute{o}[\rho]γι\omicron\nu}$  . . . . .

0,016. (1904-5, ΚΓ', 31).

1070<sup>α</sup>. — Προτομή ἁγίου.

᾽Οπ. .ΙΣΛ. — .ΚΩΜ. — .ΤΟΜ. — ...

0,018. (1901-2, I', 68).

1071<sup>α</sup>. — Σταυροειδές μονογράφημα = Θεοτόκε βοήθει, ἐν ταῖς  
γωνίαις τῶ—σῶ—δού—λω.

᾽Οπ. Β... — ΛΙΩC — ΕΠΙC. — .ΟΡ = Β[ασι]λίω.....

0,027. (Συλ. Μακρίδου, 107). Μετριοτάτης διατηρήσεως.

1072<sup>α</sup>. — Ἐφθαρμένον ἔμπροσθεν.

᾽Οπ. Σταυροειδές μονογράφημα ἔφθαρμένον.

0,026. (1901-2, I', 61).

1073<sup>α</sup>. — Ἄετὸς (ὡς συνήθως) ἐν στεφάνῳ.

᾽Οπ. Ὅμοίως.

0,019. (1901-2, I', 42). Κίβδηλον νεώτερον.

1074<sup>α</sup>. — ΚΕΒΟ — ΗΘΗ

᾽Οπ. .ΗΛ — ΙCΤΡ — ...

0,018 (1901-2, I', 77).

1075<sup>α</sup>. — . . Α . — ΤΑCΙ — ΟΥ = [Ἄν]α[σ]τασίον.

᾽Οπ. Ἐφθαρμένον.

0,021. (1901-2, I', 78).

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

### Σφραγίδια.

- 1175 β. — . . . . — Δ Ε C . Προτομή Λέοντος τοῦ Γ΄.  
 Ὅπ. Προτομαὶ Κωνσταντίνου Ε΄ καὶ Λέοντος Δ΄.  
 0,0 . (Συλ. Μακρίδου, 23). Μετρίας διατηρήσεως.
- 1175 γ. — . . — ΧΑΗΛΒΣΙΛΕ Προτομή Μιχαήλ Α΄ τοῦ Ραγκαβέ.  
 Ὅπ. . . . . SXRIS . . . Προτομή Ἰησοῦ.  
 0,0 . (Συλ. Μακρίδου, 33). Μετρίας διατηρήσεως.
- 1182 α. — + Α Λ Ε Ξ Ι . . — . . . . = + Ἀλέξι[ος δεσπ(ότης)].  
 Προτομή Ἀλεξίου Α΄ τοῦ Κομνηνοῦ.  
 Ὅπ.  $\overline{IC} - \overline{XC}$  Προτομή Χριστοῦ.  
 0,0 . (Συλ. Μακρίδου, 2). Μετρίας διατηρήσεως.
- 1183 α. — . . Ι — Δ Ε . . Προτομή τοῦ αὐτοῦ.  
 Ὅπ.  $\overline{IC} - \overline{XC}$  Προτομή Χριστοῦ.  
 0,0 . (Συλ. Μακρίδου, 3). Μετρίας διατηρήσεως.
- 1183 β. — + Α Λ Ε Ξ — . Η Ρ Ι [ Ν Η ] Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς καὶ  
 Εἰρήνη ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἱστάμενοι φέροντες μέγαν ἐν τῷ μέσῳ κείμε-  
 νον σταυρόν.  
 Ὅπ. Ἀλέξιος καὶ ἅγιός τις φέροντες λάβαρον.  
 0,0 . (Συλ. Μακρίδου, 5). Μετρίας διατηρήσεως.
- 1183 γ. — + Α Λ Ε Ξ . . . — . . . . Προτομαὶ Ἀλεξίου Α΄ τοῦ Κο-  
 μνηνοῦ καὶ Εἰρήνης φερόντων σταυρόν.  
 Ὅπ.  $\overline{IC} \cdot \overline{XC} - . . . .$  Ἰησοῦς ἐν προτομῇ καὶ Ἀλέξιος φέροντες  
 σταυρόν.  
 0,0 . (Συλ. Μακρίδου, 4). Μετρίας διατηρήσεως.

*Χαλκᾶ σύμβολα.*

1185 α. — + ΤΗΣ — ΠΕΡΑΓΙ — ΑΣΘΚΟΥ = + Τῆς  
[ῥ]περαγίας Θεοτόκου

᾽Οπ. ΤΗΣ — ΑΧΕΙΡΟ — ΠΟΙΗΤΟΥ = τῆς ᾽Αχειροποιήτου.

0,022. (Συλ. Μακρίδου, 500). Μετρίας διατηρήσεως. ᾽Ετερον παρὰ Schlumberger *Mélanges I* σελ. 284.

1185 β. — + ΓΡΗ — ΓΟΡΙΩ — ΜΑΓΙΣ — ΤΡΩ = + Γρη-  
γορίῳ μαγίστρῳ

᾽Οπ. ΤΩΤΑ — ΡΩΝΙ — ΤΗ = τῷ Ταρωνίτῃ.

0,017 (Συλ. Μακρίδου, 498). Μετρίας διατηρήσεως. ᾽Ετερον παρὰ Schlumberger *Mélanges I* σελ. 309-310.

1185 γ. — ΜΗΡ — ΘΥ Προτομή Θεοτόκου δεομένης.

᾽Οπ. ΘΔΗΜ, — ΤΡΙΟ, Προτομή ἁγίου Δημητρίου.

0,021. (Συλλ. Μακρίδου, 499). Καλῆς διατηρήσεως. ᾽Εδημοσιεύθη ὑπὸ Schlumberger *Mélanges I* σελ. 307.

*Μολύβδινον σύμβολον.*

1185 δ. — Σταυροειδῆς μονογράφημα.

᾽Οπ. ᾽Ασημον.

0,017. (1901-2, I', 85.)

*Πῶμα ἀγγείου.*

1185 δ. — Προτομή ἀνδρὸς (αὐτοκράτορος) φέροντος χλαμύδα καὶ  
διάδημα, πρὸς δεξ. Ἐκατέρωθεν ἀνὰ εἷς μικρὸς σταυρός.

᾽Οπ. Κωνοειδῆς ἐπιφάνεια διαμπερῆς ἔχουσα.

0,020. (Συλ. Μακρίδου, 31). Καλῆς διατηρήσεως.

1185 ε. — Πέταλλον ἄνευ διαμπεροῦς, φέρον ἑκατέρωθεν εὐθείαν  
προεξοχὴν διατέμνουσαν αὐτὸ εἰς δύο ἡμικύκλια.

0,026. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 120).

## ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

1230. — . . . — ΧΑΗΛ Προτομή ἀρχαγγέλου Μιχαήλ.

᾽Οπ. CΦP.. — KVT, .. — CΟΥMTP.. — KΩN = Σφρ[α-  
γ](ίς) Κυτ(ίου) (;) . . . . . μητρ[οπ](ολίτου) Κων(σταντίνου).

0,022. (Συλ. Μακρίδου, 22). Μετρίας διατηρήσεως.

1231. — Προτομή ἁγίου.

᾽Οπ. KAM — EPKI — OY

0,020. (1901-2, Γ', 67).

1232. — + — ΤΟΝΘ — ΕΙΟΝ = + Τοῦ θείου

᾽Οπ. BE — ATIO — V = Βεατίου.

0,024 (Συλ. Μακρίδου, 117). Καλῆς διατηρήσεως.

1233. — . . . — ΛΜ. — . . . ΙΑΣ ΓΡΑ — ΦΗΝΙΚΗΦ — ΟΡΟΝ

᾽Οπ. CΤΙΧΟΥCΕ — ΧΙCΗΜΑ. — ΤΡΟΝΟΥCΕ —  
ΠΟΥCΤVΠ — ΟV C

Αἱ ἐπιγραφαὶ ἀμφοτέρων τῶν ὄψεων ἀποτελοῦσι δύο τριμ. ἱαμ-  
βικούς στίχους:

. . . . . ιας [ῆ] γραφή Νικηφόρου  
στίχους ἔχ<ε>ι σήμα[ν]τρον, οὐ σεπιούς τύπους.

0,031. (Συλλ. Μακρίδου, 374). Μετρίας διατηρήσεως

1234. — ΜΙ — ΧΛ Προτομή ἀρχαγγέλου Μιχαήλ.

᾽Οπ. KER — .ΙΧΑΗΛ — ΠΑΘΑΡ. — ΩCΙ. . . . . = K(ύ-  
ρι)ε β[(οή)θ(ει) M]ιχαήλ [σ]παθαρ[ί]ω. . . . .

0,020. (Συλλ. Μακρίδου, 329). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

1235. — ΘΝΙ — ΚΟΛ Προτομή ἁγίου Νικολάου.

᾽Οπ. + . ER, Θ, — ΤΩCΩΔ, — ΛΕΩΝΤ, — ΧΑΡΤΟΥ —  
Λ, P = + [K(ύρι)]ε β(οή)θ(ει) τῶ οῶ δ(ούλω) Λέωντι(ι) χορτουλ(α)ρ(ίω).

0,026. (Συλλ. Μακρίδου, 275) Μετρίας διατηρήσεως.

1236. — ΜΡ—Θ Προτομή Θεοτόκου δεομένης.

ῬΟπ. . . . . — ΙΟΚΑΜ — ΑΤΗΡΟΝ — .ΕΣΚΕ — ΠΟΙC =  
 . . . . .ιο Καματηρόν [μ]ε σκέποις.

0,019. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 103).

1237. — Σταυροειδές μονογράφημα = κύριον ὄνομα κτήτορος.

ῬΟπ. ΤΡΑ — ΚΤΕΝ — ΤΟΝ

0,021. (1901-2, Ι', 79) Κίβδηλον ἀλλὰ γενόμενον ἐκ μήτρας γνησίου.

1238. — Ἐτερον ὠσαύτως κίβδηλον.

0,021. (1901-2, Ι', 80).

1239. — Ἄετὸς κατιωμένος.

ῬΟπ. Μονογράφημα ἐφθαρμένον ὅπερ ἴσως ἀναγνωστέον Θεο-  
 δώρου.

0,022. (Ἀκαδ. ἔτος 1901-2, Ι', 50). Κακῆς διατηρήσεως.

1240. — Σταυροειδές μονογράφημα = Θεοτόκε βοήθει.

ῬΟπ. Μονογράφημα = ὄνομα κτήτορος· √[ΠΑ]Τ[ω] περίξ.

0,026. (Σ. Π. 1905-6, Γ', 19). Μετριοτάτης διατηρήσεως.

1241. — Ὅμοίως ἔμπροσθεν.

ῬΟπ. Μονογράφημα = ὄνομα κτήτορος, ἴσως Νικήτα.

0,026. (Σ. Π. 1905-6, Γ', 18). Μετρίας διατηρήσεως.

1242. — Σταυροειδές μονογράφημα = Θεοτόκε βοήθει. Πέριξ τῶ  
 σῶ δούλω.

ῬΟπ. ΕΠΙΦ . — . . . . . — . . . . . — . . . . . = Ἐπιφ[ανείω . . . . .

Ἐπιγραφὴ τετράστιχος ἐξιτηλος κατὰ τὸ πλεῖστον.

0,026. (Σ. Π. 1905-6, Γ', 20). Κακῆς διατηρήσεως.

1243. — Σταυροειδές μονογράφημα = Θεοτόκε βοήθει.

ῬΟπ. Μονογράφημα = ὄνομα καὶ ἀξίωμα τοῦ κτήτορος.

0,019. (Ἀκαδ. ἔτος 1901-2, Ι', 90). Μετριοτάτης διατηρήσεως

1244. — Διπλοῦς σταυρὸς ἐφθαρμένος.

᾽Οπ.  $\overline{\text{ΚΕΒΟ}} - \overline{\text{ΙΘΗΤ}} - \overline{\text{CΟΔΟΝΛ}} - \overline{\text{ΛΕΟ}} = \text{Κ(ύρι)ε βοίθ}η \tau[\tilde{\omega}] \text{σο δούλ}[\omega] \text{ Δέο}[\nu] \text{τι.}$

0,020. (Ε. Σ. 13133). Μετριοτάτης διατηρήσεως.

1245. — Σταυροειδὲς μονογράφημα = Θεοτόκε βοήθει.

᾽Οπ.  $\dagger - \overline{\text{ΒΑCΙΑ}} - \overline{\text{ΕΙΟΝ}} - \dagger$

0,017. (Σ. Π. 1899-1900, Ι', 84). Μετριοτάτης διατηρήσεως.

1246. —  $\overline{[ΜΗΡ]} - \overline{\Theta[V]}$  Θεοτόκος δεομένη μετὰ τοῦ βρέφους ἐν δίσκῳ.

᾽Οπ.  $\dots \overline{\text{ΚΟ}} - \dots \overline{\text{ΟΝ}} - \overline{\text{ΠΡΟ.ΑΡ}} - \overline{\text{ΕΝΕCΚΕ}} - \overline{\text{Π. . C}} =$   
 $[\text{Νι}]κό[\lambda\alpha]ο\text{ν} (;) \text{πρό(εδρον)} [\text{Π}]αρχ[\theta]ένε σκέπ[\text{οι}]ς. \text{Τρίμ. ιαμβ.}$

0,019. (Ε. Σ. 13151). Μετριοτάτης διατηρήσεως.

1247. — Μ. — . . . Προτομή ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. Πέριξ ἐπιγραφὴ ἐξίτηλος.

᾽Οπ.  $\overline{\text{ΕΝV}} - \dots \overline{\text{VΚΕΗ}} - \dots \overline{\text{ΙCΑC}} - \dots \overline{\text{CΟΙ}}$

0,021. (Ἐκαδ. ἔτος 1901-2, ΛΔ', 213).

1248. —  $\overline{\text{ΘΝ. .}} - \overline{\text{ΛΑΟ}}$  Προτομή ἁγίου Νικολάου.

᾽Οπ.  $\dagger \overline{\text{ΚΕΡ}} - \overline{\text{ΘΤΟ.Ο}} - \overline{\text{ΔΟΝ. .}} - \overline{\text{ΝΙΚΟ}} - \overline{\text{ΛΑΟ}} =$   
 $\text{Κ(ύρι)ε β(οή)θ(ει) το } [\sigma]ο \text{ δού}[\lambda\omega] \text{ Νικολάο.}$

0,021. (Ε. Σ. 13141). Μετριοτάτης διατηρήσεως.

1249. —  $\overline{\text{ΜΟΝ}} - \overline{\text{ΗC}}$

᾽Οπ.  $\overline{\text{ΤΟΥ}} \dots$

0,020. (Ἐκαδ. ἔτος 1901-2, Ι', 76) Κακῆς διατηρήσεως.

1250-1255. — Ἐξ μολυβδόβουλλα ὅλως ἐφθαρμένα.

(Α. Ε. 2531, 2540, 2676, 2681, 2718, 2806.)

1256-1257. — Ἐτερα δύο ὡσαύτως ἐφθαρμένα.

(Ε. Σ. 13159 καὶ Ἐκαδ. ἔτος 1896-7, ΙΗ', 6.)

# ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ

## ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΩΝ <sup>1</sup>

### Α'. ΠΡΟΣΩΠΑ.

- |  |   |
|--|---|
| <p>'Αβράμιος 1029.<br/>'Αβράμιος πρωτοσπαθάριος 513α<br/>'Αγάπιος 1128<br/>'Αδριανός σπαθάριος 525.<br/>'Αδριανός Δαλασσηνός 618.<br/>'Αδριανός Κομνηνός πρωτοσέβαστος 499<br/>'Αθανάσιος 854α, 854β 854γ.<br/>'Αθανάσιος πατρίκιος 454.<br/>'Αθανάσιος σπαθαροκανδιδάτος 548γ.<br/>Αίμυλιανός νοτάριος 425.<br/>'Ακίνδυνος Καλαμαράς 631, 632, 633<br/>'Αλέξανδρος Καβάσιλας νοβελλίσσιμος 418α.<br/>'Αλέξιος 967.<br/>'Αλέξιος (Κομνηνός) 282γ, 1176, 1187.<br/>'Αλῆς ὀστιάριος 448.<br/>'Αμυράς πρωτονοτάριος 431β.<br/>'Αναστάσιος πρωτοσπαθάριος καὶ πατρίκιος 507.<br/>'Αναστάσιος ὕπατος 579.<br/>'Ανδρέας ἀπὸ ἐπάρχων 355δ.<br/>'Ανδρέας ἐπίσκοπος Ἀθηναίων 56α.<br/>'Ανδρέας πατρίκιος 465.<br/>'Ανδρέας πρεσβύτερος 265.</p> | <p>'Ανδρέας σπαθάριος 524β.<br/>'Ανδρόνικος 940α, 949α.<br/>'Ανδρόνικος δεσπότης ὁ Παλαιολόγος 287, 288.<br/>'Ανδρόνικος πατρίκιος 453β.<br/>'Ανδρόνικος πρωτοσπαθάριος, κριτῆς Βολερού, Στρουιῶνος καὶ Θεσσαλονίκης 11.<br/>'Ανδρόνικος Καππαδόκης 636α.<br/>'Ανδρόνικος Ὀπὸς ἀνθύπατος πατρίκιος καὶ βέστης 297δ.<br/>"Αννα 1025, 1044, 1047.<br/>"Αννα Δούκαινα σεβαστὴ 294.<br/>"Αννα Κομνηνοδοῦκα 647.<br/>"Αννα Ρωμαία πρωτοκουροπαλάτισσα 385.<br/>'Αντωνῖνος 1052α.<br/>Antoninus 1052α.<br/>'Αντώνιος μητροπολίτης Σμύρνης 139.<br/>'Αντώνιος μοναχὸς 261.<br/>'Αντώνιος σπαθαροκανδιδάτος 537.<br/>'Αντώνιος ὕπατος, κόμης 199β.<br/>'Απελάτης νοτάριος 420α.<br/>'Αριστόμαχος δρουγγάριος 191.<br/>'Αρχάδιος πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς Βοσπόρου 15.<br/>'Αρσάκης πρωτοσπαθάριος, ἀσηκρήτις καὶ κριτῆς τοῦ Χαρσιανοῦ 155α.</p> |
|--|---|

1. Αἱ παραπομπαὶ ἐγένοντο εἰς τοὺς ἀύξοντας ἀριθμοὺς τοῦ καταλόγου. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἐδημοσιεύθησαν ἐν τοῖς ἐξῆς τόμοις τῆς παρούσης Διεθνοῦς Ἐφημερίδος τῆς Νομισματ. Ἀρχαιολογίας: 1-52 τόμ. Ε' (1902) σελ. 149-164. — 53-185 τόμ. Ε' (1902) σελ. 189-228. — 186-340 τόμ. Γ' (1903) σελ. 49-88. — 341-479 τόμ. Γ' (1903) σελ. 333-364 — 480-550 τόμ. Ζ' (1904) σελ. 161-176. — 551-774 τόμ. Ζ' (1904) σελ. 255-310. — 775-1057 τόμ. Η' (1905) σελ. 53-102. — 1058-1199 (κατὰ λάθος μετὰ τὸν ἀριθμὸν 1191 ἀντὶ 1192 ἐτέθη 1162 μέχρι τοῦ 1199 ἀντὶ 1229) τόμ. Η' (1905) σελ. 195-222. — Συμπλήρωμα: 1α-702δ τόμ. Θ' (1906) σελ. 61-146. — 703α-1257 τόμ. Ι' (1907) σελ. 47-74.

- Ἄρταύασδος πατρίκιος καὶ κουροπαλάτης 382α.
- Βασάκιος σπαθάριος καὶ ἄρχων κόρτης 298.
- Βαδλουῖνος βεστάρχης καὶ δούξ Ἐδέσης 174.
- Βαλάντιος πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς Καππαδοκίας 151.
- Βάνης πατρίκιος, σπαθάριος καὶ ὑπάτος 577.
- Βαρδάνης ἀνθύπατος, πατρίκιος καὶ πρωτοσπαθάριος 296.
- Βαρδάνης ἀπὸ ἐπάρχων 358.
- Βαρδάνης πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς τῶν Βουκελλαρίων 162.
- Βάρδας ἀνθύπατος 297γ.
- Βάρδας πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς 220.
- Βάρδας πρωτοσπαθάριος, ἐπὶ τοῦ τρικλίνου, ὑπάτος, κριτὴς τοῦ βήλου, νοτάριος 596.
- Βάρδας σπαθάριος 533.
- Βάρδας Ἐρωτικός 623β.
- Βαρνάδας κουράτωρ Κύπρου 165.
- Βαρνάδας νοτάριος 420β.
- Βάρος ὑπάτος 557.
- Βασιλάκης πρωτοπρόεδρος 483β
- Βασίλειος 811, 850, 940γ, 974α, 1016, 1034, 1060α, 1071α, 1073, 1162.
- Basilus 279.
- Basilus autocrator 280.
- Βασίλειος ἀνθύπατος, πατρίκιος καὶ πρωτοσπαθάριος 453α.
- Βασίλειος βασιλικὸς βεστήτωρ 314α.
- Βασίλειος διάκονος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ κουδουκλείσιος 27α.
- Βασίλειος ἐπίσκοπος Μαγνησίας Σιπέλου 131.
- Βασίλειος ἐπίσκοπος Προβάτου 13.
- Βασίλειος ἐπίσκοπος Προυσιάδος 164.
- Βασίλειος κένσωρ, κριτὴς 371β
- Βασίλειος κόμης 197.
- Βασίλειος μητροπολίτης Κορίνθου 78.
- Βασίλειος πατριάρχης Ἀντιοχείας 171.
- Βασίλειος ποιμὴν Ἐρισσοῦ 85.
- Βασίλειος πρόεδρος, δούξ Ἐδεσητῶν 173.
- Βασίλειος πρωτοβεστάρχης, κριτὴς τοῦ βήλου καὶ τῶν Κιθυρραιωτῶν 142α.
- Βασίλειος πρωτοσπαθάριος 506.
- Βασίλειος πρωτοσπαθάρ. ἀπὸ ἐπάρχων 518η.
- Βασίλειος πρωτοσπαθάριος, ἐξάκτωρ καὶ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος 343α.
- Βασίλειος πρώτοσπαθάριος, ἐπὶ τοῦ Χρυσοτρικλίνου 593.
- Βασίλειος πρωτοσπαθάριος καὶ δούξ Καλαβρίας 116.
- Βασίλειος πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς Ἀνατολικῶν 147.
- Βασίλειος ραίκτωρ 489, 489α.
- Βασίλειος σκρίδων 208γ.
- Βασίλειος σπαθάριος 516, 523β.
- Βασίλειος ὑπάτος 561.
- Βασίλειος Δαβατινὸς πρωτοκουροπαλάτης 389α.
- Βασίλειος Ἐρωτικός κριτὴς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου 94β.
- Βασίλειος Καματηρὸς, Καντακουζηνὸς σεβαστὸς 496α.
- Βασίλειος Κόκκινος πρωτοσπαθάριος 514.
- Βασίλειος Λευκηδονίτης 654
- Βασίλειος Λημόνης 654α.
- Βασίλειος Λινήτης πρόεδρος 483α.
- Βασίλειος Μαριάντης 658.
- Βασίλειος Μουρμούρης 663.
- Βεάτος 1049.
- Βλάσιος 912.
- Βλάσιος πρωτονοτάριος 427.
- Βόνος 784
- Βόνος πατρίκιος 452α.
- Βραδύης ὑπάτος 556.
- Γαβριήλ 1061α, 1157.
- Γαβριήλ δρουγγάριος 193α
- Γαβριήλ πρωτοσπαθάριος καὶ κριτὴς Ἑλλάδος 51.
- Γαβριήλ Λιβαδάς ραίκτωρ 488.
- Γενάριος 1164.
- Γενέσιος 1014.
- Γεράσιμος Πελακούδης 681.
- Γερμανὸς ἀπὸ ἐπάρχων 349.
- Γερμανὸς μητροπολίτης Θηβῶν 64.
- Γεώργιος 816γ, 824, 827, 851, 859β, 905α, 930, 976α, 978, 993, 1035, 1041, 1048, 1069α, 1158.
- Γεώργιος ἀπὸ ἐπάρχων 358α.

Γεώργιος ἀπὸ ὑπάτων 585.  
 Γεώργιος ἀρχιεπίσκοπος 239.  
 Γεώργιος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπό-  
 λεως Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικός πα-  
 τριάρχης 22.  
 Γεώργιος δούξ Νεαπόλεως 118.  
 Γεώργιος μητροπολίτης Κορίνθου 79.  
 Γεώργιος μητροπολίτης Ῥόδου 146.  
 Γεώργιος μοναχός 259α.  
 Γεώργιος πατρίκιος 450.  
 Γεώργιος πατρίκιος καὶ γενικός λογοθέτης  
 406.  
 Γεώργιος πατρίκιος καὶ μάγιστρος 408.  
 Γεώργιος πρωτοκένταρχος 196.  
 Γεώργιος πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγός  
 Χερσῶνος 118α.  
 Γεώργιος σπαθάριος καὶ στρατηγός Ἑλλά-  
 δος 41.  
 Γεώργιος σεβαστός 493β.  
 Γεώργιος σκρίβων 208β.  
 Γεώργιος σπαθάριος καὶ ἐπὶ τῶν οἰκιακῶν  
 437.  
 Γεώργιος σπαθάριος, ὑπάτος καὶ πρωτονο-  
 τάριος τοῦ κραταιοῦ καὶ ἀγίου ἡμῶν βα-  
 σιλέως 432.  
 Γεώργιος στρατηγός 215.  
 Γεώργιος στρατῶρ 533α.  
 Γεώργιος στυλίτης τῆς Χίου 100α.  
 Γεώργιος ὑπάτος 560.  
 Γεώργιος Ἀτταλειώτης πρωτοσπαθάριος  
 519.  
 Γεώργιος Δρόσος 623, 623α.  
 Γεώργιος Εὐρόπουλος πριμηκήριος 624.  
 Γεώργιος Κάρανος 639.  
 Γεώργιος Καραντηνός 640α.  
 Γεώργιος Κιθυρραιώτης πρωτοπρόεδρος 476.  
 Γεώργιος Κόκκινος πραγματευτής 468.  
 Γεώργιος Πανάρετος 676.  
 Γεώργιος Πλευρῆς 685.  
 Γεώργιος Πολιτόπωλος βεστάρχης 308.  
 Γεώργιος Χορδολίβας 700.  
 Γιάννης 948β.  
 Γιούνωρ ἀπὸ ὑπάτων 586α.  
 Γρηγόριος 900, 939δ.

Γρηγόριος δρουγγάριος 189.  
 Γρηγόριος μάγιστρος καὶ κατεπάνω 410α.  
 Γρηγόριος μοναχός καὶ ἡγούμενος τοῦ Ἁγίου  
 253α.  
 Γρηγόριος πρωτοσπαθάριος 502α.  
 Γρηγόριος πρωτοσπαθάριος καίσταρχος καὶ  
 ἄρχων τῶν κομμερκίων Θεσσαλονίκης 3.  
 Γρηγόριος σιλεντιάριος καὶ τοῦ λογοθεσίου  
 501β.  
 Γρηγόριος σπαθάριος 528.  
 Γρηγόριος ὑπάτος 561α, 570.  
 Γρηγόριος ὑπάτος καὶ σπαθάριος 523α.  
 Γρηγόριος Ζαβαριώτης λογαριαστής καὶ  
 κουροπαλάτης 400β.  
 Γρηγόριος Καματηρός πρωτοπραιτῶρ Πε-  
 λοποννήσου καὶ Ἑλλάδος 94, 94α.  
 Γρηγόριος Κιθυρραιώτης ἰλλούστριος καὶ  
 δικασπός (κριτής) 363α.  
 Γρηγόριος Ταρωνίτης μάγιστρος 1185β.  
 Δαβίδ νοτάριος τοῦ οἰκιστικοῦ 435α.  
 Δαβίδ ὑπάτος 562β.  
 Δαβίδ ὑπάτος καὶ λογοθέτης 562α.  
 Δαὺς (;) διοικητής 352β.  
 Δαργασκάβος ἄρχων Ἑλλάδος 49.  
 Δανιὴλ σπαθαροκανδιδάτος καὶ τουρμάρχης  
 232.  
 Δημήτριος 914, 915, 975ς, 975η, 984, 985.  
 Δημήτριος ἀπὸ ἐπάρχων 199α, 353.  
 Δημήτριος διάκονος καὶ διδάσκαλος 246.  
 Δημήτριος μητροπολίτης Κυζίκου 122ε.  
 Δημήτριος οἰκονόμος 264  
 Δημήτριος πρωτοσπαθάριος 504α, 512α.  
 Δημήτριος Βασιλικός 610α.  
 Δημήτριος Δαιμόνης 619.  
 Δημήτριος Καλαμαρᾶς  
 Δημήτριος Μαραπᾶς 657β.  
 Δημήτριος Μαυροκαράκαλος 660α.  
 Δημήτριος Πάρδος 678.  
 Δοσίθεος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπό-  
 λεως, Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικός πα-  
 τριάρχης 21  
 Δουλκίτιος (;) 951α.  
 Δωρόθεος ἀπὸ ὑπάτων 582β.  
 Δωρόθεος στρατηγός, σπαθάριος 530.

Εἰρηναῖος σπαθαροκανδιδάτος 557α.  
 Εἰρηναῖος Ῥαδινός πρωτοσπαθάριος 518.  
 Εἰρηνικός ὕπατος 556β.  
 Εἰρήνη (Κομνηνὴ) 1176, 1187.  
 Ἐλπιδηφόρος 955.  
 Ἐμμανουήλ 940, 1028.  
 Ἐμμανουήλ Ζιρίχης 625.  
 Ἐπιφάνειος 835, 836, 894α, 908.  
 Ἐπιφάνειος ἀπὸ ἐπάρχων 354  
 Ἐπιφάνειος ἀσηκρήτις 301.  
 Ἐπιφάνειος δρουγγάριος 193.  
 Ἐπιφάνειος ἐπίσκοπος 249α.  
 Ἐπιφάνειος καγκελάριος 365, 366.  
 Ἐπιφάνειος νοτάριος 423α.  
 Ἐπιφάνειος πριμικήριος καὶ σπαθάριος 472.  
 Ἐπιφάνειος σπαθαροκανδιδάτος καὶ τουρ-  
 μάρχης 234.  
 Ἐπιφάνειος Καματηρός ἑπαρχος καὶ πρόε-  
 δρος 345.  
 Εὐγένειος 909.  
 Εὐδοκία 1092.  
 Εὐδοκία μοναχὴ καὶ δούλη τῆς Περιδόξου  
 184.  
 Εὐδοκία σεβαστοκρατόρισα 197.  
 Εὐθύμιος 959.  
 Εὐθύμιος μητροπολίτης Πέργης 143.  
 Εὐμάθειος Φιλοκαλλῆς μάγιστρος 412  
 Εὐπατέριος 852γ.  
 Εὐστάθιος 937, 1032.  
 Εὐστάθιος σπαθαροκανδιδάτος 534.  
 Εὐστάθιος Ξιφίας πριμικήριος καὶ κοιτω-  
 νίτης 374.  
 Εὐστόλης βασιλικὸς χαρτοφύλαξ 273.  
 Εὐστράτιος Χαλκίτης πρωτοσπαθάριος, ἐπὶ  
 τοῦ Χρυσοτρικλίνου 595.  
 Εὐτύχιος ἡγούμενος τῆς Νέας 100β.  
 Ζάκουστος πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς  
 218.  
 Ζαχαρίας 908ς, 1059.  
 Ζώιλος ἐπίσκοπος 249γ.  
 Ζώρκας (ἢ Ζωρκᾶς) κτήτωρ 400.  
 Ἡλίας σπαθάριος 524.  
 Ἡσαίας 940β.  
 Θεόγνωστος κανδιδάτος καὶ κριτῆς 393.

Θεόγνωστος πατρίκιος καὶ στρατηγὸς Θεσ-  
 σαλονίκης 8α, 8β.  
 Θεόγνωστος πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς  
 τῆς Σάμου 134α.  
 Θεόγνωστος σπαθάριος 526α.  
 Θεοδήγιος κουβουκλείσιος 257.  
 Θεοδόσιος 952α.  
 Θεοδόσιος ἐπίσκοπος Κορώνης 88, 89.  
 Θεοδόσιος κομμερκιάριος 375.  
 Θεοδόσιος μητροπολίτης 259.  
 Θεοδόσιος μοναχὸς ὁ Μαμοηλίτης 260α.  
 Θεοδόσιος πατρίκιος, πριμικήριος, πρωτο-  
 σπαθάριος καὶ ἐπὶ τοῦ χρυσοτρικλίνου  
 593α.  
 Θεοδόσιος σκρινιάριος 208δ.  
 Θεοδόσιος σπαθαροκανδιδάτος 540.  
 Θεοδόσιος σύγκελλος καὶ σακελλάριος 489β.  
 Θεοδόσιος ὕπατος 573, 578.  
 Θεοδόσιος ὕπατος, κόμης τῶν βασιλικῶν  
 ὀθρίων 206β.  
 Θεόδοτος 791, 846.  
 Θεόδοτος ἐκ προσώπου 486.  
 Θεόδοτος ὕπατος 556γ.  
 Θεόδωρος 789, 808, 821ς, 831, 850α,  
 852γ, 855β, 892β, 901, 908α, 948, 970,  
 972, 975δ, 1053, 1060, 1067α.  
 Θεόδωρος ἀπὸ ἐπάρχων 356.  
 Θεόδωρος ἀπὸ ὑπάτων 583, 587.  
 Θεόδωρος ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου 166, 166α.  
 Θεόδωρος δισύπατος 327α.  
 Θεόδωρος δούξ Ἑλλάδος 39.  
 Θεόδωρος ἐπίσκοπος Αἰγίνης 62, 62α.  
 Θεόδωρος ἐπίσκοπος Ἄργους 82.  
 Θεόδωρος ἐπίσκοπος Κορώνης 88α.  
 Θεόδωρος ἐπίσκοπος Λακεδαιμονίας 84.  
 Θεόδωρος ἐπίσκοπος Μεθώνης 92, 93.  
 Θεόδωρος ἐπίσκοπος Πανίου 31α.  
 Θεόδωρος ἐπίσκοπος Χαλκίδος 68α.  
 Θεόδωρος ἡγούμενος τῶν Στουδιτῶν 28.  
 Θεόδωρος ἰλλούστριος 362β.  
 Θεόδωρος καγκελάριος 367.  
 Θεόδωρος κανδιδάτος 369β.  
 Θεόδωρος κληρικὸς τῆς Μεγάλης Ἐκκλη-  
 σίας 26.

Θεόδωρος κόμης 200.  
 Θεόδωρος κόμης καὶ τῶν δεήσεων 323α.  
 Θεόδωρος κουβικουλάριος 378γ.  
 Θεόδωρος μητροπολίτης Λαοδικείας τῆς μεγάλης 133.  
 Θεόδωρος νοτάριος 426.  
 Θεόδωρος παλατῖνος 448α.  
 Θεόδωρος πατριάρχης Θεουπόλεως μεγάλης Ἀντιοχείας 170.  
 Θεόδωρος πατρίκιος 450β, 451β.  
 Θεόδωρος πατρίκιος καὶ στρατηγός 211, 211δ.  
 Θεόδωρος ποιμὴν Σερρών 33.  
 Θεόδωρος πρεσβύτερος 267.  
 Θεόδωρος πρόεδρος 483δ.  
 Θεόδωρος πρωτοσπαθάριος 502δ, 504, 504ε, 518α.  
 Θεόδωρος πρωτοσπαθάριος καὶ ἐπὶ τῶν οἰκιακῶν 441, 443α.  
 Θεόδωρος πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγός Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου 94α.  
 Θεόδωρος σκρίβων 208α.  
 Θεόδωρος σπαθάριος καὶ κόμης τῆς κόρτης 205.  
 Θεόδωρος σπαθάριος, μέγας χαρτουλάριος τοῦ γενικοῦ λογοθεσίου, κριτῆς ἐπὶ τοῦ Ἴπποδρόμου, Πελοποννήσου καὶ Ἑλλάδος, ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων 402.  
 Θεόδωρος σπαθαροκανδιδάτος 535.  
 Θεόδωρος σπαθαροκανδιδάτος ἐπὶ τῶν ἀγα  
 .....  
 Θεόδωρος στρατηλάτης 210.  
 Θεόδωρος ὕπατος 575.  
 Θεόδωρος Ἅγιο.... μάγιστρος 410ε.  
 Θεόδωρος Ἀδραβηνός 600.  
 Θεόδωρος Ἀντιοχίτης πρωτοπρόεδρος 475.  
 Θεόδωρος Βάρδας 610.  
 Θεόδωρος Βεμπριώτης 611.  
 Θεόδωρος Δαβατινός σεβαστός 493γ.  
 Θεόδωρος Θεοδοσόπουλος σεβαστός καὶ ἑπαρχός 346.  
 Θεόδωρος Καρμαλίκης πρωτοσπαθάριος, ὕπατος καὶ βεστιαρίτης 640γ.  
 Θεόδωρος Λάσκαρις ὁ βασιλεὺς 286.

Θεόδωρος Μαυρικᾶς 659.  
 Θεόδωρος Μελίας ταξιάρχης καὶ κανδιδάτος 224α.  
 Θεόδωρος Μεσσαρίτης 661α.  
 Θεόδωρος Μικρός 662α.  
 Θεόδωρος Μονομάχος μάγιστρος 410.  
 Θεόδωρος Σμύρνος πρωτοπρόεδρος καὶ κοι-αίστωρ 372.  
 Θεόδωρος Τέρτης (;) 1112.  
 Θεόδωρος Χασίνης 699.  
 Θεοδώρα Δούκαινα ἡ Παλαιολογινα 284, 285.  
 Θεοδώρα Κομνηνή  
 Θεόκτιστος πατρίκιος 122.  
 Θεόκτιστος πρωτοσπαθάριος καὶ ἐπὶ τῶν οἰκιακῶν 440α.  
 Θεόπεμπτος ἐπίσκοπος Λακεδαιμονίας 85.  
 Θεοφάνης βασιλικὸς καρίκης 371α.  
 Θεοφάνης μάγιστρος 411.  
 Θεοφάνης νοτάριος 434.  
 Θεοφάνης πατρίκιος καὶ πρωτοσπαθάριος 502.  
 Θεοφάνης πριμικήριος τῶν ταβουλαρίων 475α.  
 Θεοφάνης πρωτοσπαθάριος 518ς.  
 Θεοφάνης πρωτοσπαθάριος καὶ γενικὸς κομμερκιάριος 376α.  
 Θεοφάνης σπαθάριος 533γ.  
 Θεοφάνης σπαθαροκανδιδάτος καὶ ἐπὶ τῶν οἰκιακῶν 437γ.  
 Θεοφανὼ δούκισσα 1042.  
 Θεόφιλος 967α.  
 Θεόφιλος πρωτοσπαθάριος 511.  
 Θεόφιλος σπαθάριος καὶ στρατηγός 213.  
 Θεοφύλακτος 893, 912α, 925, 965.  
 Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Ἀδρανίας 179α.  
 Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Σινώπης 158β.  
 Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Τράλλεων 139β.  
 Θεοφύλακτος νοτάριος 430.  
 Θεοφύλακτος πραγματευτῆς 469.  
 Θεοφύλακτος πρωτοσπαθάριος 517.  
 Θεοφύλακτος σπαθάριος καὶ ἄρχων τοῦ βασιλικοῦ ἄρμαμέντου 186.  
 Θεοφύλακτος στρατηγός 211γ, 216.  
 Θεοφύλακτος ὕπατος 564α.

- Θεοφύλακτος ὕπατος καὶ διοικητὴς τῶν ἐπαρχιῶν 326α.
- Θεοφύλακτος Δαλασσηνός 618α.
- Θεογάριστος ἰλλούστριος 363, 364.
- Θωμᾶς 822, 964, 1018α.
- Θωμᾶς δισύπατος 588β.
- Θωμᾶς πρωτοσπαθᾶριος καὶ στρατηγός Ἰεριγοῦς 175.
- Θωμᾶς Ἀρταβάνειος πριμικήριος 474.
- Ἰάκωβος ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης 8ε.
- Ἰγνάτιος ἀπὸ ἐπαρχῶν 352.
- Ἰγνάτιος μητροπολίτης Κυζίκου 122ς.
- Ἰγνάτιος μητροπολίτης Νικομηδείας 122α.
- Ἰγνάτιος μοναχός 261α.
- Ἰγνάτιος Κλησάρης μοναχός 260β.
- Ἰλαρίων πρωτοσπαθᾶριος καὶ ἄρχων Βαγε-  
νιτίας 105.
- Ἰλλύριος ὕπατος 567.
- Ἰμέριος πρωτοσπαθᾶριος, ἐπὶ τῶν οἰκιακῶν  
καὶ πρωτονοτάριος Παφλαγονίας 159.
- Ἰουλιανός μητροπολίτης Σελευκείας 17.
- Ἰουλιανός ὕπατος 562
- Ἰούνωρ στρατηλάτης 210α.
- Ἰσαάκιος 975ζ.
- Ἰσαάκιος δεσπότης ὁ Κομνηνός 289.
- Ἰσαὰκ ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Ἐφέσου,  
ὑπέρτιμος καὶ ἕξαρχος πάσης Ἀσίας 136α.
- Ἰσίδωρος 882.
- Ἰσίδωρος κομμερκιάριος Ἑλλάδος 37.
- Ἰσίδωρος στρατηλάτης 209β.
- Ἰσίδωρος στρατῶν καὶ ἐπὶ τῶν οἰκιακῶν  
437α.
- Ἰωάννης 775α, 793, 804, 806, 807, 816,  
816α, 821ς, 826, 837, 839, 848, 891,  
896, 913, 917, 920, 932, 939, 939α,  
839β, 951, 956, 958, 971α, 977, 993α,  
1011, 1012, 1027, 1051, 1051α, 1083,  
1102, 1153.
- Ἰωάννης ἀπὸ ἐπαρχῶν καὶ χαρτουλᾶριος 588.
- Ἰωάννης ἀρχιεπίσκοπος 240, 241.
- Ἰωάννης ἀρχιεπίσκοπος Δυρραχίου 108.
- Ἰωάννης ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπό-  
λεως, Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικός πα-  
τριάρχης 18, 18α.
- Ἰωάννης ἀσηκρήτις τῆς Νέρδης (ἢ Κέρδης)  
303.
- Ἰωάννης βασιλικὸς ἀσηκρήτις 302.
- Ἰωάννης βασιλικὸς βεστήτωρ καὶ χαρτου-  
λᾶριος Παφλαγονίας 159α.
- Ἰωάννης βασιλικὸς κουδικουλᾶριος 378,  
379.
- Ἰωάννης διάκονος καὶ πρωτέδικος 247α.
- Ἰωάννης διοικητὴς καὶ κομμερκιάριος Θεσ-  
σαλονίκης 3α.
- Ἰωάννης δρουγγάριος 194.
- Ἰωάννης εἰδικός 342.
- Ἰωάννης ἑπαρχος 1187.
- Ἰωάννης ἐπίσκοπος 250.
- Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν 56.
- Ἰωάννης ἐπίσκοπος Κορώνης 90.
- Ἰωάννης *illustrius* 362α.
- Ἰωάννης ἰλλούστριος καὶ ἀνθύπατος 195.
- Ἰωάννης καὶ Θωμᾶς ἐργαστηριάρχαι καὶ  
ἄρχοντες 361.
- Ἰωάννης κόμης τῆς κόρτης 204.
- Ἰωάννης κομμερκιάριος καὶ ἀβυδικὸς Θεσ-  
σαλονίκης 4.
- Ἰωάννης κουροπαλάτης 387β.
- Ἰωάννης κριτῆς 395α.
- Ἰωάννης κριτῆς καὶ λογαριαστῆς τοῦ βε-  
στιαρίου 400α.
- Ἰωάννης μητροπολίτης Σάρδεων 132.
- Ἰωάννης μοναχός καὶ καθηγούμενος Σαρα-  
κηνῆς 28α.
- Ἰωάννης νέος ξενοδόχος 436.
- Ἰωάννης ὀριαρίτης Σμύρνης 138.
- Ἰωάννης ὀστιάριος 447.
- Ἰωάννης παρακοιμώμενος 448β.
- Ἰωάννης πατρίκιος 449α.
- Ἰωάννης πατρίκιος πρωτοσπαθᾶριος καὶ  
στρατηγός Θράκης 14α.
- Ἰωάννης πατρίκιος, πρωτοσπαθᾶριος καὶ  
στρατηγός Λογγοβαρδίας 115.
- Ἰωάννης ποιμὴν Πανίου 31γ.
- Ἰωάννης πρεπόσιτος 470.
- Ἰωάννης πριμικήριος 471.
- Ἰωάννης πρόεδρος λογοθέτης τοῦ δρόμου  
καὶ στρατηγός τῶν.....407α.

- Ἰωάννης πρωτοσπαθάριος 503, 518γ, 515, 1165.
- Ἰωάννης πρωτοσπαθάριος, ἐπὶ τοῦ χρυσοτρικλίνου 597β.
- Ἰωάννης πρωτοσπαθάριος, ἐπὶ τοῦ χρυσοτρικλίνου καὶ θεσμοφύλαξ 598α.
- Ἰωάννης πρωτοσπαθάριος καὶ ἐπὶ τῶν οἰκιακῶν 439.
- Ἰωάννης πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς Ἑλλάδος 46
- Ἰωάννης πρωτοσπαθάριος, κριτῆς καὶ μυστογράφος 397.
- Ἰωάννης πρωτοσπαθάριος, νοτάριος 518δ.
- Ἰωάννης πρωτοσπαθάριος, ὕπατος καὶ δομέστικος 329α.
- Ἰωάννης σεβαστὸς καὶ μέγας δομέστικος 492α.
- Ἰωάννης secretis 301α.
- Ἰωάννης σπαθάριος 520, 522.
- Ἰωάννης σπαθάριος, ἐπὶ τοῦ χρυσοτρικλίνου, ἐξάκτωρ 597α.
- Ἰωάννης σπαθάριος καὶ κόμης τῆς λαμίας 206.
- Ἰωάννης σπαθάριος, κένσωρ καὶ ἀναγραφεὺς τῶν Θρακησίων 130
- Ἰωάννης σπαθαροκανδιδάτος 548β.
- Ἰωάννης σπαθαροκανδιδάτος, ἀσηκρήτις καὶ κριτῆς Ἰβηρίας 177α.
- Ἰωάννης στρατηλάτης 209α, 209ε.
- Ἰωάννης ταβουλάριος Ἀβύδου 554.
- Ἰωάννης ὕπατος 559, 561β, 563, 564, 566.
- Ἰωάννης ὕπατος καὶ σπαθάριος 524α
- Ἰωάννης Ἀλολ.ος (;) σεβαστὸς 495
- Ἰωάννης Ἀνεμᾶς 601β.
- Ἰωάννης Ἀρδι.... κουροπαλάτης 387α.
- Ἰωάννης Ἀσάννιος 608.
- Ἰωάννης Αὐληνὸς 609β.
- Ἰωάννης Βλαχερνίτης, πρωτοσπαθάριος, ἐπὶ τοῦ χρυσοτρικλίνου καὶ μυστολέκτης 598β.
- Ἰωάννης Δούκας σεβαστὸς 492γ.
- Ἰωάννης Ζερβὸς 224α.
- Ἰωάννης Καραβίτης 638.
- Ἰωάννης Καραντηνὸς 640, 640β.
- Ἰωάννης Καριανίτης 643.
- Ἰωάννης Κατάκαλος σπαθάριος καὶ ταγματοφύλαξ 645.
- Ἰωάννης Κομνηνὸς κουροπαλάτης 386.
- Ἰωάννης Κριθαρᾶς 649.
- Ἰωάννης Κριτόπωλος 649α.
- Ἰωάννης Κυριώτης 650α.
- Ἰωάννης Λαμφιώτης 652.
- Ἰωάννης Μακρεβολίτης δρουγγάριος τῆς βίγλας 194α.
- Ἰωάννης Μαλεσῆς κουροπαλάτης 382β.
- Ἰωάννης Μουσῆς (ἢ ἴσως Μουσηλῆμ) πατριχίος καὶ νοτάριος τοῦ βασιλέως 432α.
- Ἰωάννης Ναρσίτης 667.
- Ἰωάννης Παγωμένος
- Ἰωάννης Παρίσης 679.
- Ἰωάννης Πεδιάσιμος 680.
- Ἰωάννης Ριζινὸς 686.
- Ἰωάννης Σαρακινόπουλος 687.
- Ἰωάννης Σπανὸς σπαθαροκανδιδάτος 545.
- Ἰωάννης Ταρχανιώτης 692.
- Ἰωάννης Τριακοντάφυλλος κουροπαλάτης 391.
- Ἰωάννης Τι....τα.. κουροπαλάτης 891α.
- Ἰωάννης Χρύσανθος 701.
- Ἰωὴλ Γαλάτων μοναχὸς 262, 262α.
- Ἰωσῆφ Βρυέννης 612α
- Ἰωσῆφ Βρυέννιος σεβαστὸς 613.
- Ἰωσῆφ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως 22α.
- Καλλίνικος τοποτηρητῆς 227α.
- Κάλλιστος κανδιδάτος 369α.
- Carellus candidatus 368.
- Κατυρίων (;) Καστάδος 644.
- Κομητᾶς ἐπίσκοπος 2496.
- Κοντὸς (;) πρωτοσπαθάριος 594δ.
- Constantinos 275δ, 278γ.
- Constantinos Despotis 280α.
- Constantius 279.
- Κόνων τουρμάρχης 231,
- Κόνων ὕπατος 886.
- Κοσμᾶς ἀρχιεπίσκοπος 242.
- Κοσμᾶς ἀρχιεπίσκοπος Ἀραβίζης 160.
- Κοσμᾶς ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας 113.
- Κοσμᾶς ἀσηκρήτις 303α.

- Κοσμάς ἑπαρχος 1188.  
 Κοσμάς ἰλλούστριος 362γ, 362δ.  
 Κοσμάς μητροπολίτης Νέων Πατρῶν 67.  
 Κοσμάς μητροπολίτης Ταρσοῦ 148.  
 Κοσμάς σιλεντιάριος 501γ.  
 Κοσμάς σπαθαροκανδιδάτος 535α.  
 Κοσμάς Μακροπόδαρος σπαθαροκανδιδάτος 657.  
 Κύριλλος 1010.  
 Κύριλλος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλ. 23.  
 Κυριακὸς πρωτοκουβικουλάριος 378δ.  
 Κυριακὸς πρωτοσπαθάριος 518ζ.  
 Κωνσταντῖνος 829, 923, 939ε, 939ς, 941, 943, 948γ, 960, 966, 972α, 973α, 975α, 975β, 993β, 1017α, 1019, 1020, 1026, 1036, 1045, 1114.  
 Κωνσταντῖνος ἀπὸ ἐπάρχων 349α.  
 Κωνσταντῖνος ἀπὸ ὑπάτων 582α.  
 Κωνσταντῖνος ἄρχων καὶ κομμερσιάριος 377.  
 Κωνσταντῖνος ἀσηκρήτις 302α, 305.  
 Κωνσταντῖνος βασιλικὸς νοτάριος 435.  
 Κωνσταντῖνος βεστάρχης 309.  
 Κωνσταντῖνος βεστάρχης τοῦ Ἁγ. Ὄρους 9.  
 Κωνσταντῖνος γενικὸς κομμερσιάριος 375α.  
 Κωνσταντῖνος δεσπότης 294α.  
 Κωνσταντῖνος δομέστικος καὶ πατρίκιος 461.  
 Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Κορώνης 91.  
 Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Πάρου 104.  
 Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Ὁρεοῦ 69, 70.  
 Κωνσταντῖνος κανδιδάτος, κομμερσιάριος καὶ πρωτονοτάριος Θεσσαλονίκης 4α.  
 Κωνσταντῖνος κουδουκλείσιος καὶ κόμης 201.  
 Κωνσταντῖνος μάγιστρος, βέστης, κριτὴς τοῦ βήλου καὶ τοῦ Χαρσιανοῦ 155β.  
 Κωνσταντῖνος μετρητὴς 414β.  
 Κωνσταντῖνος μητροπολίτης Θηβῶν.  
 Κωνσταντῖνος μητροπολίτης Κερκύρας 114.  
 Κωνσταντῖνος μητροπολίτης Κιτίου (;) 1230.  
 Κωνσταντῖνος μητροπολίτης Σμύρνης 139α.  
 Κωνσταντῖνος ὁ τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς Χίων 99.  
 Κωνσταντῖνος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως 17α.  
 Κωνσταντῖνος πατρίκιος 451δ.  
 Κωνσταντῖνος πατρίκιος, πρωτοσπαθάριος 508.  
 Κωνσταντῖνος πριμικήριος 473.  
 Κωνσταντῖνος πριμικήριος, βασιλικὸς ὀστιάριος καὶ γενικὸς λογοθέτης 408α.  
 Κωνσταντῖνος πριμικήριος, ὑπάτος καὶ ἀναγραφεὺς Βουλγαρίας 119.  
 Κωνσταντῖνος πρόεδρος, εἰδικὸς Μυτηλίνης 341.  
 Κωνσταντῖνος πρωτοσπαθάριος, ἐπὶ τοῦ χρυσοτρικλίνου καὶ λογοθέτης τοῦ δρόμου 592α.  
 Κωνσταντῖνος πρωτοσπαθάριος, ἐπὶ τῶν οἰκιακῶν, κριτὴς τῆς Θράκης 14β.  
 Κωνσταντῖνος πρωτοσπαθάριος καὶ ἀναγραφεὺς τοῦ Χαρσιανοῦ 155.  
 Κωνσταντῖνος πρωτοσπαθάριος καὶ ἑπαρχος Πόλεως 16.  
 Κωνσταντῖνος πρωτοσπαθάριος καὶ ἐπὶ τῶν οἰκιακῶν 439α.  
 Κωνσταντῖνος πρωτοσπαθάριος, πανυπερσέβαστος 498γ.  
 Κωνσταντῖνος σπαθάριος 521.  
 Κωνσταντῖνος σπαθάριος καὶ δρουγγάριος 190.  
 Κωνσταντῖνος σπαθάριος καὶ στρατηγὸς Δυρραχίου 106, 107.  
 Κωνσταντῖνος σπαθάριος καὶ τουρμάρχης 230.  
 Κωνσταντῖνος σπαθαροκανδιδάτος, ἄρχων 543.  
 Κωνσταντῖνος σπαθαροκουβικουλάριος 548α.  
 Κωνσταντῖνος στρατηλάτης 209δ.  
 Κωνσταντῖνος στράτωρ 549, 549β.  
 Κωνσταντῖνος ὑπάτος καὶ χαρτουλάριος τοῦ γενικοῦ λογοθεσίου 401.  
 Κωνσταντῖνος Ἀδρόνους μοναχὸς 601.  
 Κωνσταντῖνος Ἀλωπὸς πρωτονοβελλίσιμος 418.  
 Κωνσταντῖνος Ἀντιοχίτης 604.  
 Κωνσταντῖνος Ἀργυρόπωλος μάγιστρος καὶ στρατηγὸς τῆς Σάμου 134.  
 Κωνσταντῖνος Βου. .ος πρόεδρος 482α.

Κωνσταντῖνος Βρίγγας σύμπονος 553β.  
 Κωνσταντῖνος Γαβαλᾶς 617.  
 Κωνσταντῖνος Δαλασσηνός ὁ Δούκας 618β.  
 Κωνσταντῖνος Δούκας βασιλεὺς 281, 281α.  
 Κωνσταντῖνος Δούκας πρωτοπρόεδρος 477.  
 Κωνσταντῖνος Δούκας σεβαστός 492δ.  
 Κωνσταντῖνος Δούκας Παλαιολόγος δεσπότης 622γ.  
 Κωνσταντῖνος Θεοδωρόκανος πατρίκιος 462.  
 Κωνσταντῖνος Κασταμονίτης 644α.  
 Κωνσταντῖνος Κρατερὸς ἀνθύπατος, πατρίκιος 648α.  
 Κωνσταντῖνος Λαδᾶς πρωτοσπαθᾶριος 651.  
 Κωνσταντῖνος Μελίας μέγας ἐπισκεπτήτης 360.  
 Κωνσταντῖνος Μελισσινός 661α.  
 Κωνσταντῖνος Μητροπολιανὸς πρόεδρος 482.  
 Κωνσταντῖνος Μουστακᾶς 664.  
 Κωνσταντῖνος Παγωμένος 660α.  
 Κωνσταντῖνος Πεπαγωμένος σπαθαροκουδικουλᾶριος 669.  
 Κωνσταντῖνος Πετραγωνίτης 683.  
 Κωνσταντῖνος Ῥωγέριος σεβαστός 493α.  
 Κωνσταντῖνος Σκληρὸς βεστάρχης καὶ κριτῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας 32.  
 Κωνσταντῖνος Τορνίκης σεβαστός 492.  
 Κωνσταντῖνος Φιολίτης 695.  
 Κωνσταντῖνος Χρυσοβαλαντιώτης πρωτοσπαθᾶριος, κριτῆς ἐπὶ τοῦ ἵπποδρόμου, βεστιᾶριος καὶ ἐξάκτωρ 399α.  
 Λαυσιανὸς 653α.  
 Λεόντιος 852α, 947.  
 Λεόντιος ἀπὸ ἐπάρχων 359.  
 Λεόντιος κουδικουλᾶριος καὶ βασιλικὸς χαρτουλᾶριος 591.  
 Λεύκιος 1166.  
 Λέων 933α, 940β, 898, 969γ, 1016α.  
 Leon 275δ.  
 Λέων ἀκόλουθος 238.  
 Λέων διάκονος 245.  
 Λέων διάκονος, βασιλικὸς σκευοφύλαξ 244α.  
 Λέων διάκονος καὶ ὑπομνηματογράφος 272.  
 Λέων ἐκ προσώπου 484.  
 Λέων ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν 56β.

Λέων ἐπίσκοπος Δαλισάνδου 144.  
 Λέων ἐπίσκοπος Προυσιᾶδος 163.  
 Λέων ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος 373.  
 Λέων ἡγούμενος 253.  
 Λέων κανδιδᾶτος 370.  
 Λέων κληρικὸς 255α.  
 Λέων κομμερκιᾶριος καὶ ἀβυδικὸς 6' Θεσσαλονίκης 5.  
 Λέων κομμερκιᾶριος Νικαίας 122δ.  
 Λέων κουροπαλάτης 383.  
 Λέων λογοθέτης τοῦ πραιτωρίου 407β.  
 Λέων μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ σύγκελος 59.  
 Λέων νοτᾶριος 422, 423, 428α.  
 Λέων νοτᾶριος Χαλδίας 158.  
 Λέων πατρίκιος 457.  
 Λέων πατρίκιος καὶ στρατηγὸς Σικελίας 114α.  
 Λέων (;) πατρίκιος, πρωτοσπαθᾶριος καὶ στρατηγὸς 212.  
 Λέων πριμικήριος ἐπὶ τῶν τραπεζῶν καὶ βεστάρχης 555.  
 Λέων πρόεδρος (=ἐπίσκοπος) Τυάνων 153.  
 Λέων πρωτοσπαθᾶριος καὶ κλεισουράρχης Σελευκείας 147.  
 Λέων πρωτοσπαθᾶριος καὶ στρατηγὸς Ἑλλάδος 45.  
 Λέων πρωτοσπαθᾶριος καὶ στρατηγὸς Θεσσαλονίκης 8.  
 Λέων πρωτοσπαθᾶριος καὶ στρατηγὸς Πελοποννήσου 72.  
 Λέων πρωτοσπαθᾶριος καὶ στρατηγὸς τοῦ Αἰγαίου πελάγους 98.  
 Λέων πρωτοσπαθᾶριος καὶ στρατηγὸς Χερσῶνος 121.  
 Λέων πρωτοσπαθᾶριος, κανδιδᾶτος καὶ χαρτουλᾶριος 504γ.  
 Λέων σεβαστοφόρος, πρωτοβέστης τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη 498α.  
 Λέων σπαθᾶριος 523, 527α.  
 Λέων σπαθᾶριος καὶ κομμερκιᾶριος 376.  
 Λέων σπαθᾶριος καὶ κομμερκιᾶριος Θεσσαλονίκης 6.  
 Λέων σπαθᾶριος καὶ κομμερκιᾶριος Χαλδίας 156.

- Λέων σπαθάριος καὶ κριτὴς τοῦ βήλου, ἐξάκτωρ καὶ μέγας κουράτωρ τῶν ὀξέων 444.
- Λέων σπαθάριος καὶ μέγας κουράτωρ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῶν Μαγγάνων 30.
- Λέων σπαθάριος καὶ στρατηγὸς Κεφαλληνίας 109.
- Λέων σπαθάριος καὶ στρατηγὸς τῶν Βουτελαρίων 162α.
- Λέων σπαθάριος καὶ τουρμάρχης 526.
- Λέων σπαθαροκανδιδάτος 536α.
- Λέων σπαθαροκανδιδάτος καὶ κόμης 200α.
- Λέων στράτωρ 549α, 553.
- Λέων σύγκελλος 271.
- Λέων τοποτηρητὴς 226.
- Λέων τουρμάρχης 235.
- Λέων ὑπατος 557α.
- Λέων ὑπατος καὶ πρωτονοτάριος Χαλδίας 157.
- Λέων ὑπατος, σπαθάριος 565α.
- Λέων ὑπατος, σπαθάριος καὶ ἑπαρχὸς Θεσσαλονίκης 8γ.
- Λέων φύλαξ 587α.
- Λέων Ἄγιοχριστοφορίτης πρωτοσπαθάριος καὶ κομμερκιάριος 377α.
- Λέων Ἄλωπος 601α.
- Λέων Βατάτζης 610β.
- Λέων Βουνεφῆς (ἢ Κουνερῆς) πατρίκιος 611α.
- Λέων Γηράρδος σεβαστὸς 494.
- Λέων Δροσινὸς 622γ.
- Λέων Ἰκανᾶτος 629α.
- Λέων Κουλούκας 648.
- Λέων Λιθοκαστρίτης 655.
- Λέων Λουλούκης πατρίκιος 456.
- Λέων Με.ινὸς σπαθαροβεστιαρίτης 319β.
- Λέων Μωρόκανος 666.
- Λέων Πάμφυλος 671, 672, 673, 674, 675.
- Λέων Πεπανὸς 682.
- Λέων Πιρωνίτης 684.
- Λέων Σγουρὸς σεβαστοὑπέρτατος 498.
- Λέων Χαμάρετος 697, 698.
- Λογγίνος μητροπολίτης 258.
- Λουκᾶς 830.
- Λουκᾶς ἐπίσκοπος Εὐρίπου 68.
- Λουκᾶς μοναχὸς 260δ.
- Λύκαστος σπαθάριος καὶ ἀναγραφεὺς Πελοποννήσου 76.
- Μανουὴλ 783.
- Μανουὴλ πατρίκιος καὶ δομέστικος τῶν βασιλικῶν σχολῶν 187α.
- Μανουὴλ Ἀτταλειάτης 609α.
- Μανουὴλ Γρανᾶτος βεστιαρίτης 319α.
- Μανουὴλ Διμύρης σεβαστὸς 491, 622.
- Μανουὴλ Θεοτόκος 627.
- Μανουὴλ Καμύτζης Κομνηνοδούκας πρωτοστράτωρ 637.
- Μανουὴλ Κομνηνὸς πρόεδρος 647α.
- Μανουὴλ Ταζάκης 691.
- Μαρία θυγάτηρ τοῦ Ἀνιώτου 603α.
- Μαρία πρωτοσπαθαρία, καὶ στρατήγισσα 1046.
- Μαρία σεβαστὴ 292.
- Μαρία Μακρεμβολίτισσα, κουροπαλάτισσα 382.
- Μαριανὸς 908β.
- Μαριανὸς πατρίκιος καὶ στρατηγὸς 452.
- Μαριανὸς πρωτοσπαθάριος, ἐπὶ τῶν οἰκιακῶν 438α.
- Μαρῖνος ἀπὸ ὑπάτων καὶ διοικητὴς 586.
- Μαρῖνος ὑπατος, σπαθάριος 565.
- Μαρτύριος 906.
- Μασγάδ σπαθάριος 533ε.
- Μαυριανὸς ἀπὸ ἐπάρχων 355α.
- Μελέτιος μοναχὸς 262γ.
- Μενέθιος στρατηλάτης 209γ.
- Μηνᾶς 1007.
- Μιχαὴλ 938, 998α, 989, 992, 1015, 1018, 1030, 1082, 1091, 1104.
- Μιχαὴλ ἀνθύπατος, πατρίκιος καὶ ἑξαρχὸς 297.
- Μιχαὴλ ἀσηκρήτις 305α.
- Μιχαὴλ βασιλικὸς μανδάτωρ 414α.
- Μιχαὴλ βασιλικὸς ὀστιάριος καὶ κριτὴς Ἑλλάδος 52.
- Μιχαὴλ διάκονος 247.
- Μιχαὴλ διάκονος, κουβουκλείσιος καὶ σκευοφύλαξ 268.
- Μιχαὴλ διοικητὴς 325α.
- Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Ἐρυθρῆς 137.

Μιχαήλ ἐπίσκοπος Καμουλιανῶν 154.  
 Μιχαήλ ἐπίσκοπος Σάμου 140.  
 Μιχαήλ ἐπίσκοπος Ὁρεῶν 70α.  
 Μιχαήλ κανδιδᾶτος καὶ . . . τῶν ἐλεοφυτιῶν  
 369γ.  
 Μιχαήλ κουβουκλείσιος 256.  
 Μιχαήλ κουροπαλάτης καὶ κριτῆς 392.  
 Μιχαήλ μάγιστρος 410δ.  
 Μιχαήλ μητροπολίτης Εὐχαίτων 152, 152α.  
 Μιχαήλ μητροπολίτης Καρίας 172.  
 Μιχαήλ νεόφυτος 263.  
 Μιχαήλ νοτάριος 420.  
 Μιχαήλ πατρίκιος 816, 904.  
 Μιχαήλ πατρίκιος, ἀνθύπατος, βέστης, βε-  
 στάρχης καὶ στρατιωτικὸς λογοθέτης 220α.  
 Μιχαήλ πατρίκιος πρωτοσπαθάριος 451γ.  
 Μιχαήλ πατρίκιος, πρωτοσπαθάριος καὶ  
 στρατηγὸς τῶν Θρακησίων 125.  
 Μιχαήλ πριμικήριος 472α.  
 Μιχαήλ πρόεδρος 483γ.  
 Μιχαήλ πρωτονοτάριος 431α  
 Μιχαήλ πρωτοπρόεδρος, κριτῆς 396.  
 Μιχαήλ πρωτοπρόεδρος, ἑπαρχος καὶ μυ-  
 στικὸς 415.  
 Μιχαήλ πρωτοσπαθάριος 502β, 502ε.  
 Μιχαήλ πρωτοσπαθάριος καὶ ἐπὶ τῶν οἰκια-  
 κῶν 443.  
 Μιχαήλ σεβαστὸς 493.  
 Μιχαήλ σεβαστὸς ὁ τοῦ Δούκα 290.  
 Μιχαήλ σπαθάριος 525α, 533δ.  
 Μιχαήλ σπαθάριος, βασιλικὸς νοτάριος 431δ.  
 Μιχαήλ σπαθαροκανδιδᾶτος 546.  
 Μιχαήλ σπαθαροκανδιδᾶτος καὶ ἐπὶ τῶν  
 βαρβάρων 307.  
 Μιχαήλ σπαθαροκανδιδᾶτος καὶ ἐπὶ τῶν οἰ-  
 κιακῶν 442.  
 Μιχαήλ τουρμάρχης 236.  
 Μιχαήλ Ἀγρίτης 599.  
 Μιχαήλ Ἀντίπαππος βεστάρχης καὶ προ-  
 νοητῆς Ἀθηνῶν 55.  
 Μιχαήλ Βαρὺς κουροπαλάτης 384.  
 Μιχαήλ Βαρὺς μητροπολίτης Τραϊανουπό-  
 λεως 12.  
 Μιχαήλ Δούκας πρωτοκουροπαλάτης 392α.

Μιχαήλ Δούκας σεβαστὸς 492.  
 Μιχαήλ Καματηρὸς [πρωτονοβελλίσιμος  
 419α.  
 Μιχαήλ Καρδιωμάτης 641.  
 Μιχαήλ Μακρῆς 656.  
 Μιχαήλ Μάνουηλίτης 657α.  
 Μιχαήλ Μαυρίκης μάγιστρος, βέστης καὶ  
 κατεπάνω 410β.  
 Μιχαήλ Μοναχίτης ἀνθύπατος 297β.  
 Μιχαήλ Μυραλίδης 665.  
 Μιχαήλ Παχῆς πρωτοσπαθάριος καὶ ταξι-  
 αρχος 224.  
 Μιχαήλ Σαγόπουλος πρωτοσπαθάριος καὶ  
 μυστογράφος 417.  
 Μιχαήλ Στυπιώτης ἀνθύπατος, πατρίκιος  
 καὶ σπαθάριος 458.  
 Νάρσος ἐπίσκοπος 249.  
 Νάστος 911.  
 Νήφων ἀρχιερεὺς Νοβογράδου 177β.  
 Νικήτας 817, 931, 966α, 987, 1001, 1098.  
 Νικήτας δικαστῆς Μεσοποταμίας 155γ.  
 Νικήτας ἐπὶ τῶν ἀγγελῶν 300.  
 Νικήτας ἐπόπτης Ἑλλάδος 43α.  
 Νικήτας κομμερκιάριος Ἑλλάδος 38.  
 Νικήτας μάγιστρος 409.  
 Νικήτας μάγιστρος, βέστης καὶ κατεπάνω  
 410ς.  
 Νικήτας μεράρχης 207.  
 Νικήτας μητροπολίτης Ἀθηνῶν 57.  
 Νικήτας μοναχὸς 262β.  
 Νικήτας μοναχὸς καὶ σύγκελλος 269.  
 Νικήτας πατρίκιος 839.  
 Νικήτας πατρίκιος, πρωτοσπαθάριος καὶ  
 στρατηγὸς τῶν Θρακησίων 126.  
 Νικήτας πρωτοβεστάρχης, ἀνθύπατος, κό-  
 μης 199γ.  
 Νικήτας πρωτοσπαθάριος, κριτῆς 394.  
 Νικήτας πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς 214.  
 Νικήτας πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς  
 Ἑλλάδος 48α.  
 Νικήτας πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς Κε-  
 φαλληνίας 110.  
 Νικήτας σπαθάριος, δρουγγάριος τοῦ Αἰ-  
 γαίου πελάγους 97.

- Νικήτας σπαθάριος καὶ δούξ Χαλδίας 158α.  
 Νικήτας σπαθάριος καὶ στρατηγὸς τῶν Θρα-  
 κησίων 127.  
 Νικήτας σπαθαροκανδιδᾶτος 539, 548.  
 Νικήτας σπαθαροκανδιδᾶτος, ἐπὶ τοῦ χρυ-  
 σοτρικλίνου καὶ νοτάριος τοῦ φιλοχρίστου  
 δεσπότη 594α \*  
 Νικήτας σπαθαροκανδιδᾶτος καὶ χαρτου-  
 λάριος τοῦ θέματος τῶν Κιβυρραιωτῶν  
 142.  
 Νικήτας σπαθαροκανδιδᾶτος καὶ χαρτουλά-  
 ριος τοῦ στρατιωτικοῦ 591ς.  
 Νικήτας στρατῶρ καὶ ἄρχων Ἀθηνῶν 54  
 Νικήτας σύγκελλος καὶ χαρτουλάριος τοῦ  
 ὄρφανοτροφείου Ἰωνοπόλεως 159β.  
 Νικήτας Καραμαλῆς πρωτοκουροπαλάτης  
 387.  
 Νικήτας Μαυροτύρης 661.  
 Νικήτας Μουζάκης 662.  
 Νικήτας Τετραφινὸς 693.  
 Νικήτας Τορνίκης 694.  
 Νικήτας Χωριάτης πρωτοσπαθάριος καὶ ἐπὶ  
 τῶν οἰκιακῶν 440.  
 Νικηφόρος 944, 948α, 971, 1031.  
 Nicefor's Staurac 278α.  
 Νικηφόρος βασιλεὺς καὶ Σταυράκιος 278α.  
 Νικηφόρος βέστης, πραιπόσιτος καὶ μέγας  
 οἰκονόμος τῶν εὐαγῶν 252.  
 Νικηφόρος δεσπότης ὁ Βοτανειάτης 282,  
 282α, 282β.  
 Νικηφόρος ἐπίσκοπος Κώκου 179β.  
 Νικηφόρος κατεπάνω 195.  
 Νικηφόρος κληρικὸς τῆς Μεγάλης Ἐκκλη-  
 σίας 27.  
 Νικηφόρος νοτάριος 424α.  
 Νικηφόρος ποιμὴν Πανίου 31β.  
 Νικηφόρος πρόεδρος (ἐπίσκοπος) Τράλλεων  
 139γ.  
 Νικηφόρος πρωτοσπαθάριος καὶ ἐπὶ τῶν οἰ-  
 κιακῶν 437δ, 438.  
 Νικηφόρος σπαθάριος καὶ νοτάριος Ἑλλά-  
 δος 50.  
 Νικηφόρος ταβουλάριος 554α.  
 Νικηφόρος Βλαχερνίτης 616.  
 Νικηφόρος Δούκας σεβαστὸς 291, 496β.  
 Νικηφόρος Κάσπαξ σεβαστὸς 490.  
 Νικηφόρος Κασταμονίτης πρωτοκουροπα-  
 λάτης 390.  
 Νικηφόρος Ῥαδινὸς ἐπὶ τοῦ χρυσοτρικλίνου  
 539.  
 Νικηφόρος Σαραντηνὸς κουροπαλάτης 389  
 Νικόλαος 968α, 969α, 997, 1013, 1068α,  
 1108, 1163.  
 Νικόλαος ἀνθύπατος 297α.  
 Νικόλαος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπό-  
 λεως, Νέας Ρώμης 17.  
 Νικόλαος ἀρχιεπίσκοπος Χίου 100.  
 Νικόλαος βασιλικὸς σχολάριος 223.  
 Νικόλαος βεστάρχης 310.  
 Νικόλαος δεσπότης 293.  
 Νικόλαος κανδιδᾶτος 370α.  
 Νικόλαος κανδιδᾶτος καὶ διοικητὴς Ἑλλά-  
 δος 40.  
 Νικόλαος κουράτωρ, πατρίκιος 381γ.  
 Νικόλαος μάγιστρος καὶ στρατηγὸς τῶν  
 Θρακησίων.  
 Νικόλαος μητροπολίτης Ἀθηνῶν 58.  
 Νικόλαος μοναχὸς καὶ καθηγούμενος τῆς  
 μονῆς τῶν Παλαιστράτων 182.  
 Νικόλαος νοτάριος 424, 429, 433.  
 Νικόλαος πατρίκιος 459.  
 Νικόλαος πριμικήριος, ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος,  
 κριτὴς ἐπὶ τοῦ Ἴπποδρόμου καὶ μυστο-  
 γράφος 399.  
 Νικόλαος πριμικήριος καὶ ἑβδομάριος 248.  
 Νικόλαος πρόεδρος Ἀθηνῶν 55α.  
 Νικόλαος πρωτοσπαθάριος 504β.  
 Νικόλαος πρωτοσπαθάριος καὶ μέγας κου-  
 ράτωρ 381α.  
 Νικόλαος σπαθάριος 527.  
 Νικόλαος σπαθάριος καὶ κομμερκιάριος Δε-  
 καπόλεως 172α.  
 Νικόλαος σπαθαροκανδιδᾶτος 536.  
 Νικόλαος στρατῶρ καὶ διοικητὴς 325δ.  
 Νικόλαος ὑπατος, χαρτοφύλαξ Κεφαλληνίας  
 112.  
 Νικόλαος Ἀγιοθεοδωρίτης 599α.  
 Νικόλαος Ἀκάπνης δικαστὴς Ἑλλάδος 416.

Νικόλαος Ἀριστινός 606.  
 Νικόλαος Ἀρτακᾶς κουράτωρ 381δ.  
 Νικόλαος Ζωναρᾶς νοβελλίσιμος 418β.  
 Νικόλαος Καλόμαλλος 635.  
 Νικόλαος Κατακαλῶν 646.  
 Νόννος 778, 788, 852β.  
 Ξένη μοναχὴ ἢ Κομνηνὴ 261.  
 Πάγκαλος Ἀγρίτης 599.  
 Πανάρετος ὕπατος 568.  
 Πανχάριος τοποτηρητὴς 227.  
 Παυλῖνος σπαθαροκανδιδᾶτος καὶ κατεπάνω  
 Μηδίας 177.  
 Παῦλος ἀρχιεπίσκοπος Κορίνθου 77.  
 Παῦλος διάκονος καὶ ἀργυροπράτης 244.  
 Παῦλος μάγιστρος 413.  
 Παῦλος πατρίκιος καὶ μάγιστρος 410γ.  
 Παῦλος πρόεδρος ποιμένης Δαφνίου 61.  
 Παῦλος πρωτοσπαθᾶριος, ἐπὶ τοῦ χρυσοτρι-  
 κλίνου, κριτὴς τοῦ Ἴπποδρόμου καὶ στρα-  
 τιωτικὸς λογοθέτης 208  
 Παῦλος σπαθᾶριος καὶ βεστάρχης 533β.  
 Παῦλος Μαυροζούμης 660.  
 Παιδιώτης 670.  
 Πέτρος 821δ, 895, 868, 908ε.  
 Petrus 1057β.  
 Πέτρος ἀνθύπατος καὶ στρατηγὸς τῶν Θρα-  
 κησίων 128  
 Πέτρος ἀπὸ ὑπάτων καὶ πατρίκιος 452.  
 Πέτρος διοικητὴς 325γ.  
 Πέτρος δούξ Ἀντιοχείας ὁ Λι. ελλίσσιος 167β.  
 Πέτρος ἐπίσκοπος Ἄργους 81.  
 Πέτρος ἡγούμενος 254.  
 Πέτρος μάγιστρος Ἀντιογείας 167α.  
 Πέτρος ὀστιάριος καὶ πρωτοδέστης τοῦ φι-  
 λοχρίστου δεσπότη 446.  
 Πέτρος πρωτοσπαθᾶριος καὶ ταγματοφύλαξ  
 223α.  
 Πέτρος σπαθαροκανδιδᾶτος 541.  
 Πέτρος Κ.ιμος 650.  
 Πετρωνᾶς 969.  
 Πετρωνᾶς ἀκόλουθος 237.  
 Πετρωνᾶς ἀπὸ ἐπάρχων 357.  
 Πλουτῖνος 910, 919.  
 Πλουτῖνος πατρίκιος 449β.

Πλωτῖνος σχολάριος 221.  
 Πολύευκτος 542.  
 Πολυχρόνιος ὕπατος 572.  
 Προκόπιος ὀστιάριος, κουράτωρ 381β.  
 Ῥενουάκιος πρωτοσπαθᾶριος 509.  
 Ῥίβας ἀπὸ ἐπάρχων 348.  
 Ῥωμανὸς 976.  
 Ῥωμανὸς μοναχὸς 260ε.  
 Ῥωμανὸς πριμικήριος καὶ πρωτονοτάριος  
 428.  
 Ῥωμανὸς χαρτουλάριος 588α.  
 Ῥωμανὸς Διογένης πατρίκιος, ἀνθύπατος,  
 βέστης καὶ στρατηγὸς 622α.  
 Ῥωμανὸς Θεοδωρόζανος 626.  
 Ῥωμανὸς Ναβατόπωλος πρωτοσπαθᾶριος  
 666α.  
 Ῥωμανὸς Χαλκίτης 696.  
 Σάββας ἀρχιεπίσκοπος Λέ. . . . 180.  
 Σάββας καθηγούμενος 253β.  
 Σάββας μητροπολίτης Ἀθηνῶν 57α.  
 Σαμουήλ Ἀλουσιανὸς πρόεδρος καὶ δούξ 188α.  
 Σα. . . διοικητὴς Ἄνδρου 101.  
 Σαπούας πρωτοσπαθᾶριος 505.  
 Severus 1048α.  
 Σεβῆρος 1048α.  
 Σέδων 897.  
 Σέργιος 1052β, 1189.  
 Sergius 1052β.  
 Σέργιος ἀπὸ ἐπάρχων 355β.  
 Σέργιος μάγιστρος, ἀνθύπατος, πατρίκιος,  
 πρωτοσπαθᾶριος καὶ λογοθέτης τοῦ δρό-  
 μου 407.  
 Σέργιος μάγιστρος, πατρίκιος, πρωτοσπα-  
 θᾶριος καὶ λογοθέτης τοῦ γενικοῦ 405.  
 Σέργιος μητροπολίτης Κορίνθου 80.  
 Σέργιος πατρίκιος καὶ στρατηγὸς 211β.  
 Σέργιος πατρίκιος καὶ τοποτηρητὴς 449.  
 Σέργιος πρωτοσπαθᾶριος 502γ.  
 Σέργιος σιλεντιάριος 501α.  
 Σέργιος στρατῶρ 550.  
 Σέργιος Μεσοποταμίτης 662.  
 Σισίννιος 903.  
 Σισίννιος ἀπὸ ἐπάρχων 348α.  
 Σισίννιος ἀπὸ ὑπάτων 584.

- Σισίννιος βασιλικός νοτάριος 431δ.  
 Σισίννιος βασιλικός πρόεδρος Ἀθηνῶν 53.  
 Σισίννιος τοποτηρητής 225.  
 Σισίννιος πατρίκιος 450α.  
 Σισίννιος πατρίκιος καὶ στρατηγὸς Λυκαν-  
 δοῦ 154α.  
 Σισίννιος σπαθαροκανδιδάτος, ἀσηκρήτις καὶ  
 βασιλικός νοτάριος 548α.  
 Σταυράκιος 907.  
 Σταυράκιος πατρίκιος καὶ στρατηγὸς 211α  
 Σταυράκιος σπαθάριος καὶ τουρμάρχης Βι-  
 ζύης 31.  
 Σταυράκιος σπαθαροκανδιδάτος καὶ πρωτο-  
 νόταριος τῶν κομμερκίων Θεσσαλονίκης 7.  
 Στασίμιος βασιλικός χαρτουλάριος καὶ κου-  
 ράτωρ 380.  
 Στέφανος 999, 105, 1129, 1139, 1147.  
 Στέφανος βεστάρχης καὶ ἑπαρχος 347.  
 Στέφανος πατρίκιος 453.  
 Στέφανος πατρίκιος καὶ στρατηγὸς 217, 219.  
 Στέφανος πραγματευτής 467.  
 Στέφανος πρεσβύτερος καὶ βασιλικός κληρι-  
 κός 266.  
 Στέφανος πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς  
 Ἑλλάδος 48.  
 Στέφανος σπαθάριος καὶ στρατηγὸς Κεφα-  
 ληνίας 111.  
 Στέφανος σπαθαροκανδιδάτος καὶ χαρτου-  
 λάριος τοῦ γενικοῦ λογοθεσίου 591ε.  
 Στέφανος στρατῶρ καὶ ἀσηκρήτις 552.  
 Στέφανος Δαβλινός 1067.  
 Στέφανος Σταμπ... 689.  
 Στέφανος Χρυσοβέργης χαρτοφύλαξ τῆς Με-  
 γάλῃς Ἐκκλησίας 702.  
 Στρατήγιος πατρίκιος 451α  
 Στρατήγιος πρωτοπρόεδρος 480.  
 Στυλιανός 1019α.  
 Στυλιανός δρουγγάριος τοῦ Ὀψικίου 192.  
 Στυλιανός πατρίκιος 463.  
 Στυλιανός πρωτοσπαθάριος καὶ ἐπὶ τῶν δεή-  
 σεων 323β.  
 Συμεών 1095, 1142, 1146.  
 Συμεών ἐκ προσώπου 487.  
 Συμεών μητροπολίτης Λαοδικείας 133α.  
 Συμεών πρόεδρος (μητροπολίτης) Κυζίκου  
 122ζ.  
 Συμεών πρωτοσπαθάριος 513, 518ε.  
 Συμεών πρωτοσπαθάριος καὶ δομέστικος τῶν  
 σχολῶν 187.  
 Συμεών σύγκελλος 270.  
 Συμεών Ἀντιοχίτης, πατρίκιος 604α.  
 Συναχέρης 690.  
 Σχολαστίκιος κουβικουλάριος καὶ χαρτουλά-  
 ριος 589.  
 Σωτήριχος πρωτοσπαθάριος καὶ ἐπὶ τῶν οἰ-  
 κιακῶν 437β.  
 Σωτήριχος σχολάριος Τυάνου 152β.  
 Σωφρόνιος ἄρχων Ρόδου 145.  
 Τιμόθεος ἀπὸ ἐπαρχῶν 355γ.  
 Τιμόθεος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κων-  
 σταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ οἰ-  
 κουμενικός πατριάρχης 23.  
 Τρύφων ὑπάτος 566α.  
 Ὑπάτιος ἀπὸ ἐπαρχῶν 350, 351.  
 Ὑπάτιος στρατῶρ καὶ τουρμάρχης Μαρ-  
 μαριτζίου 71.  
 Φιλάρετος Ὀδρα... κουροπαλάτης 387γ.  
 Φιλιππικός ὑπάτος 558, 569.  
 Φίλιππος 916.  
 Φίλιππος μητροπολίτης Παλαιῶν Πατρῶν  
 83.  
 Φίλιππος Παντεχνῆς 677.  
 Φιλόθεος 926.  
 Φιλόθεος μοναχός 260.  
 Φιλόθεος σπαθάριος 533α.  
 Φιλόξενος ἐπίσκοπος Μαγνησίας 131α.  
 Φλάβιος 812.  
 Φλώρος 845.  
 Focas per. rauc. (αὐτοκράτωρ) 275,  
 275α.  
 Fotius 1057α.  
 Φωκᾶς σπαθάριος καὶ στρατηγὸς τῆς Ἀνα-  
 τολῆς 146α.  
 Φωκᾶς σπαθαροκανδιδάτος καὶ πρωτονοτά-  
 ριος Πελοποννήσου 75.  
 Φωτεινός ἀπὸ ὑπάτων 582.  
 Φωτεινός στρατῶρ 549γ.  
 Φωτεινός ὑπάτος 563α, 574.

Φωτεινός Γρανᾶτος 617α.  
 Χαμδούνιος κουροπαλάτης 388.  
 Χαμτούνης 982.  
 Χασάνιος πρωτοσπαθᾶριος 518β.  
 Χριστοφόρος 933γ, 935.  
 Χριστοφόρος κομμερχιάριος 961β.  
 Χριστοφόρος σεβαστοφόρος 498β.  
 Χριστοφόρος Κεντηνάρις πρωτοχρυσοτρί-  
 κλινος καὶ ἀσηκρήτις 598γ.  
 Χριστοφόρος Τιμωνίτης κριτῆς τοῦ βήλου  
 397α, 397β.

Β'. ΛΕΙΩΜΑΤΑ.

ἀδυδικός Θεσσαλονίκης Ἰωάννης 4.  
 ἀδυδιτικός 6' Θεσσαλονίκης Λέων 5.  
 ἀκόλουθος 237, 238.  
 ἀναγραφεὺς Βουλγαρίας Κωνσταντῖνος 119.  
 » τῶν Θρακησίων Ἰωάννης 130.  
 » Πελοποννήσου Λύκαστος 76.  
 » τοῦ Χαρσιανοῦ Κωνσταντῖνος 155.  
 ἀνθύπατος 128, 199γ, 220α, 295, 296, 297,  
 297α, 297β, 297γ, 297δ, 306,  
 407, 453α, 458, 622σ, 648α.  
 ἀντιγραφεὺς 306.  
 ἀπὸ ἐπάρχων 199, 348, 348α, 349, 349α,  
 350, 352, 353, 354, 355,  
 355α, 355β, 355γ, 355δ,  
 356, 357, 358, 358α, 359,  
 360, 518η, 588, 776α.  
 ἀπὸ ὑπάτων 452, 582, 582α, 582β, 583,  
 584, 585, 586, 586α, 587.  
 apo upaton 581.  
 ἀργυροπράτης 244  
 ἀρχιεπίσκοπος 239, 240, 241, 242, 243.  
 » Ἀραβίζης Κοσμᾶς 160.  
 » Δυρραχίου Ἰωάννης 108.  
 » Ἐφέσου Ἰσαὰκ 136α.  
 » Θεσσαλονίκης Ἰάκωβος δε.  
 » Κερκύρας Κοσμᾶς 113  
 » Κορίνθου Παῦλος 77.  
 » Κύπρου Θεόδωρος 166.  
 » Κων/πόλεως Γεώργιος  
 » » Δοσίθεος 21.

ἀρχιεπίσκοπος Κων/πόλεως Ἰωάννης 18, 18α.  
 » » Ἰωσήφ 22α.  
 » » Κύριλλος 23α.  
 » » Κωνσταντῖνος 17α.  
 » » Νικόλαος 17.  
 » » Τιμόθεος 23.  
 » Λε... Σάββας 180.  
 » Χίου Νικόλαος 100.  
 ἄρχων 361, 377, 543.  
 » κόρτης 298.  
 » τοῦ βασιλικοῦ ἀρμαμέντου Θεοφύ-  
 λακτος 186  
 » τῶν αἰδιδιτῶν (ἢ αἰδιλιτῶν;) 299.  
 » τῶν κομμερχίων Θεσσαλονίκης Γρη-  
 γόριος 3  
 ἄρχων Ἀθηνῶν Νικήτας 54.  
 » Ἑλλάδος Δαργασκάβος 49.  
 » Βαγενιτίας Ἰλαρίων  
 » Θηβῶν Καλλονᾶς 63.  
 » Κριοταύρου 178.  
 » Ῥόδου Σωφρόνιος 145.  
 ἀσηκρήτις 155α, 177α, 301, 302, 302α,  
 203α, 304, 305, 305α, 306,  
 548α, 552.  
 » τῆς Νέρδης (ἢ Κέρδης;) 303.  
 autocrator 280.  
 αὐγούστα 284, 285.  
 βασιλεὺς 281, 281α, 286.  
 βεστάρχης 32, 55, 174, 220α, 308, 309,  
 310, 347, 533β, 555, 1158.  
 » τοῦ Ἀγίου Ὄρους Κωνσταντῖ-  
 νος 9.  
 βέστης 155β, 220α, 252, 297, 410β, 410ς,  
 797.  
 βεστήτωρ 159α.  
 βεστιάριος 399α.  
 βεστιαρίτης 319α, 640γ.  
 γενικός κομμερχιάριος 375α, 376α.  
 γενικός λογοθέτης 403, 404, 406, 408α.  
 δέκανος 181.  
 δεσπότης 282, 282α, 287, 288, 289, 293,  
 294α, 622γ, 1176, 1182.  
 διάκονος 244, 244α, 245, 246, 247, 247α,  
 268, 272.

- διάκονος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Βασίλειος 27α.
- διδάσκαλος 246.
- δικαστῆς 363α.
- » Ἑλλάδος Νικόλαος Ἀκάπνης 416.
- » Μεσοποταμίας Νικήτας 155γ.
- διοικητῆς 325α, 325β, 325γ, 325δ, 586.
- » τῶν ἐπαρχιῶν 326α.
- » Ἑλλάδος Νικόλαος 40.
- » Θεσσαλονίκης Ἰωάννης 3α.
- » Ἄνδρου Σα... 101.
- δισύπατος 323α, 588β, 327.
- δομέστικος 329α, 461 605.
- » τῶν βασιλικῶν σχολῶν 187α.
- » τῶν σχολῶν 187, 188.
- δούκισσα 1042.
- δούξ 188α.
- » Ἀντιοχείας Πέτρος ὁ Λι.λλίσσιος 167β.
- » Ἐδέσης Βαλδουῖνος 174.
- » Ἐδεσητῶν Βασίλειος 173.
- » Ἑλλάδος Θεόδωρος 39.
- » Καλαβρίας Βασίλειος
- » » ...ε...εἰος 117.
- » Νεαπόλεως Γεώργιος 118.
- δρουγγάριος 189, 190, 191, 193, 193α, 194.
- » τῆς βίγλας 194α.
- » τοῦ Αἰγαίου Πελάγους Νικήτας 97.
- » τοῦ Θεολόγου 135
- » τοῦ Ὀφικίου Στυλιανός 192.
- ἐπίσκοπος 249, 249α, 249β, 249γ, 250, 787.
- » Ἀγρῶν 149, 150
- » Ἀδρανίας Θεοφύλακτος 179α.
- » Ἀθηνῶν Ἀνδρέας 56α.
- » » Ἰωάννης 56.
- » » Λέων 56β.
- » Αἰγίνης Θεόδωρος 62, 62α.
- » Ἄνδρου Λέων (;) 102.
- » Ἄργους Πέτρος 81.
- » » Θεόδωρος 82.
- » Δαλυσάνδου Λέων 144.
- » Ἐρυθρῆς Μιχαὴλ 137.
- » Εὐρίπου Λουκάς 68.
- » Θήρας 103.
- ἐπίσκοπος Καμουλιανῶν Μιχαὴλ 154.
- » Κορώνης Θεοδόσιος 88, 89.
- » » Θεόδωρος 68α.
- » » Ἰωάννης 90.
- » » Κωνσταντῖνος 91.
- » Κώκου Νικηφόρος 179β
- » Λακεδαιμονίας Θεόδωρος 84.
- » » Θεόπεμπτος 85.
- » Μαγνησίας Βασίλειος 131.
- » » Φιλόξενος 131α.
- » Μεθώνης Θεόδωρος 92, 93.
- » Ὀνωριάδος 179.
- » Πανίου Θεόδωρος 31α.
- » Πάρου Κωνσταντῖνος 104.
- » Προβάτου Βασίλειος 13.
- » Προυσιάδος Βασίλειος 164.
- » » Λέων 163.
- » Σάμου Μιχαὴλ 140.
- » Σινώπης Θεοφύλακτος 158β.
- » Τράλλεων Θεοφύλακτος 139β.
- » Χαλκίδος Θεόδωρος 68α.
- » Χίου Κωνσταντῖνος 99.
- » Ὠρεῶν Κωνσταντῖνος
- » » Μιχαὴλ 70α.
- ἐβδομάριος 248.
- εἰδικός 340, 342.
- » Μιτυλήνης Κωνσταντῖνος 341.
- ἐκκλησέχδικοι τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας 24
- ἐκ προσώπου 484, 485, 486, 487.
- ἐξάκτωρ 343, 399α, 444, 597.
- ἔξαρχος 136α.
- ἐπαρχος 297, 344, 345, 346, 347, 415, 483, 784, 1187, 1188.
- » Θεσσαλονίκης Λέων 8γ.
- ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος 373, 399.
- ἐπὶ τοῦ τρικλίνου 594, 596.
- ἐπὶ τοῦ χρυσοτρικλίνου 208, 579α, 592α, 593α, 594α, 598α, 598β.
- ἐπὶ τῶν ἀγελῶν 300.
- ἐπὶ τῶν βαρβάρων 307.
- ἐπὶ τῶν δεήσεων 323α, 323β, 402.
- ἐπὶ τῶν οἰκιακῶν 14β, 159, 437, 437α, 437β, 437γ, 437δ, 438, 438α, 439,

439α, 440, 440α, 441, 442, 443.  
 ἐπὶ τῶν τραπεζῶν 555.  
 ἐπόπτης Ἑλλάδος Νικήτας 49α.  
 ἐργαστηριάρχης 361.  
 ἡγούμενος 253, 254.  
 » τοῦ Ἁγίου Γρηγόριος 253α.  
 » τῆς Νέας Εὐτύχιος 100β.  
 » τῶν Στουδιτῶν Θεόδωρος 28.  
 » μονῆς τοῦ Στύλου 181.  
 θεσμοφύλαξ 598α.  
 ἰλλούστριος 362β, 362γ, 362δ, 363, 363α, 364.  
 illustrius 362, 362α.  
 καγκελάριος 365, 366, 367.  
 καθηγούμενος 253β.  
 » μονῆς Παλαιστράτων Νικόλαος 182.  
 » Σαρακηνῆς Ἰωάννης 28α.  
 καίσαρχος 3.  
 κανδιδάτος 4α, 40, 202, 224α, 369, 369α, 369β, 369γ, 370, 370α, 393, 504γ.  
 candidatus 368.  
 καρίκης (βασιλικός) 371α.  
 κατεπάνω 195, 410α, 410β, 410ς.  
 » Μηδίας Παυλῖνος 177.  
 κένσωρ 130, 371β.  
 κλεισουράρχης Σελευκειᾶς Λέων 147.  
 κληρικὸς 255, 255α, 266.  
 » τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Θεόδωρος 26.  
 » τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Νικηφόρος 27.  
 κομμερσιάριος 375, 376, 377, 377α, 961β.  
 » Ἑλλάδος Ἰσίδωρος 37.  
 » » Νικήτας 38.  
 » Θεσσαλονίκης Ἰωάννης 4.  
 » » Λέων 5.  
 » » » 6.  
 » » Ἰωάννης 3α.  
 » » Κωνσταντῖνος 4α.  
 » Δεκαπόλεως Νικόλαος 172α.  
 » Νικαίας Λέων 122δ,

κομμερσιάριος Χαλδίας Λέων 156.  
 » Χερσῶνος . . . . .ιος 120.  
 κόμης 197, 198, 199, 199α, 199β, 199γ, 200, 200α, 201, 202, 323.  
 » τῆς κόρτης 203, 204, 205.  
 » λαμίας 206.  
 κοιαίστωρ 372.  
 κοιτωνίτης 374.  
 κουδικουλάριος 378, 378α, 378β, 378γ, 379, 589, 591.  
 κουδουκλείσιος 201, 256, 257, 268.  
 κουράτωρ 380, 381β, 381γ, 381δ.  
 » τῶν β. . . . 381.  
 » τῶν ὀξέων 445.  
 » Κύπρου Βαρνάβας  
 κουροπαλάτης 382α, 382β, 383, 384, 386, 387, 387α, 387β, 387γ, 388, 389, 391, 392, 400β, 891α.  
 κουροπαλάτισσα 382.  
 κριτῆς 371β, 393, 394, 395, 395α, 396, 397, 400  
 » τοῦ βήλου 142α, 155β, 444, 596.  
 » ἐπὶ τοῦ Ἰπποδρόμου 208, 399, 399α.  
 » » Πελοποννήσου 398.  
 » » » καὶ Ἑλλάδος 402.  
 » Βολεροῦ, Στρυμῶνος καὶ Θεσσαλονίκης Ἀνδρόνικος 11.  
 » Ἑλλάδος 51.  
 » » Μιχαὴλ 52.  
 » » καὶ Πελοποννήσου 95.  
 » » » Βασίλειος Ἐρωτικός 94β.  
 » Θράκης Κωνσταντῖνος 14β.  
 » » καὶ Μακεδονίας Κωνσταντῖνος Σκληρὸς 32.  
 » Ἰθρηρίας Ἰωάννης 177α.  
 » τῶν Κιβυρραιωτῶν Βασίλειος (Ἐριθος) 142α.  
 » τοῦ Χαρσιανοῦ Ἀρσάκης 155α.  
 » » Κωνσταντῖνος 155β.  
 κτήτωρ 400  
 λογαριαστής 400β.  
 » τοῦ βεστιαρίου 400α.

- λογοθέτης 562α.  
 » τοῦ γενικοῦ 405.  
 » τοῦ δρόμου 407, 407α, 592α.  
 » τοῦ πραιτωρίου 407β.  
 μάγιστρος 134, 405, 407, 408, 409, 410, 410α, 410β, 410γ, 410δ, 410ε, 410ς, 411, 412, 413.  
 » Ἀντιοχείας Πέτρος 167α.  
 μέγας δομέστικος 492α, 496.  
 » κανδιδάτος σχολῆς πέμπτης 371.  
 » κουράτωρ 381α.  
 » » τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῶν Μαγγάνων 30.  
 » » τῶν ὀξέων 444,  
 » οἰκονόμος τῶν εὐαγῶν 252.  
 » χαρτουλάριος τοῦ γενικ.λογοθεσίου 402.  
 μεράρχης 207.  
 μετρητῆς 414β.  
 μητροπολίτης 258, 259.  
 » Ἀθηνῶν Λέων 59.  
 » » Νικήτας 57.  
 » » Νικόλαος 58  
 » » Σάββας 57α.  
 » Εὐχαίτων Μιχαὴλ 152, 152α.  
 » Θεῶν Γερμανὸς 64.  
 » » Κωνσταντῖνος 65.  
 » Καρίας Μιχαὴλ 172.  
 » Κερκύρας Κωνσταντῖνος 114.  
 » Κορίνθου Βασίλειος 78.  
 » » Γεώργιος 79.  
 » » Σέργιος 80.  
 » Κυζίκου Δημήτριος 122ε.  
 » » Ἰγνάτιος 122ς.  
 » Λαοδικείας Θεόδωρος 133.  
 » » Συμεῶν 133α.  
 » Νικομηδείας Ἰγνάτιος 122α.  
 » Πατρῶν (παλαιῶν) Φίλιππος 83.  
 » » (νέων) Κοσμάς 67.  
 » Πέργης Εὐθύμιος 143.  
 » Ρόδου Γεώργιος 145.  
 » Σάρδεων Ἰωάννης 132.  
 » Σελευκείας Ἰουλιανὸς 17.  
 » Σμύρνης Ἀντώνιος 139.  
 μητροπολίτης Σμύρνης Κωνσταντῖνος 139α.  
 » Ταρσοῦ Κοσμάς 148.  
 » Τραϊανουπόλεως Μιχαὴλ ὁ Βαρὺς 12.  
 μοναχὴ 184, 261.  
 μοναχὸς 182, 260, 260α, 260β, 260γ, 260δ, 260ε, 261, 261α, 261β, 262, 262α, 262β, 262γ, 269, 601.  
 μυστικός 415.  
 μυστογράφος 397, 399, 417.  
 μυστολέκτης 598, 416.  
 νεόφυτος 263.  
 νοτάριος 420, 420α, 421, 422, 423, 423α, 424, 424α, 425, 426, 429, 430, 433, 434, 596  
 » βασιλικὸς 431δ, 435, 548α.  
 » τοῦ βασιλέως 432α, 594α.  
 » τοῦ οἰκιστικοῦ 435α.  
 » τοῦ σεκρέτου οἰκιακοῦ 500.  
 » Χαλδίας 158.  
 νοβελλίσιμος 418α, 418β.  
 ξενοδόχος 436.  
 οἰκονόμος 264.  
 ὀριαρίτης Σμύρνης Ἰωάννης 138.  
 ὀστιάριος 52, 381β, 408α, 446, 447, 448.  
 παλατῖνος 448α.  
 πανυπερσέβαστος 498γ.  
 παρακοιμώμενος 448δ.  
 πατριάρχης Ἀντιοχείας Βασίλειος 171.  
 » Θεουπόλεως, Μεγάλῃς Ἀντιοχείας Θεόδωρος 170  
 » οἰκουμενικὸς Ἰωάννης 18, 19, 20.  
 » » Δοσίθεος 21.  
 » » Γεώργιος 22.  
 » » Τιμόθεος 23.  
 » » Ἰωάννης 18α  
 » » Ἰωσήφ 22α.  
 » » Κύριλλος 23α.  
 » » Κωνσταντῖνος 17α.  
 πατριῖος 8α, 8β, 14α, 115, 125, 126, 154α, 187α, 211, 211α, 211β, 220α, 297, 381γ, 382α, 398, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 410γ, 432α,

- 449, 449α, 449β, 450, 450α, 450β, 451, 451α, 451β, 451γ, 451δ, 452, 452α, 452β, 453, 453α, 453β, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 502, 507, 508, 577, 592, 593α, 604α, 611α, 622α, 648α, 804, 816, 839, 904, 905.
- ποιμὴν (= ἀρχιερεὺς) 251.
- » Ἐρισοῦ Βασιλείου 8ς.
- » Κιτίου 167.
- » Πανίου Ἰωάννης 31γ.
- » » Νικηφόρος 31β
- » Σερρών Θεόδωρος 33.
- πραγματευτὴς 467, 468, 469.
- praefectus 1057β.
- πραιπόσιτος 252, 470, 612.
- πρεσβύτερος 265, 266, 267, 788.
- » τοῦ ναοῦ Ἁγίας Σοφίας 24.
- πριμικήριος 119, 248, 374, 399, 408, 428, 471, 472, 473, 474, 555, 624.
- πριμικήριος τῶν ταβουλαρίων 475α.
- πρόεδρος 173, 188α, 341, 345, 407α, 478, 479, 482, 482α, 483, 483α, 483β, 483γ, 647α, 697.
- » Ἀθηνῶν Σισίνιος 53.
- » » Νικόλαος 55α.
- πρόεδρος (ἀρχιερεὺς) Ἀθηνῶν (ἀνώνυμος) 58α.
- » » Ἐφέσου (ἀνώνυμος) 136.
- » » Λακεδαιμόνων (ἀνώνυμος) 86 87.
- » » Κυζίκου Συμεὼν 122β.
- » » Νικομηδείας (ἀνώνυμος) 122.
- » » Τράλλεων Νικηφόρος 139γ.
- » » Τυάνων Λέων 153.
- πρόεδρος (ηγούμενος) ποιμνῆς Δαφνίου Παῦλος 61.
- προκαθήμενος Δράμας Καλόγνωμος 34.
- προκαθήμενος Θεσσαλονίκης Ἰωάννης Σπαρτινός 8δ.
- προνοητὴς Ἀθηνῶν Μιχαὴλ Ἀντίπαππος ἢ Ἀντιπάππας 55.
- πρωτοβεστάρχης 142α, 199γ.
- πρωτοδέστης τοῦ βασιλέως 446, 498α
- πρωτοκένταρχος 196.
- πρωτοκουδικουλάριος 378δ.
- πρωτοκουροπαλάτης 387, 389α, 392α.
- πρωτοκουροπαλάτισσα 385.
- πρωτοκυνηγός 1159.
- πρωτονοβελλίσιμος 418, 419, 419α.
- πρωτονοτάριος 427, 428, 431, 431α.
- » τοῦ βασιλέως 432.
- » Ἑλλάδος Νικηφόρος 50.
- » Θεσσαλονίκης Κωνσταντῖνος 4α.
- » κομμερκίων Θεσσαλονίκης Σταυράκιος 7.
- » Πελοποννήσου Φωκᾶς 75
- » Παφλαγωνίας Ἰμέριος 159.
- » Χαλδίας Λέων 157.
- πρωτοπραίτωρ Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου Γρηγόριος Καματερός 94, 94α.
- πρωτοπρόεδρος 372, 396, 415, 475, 476, 477, 480, 481.
- πρωτοσέβαστος 499.
- πρωτοσπαθάριος 3, 8, 11, 14α, 15, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 48α, 51, 72, 73, 74, 94α, 98, 110, 115, 116, 117, 121, 124, 125, 126, 134α, 141, 147, 151, 155, 155α, 208, 212, 218, 223α, 224, 323β, 329α, 343, 376α, 377α, 381, 381α, 394, 395, 397, 399α, 405, 407, 417, 437β, 437δ, 438, 438α, 439, 439α, 440, 440α, 441, 454γ, 453α, 502, 502α, 502β, 502γ, 502δ, 502ε, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 512α, 513, 513α, 514, 515, 517, 518, 518α, 518β, 518γ,

- 518δ, 518ε, 518ς, 518ζ,  
518η, 519, 529, 592, 592α,  
593, 593α, 594, 595, 596,  
597, 597β, 598α, 598β,  
640γ 651, 1165.
- πρωτοσπαθάρια 1046.  
ξάικτωρ 139, 150, 488, 489.  
σακελλάριος 498β.  
σεβαστή 292, 294.  
σεβαστός 8δ, 290, 291, 346, 490, 491,  
492, 492α, 492β, 492γ,  
492δ, 493α, 493β, 493γ,  
494, 495, 496, 496α, 496β,  
613, 622, 1083.
- σεβαστοκρατόρισα 497.  
σεβαστοφόρος 498α.  
σεβαστοὑπέρτατος 498.  
σιλεντιάριος 501, 501α, 501β, 501γ.  
σκευοφύλαξ 244α, 268.  
σκριδων 208α, 208β, 208γ.  
σκρινιάριος 208γ.  
σπαθάριος 5, 8γ, 30, 31, 41, 42, 43γ, 50,  
97, 106, 107, 111, 120, 123,  
127, 156, 158α, 162α, 172α,  
186, 190, 198, 205, 206,  
213, 230, 298, 299, 376,  
402, 432, 437, 444, 445,  
458, 472, 485, 516, 520,  
521, 522, 523, 523α, 523β,  
524, 524α, 524β, 525, 525α,  
526, 526α, 527, 527α, 528,  
530, 531, 532, 533, 533α,  
533β, 533γ, 533δ, 533ε,  
565, 565α, 571, 576, 577,  
590, 597α, 643.
- σπαθαροβεστιαρίτης 319β.  
σπαθαροκανδιδάτος 7, 75, 142, 177, 177α,  
200α, 203, 228, 229, 232,  
233, 234, 304, 306, 442,  
534, 535, 535α, 536α, 537,  
537α, 537β, 537γ, 538, 539,  
540, 541, 542, 543, 544,  
545, 546, 547, 548, 591ε,  
591ς, 594α, 657, 1065.
- σπαθαροκουδικουλάριος 458α, 669.  
στρατηγός 146α, 178, 211, 211α, 211β,  
211γ, 212, 213, 214, 215,  
216, 217, 218, 219, 220,  
452β, 530, 580, 622α.  
» Αἰγαίου Πελάγους Λέων 98.  
» τῶν Ἀνατολικῶν Βασιλείος 147.  
» Βοσπόρου Ἀρχάδιος 15.  
» τῶν Βουκελλαρίων.....161.  
» » » Βαρδάνης 162.  
» τῶν Βουτελλαρίων Λέων 162α.  
στρατηγός Δυρραχίου Κωνσταντῖνος 106,  
107.  
» Ἑλλάδος Νικήτας 48α.  
» » Στέφανος 48  
» » .....λβίας (;) 42.  
» » .....43.  
» » .....41,44,45,46,47.  
» » καὶ Πελοποννήσου Θεό-  
δωρος 94α.  
» Θεσσαλονίκης Θεόγνωστος 8α, 8β.  
» » Λέων 8.  
» τῆς Θράκης Ἰωάννης 14α.  
» » Α... 14.  
» τῶν Θρακησίων Μιχαήλ  
» » Νικήτας 126.127.  
» » Νικόλαος 129.  
» » Πέτρος 128.  
» » ..... 123, 124.  
» Ἱεριχοῦς Θωμᾶς 175.  
» Καππαδοκίας Βαλάντιος 151.  
» Κεφαλληνίας Νικήτας 110.  
» » Στέφανος 111.  
» » ..... 109.  
» τῶν Κιβυρραιωτῶν ..... 141.  
» Λογγοβαρδίας Ἰωάννης 115.  
» Λυκανδοῦ Σισίνιος 154α.  
» Πελοποννήσου Λέων 72.  
» » ..... 73, 74.  
» τῆς Σάμου Θεόγνωστος 134α.  
» » Κωνσταντῖνος ὁ Ἀρ-  
γυρόπωλος 134.  
» Χερσῶνος Λέων 121.  
στρατήγισσα 1046.

στρατηλάτης 209, 209α, 209β, 209γ, 209δ, 209ε, 210 210α.  
 στρατιωτικός λογοθέτης 208, 220α.  
 στράτωρ 54, 71, 135, 325δ, 437α, 549, 549α, 549β, 549γ, 550, 551, 552, 553, 553α.  
 στυλίτης τῆς Χίου Γεώργιος 100α.  
 σύγγελλος 59, 243, 269, 270, 271, 159β, 498β.  
 σύμπονος 553β.  
 σχολάριος 221, 222, 223.  
 scholasticus 1057α.  
 σχολάριος Γυάνου Σωτήριχος 152β.  
 ταβουλάριος 554α.  
 » Ἀβύδου  
 ταγματοφύλαξ 223α, 645.  
 ταξιάρχης 224, 224α.  
 τοποτηρητής 225, 226, 227, 227α, 228, 229, 449.  
 τουρμάρχης 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 526.  
 » Βιζύης Σταυράκιος 31.  
 » Μαρμαριτζίου Ὑπάτιος 71.  
 τρακτευτής 1237, 1238.  
 ὕπατος 8γ, 112, 119, 157, 199β, 206β, 329α, 362α, 401, 432, 523α, 524, 524α, 556, 556α, 556β, 556γ, 557, 558, 559, 560, 561, 561α, 561β, 562, 562α, 562β, 563, 564, 564α, 565, 565α, 566, 566α, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 596, 640γ.  
 ὑπέρτιμος 136α.  
 ὑπομνηματογράφος 272.  
 φύλαξ 587α.  
 χαρτουλάριος 274, 504γ, 588, 588α, 589, 590, 591α, 790.  
 » (βασιλικός) 380, 591.  
 » τοῦ λογοθεσίου 398.  
 » τοῦ γενικοῦ λογοθεσίου 401, 591ε.  
 » τοῦ ὀρφανοτροφείου Ἰωνοπόλεως Νικήτας 159β.

χαρτουλάριος τοῦ στρατιωτικοῦ 591ς.  
 » τοῦ θέματος τῶν Κιβυρραιωτῶν Νικήτας 142.  
 » Παφλαγωνίας Ἰωάννης 159α.  
 χαρτοφύλαξ (βασιλικός) 273.  
 » τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Στέφανος ὁ Χρυσοβέργης 702.  
 » Κεφαλληνίας Νικόλαος 112.

## Γ'. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ.

Ἄγιον Ὄρος 9.  
 Ἄγροϊ 149, 150.  
 Ἄδρανία 179α.  
 Ἀθῆναι 53, 54, 55, 55α, 56, 56α, 57, 57α, 58, 58α, 59, 60.  
 Αἰγαῖον Πέλαγος 96, 97, 98, 98α.  
 Αἴγινα 62, 62α.  
 Ἀνατολή 146α.  
 Ἀνατολικῶν (θέμα) 146.  
 Ἄνδρος 101, 102.  
 Ἀντιόχεια 167α, 167β, 170, 171.  
 Ἀραβίτζη 160.  
 Ἄργος 81, 82.  
 Βαγενιτία 105.  
 Βιζύη 31.  
 Βολερὸν 11.  
 Βουκελλαρίων (θέμα) 161, 162, 162α.  
 Βουλγαρία 11.  
 Βόσπορος 15.  
 Δαλίσανδος 144.  
 Δεκάπολις 172α.  
 Δράμα 34.  
 Δυρράχιον 106, 107, 108.  
 Ἐδεσσα 173, 174.  
 Ἑλλάς 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 46α, 47, 48, 48α, 48β, 49, 49α, 50, 51, 52, 94, 94α, 94β, 95.  
 Ἐρισσός 8ς.  
 Ἐρυθρὴ 137.  
 Ἐφεσος 136, 136α.  
 Εὔριπος 68.  
 Εὐχάϊτα 152, 152α.  
 Θεολόγος 135.

Θεούπολις (Ἀντιόχεια) 168, 169, 170 171.  
 Θεσσαλονίκη 1, 1α, 2, 3, 3α, 4, 4α, 5, 6,  
 7, 8 8α, 3β, 8γ, 8δ, 8ε, 11  
 Θήβαι 63, 64, 65  
 Θήρα 103.  
 Θράκη 14, 14α, 14β, 32.  
 Θρακησίων (θέμα) 123, 124, 125, 126,  
 127, 128, 128α, 129, 130.  
 Ἰβηρία 177α.  
 Ἰεριχὼ 175.  
 Ἰωνόπολις 159β.  
 Καλαβρία 116, 117, 117α.  
 Καμουλιανὰ 124.  
 Καππαδοκία 151.  
 Καρία 172.  
 Κέρκυρα 113, 114.  
 Κεφαλληνία 109, 110 111 112  
 Κιβυρραιωτῶν (θέμα) 141, 142, 142α.  
 Κίτιον 167.  
 Κόρινθος 77, 78, 79, 80.  
 Κορώνη 88 89, 90 91.  
 Κριόταυρος 178.  
 Κύζικος 122ε, 122ς, 422ζ.  
 Κύπρος 165, 166, 166α.  
 Κῶκος 179β.  
 Κωνσταντία 179γ, 179δ.  
 Κωνσταντινούπολις 17, 17α, 18, 18α, 19,  
 20, 21, 22, 22α, 23, 23α.  
 Λακεδαιμονία 84, 85, 86, 87.  
 Λαοδίκεια 133, 133α.  
 Λογγοβαρδία 115.  
 Λυκανδὸς 154α.  
 Μαγνησία 131, 131α.  
 Μακεδονία 32.  
 Μαρμαρίτζιον 71.  
 Μεθώνη 92, 93.  
 Μεσοποταμία 155γ.  
 Μηδία 177.  
 Μυτιλήνη 341.  
 Νεάπολις 118.  
 Νέα Ῥώμη (Κωνσταντινούπολις) 17, 17α,  
 18, 18α, 19, 20, 21, 22, 22α 23, 23α.  
 Νικομήδεια 122, 122α.  
 Νοβογράδον 177β.

Ὀνωριάς 179.  
 Ὀψίκιον 122β, 122γ.  
 Πανίον 31α, 31β, 31γ.  
 Πάρος 104.  
 Πάτραι (νέαι) 67.  
 Πάτραι (παλαιαί) 83.  
 Παφλαγωνία 159, 159α.  
 Πελοπόννησος 72, 73, 74, 75, 76, 94, 94α,  
 94β, 95  
 Πέργη 143.  
 Πόλις (Κωνσταντινούπολις) 16  
 Πρόβατον 13.  
 Προυσιάς 163, 164  
 Ῥόδος 144α, 145.  
 Σάμος 134, 134α, 140.  
 Σάρδεις 132.  
 Σελεύκεια 17, 147α.  
 Σέρραι 33.  
 Σίδη 143α.  
 Σικελία 114α.  
 Σινώπη 158β.  
 Σμύρνη 138, 139, 139α.  
 Στρυμών 11.  
 Ταρσός 147α, 148, 148α.  
 Τραϊανούπολις 12.  
 Τράλλεις 139β, 139γ.  
 Τύανα 152β, 153.  
 Χαλδία 156, 157, 158, 158α.  
 Χαλκίς 68α.  
 Χαρσιανού (θέμα) 155, 155α, 155β.  
 Χερσῶν 118α, 120, 121.  
 Χίος 99, 100, 100α.  
 Ὠρεός, 69, 70, 70α.

#### Δ'. ΜΟΝΑΙ, ΝΑΟΙ Κ.Τ.Λ.

Μονή Δαφνίου 61.  
 » Δοχειαρίου  
 » Ὀρόβων 136β.  
 » Ὀσίου Λουκά 66.  
 » Παλαιοστράτων 182.  
 » Σαρακηνῆς 28α.  
 » Στουδίου 28.  
 » τοῦ Στύλου 181.

Ἁγία Σοφία 24, 25.  
 Θεοτόκος τὸ Δαφνὶν 183, 183α.  
 » ἡ Πάναγνος 185.  
 » ἡ Περίδοξος 184.  
 » τῶν Ἀθηνῶν 60.  
 Λαύρα τοῦ Ἁγίου Σάββα 176  
 Μεγάλη Ἐκκλησία 26, 27, 27α.  
 Τὰ Μάγγανα 30.

Ε'. KOMMEPKIA.

κομμέρκια 278.  
 » Αἰγαίου Πελάγους 96.  
 » Ἑλλάδος 36.  
 » στρατηγίας Ἑλλάδος 35.  
 » Θεσσαλονίκης 1, 2.

Ϛ'. ΤΥΠΟΙ.

α') *Θρησκευτικῶν εἰκόνων καὶ  
 συμβόλων.*

Ἁγιος Ἀναστάσιος ἐν προτομῇ 740.  
 » Ἀνδρέας » 83.  
 » Ἀντώνιος »  
 » ἐν προτομῇ ἀδιάγνωστος 52, 73, 74,  
 122ς, 147, 148α, 166, 166α, 173,  
 200, 203, 217, 236, 239, 253α,  
 312, 324, 342, 344β, 377, 426,  
 429, 533α, 533γ, 533δ, 548β,  
 587, 638, 666, 727, 731, 736,  
 752, 755, 758, 764, 767, 770,  
 771, 869, 870, 871, 872, 873,  
 875, 876, 877, 971, 1021, 1077,  
 1092, 1109, 1110, 1116, 1118,  
 1127, 1128, 1129, 1130, 1131,  
 1135, 1137, 1138, 1140, 1141,  
 1142, 1143, 1149, 1151, 1168,  
 1174, 1175, 1192.  
 » ἱστάμενος ἀδιάγνωστος 389, 389α,  
 580, 695, 713, 890, 983, 1119,  
 1120, 1121, 1123, 1124, 1144,  
 1153.  
 » ἔφιππος ἀδιάγνωστος 888, 1055, 1169.  
 Ἁγίου ἀδιαγνώστου κεφαλή 473.

Ἁγίων (ἢ βασιλέων) δύο ἀδιαγνώστων προ-  
 τουαὶ 254, 722, 770, 1190.  
 Ἁγιοὶ δύο ἱστάμενοι ἀδιάγνωστοι 463.  
 » » περιπλέγδην κρατούμενοι (Πέ-  
 τρος καὶ Παῦλος;) 113, 1146.  
 Ἁγίου τύπος ἐξίτηλος 445, 962, 1125, 1133.  
 Ἀρχάγγελος ἐν προτομῇ 729.  
 » ἱστάμενος 603, 710, 711.  
 Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ 774, 1173.  
 Βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ 889.  
 Ἁγιος Βασίλειος ὁ Μέγας ἐν προτομῇ 164,  
 171, 658, 712, 752, 1009, 1016, 1126.  
 Γαβριὴλ ἀρχάγγελος ἐν προτομῇ 51, 431.  
 Γέννησις τοῦ Χριστοῦ 774.  
 Ἁγιος Γεώργιος ἐν προτομῇ 138, 196, 318,  
 329α, 386, 410β, 414β, 419, 432,  
 461, 474, 480, 482α, 517, 518β,  
 518ς, 587α, 601β, 624, 649α, 651,  
 662β, 735, 738, 756, 757, 762,  
 763, 764, 766, 772, 976, 977,  
 978, 979, 980, 981.  
 » Γεώργιος ἱστάμενος 337, 338, 390,  
 448β, 492β, 499, 599, 612α, 639,  
 670α, 693β, 700, 753, 982, 1122.  
 » Γεώργιος ἔφιππος 260γ, 492δ.  
 » » καὶ ἅγιος Θεόδωρος ἱστά-  
 μένοι 410, 412.  
 » Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν προτομῇ  
 1017.  
 » Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἱστάμενος 343.  
 » » » καὶ ἅγιος Γε-  
 ώργιος ἱστάμενοι 410α.  
 » Γρηγορίας ὁ Θαυματουργὸς ἐν προ-  
 τομῇ 743.  
 » Δημήτριος ἐν προτομῇ 8ε, 119, 149,  
 150, 223α, 410δ, 462, 492α, 617,  
 619, 620, 643, 677, 726, 732,  
 733, 765, 766, 767, 768, 1117.  
 » Δημήτριος ἱστάμενος 8ς, 262, 262α,  
 494, 495, 496, 597β, 630, 648α,  
 759, 760, 984, 985, 986, 1114.  
 » Δημήτριος ἔφιππος 769.  
 » Δημήτριος καὶ Θεοτόκος ἱστάμενοι  
 ἄνθρωποι 7.

- Ἅγιος Δημήτριος καὶ ἅγιος Νικόλαος ἱστάμενοι 371.
- » Ἐπιφάνειος ἱστάμενος 748.
- Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου 100β, 339, 498β, 669, 754, 1147.
- Ἅγιος Εὐστάθιος ἐν προτομῇ 374.
- » Εὐστράτιος ἐν προτομῇ 334, 598α.
- » » ἱστάμενος 1015.
- Ἡλίας προφήτης ἐπὶ ἄρματος 604α.
- Ἅγιος Θεοδόσιος ὁ Κοινοβιάρχης ἐν προτομῇ 136β, 260
- « Θεόδωρος ἐν προτομῇ 31α, 152, 152α, 170, 179β, 220, 235, 267, 297γ, 305, 320, 360, 443α, 504ε, 518η, 622α, 645, 671, 672, 673, 674, 675, 681, 734, 762, 763, 966, 967, 968, 969, 970, 1112, 1113.
- » Θεόδωρος ἱστάμενος 139γ, 174, 286, 289, 387, 387α, 387β, 387γ, 388, 391α, 410ε, 483γ, 492γ, 493γ, 498, 610, 615, 647α, 653, 690, 887, 972, 973, 974, 975, 1189.
- » Θεόδωρος ἔφιππος 661β.
- Ἅγιοι Θεόδωροι ἱστάμενοι 80.
- » » » ἀντωποί, δεόμενοι 33.
- Θεοτόκος ἐν προτομῇ 68α, 133α, 201, 211δ, 255, 319α, 347, 378, 431β, 518α, 542, 553α, 591σ, 654α, 662α, 688ζ, 727δ, 728α, 771, 880, 950, 950α, 1089, 1093, 1185.
- » ἐν προτομῇ βρεφοκρατοῦσα 17, 23, 23α, 28α, 31γ, 34, 58, 130 153β, 218, 294α, 316, 336, 397α, 397β, 483α, 519, 601, 680, 879, 952, 953, 954, 955 956, 1094 1095.
- » ἐν προτομῇ μετὰ τοῦ βρέφους ἐν δίσκῳ 57α, 163, 182, 211γ, 297α, 428, 545, 664, 723, 852, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 878, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 991, 1046, 1064α, 1066α, 1085, 1086.
- Θεοτόκος ἐν προτομῇ δεομένη 15, 31β, 55α, 56β, 58α, 85, 122ζ, 139β, 179α, 183α, 184, 185, 187, 188, 194α, 257, 292, 305α, 324, 341, 371α, 382β, 410ς, 411, 428α, 431γ, 470, 493β, 497, 518ζ, 533, 543, 547, 554α, 609α, 622δ, 623β, 629α, 640α, 662, 682α, 688δ, 689α, 692β, 703, 707, 708, 724, 725, 725α, 727, 727α, 728, 729, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 741, 750, 931, 940α, 948α, 948β, 951, 1044, 1047, 1063α, 1065α, 1067α, 1074, 1075, 1080, 1082, 1083, 1087, 1090, 1174, 1190.
- » ἐν προτομῇ δεομένη μετὰ τοῦ βρέφους ἐν δίσκῳ 55, 61, 86, 87, 94, 94α, 103, 144, 153, 177β, 183, 207, 261, 270, 272, 291, 294, 310, 315, 328, 330, 383, 396, 407α, 418, 456, 475, 478, 518, 601α, 605, 672, 614, 618, 621, 622β, 628, 640, 650, 652, 685, 685α, 688, 688γ, 688ς, 691, 693, 699, 701, 704, 705, 706, 724β, 728β, 730, 740, 948γ, 1064α, 1066α, 1069, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074, 1076, 1078, 1079, 1084, 1088, 1115.
- » ἐπὶ θώκου βρεφοκρατοῦσα 17α, 18, 18α, 19, 20, 21, 22, 59, 284, 285, 372, 483δ, 489δ, 604, 742, 940ε.
- » ἐπὶ θρόνου βρεφοκρατοῦσα 22α, 142α, 159β, 188α, 432α, 483β, 725β, 742, 948, 949, 1170, 1189.
- » ἐπὶ θώκου καὶ ἑκατέρωθεν ἅγιός τις καὶ Μιχαὴλ ἀρχάγγελος 702.
- » ἱσταμένη 275α, 275β, 335, 609β.
- » ἱσταμένη βρεφοκρατοῦσα 12, 17, 91, 134, 249β, 249γ, 261α,

- 278α, 343α, 399, 415, 418β, 428β, 457, 479, 586α, 586γ, 647, 661α, 673α, 727α, 748, 940δ, 963, 964.
- Θεοτόκος ἱσταμένη βρεφοκρατοῦσα ἐν μέσῳ δύο ἀγγέλων 155β
- » ἱσταμένη βρεφοκρατοῦσα καὶ ἅγιός τις ἱστάμενος 220α.
- » ἱσταμένη δεομένη 32, 167, 260ε, 346, 546, 599α, 623, 653α, 694, 727β, 743, 744, 745, 746, 939ε, 952β, 961, 965, 1102, 1103.
- » ἱσταμένη μετὰ τοῦ βρέφους ἐπὶ τοῦ στήθους 275, 345, 747, 1101.
- » καὶ ἅγιος Παῦλος ἱστάμενοι 431.
- » καὶ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος (ἐν μέσῳ, ἄνω προτομῇ Ἰησοῦ) 617α.
- » καὶ Ἰουστινιανὸς ἱστάμενοι φέροντες τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας 24.
- » ἡ ἀγία τις ἱσταμένη 882.
- » » » δεομένη 483.
- Ἅγιος Θεοφάνης ἐν προτομῇ 251.
- » Θωμᾶς » 518ε.
- Ἰησοῦς ἐν προτομῇ 200α, 278β, 278γ, 279, 279α, 280β, 281, 281α, 281β, 281β, 281γ, 282, 282β, 497, 599α, 874, 1163, 1182, 1183, 1184, 1185, 1186, 1199.
- » ἱστάμενος 287, 288, 491, 622, 881, 1176, 1177, 1178, 1179, 1180, 1181.
- » καθήμενος ἐπὶ θρόνου 282α, 282γ, 283.
- Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἐν προτομῇ 28, 181 (;), 297δ, 395α, 427, 435α, 482, 498γ, 518γ, 533ε, 608, 611, 667, 688ε, 726, 749, 1011, 1134.
- » Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἱστάμενος 518δ, 652, 749, 1012, 1111, 1145.
- » Ἰωάννης ὁ Θεολόγος ἐν προτομῇ 92, 93, 136.
- » Ἰωάννης ὁ Θεολόγος ἱστάμενος 8δ, 136α, 242, 744, 993, 994, 995.
- Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος καθήμενος καὶ ἅγιος Παῦλος ἱστάμενος 373.
- » Ἰωάννης ὁ Καλυβίτης ἐν προτομῇ 395.
- » Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐν προτομῇ 247α, 679, 686, 688, 739, 754, 1081, 1019, 1054.
- » Κοδράτος ἐν προτομῇ 131α.
- » Κόνων ἱστάμενος 886.
- Κοίμησις τῆς Θεοτόκου 676.
- Ἅγιος Κωνσταντῖνος (ὁ Μέγας) ἐν προτομῇ 155.
- » Κωνσταντῖνος (ὁ Μέγας) ἱστάμενος 1024.
- » Κωνσταντῖνος (ὁ Μέγας) καὶ Ἑλένη ἱστάμενοι 683.
- » Λεόντιος ἐν προτομῇ 255α.
- » Μᾶρκος » 398.
- » Μαρτῖνος » 1014.
- » Μεθόδιος ἱστάμενος 1191.
- Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ ἐν προτομῇ 10, 27α, 147α, 247, 256, 263, 297β, 311, 392α, 431δ, 443, 464, 518, 533β, 548α, 656, 657α, 688β, 730, 756, 758, 988, 989, 1096, 1097, 1098, 1099, 1100, 1104, 1105, 1132.
- Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ ἱστάμενος 154, 195α, 285α, 290, 319β, 418α, 492, 493, 516, 600, 610β, 634, 641, 692α, 694α, 709, 742, 745, 747, 759, 760, 761, 883, 884, 990, 991, 992, 1193.
- Μονογράφημα τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ 489, 489α.
- Ἅγιος Νικήτας ἐν προτομῇ 179, 219, 229, 234, 548, 987.
- » Νικήτας ἱστάμενος 392.
- » Νικόλαος ἐν προτομῇ 27, 100, 129, 133, 140, 151, 165, 224α, 260δ, 262β, 293, 317, 325δ, 370α, 381γ, 381δ, 394, 416, 430, 458, 459, 460, 475α, 514, 548γ, 591ε, 595, 596, 597, 597α, 624α, 640α, 644α, 646, 648,

- 649, 689, 724, 725, 746, 750, 753, 996, 997, 998, 1000, 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1006, 1007, 1008, 1010, 1013, 1045, 1091, 1139, 1162.
- Ἅγιος Νικόλαος ἱστάμενος 248, 481, 598γ, 769.
- » Παντελεήμων ἐν προτομῇ 465, 466, 598, 737, 1020.
- Ἅγιοι Παῦλος καὶ Πέτρος ἐν προτομῇ 258.
- » » » ἱστάμενοι ἔχοντες ἐν τῷ μέσῳ τὸν μητροπολίτην Κερκύρας Κωνσταντῖνον 114.
- Ἅγιος Πέτρος ἐν προτομῇ 167α.
- » Πολύκαρπος ἐν προτομῇ 139, 1023.
- » Προκόπιος » 9.
- » Σάββας » 176.
- Ἅγιοι Σέργιος καὶ Βάχχος ἱστάμενοι 493α.
- Ἅγία Σοφία ἱσταμένη 249, 259.
- Σταυρός 75, 81, 102, 122, 122α, 122γ, 131, 145, 146, 160, 172α, 269, 275γ, 275δ, 314α, 369β, 376α, 381α, 437β, 437δ, 438α, 440, 504γ, 504δ, 520, 521, 522, 535, 536α, 552, 591ς, 592α, 593α, 599β, 609, 858, 925, 1065, 1154, 1173.
- » διπλοῦς 8, 26, 40, 45, 46, 48, 48α, 53, 54, 68, 69, 70, 71, 72, 77, 78, 98, 99, 105, 115, 121, 122ε, 134α, 144α, 155α, 156, 175, 177, 180, 187, 202, 205, 206, 206α, 214, 228, 243, 303, 303α, 327α, 331, 332, 344, 369γ, 376, 381, 381β, 393, 408α, 437γ, 438, 439, 439α, 440α, 441, 442, 446, 467, 468, 471, 472, 487, 504, 504α, 504β, 505, 506, 507, 508, 510, 526, 526α, 527, 527α, 528, 535α, 536, 537, 537α, 538, 551, 552, 553, 592, 593, 610α, 657, 772, 912, 913, 914, 926, 927, 1060, 1061, 1062, 1064, 1066, 1067.
- Σταυροειδὲς κόσμημα 333.
- Ἅγιος Στέφανος ἐν προτομῇ 266, 999, 1022.
- » Συμεὼν ὁ Στυλίτης ἐπὶ στύλου 100α.
- » Χριστοφόρος ἐν προτομῇ 377α.
- Σύμβολον ἀκτινωτὸν 104.
- β') Βασιλέων.**
- Ἀλέξιος Α' ὁ Κομνηνὸς ἱστάμενος 282γ.
- » » καὶ Εἰρήνη ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐν προτομῇ 1187, 1188.
- » Α' ὁ Κομνηνὸς καὶ Εἰρήνη ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἱστάμενοι 1176, 1177, 1178, 1179, 1180, 1181.
- Ἀνδρόνικος Β' Παλαιολόγος ἱστάμενος 287.
- » Γ' » » 288.
- Βασίλειος Β' ὁ Βουλγαροκτόνος ἐν προτομῇ 280.
- » Β' ὁ Βουλγαροκτόνος καὶ Κωνσταντῖνος Η' ἐν προτομῇ 279, 279α.
- Θεοδώρα Δούκαινα Παλαιολογίνα ἱσταμένη 284, 285.
- Ἰουστινιανὸς Α' ἐν προτομῇ 1199.
- » Β' ἱστάμενος 275β.
- Ἰωάννης Β' ὁ Κομνηνὸς ἱστάμενος 1176, 1177, 1178, 1179, 1180, 1181.
- Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνᾶτος (;) ἐν προτομῇ 275γ.
- Κωνσταντῖνος Γ' καὶ Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία ἐν προτομῇ 278.
- Κωνσταντῖνος Γ' ὁ Πορφυρογέννητος ἐν προτομῇ 278γ.
- Κωνσταντῖνος Γ' ὁ Δούκας ἐν προτομῇ 281, 281β, 281γ.
- Κωνσταντῖνος Γ' ὁ Δούκας ἱστάμενος 281α.
- Κωνσταντῖνος ΙΒ' ὁ Μονομάχος ἐν προτομῇ 280α, 280β.
- Κωνσταντῖνος Δούκας Παλαιολόγος ἱστάμενος 622γ.
- Λέων Γ' καὶ Ἀλέξανδρος ἐν προτομῇ 278β.
- Νικηφόρος Β' ὁ Βοτανειάτης ἐν προτομῇ 282, 282α.
- Νικηφόρος Β' ὁ Βοτανειάτης ἱστάμενος 282β.
- Φωκᾶς ἐν προτομῇ 275, 275α.

Βασιλεὺς ἀδιάγνωστος ἐν προτομῇ 277,  
1182, 1183, 1184, 1185, 1186.  
» ἀδιάγνωστος ἱστάμενος 283, 285α,  
361.

Βασιλεῖς δύο ἀδιάγνωστοι ἐν προτομῇ 1,  
35, 36, 96, 276, 278.

» δύο ἀδιάγνωστοι καθήμενοι 2.

**γ') Ἐπάρχων.**

Ἰωάννης ἐν προτομῇ 1187.

Κοσμᾶς » 1188.

Σέργιος » 1189.

**δ') Ἀδήλων.**

Τρεῖς μορφαὶ ἱστάμεναι 1198.

**ε') Ζώων.**

Ἄετός 159, 307, 362γ, 362δ, 556α, 556β,  
556γ, 564β, 910, 1056.

» (ἰδιάζων τύπος) 845, 846, 847,  
848, 849, 850, 851, 852.

» σπαράσσω ζῶον 906.

Ἄετός σπαράσσω ὄφιν 907.

» δικέφαλος 47.

Δράκων 540, 773.

Κριός 908.

Λέων 722, 855, 857, 1043.

» πτερωτός 142.

Πτηνόν 48β (ταῶς;), 215, 233 (περι-  
στερὰ ἢ πέρδιξ), 377β, 512, 512α,  
678, 909 (πέρδιξ;), 1148.

Ταῶς 63, 122δ, 513, 513α, 539.

**ς') Ποικίλα.**

Γρύλλος (τρεῖς κεφαλαὶ ἀνθρώπινοι συγκε-  
κολλημέναι) 334.

Δένδρον 221.

Κόσμημα κυκλοτερές 1178.

Κυπάρισσοι δύο 231.

Λυχνία ἐπτάφωτος 1179.

**ζ') Τύποι ἐξίτηλοι.**

178, 304, 326, 500, 591β, 856, 928,  
1025, 1063, 1068, 1150.

**Ζ'. ΕΜΜΕΤΡΟΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ.**

**α') Στίχοι τρίμετροι ἰαμβικοί.**

- 1.—Ἄβραμίου σφράγισμα τῶν γραφῶν τόδε 1029.
- 2.—Ἄγνὲ σκέποις με τὸν πρόεδρον Ἐφέσου 136.
- 3.—Ἄγνὴ σκέποις με Νήφωντα Νοβογράδου 177β.
- 4.—Ἄγνὴ δρόσιζε Γεώργιον τον Δρόσον 623α.
- 5.—Ἄγνὴ σκέπε τῷ σῷ δούλῳ Κωνσταντίνῳ 948γ.
- 6.—Ἄγνὴ φυλάττοις Κωνσταντίνον σὸν λάτρην 960.
- 7.—Ἄγνὴ μοι σκέπε Νικόλαον βεστάρχην 310.
- 8.—Ἄγνὴ γραφὰς Χριστοφόρου <δούλου> σκέποις 935.
- 9.—Ἀθλητὰ πατρίκιον Ἀνδρέαν σκέποις 465.
- 10.—Ἀνδρονίκου σφράγισμα τοῦ Καππαδόκη 636α.

- 11.—'Ανδουχοίτου (;) Λέοντος 'Αλωποῦ τύπος 601α.
- 12.—'Ανζᾶν πρόεδρον σὸν ὁμώνυμον σκέποις 603.
- 13.—'Αριστηνοῦ σφράγισμα τοῦ Νικολάου 606.
- 14.—'Αρχιστράτηγε Μιχαήλ λάτριν σκέποις 992.
- 15.—'Αρχων Μιχαήλ ταγμάτων οὐρανίων  
φρούρει Μιχαήλ σεβαστὸν τὸν..... 493.
- 16.— Βουλὰς βεβαιῶ Νικήτα καὶ τοὺς λόγους  
τηρῶ δικαστοῦ τῆς Μεσοποταμίας 155γ.
- 17.— Γερασίμου σφράγισμα τοῦ Πελακούδη 681.
- 18.— Γεώργιον δρόσιον 'Αγνή τὸν Δρόσον 993.
- 19.— Γεώργιον σκέποις με σεμνὲ Παρθένε  
λύχνος γιγῶς μοι τοῖς ποσὶ φῶς ταῖς τρίβοις 993, 994.
- 20.— Γραφὰς βεβαιῶ 'Ιωάννου Παρίση 679.
- 21.— Γραφὰς βεβαιῶ τῆς μονῆς Χρυσοστόμου 29.
- 22.— Γραφὰς Λέοντος Λιθοκαστρίτου φέρω 655.
- 23.— Γραφὰς σεβαστοῦ Λέοντος τοῦ Γηράρδου  
μυροβλήτα.....κῦρος..... 494.
- 24.— Γραφὰς κομίζω καὶ λόγους 'Ιωάννου 971α.
- 25.— Γραφὰς σφραγίζω 'Αγαπίου Μα..στη 1128.
- 26.— Γραφὰς σφραγίζω καὶ κρίσεις Εὐθυμίου 959.
- 27.— Γραφὰς σφραγίζω καὶ λόγους Βασιλείου 940γ.
- 28.— Γραφὰς σφραγίζω καὶ λόγους 'Ιωάννου 933, 939α.
- 29.— Γραφὰς σφραγίζω καὶ λόγους Κωνσταντίνου 939ε, 1036.
- 30.— Γραφὰς σφραγίζω καὶ λόγους Νικολάου 1013.
- 31.— Γραφὰς σφραγίζω καὶ λόγους 'Ρωμανοῦ 976.
- 32.— Γραφὰς σφραγίζω καὶ λόγους Χριστοφόρου 933γ.
- 33.— Γραφὰς σφραγίζω Μιχαήλ νεοφύτου 263.
- 34.— Γραφὰς σφραγίζω 'Ρωμανοῦ τοῦ Χαλκίτου 696.
- 35.— Γραφὰς σφραγίζω ταπεινοῦ 'Ιωάννου 939.

- 36.— Γραφή παριστᾶ καὶ γένος μου καὶ τύχην  
1040.
- 37.— Γραφῶν τῶν δε σφραγῖς Γεωργίου  
1035.
- 38.— Γραφῶν σφραγῖς Θεοδώρου πρεσβυτέρου  
267.
- 39.— Γρηγορίῳ μαγίστρῳ τῷ Ταρωνίτῃ  
1185β.
- 40.— Δασερούλα φύλαττε τὰς γραφὰς μάρτυς  
975
- 41.— Δέσποινα σῶζεις Σπόνδυλον Κωνσταντῖνον  
688ζ.
- 42.— Δέσποινα φρούρει Χριστοφόρον Χοῦμνον  
700α.
- 43.— Δημήτριον φύλαττε τὸν σὸν ἰκέτην  
975ς.
- 44.— Δοῦλον σὸν ὦ Πάναγνε τὸν Σεμνὸν σκέποις  
688.
- 45.— Δρουγγάριόν με τῆς βίγλας Ἰωάννην  
Μακρεμβολίτην δοῦλον Ἀγνή σὸν σκέποις  
194α.
- 46.— Ἐγὼ σφραγίζω τοὺς λόγους τῶν γραπτέων  
961.
- 47.— Ἐγὼ τὸ κῦρος καὶ γραφαῖς καὶ πρακτέοις  
δικαιοδότου καὶ κανικλείου νέμω  
360α.
- 48.— Εἰ βούλει μαθεῖν τίς εἰμὶ τὴν γραφὴν ὄρα  
710.
- 49.— Εἴης γραφῶν μου καὶ βίου φύλαξ Κόρη  
946.
- 50.— Εἰμὶ φύλαξ σοῦ καὶ γραφῶν εἰμὶ φύλαξ  
963.
- 51.— Εἰμὶ φύλαξ...καὶ γραφῶν εἰμὶ φύλαξ  
1153.
- 52.— Εἴποι σαφῶς γὰρ ἡ γραφὴ τίνος πέλω  
718.
- 53.— Ἐκ τῆς γραφῆς γνῶθι με τὸν γεγραφῶτα  
720.
- 54.— Ἐπάρχος ἐκ σοῦ καὶ πρόεδρος Παρθένε  
Ἐπιφάνειος Καματηρός. ὃν σκέποις  
345.
- 55.— Ἐπιγραφὴν σφραγίδι μὴ ζήτηί βλέπων  
719.
- 56.— Ἐπισφραγίζοις ἡ ξυνωρίς μαρτύρων  
Δούκα σεβαστοῦ τὰς γραφὰς Ἰωάννου  
492γ.
- 57.— Ἐπισφράγισμα πράξεων τε καὶ λόγων  
τοῦ γραμματικοῦ τυγχάνω Κωνσταντίνου  
321.
- 58.— Ἐρωτικοῦ σφράγισμα τοῦ Βασιλείου  
κρίσεις ἔποντος Ἑλλάδος καὶ Πέλοπος  
94β<sup>1</sup>.

1. Καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 95 οὕτω ἀναγνωστέον.

- 59.— Ζαβαρειώτου τῶν γραφῶν Γρηγορίου  
λογαριαστοῦ, κουροπαλάτου τύπος 400β.
- 60.— Ἑσαίου Λέοντα Παρθένε σκέποις 940β.
- 61.— Θείαις γραφαῖς ἡμῶν κῦρος ἀδελφιδὸν  
κυροῦντος ἀεὶ Ἰωάννου Ἀσαννίου (;)  
σφραγισμὸς με..... 608.
- 62.— Θεόδωρον σκέποις με τὸν Μεσσαρίτην 661β.
- 63.— Θεοδώρου σφράγισμα Σερρῶν ποιμένος 33.
- 64.— Θρακῆσιόν με φύλαττε σὸν ἰκέτην 628.
- 65.— Θωμᾶ φύλαττε κλάσματα γραφῆς Κόρη 964.
- 66.— Ἰκανᾶτον Λέοντα Παρθένε σκέποις 629α.
- 67.— Ἰλλουστρίου σφράγισμα καὶ δικασπόλου  
Κιθυρραιώτου Γρηγορίου τυγχάνω 363α.
- 68.— Ἰσαάκιον φύλαττε Δημήτριε μάρτυς 363α.
- 69.— Ἰστῶ σε φρουρὸν τῶν ἐμῶν γραφῶν ἀναξ  
μέγας λογιστῆς..... 1024.
- 70.— Ἰωάννην Κριτόπωλον μάρτυς σκέποις 649α.
- 71.— Ἰωάννην Πάναγνε σκέπε σὸν δοῦλον 932.
- 72.— Ἰωάννην Χρῦσανθον Ἀγνή με σκέποις  
701, 701α, 701β, 701γ.
- 73.— Ἰωάννου κλειστῶν γραφῶν Πιστοφίλου 684α.
- 74.— Ἰωάννου σφραγὶς νέου ξενοδόχου
- 75.— Κένσορα Βασίλειον ἢ σφραγὶς γράφει  
κριτὴν..... 371β.
- 76.— Κλῆσιν τε τιμὴν ἢ γραφὴ προδεικνύει 1196.
- 77.— Κύριλλον Νικόλαε σὸν δοῦλον σκέποις 1010.
- 88.— Κυροῦσι πράξεις καὶ γραφὰς Ἀκινδύνου  
τοῦ Καλαμαρᾶ δύο καὶ μόνοι στίχοι  
631, 632, 633.
- 79.— Κῦρος προφητῶν καὶ σφραγὶς Ἰωάννου  
γραφὰς κυροῦ σφραγιστὰς Ταρχανειώτου 692.
- 80.— Κωνσταντίνου σφράγισμα Βρίγγα συμπόνου 553β.
- 81.— Κωνσταντίνου σφράγισμα Κασταμονίτου 644α.

- 82.— Κωνσταντίνου σφράγισμα Πετραγωνίτου 683.
- 83.— Κωνσταντίνος μοναχός ὁ Ἀδρόνους 601
- 84 — Κωνσταντίνῳ μοι τῷ Μελισσινῷ Κόρη  
ἐπισφαγίζοις τὰς γραφὰς τῷ σῷ τύπῳ 661α.
- 85.— Λάτριν σὸν Παρθένε Ἐμμανουήλ σκέπε 940.
- 86.— Λέοντα Χριστὲ τὸν σὸν ἰκέτην σκέπε 933α.
- 87.— Λόγου μαθητῶν ἀκρότης σκεποῖτε με  
τὸν τοῦ Νικαίας Κερκύρας Κωνσταντίνου 114.
- 88.— Λόγους σφραγίζω καὶ γραφὰς Ἱεράκη 629.
- 89.— Λόγους σφραγίζω καὶ γραφὰς Ἐμμανουήλ 1028.
- 90.— Λόγους σφραγίζω καὶ γραφὰς τοῦ Ἀνθίμου 933β.
- 91.— Λόγους σφραγίζω καὶ γραφὰς Ἰωάννου 939β.
- 92.— Μάρτυς σεβαστὸν τὸν.....σκέποις  
πιστὸν λάτριν σὸν ἐκ γένους Καμύτζον (ἢ Καμύτζων)
- 93.— Μάρτυς σῶζε σὸν Νικήταν τὸν λάτριν 987.
- 94.— Μητέρα Θεοῦ σφραγίς καὶ σκέπη σύ μοι 952, 953.
- 95.— Μιχαὴλ βέστη τῷ Λυκούδῃ μοι σκέποις 316.
- 96.— Νικήταν Ἀγνή τὸν μεράρχην με σκέποις 207.
- 97 — Νικηφόρον Δέσποινα σὸν λάτριν σκέποις 944.
- 98.— Νικηφόρου σφράγισμα κριτοῦ Σερβλίου 688α.
- 99.— Νικηφόρου σφράγισμα τοῦ Βλαχερνίτου 616.
- 100 — Νικόλαον πρόεδρον Παρθένε σκέποις 1246.
- 101.— Νικολάου σφράγισμα τοῦ Καλομάλλου 635.
- 102.— Ὁμώνυμον μάρτυς σκέποις Θεόδωρε 972.
- 103.— Ὁμώνυμον σκέποις με σὸν δοῦλον μάκαρ 998, 1004.
- 104.— Ὁμώνυμον σκέποις με μάρτυς σὸν δοῦλον 973.
- 105.— Ὁμώνυμον φύλαττε σὸν δοῦλον μάρτυς 1117.
- 106.— Ὁμώνυμον σκέποις με Μυρέων φωστήρ 1002.
- 107.— Ὁμώνυμον σὸν πρωτομάρτυς με σκέποις 1022.

- 108.— Ὁμώνυμον σὸν.....μάρτυς σκέποις 980.
- 109.— Ὁμωνυμοῦντα μάρτυς ἰκέτην σκέποις 981.
- 110.— Ὁμωνυμοῦντι σὴν χάριν πάτερ δίδου 1006.
- 111.— Ὁμωνυμοῦντος σφραγίς, εἴης καὶ φύλαξ 975θ.
- 112.— Ὁμώνυμοῦντος σφραγίς ἔσω καὶ φύλαξ 983.
- 113.— Ὅρα σφράγισμα πρωτοπροέδρου Σίδης 143α.
- 114.— Ὁ σοὶ πεποιθῶς πᾶν κατορθοῖ Χριστέ μου 1038, 1039.
- 115.— Ὁ Τυάνων πρόεδρος εὐτελής Λέων 153.
- 116.— Οὓ σφραγίς εἰμὶ τὴν γραφὴν βλέπων νόει 703β, 705, 705α, 708, 709, 712, 714, 715, 717.
- 117.— Οὓ σφραγίς εἰμὶ τὴν γραφὴν βλέπων γνώση 703, 704.
- 118.— Οὓ σφραγίς εἰμὶ τὴν γραφὴν γνώση βλέπων 704α, 705β, 707.
- 119.— Οὓ σφραγίς εἰμὶ τὴν γραφὴν ὀρῶν νόει 703α, 716.
- 120.— Οὓ σφραγίς εἰμὶ ἡ γραφὴ <σοι> δεικνύει 706.
- 121.— Οὓ περ σφραγίς πέφυκα γραφὴ μηνύει 721.
- 122.— Πάναγνε Κόρη μητρός ἐξ Εὐδοκίας  
Εὐδοκίαν σκέποις με τὴν σὴν ἰκέτιν  
σεβαστοκρατόρισσαν ἐκ βασιλέων κλάδου 497.
- 123.— Παρθένε σκέποις σὸν δοῦλον Κωνσταντῖνον 943.
- 124.— Παύλου σφράγισμα τοῦ Μαυροζούμη 660.
- 125.— Πίστιν σφραγίς δίδοσι τοῖς γεγραμμένοις 410.
- 126.— Πράξεις σφραγίζω Μιχαὴλ τὰς ἐγγράφους  
τοῦ Καματηροῦ πρωτονοβελισίμου 419α.
- 127.— Πρόδρομε σκέπε Ἰωάννην τὸν κριτὴν 395α.
- 128.— Πράξεις σεβαστῶν Κουναδίου Κοπτεροῦ  
καὶ Καλογνώμου προκαθημένου Δράμας  
Πάναγνε κυροῦ μοι Παρθένε 34.
- 129.— Πράξεις σφραγίζω καὶ γραφὰς <τοῦ> Ἀννίνου 602.
- 130.— Πρόεδρον Ἀγνή Λακεδαιμόνων σκέποις 86, 87.
- 131.— Πρωποστράτορος τοῦ Καμύτζη πατρόθεν  
σφραγίς Μανουήλ.....  
μητρόθεν Κομνηνοδούκα τοῦ κρατοῦντος 637.

- 132.— Πτεροῖς Μιχαήλ Μανουηλίτην σκέπε  
657α.
- 133.— Πτερύγων τῶν σὸν στρατηλάτα  
τοῦ Καλέργη περιφρούρει γραπτέα  
634.
- 134.— Σκέποις ποιμένα <με> Θεόφανες σκέποις  
251.
- 135.— Σαγιτάριον Νικήταν Ἄγνη σκέποις  
686.
- 136.— Σεβαστοῦπέρτατον μάρτυς με σκέποις  
Λέοντα Σγουρόν, ἐκ γένους κατηγμένον  
498.
- 137.— Σὲ φρουρόν τίθημι Νικόλαε τριμάχαρ  
996.
- 138.— Σκέπε με μάρτυς σὸν.....Καλαμαρᾶν  
γραφᾶς δὲ φρούρησον καὶ μα...συμφρονέων  
630.
- 139.— Σκέποις Ἀθηνῶν τὸν πρόεδρον Παρθένε  
58α.
- 140.— Σκέποις πάτερ σὸν Βασίλειον ἰκέτην  
1016.
- 141.— Σκέποις Μανουήλ Ἀτταλειάτην Κόρη  
609α.
- 142.— Σκέποις <με> Ἄγνη Μιχαήλ τὸν σὸν λάτριν  
938.
- 143.— Σκέποις με μάρτυς Δημήτριον σὸν λάτριν  
985.
- 144.— Σκέποις Πάναγνε Λέοντα πατρίκιον  
457.
- 145.— Σκέποις ὁ μάρτυς Ἰωσήφ τῷ Βρυέννη  
612α.
- 146.— Σὸν δοῦλον Ἰωάννην Παρθένε σκέποις  
958.
- 147.— Σὸν Ἰωάννην σκέποις στρατηλάτα με  
1027.
- 148.— Σὸν Μανουήλ Δέσποινα Ταζάκην σκέποις  
691.
- 149.— Σταυροῦ ζωφόρου τυποῦσα σημεῖον  
προέδρου Νικομηδείας.....  
122.
- 150.— Στέφανον ἐκ γένους.....σκέπε με Παρθένε  
1147.
- 151.— Συνωνυμοῦντι χάριν μάρτυς παράσχου  
968.
- 152.— Σφραγιδα τὴν σὴν Μιχαήλ πρωτοστάτα  
ποθεῖ σεβαστός Μιχαήλ ὁ τοῦ Δούκα  
290.
- 153.— Σφράγιζε μάρτυς τὰς γραφᾶς Γεωργίου  
Παλαιολόγου Κομνηνοῦ ῥίζης κλάδου  
670α.
- 154.— Σφραγίς Ἀθηνῶν ποιμένος Νικολάου  
58.
- 155.— Σφραγίς ἀθλητᾶ τῷ Λαπαρδᾶ βοήθει  
653.

- 156.— Σφραγίς ἀθλητῆς Θεοδώρω τυγχάνει  
τῷ Βάρδα..... 610.
- 157.— Σφραγίς βεβαιοῖ τοὺς λόγους Ἰωάννου 1011.
- 158.— Σφραγίς γενοῦ μοι καὶ κράτος Θεοῦ Λόγε  
οἰκτρῷ Μανουῆλ σεβαστῷ τῷ Διμύρη 491, 622.
- 159.— Σφραγίς γραμμάτων Λέοντος τουρμάρχου 235.
- 160.— Σφραγίς γραφῶν Λέοντος πριμικηρίου 555.
- 161.— Σφραγίς γραφῶν μοι μητροπάρθενε Κόρη 940ε.
- 162.— Σφραγίς γραφῶν μοι Παρθένος παιδοτρόφος 940δ.
- 163.— Σφραγίς Δαλασσηνοῦ Θεοφυλάκτου 618α.
- 164.— Σφραγίς ἐπισκόπου Ἀγρῶν καὶ ραίικτωρος 149, 150.
- 165.— Σφραγίς Ἐρισοῦ ποιμένος Βασιλείου 8ς.
- 166.— Σφραγίς Ἰωὴλ μοναχοῦ τοῦ Γαλάτωνος 262, 262α.
- 167.— Σφραγίς Κομνηνῆς εὐκλεοῦς Θεοδώρας 647β.
- 168.— Σφραγίς Κορώνης εὐτελοῦς Κωνσταντίνου 91.
- 169.— Σφραγίς Λέοντος τοῦ Πεπανοῦ τυγχάνω 682.
- 170.— Σφραγίς Λέοντος τοῦ Φραγγοπώλου 695α.
- 171.— Σφραγίς Λέοντος τοῦ Χαμαρέτου 698.
- 172.— Σφραγίς λόγων πέφυκα Παύλου μαγίστρου 413.
- 173.— Σφραγίς Μανουῆλ ἐκ γένους Θεοτόκου 627.
- 174.— Σφραγίς Μαραπᾶ τυγχάνω Δημητρίου 657β.
- 175.— Σφραγίς Μα....του Σάββα καθηγουμένου 253β.
- 176.— Σφραγίς Μιχαὴλ Ὠρεῶν ἐπισκόπου 70α.
- 177.— Σφραγίς Μιχαὴλ εὐτελοῦς διακόνου 247.
- 178.— Σφραγίς Μιχαὴλ εὐτελοῦς Μυραλίδου 665.
- 179.— Σφραγίς μοναχοῦ Μελετίου <τυγχάνω> 262γ.
- 180.— Σφραγίς Ὁσίου Λουκᾶ τοῦ Στειριώτου 66.
- 181.— Σφραγίς ὁ Χριστὸς καὶ φυλακτὴρ καὶ σκέπη  
ἀνακτόπαιδος δεσπότη Κωνσταντίνου  
καὶ πορφυρανθοῦς Δούκα Παλαιολόγου 622γ.

- 182.— Σφραγίς Πάναγνε Θεοφυλάκτω 965.
- 183.— Σφραγίς Πανίου ποιμένος Ἰωάννου 31γ.
- 184.— Σφραγίς Πανίου ποιμένος Νικηφόρου 31β.
- 185.— Σφραγίς πέφυκα Μουρμούρη Βασιλείου 663.
- 186.— Σφραγίς πέφυκα Νικολάου δεσπότη 293.
- 187.— Σφραγίς προέδρου Μιχαήλ δικασπόλου 324.
- 188.— Σφραγίς προέδρου τῆς Κορίνθου Σεργίου 80.
- 189.— Σφραγίς προέδρου Παύλου ποιμνης Δαφνίου 61.
- 190.— Σφραγίς προέδρου Τράλλεων Νικηφόρου 131γ.
- 191.— Σφραγίς Ῥαδηνοῦ τῶν γραφῶν Κωνσταντίνου 685α.
- 192.— Σφραγίς σεβαστοῦ Ἰωσήφ Βρυεννίου 613.
- 193.— Σφραγίς σεβαστοῦ Καματηροῦ πατρόθεν  
Καντακουζηνοῦ μητρόθεν Βασιλείου 496α.
- 194.— Σφραγίς σεβαστοῦ Μιχαήλ αὐτῆ Δούκα 492.
- 195.— Σφραγίς σεβαστοῦ Νικηφόρου τοῦ Δούκα 291.
- 196.— Σφραγίς σεβαστοῦ Νικηφόρου τοῦ Δούκα  
ρίζαν γένους ἔχοντος ἐκ βασιλέων 496β.
- 197.— Σφραγίς σεβαστοῦ Σπαρτηνοῦ Ἰωάννου  
Θεσσαλονίκης προκαθημένου τότε 8δ.
- 198.— Σφραγίς σεβαστοῦ Τορνίκη Κωνσταντίνου 492β.
- 199.— Σφραγίς στρατηγοῦ Στεφάνου πατρικίου 219.
- 200.— Σφραγίς Συμεῶν προέδου τῆς Κυζίκου 122ζ.
- 201.— Σφραγίς τυγχάνω Ἀριστηνοῦ γραμμάτων 607.
- 202.— Σφραγίς τυποῦμαι γραμμάτων Γρηγορίου 939δ.
- 203.— Σφραγίς φυλακτῆρ τῆς γραφῆς Γεωργίου  
τοῦ νῦν προεδρεύοντος ἐν Κορινθίοις 122.
- 204.— Σφραγίς φυλακτῆρ γραμμάτων ἢ πραγμάτων 718β.
- 205.— Σφράγισμα Δούκα σεβαστοῦ Κωνσταντίνου  
ὄν περ ἀθλητᾶ ἐκ πάσης βλάβης ρύου 492δ.
- 206.— Σφράγισμα μάρτυς τῶν γραφῶν Ἰωάννου  
τοῦ πανσεβάστου καὶ παρακοιμωμένου 448β.

- 207.— Σφραγισμός κλειστών γραφῶν Ἰωάννου 1012.
- 208.— Σώζοις Ἄγνη με τὴν σεβαστὴν Μαρίαν 292.
- 209.— Σώζοις μάκαρ Κωνσταντῖνον ἰκέτην 972α.
- 210.— Σώζοις με Χριστὲ Κωνσταντῖνον τὸν Φιολίτην 695.
- 211.— Σῶτερ βοήθει Φωτεινῶ τῷ Γρανάτῳ 617α.
- 212.— Ταῖς ἰκεσίαις τοῦ μάρτυρος ὧ Λόγε  
Χαμδούνιον φυλαττε κουροπαλάτην 388.
- 213.— Τῇ προέδρου Λέοντος τοῦ Χαμαρέτου  
τυπῶ σφραγίδι Λακεδαίμονος τύπον 697.
- 214.— Τῇ σῆ κραταιᾷ δεξιᾷ Θεοῦ Λόγε  
Νικηφόρον φύλαττε τὸν σὸν ἰκέτην 1031.
- 215.— Τίς εἰμί τὴν γραφὴν μνήσθητι βλέπων 719α.
- 216.— Τοῖς γράμμασι Λέοντα Πάμφιλον φέρω 671, 642.
- 217.— Τὸν Βατάτζην Λέοντα Μιχαὴλ σκέποις 610β.
- 218.— Τὸν Δομεστικόπουλον μητροπάρθενε σκέποις 622β.
- 219.— Τὸν Δινίτην πρόεδρον Ἄγνη Παρθένε  
φύλαττε Βασίλειον τὸν σὸν ἰκέτην 483α.
- 220.— Τὸν Πλευρῆν Γεώργιον σκέποις με Κόρη 685.
- 221.— Τὸν Συλιγούδην μητροπάρθενε σκέποις 688γ.
- 222.— Τὸν Σκληρὸν Ἀνδρόνικον Ἄγνη με σκέποις 688δ.
- 223.— Τὸν τῆς Θήρας πρόεδρον Παρθένε σκέποις 103.
- 224.— Τὸν Τορνίκην με Νικήταν Κόρη σκέποις 694.
- 225.— Τὸν τοῦ Κυτίου Πάναγνε ποιμένα σκέποις 167.
- 226.— Τὸ τῶν γραφῶν σφράγισμα τῶν Ἰωάννου  
ὄν Σαρακινόπουλον ἢ κλήσις φέρει 647.
- 227.— Τὸν Χορδολίβαν σὸν ὁμώνυμον σκέποις 700.
- 228.— Τοῦ Μωσα.κᾶ σφράγισμα τοῦ Θεοδώρου 702β.
- 229.— Τοῦ Ῥωγερίου σεβαστοῦ Κωνσταντίνου 493α.
- 230.— Τοῦ Φιλοκαλλοῦς Εὐμαθίου μαγίστρου 412.
- 231.— Τύπος σεβαστοῦ Κάσπακος Νικηφόρου 490.

- 232.— Τῶν γραφῶν Εὐσταθίου σφραγίς ὑπάρχω  
1032.
- 233.— Τῶν θελημάτων σφραγίς Ἰωάννου  
977.
- 234.— Τῶν Παγκάλου σφράγισμα γραφῶν Ἀγρίτου  
599.
- 235.— Φιλανθρωπινός ἐξ αἵματος Αὐσόνων  
νόων τῷ πρώτῳ σοι κυροῖ τὰ πρακτέα  
694α.
- 236.— Φρουρός γραφῶν ἔγωγε τῷ Θεοφίλῳ  
967α.
- 237.— Φύλακα γραφῶν τῶν ἐμῶν τίθημί σε  
κλήσιν Τζύμπεινος.....  
693β.
- 238.— Φύλαξ γραφῶν μοι τῶν νόων ἀρχηγέτης  
988.
- 239.— Φύλαττε Χριστὲ Μιχαήλ σὸν ἐκέτην  
1030.
- 240.— Χριστοφόρου σφράγισμα σεβαστοφόρου  
498β
- 241.— Ὡς ὄργανόν σοι Παῦλε ἐμπνεῖ τὴν χάριν  
ἢ χεῖρ δούλου· ἔστι τοῦτο μυστήριον  
373.
- 242.—.....  
τὸν μυστολέκτην Νικόλαον Ἀκάπνην  
416.
- 243.—.....ίας ἢ γραφὴ Νικηφόρου  
ἴστίχους ἔχει σήμαντρον, οὐ σέπτους τύπους  
1233.
- 244.—.....κῦρος σε τῶν νῦν πρακτέων  
ἀθλητὰ Θεόδωρος οἷς γράφει κρίνει  
975δ.

**β') Στίχοι πολιτικοί.**

- 245.— Γεώργιον Πανάρετόν με Θεοτόκε σκέπε  
676.
- 246.— Γραφὰς σφραγίζω Κωνσταντίνου Δαλασσηνοῦ τοῦ Δούκα  
618β.
- 247.— Δοῦλον σκέποις πρωτονοβελλίσιμον ὦ Θεοῦ μάρτυς  
419.
- 248.— Ἱεράρχα βοήθει <με> Πολιτικὸν σὸν δοῦλον  
1009.
- 249.— Κύριε βοήθει τὸν βουλῶντα δι' ἐμὲ δικαίως  
711.
- 250.— Ὁμώνυμον σὸν φύλαττε Νικόλαε τρισμάκαρ  
1003.
- 251.— Ὁμώνυμον φύλαττε ὦ Γρηγόριε Θεολόγε  
1017.
- 252.— Σφραγίς γραμμάτων Γαβριήλ ραίκτωρος τοῦ Λιβαδᾶ  
488.
- 253.— Σφραγίς Θωμᾶ πριμικηρίου τοῦ Ἀρταβανείου  
474.
- 254.— Τρισάγιε Κύριε δοῦλον [με] τῆς Θεοτόκου σῶσον  
τὸν σὸν Δουλοβασίλειον ἐπίσκοπον Προβάτου  
13.

255.—.....σοι Μαρίας υιὲ  
 στρογγύλου ἴστημι γραφῶν σὲ τῆς βροντῆς τὸν γόνον  
 995.

Ἐπιγραφὰς ἐμμέτρους μὴ πλήρεις ἔχουσι τὰ ὑπ' ἀριθ. 383, 464, 478, 495, 496, 680, 689, 934, 939γ, 952β, 957, 970α, 974, 975γ, 975η, 979, 986, 993β, 999, 1000, 1008, 1015, 1021, 1061α, 1062α, 1082, 1083, 1091, 1107, 1111, 1129, 1145, 1146, 1152, 1155, 1156, 1157, 1159, 1162, 1162α καὶ τινὰ ἄλλα.

Διορθώσεις εἰς τὸν κατάλογον τῶν μολυβδοβούλλων δημοσιευθήσονται βραδύτερον. Ἄναγκαῖον ὅμως κρίνομεν ἵνα ἀπὸ τοῦδε ὑποδείξωμεν τὰς ἐξῆς :

- Ἄριθ. καταλ. 28, στίχ. 7, ἀντὶ Στουδι(τῶν) γράφε Στουδί(ου).
- Ἄριθ. 34, στίχ. 9, ἀντὶ κοπτέρου γράφε Κοπτεροῦ.
- Ἄριθ. 34, στίχ. 10, ἀντὶ κύρου μοι γράφε κυροῦ μοι.
- Ἄριθ. 61, στίχ. 6, ἀντὶ IB' ἢ IΓ' ἑκατοντ. γράφε IA' ἢ IB' ἑκατοντ.
- Ἄριθ. 66, ἀντὶ Μονῆ Ὁσίου Λουκᾶ (ἐν Βοιωτία) γράφε (ἐν Φωκίδι).
- Ἄριθ. 81, στίχ. 6, ἀντὶ Θ' ἑκατονταετηρίδος γράφε Θ' ἢ I' ἑκατονταετηρίδος.
- Ἄριθ. 175, τὸ μολυβδόβουλλον τοῦτο τακτέον εἰς τὸ Θέμα Νικοπόλεως.
- Ἄριθ. 181, ἴσως ἀνήκει εἰς τὴν ἐν τῷ Θέματι Καλαβρίας μονὴν τοῦ Στύλου.
- Ἄριθ. 182, στίχ. 7, ἀντὶ Παλαιστράτων ἡδύνατό τις ν' ἀναγνώσῃ Καλλιστράτων. τὸ πρῶτον ὅμως γράμμα τοῦ ὀνόματος ἐν τῷ μολυβδ. εἶναι σαφές Π.
- Ἄριθ. 185, ἴσως ἀνήκει εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ ὁμώνυμον μονὴν.
- Ἄριθ. 368, στίχ. 1 καὶ 2, ἴσως ἀναγν. Carellu candidatu.
- Ἄριθ. 621, τὸ ἐπωνύμιον φαίνεται ὅτι εἶναι Ἰασίτης.
- Ἄριθ. 636, στίχ. 4, ὁ ὀρθὸς τύπος τοῦ ὀνόματος εἶναι ὡς ἐν τῷ ἀμέσως κατωτέρω μολ. ὑπ' ἀριθ. 637 Καμύτζης· μήπως ἐνταῦθα δέαν ν' ἀναγνωσθῇ ἐκ γένους Καμύτζων (;).
- Ἄριθ. 85, ἡ ἀπόδοσις τοῦ μολυβδοβούλλου εἰς τὴν ἐν τῷ Θέματι Θεσσαλονίκης ἐκκλησίαν Ἰερισσοῦ δὲν δύναται νὰ νομισθῇ ἀσφαλῆς.
- Ἄριθ. 100β, ἐπειδὴ, ὡς γνωστόν, καὶ ἄλλαι μοναὶ ἐκαλοῦντο Νέαι, ὡς ἡ ἐν Ἀργολίδι, ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Νέα Ἐκκλησία ἢ Μονὴ κ.λ. διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ νομισθῇ ἀσφαλῆς ἡ ἀπόδοσις τοῦ μολ. εἰς τὴν ἐν Χίῳ Νέαν Μονήν.
- Ἄριθ. 179α, πιθανώτατα τὸ μολ. ἀνήκει εἰς τὴν ἐν Βιθυνία ἐπισκοπὴν Ἀδρανοῦς ἢ Ἀδριανοῦ.
- Ἄριθ. 197γ, ἴσως εἶναι ἡ ἐν Κύπρῳ γνωστὴ ἐκκλησία Κωνσταντίας.
- Ἄριθ. 432α, ἀντὶ Μουσῆ ἴσως ἀναγνωστέον Μουση(λέμ).
- Ἄριθ. 609α, τὸ μολυβδόβουλλον φέρει σαφῶς ΑΤΤΑΛΕΙΑΤΗΝ καίτοι ὀρθότερος εἶναι ὁ τύπος τοῦ ἐπωνύμου Ἀτταλειώτης.

Κ. Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΟΝ  
ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ  
ΔΑΒΙΔ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ

(Πίναξ III.)

Ἐν τῷ Η' τόμῳ τῆς Διεθνοῦς Ἐφημερίδος τῆς Νομισματικῆς Ἀρχαιολογίας σελ. 237-248 ἔδημοσιεύσαμεν ἀπάντησιν εἰς τὴν περὶ τοῦ μολυβδοβούλλου τούτου πραγματείαν τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου, δημοσιευθεῖσαν ἐπίσης ἐν τῇ αὐτῇ ἔφημερίδι τόμ. Η' σελ. 121-132, ἐν ᾧ ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἐπέκρινεν ἑτέραν πραγματείαν ἡμῶν περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ῥωσικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου (τ. VIII) καὶ ἐν ἰδιαίτερά συμπληρωματικῇ αὐτοῦ ἐκδόσει δημοσιευθεῖσαν καὶ ταύτην κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1905 ἔτους.

Εἰς τὴν ἀπάντησιν ἡμῶν ταύτην ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἔκρινε καλὸν ἵνα ἀπαντήσῃ ἡμῖν ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ τῆς ῥηθείσης ἔφημερίδος σελ. 293-322.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπάντησις αὕτη οὐδόλως ἔπεισεν ἡμᾶς, ἐνίσχυσε δὲ μᾶλλον εἰς τὸ μὴ μεταλλάξαι ποσῶς ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀπαντήσει ἡμῶν ἐκείνη γεγραμμένων, ἀναγκαῖον ἔκρινάμεν, ἵνα τὸ ὕστατον πλέον ἀνταπαντήσωμεν καὶ κλείσωμεν διὰ παντός, εἰ δυνατόν, τὴν συζήτησιν ταύτην.

Μὴ ἐπιθυμοῦντες ἵνα ἐπαναλάβωμεν τὰ αὐτὰ ἐπιχειρήματα, ἅπερ ἱκανὰ πρὸς τὸν σκοπὸν ἡμῶν καὶ ἀποχρῶντα ἐθεωρήσαμεν, διότι τοιοῦτοτρόπως ὁδὸν ἐργασίας διανοίξομεν, οἱ δὲ καιροὶ οὐ μενετοί, περιοριζόμεθα κυρίως εἰς τὰ ἀπαραιτήτως ἀφορῶντα εἰς τὸ προκείμενον ζήτημα.

Καὶ πρῶτον μὲν συζητητέον ἂν ἡ ἔμπροσθεν εἰκὼν παρίστησι τὸν αὐτοκράτορα τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, ἢ τὸν προφητάνακτα Δαβίδ, δεύτερον δὲ ἂν ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς εἰκόνης ἐπιγραφὴ δηλοῖ Δαβίδ τὸν Κομνηνόν, ἢ τὸν προφητάνακτα Δαβίδ.

Τῶν δύο τούτων ἐξακριβουμένων ἀποχρώντως, λύεται καὶ τὸ προκείμενον ζήτημα, διότι τὰ λοιπὰ εἰσι δευτερεύοντα.

Εἶπομεν ἐν ταῖς προηγουμέναις ἡμῶν πραγματείαις, ὅτι ἡ εἰκὼν παρίστησι βασιλέα στολὴν βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος φέροντα μετὰ τῶν κρεμαμένων διακριτικῶν προπενδουλίων, εἰκονιζομένων διὰ σφαιριδίων καταληγόντων εἰς σχῆμα σταυροῦ, ὅπερ ἀριδῆλως σημαίνει, ὅτι πρόκειται περὶ χριστιανοῦ βασιλέως, καὶ οὐχὶ περὶ ἄλλου μὴ γινώσκοντος μηδὲ τιμῶντος τὸν σταυρόν.

Ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει ἄρα ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ μολυβδοβούλλου τὸν βασιλέα τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, φέροντα, ὡς ἡγεμόνα Βυζαντινόν, οὕτως εἶπεῖν, τὴν στολὴν Βυζαντινοῦ βασιλέως τοῦ XV αἰῶνος.

Καὶ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ ἰδέα ἡμῶν ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι τοῦδε παραμένει ἡ αὐτὴ καὶ ταύτην ὑπεδείξαμεν διὰ διαφόρων Βυζαντινῶν εἰκόνων ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἄθῳ, Ἱερουσαλὴμ καὶ ἄλλαχοῦ, δογματικὸν πλέον τύπον φερουσῶν.

Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ὅμως ἀπέναντι ταιαύτης ἀριδῆλου καὶ σαφοῦς ἐξηγήσεως προβάλλει παράδοξον πάντως ὑπεκφυγὴν μᾶλλον ἢ ἐξήγησιν.

Παραδέχεται ἐν πρώτοις ὅτι ἡ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν εἰκόσι τῶν ἐκκλησιῶν ἀκόμη καὶ ἐν αὐτῷ τῷ παρ' ἡμῖν συνήθει Ψαλτηρίῳ<sup>1</sup> τῷ περιέχοντι τὴν εἰκόνα τοῦ Προφήτου, οὐχὶ βεβαίως κατὰ φαντασίαν ἀπειροκάλων «κοινῶν χειρωνάκτων τῶν νεωτέρων χρόνων», ὡς διατείνεται ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, ἀλλ' ἀνδρῶν ἀκολουθούντων παλαιὰν καὶ γεραρὰν παράδοσιν<sup>2</sup>.

1. Τὸ παρ' ἡμῖν Ψαλτήριον μετὰ τῆς εἰκόνης τοῦ προφήτου Δαβίδ εἶναι τὸ δεύτερον ἑλληνικὸν βιβλίον τὸ διὰ τοῦ τύπου δημοσιευθὲν ἐν Μεδιολάνοις κατὰ τὸ 1481 ἐκ χειρογράφου εἰκονογραφημένου κώδικος τοῦ XII αἰῶνος.

2. Παρὰ τοῖς διασφῶζομένοις καλλιτεχνικοῖς μνημείοις τῆς Ἀνατολῆς ἀριδῆλως καταφαίνεται ὅτι πᾶσαι αἱ ἱεραὶ παραστάσεις καὶ εἰκονίσεις ἐγένοντο οὐχὶ

Ἐπειδὴ ὅμως τοῦτο δὲν συντελεῖ εἰς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, ἐπιθυμεῖ δὲ ὅπως παριστᾶ ἢ εἰκὼν τὸν Προφήτην, κατέφυγεν εἰς τὴν τολμηρὰν ὄντως ἰδέαν ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ τεχνῖται παρίστων τὸν βασιλέα Ἰσραὴλ ὡς χριστιανὸν βασιλέα, κεκοσμημένον διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ.

Εἰς ἀνεύρεσιν δὲ τοιούτων εἰκόνων παραλείπων τὸ Βυζάντιον, τὸ πλήρες λαμπρῶν εἰκόνων καὶ παραστάσεων, ἐποχῆς ἀκμαιοτάτης, παραλείπων τὰς ἀκροπόλεις τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔνθα ἤκμασαν καὶ εἰργάσθησαν οἱ δεξιότεροι καλλιτέχναι τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὸν μεσαῖωνα, παραλείπων λέγω τὰ κυριώτερα ταῦτα κέντρα, παραπέμπει ἡμᾶς εἰς τὸν Τροῦλλον τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἐν Βενετία, εἰς τὸ Πάνορμον τῆς Σικελίας καὶ ζωγραφίας χειρογράφων κωδίκων, ἔνθα διατείνεται, ὅτι ἀνευρίσκει δῆθεν τοιαύτας παραστάσεις τοῦ προφήτου Δαβίδ, ὁμοίας δῆθεν ταῖς τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων καὶ ἐπομένως καὶ τῇ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου παραστάσει τοῦ βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, ὅπερ διὰ τὸν ἀληθῆ ἐπιστήμονα εἶναι ὄντως ἀνεξήγητον.

Εἰς τὰς τοιαύτας ὑπεκφυγὰς ἀναγκαζόμεθα χάριν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας ἵνα προσκαλέσωμεν αὐτὸν ὅπως ἴδῃ καὶ μελετήσῃ τὰς σοβαρὰς καὶ κανονικὰς παραστάσεις τοῦ προφητάνακτος Δαβίδ τῆς Μονῆς τῆς Χώρας ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῆς Μονῆς τοῦ Δαφνίου ἐν Ἀθήναις, τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ ἐν Φωκίδι<sup>1</sup>, αἵτινες παρουσιάζουσιν ἀναμφισβήτητον καλλιτεχνικὴν ὑπεροχὴν ὡς πρὸς τὴν ἐντελῆ ἀκρίβειαν τῶν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἁγιασθέντων τύπων, εἰκονιζομένου τοῦ προφητάνακτος Δαβίδ, ὡς πάντοτε, διὰ βασιλικοῦ μανδύου-χλαμύδος καὶ κορώνας ἢ διαδήματος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἄνευ ὅμως προπενδουλίων

κατ' ἐλευθέραν βούλησιν τοῦ καλλιτέχνου, ὡς τοῦτο παρατηρεῖται ἐν τῇ Δύσει, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει ἀπαραβάτου τύπου καὶ ὄρων ὑποδειγμένων ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, καθ' οὓς ἐκαλλιεργήθησαν τύποι τῶν εἰκόνων ἐν γένει, οἵτινες κατ' ἀρχὰς μὲν καθωρίζοντο προφορικῶς καὶ δι' ὑποδειγμάτων, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου διὰ διδασκαλίας γραπτῆς ἐν εἴδει ἐγχειριδίου «*Αὐθεντικοῦ*» καλουμένου.

Τὰ ἐγχειρίδια ταῦτα ἐν χρήσει ὄντα παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς καλλιτέχναις ἐμπεριεῖχον ὑποδείγματα εἰκόνων ἐκ παραδόσεων διασωθέντα καὶ καθαγιασθέντα ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου ἐκκλησίας, ἐξ οὗ καὶ παρατηρεῖται ὅτι ἐν τῇ Δύσει ὑφίστατο καὶ πρὸ τοῦ χρόνου εἰσέτι τοῦ χωρισμοῦ τῶν ἐκκλησιῶν διαφορὰ ἐν ταῖς παραστάσει τῶν ἱερῶν εἰκόνων.

1. Ν. Ποκρόβσκη «*Τοιχογραφίαι ἀρχαίων ναῶν*», Μόσχα 1890 σελ. 31-36.

(ἔλλοβίων) καὶ σημείων σταυροῦ, ὡς καὶ τοὺς κάτωθεν εἰκονογραφημένους διὰ κινναβάρεως χειρογράφους βυζαντινοὺς κώδικας ἦτοι:

Τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Ῥωσσάνης τοῦ 527 ἔτους<sup>1</sup>, ἔνθα εἰκονίζεται ὁ προφήτης Δαβὶδ 22 τὸ ὄλον φορὰς<sup>2</sup> φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κορώναν<sup>3</sup> ὁμοίαν ἐκείνη, τὴν ὁποίαν βλέπομεν εἰς τὰς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς Ψαλτηρίοις εἰκόνας τοῦ προφήτου Δαβίδ, καὶ τοιοῦτον μανδύαν πορφυροῦν, ἐν εἶδος χλαίνης βασιλικῆς, ἐπὶ πλουσίου χιτῶνος, κρατῶν διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἀναπεπταμένον κύλινδρον, ὡς οὗτος παρίσταται ἐπὶ τῶν μωσαϊκῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἦτοι κατὰ τὸν καθιερωμένον ὑπὸ τῆς ἀγιογραφίας τρόπον<sup>4</sup>, ἔνθα εἰσὶ γεγραμμένοι αἱ προφητεῖαι, ὡς τοῦτο ἐντέλλονται καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς VII Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ τῶν παραστάσεων τῶν προφητῶν τῶν ἐπὶ τῆς εἰκόνας, τῆς οὔσης ἀνηρημένης πρὸ τῶν βασιλείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως<sup>5</sup>, καίπερ, ὡς φαίνεται, κατὰ τὸν IV-V αἰῶνα, οἱ προφηταὶ οἱ προφητεύσαντες περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰ. Χριστοῦ εἰκονίζοντο κρατοῦντες καὶ ἀνεωγμένας βίβλους ἢ Ψαλτήρια. Ἐνταῦθα ἐπὶ μιᾶς τῶν παραστάσεων τοῦ προφήτου Δαβίδ, παραπλεύρως αὐτοῦ τίθεται ἡ γνωστὴ ἐκ τοῦ καθ' ἡμᾶς Ψαλτηρίου Σαμβύκη<sup>6</sup>, ἄνευ ὅμως ἴχνους προπενδουλίων καὶ σημείων σταυροῦ. Ἐν δὲ τῷ κώδικι τούτῳ παρατηρεῖται ὅτι τὰ χαρα-

1. Oscar de Gebhardt et Adolph Harnak «Evangeliorum Codex Graecus purpureus Rossanensis» in 4<sup>o</sup> Leipzig 1880. Οὔσωφ «Codex Rossanensis» ἐν τοῖς ἔργοις τῆς ἐν Μόσχᾳ Ἄρχ. Ἐταιρείας 1881 τ. IX φυλ. 1.

2. Ν. Ποκρόβσκη «Τὸ Εὐαγγέλιον ἐν τοῖς εἰκονογραφημένοις βυζαντινοῖς καὶ ῥωσικοῖς μνημείοις» Πετρούπολις 1892 σελ. XI.

3. Ch. Daremberg et Edm. Saglio «Dictionnaire des antiquités Grecques et Romaines» Paris p. 1522.

4. Adolf Bauer and Joseph Strzygowski, Eine Alexandrinische Weltchronik. Text und Miniaturen eines Griechischen Papyrus der Sammlung W. Goleniscew. Mit Doppeltafeln u. 36 Abbildungen im Texte, Wien 1905.

5. Ἱερ. Συν. σελ. 804 «...τὴν πρὸ τῶν βασιλείων λέγω εἰκόνα ἐγείραντες, ἐν ἧ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν ἀναθέμενοι τὰς ἰδέας, καὶ τὰς τούτων περὶ τοῦ Κυρίου ἐγγράψαντες φωνάς».

6. Τὸ μουσικὸν τοῦτο ὄργανον, ἑβραϊστὶ λεγόμενον Σαβεκά, ἢ καθ' ἡμᾶς ἄρφα ἢ ἄρπα, ἢ μὲ χορδὰς ἀνίσου μεγέθους ἦτο ἐν χρήσει ἀποκλειστικῶς παρ' Ἑβραίοις καὶ Αἰγυπτίοις καὶ εἰδικῶς ἐλέγετο Ψαλτήριον, ἐξ οὗ καὶ ἡ βίβλος τῶν ψαλμῶν τοῦ προφ. Δαβὶδ ὠνομάσθη «Ψαλτήριον».

κτηριστικὰ τοῦ προφήτου Δαβὶδ εἰσὶν ὅλως διάφορα τῶν τοιούτων ἐκ τῶν μεταγενεστέρων καὶ γνωστῶν ἡμῖν εἰκονογραφημένων κωδίκων· ἐνταῦθα ὁ προφήτης Δαβὶδ εἰκονίζεται φέρων κόμην ὑπόφαιον, τὸν δὲ πώγωνα ὀλόκληρον καὶ μέλανα <sup>1</sup>.

Τὸ οὐ μικρὰν ἀξίαν ἔχον ὑπὸ ἔποψιν τῶν ἀρχαίων ἀμφιέσεων Συριακὸν Εὐαγγέλιον τῆς Λαυρεντιανῆς βιβλιοθήκης τῆς Φλωρεντίας ὑπ' ἀριθ. 56, ὅπερ ἐγράφη ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Ῥαβούλα κατὰ τὸ 586 ἔτος. Ἐνταῦθα οἱ προφήται εἰκονίζονται μὲ ῥυθμὸν ὅλως ἀρχαῖον, καὶ τὸ περιέργον πάντων, ὅτι αἱ ἀμφιέσεις αὐτῶν οὐδὲ ὅλως διαφέρουσιν ἐκείνων τῶν ἀμφιέσεων, τὰς ὁποίας τινὲς σήμερον καλοῦσι καταχρηστικῶς ἐξ ὑπερέτρου πάντως ζήλου ἀμφιέσεις βυζαντινάς.

Τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἐν Πετροπόλει Αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης ὑπ' ἀριθ. 21 VIII-IX αἰῶνος, ἐνθα εἰκονίζεται ὁ προφήτης Δαβὶδ, φέρων μὲν βασιλικὸν μανδύαν καὶ διάδημα, ἄνευ ὅμως προπενδουλίων καὶ σημείων σταυροῦ.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ XI αἰῶνος τῆς ἐθν. βιβλ. τῶν Παρισίων (Supp. Gr. 914) <sup>2</sup>, ἐνθα ὁ προφήτης Δαβὶδ, ὡς ἐστεμμένη κεφαλὴ, φέρει τὸ σύνηθες διάδημα προσόμοιον τῷ τῶν Ῥωμαίων Ὑπάτων καὶ τῶν πρώτων βασιλέων τοῦ Βυζαντίου, ἄνευ ὅμως προπενδουλίων καὶ σημείων σταυροῦ.

Τὸ Ψαλτήριον τῆς βιβλ. τῶν Παρισίων ὑπ' ἀριθ. 139 ἔργον IX-X αἰῶνος, τοῦ ὁποίου ἡ βυζαντινὴ καταγωγὴ διαμφισβητεῖται ὑπὸ τοῦ Waagen, ἐνθα εἰκονίζεται ὁ προφήτης Δαβὶδ ὡς γέρον ὄρθιος, ἐν ἀμφιέσει ὁμοιομόρφῳ τῇ τῶν Ῥωμαίων Ὑπάτων καὶ παραστάσει ἐμφαντικῇ καὶ πομπῶδει κατὰ τὸ ἔθος τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων <sup>3</sup>, ὅτε ἐνεφανίζοντο οὗτοι ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, κρατῶν διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἀνεωγμένον Ψαλτήριον, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς εὐλογῶν. Ἐν

1. Τὸ πρῶτον κατὰ τὸν IX αἰῶνα ὁ προφ. Δαβὶδ ἤρξατο εἰκονιζόμενος μετὰ πώγωνος λευκοῦ καὶ μετὰ τύπου αὐστηρῶς ξηροῦ.

2. N. Ποκρόβσκης «Τὸ Εὐαγγέλιον ἐν τοῖς εἰκονογραφημένοις Βυζαντ. καὶ Ῥωσ. μνημείοις» σελ. XXVII. Henri Bordier «Description des peintures dans les manusc. Grecs de la Bibliothèque Nationale» Paris 1883 p. 221.

3. Ὁ N. Κονδακῶφ ἐν μὲν τῷ ῥωσικῷ κειμένῳ τῆς ἱστορίας τῆς εἰκονογραφίας αὐτοῦ τὴν εἰκόνα ταύτην χαρακτηρίζει ὡς παράστασιν πομπῶδη καὶ πανηγυρικῆν, ἐν δὲ τῷ γαλλικῷ ὡς ἀνάρρησιν τοῦ προφ. Δαβίδ.

ἑτέρα εἰκόνι παρίσταται ὁ προφήτης Δαβὶδ γονυκλινῆς ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Κυρίου, ἀπαραλλάκτως ὡς βλέπομεν τὸν αὐτοκράτορα Ἰουστινιανὸν προσευχόμενον, φέρων καὶ τὸ ἐκ μαργάρων διάδημα, ἄνευ ὅμως προπενδουλίων καὶ σημείων σταυροῦ.

Τὸν ἐφάμιλλον ὑπὸ ἔποψιν καλλιτεχνίας Κώδ. τῆς Παλ. Γραφῆς καὶ τοῦ Ψαλτηρίου ἐκ τῆς Βατικανῆς βιβλ. τοῦ τμήματος τῆς βασιλείσης Χριστίνης ὑπ' ἀριθ. 1 τοῦ IX-X αἰῶνος.

Τὸ ἐξαίσιον ἐπίσης ὑπὸ καλλιτεχνικὴν ἔποψιν Ψαλτήριον τῆς Ἀμβροσιανῆς βιβλ. τοῦ Μιλάνου ὑπ' ἀριθ. 54 τοῦ X αἰῶνος.

Τὸ Ψαλτήριον τῆς Βερβεριανῆς βιβλ. ὑπ' ἀρ. 202 τοῦ XII αἰῶνος.

Τοὺς δύο κώδ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐκ τῆς Ἀμβροσιανῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 49-50 τοῦ IX αἰῶνος.

Τὸν μέγαν Ἑλληνικὸν Κώδ. τῆς Παρισ. βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 923 τοῦ IX αἰῶνος, ἐκ τῶν ζωγραφιῶν τοῦ ὁποίου δύναται τις σαφῶς νὰ σχηματίσῃ ἰδέαν τῶν ἀρχαίων παραστάσεων τῶν προφητῶν καὶ τῶν πατριαρχῶν, τὰ πρότυπα τῶν ὁποίων ἐκανόνισε καὶ ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία διὰ τῆς παραδοχῆς τῶν τύπων αὐτῶν, ἀπαραλλάκτως ὡς παρεδέχθη τοὺς τύπους τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐκ τοῦ γνωστοῦ Βασιλειανοῦ (ὡς ἐκ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ II) μηνολογίου τοῦ X αἰῶνος.

Τὸ Ψαλτήριον τῆς Βατικανῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 752 ἐν δυοσὶ τόμοις XI αἰῶνος, καθ' ὅλα προσόμοιον ὡς πρὸς τὸ καλλιτεχνικὸν μέρος τῆ Ὀκτατεύχῳ τῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης, καὶ ἐνθα εἰκονίζεται ὁ προφήτης Δαβὶδ ὡς προσευχόμενος, ὡς ὑμνωδός, ὡς προφητεύων, ὡς ἄναξ, ὡς ἀντιλήπτωρ, ὡς κρούων τὴν σαμβύκην κλπ.

Τὸ Ψαλτήριον τῆς αὐτῆς βιβλ. προσόμοιον τῷ κώδ. τῆς βασιλείσης Χριστίνης, Palat. ὑπ' ἀριθ. 381 τοῦ XI αἰῶνος, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη εἰκὼν παριστᾷ τὸν βασιλέα τῶν Ἑβραίων Δαβίδ, φέροντα ἐρυθρὸν χιτῶνα καὶ κυανῆν χλαμύδα, κρούοντα δὲ τὴν μεγάλην Ἑβραϊκὴν τρίγωνον Ἄρπαν τὴν ἑβραϊστὶ Σαβεκά.

Τὸ σπουδαιότατον ὑπὸ καλλιτεχνικὴν ἔποψιν Ψαλτήριον τῆς Βερβεριανῆς βιβλ. τοῦ ἔτους 1177 καὶ ὑπ' ἀριθ. 202, ἐκ τῶν ἐπτὰ εἰκόνων τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη παριστᾷ τὸν προφήτην Δαβίδ, ἰστάμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου, φέροντα δὲ κατὰ τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ βασιλικὴν ἀμφίεσιν καὶ χριόμενον ὑπὸ τοῦ Σαμουήλ· ἡ δευτέρα παριστᾷ ἐπίσης τὸν

προφήτην Δαβίδ ἰστάμενον ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Κυρίου, ἐκτείνοντα τὰς χεῖρας, ὅπως λάβῃ τόμον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, φέροντα δὲ βασιλικὸν πορφυροῦν μανδύαν, διάδημα ἐκ μαργάρων καὶ ἐρυθρὰ βασιλικὰ πέδιλα κεκοσμημένα ἐπίσης διὰ μαργάρων· ἡ τρίτη παριστᾷ τὸν αὐτὸν προφήτην Δαβίδ, φέροντα τὴν αὐτὴν ὡς ἐν τῇ προηγουμένῃ εἰκόνι ἀμφίεσιν βασιλέως, καὶ ἡ τετάρτη παριστᾷ τὸν προφήτην κρούοντα τὴν σαμβύκην.

Τὸν κωδ. τοῦ Κοσμᾶ Ἰνδικοπλεύστου ἐκ τῆς Βατικανῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 699 καὶ τὸ ἀντίγραφον αὐτοῦ ἐκ τῆς Λαυρεντιανῆς βιβλ. plut. 9 κώδ. ὑπ' ἀριθ. 28, ἔνθα δύναται νὰ ἴδῃ τις εἰκονιζομένην ὅλην τὴν χορείαν τῶν προφητῶν.

Τὸν βασιλικὸν κώδ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τῆς Παρισινῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 510, ἔνθα εἰκονίζεται ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος καὶ ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοκία μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου (880-885), ἐπίσης καὶ ὁ προφήτης Δαβίδ ἐν συνήθει μὲν ἀμφιέσει βασιλικῇ καὶ διαδήματι, ἀλλ' ὅλως κατὰ διάφορον μορφήν τῆς τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου.

Τὸν κώδ. τῶν ὁμιλιῶν Ἰακώβου περὶ τῆς παρθένου τῆς Βατικανῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 1126 τοῦ XI-XII αἰῶνος.

Τὸν κώδ. Ψαλτηρίου XIII αἰῶνος ἐκ τῆς βιβλ. τῆς ἐν Ἀθῶν Ἱεραῶς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου ὑπ' ἀριθ. 608, ἔνθα καὶ μονογράφημα εὑρεθῆται τῆς λέξεως προφήτης ὅλως πρωτότυπον: ΓϜ

Ἐν ὅλοις τοῖς ἔνδεκα ἀνωτέρω κώδιξιν ὁ προφητάναξ Δαβίδ εἰκονίζεται ἄνευ προπενδουλίων (ἐλλοβίων) καὶ σημείων σταυροῦ.

Τὸν κώδ. τῆς Παρισινῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 1208 τοῦ XI-XII αἰῶνος<sup>1</sup>, ἔνθα ἐν μιᾷ εἰκόνι τῆς ἀναλήψεως τοῦ Ἰ. Χριστοῦ παρίσταται ὁ προφήτης Δαβίδ, φέρων μανδύαν ἐν εἴδει χλαμύδος καὶ τιάραν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς κρατεῖ εἰλητήριον (τόμον)

1. D'Agincourt LI. Lenoir. *Archit. Monast.* t. I p. 288 Paris 1852. Henri Bordier «Description des peintures dans les manusc. Gr.» Paris 1883 p. 149-150.—Ἔργα τῆς ἐν Μόσχᾳ Ἀρχ. Ἐταιρείας τ. XI, φυλ. 2, σελ. 45. R. de Fleury «La St-Vierge» pl. LXXI.—N. Κονδακῶφ Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς καλλιτ. καὶ εἰκονογρ. ῥωσ. κειμ., Ὁδησσοῦ 1876 σελ. 222.—N. Ποκρόβσκη «Τὸ Εὐαγγέλιον ἐν τοῖς εἰκονογραφημ. μνημείοις» σελ. 432-461.

ἀναπεπταμένον, ἔνθα γέγραπται «ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος» Ψαλμ. XLVI, 6, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς εὐλογεῖ· ἐν ἑτέρῳ εἰκόνι παριστῶνται ὁ προφητάναξ Δαβὶδ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, φέροντες καὶ ἑνταῦθα, ὁ μὲν προφητάναξ Δαβὶδ τὸν συνήθη βασιλικὸν μανδύαν καὶ διάδημα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἄνευ προπενδουλίων καὶ ἄνευ σημείων σταυροῦ, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος σάκκον μετὰ λώρου καὶ στέμμα<sup>1</sup> αὐτοκρατορικὸν μετὰ τῶν διακριτικῶν ἐκείνων σημείων τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων — τῶν προπενδουλίων — ἐκ μαργάρων ἑκατέρωθεν τῶν κροτάφων κρεμαμένων καὶ κατερχομένων μέχρι τοῦ πώγωνος, καταληγόντων δ' εἰς σχῆμα σταυροῦ.

Τὰς εἰκόνας, ἐν ὅλαις ταῖς παραστάσεσιν ἐκείναις, ἐν αἷς εἰκονίζεται ἢ ἐπὶ τῶν ἀποστόλων ἐπιφοίτησις τοῦ Πνεύματος τῆς Ἀληθείας, καὶ ἔνθα, ὅλως χωριστὰ ἀπὸ τοὺς καθημένους ἐν ἡμικυκλίῳ δώδεκα ἀποστόλους, ὁ προφήτης Δαβὶδ εἰκονίζεται ἐν σκοτεινῷ σπηλαίῳ, ὡς μὴ ἀνήκων εἰς τὴν ὀλομέλειαν τῆς ἱερᾶς συνόδου τῆς Νέας Διαθήκης, ἰστάμενος ὄρθιος ἐν πλήρει ἀμφιέσει βασιλικῇ φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κορώναν<sup>2</sup> ἀπαραλλάκτως ὡς βλέπομεν τὸν προφήτην Δαβὶδ εἰκονιζόμενον ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς Ψαλτηρίοις, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι ἑνταῦθα, ἀντὶ ἄρπας, κρατεῖ διὰ τῶν δύο χειρῶν τοῦ μέγα μανδήλιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐναποτίθενται 12 εἰλητήρια (τόμοι ἢ ἄλλως εἰλητά).

Τοιαύτας ἀπαραλλάκτους παραστάσεις εἶδομεν ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐν ὅλαις ταῖς ἐν Ἀθῶν ἐκκλησίαις ἐκτὸς τῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου καὶ ἐπὶ εἰκόνων XVI, XVII καὶ XVIII αἰῶνος ἐκ τῆς συλλογῆς τοιούτων τῆς ἐν Πετροπόλει Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν<sup>3</sup> καὶ ἐπὶ ἀργυροῦ καλλιτεχνικωτάτου καλύμματος Εὐαγγελίου XII αἰῶνος περιελ-

1. Ποιούμεθα διάκρισιν μεταξὺ στέμματος (στεφάνης), διαδήματος, κορώνας, τιάρας, μίτρας καὶ καισαρικού.

2. Ὁ προφήτης Δαβὶδ ἑνταῦθα εἰκονίζεται ἀπαραλλάκτως ὡς εἰκονίζεται ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης ἐν τῷ Βατικανῷ Βασιλειανῷ Μηνολογίῳ τῇ 29 Δεκεμβρίου καὶ ἐν τῷ κώδικι Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τῆς Ἑθν. βιβλ. Παρισίων ὑπ' ἀριθ. 510 φυλ. 137 εἰκὼν 67.

3. Ν. Ποκρόβσκης «Τὸ Εὐαγγέλιον ἐν τοῖς εἰκονογραφημένοις μνημείοις» σελ. 454-456. — Πρόχορφ «Χριστιανικαὶ ἀρχαιότητες» Μόσχα 1863-1864.

θόντος πρό τινων ἐτῶν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἐν Λονδίῳ Μουσείου, φωτοτυπίαν τοῦ ὁποίου κατέχομεν <sup>1</sup>.

Ἐπὶ τέλους παραπέμπομεν εἰς τὸ ἀξιόλογον σύγγραμμα *Die byzantinische Psalterillustration im Mittelalter von J. J. Tikkanen Bd. I. Die Psalterillustration in der Kunstgeschichte, Helsingfors 1895*, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὸ εἰκονογραφημένον σύγγραμμα τοῦ Ed. Beissel *Vaticanische Miniaturen, Freiburg Breisgau 1893*.

Διεξερχόμενος οὕτω καὶ μελετῶν τὰς προμνημονευθείσας ὑφ' ἡμῶν κυριωτέρας καὶ αὐθεντικὰς ταύτας ἀγιολογικὰς βυζαντινὰς πηγὰς, ἐνθα εὔρηται αἱ γνήσiai καὶ κανονικαὶ παραστάσεις τοῦ προφητάνακτος Δαβίδ, καὶ ἐν αἷς εἰκονίζεται οὗτος ἀνεκαθεν ὡς βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ, φέρων μὲν βασιλικὴν περιβολὴν ἀδιακρίτως εἴτε μανδύαν ἐν εἴδει χλαμύδος, εἴτε χλαῖναν καὶ στεφάνην ἐν εἴδει, εἴτε κορώναν ἢ διαδήματος προσομοίου τῶ τῶν Ῥωμαίων Ὑπάτων, ἄνευ ὅμως προπενδουλίων (ἐλλοβίων), ἄνευ λαβάρου, ἄνευ νάρθηκος, ἄνευ σφαίρας, ἄνευ σκήπτρου καὶ ἄνευ σημείων σταυροῦ, ὁ κ. Κωνσταντόπουλος θὰ ὁμολογήσῃ «ἐκὼν ἀέκοντί γε θυμῶ», ὅτι ἄλλως πως εἰκονίζετο παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ὁ προφητάναξ Δαβίδ καὶ ἄλλως πως οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες.

Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος παρουσιάσας ἡμῖν ὡς φαίνεται ἀβασανίστως καὶ μετὰ σπουδῆς τὴν ἐκ τοῦ Τρούλλου τοῦ ἐν Βενετία ναοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου εἰκόνα τοῦ προφήτου Δαβίδ πρὸς ἀντίκρουσιν τῶν λεγομένων ἡμῶν, ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου παράστασις τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ οὐδὲν ἔχει κοινὸν μετὰ τῶν γνωστῶν παρὰ τῇ βυζαντινῇ ἀγιογραφίᾳ παραστάσεων τοῦ προφήτου Δαβίδ, δυσχυρίσθη ὅτι ἡ εἰκὼν, τὴν ὁποίαν προσάγει ἡμῖν, τυγχάνει «ἐν τῶν ἀρίστων ἔργων τῆς βυζαντινῆς ἀγιογραφίας τῶν χρόνων τῆς ἀκμῆς αὐτῆς» (!) <sup>2</sup> καὶ ὅτι μάλιστα «ὁ τύπος αὐτὸς τοῦ ἐκ

1. Ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Μπασκόβου δῶρον Ἐκκλησιᾶς Κομνηνῆς.

2. Ἡ Ἱστορία τῆς καλλιτεχνίας παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς μίαν καὶ μόνην ἀκμὴν τῆς ζωγραφικῆς εὐτεχνίας γινώσκει, ἐκείνην ἣτις καθιερωμένως ἀρχεται ἀπὸ τοῦ V αἰῶνος καὶ λήγει κατὰ τὸν VII αἰῶνα. Ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ ἱστορικοὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην θεωροῦσιν ὡς ἀκριβῆ γινώμονα τοῦ καθορισμοῦ τῶν ἀγιολογικῶν τύπων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ.

» τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Μάρκου τῆς Βενετίας τοῦ προφήτου Δαβίδ εἶναι  
 » σταθερὸς ἐν τῇ βυζαντινῇ ἀγιογραφίᾳ » (!) καὶ ὅτι δῆθεν « πάντες οἱ  
 » ναοὶ ἀπὸ τῆς Θ' μέχρι τῆς ΙΒ' ἑκατονταετηρίδος, οἱ διὰ ψηφιδώ-  
 » σεως διακοσμηθέντες, τοιοῦτον παρουσιάζουσι τύπον τοῦ βασιλέως  
 » καὶ προφήτου Δαβίδ » !!!

Εἰς πάντας τοὺς ἀστηρίκτους τούτους δισχυρισμοὺς τοῦ κ. Κων-  
 σταντοπούλου θεωροῦμεν ἀπαραίτητον ἡμῶν καθῆκον ἵνα ἀντιτάξω-  
 μεν, χάριν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας, μηδὲως παραβιάζοντες τὰ  
 ὅρια τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος θέματος τῆς ἐπιστημονικῆς συζητήσεως,  
 τὰς κατωτέρω παρατηρήσεις ἡμῶν.

Ἐὰν ὁ κ. Κωνσταντόπουλος οἰκειότερόν πως εἶχε πρὸς τὴν βυζαν-  
 τινὴν καλλιτεχνίαν ἤθελε, διακρίνει, νομίζομεν, κάλλιον τὸ ἔκτροπον  
 καὶ αὐθαίρετον τῆς ἐκ τοῦ ἁγ. Μάρκου παραστάσεως τοῦ προφήτου  
 Δαβίδ καὶ δὲν ἤθελε μοχθήσει ἐπὶ ματαίῳ, ὅπως παρουσιάσῃ ἡμῖν  
 μίαν τοιαύτην ἀδόκιμον καὶ φαντασιώδη εἰκόνα, τῆς ὁποίας τὸ ὅλον  
 ἐμφαίνει φανερὰν ἀπομάκρυνσιν ἐκ τοῦ ῥυθμοῦ καὶ τοῦ τύπου τῆς  
 εἰκονογραφικῆς σκιαγραφίας τῶν Βυζαντινῶν.

Ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ ἱστορικοὶ τῆς καλλιτεχνίας παραδέχονται ὅτι  
 κατὰ τὴν δευτερεύουσαν ταύτην περίοδον τῆς καλλιτεχνίας ἐν Βυζαν-  
 τίῳ ἦν ἐποχή, καθ' ἣν μόνον ἀπόπειραι ἐγίνοντο προσεγγίσεως πρὸς  
 τὴν πρώτην ἀκμὴν τῆς καλλιτεχνίας, ἀρχομένη ἀκριβῶς ἀπὸ τοῦ τέ-  
 λους τοῦ ΙΧ αἰῶνος καὶ λήγουσα περὶ τὰ μέσα περίπου τοῦ ΧΙΙ  
 αἰῶνος.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βυζαντίου, ἡ Κων-  
 σταντινούπολις, ἤρξατο μεταδίδουσα τὰ φῶτα τῆς καλλιτεχνίας αὐτῆς  
 κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς ὅλην τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὰς νήσους τῆς Με-  
 σογείου θαλάσσης, ἀκολουθῶν εἰς Καλαβρίαν καὶ Σικελίαν καὶ μόνον  
 περὶ τὰ τέλη τοῦ ΧΙΙ αἰῶνος εἰς τὴν Βενετίαν, ὁπότε ἤρξατο πλεον  
 ἢ ὀλοσχερῆς κατάπτωσις καὶ ἀποσύνθεσις τῶν τύπων ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ.

Ὅστις ἐπεσκέφθη τὸν ναὸν τοῦ ἐν Βενετίᾳ Ἁγίου Μάρκου καὶ  
 θαυμάζων τὸ τεχνικὸν μέρος τῶν μωσαϊκῶν αὐτοῦ, καταλαμβάνεται  
 ὑπὸ μεγίστης ἀθυμίας, ὁρῶν ὅτι ὁ προπλάστης ἐν ταῖς σκιαγραφίαις  
 τῶν παραστάσεων αὐτοῦ ἔφθασε μέχρις ἀπιστεύτου σημείου φαν-  
 τασίας, τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ καλύμματα ἐπὶ τῶν παρισταμένων εἰκό-

νων αὐτοῦ φέρουσιν ἀκατάληπτα σχήματα. Πάντες οἱ ἀληθεῖς ἐπιστήμονες, οἱ περιγράψαντες τὰ μωσαϊκὰ τοῦ ναοῦ τούτου, ἐνορῶσιν ἐν αὐτοῖς τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς καταπτώσεως τῆς καλλιτεχνίας, ἥτοι τὸ γῆρας, τὴν ὑπόφαιον κόμην, τὸ ἐλαιόχρουν πρόσωπον, τὸν λευκὸν καὶ μακρὸν πώγωνα, τὸν κατὰ φαντασίαν ἀποκρυφικὸν συμβολισμόν, τὴν τραχεῖαν ἀμουσίαν καὶ τὴν εὐρεῖαν αὐθαιρεσίαν τῶν μωσαϊκῶν παραστάσεων, δὸς δ' εἶπειν καὶ τὴν ἐσφαλμένην ἀντίληψιν τοῦ καλλιτέχνου, ἥτις διὰ τὸ ἰδιότροπον αὐτῆς ἐπέφερε σύγχυσιν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ οὕτως, ὥστε οὐ μόνον ἡ βυζαντινὴ τέχνη, καίπερ πεπτωκυῖα, ἐκάκισε τὰ μωσαϊκὰ ταῦτα ὡς καὶ ἡ ἐκκλησία, ἥτις διεμαρτυρήθη, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ξένοι οἱ Ἴταλοὶ καλλιτέχναι ἀπεκάλεσαν τὰς σκιαγραφίας τῶν μωσαϊκῶν τοῦ Ἁγίου Μάρκου τῆς Βενετίας στρεβλὰς καὶ ἀξέστους.

Οὕτω παρατηροῦμεν εἰκονιζομένους τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐάν ἐπὶ τῆς κλίνης ἐνηγκαλισμένους καὶ μετ' ἐπιγραφῆς *Crescite*, τὰς τραχείας καὶ ἀφελεῖς σκηναὶς τοῦ Λῶτ μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ καὶ πολλὰς ἑτέρας φαντασιώδεις καὶ ἐπαγωγὸς εἰκονίσεις, ἐν αἷς καὶ τοὺς προφήτας μετὰ τῶν σημείων τοῦ σταυροῦ κλπ.

Ἡ ἐπαγωγὸς αὕτη τάσις ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ τῆς Δύσεως ἦτο ἀνεκαθεν γνωστὴ, ὅπερ μαρτυρεῖ πληρέστατα τὸ γεγονός, ὅτι τὸ Βυζάντιον ἐπηρέαζεν αὐτόθι μόνον ὑπὸ ἔποψιν τελειότητος τέχνης, τεχνῆται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτόχθονες<sup>1</sup>. Ὁ Ποκρόβσκης, ὁ Κονδακῶφ, ὁ Waagen, ὁ D'Agencourt καὶ ἄλλοι λέγουσιν ὅτι τὰ ἐπὶ τῶν θόλων καὶ ἀψίδων τοῦ ἐν Βενετίᾳ ναοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου μωσαϊκὰ, τὰ εἰκονίζοντα τοὺς ἁγίους, τοὺς μάρτυρας, τοὺς ἑξομολογητάς, τοὺς ἀρχιερεῖς, τοὺς λευίτας, τοὺς προφήτας, τοὺς πατριάρχας, τοὺς ἀποστόλους, τὰς ἁγίας γυναῖκας καὶ παρθένους, παρουσιάζουσιν ἔλλειψιν σταθεροῦ χαρακτῆρος καὶ ἀτημελησίαν ἐν τῇ ἐπικόσμητικῇ καὶ καθιστῶσι τὰ μωσαϊκὰ ταῦτα ὀλίγον ἀξιόλογα. Ὁ Rumohr ἐν τῇ γνωστῇ αὐτοῦ μελέτῃ περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ζωγραφικῆς τέχνης παρὰ τοῖς Ἴταλοῖς<sup>2</sup> ἀναφερόμενος εἰς τὴν εἰκονογραφημένην βίβλον τῆς

1. Ν. Ποκρόβσκης «Τοιχογραφίαι τῶν ἀρχαίων ναῶν» σελ. 3. — Ν. Κονδακῶφ «Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς καλλιτεχνίας» ῥωσ. κειμ. σελ. 197. — Meschinello «La chiesa ducale de St-Marco» III vol. Venet. 1753.

2. «Kunstblatt» 1821. «Italienische Forschungen» I σελ. 306.

Λαυρεντιανῆς βιβλιοθήκης τῆς Φλωρεντίας Plut. t. Cod. 38 XI αἰῶνος, καθορίζει τὴν πραγματικὴν θέσιν τῆς βυζαντινῆς καλλιτεχνίας ἐν σχέσει πρὸς ἐκείνην τῆς Δύσεως, καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ βυζαντινὴ καλλιτεχνία διεκρίνετο πάντοτε τῆς καλλιτεχνίας τῆς Δύσεως, ἐξασκοῦσα ἐπὶ τῆς τελευταίας τὴν ἐπιρροὴν αὐτῆς μόνον ὑπὸ ἔποψιν τεχνικῆς τελειότητος.

Διὰ τὴν ἐννοήσιν δέ τις μέχρι τίνος βαθμοῦ καταπτώσεως ἀφικνοῦνται αἱ καλλιτεχνικαὶ παραστάσεις τοῦ ἐν Βενετία ναοῦ τοῦ ἁγ. Μάρκου, ἀρκεῖ τὸ ῥίψῃ ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν μωσαϊκῶν τοῦ ἄνω τῆς Ἀγίας Γραπέζης θόλου αὐτοῦ καὶ θὰ νομίσῃ ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ θηλυμανοῦς Σολομῶντος ἀναπαρίσταται τὸ ἐρρυτιδωμένον πρόσωπον τῆς αὐτοκρατείας Θεοδώρας συζύγου τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Οἱ δὲ ἅγιοι εἰκονίζονται, ἐκτός τινων ἐξαιρέσεων, τῶν τριῶν ἱεραρχῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, κατ' ἰδιόρρυθμον ὅλως καὶ ὁμοιόμορφον τύπον, διακρινόμενοι ἀπ' ἀλλήλων μόνον ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν τῶν τριχῶν τῆς κόμης καὶ τοῦ γενείου.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ μωσαϊκὰ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου ἐν Βενετία, περὶ ὧν ὁ κ. Κωνσταντόπουλος μετὰ τοσοῦτου στόμφου ποιεῖται λόγον.

Ἄλλ' ὁ κ. Κωνσταντόπουλος δὲν ἠρκέσθη μόνον εἰς τὴν ἐκ τοῦ ἁγ. Μάρκου τῆς Βενετίας εἰκόνα τοῦ προφήτου Δαβίδ, ἀλλὰ παρέπεμψεν ἡμᾶς καὶ εἰς ζωγραφίας διὰ κινναβάρεως — miniatures — τῶν χειρογράφων κωδίκων.

Καὶ πρῶτον μὲν παραπέμπει ἡμᾶς εἰς δύο εἰκόνας τοῦ κωδ. Ψαλτηρίου IX-X αἰῶνος τῆς Παρισινῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 139, περὶ τῆς μιᾶς τῶν ὁποίων ἐποησάμεθα ἤδη λόγον ἐν οἰκείῳ μέρει· ἐνταῦθα εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, μὴ ἀντιληφθεὶς καλῶς τὴν περιγραφὴν, τὴν ὁποίαν δίδουσιν εἰς τὰς δύο ἐκ τῶν δεκατεσσάρων εἰκόνων τοῦ κώδικος τούτου οἱ περιγράψαντες αὐτὸν ἐπιστήμονες ἀρχαιολόγοι, διαβεβαιοῖ ἡμᾶς, ὅτι ἡ μία ἐξ αὐτῶν, ἡ ἕκτη εἰκόν, εἰκονίζει τὸν προφήτην Δαβὶδ στεφόμενον «κατὰ τὸ ἔθος τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων» καὶ ὅτι φέρει ταυτοχρόνως καὶ σκῆπτρον.

Εἰς τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου ἀντὶ πά-

σης ἄλλης ἀπαντήσεως πρώτιστα παραθέτομεν ἔνταῦθα τὸ κείμενον, εἰς ὃ παραπέμπει, ἥτοι εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Βυζαντινῆς καλλιτεχνίας τοῦ Κονδακῶφ (Γαλλ. ἔκδ. τ. II σελ. 33), ἣτις ἔχει ὡς ἀκολούθως: *Le couronnement de David (sous forme d'une élévation sur le bouclier<sup>1</sup>) cette miniature, par son sujet d'origine Germanique intéressait beaucoup d'Agincourt (pl. 61 fig. 8-11), καὶ ἀκολούθως χάριν περιεργείας, παραθέτομεν τὴν περιγραφὴν τῆς εἰκό- νος ταύτης τοῦ προφήτου Δαβὶδ ὡς πράγματι αὕτη ἔχει.*

Ἡ εἰκὼν αὕτη ἢ παριστιῶσα τὸν προφήτην Δαβὶδ ἔχει ὄλως συμβολικὸν χαρακτήρα, οὐδένα δὲ πραγματικόν. Ὁ συμβολικὸς δ' οὗτος χαρακτήρ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἦτο συνήθης<sup>2</sup>. Ὁ προφήτης Δαβὶδ εἰκονίζεται ἔνταῦθα νεώτατος, ὄλως ἀγένειος, ἀτημέλητον ἔχων τὴν κόμην, φέρων κολόβιον ἢ μᾶλλον ἡμισόλευκον ἀρμιλαύσιον ἐν εἴδει χιτῶνος ἢ φαινόλης μετὰ διασήμωι ἐξ ἑκατέρων τῶν ὤμων, κατερχομένης μέχρι τῶν γονάτων, ἴσταται δὲ ὄρθιος ἐπὶ ἐνὸς εἴδους ἀργείου ἀσπίδος καὶ αἶρεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ<sup>3</sup>, παράστασις συμβολικὴ κατὰ τὸ ῥητὸν τοῦ προφήτου Δαβὶδ:

«Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψης πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.  
Ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβήσῃ, καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα».

Ψαλμ. 90.

Κρατεῖ δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς κηρύκειον ὡς «ῥάβδον τῆς βασιλείας του», εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ὁποίου φέρεται ἀστήρ, τὴν δὲ δεξιὰν ἔχει ἀναπεπταμένην πρὸς τὰ ἄνω, καθ' ἣν ἰδίως στιγμὴν ἢ σοφία, συμβολικῶς εἰκονιζομένη, ἐτοιμάζεται διὰ τῆς δεξιᾶς αὐτῆς χειρὸς νὰ ἐπιθέσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον κατὰ τὸ ῥητὸν τοῦ Δαβὶδ:

«Ἐθῆκας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου». Ψαλμ. 20.

Ὡστε ἐκ τῆς ἀκριβοῦς ταύτης περιγραφῆς τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος εἰκόνοσ καὶ ἐκείνης ἦν ἐποησάμεθα προηγουμένως, δῆλον γίνεται ὅτι

1. La Grande Encyclopédie t. 7 pag. 577.

2. Ch. Diehl, Miniature du Skylitzes XIV siècle: Collect. des Hautes études n° 869.

3. G. Schlumberger «L'Épopée Byz. J. Tsimiskès» p. 285.

οὐδεμία ἐκ τῶν παραστάσεων τούτων ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα καὶ ἀποροῦμεν διὰ ποῖον λόγον ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἔφερεν ἡμῖν ὡς παράδειγμα τὰς εἰκόνας ταύτας (!).

Ἐν τέλει ὁ κ. Κωνσταντόπουλος παραπέμπει ἡμᾶς καὶ εἰς ἑτέραν εἰκόνα τοῦ βασιλέως τοῦ Ἰσραήλ, τὴν ὁποίαν ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Schlumberger εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ<sup>1</sup>, ἐπειδὴ ὁμως οὔτε ὁ κ. Schlumberger, οὔτε ὁ ἔρανιστὴς αὐτοῦ κ. Κωνσταντόπουλος δίδουσιν ἡμῖν πληροφορίαν παρὰ τίνος ἀκριβῶς κώδικος ἐλήφθη ἡ εἰκὼν αὕτη, ἀναλαμβάνομεν ἡμεῖς χάριν ἐπιστημονικῆς ἀκρίβειας νὰ περιγράψωμεν ὅλας τὰς περιπετείας τῆς εἰκόνης ταύτης ἐν ταῖς περιγραφαῖς τῶν διαφόρων συγγραφέων.

Ὁ κώδιξ οὗτος, ἐξ οὗ ἐλήφθη ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος εἰκὼν, ἐνθα παρίστανται ὁμοῦ δύο βασιλεῖς, εἶναι ὁ ὑπ' ἀριθ. 64 τῆς ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων Χ αἰῶνος καὶ κατέχει πρωτεύουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν εἰκονογραφημένων χειρογράφων Εὐαγγελίων.

Οἱ πλεῖστοι ἐπιστήμονες οἱ περιγράψαντες τὸν κώδικα τοῦτον, ἐν οἷς ὁ γαλάτης Labart καὶ ὁ ῥῶσσοσ ἀρχαιολόγος Δ. Βελιάεφ, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τῆς κατὰ προσέγγισιν χρονολογίας τοῦ κώδικος τούτου ὡς καὶ ἐκ πλείστων ἑτέρων παραδειγμάτων, ὡς π. χ. βυζαντινῶν νομισμάτων τῆς ἐποχῆς ταύτης<sup>2</sup> κ.λ.π., δὸς δ' εἶπειν καὶ ἐκ τῆς ἀμφιέσεως τῶν παρισταμένων προσώπων, ἀνεγνώρισαν ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ ὡς εἰκονιζομένους δύο συγχρόνους βασιλεῖς τοῦ Βυζαντίου, ἦτοι τὸν νέον αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέννητον καὶ τὸν γέροντα αὐτοκράτορα Ρωμανὸν Α' τὸν Λεκαπηνὸν (920-944), ὄντας περιβεβλημένους ἀμφοτέρους τὴν συνήθη καθημερινὴν αὐτῶν ἀμφίεσιν καὶ φέροντας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν τὸ αὐτοκρατορικὸν καισαρῖκιον<sup>3</sup>.

1. G. Schlumberger «Un Emp. Byz. au Xme siècle Nicéphore Phocas» p. 181, 285.

2. J. Sabatier, Mon. Byz. t. II pl. XLVI 6.

3. Ὅπως σχηματίσῃ τις ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ τῆς ἐπισήμου τε καὶ μὴ ἀμφιέσεως τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, δύναται νὰ σπουδάσῃ τὰς λαμπρὰς εἰκόνας τὰς ἐν τῷ κώδ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εὕρισκομένας τῆς Παρισ. βιβλ. Coisl. ὑπ' ἀριθ. 79 τοῦ 1078-1081 ἔτους. Τὸν κώδ. τοῦτον πρῶτος περιέγραψεν ὁ Monfaucon ἐν τῇ αὐτοῦ «Bibliotheca Coisliana olim Seguriana» Parisiis 1715 p. 132 sequ. καὶ ἕτεροι, ἐν οἷς καὶ ὁ ῥῶσσοσ ἀρχαιολόγος Δ. Βελιάεφ. Ἐν μιᾷ τῶν

Τοῦναντίον ὁ Ν. Κονδακώφ, τὸ πρόσωπον τὸ ἐξεικονίζον ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ κατὰ τὸν Labart καὶ Βελιάεφ Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέννητον τὸ ὑπέλαβεν, ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου, ἀναφερόμενον εἰς τὸν προφήτην Σολομῶντα, τὸ δ' ἕτερον πρόσωπον, τὸ εἰκονίζον κατὰ τοὺς αὐτοὺς Labart καὶ Βελιάεφ Ρωμανὸν Α' τὸν Λεκαπηνὸν (912-959) ὡς παριστῶν τὸν προφήτην Δαβίδ. Ὁ Louard θεωρεῖ, ἐξ ἄλλου, ὑποθετικῶς τὴν μὲν εἰκόνα τὴν παριστάνουσαν τὸν Κωνσταντῖνον ὡς τὴν εἰκόνα τοῦ προφήτου Σολομῶντος, τὴν δὲ εἰκόνα τοῦ Ρωμανοῦ ὡς παριστῶσαν τὸν βασιλέα Ἡρώδη. Ὁ Bordier ἐπίσης καθ' ὑπόθεσιν θεωρεῖ τὴν μὲν εἰκόνα τοῦ Ρωμανοῦ ὡς τὴν τοῦ Σολομῶντος, τὴν δὲ ἑτέραν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου ὡς τὴν τοῦ Ροβοάμ. Ὁ κ. Schlumberger ὁμως, τάνάπαλιν, ἐν ᾧ θεωρεῖ τὴν πρώτην εἰκόνα ὡς τὴν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου<sup>1</sup>, τὴν ἑτέραν, τὴν κατὰ τὸν Labart καὶ Βελιάεφ παριστῶσαν τὸν αὐτοκράτορα Ρωμανόν, ὑπολαμβάνει ὡς τὴν εἰκόνα τοῦ προφήτου Δαβίδ<sup>2</sup>, ἀλλ' ὁ κ. Schlumberger εἰκάζω ὅτι εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἐπηρεάσθη ἐκ τοῦ κώδ. τῶν ὁμιλιῶν τοῦ Ἰακώβου ἐκ τῆς Βατικανῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 1126 XI-XII αἰῶνος καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου τῆς Παρισινῆς βιβλ. κώδικος ὑπ' ἀριθ. 1208, ἔνθα ἐν μιᾷ εἰκόνι συμπαριστῶνται Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος καὶ ὁ προφήτης Δαβίδ, ἀλλ' ὁμως ἐν τῇ χαρακτηριστικωτάτῃ ταύτῃ εἰκόνι σαφῶς παρατηρεῖται ἡ ὑφισταμένη μεγάλη διαφορὰ τῶν ἀμφιέσεων τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου καὶ τοῦ προφήτου, περὶ ἧς προκειμένου, ὡς φαίνεται, διέλαθε τὸν σοφὸν Γαλάτην, ὅτι ἔδει καὶ ἐνταῦθα νὰ ὑπάρχῃ ἡ τοι-

εἰκόνων τοῦ κώδικος τούτου εἰκονίζεται ὁ αὐτοκράτωρ Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης περιβεβλημένος τὴν στολήν, τὴν ὁποίαν ἔφερον ὅποτε παρίστατο ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ ἐν ἄλλαις ἐκκλησιαστικαῖς τελεταῖς, ἦτοι χιτῶνα, σάκκον—δυβητήσιον· ἐν ἑτέρᾳ εἰκόνι, ὁ αὐτὸς αὐτοκράτωρ εἰκονίζεται φέρων ἀμφίεσιν ἐνθρονιστικὴν, ἣτις συνίστατο ἐκ χιτῶνος, σκαραμαγγίου μετὰ λώρου, κρατῶν διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς λάβαρον, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ἀκακίαν. Ἐν ἄλλῃ δὲ πάλιν εἰκόνι, ὁ αὐτὸς αὐτοκράτωρ Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης περιβεβλημένος τὴν συνήθη καθημερινὴν αὐτοῦ ἀμφίεσιν, συνισταμένην ἐκ χιτῶνος καὶ σαγίου (sagum) κάθηται ἐπὶ τοῦ χρυσοσελλίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου διακρίνεται τὸ ἐρυθρὸν σκαμνάλιον.

1. G. Schlumberger *Un Emp. Byz. au Xme siècle* p. 181.

2. G. Schlumberger *ἐνθ' ἀν.* p. 285.

αύτη διαφορά ἐν ταῖς ἀμφιέσεσι καὶ ὅτι τὴν διαφορὰν ταύτην καὶ διάκρισιν οἱ Βυζαντινοὶ ἐποιοῦντο πάντοτε ὁσάκις εἰκόνιζον τὸ ἱερὸν πρόσωπον τοῦ αὐτοκράτορος αὐτῶν, ὥστε ἄνευ δισταγμοῦ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐνταῦθα ἔχομεν εἰκόνας τῶν δύο συγχρόνων βασιλέων, τοῦ νέου αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Ζ' καὶ τοῦ γέροντος Ρωμανοῦ τοῦ Α' τοῦ Λεκαπηνοῦ, περιβεβλημένους ἀμφοτέρους τὴν καθημερινὴν αὐτῶν ἀμφίεσιν καὶ οὐχὶ τὰς εἰκόνας τῶν προφητῶν ἢ ἄλλων τινῶν.

Ἐὰν δὲ ὁ Κονδακῶφ ἔσφαλεν ἐν τῇ ὑποθέσει αὐτοῦ ταύτη καὶ ὑπέλαβεν, ὡς εἶπομεν, τοὺς δύο αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου ὡς τοὺς δύο προφήτας, τοῦτο οὐδαμοῦ ἄλλοθι ὀφείλομεν ἵνα ἀποδῶμεν ἢ εἰς τὸ ὅτι ἀμφότερα τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα πρόσωπα φέρουσι διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἀνεωγμένα εἰλητήρια, ὡς φέρουσι κατὰ γενικὸν κανόνα καὶ οἱ προφήται, οὕτω δὲ παρενοήθη, ὡς φαίνεται, τὸ γεγονός, καθ' ὃ ἔχομεν καὶ παραδείγματα, ἐν οἷς οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες καὶ αὐτοκράτειραι εἰκονίζοντο ἐνίοτε κρατοῦντες εἰς χεῖρας αὐτῶν ἀναπεπταμένους κυλίνδρους<sup>1</sup> ἢ εἰλητά.

Ἦδη ἅς ἴδωμεν τίς ὁ λόγος ὁ ἐξαναγκάσας τὸν κ. Κωνσταντόπουλον ἵνα παρουσιάσῃ ἡμῖν μετὰ τοσαύτης ἐπιδείξεως τὰς ὡς ἄνωθεν εἰκόνας τοῦ προφήτου Δαβὶδ καὶ ἰδίως ἐκείνην τὴν ἐκ τοῦ Τρούλλου τοῦ ἐν Βενετία ναοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου.

Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἀναγνούς, φαίνεται, τὴν ἡμετέραν περιγραφὴν τῆς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου παραστάσεως τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, ἐσκέφθη ὅτι ἠδύνατο ἵνα παρουσιάσῃ ἡμῖν τὸ ἔκτροπον ἐκεῖνο καὶ παραδοξότατον φωτοτυπικὸν ὁμοίωμα ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου, ἵνα ὑποστηρίξῃ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ ὅτι ὁ προφήτης Δαβὶδ εἰκονίζετο παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἀπαράλλάκτως ὡς εἰκονίζοντο οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες.

Εἶπομεν ὅτι ἢ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου εἰκῶν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ οὐδὲν ἔχει κοινὸν μετὰ τῶν γνωστῶν παρὰ τῇ ἀγιογραφίᾳ εἰκόνων τοῦ προφητάνακτος Δαβίδ καὶ

1. Σημειώσεις τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ῥωσικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας τ. VI τεῦχος 3-4, Πετρούπολις 1893, εἰκῶν V σελ. 289. Περιγραφή τοιούτων παραστάσεων ὑπὸ Δ. Βελιάεφ.

ἀποδεικνύεται τὸ ἀληθὲς τοῦ ἡμετέρου δισχυρισμοῦ ἐκ τῆς κάτωθι ἀκριβοῦς περιγραφῆς ἀμφοτέρων τῶν παραστάσεων τοῦ τε αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ καὶ τοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ βασιλέως καὶ προφήτου.

Καὶ ὁ μὲν προφητάναξ Δαβίδ, τὴν εἰκόνα τοῦ ὁποίου φέρει ἡμῖν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Μάρκου ὡς παράδειγμα ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, δὲν φέρει ἀσφαλῶς χαρακτῆρα περιβολῆς βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος, ἔστω καὶ συνωδὰ τῷ τύπῳ περιβολῆς τῶν πρώτων βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Οὗτος ἴσταται ὄρθιος, φέρων βυζαντινὸν διάδημα καὶ περιβεβλημένος χιτῶνα (*interula*), τὸ ποίκιλμα τοῦ ὁποίου φέρει τύπον ἔργου Λογγοβαρδικοῦ, ἐπὶ δὲ τοῦ χιτῶνος μανδύαν, ὃν οὐδόλως δυνάμεθα ἵνα ὀνομάσωμεν χλαμύδα, ὡς ἔφερον αὐτὴν οἱ πρῶτοι βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος, Θεοδόσιος καὶ Ἰουστινιανὸς<sup>1</sup> καὶ αἱ αὐτοκράτειραι κατὰ τὸν X καὶ περὶ τὰ μέσα τοῦ XI αἰῶνος<sup>2</sup>, καὶ ἦτις ἐπορποῦτο ὠρισμένως ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν εἶδος σαγίου (*sagum*) ῥωμαϊκοῦ ἐνδύματος καλουμένου «*Abolla senatoria*», πορπουμένου σχεδὸν κατὰ μέσον τοῦ στήθους<sup>3</sup>. Προσέτι ἐπὶ τοῦ σαγίου τούτου κατὰ μέσον τοῦ στήθους διακρίνεται ἐρραμμένον σημεῖόν τι, ἐπίμηκες, ὡσεὶ τὸ γνωστὸν παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς «ταυλίον», ἐπιπρόσθετον χρυσοῦφαντον σημεῖον, ὅπερ ἐκάλυπτε σχεδὸν ὅλον τὸν θώρακα καὶ τὸ ὁποῖον συνήθως ἐκάλουν «χρυσόταυλον», «χρυσοσήμαντον», ἀπαράλλακτον ὡς τὸ τῶν Ρωμαίων «*clavus*» ὠρισμένης ἐποχῆς, ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς διακριτικὸν ἔμβλημα τῶν ὑπάτων καὶ πατρικίων· ἐπειδὴ ὅμως τὸ ἐπὶ τῶν χλαμύδων τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων σημεῖον τοῦτο ἦτο τετράγωνον<sup>4</sup> καὶ οὐχὶ ἐπίμηκες, ὁ δὲ προφήτης Δαβίδ παρίσταται φέρων ἐπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐπιμήκη λατινικὸν σταυρόν, ἔπεται ὅτι τὸ σημεῖον τοῦτο δὲν εἶναι τὸ «ταυλίον» τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ἀλλὰ τὸ γνωστὸν «Κυριακὸν σημεῖον»

1. R. Jacquemin «Histoire générale du Costume du IV-XII siècles» Paris 1880.

2. R. Jacquemin ἐνθ' ἄν. pag. 105 pl. 19 — Charles Diehl «Études Byzantines» Paris 1905 p. 119.

3. Ἴδε τὴν διδακτικωτάτην ὑπ' ἔποψιν τῶν παρ' Ἑβραίοις ἀμφιέσεων ἀναλυτικὴν Βίβλον ἐκ τῆς βιβλ. τῆς ἐν Ἀθῶ Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου ὑπ' ἀριθ. 1.

4. R. Jacquemin «Histoire générale du Costume» pl. 1.

τῶν σταυροφόρων<sup>1</sup>. Κρατεῖ δὲ διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῦ χειρὸς ἀνεωγμένον εἰλητὸν κατὰ τὸν ὑπὸ τῆς ἀγιογραφίας παραδεδεγμένον τύπον, τὴν δὲ δεξιὰν αὐτοῦ φέρει ἐπὶ τοῦ στήθους.

Συγκρίνων τις τὴν ἀνάμικτον ταύτην περιβολὴν τοῦ προφήτου Δαβὶδ ἐκ τῶν εἰκόνων τῶν μωσαϊκῶν τοῦ ἐν Βενετίᾳ ναοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου, αἴτινες καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν παρουσιάζουσι κρᾶμα διαφορῶν ἐποχῶν, καὶ ὧν ἐκάστη συνεισφέρει στοιχεῖα δημιουργούμενα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπ' αὐθαιρέτου μαντείας, εὕρισκει τὴν ἀμφίεσιν ταύτην τοῦ προφήτου Δαβὶδ, ἔξαιρουμένου τοῦ βασιλικοῦ διαδήματος, ἀπαράλλακτον σχεδὸν πρὸς ἐκείνην τῶν Ρωμαίων τοῦ VIII αἰῶνος καὶ τῆς τῶν γερουσιαστῶν καὶ μυστικοσυμβούλων τῆς Βενετίας, Γενούης καὶ Φλωρεντίας<sup>2</sup> καὶ κατὰ συνέπειαν οὐδεμίαν ἔχουσαν σχέσιν πρὸς ἀμφίεσιν Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος<sup>3</sup> οὔτε τῆς πρὸ τοῦ VIII αἰῶνος ἐποχῆς, — ὁπότε οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου ἐνεδύοντο εἴτε ὡς Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες, φέροντες τὴν γνωστὴν αὐτῶν στρατιωτικὴν πανοπλίαν, εἴτε τὴν ἐνθρονιστικὴν, φέροντες τὸ λάβαρον, τὴν χρυσοῦν σφραῖραν μετὰ σταυροῦ καὶ τὴν πορφυρᾶν χλαμύδα, υἰοθετηθέντα ἅπαντα ὑπὸ τῶν πρώτων Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ὡς προσόντα τοῦ ἐξόχου αὐτῶν ἀξιώματος, — ἀλλ' οὔτε καὶ τῆς μετὰ τὸν VIII αἰῶνα ἀμφιέσεως, ὁπότε, πάλιν, οἱ αὐτοκράτορες ἔφερον εἴτε τὴν στρατιωτικὴν αὐτῶν ἀμφίεσιν, ὡς εἰκονίζεται Βασίλειος ὁ II ὁ Βουλγαροκτόνος ἐν τῷ γνωστῷ Ψαλτηρίῳ τῆς Βενετίας τοῦ XI αἰῶνος, καὶ ἄλλοι αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου ἐπὶ νομισμάτων χρυσῶν (ἐμφαινόντων ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς αὐτῶν ὄψεως τὴν ἐνθρονιστικὴν αὐτῶν ἀμφίεσιν, ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας τὴν πολεμικὴν αὐτῶν πανοπλίαν), ἐπὶ χρυ-

1. E. A. Sophocles «Greek Lexicon» New-York.

2. R. Jacquemin «Histoire gén. de Costume» p. 21, 41.

3. Εἰκόνες Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων περισφύζονται ἐν χειρογράφοις κώδιξιν, ἐν ψηφιδωτοῖς καὶ τοιχογραφίαις ἐκκλησιῶν, νομίσμασι, χρυσοβούλλοις καὶ ἐν ἄλλοις παντοίοις μικροτεχνήμασιν, ἐν οἷς ἐξέχουσι τὰ ἐλεφάντινα δίπτυχα, ἔχομεν δὲ καὶ τινὰ γλυπτικὰ ἔργα. Εἰς τὰς γνωστὰς μέχρι τοῦδε εἰκόνας τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων τάσσονται καὶ αἱ ἐν τῷ κώδικι τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Ζωναρά α. S. 55, τῆς βιβλ. Estense τῆς Μοδένης, αἴτινες εἰσὶ περὶ τὰς 90 κατὰ τὴν ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις διεθνεῖ ἀρχαιολογικῷ Συνεδρίῳ τοῦ 1905 περὶ τοῦ κώδικος τούτου διακοίνωσιν τοῦ καθηγητοῦ Σπ. Λάμπρου.

σοβούλλων καὶ ἐπὶ μολυβδοβούλλων, εἴτε τὴν ἐνθρονιστικὴν αὐτῶν, συνισταμένην ἐκ σάκκου, σκαραμαγγίου μετὰ λώρου, λαβάρου, εἴτε νάρθηκος, σφαίρας χρυσῆς μετὰ σταυροῦ, εἰλητηρίου ἢ ἀκακίας.

Ἦδη μεταβῶμεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου εἰκόνας τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, ἣτις ἔχει ὧδε: Ὁ αὐτοκράτωρ Δαβίδ κάθεται ἐπὶ θρόνου περιβεβλημένος τὴν ἐπίσημον στρατιωτικὴν αὐτοῦ ἀμφίεσιν, ἣτις συνίσταται ἐκ τῆς πανοπλίας καὶ στέμματος βασιλικοῦ μετὰ προπενδουλίων κατασείστων, κατέχων διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ χειρὸς τὸ γνωστὸν κρινοειδὲς<sup>1</sup> ἔμβλημα τῆς ἰσχύος τῆς δυναστείας τῶν Κομνηνῶν, τὸν Νάρθηκα λεγόμενον<sup>2</sup>, ὡς σύνηθές ἐστι κρατεῖν τὸν βασιλέα καὶ αὐτοκράτορα, ὅταν καὶ τὸ στέμμα φορῇ, τῇ δὲ ἀριστερᾷ βλατίον κώδικι ἑοικὸς, διακριτικὸν ἔμβλημα τῶν βουλευμάτων καὶ τῶν νόμων τῶν ὑπ' αὐτοῦ συντεταγμένων.

Ἐκ τῶν προφανεστάτων καὶ ζωσῶν τούτων ἀποδείξεων τῆς διαφορᾶς ἐν τῇ ἀντιπαραθέσει τῶν δύο τούτων εἰκόνων τοῦ προφήτου Δαβίδ καὶ τοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος πειθόμεθα πληρέστατα, ὡς καὶ πρότερον εἶπομεν, ὅτι ἡ ἐπὶ τῆς ἔμπροσθεν ὄψεως τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου εἰκὼν δηλοῖ οὐχὶ τὸν προφήτην Δαβίδ, ἀλλὰ τὸν βασιλέα καὶ αὐτοκράτορα τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

Ἀλλὰ πρὶν εἰσέτι προβῶμεν εἰς τοῦτο, νομίζω λίαν ἐπίκαιρον, ὡς πάντῃ σπουδαῖον, ἵνα διαλάβω ἐνταῦθα ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν ἀγιολογικῶν μνημείων ἐκείνων, ἐποχῆς καταπτώσεως τῆς καλλιτεχνίας, ἅτινα θεωροῦνται ὡς δυτικῆς προελεύσεως, ἰδίᾳ δὲ προελεύσεως ἐξ Ἰταλίας, καὶ τὰ ὅποια ἡ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἀείποτε ἐθεώρησε καὶ θεωρεῖ ἔκτροπα, αὐθαίρετα καὶ καθόλου ἀπαράδεκτα.

1. J. Sabatier «Description générale de Mon. Byzantines» Paris 1862.

2. Τὸν σχῆμα κρίνου ἔχοντας Νάρθηκα «fleurdelisé» ὡς σύμβολον ἰσχύος εὐρίσκομεν ἐπὶ σφραγίδος Φιλίππου τοῦ Τάραντος υἱοῦ τοῦ Καρόλου II τῆς Ἀνδεγαυίας, βασιλέως τῆς Νεαπόλεως καὶ τιτουλαρίου αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὸ κρινοειδὲς τοῦτο ἔμβλημα τὸ παρέλαβεν ἀκολούθως ἡ δυναστεία τῶν Βουρβόνων. Mélanges d'Archéolog. Byz. par G. Schlumberger Paris 1895 p. 107. — Ch. Daremberg et Edm. Saglio p. 1095; Dictionnaire des antiquités Grecques et Romaines.

Τοιαῦται π. χ. παραστάσεις εἰσὶν ὁ Ἰ. Χριστός, φέρων λευκὸν γένειον ἀπαραλλάκτως ὡς ὁ Μωϋσῆς, ὁ Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος, φέρων στολὴν ῥωμαίου ὑπάτου καὶ κρατῶν ῥομφαίαν, ὁ προφήτης Ἡλίας πίπτων κατὰ γῆς μὲ τοὺς πόδας ἄνω, ὁ Ἰ. Χριστός, ὁ Μωϋσῆς, ὁ Ἄαρὼν καὶ ἄλλοι ἐν ἀρχιερατικῇ ἀμφιέσει, φέροντες μίτρας, ὁ Ἰ. Χριστός φέρων λευκὸν μακρὸν χιτῶνα, νίμβον δόξης μετὰ σταυροῦ καὶ ἀγγέλου πτερά, κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ποτήριον, ὁ Ἰ. Χριστός φέρων βαρέα χρυσοποίκιλτα αὐτοκρατορικὰ ἐνδύματα καὶ λιθοκόλλητον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μίτραν, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ προφῆται, φέροντες σταυροὺς κατὰ τὸ πρότυπον τῆς παραστάσεως τοῦ βασιλέως τῶν Ἰουδαίων ἐκ τοῦ ἐν Βενετία ναοῦ τοῦ ἁγ. Μάρκου, τῆς ὁποίας οὐδ' ὁ συμβολισμὸς αὐτῆς παρουσιάζει ποιάν τινα δικαιολογίαν.

Περὶ τῶν ἐκτρόπων τούτων παραστάσεων ἐγράφησαν πολλὰ καὶ ἐχαρακτηρίσθησαν πάντοτε ὡς αὐθαίρετοι καὶ φαντασιώδεις, κυρίως ὅμως ἐκαυτηρίασεν αὐτὰς ὁ σοφὸς καθηγητῆς τῆς ἐν Πετροπόλει πνευματικῆς Ἀκαδημίας καὶ Διευθυντῆς τοῦ ἐν Πετροπόλει ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου, ὅστις λέγει τάδε: «Πολλάκις μὲν παρατηροῦνται ἐν τῇ ἀγιογραφίᾳ ἀναχρονισμοί, ὡς π. χ. ἐπὶ τῆς εἰκόνης τῆς Ὑπαπαντῆς νὰ ζωγραφίζονται σταυροί, ἀλλὰ νὰ τίθενται σταυροὶ ἐπὶ τῶν ἀμφιέσεων τῶν προσώπων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, προφητῶν κ.τ.λ. ἔστω καὶ ἐπὶ ἀρχιερέων, τὸ τοιοῦτον ἐστὶν οὐ μόνον ἀλλόκοτον καὶ αὐθαίρετον, ἀλλὰ καὶ ὅλως ἀπαράδεκτον ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας, ἀποδεικνύουσι δὲ ὅλαι αἱ τοιαύτης φύσεως παραστάσεις ὅτι δὲν ἀπορρέουσιν αὐταὶ ποσῶς ἐκ χειρῶν ἐξησηκμένων καλλιτεχνῶν τοῦ Βυζαντίου, ἔνθα οὐδαμοῦ ἀπαντῶμεν τοιαύτας ἐκτρόπους παραστάσεις»<sup>1</sup>.

Ἡ πολυσήμαντος αὕτη δήλωσις τοῦ σοφοῦ τούτου ἀνδρὸς ἀρκεῖ, ἔστω δὲ ὡς ἐπισφράγισις τῶν ὅσων μέχρι τοῦδε εἶπομεν καὶ ἀπεδείξαμεν, ὅτι ἄλλως πως εἰκονίζετο παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ὁ προφήτης Δαβὶδ καὶ ἄλλως πως οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες.

Μετὰ τὸ περὶ ἀμφιέσεως ζήτημα τοῦ προφήτου Δαβὶδ μεταβῶμεν εἰς τὸ τοῦ στεφάνου δόξης (nimbus), σπουδαῖον καὶ τοῦτο ζήτημα.

Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος μετὰ πολλῆς πεποιθήσεως φαίνεται δια-

1. Ν. Ποκρόβσκη «Τοιχογραφίαι τῶν ἀρχαίων ναῶν», ἐν Πετροπόλει 1890 σελ. 47.

κηρύττων ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ, ὅτι «ἡ εἰκὼν τοῦ μολυβδοβούλλου ἀνα-  
 »γνωρίζεται ὡς παριστῶσα τὸν βασιλέα καὶ προφήτην Δαβὶδ ἐκ τοῦ  
 »στεφάνου δόξης ἢ ἄλω (nimbus) τοῦ περιβάλλοντος τὴν κεφαλὴν  
 »αὐτοῦ».

Εἰς ἀπάντησιν τῆς πάντῃ ἀδοκίμου ταύτης εἰσηγήσεως τοῦ κ.  
 Κωνσταντοπούλου πρῶτον μὲν διαβεβαιοῦμεν αὐτὸν ὅτι ἐπὶ τοῦ ἡμε-  
 τέρου μολυβδοβούλλου στεφάνη δόξης δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' οὐδὲ φαίνε-  
 ται ὅτι ὑπῆρχε τοιαύτη, δεύτερον δὲ ὅτι καὶ ἐὰν ὑπῆρχε τοιαύτη στε-  
 φάνη δόξης, οὐδόλως ἄπορον ἐστὶ τὸ τοιοῦτον, καθότι ἔχομεν πλεῖστα  
 ὄσα μνημεῖα, εἰκονίζοντα Ρωμαίους καὶ Βυζαντινοὺς αὐτοκράτορας  
 φέροντας τὸν στέφανον δόξης, ὡς π. χ. ἐπὶ νομισμάτων, ἐπὶ χρυσο-  
 βούλλων, ἐπὶ μολυβδοβούλλων, ἐπὶ ἐγκαυμάτων, ἐπὶ διπτύχων καὶ ἐπὶ  
 παντοίων ἄλλων μνημείων.

Οἱ Βυζαντινοὶ ἰδίως αὐτοκράτορες ὡς κατατασσόμενοι ὑπὸ τῆς ἐκ-  
 κλησίας εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἁγίων ἐπιλοφοροῦντο συνήθως διὰ τοῦ  
 ἁγίου, θεῖου, ἱεροῦ, καὶ οὐ μόνον οἱ ἴδιοι ἐπιλοφοροῦντο οὕτως, ἀλλὰ  
 καὶ τὰ πρὸς χρεῖαν αὐτῶν ἀντικείμενα, δι' ὃ εἴθιστο ἵνα εἰκονίζονται  
 ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ μέχρι τοῦ τελευταίου  
 Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος, φέροντες ὡς στολισμὸν τῆς δόξης καὶ ἁγιω-  
 σύνης αὐτῶν τὸν στέφανον (nimbus), τὴν συνήθειαν δὲ ταύτην τοῦ  
 εἰκονίζειν τὰς ἐστεμμένας κεφαλὰς μετὰ στεφάνου δόξης παρέλαβον  
 καὶ οἱ πρῶτοι βασιλεῖς τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀρμενίας, τῆς Οὐγγαρίας,  
 τῆς Βουλγαρίας, τῆς Πολωνίας καὶ ἄλλοι.

Μὴ ἐπιθυμοῦντες ἵνα εἴπωμεν πλεῖονα περὶ τοῦ ζητήματος τού-  
 του, παραπέμπομεν τὸν κ. Κωνσταντόπουλον ἵνα μελετήσῃ τὰς περὶ  
 τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀναριθμήτους πηγὰς<sup>1</sup>.

1. L. Stefani, Nimbus und Strahlenkranz in den Werken der alten Kunst, Petersburg 1859. — J. Sabatier, Description générale des Monn. Byz. Paris 1862 t. I p. 31-33, pl. VII, 2, 26, pl. IX, 2, pl. XI, 19, 20, 22, pl. XII, 6, pl. XXII, 1, 2, 4, 11, pl. XXIV, 9, pl. XXVI, 21, 23, 24, 25, 26, pl. XXVII, 26; t. II, pl. LXII, 17, pl. LXIII, 7, 8, 9, 10, 11, 19, 20. — Ch. Daremberg et Saglio, Dictionnaire des Antiq. Gr. et Rom. sous le mot «nimbus» p. 84-85. — Charles Diehl, Etudes Byz. p. 112, 115, 117, 119, 121, 123, 139, 149. — G. Schlumberger, Sigillographie de l'Emp. Byz. p. 130, 425. — G. Schlumberger, Mélanges d'Archéolog. Byz. p. 186, pl. X, 3, 264. — N. Kov-

Βαίνοντες περαιτέρω παρατηροῦμεν καὶ αὐθις ὅτι ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, ζητῶν ἵνα φανῆ πειστικώτερος ἐν τῷ δισχυρισμῷ αὐτοῦ, ὅτι ἢ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου εἰκῶν δὲν παριστᾷ τὸν αὐτοκράτορα Δαβίδ, εἶπεν ὅτι ἀναδρομή τις εἰς τὰ μολυβδόβουλλα ἄλλων βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ἐν οἷς ἀπεικονίζονται οὗτοι, θὰ πείσῃ ἡμᾶς, ὅτι «οὐδέποτε εὔρηται ἐν αὐτοῖς μόνον ἢ εἰκῶν τοῦ θνητοῦ βασιλέως, ἀλλὰ πάντοτε, ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὄψεως εἰκονίζεται ἱερὸς τύπος συνήθως ὁ Ἰησοῦς καὶ σπανιώτερον ἢ Θεοτόκος» καὶ πρὸς τοῦτο ἔφερε παράδειγμα ἐκ τοιούτων μολυβδοβούλλων, δὲν ἔφερον ὁμως οὐδὲ ἐν μολυβδόβουλλον ἢ χρυσόβουλλον βασιλικόν, ἐπὶ τοῦ ἐνὸς μὲν μέρους τοῦ ὁποίου νὰ παρίσταται ὁ εἰκονιζόμενος αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου, ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας ὄψεως τῆς σφραγίδος αὐτοῦ ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ ἅγιος, ὃν τύπον ἐπιζητεῖ νὰ εὔρη νῦν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου.

Ἀπαντῶντες εἰς τὸν δισχυρισμὸν τοῦτον τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου ἀπεδείξαμεν αὐτῷ ὅτι εἰ καὶ ἡ συνήθεια αὕτη παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς φαίνεται μὲν ἐν τισιν ἐπιπολάζουσα, οὐχ ἦττον ὁμως ἔχει καὶ αὕτη καὶ τὰς ἐξαιρέσεις αὐτῆς, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τούτου προσηγάγομεν αὐτῷ δεκάδας ὀλοκλήρων βυζαντινῶν βασιλικῶν μολυβδοβούλλων, ἐν οἷς ἀπεικονίζονται μὲν Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες, οὐδεὶς ὁμως ἐπὶ τῆς ἐτέρας αὐτῶν ὄψεως εἰκονίζεται ἱερὸς τύπος.

Εἰς ταῦτα πάντα ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἀπήντησε μὲν, ἀλλὰ δι' ὑπεκφυγῶν, διότι ἡμεῖς, ἐρειδόμενοι μόνον εἰς τὰ γραφόμενα αὐτοῦ,

δακῶφ Ἱστορία τῶν μνημείων τῶν Βυζαντινῶν ἐγκαυμάτων Πετρούπολις σελ. 128 εἰκῶν 25. — Σπ. Λάμπρου Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος τ. Γ', σελ. 768, 801, 817, τ. Ε', σελ. 65, 248, 299, 301, 307, 425, 479. — Κώδ. Εὐαγγελίου ἐθν. βιβλ. Παρισίων ὑπ' ἀριθ. 64. — Κώδ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Παρ. βιβλ. Coisl. ὑπ' ἀριθ. 79. — Κώδ. Ὁμ. Ἰακώβου Βατικαν. βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 1126. — Κώδ. Ὁμ. Ἰακώβου Παρισ. βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 1208. — Κώδ. Παρισ. βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 139. — Δελτίον βον τεῦχος Β' τῆς Χριστιαν. Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας, εἰκῶν Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου. — Σπ. Λάμπρου, Νέος Ἑλληνομνήμων τ. Γ' τεῦχος Β' σελ. 242 πίν. Α'. — G. Schlumberger, Nicéphore Phocas Paris 1890 p. 304, 365, 369. — Cohen, Monn. Imp. VI. — Waddington, Inscript. de Syrie. — Eckhel, Doct. num. VIII. — Froehner, Médaillons de l'Emp. Romain. — Mommsen, op. cit. II, III. — Caylus, Numismatica. — Maden : Num. Chron. t. XVIII κλπ.

ἀπηντήσαμεν ὅτι ἔπρεπεν· νῦν ὅμως ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ζητῶν διέξοδον ὑπεκφεύγει λέγων ὅτι ἡμεῖς παρενοήσαμεν ὅσα αὐτὸς ἔγραψε (μᾶλλον ὅσα αὐτὸς γράφων ἐνόει) περὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν μολυβδόβουλλων, καὶ παραπέμπων ἡμᾶς εἰς τὸ περὶ τῶν βασιλικῶν σφραγίδων κεφάλαιον τῆς Σιγιλλογραφίας τοῦ G. Schlumberger, διατείνεται ὅτι ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν τὰ λεγόμενα αὐτοκρατορικὰ μολυβδόβουλλα.

Ἀπαριθμῶν δὲ κατὰ τὸ φαινόμενον τὰ ὑφ' ἡμῶν προσαχθέντα ἐν τῇ μελέτῃ ἡμῶν εἰς ἀναίρεσιν τῶν λεγομένων του βυζαντινὰ μολυβδόβουλλα, ἐν οἷς εἰκονίζονται Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες, εὕρισκει, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅτι τὰ προσαχθέντα μολυβδόβουλλα, καίτοι φέρουσι τὴν εἰκόνα τοῦ αὐτοκράτορος, δὲν δύνανται ὅμως νὰ ὀνομασθῶσι μολυβδόβουλλα βασιλικά — ὡς ἐὰν θὰ ἠδύνατο ἕκαστος κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῶ νὰ ἐπιθέτῃ ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ σφραγίδος τὴν ἱερὰν εἰκόνα τοῦ αὐτοκράτορος, — ἀφ' ἑτέρου δέ, ἑτέρας σφραγιδας ὑφ' ἡμῶν προσαχθείσας, ὡς ἀνηκούσας εἰς Φράγκους βασιλεῖς τοῦ Βυζαντίου, ἀποδοκιμάζει καὶ ἄλλας τὰς ἀποσιωπᾶ ὀλοτελῶς, διότι αὗται ἀντιβαίνουν ἢ καὶ ἀνατρέπουσιν ἄρδην τὰς εἰσηγήσεις αὐτοῦ. Οὕτως ἀπεσιώπησε τὸ βασιλικὸν μολυβδόβουλλον τὸ παριστῶν τὸν αὐτοκράτορα Νικηφόρον καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἀρτάβαζον, ἀμφοτέρους ἐν προτομῇ καὶ ἀμφιέσει βασιλικῇ (Sigillographie p. 420). Τὸ βασιλικὸν μολυβδόβουλλον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ τοῦ ἐγγόνου αὐτοῦ Κωνσταντίνου, ἔνθα παρίσταται ἐπὶ μὲν τῆς ἔμπροσθεν ὄψεως αὐτοῦ ὁ αὐτοκράτωρ « Ἀλέξιος Δεσπότης ὁ Κομνηνός », ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας ὄψεως εἰκονίζεται ὁ ἐγγονος αὐτοῦ « Σεβαστὸς Κωνσταντῖνος », ἀμφότεροι περιβεβλημένοι τὴν ἐπίσημον αὐτῶν βασιλικὴν ἀμφίεσιν (G. Schlumberger Mélanges d'Arch. Byz. p. 263-264). Ἐπίσης δὲ ἀπεσιώπησε τὸ ἕτερον μολυβδόβουλλον τοῦ βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ τὸ ὑπὸ τοῦ Dorigny ἐκδοθὲν (Sigillographie p. 425). Συνεπῶς αἱ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου παταγώδεις καὶ μεθ' ὑπεκφυγῶν εἰσηγήσεις τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου δὲν δύνανται παντάπασιν ἵνα ἔχωσι λόγον ὑποστάσεως.

Ἐπιληφθῶμεν νῦν τοῦ ζητήματος τῆς ἐπιγραφῆς κύκλω τοῦ αὐτοκράτορος· αὕτη ἐξ ἀριστερῶν λέγει: « ὁ βασιλεὺς » καὶ ἐκ δεξιῶν

Κ Δ  
 Π Δ Δ. Τὰ γράμματα ταῦτα ἀνέγνωμεν «Κ(αὶ) Δ(ὐτοκράτωρ) Τραπεζοῦντος Δαβίδ»· ἐνταῦθα ἐμμείνωμεν ἐπὶ βραχύ· τὸ Κ δὲν δύναται ποσῶς νὰ ἦ Κ Δ(1), τοιοῦτον τρόπον ἀναγνώσεως ἐν συνεπτυγμέναις γραφαῖς, ἐλλείποντος μάλιστα τοῦ Ι, οὐδαμοῦ εὐρίσκομεν, διὰ τοῦτο, ὡς ἐν μεγάλῃ συμπτύξει γεγραμμένον ἀνέγνωμεν Κ(αὶ) Δ(ὐτοκράτωρ), ἀφοῦ μάλιστα τοιαύτας συμπτύξεις «πηχναίων» ὀνομάτων, ὡς ἀποκαλεῖ ταῦτα ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἔχομεν πολλὰς ἄλλας καὶ μάλιστα καὶ ἐπὶ μολυβδοβούλλων καὶ νομισμάτων<sup>1</sup>, ὡς π. χ. εἰς τὴν λέξιν «βασιλεὺς» «βασιλικὸς» διὰ μόνου τοῦ γράμματος Β, εἰς τὴν λέξιν «πατριάρχης» διὰ τοῦ γράμματος Π καὶ πολλὰ ἄλλα, μάλιστα δὲ ἐν ἐπιγραφαῖς εὐρίσκονται πλεῖσται ὅσαι τοιαῦται γραφαὶ δι' ἑνὸς καὶ μόνου γράμματος, ἀφοῦ καὶ αὐτὴ ἡ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐπιγραφή συνίστατο κατὰ τὸν Προκόπιον ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου ἀπλοῦ ἰῶτα, ὃν τρόπον γραφῆς τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ εὐρίσκομεν καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς.

Οὗτος λοιπὸν ἦν ὁ τίτλος, μᾶλλον τὸ πρῶτον μέρος τοῦ τίτλου τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος.

Περὶ τοῦ μονογραφήματος ΠΠ εἶπομεν ἱκανὰ ἐν τῇ προηγουμένῃ ἡμῶν πραγματείᾳ, ἀποδείξαντες διὰ πλείστων παραδειγμάτων, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀναγνωσθῆῖ προφήτης, ἐλλείπει δὲ τὸ σχῆμα τοῦ Φ ἐντὸς τῶν δύο σκελῶν ΠΠ, ἔνθα καὶ ὁ τόπος ὑπῆρχε.

Τοῦτο ἐνόησε καὶ ὁμολόγησε σιωπηρῶς, ἐννοεῖται, ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, ἀλλ' ἐξ ὁμοίων λόγων κινούμενος ζητεῖ ὑπεκφυγὴν καὶ ταύτην εὐρίσκει εἰς τὴν παράλειψιν τοῦ χαρακτοῦ, ὅστις ἐξ ἀβλεψίας ἢ ἀμελείας ἢ ἐλλείψεως χώρου παρέλειψε νὰ χαραξῆῖ τὸ Φ ἐντὸς τῶν σκελῶν, ἐν ᾧ ἐπὶ πολὺ σμικροτέρων τοιούτων μονογραφημάτων τὸ Φ δὲν λείπει<sup>2</sup>. Ἀλλ' εἶναι λύσις αὕτη; διὰ τοιούτων ὑπεκφυγῶν οὐδόλως λύονται ζητήματα. Ὁ χαρακτοῦ εἰς τὰ τυπικὰ καὶ ἀναλλοίωτα, μάλιστα δὲ ἐπὶ σφραγίδων, φερουσῶν ἐπίσημον χαρακτῆρα, ὡς ἡ σφρα-

1. G. Schlumberger, «Sigillographie de l'Emp. Byz.» p. 221, 589 — J. Sabatier «Mon. Byz.» t. II pl. LXVII, 13.

2. G. Schlumberger, Mélanges d'Archéologie Byz. p. 33. — Gazette archéologique Paris 1883 t. VIII, p. 303, pl. L, n° 14. — G. Schlumberger, L'Épopée Byz. 3me partie p. 521, 697.

γίς τοῦ βασιλέως, δὲν ἠδύνατο ἵνα παραλείψη βεβαίως ἐν ψηφίον, τοῦ ὁποίου ἡ ὑπαρξίς κέκτηται τοιαύτην μεγάλην σημασίαν ἐν τῇ ἐννοίᾳ. Τί μένει λοιπὸν ἐκ τούτων; ὅτι ἡ συνεπτυγμένη γραφή ππ περιέχει τὰ τρία ἀπαιτούμενα γράμματα τῆς λέξεως Τ. Ρ. Π. = Τραπεζοῦντος<sup>1</sup>, ὅτι δὲ εἰσὶ τρία μᾶλλον τὰ γράμματα ἐν τῷ μονογραφήματι τούτῳ, ἢτοι Τ. Ρ. Π. ἢ Π. Τ. Ρ. φαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι ἀπαντῶσι ταῦτα, ὡς εἶπομεν, ἐν τῇ λέξει τροπάριον, τρόπαιον, τράπεζα καὶ ἐν τῇ λέξει ππΙΑΡΧΗΣ = πατριάρχης.

Τὸν ἐπίσημον τίτλον τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Τραπεζοῦντος ὑπεδείξαμεν πρότερον ἡμεῖς τῷ κ. Κωνσταντοπούλῳ, ὥστε εἶναι περιττὸν ἵνα ἐπαναλαμβάνη τοῦτον καὶ δι' ἄλλων μαρτυριῶν, ὡσεὶ μὴ ἐγινώσκομεν τοῦτο (βεβαίως οὐχὶ πρὸς ἐπίδειξιν γνώσεων, ἅς δὲν ἀρνούμεθα τῷ ἐλλογίμῳ κ. Κωνσταντοπούλῳ), προσεθέμεθα ὅμως, ὅτι πλὴν τοῦ ἐπισήμου τίτλου ἐν τῇ κοινῇ χρήσει τοῦ λαοῦ, τῶν συγγραφέων καὶ ἄλλων λογίων ἐν ἐγγράφοις δημοσίαις συνήθης τίτλος ἦν «ὁ βασιλεύς», «ὁ ἅγιος βασιλεύς», «ὁ αὐτοκράτωρ Τραπεζοῦντος», ὡς λέγουσι συνήθως «οἱ αὐτοκράτορες τῆς Ῥώμης», «οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου», «εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Βυζαντίου», οὕτως ἔλεγον «οἱ βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες τῆς Τραπεζοῦντος», «εἰς τὰ βασίλεια τῆς Τραπεζοῦντος». Ἴδου δὲ καὶ τινὰ παραδείγματα ἐκ πολλῶν:

ἌΟ Νικηφόρος Γρηγορᾶς λέγει «ἡγεμόνες Τραπεζουντίων», «ἡγεμονία Τραπεζουντίων», «τὰ βασίλεια Τραπεζοῦντος», «Εἰρήνη ἡ βασιλὶς τῶν Τραπεζουντίων», «Βασίλειος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλεξίου τὴν τῶν Τραπεζουντίων ἡγεμονίαν διαδεξάμενος»<sup>2</sup>. ἌΟ Χαλκοκονδύλης, ὁ Δούκας καὶ ὁ Φραντσῆς πάντες καλοῦσι τοὺς Μεγάλους Κομνηνοὺς ὑπὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα «βασιλεῖς τῆς Τραπεζοῦντος». Προσέτι ὁ γνωστὸς ἱστορικὸς Haithon, ὁ Clavijo, ὁ Muratori, ὁ Leunclavius, ἡ «Turcograecia», ὁ Ἀκροπολίτης, Δωρόθεος ὁ Μονεμβα-

1. Κατὰ περίεργον συγκυρίαν παρατηρεῖται ὅτι ὅλα τὰ περὶ τὸ 350 π. Χ. ἀναγόμενα καὶ σφζόμενα νομίσματα τῆς Τραπεζοῦντος φέρουσι *τρίπουν* σημεῖον = τράπεζαν προσομοιάζουσαν τῷ Γοτθικῷ κεφαλαίῳ γράμματι ΠΠ = ταῦ καὶ τὴν γραφὴν τοῦ ὁποίου ὡς Τ παρεδέχθησαν καὶ οἱ Ῥῶσοι κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς χρήσεως παρ' αὐτοῖς τοῦ πολιτικοῦ ἀλφαβήτου.

2. Ν. Γρηγορᾶς ἔκδ. Βόννης Α' 148-149, 536, 550, Β' 678, 683.

σίας<sup>1</sup>, ὁ Καντεμίρης, ὁ Saadeddin, ὁ Πανάρειος<sup>2</sup> πάντες καλοῦσι τοὺς Μεγάλους Κομνηνοὺς βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορας τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τὸ βασίλειον αὐτοκρατορίαν τῆς Τραπεζοῦντος, «Imperio di Trabisonda». Ὁ Λαόνικος<sup>3</sup> φέρει πολλὰ ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ ἐπιστολάς, αἵτινες καλοῦσι τοὺς Μεγάλους Κομνηνοὺς βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορας Τραπεζοῦντος, ὁ Wadding<sup>4</sup> «Joannem Comnenum Imperatorem Trapezuntii», «Imperatoris Trapezundarum»<sup>5</sup>, «Imperatoris Trapezundini»<sup>6</sup>, ἐξ ἐπιγραφῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει: «τὴνδε περικαλλῆ τοῦ ἁγίου Διονυσίου μονὴν ἔκτισεν ὁ αἰοίδιμος βασιλεὺς Τραπεζοῦντος Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς ἐπὶ ἔτος Χριστοῦ αἰπ' (1380)», Θεόδωρος ὁ Γαβραῆς «ἐψάλλοντο ἐν ᾧ χρόνῳ ὑφίστατο ἡ αὐτοκρατορία Τραπεζοῦντος ἐν ἰδίῳι ναοῖς τῆς ὁμωνύμου αὐτῆς πρωτευούσης πόλεως»<sup>7</sup>.

Ὡστε καὶ ἡλίου φαινότερον, ὅτι οἱ Μεγάλοι Κομνηνοὶ φέροντες τὸν περιεκτικὸν τίτλον τῆς αὐτοκρατορίας των «βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες τῆς Τραπεζοῦντος» οὐδόλως ἐμείουν τὰ κυριαρχικὰ αὐτῶν δικαιώματα, διότι αὐτοκρατορίαν Τραπεζοῦντος λέγοντες δὲν ἐνόουν ποσῶς τὴν πόλιν Τραπεζοῦντος, ἥτις ἦτο ἀπλῶς καὶ μόνον ὁμώνυμος τῆς αὐτοκρατορίας πρωτεύουσα<sup>8</sup>.

1. Synopsis Hist. p. 533 ed. 1631 «τὸν δὲ βασιλέα Τραπεζοῦντος Κύρ Δαβίδ»

2. Χρονικὸν «Περὶ τῶν τῆς Τραπεζοῦντος βασιλέων μεγάλων Κομνηνῶν».

3. Λαόνικος Βιβλ. II καὶ IX.

4. T. V p. 254-291. Spand. Annal. Eccles. ad. ann. 1291.

5. Consilium Basil. et Florent. pag. Colon. 1551.

6. Ducange Fam. August. Byz. p. 160 ed. Venet.

7. Βυζαντινὸν Χρονικὸν «Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Τραπεζοῦντος» ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως τ. XII σελ. 133-134, Πειρούπολις 1906.

8. Original-Fragmente, Chroniken, Inschriften und anderes Materiale zur Geschichte des Kaiserthums Trapezunt von D. J. Ph. Fallmeyer: Abhandlungen d. III Cl. d. Ak. d. Wiss. III Bd. Abth. III, σελ. 145 ἐν ὑποσημειώσει ἐκ τοῦ Eugenicus Mss. R. 1 C. pag. 179 recto: «ἡ αὐτὴ Τραπεζοῦςδε, ἡ πόλις ὅλη καθ' αὐτὴν καὶ ἀκρόπολις, οὐ τῶν περὶ αὐτὴν μόνον ἀγρῶν καὶ θείων σηκῶν, καὶ τῶν τερπνῶν προαστείων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξω καὶ ἀπωτέρω πολισμάτων αὐτῆς καὶ κωμῶν καὶ ξυμπάσης ἀπλῶς τῆς περιοικίδος ἤδη καὶ τῶν ἀντιπέραν ἐνίους, ὅσους κόσμος τὸ ἀπὸ Χριστοῦ καλεῖσθαι». Ἐπίσης: Mss. Venet. fol. 158 verso lin. 6.

Ὁ μητροπολίτης Τραπεζοῦντος Ἰωσήφ περὶ τὰ μέσα τοῦ ΧΙΥ αἰῶνος λέγει: «Περὶ τῶν συσσήμων Ἀλεξίου τοῦ Μεγάλου Κομνηνοῦ τὰ τῆς βασιλείας τῶν Τραπεζουντίων σκῆπτρα ὁ ἐν βασιλεῦσι διαδέχεται περιφανέστατος καὶ ἀξιάγαστος Ἀλέξιος»<sup>1</sup>. Ὁ μητροπολίτης Τραπεζοῦντος Ἰωάννης Λαζαρόπουλος ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Εὐγενίου λέγει<sup>2</sup>: «Βασίλειος αὐτοκράτωρ Τραπεζοῦντος 1333-1340»· ὁ αὐτὸς «τόνδε Τραπεζοῦντος ἄρχειν λαχόντα εἰδῶς, ὡς οὐκ ὄφειλεν, ἀφελῆ τε καὶ χαῦνον γέροντά τε καὶ ἄπαιδα Μιχαὴλ τὸν Κομνηνὸν ἀναλαμβάνει τὸν τῆς αὐτῆς Τραπεζοῦντος ἀξίως κληροῦχον ἀρχῆς ἄξιον εἶναι τὸν Μέγαν Κομνηνὸν Ἀλέξιον» καὶ «ἄρξει δὲ Τραπεζοῦντος Ἀλέξιος», «Ἀλέξιος αὐτοκράτωρ Τραπεζοῦντος 1349-1390».

Οἱ πατριάρχαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀποτεινόμενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἔλεγον «βασιλεῦ τῆς Τραπεζοῦντος καὶ πάσης Λαζικῆς»<sup>3</sup>.

Ἐν ἐπιστολῇ Ἰωάννου ΧΧΙΙ πάπα Ῥώμης, ἀπολυθείση κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1329 ἔτους καὶ ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξιον ἀναγινώσκομεν τήνδε τὴν ἐπιγραφὴν:

«Magnifico viro Trapezundarum Imperatori Gratiam in praesenti que perducatur ad Gloriam in futuro»<sup>4</sup>.

Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος δυσχυρίζεται ὅτι οἱ Μεγάλοι Κομνηνοὶ «ἔχοντες ἔδραν τὴν πόλιν Τραπεζοῦντα ἐκάλουν ἑαυτοὺς βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορας Ἀνατολῆς», καὶ ἀκολούθως ὅτι δῆθεν «ἐκ τῶν ἐπισήμων μνημείων ἐξάγεται ὅτι οὗτοι δὲν ἐκάλουν ἑαυτοὺς βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορας Τραπεζοῦντος» καὶ ὅτι ἐπομένως, προσθέτει ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, «ἂν τὸ μολυβδόβουλλον ἀνῆκεν ὄντως εἰς τὸν τελευταῖον Κομνηνὸν Τραπεζοῦντος Δαβίδ, ἐν αὐτῷ οὗτος θ' ἀπεκἀ-

1. Fontes Historiae Imperii Trapezunteni Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως Πετρούπολις 1897 σελ. 59.

2. Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως ἐνθ' ἀν. σελ. 134-136.

3. «Περιπόθητε συμπέθερε τοῦ κρατίστου καὶ ἁγίου μου αὐτοκράτορος, εὐγενέστατε, ἐνδοξότατε, ἀνδρικότατε, φρονιμώτατε Βασιλεῦ τῆς Τραπεζοῦντος καὶ πάσης Λαζικῆς ἐν ἁγίῳ πνεύματι ποθεινότατε υἱὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος κῦρ Μαρουήλ Μέγα Κομνηνὸν...». Acta Patriarchatus Constantinopolitani Fr. Miklosich τ. II σελ. 541-543.

4. J. Ph. Fallmerayer, Geschichte des Kaiserthums von Trapezunt p. 266 München 1827.

»λειτο βασιλεὺς Ἀνατολῆς», διότι, λέγει, «θὰ ἀπετέλει αὐτόχρομα ἄρ-  
»νησιν τῶν κυριαρχικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων, ἂν ὠνόμαζον ἑαυτοὺς  
»βασίλεις Τραπεζοῦντος». Ὅτι δὲ ὁ δισχυρισμὸς οὗτος τοῦ κ. Κων-  
σταντοπούλου εἶναι ἀβάσιμος, ὅτι πολλάκις οἱ Μεγάλοι Κομνηνοὶ  
ἐκάλουν ἑαυτοὺς ἐν ἐπισήμοις ἐγγράφοις βασιλεῖς Τραπεζοῦντος, φέ-  
ρομεν πρὸς ἔνδειξιν ἐπιγραφὴν τοῦ βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος τῆς  
Τραπεζοῦντος Ἰωάννου τοῦ Μεγάλου Κομνηνοῦ ἐξ ἐπιστολῆς αὐτοῦ  
πρὸς Εὐγένιον IV τὸν πάπαν Ῥώμης ὑπὸ ἡμερομηνίαν 18 Ὀκτω-  
βρίου 1434, δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ Mansi εἰς τὰ αὐτοῦ «Acta  
Concil Florentin ad annum 1434» καὶ ἐχούσης οὕτω :

«Τῷ Ἀγιωτάτῳ καὶ Μακαριωτάτῳ ἐν Χριστῷ Πατρὶ καὶ Κυρίῳ  
»Εὐγενίῳ IV ἄκρῳ Ἀρχιερεῖ τῶν Ῥωμαίων Σεβασμιωτάτῳ — Ἰωάν-  
»νης ὁ Μέγας Κομνηνὸς ἐλέῳ Θεοῦ Αὐτοκράτῳ Τραπεζοῦντος».

Ἐπίσης καὶ ἰδίαν ὁμολογίαν τοῦ βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος τῆς  
Τραπεζοῦντος Δαβὶδ τοῦ Κομνηνοῦ ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐκ-  
λαμπρότατον Δοῦκα τῆς Βουργουνδίας ἔχουσαν οὕτω :

«Ego David Imperatore Trapezundarum . . . »<sup>1</sup>.

Μεταβαίνοντες εἰς τὸ ἀξίωμα ὅτι «ὁ μόνιμος καὶ σταθερὸς τύπος  
»τῆς ἐπιγραφῆς τῆς συνδεούσης εἰκόνα αὐτοκράτορος εἶναι τοιοῦτος  
»ἤτοι προηγεῖται τὸ κύριον ὄνομα καὶ ἔπεται ὁ τίτλος», παρατηροῦμεν  
ὅτι δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ τοιοῦτον ὡς κανὼν, διότι ἔχομεν καὶ  
παραδείγματα, ἐν οἷς προηγεῖται ὁ τίτλος καὶ ἔπεται τὸ ὄνομα. Οὕτως  
ἐπὶ τῆς λαμπρᾶς εἰκόνας τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ ἐκ τῆς Μαρκιανῆς βι-  
βλιοθήκης, ἣν ἐπιτυχέστατα μετέδωκεν ἡμῖν ὁ κ. Σπ. Λάμπρος ἐν τῷ  
«Νέῳ Ἑλληνομνήμονι» αὐτοῦ (τόμ. Α', τεῦχος α', σελ. 61), σφύζεται  
ἐπιγραφὴ τοῦ αὐτοκράτορος, ἔχουσα ὡς ἀκολουθῶς :

«Ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ Πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτῳ Ῥωμαίων  
»Νικηφόρος Φωκᾶς . . . ».

Ὁ τύπος οὗτος τῆς ἐπιγραφῆς τῶν αὐτοκρατόρων εἶναι τύπος  
πάντων τῶν Ῥωμαίων καὶ χριστιανῶν βασιλέων Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως·  
οὕτως ἐντὸς τοῦ ὑπερθύρου τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς Τραπεζοῦν-  
τος ἀναγινώσκομεν τίτλον αὐτοκρατορικὸν ἀρχόμενον οὕτως : «Αὐτο-

1. J. Ph. Fallmerayer ἐνθ' ἄνωτ.

κράτορι Καίσαρι Γαίῳ Αὐρηλίῳ Βαλερίῳ Διοκλητιανῶ κλπ.»· ἑτέραν ἐπιγραφὴν ὑπεράνω τῆς ἀνατολικῆς πύλης τοῦ τείχους τῆς Τραπεζοῦντος τοῦ 543 ἔτους ἔχουσιν ὧδε: «ἐν ὀνόματι τοῦ Δεσπότη ἡμῶν ΙΧ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Φλάβιος Ἰουστινιανός, Ἀλαμανικός, Γοθθικός, Γερμανικός, Φραγκικός, Ἀντικός, Ἀλανικός, Οὐανδαλικός, Ἀφρικανός, εὐσεβής, ἔνδοξος, νικητής, τροπαιοῦχος, ἀεισέβαστος Αὐγούστος», οἷα ἐπιγραφὴ ἐπετίθετο καὶ ἐπὶ ἐπισήμων αὐτοκρατορικῶν ἐγγράφων τοῦ Ἰουστινιανοῦ<sup>1</sup>. Ἑτέρα ἐπιγραφὴ ἐπὶ τῆς πύλης τοῦ κυρίως ναοῦ τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐν Τραπεζοῦντι ἔχει ὧδε: «Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Φλ. Ἰουστινιανός, εὐσεβής, νικητής, τροπαιοῦχος, Μέγιστος, ἀεισέβαστος Αὐγούστος παρέσχετο ἰνδ. Ε', ἔτους VΠ' = 480» (χρονολ. Τραπεζοῦντος) καθ' ἡμᾶς 524 ἔτος· ἑτέρα ἐπιγραφὴ: «Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Φλαύιος Λέων, εὐσεβής, εὐτυχής, ἔνδοξος, νικητής, τροπαιοῦχος, ἀεισέβαστος Αὐγούστος, πιστὸς βασιλεύς»<sup>2</sup>. ἑτέρα ἐπιγραφὴ ἐπὶ λευκοτάτου μαρμαρίνου διαζώματος ἐπὶ τοῦ πέμπτου Πύργου ἀπὸ τῆς Χρυσῆς Πύλης τῆς Κωνσταντινουπόλεως: «πᾶσι Ῥωμαίοις Μέγας Δεσπότης Ῥωμανός». Ἐπὶ τῆς Χρυσῆς Πύλης τῆς Κωνσταντινουπόλεως «Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Φλαύιος Κωνσταντῖνος μέγιστος, εὐσεβής, εὐτυχής Αὐγούστος κλπ.». Ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς Τραπεζοῦντος ἐπιγραφὴ ἀναγομένη εἰς τοὺς χρόνους Ἀλεξίου τοῦ Γ' 1349-1390 «Πιστὸς Ἑώας καὶ Περαιτίας Ἄναξ Κομνηνὸς Ἀλέξιος ἐν Χριστῶ Μέγας». Ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας ἐν τῷ ναῶ τῆς Θεομήτορος βυζαντινὴ παράστασις, εἰκονίζουσα ἐν τῷ μέσῳ τὴν Θεοτόκον, ἔχουσιν ἐξ ἀριστερῶν τὸν Πατρίκιον Νικηφόρον, ἐκ δεξιῶν γονυκλινῆ τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον, ἴσως τὸν Ζ', μετ' ἐπιγραφῆς: «Ἄναξ κραταιὸς Δεσπότης Κωνσταντῖνος». Αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν αὐτοκρατόρων Ἀρκαδίου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Θεοδοσίου II, Λέοντος τοῦ I καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ Τιβερίου V καὶ Ἀνσιμάρου, Ἰουστίνου, Ἀναστασίου II καὶ πολλῶν ἄλλων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων Ῥώμης καὶ Βυζαντίου, διετήρησαν ὁμοιόμορφον τύπον ἐπιγραφῆς ἀρχόμενον οὐχὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ αὐτοκράτορος, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνό-

1. J. Sabatier «Mon. Byz.» t. A' p. 77.

2. J. Sabatier ἐνθ' ἄνωτ.

ματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ τίτλου, εἴτε ἀπ' εὐθείας, μόνον ἐκ τοῦ τίτλου αὐτῶν ἀρχόμενον.

Ἐπὶ νομίσματος Ἀλεξίου Κομνηνοῦ Α' βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος 1204-1222 ὑπάρχει ἐπιγραφή «Καῖσαρ ὁ Μέγας Ἀλέξιος»<sup>1</sup>. Τοιοῦτον τύπον ἐπιγραφῆς ἐπὶ τῶν νομισμάτων αὐτῶν ἔφερον καὶ οἱ πρὸ Χριστοῦ βασιλεῖς τοῦ Πόντου, δηλ. ἤρχετο ὁ τίτλος καὶ εἶπετο τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως οὕτω:

«Βασιλέως Βασιλέων Φαρνάκου».

«Βασιλέως Βασιλέων Μεγάλου Φαρνάκου»<sup>2</sup>.

Οἱ αὐτοκράτορες τῆς Ῥωσίας, ὡς παραλαβόντες ὅλους τοὺς τύπους καὶ τὰ ἔθιμα τῆς Βυζαντινῆς αὐλῆς τοῦ Χ αἰῶνος, διετήρησαν καὶ μέχρι σήμερον τὸν τύπον τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῶν ὁμοιόμορφον πρὸς ἐκεῖνον τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τῶν ἄλλων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου.

Τὸν αὐτὸν τύπον αὐτοκρατορικῆς ἐπιγραφῆς ἀπαντῶμεν καὶ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῶν λοιπῶν σλαβικῶν χριστιανικῶν κρατῶν, ἔτι δὲ καὶ παρὰ τῇ Ἀρμενίᾳ καὶ Ἰβηρίᾳ.

Ὑπολαμβάνω ὅτι ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου προηγεῖτο τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορος τότε μόνον, ὅποτε οἱ αὐτοκράτορες σὺν τῷ ὀνόματι αὐτῶν τῷ κυρίῳ προέβαινον εἰς προσθήκην καὶ τοῦ ὀνόματος τῆς δυναστείας αὐτῶν ἐν τῷ τέλει· οὕτως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Κομνηνῶν καὶ τῶν Παλαιολόγων παρατηρεῖται ἡ μεταβολὴ αὕτη τοῦ τύπου τῆς ἐπιγραφῆς τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου καίτοι πολλάκις συντομίας ἔνεκα παρέλειπον τὸ ἐπίθετον καὶ τότε ἡ ἐπιγραφή τοῦ βασιλέως ἤρχετο ἀπὸ τοῦ τίτλου αὐτοῦ, τὸ δὲ ὄνομα ἐλάμβανε τὴν δέουσαν θέσιν αὐτοῦ ἐν τῷ τέλει τῆς ἐπιγραφῆς.

Κατὰ ταῦτα μὴ οὔσης δυνατῆς ἐκ φειδοῦς τοῦ χώρου τῆς παρατάξεως σχοινοτενῶν ἐπισήμων τίτλων ἐν τοῖς νομίσμασιν ὡς καὶ ἐν τοῖς μολυβδοβούλλοις, ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ὁ ἐπίσημος τίτλος «βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ πάσης Ἀνατολῆς, Ἰβήρων καὶ Περσῶν ὁ Μέγας Κομνηνός» δὲν ἠδύνατο νὰ περιληφθῇ ἐν τῷ μικροτάτῳ χώρῳ

1. J. Sabatier t. II p. 310 pl. LXVII, 5.

2. Joseph Eckhel vol. IV p. 459. — Ἱστορία νομισμάτων ὑπὸ Head μετάφρ. Σβορώνου τόμ. Β', 12.

τῆς σφραγίδος. Ναὶ δὲν χωρεῖ, ὡς δὲν χωρεῖ εἰς ὅλην τὴν σειρὰν τῶν νομισμάτων τῆς Τραπεζοῦντος, τὰ ὁποῖα ἐπεκαλέσθη ὁ κ. Κωνσταντόπουλος εἰς μαρτυρίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων, διὰ τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ Δαβίδ, ὡς συνήθως γίνεται ἐν τοιαύταις περιστάσεσι, προείλετο ἵνα χαράξῃ βραχυγραφικώτατα καὶ συνεπτυγμένως 'Κ Δ — Π Δ Δ.

Ἡθέλησε νὰ ἀμφισβητήσῃ τοῦτο Π (= Τραπεζοῦντος) ὁ κ. Κωνσταντόπουλος λέγων, ὅτι ἐν νομίσμασι Μανουὴλ Α' Κομνηνοῦ αὐτοκράτορος Τραπεζοῦντος ὑπάρχει ὁ τύπος ΤΠΖ = Τραπεζοῦντος, σωζόμενος ἐν Avignon, λέγει δὲ ὅτι «ἡ γραφὴ αὕτη ἦτο τύπος τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως». Ἡ βεβαίωσις αὕτη τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου δὲν εἶναι ὀρθή, διότι ἐν ἄλλοις νομίσμασι τῶν αὐτῶν Κομνηνῶν εὑρίσκεται καὶ ἄλλη γραφὴ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἔχουσα οὕτως: (ὁ ἄγ. Εὐγένιος) ΤΡΠ — ΖΤ — ΟC καὶ ἐπὶ νομισμάτων Ἰωάννου τοῦ Ἀξούχου ΓΡ — Ζ, καὶ ἐπὶ ἀργυροῦ νομίσματος Μανουὴλ Δ' ΠΠ — Ζ καὶ ΓΡ — ΠΖ καὶ ἄλλαι γραφαὶ ἀκόμη διάφοροι εὑρηνται ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ κ. Ἰωάννου Λεοντίδου ἐν Τραπεζοῦντι, ὥστε δὲν εἶναι τύπος ὠρισμένος τὸ ΤΠΖ, ὡς οὐκ ὀρθῶς διατείνεται ὁ κ. Κωνσταντόπουλος.

Ὁ αὐτὸς ἀποπειρώμενος ἵνα καθιερώσῃ πρωτοφανεῖς διαφορὰς ἐν τῇ παλαιογραφίᾳ διὰ τοῦ ἀξιώματος «ἄλλοι νόμοι διέπουν τὴν γραφὴν τῶν κωδίκων καὶ ἄλλοι τὴν ἐγγάραξιν τῶν μολυβδοβούλλων», φαίνεται ὅτι δὲν ἐσκέφθη κατὰ πόσον ἀδικεῖ αὐτὸς ἑαυτὸν οὕτως ἀποφαινόμενος καὶ ἰδοὺ διατί.

Ἡ σιγιλλογραφία βαίνουσα τοῖς ἴχνεσι τῆς νομισματικῆς ἐξακολουθεῖ καὶ αὕτη ἀναπτυσσομένη ἐν τοῖς κόλποις τῆς παλαιογραφίας καὶ τῆς ἐπιγραφικῆς, αἵτινες εἰσὶ πάντοτε ἡ κυριωτάτη κρηπὶς πρὸς εἰδικωτέραν καὶ μεθοδικωτέραν ἐξερεύνησιν τῶν ἐν τῇ σιγιλλογραφίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ ἀπαντωσῶν γραφῶν.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ σιγιλλογραφία προϊόντος τοῦ χρόνου ηὔξηθη καὶ τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἀρκούντως ἐμεγαλύνθη, συγκριτικῶς ὅμως εἶναι εἰοέτι ἐπιστήμη νέα. Μόλις περὶ τὰ 1884 ὁ διαπρεπὴς γάλλος κ. G. Schlumberger ἀπεπειράθη νὰ θέσῃ τὰς πρώτας βάσεις τῆς Βυζαντινῆς σιγιλλογραφίας, ἐξ ἧς τὸ πρῶτον ἠρύσθημεν σειράς αὐτοκρατόρων, στρατηγῶν, ἀξιωματικῶν, στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν, ἀυλικῶν, ὀνομάτων, τίτλων, μονῶν, ἁγίων, πατριαρχῶν, ἐπισκόπων κλπ.,

οὐδὲν δ' ἕτερον νέον παρουσίασεν ἡμῖν αὕτη· ἐν τῇ παλαιογραφίᾳ ὅμως καὶ ἐπιγραφικῇ ὅλοι οἱ τρόποι καὶ τὰ συστήματα τῆς συμπιλήσεως καὶ τῆς συμπτύξεως τῶν γραμμάτων καὶ τῆς συγκοπῆς τῶν συλλαβῶν κατὰ διαφόρους τρόπους καὶ τῆς κατὰ φωνὴν μόνον χρήσεως τῶν διαφόρων φωνηέντων καὶ διφθόγγων ἀδιαφόρως (ὡς τὸ ο=ω=φ, τὸ υ=ι=η, τὸ ι=υ=η=η=ει), οἱ γνωστοὶ πάντως τῷ κ. Κωνσταντοπούλῳ ἐκ τῶν μολυβδοβούλλων, εἰσὶ γνωστοί, γνωστότατοι τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ἐξ ἑτέρων γραπτῶν μνημείων—κωδίκων, νομισμάτων καὶ ἐπιγραφῶν πολὺ πρότερον τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν εἶχε γνωρίσει οὗτος τὰ διάφορα ταῦτα συστήματα τῆς γραφῆς ἐκ τῶν ἐκδοθέντων μέχρι τοῦδε μολυβδοβούλλων.

Ἡ ἀπειρία τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου ἐν τῇ παλαιογραφίᾳ καὶ ἐπιγραφικῇ καταφαίνεται καὶ ἐκ τῶν κάτωθεν ὀλίγων παραδειγμάτων λέγει «ἀπλοῦν κεφαλαῖον Δ εἴτε μόνον εἴτε μετὰ κεραίας ἐν τοῖς μολυβδοβούλλοις σημαίνει πρῶτος» καὶ μ' ὅλα ταῦτα τὸ Δ μετὰ κεραίας ἐν αὐτοῖς τοῖς μολυβδοβούλλοις τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου καὶ ἀλλαχοῦ σημαίνει καὶ ἅγιος ὡς καὶ τὴν προ πρόθεσιν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Μ μετὰ κεραίας ἴσον Μήτηρ καὶ Μιχαήλ, καὶ τοῦ Θ ἐπίσης μετὰ κεραίας ἴσον Θεοῦ, Θεοτόκος, τὸ δὲ Δ ὅπερ ἐντὸς Δ ἐν τῇ ἐπιγραφικῇ σημαίνει ἅγιος, σημαίνει ταυτοχρόνως καὶ τὰς λέξεις ἀόριστος καὶ ἀόρατος. Ἐπὶ τῶν μολυβδοβούλλων τῶν νομισμάτων καὶ ἀλλαχοῦ πληθὺν ἔχομεν τοιούτων μονογραφηματικῶν γραφῶν καὶ δὴ «ὀνομάτων πηχναίων» κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου.

Ἐτερον παράδειγμα : Ἐκ τῆς ὀπισθεν ὀψεως ἐπιγραφῆς τὸ ΒΑΣΙΛΕ ἔχει μᾶλλον ὧδε. Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος διατείνεται ἀξιωματικῶς, ὅτι ἐν τοῖς μολυβδοβούλλοις : «ὁσάκις συγκόπτεται λέξις λή-» γουσα εἰς ΛΕΩC, ἢ συγκοπὴ γίνεται μετὰ τοῦ Λ, παραλειπομένης » τῆς καταλήξεως ΕΩC ὡς : ΘΕΣΠΟΛ', ΜΕΓΑΛΟΠΟΛ', ἄλλως » ἢ λέξις χαράσσεται ὀλογράφως ὡς : ΒΑΣΙΛΕΩC, ΘΕΣΠΟΛΕΩC, » ΝΕΔΠΟΛΕΩC, ΚΩΝCΤΑΝΤΙΝCΠΟΛΕΩC. Κατὰ ταῦτα ἐν τῷ » μολυβδοβούλλῳ τοῦ Δαβὶδ Κομνηνοῦ, ἂν ἤθελον νὰ γράψωσι τὴν » λέξιν ΒΑΣΙΛΕΩC, θὰ ἐχάρασσον ταύτην ἢ ὀλογράφως ἢ ΒΑΣΙΑ » καὶ οὐχὶ ΒΑΣΙΛΕ».

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἐκ τῶν μολυβδοβούλλων αὐτῶν τοῦ κ. Κων-

σταντοπούλου ἔχομεν γραφὰς ΗΛΙΣΠΟΛΕ, ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΕ, ΝΙΚΟΠΟΛΕΩ<sup>1</sup>, ΤΡΑΙΑΝΣΠΟ, ΘΕΣΠΟΛΕΩ, ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕ<sup>2</sup>, ἐπίσης ΠΑΝΤΕΛΕ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕ, καὶ ΣΑΡΔΕ, ΔΥΣΕ. Τοιαύτης γραφῆς παραδείγματα καὶ ἐπὶ νομισμάτων ἔχομεν πλεῖστα, ὡς π. χ. ἐπὶ τῶν νομισμάτων Σαρία βασιλέως Θράκης εὐρίσκομεν τὴν γραφὴν ΒΑΣΙΛΕ καὶ ΒΑΣΙ<sup>3</sup>, ἐπὶ βυζαντινῶν νομισμάτων τῆς νήσου Ῥόδου ΒΑCΙΛΕ<sup>4</sup>, ἐπὶ νομισμάτων τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Τσιμισκῆ ΒΑCΙΛΕ<sup>5</sup> καὶ πλεῖστα ὅσα ἕτερα παραδείγματα ἐκ κωδίκων καὶ ἐπιγραφῶν Βυζαντινῶν ἐκδεδομένων τε καὶ ἀνεκδότων, περὶ ὧν ἀνεφέραμεν ἐν τῇ προηγουμένῃ ἡμῶν διατριβῇ.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς διὰ συγκοπῆς ταύτης γραφῆς τῶν καταλήξεων ΩC καὶ ΩN τῆς ἄλλως τε γνωστῆς εἰς τοὺς περὶ τὴν παλαιογραφίαν καὶ ἐπιγραφικὴν ἐντριβεῖς ὄντας, ὑπάρχει καὶ τὸ ἡμιστρογγυλον ἐκεῖνο σημεῖον, τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ ἔχον ἐστραμμένον τὸ ἀνοιγμα αὐτοῦ, τὸ ἐπιγραφικὸν τῆς ΩC λεγόμενον, ἐν σχήματι ἀκριβῶς τοῦ ἡμίσεος τοῦ ω κατὰ τὸν Κόππα ἔχον οὕτω C, ὅπερ, ὡς φαίνεται, προῆλθεν ἐξ ἑτέρου ταχυγραφικοῦ σημείου τῆς OC συλλαβῆς = U.

Καὶ ἐν μὲν τοῖς κώδιξι τὸ σημεῖον τοῦτο, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, σημειοῦται διὰ μίσχου C = ΩC, ἐν δὲ ταῖς ἐπιγραφαῖς ἄνευ αὐτοῦ, ὡς π. χ. τὸ ἀναπληρωματικὸν τοῦτο ἐπιγραφικὸν σημεῖον τῆς ΩC συλλαβῆς φαίνεται ἐπὶ τοῦ ἑτέρου περισωθέντος ἀντιτύπου τοῦ μολυβδοβούλλου τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ τοῦ Κομνηνοῦ, τοῦ ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ κ. Al. Sorlin Dorigny ἐν τῇ λέξει ΒΑCΙΛΕC = βασιλέως<sup>6</sup>, ἐπὶ νομίσματος Ἀλεξίου τοῦ Μεγάλου Κομνηνοῦ ΒΑCΙΛΕC = βασιλέως<sup>7</sup>, ἐπὶ μολυβδοβούλλου ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ

1. Συλλογὴ μολυβδοβούλ. Ρωσ. Ἄρχ. Ἰνστ. ἐκδ. Β. Πάντσεγκο ἐν ταῖς Εἰδήσεσι τοῦ Ἰνστ. τ. VIII τεῦχος 3 πίν. XXVIII, XXXI.

2. G. Schlumberger, Sigillographie pag. 118, 297, 310, 504.

3. Ed. de Cadalvene, Recueil des Médailles Grecq. Paris 1828 p. 35, 40.

4. I. Σβορώνου, Βυζαντιακὰ νομισματικὰ ζητήματα: Διεθν. Ἐφημ. Νομ. Ἀρχαιολ. ἔτος 1899 σελ. 389 — G. Schlumberger, Numismatique de l'Orient Latin Paris 1878.

5. J. Sabatier, Mon. Byzant. Paris 1862 t. II pl. XLVIII, 3, 4, 5. — G. Schlumberger, L'Épopée Byz. à la fin du Xme siècle p. 319, 322.

6. G. Schlumberger, Sigillographie de l'Emp. Byz. p. 425.

7. J. Sabatier, Mon. Byz. t. II pl. XLVII, 5.

Ἀρχαιολ. Μουσείου Ἀθηνῶν ΔVCEC=δύσεως, ἐπὶ νομίματος τῆς δυναστείας τῆς νήσου Ῥόδου ΒΑ—CΙΛEC<sup>1</sup> καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν ἐπιγραφικῶν μνημείων. Τὸ ἐπιγραφικὸν τοῦτο σημεῖον τῆς συλλαβῆς ωC, ὡς εἶπομεν, προσλαμβάνον μίσχον ἢ οὐ, δηλοῖ τὴν ωC, ἀλλ' εἰς πολὺ σπανίας περιστάσεις δηλοῖ καὶ τὴν κατάληξιν OVC, ὡς π. χ. ΕΝΚΛΕΟ=ΕΝΚΛΕΟVC<sup>2</sup>.

Σπανίως μὲν, ἀλλ' ἀπαντᾷ τιθέμενον ἐν συντετμημέναις λέξεσιν ἐπὶ τῆς ληγούσης ἀντὶ τῆς ωC συλλαβῆς ἐν Ὁ μικρόν, τὸ ὁποῖον πάλιν, ὁσάκις τίθεται εἴτε ἄνωθεν τῆς παραληγούσης εἴτε εἰς τὴν λήγουσαν, σημαίνει καὶ τὴν κατάληξιν OC καὶ ἄλλοτε πάλιν, ὡς εἶπομεν, ἀντικαθιστᾷ τὸ ὦ μέγα<sup>3</sup>. Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ταχυγραφικῶν καὶ ἐπιγραφικῶν σημείων, σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι πρὸς δήλωσιν τῆς συλλαβῆς ωN ἔχομεν τὸ τριονιανὸν σημεῖον, ὁμοίμορφον πρὸς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τὸ δηλοῦν τὴν ωC συλλαβὴν, ἐστραμμένον ὅμως ἔχον τὸ ἀνοιγμα αὐτοῦ πρὸς τὰ κάτω O=ωN.

Περὶ τῶν τοιούτου εἴδους σπουδαιοτάτων «Signa auxiliaria» καὶ ἐτέρων σπουδαίων παλαιογραφικῶν καὶ ἐπιγραφικῶν ζητημάτων παραπέμπομεν τὸν βουλόμενον εἰς τὰς κάτωθι σημειουμένας παλαιογραφικὰς πηγὰς<sup>4</sup>.

1. G. Schlumberger, Numismatique de l'Orient Latin, Paris 1878.

2. G. Schlumberger, Sigillographie σελ. 644.

3. G. Schlumberger ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 554, 634.

4. Cod. Barocce, 26, 5, XI ineuntis. — Cod. Laur. Conv. Soppr, 177 saec. X. — Cod. Paris 3032, S. X (Ἑρμογένης). — Cod. Vat 1809 X αἰῶνος, τοῦ ὁποίου τὰ 44 φύλλα εἰσὶ γεγραμμένα διὰ συντετμημένων συλλαβῶν. — Cod. Nonni Gr. Ferr. Ἔργα τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νείλου τοῦ νέου «ἐν λεπτῶ καὶ πυκνῶ ἰδιοχείρῳ» B. a. XIX. B. a. I. B. a. IV. B. a. III. s. XII. Cod. Angel. B. 3. II. Cod. Vat. 1982 (cod. Basil 21) S. X. — Cod. Vallicel D. 43 δύο αὐτοῦ φύλλα. — Cod. Paris 990, a, 1030. — Allen, Notes on abbreviations in Greek manuscripts, Oxford 1889. — Astle, The Origin and progress of Writing, London 1803. — Lehman, Die tachygraphischen Abkürzungen der Griechischen Handschriften, Leipzig 1880. — Mass, Observation paleographica (Melanges Graux. Paris 1884) — Gitlbauer, Die Ueberreste Griechischer Tachygraphie im Codex Vaticanus Graecus 1809 (=Denkschriften der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, philos. histor. Classe, XXVIII Band 1878). — Wattenbach, XII Schrifttafeln zu Wattenbach's Anleitung zur Griechischen Palaeographie Leipzig 1877. «Scripturae Graecae specimina» Leipzig 1883. Paleographical Society Facsimiles of

Ἐκ τῶν πηγῶν τούτων ἀναμφηρίστως πεισθήσεται ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, ὅτι ἡ ἐπὶ τῶν μολυβδοβούλλων γραφή δὲν εἶναι ποσῶς διάφορος τῆς ἐν τοῖς κώδιξι γραφῆς, ἀλλὰ γραφή ὁμοιόμορφος καθ' ὅλα, συστηματοποιηθεῖσα εἰσέτι ἀπὸ τοῦ Χ αἰῶνος, ὡς τοῦτο μαρτυροῦσι τὰ περισωθέντα μνημεῖα τοῦ Χ—ΧΙ αἰῶνος.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὄψεως τοῦ μολυβδοβούλλου κατὰ φαντασίαν ἐπινόησιν ὑπὸ τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου ἐνὸς V μετὰ τοῦ γράμματος Ε ἐν τῇ λέξει ΒΑCΙΛΕ, ἐπιτρεψάτω ἡμῖν ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἵνα φανῶμεν πρὸς αὐτὸν αὐστηρότεροι τοῦ δέοντος διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους.

Ἐχοντες ἐν τῇ κατοχῇ ἡμῶν μεγεθυντικὴν φωτοτυπικὴν εἰκόνα τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου καὶ μὴ δυνάμενοι ἔνεκα λόγων τεχνικῶν ἵνα προμηθεύσωμεν ἐντεῦθεν τὸ ζητηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Σβορώνου ἐκμαγεῖον τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου, ἀπεστείλαμεν αὐτῷ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος φωτοτυπικὴν εἰκόνα ἀπλῶς καὶ μόνον ἵνα πεισθῇ ὅτι οὐδὲν σημεῖον ἐνὸς V ψιλὸν ἐν τῇ σφραγίδι ἡμῶν ὑπάρχει, καὶ τὴν ὁποῖαν παραλαβὼν ἀδεία τοῦ κ. Σβορώνου ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἐδημοσίευσεν, οὐδόλως ἀναλογιζόμενος τὸ ἄτοπον, εἰς τὸ ὅποιον θὰ ὑπέπιπτε τις, δημοσιεύων ἐν μεγεθύνσει φωτοτυπικὴν εἰκόνα ἀντικειμένου ἕξ ἐγχαράκτου ὕλης, ὡς εἶναι ὁ μολυβδος.

Καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ προκειμένου περὶ τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου δὲν ἦτο δυνατὸν ἵνα προκύψῃ ἕτερόν τι ἢ ἐκεῖνο, ὅπερ συμβαίνει καὶ εἰς ἕκαστον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἰσχυρῶς ἐπιδρᾷ ἡ φαντασία καὶ δημιουργεῖ ἐκ τοῦ μηδενὸς ἀνύπαρκτα φαινόμενα, καθόσον, ἐὰν καὶ ἐκ τῆς φωτοτυπικῆς ταύτης εἰκόνας ἤθελε τυχὸν λάβει ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἑτέραν αὐτῆς φωτοτυπικὴν ἐν μεγεθύνσει, ἐσμὲν βέβαιοι ὅτι ἐκάστη ἄμυξις ἐπ' αὐτοῦ ἤθελε παρουσιάσει αὐτῷ πληθὺν ἑτέρων γραμμάτων.

Ὅθεν διαβεβαιοῦμεν τὸν κ. Κωνσταντόπουλον διὰ τοῦ πλέον κατηγορηματικωτέρου τρόπου, ὅτι ἐν τῷ ἡμετέρῳ μολυβδοβούλλῳ πᾶν

manuscripts and inscriptions, ed. Bond. Thomson and Warner, I serie 3 vol. London 1873-1883, 2 serie, 1884.—Wilcken, Tafeln zur aelteren Griechischen Palaeographie, Leipzig und Berlin 1891.—Gardthausen, Griechische Palaeographie.

ἄλλο τι ὑπάρχει ἢ ἐν <sup>3</sup>V ψιλόν, καθότι, ὡς εἶπομεν καὶ ὡς φαίνεται τοῦτο, ἐν <sup>3</sup>V ψιλόν οὐδόλως χωρεῖ διὰ τὴν ἔλλειψιν χώρου.

Πρὸς ἐντελῆ οὐχ ἦττον κατάρριψιν τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου, περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ φανταστικοῦ <sup>3</sup>V ψιλόν παρατιθέμεθα ὧδε πρὸς τῆ ἡμετέρα σφραγίδι τοῦ βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ ἐν φυσικῷ μεγέθει καὶ ἕτερον ἀντίτυπον σφραγίδος τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ ἠκρωτηριασμένον δυστυχῶς κατὰ τὸ ἐν τρίτον αὐτῆς, δημοσιευθεῖσαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ κ. Al. Sorlin Dorigny ἐν τῷ Bulletin Critique n. 1, de la III année, 15 Mai 1882 καὶ εἶτα ὑπὸ τοῦ κ. G. Schlumberger Sigillographie p. 425.

Ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ ἑτέρου ἀντιτύπου τούτου τῆς σφραγίδος τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ καταφανὲς πλέον καθίσταται ὅτι ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς ὀπισθίας ὄψεως τοῦ μολυβδοβούλλου ὑπάρχει ἡ γενικὴ πτώσις ΒΑCΙΛΕΩC καὶ οὐχὶ ἡ κλητικὴ ΒΑCΙΛΕΥ, ὡς βλέπει δὲ ὁ ἀναγνώστης ἐνταῦθα, ἡ λήγουσα τῆς λέξεως βασιλέως, δηλ. ἡ συλλαβὴ ωC σημειοῦται λίαν σαφῶς διὰ τοῦ γνωστοῦ ἐπιγραφικοῦ σημείου τῆς συλλαβῆς ωC =  $\cup$ <sup>1</sup> (ἴδε τὸ ἐν πίνακι III μολυβδ. ὑπ' ἀριθ. Α'). Ὅθεν συμπληροῦντες τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ κεκολοβωμένου, ὡς εἶπομεν, ἑτέρου τούτου μολυβδοβούλλου τοῦ δημοσιευθέντος ὑπὸ τοῦ κ. S. Dorigny, διὰ τῆς τοιαύτης ἐπιγραφῆς τοῦ ἡμετέρου ὁμοίου μολυβδοβούλλου ἔχομεν τὴν ἐπιγραφὴν ἀπαράλλακτον ὡς ἡμεῖς ἀνεγνώσαμεν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου (ἴδε ἐν πίνακι III μολυβδ. ὑπ' ἀριθ. Β') ἦτοι:

« ΔΑΔ ΒΑCΙΛΕΩC / ΑCΦΑΛΕC ΓΡΑ / ΦΩΝ ΚΥΡΟC /  
ΔΑΔ ΚΟΜΝΗΝΟΝ / ΒΑCΙΛΕΓΓΟ / ΝC ΓΙΝΟΝ / ».

Καὶ ἐπειδὴ ἐνταῦθα γίνεται λόγος περὶ τοῦ ἑτέρου ὁμοίου μολυβδοβούλλου τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ τοῦ Κομνηνοῦ, καθῆκον ἡμῶν θεωροῦμεν ἵνα ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου εἰς τὴν ὑφισταμένην ἐλαχίστην μεταξὺ τῶν δύο

1. Ὡς ἐπίσης διὰ τοῦ γνωστοῦ ταχυγραφικοῦ σημείου — fragmentum Bo-biense (S. VII-VIII) V, σημειοῦται ἡ λήγουσα (δίφθογγος) ΟΥ ἐν τῷ ὀνόματι ΚΟΜΗΝΥ = ΚΟΜΝΗΝΟΝ.

τούτων μολυβδοβούλλων διαφορὰν ὡς πρὸς τὸν τύπον τοῦ συνδυασμοῦ καὶ τὴν διάθεσιν τῶν γραμμάτων, τὴν διαφορὰν ἐν τῇ παραστάσει καὶ τὴν τοιαύτην ἐν τῇ ἀμφιέσει τοῦ αὐτοκράτορος, ἅτινα οὐδὲν παραβλάπτουσι τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς τῆς σφραγίδος, ἄλλως τε δὲν εἶναι καὶ τὸ πρῶτον παράδειγμα, ὅπερ ἔχομεν ἐνταῦθα εἰς τοιαύτας διαφορὰς βασιλικῶν σφραγίδων ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος, παραδ. χάριν ἔχομεν δύο σφραγίδας τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, ἐξ ὧν ἡ μὲν μία εἶναι ἡ ἀποκειμένη ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ ἀρχεῖῳ τῆς Βιέννης, ἡ δὲ δευτέρα ἐν τῷ R. Archivio di Stato τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Μοδένης (Μυτίνης), αἵτινες ἀντιπαραβαλλόμεναι πρὸς ἀλλήλας παρουσιάζουσιν οὐκ ὀλίγας διαφορὰς περὶ τε τὴν διάθεσιν τῶν γραμμάτων, τὴν γραφὴν αὐτῶν καὶ ὡς πρὸς τὴν παράστασιν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐσθῆτα καὶ ὡς πρὸς τὸ στέμμα, ὡς τοῦτο ὀρθῶς περιήρησεν ὁ κ. Σπ. Λάμπρος<sup>1</sup>, περιγράψας μάλιστα τὰς ἐν λόγῳ διαφορὰς.

Περὶ δὲ τοῦ ὅτι ὁ ἐν τῷ μολυβδοβούλλῳ αὐτοκράτωρ Δαβίδ ἀποκαλῶν ἑαυτὸν βασιλέα, δὲν δύναται, ὡς διατείνεται ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἴν' ἀποκαλῆ ἑαυτὸν ταυτοχρόνως καὶ βασιλέγγονον, ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι πᾶς τις τυγχάνων γνώστης τῆς συνωνυμίας τῶν λέξεων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ τῆς ὀνοματοθεσίας παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς δὲν θὰ ἀρνηθῆ ὅτι τὸ βασιλέγγονος εἶναι συνώνυμον τοῦ ἀπόγονος καὶ τῆς λέξεως βλαστός, ἐξ οὗ καὶ πορφυρόβλαστος<sup>2</sup>, καθόσον βασιλέγγονον λέγοντες οἱ Βυζαντινοὶ ἐνόουν τὸν ἐκ γόνου βασιλέων καταγόμενον, τὸν ῥίζαν βασιλικὴν ἔχοντα οὐ μόνον πρὸς πάππον, ἀλλὰ καὶ πάππον πρὸς πάππον, τὸν ῥίζαν βασιλικὴν ἔχοντα, ὡς ἀπεκάλει αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ Ἀνδρόνικος ὁ Β', ὁ γέρον λεγόμενος Παλαιολόγος, ὡς καταγόμενος ἐκ τῶν προβασιλευσασῶν οἰκογενειῶν Δούκα, Ἀγγέλου καὶ Κομνηνοῦ καὶ δι' αὐτὸ καὶ ὑπεγράφετο «Ἀνδρόνικος ἐν Ἐπιγραφῇ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων Δούκας Ἀγγελὸς Κομνηνὸς ὁ Παλαιολόγος»<sup>1</sup>, ὥστε καὶ ὁ βασιλεὺς Δαβίδ, ἐνταῦθα πάνυ ὀρθῶς ἀποκαλεῖ αὐτὸς ἑαυτὸν βασιλέγγονον· ἐὰν δὲ ἐχρή-

1. Σπ. Λάμπρου «Νέος Ἑλληνομνήμων» τ. III, τεῦχος Β', σελ. 229, πίν. Δ'.

2. G. Schlumberger, Sigillographie p. 582. Ἡμετέρα ἔκδ. Κωνσταντίνου Ροδίου στίχ. 1, 27, Ὀδησσὸς 1896.

σατο τῇ λέξει βασιλέγγονος, ἥτις εἶναι καθ' ὅλα συνώνυμος τῷ ἀπόγονος, τὸ τοιοῦτον ἐγένετο χάριν τοῦ μέτρου, ὥστε οὐδεμίαν εὐρίσκομεν ἐνταῦθα παρατυπίαν ὡς πρὸς τὴν ἔκφρασιν καὶ μάλιστα ἀφοῦ εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ αὐτοκράτορες τῆς Τραπεζοῦντος ἐνηβρύνοντο ἐπὶ τῷ ὅτι ἦσαν ἀπόγονοι, βασιλέγγονοι τοῦ πρώτου ἰδρυτοῦ τῆς δυναστείας τῆς Τραπεζοῦντος Ἀλεξίου τοῦ Α' καὶ ἐκάλουν ἑαυτοὺς ὡς τοιούτους<sup>1</sup>. Μαρτυρεῖ δὲ τοῦτο Γεώργιος ὁ Σχολάριος, ὅστις μνημονεύων περὶ τοῦ Τραπεζουντίου Χρονογράφου Θεωνᾶ, ἱστοριογράφου τῆς αὐλῆς τῶν μεγάλων Κομνηνῶν, προσάγει μαρτυρίαν ὅτι ὁ Θεωνᾶς ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Τραπεζοῦντος λέγει· «Ἐκ δὲ τοῦ Ἀλεξίου κατάγεσθαι τὴν βασιλικὴν οἰκίαν φασὶ τῆς σῆς λίαν κραταιότητος»<sup>2</sup>. Ἔτερον παράδειγμα σχετικόν· Ἰωάννης ὁ Δούκας εἶχεν ἐπὶ μὲν τῶν νομισμάτων αὐτοῦ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἰωάννης Δεσπότης», ἐπὶ δὲ τῆς σφραγίδος αὐτοῦ τὴν κάτωθι ἑμμετρον ἐπιγραφὴν:

*«Σεβαστοκράτωρ Ἰωάννης ὁ Δούκας  
Ὶρίζαν γένους ἔχοντος ἐκ βασιλέων» ἦ  
«Σφραγὶς σεβαστοῦ Ἰωάννου τοῦ Δούκα  
Ὶρίζαν γένους ἔχοντος ἐκ Βασιλέων».*

Καὶ ἐπὶ τέλος ἔχομεν καὶ τὸ ἕτερον ἀντίτυπον τῆς σφραγίδος τοῦ αὐτοῦ βασιλέως τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Dorigny, ὅστις ἀποκαλεῖ ἑαυτὸν βασιλέγγονον.

Καὶ ἐν τῇ ἐπαναλήψει τῶν κυρίων ὀνομάτων, ἰδίως τοῦ ὀνόματος τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ ἐν τῷ ἑμμέτρῳ ἐπιγράμματι «τοῦ παραδόξου καὶ πρωτοφανοῦς τούτου φαινομένου» κατὰ τὸν κ. Κωνσταντόπουλον σφάλλεται οὗτος σφόδρα.

Ὅτι ἐν τῇ ποιήσει ἢ τοιαύτη κυρίων ὀνομάτων ἐπανάληψις εἶναι συνήθης, φέρομεν πλεῖστα παραδείγματα ἐκ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν, ὧν οἱ Βυζαντινοὶ ἦσαν ἀκριβεῖς μιμηταί. Αὐτίκα δὲ ἐκ τοῦ Ὀμήρου, ὅστις προκειμένου περὶ κυρίων ὀνομάτων ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νηῶν

1. Χρυσόβουλλον ἐκ τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου ἐκδ. ὑπὸ W. Regel, Πετρούπολις 1898, 6809-1301, 14 ἰνδ., μηνὶ Ἰουλίῳ περὶ τῶν κτημάτων τῆς μονῆς, σελ. 6.

2. Σπ. Λάμπρου «Νέος Ἑλληνομνήμων» τ. Α', τεῦχος Β', σελ. 192.

(Ἰλ. Β, 494-877) ἰδίως ἀναφέρει πλεῖστα τοιαῦτα παραδείγματα ἐπαναλήψεων, τοῦτο δείκνυται.

«Τῶν μὲν ἄρ' Ἀμφίμαχος καὶ Νάστης ἠγησάσθην,  
Νάστης Ἀμφίμαχός τε Νομίονος, ἄγλαα τέκνα». (Ἰλ. Β, 870-1.)

«Νιρεὺς αὖ Σύμηθεν ἄγε τρεῖς νῆας εἴσας,  
Νιρεὺς Ἀγλαΐης υἱὸς Χαρόποιό τ' ἀνακτος,  
Νιρεὺς, ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν». (Ἰλ. Β, 671-3.)

« . . . . . ἀπ' Ἀξιοῦ εὐρὸν ῥέοντος  
'Αξιοῦ, οὗ κάλλιστον ὕδωρ ἐπικίδναται αἶαν». (Ἰλ. Β, 849-50.)

«Ἐνθα δὲ Σίυφος ἔσκεν, ὃ κέρδιοςτος γένητ' ἀνδρῶν,  
Σίυφος Αἰολίδης· ὃ δ' ἄρα Γλαῦκον τέκεθ' υἱόν,  
αὐτὰρ Γλαῦκος ἔικτεν ἀμύμονα Βελλεροφόντην». (Ἰλ. Ζ, 153-5.)

«Τῶν αὖθ' Ὑρτακίδης ἦρχ' Ἄσιος ὄρχαμος ἀνδρῶν,  
'Ασιος Ὑρτακίδης, ὃν Ἀρίσβηθεν φέρον ἵπποι». (Ἰλ. Β, 837-8.)

«Ἔστη σκῆπτρον ἔχων· τὸ μὲν Ἥφαιστος κάμε τεύχων.  
'Ἥφαιστος μὲν δῶκε Διὶ Κρονίῳ ἀνακτι,  
αὐτὰρ ἄρα Ζεὺς δῶκε διακτόρω ἀργεῖφόντη·  
'Ερμείας δὲ ἀναξ δῶκεν Πέλοπι πληξίππῳ,  
αὐτὰρ ὃ αὐτε Πέλοψ δῶκ' Ἀτρεῖ ποιμένι λαῶν·  
'Ατρεὺς δὲ θνήσκων ἔλιπεν πολύαρον Θυέστη,  
αὐτὰρ ὃ αὐτε Θυέστ' Ἀγαμέμνονι λείπε φορῆναι». (Ἰλ. Β, 101-7.)

'Επίσης Ἰλ. Β, 541-2, 690-1, 606-8, 727-8, 741-2, 752-3, 756-8, 782-3.

'Ιλ. Α, 255.

'Ιλ. Γ, 122-3, 230-1.

'Ιλ. Δ, 192-3, 35, 256-7, 474-5.

'Ιλ. Ε, 471-2, 463.

'Ιλ. Ζ, 22-3, 163-4, 395-6.

'Ηδυνάμεθα ἵνα ἐπεκτείνωμεν ἐπὶ πολὺ τὸν κατάλογον τῶν ἐπαναλήψεων καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ῥαψωδιῶν τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, ἐξ οὗ ἀπέρρευσε πᾶσα ἡ ποίησις τῶν ἀρχαίων καὶ εἰς ἣν οἱ Βυζαντινοί, προηγησαμένων τῶν Ἀλεξανδρινῶν, πολὺ ἐνησχολήθησαν, ὡς ὁ Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἄλλοι.

Ἄλλὰ φρονοῦμεν ὅτι ἀρκοῦσι τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ ἐπανάληψις τῶν κυρίων ὀνομάτων ἦτο καὶ εἶναι λίαν συνήθης παρὰ τοῖς ποιηταῖς ὅλων τῶν αἰώνων.

Ἀπαυδήσαντες ἤδη ἐκ τοῦ ἀλλεπαλλήλου καὶ κατ' ἀνάγκην μακροῦ ἐλέγχου τῶν ἀβασίμων σκέψεων καὶ κρίσεων τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου, καθόσον ἄλλως, τοῦτο ὁμολογητέον, μετὰ πολλῆς θλίψεως ἐπράξαμεν, καταντῶμεν εἰς τὸ τελικὸν ἐξαγόμενον τῆς ἀνταπαντήσεως ἡμῶν, ἐπιλέγοντες ἐν συνόψει:

α') Ὅτι, ἡ ἐπὶ τοῦ μολυβδοβούλλου εἰκῶν δὲν παριστᾷ τὸν προφήτην Δαβίδ, ἀλλὰ τὸν βασιλέα καὶ αὐτοκράτορα τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ τὸν μέγαν Κομνηνόν.

β') Ὅτι ἡ ἐπιγραφή πρὸς τὰ δεξιὰ ἀναμφηρίστως περιέχει Ἐ(αὶ) Δ(ὐτοκράτωρ) Τραπεζοῦντος Δαβίδ, καὶ

γ') Ὅτι ἡ ὀπισθεν ἐπιγραφή φέρει τὴν γενικὴν (κτ.) πτώσιν ΒΑΣΙΛΕΩΣ καὶ οὐχὶ τὴν κλητικὴν ΒΑΣΙΛΕΥ.

Ἄτινα εἰσὶ τὰ καίρια τῶν ἐπιχειρημάτων, δι' ὧν καταρρίπτεται ἡ ὑπόθεσις καὶ δόξα τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου.

*Παράδοξον ἀληθῶς ὅτι συνέβη εἰς τὸν τίτλον τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Τραπεζοῦντος, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν μετρικὴν τοῦ πρώτου στίχου τῆς σφραγίδος.*

Προκειμένου περὶ τοῦ τίτλου τῶν αὐτοκρατόρων ὑπεδείξαμεν τῷ κ. Κωνσταντοπούλῳ ἐν τῇ ἐπικρίσει ἡμῶν, ὅτι ὁ τίτλος, ὡς παρῆεν αὐτὸν ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, εἶναι ἀνακριβὴς καὶ συνεπληρώσαμεν αὐτόν· τὸ αὐτὸ συμβαίνει νῦν καὶ ἐπὶ τῶν δύο στίχων τῆς ὀπισθεν ὄψεως τοῦ μολυβδοβούλλου.

Κατ' ἀρχὰς ὁ κ. Κωνσταντόπουλος εἶπεν ὅτι ὁ μὲν α' τῶν στίχων εἶναι δεκατρισύλλαβος, ὁ δὲ β' δωδεκασύλλαβος· τῷ ὑπεδείξαμεν ὅτι καὶ τοῦτο εἶναι ἀνακριβές, διότι οἱ στίχοι εἶναι τρίμετροι ἰαμβικοί, ὧν ὁ α' ἔχει μίαν συλλαβὴν περιτεύουσαν εἰς τὴν λέξιν «βασιλέως», πρᾶγμα σῦνηθες παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, παρὰ τῷ Ὀμήρῳ αὐτῷ καὶ τοῖς τραγικοῖς, τοῦθ' ὅπερ ἐθεραπεύσαμεν προχείρως διὰ τῆς συνιζήσεως, σῦνηθεστάτης ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μετρικῇ καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν ποιήσει, καθόσον ἡ Μετρικὴ εἶναι μία παρ' Ἑλλησιν, εἴτε ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῶν συλλαβῶν βασιζομένη, ὡς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ποιήσει καὶ ἐν

τοῖς ἰαμβικοῖς κανόσι τοῦ Δαμασκηνοῦ τῶν μέσων χρόνων, εἴτε ἐπὶ τοῦ τόνου ἐν τῇ νεωτέρᾳ.

Προχείρως δὲ προσηγάγομεν παραδείγματα ἐκ τοῦ Εὐριπίδου εἰς ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων. Καὶ ὅμως ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἀντὶ νὰ μελετήσῃ τὰ πρωτότυπα κείμενα καταφεύγει εἰς μαρτυρίας ἄλλων, ὧν τὸ κῦρος, ἐν τῇ μετρικῇ μάλιστα, δὲν εἶναι ἀναμφισβήτητον.

Καιρὸς πλέον νομίζομεν καὶ καθῆκον ἡμῶν εἶναι νὰ παύσωμεν τοῦ βαδίζειν ἐπὶ πεπατημένων ὁδῶν καὶ τοῦ νομίζειν ἀπαραίτητον τὴν τῶν ξένων ποδηγέτησιν καὶ χειραγωγίαν ἐν τῇ ἑλληνικῇ μάλιστα γλώσσῃ, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς ὡς Ἑλληνες καὶ ἐννοοῦμεν κάλλιον τῶν ξένων καὶ αἰσθανόμεθα πληρέστατα, καιρὸς λέγω, ὅπως μὴ δεχόμεθα ἀνεξελέγκτως τὰς ὑπὸ τῶν ξένων προσφερομένας ἐρεῦνας, καιρὸς μᾶλλον τοῦ βασανίζειν ἐπιμελῶς αὐτάς, καὶ διορθοῦν ὅπως τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ὀρθὴ κατανόησις αὐτῶν, ἣν ἡμεῖς οἱ Ἑλληνες δυνάμεθα εὐκολώτερον ἵνα κατορθώσωμεν, κάλλιον παντὸς ξένου.

Ὅμογενῆς καθηγητῆς καὶ δεινὸς τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας μύστης ὁ κ. Ματθαῖος Παρανίκας, ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ «Περὶ μετρικῆς τῶν Βυζαντινῶν» ὀρθῶς ἀποφαίνεται περὶ τούτων τάδε:

«Οἱ Πατέρες ἡμῶν οἱ Βυζαντινοὶ παραμελήσαντες ἐν τῇ στιχουργίᾳ τὸν χρόνον, τὸν δὲ τόνον εἰσαγαγόντες, ἐμιμήθησαν ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτῶν τοὺς ἀρχαίους ποιητάς. Πάντα μονονοῦ τὰ εἶδη τῶν μέτρων κατὰ τε χρόνον καὶ τόνον εὔρηνται παρ' αὐτοῖς, πάντες δὲ οἱ στίχοι τῶν ἀρχαίων λυρικῶν καὶ δραματικῶν ποιητῶν δύνανται ἵνα ἐφαρμοσθῶσιν εἰς τὰ μέλη τῶν Βυζαντινῶν.

«Οἱ εὐρωπαῖοι ἑλληνισταὶ τοῦτο μὲν ἐκ τῆς Ἑρασμικῆς προφορᾶς αὐτῶν μὴ ἐννοοῦντες τὴν χάριν τῆς ἐρρῦθμου ἀπαγγελίας τῶν ἡμετέρων ποιημάτων, ἣν εἶχον καὶ οἱ Βυζαντινοί, τοῦτο δέ, ἀγνοοῦντες κυρίως τὸ μέλος τῶν ποιημάτων τούτων, καθ' ὃ εἶναι ἐν χρήσει οἱ ἄλογοι τόνοι, περιορίζονται μόνον εἰς τὸ νεκρὸν δι' αὐτοὺς γράμμα καὶ εἰς τοὺς τόνους τῶν λέξεων, ὧν τινὲς μὲν ἐλλείπουσι, τινὲς δὲ μεταβάλλουσι θέσιν, τούτου δ' ἔνεκα προσκρούουσιν εἰς πολλὰς δυσκολίας περὶ τὴν μετρικὴν, εἰς ἣν ἡμεῖς οἱ Ἑλληνες ἔσμεν ἀρμοδιώτεροι διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους ἐξηγηταί» <sup>1</sup>.

1. Ματθαῖος Παρανίκας «Ἡ Μετρικὴ τῶν Βυζαντινῶν» καὶ ἰδίᾳ τῶν ὕμνο-

Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, ἐλέγχων ἡμᾶς ὡς χωλαίνοντας δῆθεν περὶ τὴν μετρικὴν, καὶ παραπέμπων εἰς τὸ περὶ Βυζαντινῆς λογοτεχνίας ἔργον τοῦ κ. Κρουμβάχερ, ἀντιγράφει αὐτὸν αὐτολεξεὶ λέγων :

«Ὁ βυζαντινὸς τρίμετρος σύγκειται κατὰ κανόνα ἐκ δώδεκα συλλαβῶν», καὶ ἐπιπροστιθέμενος «δὲν θὰ ἐφέρομεν δὲ παραδείγματα πρὸς πίστωσιν τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ ἐκ τοῦ Εὐριπίδου, ἂν ἐγνωρίζομεν τὰ γραφόμενα ὑπὸ τοῦ κ. Β. Μέϋερ, ὅτι δηλαδὴ ποιητικὴ τις σχολὴ κατὰ τὸν VI αἰῶνα ἀπέρριψεν ἐν πλήρει συνειδήσει τὸν δραματικὸν τρίμετρον μετὰ τῶν διαλύσεων καὶ ἀναπαίστων αὐτοῦ, ἐκλέξασα ἐν πλήρει συνειδήσει τὸν λυρικὸν τρίμετρον, τοῦ ὁποίου παράδειγμα εἶχον ἐν τῷ πολὺ ἀναγινωσκομένῳ Λυκόφρονι». Καὶ ὅμως ἀπατάται εἰς τοῦτο ὁ κ. Μέϋερ, διότι δυνάμεθα νὰ φέρωμεν ἱκανὰ παραδείγματα ἐκ τοῦ Λυκόφρονος, εἰς τὰ ὅποια αἱ διαλύσεις εἶναι ἐν χρήσει, δι' ὧν οἱ στίχοι γίνονται πολλάκις δεκατρισύλλαβοι, ὡς π. χ. οἱ ἐκ τῆς Λυκόφρονος Κασσάνδρας ἢ Ἀλεξάνδρας κάτωθι ἰαμβικοὶ στίχοι :

«κλάζων τ' ἀμί/ητιον στομα/τι ρι/γίσιτην βοήν»	στίχ. 263
«Βοαρμία / Λυγγᾶτις Ὀμυ/λωῖς βία»	» 520
«τείνει πρὸς αἴ/θραν κραῖτα Πολυ/δέγμων λόφος»	» 700
«λοιβαῖσι καὶ / θύσθλοισι Παρ/θενόπην βοῶν»	» 720
«κρόκαι δε Μινυ/ῶν εὐλιπῆ σιεγάσματα»	» 874
«Εὐράξ Ἀλαί/ου Πατα/ρέως ἀνακτόρων»	
ἢ «Εὐράξ Ἀλαί/ου Πα/ταρεως ἀνακτόρων»	» 920
«ὁ δ' ἰπί/κτων Λαγαρίας / ἐν ἀγκάλαις»	» 930

Ἴδε καὶ στ. 962, 963, 1027, 1046, 1164, 1218, 1222, 1242, 1288, 1469 κτλ.

Παραδείγματα τοιαῦτα ἰαμβικῶν τριμέτρων δεκατρισυλλάβων καὶ δεκατετρασυλλάβων ἔχομεν πλεῖστα ὅσα καὶ ἐκ πολλῶν βυζαντινῶν

γράφων ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου τ. ΚΖ', σελ. 346. Ἐπίσης τοῦ αὐτοῦ «Περὶ μετρικῆς τῶν ὕμνογράφων τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας» ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ τοῦ Ἑλλην. Φιλ. Συλλ. τ. Θ' καὶ Ι'.

ποιητῶν καὶ ἐξ αὐτῶν εἰσέτι τῶν μολυβδοβούλλων, ὡς π. χ. ἐκ τοῦ προχείρου :

- « Σφραγὶς μὲν αὕτη σὺν τύχῃ ἐκτυπουμένη ».  
 « Ὁμώνυμον σκέποις με μάρτυς τὸν σὸν δοῦλον ».  
 « Σκέποις με μάρτυς Γρηγόριον συνώνυμον ».  
 « Κλησίῃν τε τιμῆν τε ἢ γραφὴν προδεικνύει »<sup>1</sup>.  
 « Τοῦτό σοι τὸ δῶρον καὶ καλῶ μοι προστάτη »<sup>2</sup>.  
 « Ἰουστινιανὸν ἐκεῖνον ἄνδρα τὸν μέγαν ».  
 « Ἰουστινιανὸς καθεῖλεν εἰς τὸ γῆς πέδον »<sup>3</sup>.  
 « Μονῆς φιλίας σοι Ξανθοπούλων ἁγίων ».  
 « Βέλτιστε ἀνδρῶν Νικόλαε, κλέος λόγων »<sup>4</sup> κλπ.

Ἐὰν ἀπέρριψαν οἱ Βυζαντινοὶ ἐν πλήρει συνειδήσει τὸν δραματικὸν τρίμετρον μετὰ τῶν διαλύσεων καὶ ἀναπαίστων αὐτῶν, τότε τί πρέπει νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ ἐξοχωτέρου τῶν Βυζαντινῶν ποιητῶν καὶ μελωδοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ κατὰ τὸν Η' αἰῶνα ἀκμάσαντος, ὅστις ἐν τοῖς τρισὶν αὐτοῦ Ἰαμβικοῖς κανόσιν, εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, τὰ Θεοφάνεια καὶ τὴν Πεντηκοστήν, περιλαμβάνει περὶ τοὺς 400 σχεδὸν στίχους ὠραίους τριμέτρους ἰάμβους πλήρεις χάριτος καὶ φαντασίας ;

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἄγνοια τοῦ Μέυερ καὶ αὐτοῦ τοῦ Κρουμβάχερ περὶ τὴν βυζαντινὴν μετρικὴν, τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ τῶν ἀντιγραφῶν αὐτῶν !

Παραλείπομεν καὶ τοὺς ἄλλους ἰαμβικοὺς τριμέτρους στίχους μεθ' ἑνὸς ἑξαμέτρου εἰς τὰ Συναξάρια τῶν ἁγίων τὰ καθ' ἑκάστην ἀναγιγνωσκόμενα.

Ἄλλ', ὡς εἴπομεν, ὁ κ. Κωνσταντόπουλος οὐδ' ἀναφέρει καὶ τὰ ἰαμβεῖα τοῦ Δαμασκηνοῦ, τὰ ὅποια εἰσὶ πεποιημένα κατὰ τὰ ἀρχαῖα πρότυπα, ἐπιφωνεῖ δ' ἡμῖν ὅτι καὶ τοῖς ἄκρω δακτύλῳ τῆς Βυζαντινῆς μετρικῆς ἀψαμένοις ταῦτα εἶναι γνωστότατα, καίτοι αὐτῷ τούτῳ

1. G. Schlumberger, Sigillographie de l'Emp. Byz. p. 64, 65, 66.

2. N. Kondakoff, Histoire de l'art Byz. Paris 1891 t. II p. 42.

3. Κωνσταντῖνος Ρόδιος ἡμετ. ἐκδ. Ὀδησσὸς 1896 στίχ. 43, 365, 496.

4. Κῶδ. Παρισ. ὑπ' ἀριθ. 1213, « Νέος Ἑλληνομνήμων » Σπ. Λάμπρου τ. Β', τεῦχος γ', σελ. 300.

μένουσιν άγνωστα καὶ κοινοὶ τόποι, εἰ καὶ κοινοὶ τόποι ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς ῥητορικῆς ἀλλοίαν ἔχουσιν ἔννοιαν.

Τοῦ παραδόξου φαινομένου τούτου ὀφείλομεν ἵνα ἀναζητήσωμεν τὸν λόγον.

Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἐν τῇ ἀπαντήσει αὐτοῦ εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπίκρισιν παρεδέχθη ὅτι, ὡς προκειμένου περὶ τοῦ τίτλου τῶν αὐτοκρατόρων, οὕτω καὶ ἐνταῦθα, οἱ δύο στίχοι εἶναι, ὡς τῷ ὑπεδείξαμεν, τρίμετροι ἰαμβικοί, ἐπειδὴ ὅμως θέλει ἐπιμόνως ἵνα ἀναγνωσθῆ ἢ ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ λέξις ΒΑCΙΛΕΥ καὶ οὐχὶ ΒΑCΙΛΕΩC, ὡς ἡμεῖς ἀναγινώσκομεν καὶ ὡς ἔχει ἐν τῷ ἑτέρῳ ἀντιτύπῳ τοῦ αὐτοῦ μολυβδοβούλλου τῷ ὑπὸ τοῦ κ. S. Dorigny ἐκδοθέντι, λέγει κατὰ τὸν Κρουμβάχερ, ὅτι πρέπει ὁ στίχος νὰ εἶναι δωδεκασύλλαβος καὶ οὐχὶ δεκατρισύλλαβος ὡς ἔχει· ἀλλ' ἠγνοοῦμεν ἄρά γε τοῦτο, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ἐσημειώσαμεν καὶ τὸ διάγραμμα τῶν τριῶν διποδιῶν τοῦ τρίμετρου, αἵτινες ἀνὰ τέσσαρας ἐκάστη ἔχουσι συλλαβάς; βεβαίως τὸ ἐγνωρίζομεν, ἀφοῦ μάλιστα ἐθεραπεύσαμεν τὴν διάλυσιν ΕΩC διὰ τῆς συνιζήσεως, οὕτω δὲ κατεστήσαμεν τὸν στίχον δωδεκασύλλαβον, ὅστις εἶναι ἄλλως ὄντως δωδεκασύλλαβος διὰ τῆς βραχυγραφίας ΒΑCΙΛΕ.

Ἐπιθυμῶν ὅμως ὁ κ. Κωνσταντόπουλος νὰ ἀναγνωσθῆ ΒΑCΙΛΕΥ καὶ βλέπων πάντοτε ὑπὸ τὴν ἰσχυράν, ὡς εἶπομεν, ἐπίδρασιν τῆς φαντασίας του τὸ ἀνύπαρκτον V ἐν τῷ φανερῷ ΒΑCΙΛΕ ἐπιμένει καὶ καλὰ εἰς τὴν ἐσφαλμένην ἀνάγνωσιν.

Ἐπομένως χαίρειν τοῦτον ἐῶντες, ἀφίεμεν αὐτῷ ἐλεύθερον τὸ στάδιον, κλείοντες διὰ παντὸς τὴν μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος συζήτησιν.

Ἐγγραφον ἐν Σμύρῃ τῇ 20 Δεκεμβρίου 1906.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΒΕΓΛΕΡΗΣ

## ΜΙΚΡΑ ΠΑΡΕΡΓΑ

### Α'. ΝΟΜΙΣΜΑ ΔΗΡΙΕΩΝ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Ⓐ 15 χιλμ. — Κεφαλή πωγωνοφόρος Ἡρακλέους ἐν λεοντῇ κατενώπιον καὶ ὀλίγον τι ἐστραμμένη πρὸς ἄρ. Ἄνω ἄριστερὰ ▷.

Ἄνω. ▷ ↗ ↙ περίξ φαρέτρας καὶ τόξου χιαστί τεθειμένων. Τὸ ὅλον ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ.

Τὸ πρῶτον γνωσθὲν κομμάτιον τοῦ νομίσματος τούτου, ἀνακαλυφθὲν ἐν Κραβασαρά (Ἀμβρακία) τῆς Ἀκαρνανίας, ἐδημοσίευσεν ὁ Prokesch-Osten ἐν τῇ *Archaeol. Zeitung* τοῦ 1846 σελ. 265, δεχθεὶς τὴν γνώμην τοῦ Borrell, καθ' ἣν δέον τοῦτο νὰ ταχθῇ ὑπὸ τὴν *Δαρδανὸν πόλιν τῆς Τρωάδος*. Ἐτερον ὅμοιον κομμάτιον, μετριωτάτης διατηρήσεως (γραμμ. 1,73), εἰσηλθὲν ἐν ἔτει 1861 εἰς τὸ Ἐθνικὸν ἡμῶν Νομισματικὸν Μουσεῖον ἐκ τῆς δωρεᾶς Μιχαὴλ Ζαρίφη τῆς μνημονευομένης ἐν τῇ ἐντύπῳ Πρυτανικῇ Λογοδοσίᾳ τοῦ Κ. Ἀσωπίου σελ. 92, ἐνθα ὅμως δὲν μνημονεύεται ἰδιαίτερος τὸ νόμισμα, ὅπερ κατὰ τὸ χειρόγραφον *Βιβλίον τῶν Δωρητῶν* τοῦ Νομισμ. Μουσείου σελ. 113 ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ Ποστολάκα ὡς «*τριώβολον τῶν Δαρδάνων, ἔθνος τῆς Ἰλλυρίας κατὰ τὴν τοῦ κ. Παύλου Λάμπρου ἀπόδοσιν*», ταχθὲν ὑπ' ἀριθ. 1812. Βραδύτερον δὲ ἐν τῷ *Numismatic Chronicle* τοῦ 1871 (N. S. vol. XI p. 165 pl. VI, 7) τρίτον ὅμοιον κέρμα, ὀγκῆς 2,26, ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ P. Gardner, γράψαντος ὅτι «*τὰ νομίσματα τῆς Δαρδάνου τῆς Τρωάδος εἶναι τόσον διάφορα τούτου, ὥστε ἢ εἰς αὐτὴν ἀπόδοσιν εἶναι βεβαίως ἐσφαλμένη, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἢ κεφαλὴ τοῦ Ἡρακλέους καὶ τὸ ἐγκοῖλον τετράγωνον ἐνδεικνύουσιν ὡς πατρίδα τὴν Θεσσαλίαν, τὸ δὲ Ⓐ τὴν Ἰταλίαν ἢ Σικελίαν*». Τὴν εἰς Μικρὰν Ἀσίαν ἀπόδοσιν ἀπέκρουσεν ἐν ἔτει 1885 καὶ ὁ R. Weil (*Fried-*

laender, Repertorium zur antiken Numismatik σελ. 255). Τέλος ἐν ἔτει 1887 ὁ von Sallet δημοσιεύων δύο ὅμοια κέρματα τῆς συλλογῆς τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς συλλογῆς τοῦ Λονδίνου (Zeitsch. für Numismatik Bd. XIV pag. 8 Taf. I, 5) θεωρεῖ ἐσφαλμένην τὴν ἀνάγνωσιν Δαρ... , ἐπομένως καὶ τὴν ἀπόδοσιν εἰς Δάρδανον τῆς Τρωάδος ἢ ἄλλην πόλιν οὕτως ἀρχομένην, ἀσφαλῆ δὲ μόνον τὴν ἀνάγνωσιν Δρα... , προσθέτων ὀρθῶς ὅτι ἡ τεχνοτροπία τῶν νομισμάτων τούτων ὁμοιάζει πρὸς τὴν τῶν τῆς Στραίου τῆς Ἀκαρνανίας.

Ἡ γνώμη αὕτη ἐπεκράτησεν ἔκτοτε, οὕτω δὲ καὶ ὁ τελευταῖος ἐν ἔτει 1905 δημοσιεύσας ὅμοιον κέρμα, ὀλκῆς γρ. 2,01 (Hirsch, Cat. N° XIII ἀριθ. 1573 Taf. XX [συλλογὴ Ἀθ. Ρουσοπούλου]) τάσσει αὐτὸ ὑπὸ τὴν Δρα... ἄγνωστον πόλιν τῆς Ἀκαρνανίας, περιγράφων μάλιστα τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἡρακλέους ὡς κεφαλὴν Ἀχελώου.

Ὅτι τὸ νόμισμα τοῦτο ἀνήκει πράγματι εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν, δηλοῦται σαφῶς ὑπό τε τῆς γνωστῆς προελεύσεως ἐξ Ἀκαρνανίας ἐνὸς ἐξ αὐτῶν καὶ τῆς τελείας ταυτότητος τῆς τεχνοτροπίας τῶν τύπων αὐτοῦ, τοῦ τετραγώνου ἐγκοίλου, τῶν γραμμάτων ϩ, Δ, πρὸς ἐκεῖνα πλείστων ἀργυρῶν Ἀκαρνανικῶν νομισμάτων τοῦ αὐτοῦ σταθμητικοῦ κανόνος (πβλ. BMC. Thessaly to Aetolia pl. XXVII, 1, XXIX, 11, 13, 15. — Imhoof-Blumer, Die Münzen Acarnanien: Numismat Zeitschrift Bd. X S. 51, 158-167 κτλ. ἐνθα παράβαλε καὶ τὰς ἐπιγραφὰς ϩΙΤ καὶ ΔϩΤΞ [Στραίτος]). Αὕτη ἡ ὑπαρξίς τοῦ Α ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως τοῦ ἐν λόγῳ νομίσματος συμφωνεῖ πρὸς τὸ ἔθος τῶν Ἀκαρνανίων τοῦ νὰ θέτωσιν ἐπὶ τῆς κυρίας ὄψεως, πλὴν τοῦ ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὄψεως ὀνόματος τῆς πόλεως, τὰ ἀρκτικά τοῦ ὀνόματος αὐτῶν Ἀκαρνανίων (πρβ. Στραίτος, Λευκάς, Οἰνιάδαι, παρὰ Imhoof ἔ. ἀ. σελ. 17, 19-21, 151).

Προκειμένου δὲ περὶ ἐπιγραφῆς ἀρχαϊζούσης καὶ βουστροφηδὸν γεγραμμένης, καθ' ἃ καὶ ἐπὶ πολλῶν ἄλλων τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων Ἀκαρνανικῶν νομισμάτων, ἡ ἀνάγνωσις Δ-α-ρ... εἶναι, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ von Sallet, τόσον πιθανὴ ὅσον καὶ ἡ Δ-ρ-α...

Εὐτυχῶς ἐνῶ οὐδεμιᾶς Ἀκαρνανικῆς πόλεως τὸ ὄνομα ἀρχεται διὰ τῶν γραμμάτων Δαρ, ἔχομεν πόλιν τῆς Ἀκαρνανίας αὐτόνομον καὶ σπουδαίαν, ἧς τὸ ὄνομα παρέχει τὰ ἀρκτικά Δαρ... Ἡ ἐπὶ χαλκῆς πλα-

κὸς «*Συνθήκη καὶ συμμαχία Αἰτωλοῖς καὶ Ἀκαρνανοῖς*», ἣν ἀνεκάλυψεν ἐσχάτως ὁ κ. Γ. Σωτηριάδης κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Θερμίου Ἀπόλλωνος (Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1905 σελ. 55 κέξ.), ἀνήκουσα εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Γ' αἰῶνος π. Χ., συνωμολογήθη «*ἐπὶ στραταγῶν ἐν Ἀκαρνανίᾳ Βυρθάρου Οἰνιάδα, Ἐπιλάου Δηριέως, Ἀγήσωνος Στρατίου, Ἀλκέτα Φοιτιᾶνος, Ἀλκίνου Θυρρείου, Θέωνος Ἀνακτοριέως, Πολυκλέους Λευκαδίου*» κτλ. Ὁ κ. Σωτηριάδης ὀρθῶς ἀνεγνώρισεν ὅτι ὁ *Δηριεὺς* Ἐπίλαος εἶναι ἐκ τῶν μνημονευομένων παρὰ Διοδώρῳ XIX, 67 *Δεριέων* Ἀκαρνανῶν, τῶν τῆ συμβουλῆ τοῦ Κασσάνδρου ἐγκαταλειψάντων τὰ μικρὰ χωρία αὐτῶν καὶ συνοικισθέντων μεθ' ἑτέρων εἰς Ἀγρίνιον. Αὐτὸ τὸ κείμενον τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Σωτηριάδου ἀνακαλυφθείσης ἐπιγραφῆς, ἐνῶ ἔχομεν τὰς γραφὰς *Συνθήκα, Ἀγαθᾶ Τύχα, εἰρήναν, ἀλλάλοις, ἀώ, πλάν, στραταγῶν* κτλ., οὐδεμίαν ἀφίνει ἀμφιβολίαν ὅτι οἱ *Δηριεῖς* ἢ *Δεριεῖς* εἶναι οἱ κόψαντες τὰ ἐξ Ἀκαρνανίας νομίσματα ταῦτα τῶν *Δαρ(ιέων)*.

Β'. ΤΛΗ... ΚΑΙ ΛΙΝΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΣΠΙΟΝΤΙΑΣ  
Ἡ ΛΙΛΑΙΟΝ ΤΗΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ

Ὁ Fox ἐν *Engravings of unedited or rare greek coins Part. I p. 16 n° 45* ἐδημοσίευσε σμικρὸν ἀργυροῦν νομισμάτιον ὀγκῆς 0,94, φέρον τοὺς ἐκ τῶν νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Καλχηδόνας γνωστοὺς τύπους ἤτοι ἐφ' ἐνὸς βοῦν ἢ ταῦρον πρὸς ἀρ., ἐφ' ἑτέρου δὲ ἔγκοilon σχήματος σταυροῦ μαιανδρομόρφου ὑπὸ σφαιριδίων πληρουμένου, ὅπερ ὅμως ἐν μὲν τῆ θέσει τοῦ ἐθνικοῦ τοῦ Βυζαντίου (ΥΥ) ἢ τῆς Καλχηδόνας (ΚΑΛΧ) φέρει τὴν ἐπιγραφὴν ΛΙΝ, τὸν δὲ βοῦν εἰκονίζει βαίνοντα οὐχὶ ἐπὶ δελφῖνος, ὡς ἐν Βυζαντίῳ, ἢ ἐπὶ στάχυος ὡς ἐν Καλχηδόνι, ἀλλ' ἐπὶ σπέρματος σίτου ἢ κριθῆς. Ἀναγνώσας δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΛΙΝ ἀπέδωκεν αὐτὸ εἰς τὴν Αἴνον τῆς Θράκης. Ἀλλ' ὁ von Sallet ἀναδημοσιεύσας αὐτό, νῦν εὑρισκόμενον ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου, καὶ ἐπιμελῶς ἀπεικονίσας (*Die Antiken Münzen Bd. I S. 127*), γράφει ὅτι φέρει ΛΙΝ σημειῶν συγχρόνως τὰ ἐξῆς: «Ἐάν τὸ νόμισμα ἐκόπη πράγματι ἐν

Αἴνω ἢ ἀπλῶς εἶναι βάρβαρόν τι νόμισμα τῆς Καλχηδόνας παραμένει ἀβέβαιον. Ἡ τεχνοτροπία αὐτοῦ εἶναι ἐν τούτοις ἐπιμεμελημένη καὶ καλή. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τὸ πρῶτον γράμμα ἔχει τὸ σχῆμα Λ, ἐν τούτοις δύναται κάλλιστα ἔνεκα τῆς σμικρότητος αὐτοῦ νὰ ἐτέθῃ ἀντὶ τοῦ Α. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῶν ὁμοιοτύπων νομισμάτων τῆς Καλχηδόνας καὶ τοῦ Βυζαντίου ἀκριβῶς ἐν τῇ θέσει ταύτῃ εὔρηται τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, εἶναι λίαν πιθανὸν ὅτι ἡ Αἴνος ἔκοψεν ἀληθῶς, ἐκ συνεννοήσεως πρὸς τὰς γειτονικὰς πόλεις Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα, νομίσματα τῶν αὐτῶν τύπων.

Ἐσχάτως δὲ ὁ κ. Anderson, διευθυντῆς τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀγγλικῶν τηλεγράφων, ἔδωρήσατο τῇ αἰτήσει μου τῷ Ἐθνικῷ Νομισματ. Μουσείῳ τὸ ἐξῆς παρόμοιον νόμισμα, εὔρεθὲν ἐν Κίῳ τῆς Βιθυνίας, ἀπεικονισθησόμενον δὲ κατωτέρω ἐν τοῖς πίναξι τῶν κατὰ τὸ λῆξαν ἀκαδημ. ἔτος προσκτημάτων τοῦ Ἐθν. Νομισμ. Μουσείου.

Ρ 15, γραμμ. 1,90.— ΤΛΗ ἄνω βοὺς βαίνοντος πρὸς ἀρ. ἐπὶ δελφίνος (;), ἐγείροντος δὲ τὸν δεξιὸν πόδα.

Ὅπ. Ἐγκοιλὸν σχήματος σταυροῦ μαιανδρομόρφου, οὗ τὰ κενὰ πληροῦνται ὑπὸ σφαιριδίων.

Αἱ ἐπιγραφαὶ ΛΙΝ καὶ ΤΛΗ κατέχουσαι τὴν αὐτὴν θέσιν, ἣν ἐπὶ τῶν ὁμοιοτύπων νομισμάτων τὰ ἐθνικὰ τῶν Βυζαντίων καὶ Καλχηδονίων, ἐνδείκνυνται ὡς ἐθνικὰ, τοσοῦτο μᾶλλον ὅσον, ὅπως διακρίνονται τὰ νομίσματα τῶν Βυζαντίων ἀπὸ τὰ τῶν Καλχηδονίων διὰ τοῦ συμβόλου, ἐφ' οὗ βαίνει ὁ βοῦς, οὕτω καὶ ταῦτα ἔχουσι διάφορα σύμβολα καὶ δὴ τὸ μὲν κόκκον κριθῆς, τὸ δὲ δυσδιάκριτόν τι, ὅπερ δὲν φαίνεται οὔτε δελφίς οὔτε στάχυς.

Διὰ τῶν γραμμάτων ΛΙΝ ἄρχεται τὸ ὄνομα χωρίου τῆς Ἑλλησποντίας γνωστοῦ ἐκ τῆς ἐξῆς δύο ἀρχαίων μαρτυριῶν:

Στράβωνος κεφ. 588: «*Πιτύα δ' ἐστὶν ἐν Πιτυοῦντι τῆς Παριανῆς ὑπερκείμενον ἔχουσα πιτυῶδες ὄρος· μεταξὺ δὲ κεῖται Παρίου καὶ Πριάπου κατὰ Λίνον χωρίον ἐπὶ θαλάττῃ, ὅπου οἱ Λινούσιοι κοχλῖαι ἀριστοὶ τῶν πάντων ἀλίσκονται*».

Στέφ. Βυζάντιος ἐν λ. Λίνον, χωρίον τῆς Ἑλλησποντίας. Στράβων τρισκαιδεκάτῃ «*μεταξὺ δὲ κεῖται τοῦ Παρίου καὶ τοῦ Πριάπου*

κατὰ Λῖνον· οἱ οἰκοῦντες Λινούσιοι». — Ἐν τοῖς χειρογράφοις ἐπικρατεῖ ἡ γραφή «καὶ τὸ Λῖνον» ἀντὶ «κατὰ Λῖνον».

Ὁ Fox γράφει περὶ τοῦ συμβόλου, ἐφ' οὗ βαίνει ὁ βοῦς τοῦ ἐν λόγῳ νομισματίου, ὅτι εἶναι «κόκκος σίτου, ἢ ἐπιδορατίς, ἢ δυνατὸν ἰχθύς», προτιμᾷ δὲ νὰ θεωρήσῃ αὐτὸ ὡς ἐπιδορατίδα. Ὁ von Sallet θεωρεῖ αὐτὸ ἀσφαλῶς ὡς κόκκον σίτου. Ἄλλ' ὁ κ. K. Regling ἐξετάσας ἐκ νέου τὸ νομισμάτιον τῆ ἀιτήσεϊ μου γράφει μοι ὅτι τὸ σύμβολον δυνατὸν <sup>1</sup> νὰ εἶναι κοχλίας. Τοῦτο θὰ ἦτο ἡ ἀρίστη ἐπιβεβαίωσις τῆς ἀπονομῆς ἡμῶν ταύτης. Ὁ αὐτὸς ὅμως κ. Regling παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἐπιγραφή δυνατὸν ἴσως νὰ ἀναγνωσθῆ ΛΙΑ πιθανώτερον ἢ ΛΙΝ, δικαίως δ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐσκέφθη ὅτι τὸ νομισμάτιον δυνατὸν νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸν γείτονα τῆ Καλχηδόνι καὶ τῷ Βυζαντίῳ λιμένα τῆς Βιθυνίας Δίλλιον (ὁ Müller διορθοῖ Δίλαιον: πβλ. τὴν Λιλαίαν τῆς Φωκίδος), τὸν ἀναφερόμενον ἐν Ἀρριανοῦ Περίπλῳ Εὐξείνου Πόντου, 18, 6 (Müller Geogr. Gr. minores I p. 383) πβλ. καὶ Διλεὸν ἢ Διλεοῦν ἀναφερόμενον ὡς ἐμπορικὸν λιμένα τῆς Βιθυνίας ἐν Ἀωνύμου Περίπλῳ Εὐξείνου Πόντου, 9 (=Müller ἔ. ἀ. I, 404).

Ἀργυρᾷ τινα νομίσματα τοῦ Παρίου, καθ' ἣν ἔκειτο τὸ Λῖνον, παρουσιάζουσιν ἀνάλογον τύπον βοὸς ἰσταμένου, ἐπὶ ῥοπάλου ὅμως.

Διὰ τῶν γραμμάτων ΤΛΗ οὐδὲν ἐθνικὸν γνωρίζω ἀρχόμενον πλὴν τοῦ τῶν Τλητῶν, ἰβηρικῶ ἔθνους ἐν τῇ χώρᾳ Ταρτησσῶ (Θεόπομπος παρὰ Στεφ. Βυζαντίῳ ἐν λ.), τῶν κατ' οὐδένα τρόπον δυναμένων νὰ σχετισθῶσι πρὸς τὸ ἡμέτερον νόμισμα, ὅπερ πιθανῶς δηλοῖ ἄγνωστον ἡμῖν πόλιν τῆς Ἑλλησποντίας.

Αὕτη φαίνεται μοι ἡ πιθανωτέρα γνώμη περὶ τῶν δύο τούτων κερμάτων. Τὴν δὲ σκέψιν ὅτι τὰ ΛΙΑ ἢ ΛΙΝ καὶ ΤΛΗ δυνατὸν νὰ ᾧσιν ὀνόματα ἀρχόντων (π. χ. Λίννιος, Λίνδιος, Λίνδος, Λίνος, Λινύας ἢ Τλημονίδης, Τληπόλεμος, Τλησίας κτλ.) τοῦ Βυζαντίου ἢ τῆς Καλ-

1. «Dass die Münze eine Muschel, nicht ein Korn hat, wäre nicht ganz ausgeschlossen, aber ΛΙ<sup>Μ</sup> ist *absolut deutlich* zu lesen und es ist nur fraglich, ob ΛΙ<sup>Μ</sup> oder ΛΙΑ mit einem Stempelriss am zweiten Schenkel zu lesen ist; für letzteres wäre auf Δίλλιον, Διλέον in den beiden Periplus, Stadt an der Küste von Bithynien, also nicht so gar weit von Kalchedon, zu verweisen; doch ist die Münze etwas barbarisch im Stil und könnte also Nachprägung sein». (K. Regling, ἐν ἐπιστολῇ τῆς 21 Μαΐου 1907).

χηδόνος, ἐξ ἐκείνων ἅτινα ἀπαντῶμεν εἰς μονογραφήματα ἐπὶ τῶν ὁμοιοτύπων νομισμάτων παρὰ τὰ ἐθνικά, παραλειφθέντων τῶν ἐθνικῶν ἐλλείψει χώρου ἔνεκα τῆς σμικρότητος τῶν κερμάτων, ἀποκλείει ἢ ὑπαρξίς ἐπ' αὐτῶν διαφόρων συμβόλων τῶν ἐπὶ τῶν ὁμοιοτύπων νομισμάτων τῶν δύο τούτων πόλεων. Ἄλλως ἐν ὁμοίαις περιπτώσεσι παραλείπεται τὸ ὄνομα τοῦ ἄρχοντος μᾶλλον ἢ τὸ ἐθνικόν.

### Γ'. ΜΝΑΙΑΙΟΝ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ Ε'

*κοπὴν ὑπὸ Σκόπα τοῦ Αἰτωλοῦ.*

Μεταξὺ τῶν χωρίων Χρυσοβίτσης, Μπαμπίνη καὶ Προδρόμου τῆς Ἀκαρνανίας ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως χρυσοῦν ὀκτάδραχμον Πτολεμαίου Ε', ὀγκῆς γραμμ. 27,52, ἀπαράλλακτον πρὸς τὰ περιγραφέντα καὶ ἀπεικονισθέντα ὑπ' ἐμοῦ ὑπ' ἀριθ. 1257 πίν. ΧLI, 17-18 τῆς συγγραφῆς *Νομίσματα τοῦ Κράτους τῶν Πτολεμαίων*, ἔνθα (τόμ. Α', σελ. τκα'-τκβ') ἐζήτησα νὰ ἀποδείξω ὅτι τὸ ἐπ' αὐτῶν μονογράφημα  $\text{Ϝ}$  (=  $\text{ΞΚ} \diamond \text{ΠΛΞ}$ ) ἀναφέρεται εἰς τὸν περίφημον Αἰτωλὸν Σκόπαν, τὸν πλῆθος χρυσίου λαβόντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαίου Ε' πρὸς ξενολογίαν μισθοφόρων ἐν Αἰτωλία καὶ Ἀκαρνανία, βραδύτερον δὲ «πιστωθέντα περὶ τῶν ὄλων» ἐν τῇ διοικήσει τοῦ κράτους, ἐν ἣ διεδέχθη τὸν Τληπόλεμον. Τότε δὲ (200-198 π. Χ.) φρονῶ ὅτι ἔκοψε τὰ ἐν λόγῳ κέρματα διὰ τοῦ μεγίστου ποσοῦ τοῦ χρυσίου, δι' οὗ ἐμισθωσεν ἐν Αἰτωλία 6000 πεζοὺς καὶ 500 ἵππεῖς, λαμβάνων αὐτὸς μὲν «ὄψώνιον τῆς ἡμέρας ἐκάστης δεκαμναιαῖον (1000 δραχμὰς ἀργύρου), οἱ δ' ἐπὶ τινος ἡγεμονίας μετ' αὐτοῦ τεταγμένοι μναιαῖον» ἥτοι κέρμα ὅμοιον πρὸς τὸ ἐνταῦθα μνημονευόμενον, οὗ τὴν ἐν Ἀκαρνανία, πατρίδι τῶν μισθοφόρων τοῦ Σκόπα, ἀνακάλυψιν σημειῶ ἐνταῦθα ἰδιαιτέρως ὡς ἔμμεσον ἐπιβεβαίωσιν τῆς γνώμης μου περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ μονογραφήματος. Ὅτι δὲ ἄνδρες τῆς περιωπῆς τοῦ Σκόπα, στρατηγοὶ καὶ ἐπίτροποι τῶν Πτολεμαίων, ἔθετον ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν Πτολεμαίων τὰ μονογραφήματα αὐτῶν, ἀπέδειξα ἤδη ἐν τῇ ῥηθείᾳ συγγραφῆ μου διὰ πλήθους παραδειγμάτων.

Ι. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΣ.

# ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ  
ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ  
ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1906—1907

ΠΡΟΣ ΤΗΝ Σ. ΠΡΥΤΑΝΕΙΑΝ  
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

*Κύριε Πρύταμι,*

Διαρκοῦντος τοῦ ἄρτι λήξαντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους, τοῦ ἀπὸ τῆς 1 Σεπτεμβρίου 1906 μέχρι τῆς 31 Αὐγούστου 1907, τὸ Ἐθνικὸν Νομισματικὸν Μουσεῖον καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ἰδιαίτερα νομισματικὴ συλλογὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἐπλουτίσθησαν διὰ 1385 νομισμάτων καὶ ἀρχαίων κοσμημάτων, ὧν χρυσᾶ 63, ἀργυρᾶ 472, κράματος 1, χαλκᾶ 668, μολύβδινα 3, σιδηρᾶ καὶ ἄλλων ὑλῶν 178.

Τὴν προέλευσιν τῶν προσκτημάτων τούτων δεικνύει ὁ ἐνταῦθα (σελ. 164-165) παρεντιθέμενος συνοπτικὸς πίναξ, ἐν ᾧ τὰ εἰς τὴν ἰδιαίτεραν συλλογὴν τοῦ Πανεπιστημίου ἀνήκοντα σημειοῦνται δι' ἀστερίσκων.

Πάντα τὰνωτέρω κατετάχθησαν εἰς τὰς οἰκείας αὐτῶν θέσεις, ἀφοῦ συνετάχθη εἰς διπλοῦν λεπτομερῆς περιγραφικὸς κατάλογος, οὗ τὸ μὲν πρωτότυπον κατετέθη ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου, τὸ δ' ἀντίγραφον ὑποβάλλομεν Ὑμῖν σήμερον σὺν τῇ παρούσῃ ἐκθέσει, ἵνα συμφώνως τῷ περὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου Β. Διατάγματι τυπωθῇ καὶ ἀποσταλῇ τῷ Σ. Ὑπουργείῳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως.

*Τὰ ἐξ ἀνασκαφῶν.*

Τὸ σημαντικώτερον τῶν προσκτημάτων τούτων εἶναι τὰ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Ἡραίου τῆς Ἀργολίδος προερχόμενα (Καταλ. ΙΘ'), δηλαδὴ ὁ μέγας προφειδῶνεις σιδηροῦς σταθμητικὸς νομισματικὸς κανὼν καὶ ἡ κολοσσιαία δέσμη σιδηρῶν ὀβελῶν, ἥτοι πρωτογόνων  
(Τὴν συνέχειαν ἴδε ἐν σελ. 166.)



ΚΙ'.	Δῶρον Κωνσταντ. Ρωμαίου, ἀρχαιολόγου . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	1
ΚΔ'.	» Ἰωάννου Φίλτσου . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	1
ΚΕ'.	» Μιχαήλ Καμπάνη . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	1
ΚΖ'.	Τὰ παραδοθέντα ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Δ. Σταυροπού- λου, εὐρεθέντα δὲ ἐν Δήλῳ καὶ Μυκόνῳ . . . . .	—	76	—	—	—	—	—	438
ΚΖ'.	Δῶρον Μιχαήλ Ζαμαούλη ἐκ Μοναστηρίου τῆς Μακεδονίας . . . .	—	4	—	—	—	—	—	28
ΚΗ'.	» Ζήση Χατζηβασιλείου ἐκ Φιλιππουπόλεως Θράκης . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	1
ΚΘ'.	» τῆς Α. Σ. Πορφύριου Β' ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ὄρους Σινᾶ . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	59
Λ'.	» Μιχ. Καμπάνη ἐξ Ἀθηνῶν . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	1
ΛΑ'.	» Ε. Μασταπᾶ ἐκ Κρήτης . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	1
ΛΒ'.	» Γεωργ. Βεγλερῆ ἐκ Σμύρνης . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	1
ΛΓ'.	» τῆς Α. Σ. ἐπισκόπου τοῦ Ἁγίου Ἰορδάνου κ. Ἐπιφανίου . . . .	—	293	—	—	—	—	—	355
ΛΔ'.	» Κ. Χ. Μαραϊτοπούλου ἐκ Θεσσαλονίκης . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	1
ΛΕ'.	» Ἀλεξ. Βερέττα ἐξ Ἀθηνῶν . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	1
ΛΓ'.	» James Anderson, διευθυντοῦ τῶν ἀγγλικῶν τηλεγράφων . . . .	—	—	—	—	—	—	—	1
ΛΖ'.	» Β. Νοστράκη ἐμπόρου ἀρχαιοτήτων . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	1
ΛΗ'.	» Δημητρ. Κεραϊτίδου ἐμπόρου ἐκ Σωζοπόλεως . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	1
ΛΘ'.	» Γεωργίου Μπουφέτη ἐκ Καβάλλας τῆς Μακεδονίας . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	14
Μ'.	» Δημητρ. Ταβανιώτου ἐκ Ροστοβίου τῆς Ρωσίας . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	104
ΜΑ'.	» τοῦ ἀρχιμανδρίτου Φιλιππουπόλεως Φωτίου Μανιάτου . . . .	—	—	—	—	—	—	—	1
ΜΒ'.	» Ἰωάννου Μεταξᾶ ἐκ Βομβάης τῶν Ἰνδιῶν . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	3
ΜΓ'.	» ἀνωνύμου . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	1
ΜΔ'.	Παρά τῆς Ἑλληνικῆς Καλλιτεχνικῆς Ἐταιρείας καὶ τοῦ Α. Λαῖτου	63	472	1	668	3	178	1385	10

Ἦτοι χρυσᾶ ἐξήκοντα τρία, ἀργυρᾶ τετρακόσια ἐβδομήκοντα δύο, κράματος ἕν, χαλκᾶ ἑξακόσια ἐξή-  
κοντα ὀκτώ, μολύβδινα τρία καὶ διαφόρων μετάλλων ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ὀκτώ. Ἐν ὅλῳ χίλια τριακόσια  
ὀγδοήκοντα πέντε.

νομισμάτων τῶν Πελοποννησίων, ἣν ἀνέθηκεν εἰς τὸ Ἑραῖον πρὸς ἀνάμνησιν τῶν πρωτογόνων νομισμάτων αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄργους Φεΐδων, ὁ πρῶτος εἰσαγαγὼν ἐν Ἑλλάδι τὴν χρῆσιν τῶν ἐξ ἀργύρου νομισμάτων. Συγχρόνως δ' εἰσῆλθον εἰς τὸ Μουσεῖον παραδοθέντα ὑπὸ τῆς Ἐφορείας τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου μέγα χῦμα χαλκοῦ, προερχόμενον ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῶν Μυκηνηῶν, καὶ δέκα ἐξ ὁμοία χύματα χαλκοῦ, εὑρεθέντα ἐν Κύμῃ τῆς Εὐβοίας, πάντα πρωτογόνα νομίσματα, πελέκεις καλούμενα. Διὰ τῆς προσκλήσεως τῶν μοναδικῶν τούτων μνημείων τὸ Ἐθνικὸν Νομισματικὸν Μουσεῖον προσεκλήσατο κειμήλια ἐξυψοῦντα τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ σπουδαιότητα, μέλλοντα δὲ νὰ κατασταθῶσι περίφημα ἐν ταῖς νομισματικαῖς μελέταις. Ἦδη δὲ ἐδημοσιεύσαμεν αὐτὰ μετὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ ἐκτενῶν ὑπομνημάτων ἐν τῇ Διεθνεῖ Ἐφημερίδι τῆς Νομισμ. Ἀρχαιολογίας (τόμ. Θ', σελ. 153 202, πίνακες III, IV, V, X, XI, XII).

Τῶν ἐξ ἀνασκαφῶν προερχομένων προσκτημάτων δεύτερον τὴν σπουδαιότητα εἶναι τὰ ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Δήλου ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς συλλεχθέντα καὶ ὑπὸ τοῦ ἐφόρου τῶν ἐκεῖ ἀρχαιοτήτων παραδοθέντα νομίσματα, μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐν Δήλῳ καὶ Μυκόνῳ περισυλλεγέντων ἄλλων νομισμάτων, ἀφ' οὔ πρότερον παρ' αὐτοῦ μετὰ πλείστης ὄσης ἐπιμελείας καὶ γνώσεως ἐκαθαρίσθησαν, κατετάχθησαν καὶ κατελογίσθησαν. Εἶναι δὲ ταῦτα 438 νομίσματα (Καταλ. Κ5'), δι' ὧν σημαντικῶς πλουτίζονται κυρίως αἱ σειραὶ τῶν Ἀθηνηῶν, τῆς Δήλου καὶ Μυκόνου. Ἰδίως τὰ νέα ἐν Δήλῳ εὑρήματα Ἀθηναϊκῶν ἀργυρῶν νομισμάτων τῆς ἐποχῆς τῶν ἀρχόντων ἔχουσι μεγάλην ἐπιστημονικὴν σπουδαιότητα, συμπληροῦντα τὰ ἤδη ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ ἀνακαλυφθέντα πολυάριθμα εὑρήματα ὁμοίων νομισμάτων, περὶ ὧν διέλαβον ἐν τῇ ἐτησίᾳ ἐκθέσει τοῦ παρελθόντος ἔτους. Τὸ δὲ σπανιώτερον τῶν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς ταύταις ἀνακαλυφθέντων εἶναι τὸ ἐν τῷ καταλόγῳ ὑπ' ἀριθ. 203, τοῦ Κ5', περιγραφὴν ἀνέκδοτον τετράδραχμον τοῦ Μιθραδάτου, βασιλέως τοῦ Πόντου.

Ἐξ ἀνασκαφῶν ἔχομεν ἐπίσης τὰ ὑπὸ στοιχεῖον Δ' περιγραφόμενα εὑρήματα τῶν ἐν Ἄργει ἀνασκαφῶν τοῦ Ὀλλανδοῦ ἀρχαιολόγου κ. W. Vollgraff, καὶ τὰ ἐκ Κυθήρων καὶ Ἀντικυθήρων κομισθέντα ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Ἀντ. Κεραμοπούλου (Καταλ. Γ').

*Τὰ ἐκ δωρεῶν.*

Τῶν δωρεῶν σημαντικωτάτη εἶναι ἡ τῆς Α. Σεβασμιότητος τοῦ Ἁγίου Ἰορδάνου κ. Ἐπιφανίου, ἀποτελουμένη ἐξ 62 χρυσῶν νομισμάτων καὶ κοσμημάτων καὶ 293 ἀργυρῶν νομισμάτων (Καταλ. ΛΓ'), προερχομένων σχεδὸν πάντων ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εὐρήματος, ἀξίου ἰδιαίτερας μελέτης διὰ τὰ ἐξ αὐτοῦ δυνάμενα νὰ ἐξαχθῶσιν ἐπιστημονικὰ συμπεράσματα.

Περίεργος εἶναι καὶ ἡ δωρεὰ ἑτέρου ὁμογενοῦς κληρικοῦ, ἡ τῆς Α. Σ. Πορφυρίου Β', ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ἁγίου Ὄρους Σινᾶ, ἕνεκα τοῦ τόπου ἔνθα εὐρέθησαν τὰ καθ' ἑαυτὰ κοινὰ νομίσματα ταῦτα (Καταλ. ΚΘ').

Τῶν λοιπῶν ἱκανῶς πολυαρίθμων δωρεῶν πλουσία μὲν εἶναι ἡ τοῦ ἐν Ροστοβίῳ τῆς Ρωσίας κ. Δημητρίου Ταβανιώτου (Καταλ. Μ'), σημαντικαὶ δὲ αἱ τῶν κ.κ. James Anderson (Α' καὶ ΛΣ'), Μιχαὴλ Ζαμαούλη (ΚΖ'), Ε. Μασταπᾶ (ΛΑ'), Ἄλ. Βερέτα (ΛΕ'), Δ. Κεραϊτίδου (ΛΗ') κτλ. περιέχουσαι ἀνέκδοτα Ἑλληνικὰ νομίσματα

*Ἐξ ἀγορῶν.*

Ἀγοραὶ ἐγένοντο σχεδὸν μόνον διὰ τῆς μικρᾶς ἐτησίας πιστώσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἥτοι τοῦ μόνου χρηματικοῦ πόρου τοῦ Μουσείου, δι' οὗ πλουτίζεται κατὰ τὸ δυνατόν μόνη ἡ ἰδιαίτερα συλλογὴ τοῦ Ἐθνικ. Πανεπιστημίου. Εἶναι δὲ τὰ ἀγορασθέντα (Καταλ. Ε', Σ', ΙΑ', ΙΓ' καὶ ΙΖ') ἐν χρυσοῦν τετράδραχμον Πτολεμαίου Β' Φιλαδέλφου, μοναδικὸν καὶ πάνυ σπουδαῖον διὰ τὴν ἐπ' αὐτοῦ νέαν χρονολογίαν, εἴκοσιν ὀκτὼ ἀργυρᾶ τετράδραχμα Ἀθηναϊκὰ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀρχόντων, πληροῦντα ἰσάριθμα κενὰ τῆς Ἐθνικῆς καὶ Πανεπιστημιακῆς συλλογῆς, ἐν ἀργυροῦν τετράδραχμον Λυσιμάχου καὶ ἐν χαλκοῦν Ἀθηνῶν σπανίου τύπου.

Ἡ ἰδιαίτερα *Βιβλιοθήκη* τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου ἐπλουτίσθη μεγάλως κατὰ τὸ λῆξαν ἀκαδημ. ἔτος χρήμασι τοῦ Δωριδείου κληροδοτήματος, δι' ὧν ἐπίσης κατεσκευάσθησαν καὶ νέα *νομισματοθήκαι* καὶ *ἐκθεματικαὶ τράπεζαι*.

Ἐπίσης μεγάλως ἐπλουτίσθη καὶ ἡ συλλογὴ τῶν *ἐκμαγείων* νομισμάτων, σημαντικῶς δὲ προουχώρησε καὶ ὁ χημικὸς *καθαρισμὸς* καὶ

ἐπιμέλεια τῶν σφόδρα ὀξειδιωμένων νομισμάτων, δι' ἀμφοτέρα ἐργασθέντος μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἰκανότητος τοῦ ὑπαλλήλου τοῦ Νομισμ. Μουσείου κ. Κ. Φίλιου.

Ἀρχομένου τοῦ λήξαντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους ἠρξάμην τῆς *διδασκαλίας* θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν μαθημάτων τῆς νομισματικῆς ἐπιστήμης συμφώνως τῷ πρὸς τοῦτο ἐκδοθέντι Βασιλικῷ Διατάγματι τῆς 14 Ἰανουαρίου 1906. Τὰ μαθήματα ταῦτα παρηκολούθησαν πλεῖστοι ἐπιστήμονες καὶ φοιτηταὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου μετὰ πολλῆς ἀντιλήψεως καὶ ἐνδιαφέροντος.

Δυστυχῶς ἡ ὑπὲρ τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου σπουδαιότερα τῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος προσπαθειῶν μου, τῆς ψηφίσεως δηλαδή *νόμου ἐπιτρέποντος τὴν πώλησιν* τῶν ἐν αὐτῷ συσσωρευθέντων πολλαπλῶν νομισμάτων, ὧν σὺν τῷ χρόνῳ ἐλαττοῦται ἡ ἀξία, πώλησις δι' ἧς καὶ μόνης τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον θὰ προσκτήσῃται τὰ κεφάλαια ἐκεῖνα, ἐφ' ὧν ἀσφαλῶς θὰ στηρίξῃ τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ ἀκμὴν, ἀπέτυχε, τοῦ νομοσχεδίου τῆς Σ. Κυβερνήσεως ψηφισθέντος εἰς πρώτην μόνον ἀνάγνωσιν, ἔνεκα τῆς κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἀναμίξεως ἐκ τοῦ ἀφανοῦς προσώπων πολλάκις ἐκ συστήματος παραβλαψάντων διὰ κακοβούλων εἰσηγήσεων πᾶσαν ὑπὲρ τῆς ἀκμῆς τοῦ Μουσείου τούτου γενναίαν προσπάθειαν. Καὶ ἀνηρέθησαν μὲν ἄρμοδίως αἱ πρὸς καλῆς πίστεως βουλευτὰς εἰσηγήσεις αὗται, ἀλλὰ καιρὸς δὲν ὑπῆρχε πλέον πρὸς ἐπιψήφισιν τοῦ νομοσχεδίου, ὡς τῆς Βουλῆς εὐθύς τότε περατώσεως τὰς ἐργασίας αὐτῆς. Ἡμεῖς μὴ ἀπογοητευόμενοι θέλομεν κατὰ καθῆκον πράξει πᾶν ὅ,τι δυνάμεθα ἵνα ἀποφασισθῇ τὸ μέτρον τοῦτο, δι' οὗ οὐ μόνον θὰ ἀκμάσῃ τὸ Μουσεῖον, ἀλλὰ καὶ θὰ τεθῇ ὁ μόνος δυνατὸς φραγμὸς εἰς τὴν ἐλευθέρως νεμομένην τὰ ἐν Ἑλλάδι ἀνακαλυπτόμενα νομίσματα ἀρχαιοκαπηλίαν.

Τέλος ἀναφέρομεν ὅτι κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐφαρμόζοντες τοὺς κειμένους νόμους παρεδώσαμεν εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου τὰς ἐν τῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ κατατεθείσας διαφόρων γενῶν μὴ νομισματικὰς ἀρχαιότητας. Δραπτόμενοι ὅμως τῆς εὐκαιρίας ταύτης παρατηροῦμεν ὅτι, ὅσον ἐπιδοκιμάζομεν τὴν ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ Μουσείῳ συγκέντρωσιν τῶν ὁμογενῶν ἀρχαιοτήτων, τοσοῦτον καὶ ἀποδοκιμάζομεν τὴν ἐν τῷ

Ἐθνικῶ Ἀρχαιολογικῶ Μουσείῳ κατάθεσιν τῶν μιτρολογικῶν καὶ σφραγιδολυφικῶν ἀρχαιοτήτων, σταθμίων δηλαδή, σφραγίδων καὶ δακτυλιολίδων. Ἐπιστημονικῶς ὀρθὴ εἶναι μόνη ἡ κατάθεσις αὐτῶν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ, ὡς στενῶς ἀμφοτέρων πρὸς τὰ νομίσματα συνδεομένων. Συγχρόνως πέμπομεν Ὑμῖν ἀντίγραφον τοῦ πρωτοκόλλου τῆς παραδόσεως τῶν ἐν λόγῳ ἀρχαιοτήτων (Ἀρχ. Νομ. Μουσείου ἀριθ. 2070), παρακαλοῦντες ἵνα καὶ τοῦτο τυπωθῇ σὺν τῇ παρούσῃ ἐκθέσει.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Ὀκτωβρίου 1907.

*Εὐπειθέστατος*

*Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου*

I. N. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

*Πρωτόκολλον παραδόσεως καὶ παραλαβῆς.*

Σήμερον τῇ 18 Ἰανουαρίου 1906, ἡμέρα Τετάρτη, ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου I. Σβορῶνος καὶ ὁ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ Ἐφορος Β. Στάης κατὰ συνέπειαν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10374 ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ὁ μὲν πρῶτος παρέδωκεν, ὁ δὲ δεύτερος παρέλαβεν, ὅπως καταθέσῃ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ τὰς ὡς ἑξῆς περιγραφομένας ἀρχαιότητας, αἵτινες εἶναι ἀλλότριαι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου, τῆς περιγραφῆς αὐτῶν ληφθείσης ἐκ τοῦ «πρωτοκόλλου παραλαβῆς τῶν ἀλλοτριῶν τῇ νομισματικῇ ἀντικειμένων», συνταχθέντος τῇ 4 Ὀκτωβρίου 1890 μεταξὺ τῶν Π. Καββαδία καὶ Α. Λόλλιγ καὶ τοῦ I. Σβορῶνου, ἀντιγράφοντος δὲ τὰς περιγραφὰς ἐκ τῆς ἐν τοῖς Λόγοις καὶ Εὐθύναις τοῦ Φρεαρίτου καταγραφῆς ὑπὸ τὸν ἐκάστοτ' ἐν παρενθέσει σημειούμενον ἀριθμὸν.

1) Φύλλα χρυσοῦ καθαρωτάτου λεπτότατα ἐκ νεκρικοῦ στεφάνου, γραμμ. 20,375. (Φρεαρίτου ἀρ. 1.)

2) Ὀκτὼ ταινιοειδῆ χρυσᾶ ἐλάσματα, χρησιμεύοντα εἰς γυναικεῖον κόσμον, ἕξ ὧν τὰ μὲν τέσσαρα πλατύτερα καὶ μακρότερα, γραμμ. 20,74, τὰ δὲ λοιπὰ στενώτερα καὶ βραχύτερα, γραμμ. 4,345.

3) Ψέλλιον γυναικεῖον χρυσοῦν, γραμμ. 1,39.

4) Δίσκος χρυσοῦς ἐλασματίνος, γραμμ. 2,045.

- 5) Χρυσῆ πόρπη, γραμμ. 1,368.
- 6 καὶ 6<sup>α</sup>) Δύο χρυσοῖ νεκρικοὶ μεγάλοι δακτύλιοι, φέροντες λίθους φαιοὺς ἐγγεγλυμμένους, ἐξ ὧν ὁ μὲν ἐστι βάρους γρ. 9,984, ὁ δὲ 16,20.
- 7) Εἷς χρυσοῦς νεκρικός δακτύλιος μετὰ λίθου μὴ ἐγγεγλυμμένου, γραμμ. 3,997.
- 8) Εἷς νεκρικός χρυσοῦς δακτύλιος ἐλασμάτινος, γραμμ. 1,798.
- 9) Εἷς χρυσοῦς δακτύλιος, φέρων πρόσωπον ἀνάγλυφον γυναικὸς ἀντίον, γραμμ. 4,25.
- 10) Εἷς χρυσοῦς δακτύλιος, φέρων ποτὲ λίθον, ἤδη ἀπολωλότα, γραμμ. 1,130.
- 11) Ἐν ζευγος νεκρικῶν χρυσῶν ἐνωτίων, φερόντων Νίκας, γρ. 3,618.
- 12) Ἐν ζευγος νεκρικῶν χρυσῶν ἐνωτίων, φερόντων Σφίγγας, γραμμ. 1,32.
- 13) Χρυσᾶ τινὰ διάτρητα σφαιρίδια περιδεραίου, γρ. 6,145. (Φ. 16.)
- 14) Εἷς λίθος σμαράγδου, γραμμ. 0,265. (Φ. 17.)
- 15) Φύλλα χρυσοῦ πεπιεσμένα, γραμμ. 2,865. (Φ. 18.)
- 16) Κόγχη κατιωμένη ἀργυρᾶ μετὰ πέντε μικρῶν τεμαχίων, γραμμ. 33,61. (Φ. 19.)
- 17) Ἐν ἀγγεῖον ἀργυροῦν κατιωμένον καὶ συνηρομολογημένον, γραμμ. 127,93. (Φ. 20.)
- 18) Εἷς χαλκοῦς τέττιξ, γραμμ. 19,66. (Φ. 21.)
- 19) Ἐν ζευγος ἐνωτίων χρυσῶν φερόντων περιστεράς, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν ὁποίων ὑπάρχει λίθος ἐρυθρὸς πολύτιμος, γρ. 4,842. (Φ. 22.)
- 20) Σφραγὶς κρυσταλλίνη, φέρουσα ἐγγεγλυμμένον γρῦπα. (Φ. 23.)
- 21) Δακτύλιος κατασκευῆς νεωτέρας, φέρων ὅμως ἐπὶ τῆς σφενδόνης λίθον ἀρχαῖον, ἐφ' οὗ ἡ Τύχη ἐγγέγλυπται. (Φ. 24.)
- 22) Δακτύλιος ἐπίσης κατασκευῆς νεωτέρας, φέρων καὶ οὗτος λίθον πράσινον ἀβραξικόν, λίαν περίεργον. (Φ. 25.)
- 23) Σφραγὶς ἀρχαία ἐκ λίθου ποικίλου, διάτρητος, φέρουσα δάμαλιν θηλάζουσαν μόσχον. (Φ. 26.)
- 24) Σφραγὶς ἀρχαία διάτρητος ἐκ λίθου κιτρίνου διαφανοῦς, φέρουσα δύο ἐπαλλήλους ἐλάφους. (Φ. 27.)
- 25) Ἀρχαῖος χρυσοῦς δακτύλιος, φέρων ἐπὶ λίθου πρασίνου μεγάλου τὴν προτομὴν τοῦ αὐτοκράτορος Σεπτιμίου Σεουήρου. (Φ. 28.)

- 26) Εἷς δακτυλιόλιθος ἀρχαῖος, κεραμόχρους, φέρων Ἄρην τροπαιοφόρον. (Φ. 29.)
- 27) Δακτυλιόλιθος λίθου σαρδόνυχος, φέρων Ἀρποκράτην ἰστάμενον. (Φ. 30.)
- 28) Δακτυλιόλιθος μέγας, φέρων ἔρωτα ἐπὶ ξυνωρίδος περωτῶν λεόντων. (Φ. 31.)
- 29) Δακτυλιόλιθος διαφανής, σαρδίου λίθου, φέρων σχῆμα πάνθεον, ἦτοι Ἀθηνᾶν, Νίκην, Δήμητρα καὶ Τύχην. (Φ. 32.)
- 30) Λίθος ἀχάτης ἀβραξικός, φέρων ἔνθεν μὲν ἐπιγραφὴν ΧΝΟΥΦΙ, ἔνθεν δὲ ὄφιν δάκνοντα τὴν οὐράν, ἐντὸς δὲ τοῦ σχηματιζομένου οὕτω κύκλου σύμβολά τινα δυσεξηγήτα. (Φ. 33.)
- 31) Δακτυλιόλιθος ἀρχαῖος, πράσινος, διαφανής, φέρων τὰς προτομὰς τοῦ Σαράπιδος καὶ τῆς Ἰσιδος. (Φ. 34.)
- 32) Ψέλλιον ἀρχαῖον ὀρειχάλκινον. (Φ. 35.)
- 33) Τέσσαρα ἀρχαιότατα διάτρητα σωμάτια, διαφόρου ὕλης καὶ χρώματος, φέροντα κοσμήματα καὶ σχήματα ζώων. (Φ. 38.)
- 34) Ὀρειχάλκινος δίσκος, φέρων ἐγκεχαραγμένα ἔνθεν μὲν φρουρίου πύλην, ἔνθεν δὲ κύκλον ἀπλοῦν. Σταθμίον. (Φ. 39.)
- 35) Σφραγιδόλιθος ποικίλος, διάτρητος, ἄσημος. (Φ. 40.)
- 36) Κυλινδρίσκος ἐκ λίθου σκληροτάτου πρασίνου. (Φ. 41.)
- 37) Σκαραβαῖος μικρὸς ἠκρωτηριασμένος, διάτρητος, ἐκ λίθου σαρδίου. (Φ. 42.)
- 38) Κυλινδρίσκος διάτρητος ἐκ λίθου σαρδίου. (Φ. 43.)
- 39) Κεφαλὴ Μεδούσης ἀνάγλυφος ἐπὶ ἐλάσματος ὀρειχαλκίνου. (Φ. 44.)
- 40) Σκαραβαῖος μικρὸς ἐκ λίθου κυανοῦ, φέρων σημεῖα ἱερογλυφικά. (Φ. 48.)
- 41) Κύλινδρος διάτρητος, φέρων ἐπιγραφὰς ἱερογλυφικάς. (Φ. 49.)
- 42) Χήμη ὀρειχαλκίνη. (Φ. 50.)
- 43) Δακτυλιόλιθος ἀρχαῖος ἐκ σαρδίου λίθου, φέρων τοὺς Διοσκούρους, περὶ τὴν ἄκραν ὀλίγον ἠκρωτηριασμένος. (Φ. 51.)
- 44) Σκαραβαῖος μικρὸς ἐξ ἀχάτου λίθου, φέρων ἐγκεχαραγμένον λαγῶν. (Φ. 52.)
- 45) Σκαραβαῖος ἐκ μίγματος κυανοπρασίνου φέρων γράμματα ἱερογλυφικά. (Φ. 53.)

46) Δακτυλιόλιθος ἐκ λίθου ἰάσπιδος κιτρίνου, φέρων ἐγκεχαραγμένον λέοντα τρέχοντα. (Φ. 54.)

47) Δακτυλιόλιθος ἀρχαῖος ἐξ ἀχάτου λίθου ἐντὸς σφενδόνης νεωτέρας κατασκευῆς, φέρων Βάκχην θύουσαν ἐπὶ βωμίσκου, κειμένου ἐνώπιον ναϊδίου ἰδρυμένου ἐπὶ βράχου. (Φ. 56.)

48) Δακτυλιόλιθος ἐλάχιστος ἐκ σαρδίου λίθου, φέρων ἐγγεγλυμμένα δύο κέρατα τῆς Ἀμαλθείας (ἔργον κακότεχνον). (Φ. 57.)

49) Προτομή γελοιογραφικὴ ὀρειχαλκίνη ἀμφιβόλου διαγνώσεως (εὐρεθεῖσα ὑπὸ χωρικοῦ Βουλγάρου εἰς τὰ περίξ τοῦ Βιδινίου). (Φ. 58.)

50) Χρυσοῦν νεανικὸν βακχικὸν σχῆμα μετὰ φαλλοῦ. (Φ. 59.)

51) Σκαραβαῖος μέσου μεγέθους Αἰγυπτιακός, φέρων ἐγγεγλυμμένον ἄνδρα ἄγοντα αἶγαγον. (Φ. 60.)

52) Λίθος ἀχάτης διάτρητος, φέρων ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου μέρος αὐτοῦ ἐγγεγλυμμένον κυνίδιον. (Φ. 61.)

53) Σκαραβαῖος ἐκ λίθου φαιοῦ μαλακοῦ, φέρων ἐγγεγλυμμένον τέρας, ἔχον κεφαλὴν μὲν καὶ σῶμα λέοντος, πόδας δὲ ἀνθρωπίνους. (Φ. 62.)

54) Λίθος λευκὸς διάτρητος ἐπιμήκης, φέρων τέρας θαλάσσιον τραγοκέφαλον. (Φ. 63.)

55) Λίθος λευκὸς διάτρητος, φέρων ἀνθέμιον. (Φ. 64.)

56) Λίθος ἐρυθρόφαιος (;) πανάρχαιος, φέρων λέοντα περωτὸν (;) μετὰ κεφαλῆς ἐστραμμένης. (Φ. 65.)

57) Καμέον φέρον προτομὴν Ἀθηνᾶς ἐκ λίθου σαρδόνυχος. (Φ. 68.)

58) Δύο τετράγωνα ἐκ μίγματος ὀπτοῦ, φέροντα δύο ἀνθρωπίνας μορφὰς καθημένας μετ' ἐπιγραφῆς ἀγνώστου γραφῆς (εὐρέθησαν ἐν Παλμύρα). (Φ. 69.)

59) Δακτύλιος ὀρειχάλκινος, φέρων ἐγγεγλυμμένην περιστερὰν κρατοῦσαν ἀπὸ τῶν ὀνύχων στέφανον. (Φ. 70.)

60) Δακτύλιος ὀρειχάλκινος, φέρων σχῆμα ἀνθοειδές (Φ. 71.)

61) Δακτύλιος ὀρειχάλκινος, οὗ ἡ σφενδόνη λίαν ἐφθαρμένη. (Φ. 72.)

62) Λίθος φαιὸς διάτρητος, φέρων ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου μέρος αὐτοῦ ἄνδρα γυμνὸν ἔχοντα τὸν δεξιὸν βραχίονα ὑψωμένον μεταξὺ πέντε γραμμάτων. (Φ. 75.)

63) Πυραμίδιον ἐξ ὀρειχάλκου κατάκοσμον. (Φ. 77.)

64) Αἰχμή ὀρειχαλκίνη βέλους. (Φ. 78.)

65) Μαρμάρινον λεκανίδιον πρὸς χρῆσιν ἴσως ἐντριμμάτων γυναικείων. (Φ. 79.)

66) Τετράγωνον διάτρητον ἐν τῷ κέντρῳ ἐκ μίγματος, φέρον σχήματα σκελοειδῆ. (Φ. 80.)

67) Δύο μολύβδινα διάτρητα κυκλοτερῆ σώματα, φέροντα ἀφ' ἑνὸς μὲν στέφανον κισσοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀστέρα. (Φ. 81)

68) Τρία ἐλασμάτια ὀρειχάλκινα, ἴσως δικαστικὰ εἰσιτήρια, ἐξ ὧν τὸ μὲν φέρει ἐπιγραφὴν Β Διονύσιος Κλέμα Τρικορον καὶ κατὰ τὸ ἄκρον κεφαλὴν Γοργόνος, τὸ δὲ ἐπιγραφὴν Ε Λυσιδείδης Θριάσιος, τὸ δὲ ἀπλῶς τὰ στοιχεῖα  $\begin{matrix} \text{Ε} & \text{Π} \\ & \text{Α} \end{matrix}$  (Φ. 82.)

69) Τεμάχιον τετράγωνον ὀρειχάλκινον ἐν μιᾷ πλευρᾷ ὀδοντωτόν, φέρον ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μέρους ἐντὸς τετραγώνου ἐγκοίλου τὸ γράμμα Β, ἐκτὸς δὲ αὐτοῦ δύο Κ Κ. (Φ. 83.)

70) Τεμάχιον μικρὸν πυρίτου λίθου, φέρον ἐν σχήματι δακτυλιο-λίθου ἐν τῷ μέσῳ ἐγγεγλυμμένην κεφαλὴν, πέριξ δὲ ἑτέρας ἐξ κεφαλᾶς (βαρβαροτέχνους). (Φ. 84.)

71) Μικρὰ προτομὴ ἀντία Σαράπιδος ἐξ ὀρειχάλκου. (Φ. 86)

72) Σχῆμα μικρᾶς μομμίας ἐκ ξύλου συκομορέας, χρησιμεῦον ὡς θήκη τοῦ ὑπ' ἀρ. 81) παπύρου [νῦν ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ]. (Φ. 92.)

73) Κεφαλὴ μικρὰ νεανικὴ ἐκ μαρμαρίου ἠκρωτηριασμένη ἀπὸ τῆς ῥινὸς μέχρι τοῦ πώγωνος (ἐξ Ἰμβρου). (Φ. 94.)

74) Ἐν προσωπεῖον ὀρειχάλκινον. (Φ. 99.)

75) Τεμάχιον κεφαλῆς μαρμαρίνης (ἐξ Ἰμβρου). (Φ. 100.)

76) Κεφαλὴ μικρὰ μαρμαρίνη ἀρίστου ῥυθμοῦ. (Φ. 101.)

77) Λυχνίδιον ὀρειχάλκινον καλῶς κατιωμένον, φέρον ἑκατέρωθεν ἐξέχουσιν λέοντος κεφαλὴν. (Φ. 104.)

78) Κυνάριον ὀρειχάλκινον ἐπὶ βάσεως μολυβδίνης. (Φ. 106.)

79) Ἀγγεῖον ἀργυροῦν κατιωμένον βάρους δραμ. 141 ἤτοι γραμμ. 451,2 πλήρες ὀστέων ἀρχαίων ἀπηνθρακωμένων, εὔρεθὲν ἐν Ἀθήναις ἐντὸς μαρμαρίνου δοχείου. Ἦσαν τὰ ὀστᾶ ταῦτα κόρης κατὰ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν «Θεοφίλη Φανοδίκου Ραμνουσίου θυγάτηρ». (Φ. 107.)

80) Ἐνδεκα κυλινδρίσκοι χρυσοῖ διάτρητοι καὶ μίγμα πράσινον

φέρον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας κισρίνας ἕλικας. Οἱ χρυσοῖ κυλινδρίσκοι ἄνευ τοῦ πρασίνου μίγματος εἰσὶ βάρους γραμμ. 3,465. (Φ. 108.)

81) Ἐν ζευγος χρυσῶν ἐνωτίων, ἀποληγόντων εἰς κεφαλὰς λεόντων, βάρους γραμμ. 4,367. (Φ. 109.)

82) Ἐν ζευγος χρυσῶν ἐνωτίων εἰς σχῆμα ὄφεως, γρ. 3,812. (Φ. 110.)

83) Ἐν ζευγος χρυσῶν ἐνωτίων, ἀποληγόντων εἰς δίσκον, γραμμ. 2,35. (Φ. 111.)

84) Ἐν ἐνώτιον χρυσοῦν, ἀποληγον εἰς κεφαλὴν δελφίνος κερασφόρου, γραμμ. 1,252. (Φ. 112.)

85) Δακτύλιος χρυσοῦς ἄνευ λίθου μετὰ σφενδόνης, πεπιεσμένος, γραμμ. 1,645. (Φ. 113.)

86) Πέντε μικρὰ χρυσᾶ κοσμήματα, ἀνήκοντα εἰς περιδέριον, γραμμ. 2,152. (Φ. 114.)

87) Δακτύλιος ἀργυροῦς, φέρων ἐπὶ τῆς σφενδόνης κεφαλὴν Ἑρας, γραμμ. 4,34. (Φ. 115.)

88) Σφραγὶς ὀρειχαλκίνη κατιωμένη σχήματος ἑλλειπτικοῦ, φέρουσα Σειληνὸν ἀσκοφόρον ἐπὶ βάθρου ἰστάμενον καὶ Ἑρμῆν ἐπίσης ἰστάμενον. Ἐν μέσῳ δὲ ἀετὸν μετ' ἀναπεπταμένων πτερούγων, ἄνωθεν δὲ μηνίσκον (ἔργον Ρωμαϊκῶν χρόνων). (Φ. 116.)

89) Περικεφαλαία ὀρειχαλκίνη, ἧς τὸ ἀνώτερον μέρος ἑλλεῖπει. (Φ. 117.)

90) Δίσκος μολύβδινος ἔντροτος, φέρων ἐξ ἑνὸς στέφανον κισσοῦ, ἐξ ἑτέρου στέφανον ἴσως ἐκ δάφνης. (Φ. 149.)

91) Δύο μολυβδίδες σφενδόνης, φέρουσαι ἢ μὲν ἐπιγραφὴν AN ἐξ ἑνὸς καὶ ΦΙ ἐξ ἑτέρου, ἢ δὲ MI ἐξ ἑνὸς καὶ NAΞ ἀφ' ἑτέρου. (Φ. 150.)

92) Δύο δακτυλιόλιθοι, τῶν ὁποίων ἢ μὲν ἐστὶν ἐκ σαοδίου λίθου, μετ' ἐγκεχαραγμένης νεανικῆς γυμνῆς προτομῆς, ἢ δὲ ἑτέρα ἐξ ὑάλου πρασίνης μετ' ἐρυθρῶν κηλίδων (ἀπομίμησις ἰάσπιδος) φέρει προτομὴν ἐγκεχαραγμένην Ἀθηνᾶς. Ἀμφότεραι αἱ λίθοι αὐταί εἰσι νέας ἀναντιρρήτως κατασκευῆς.

93) Δακτύλιος χάλκινος, ἔχων δεδεμένον ἐν τῇ σφενδόνη ἡμιωβόλιον τῶν Ἀθηνῶν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἐπιφανείᾳ ἐστὶν ἐγκεχαραγμένον ΞΕΙΝΙΟΝ (ἀναντιρρήτως νέας κατασκευῆς μετὰ παραπεποιημένης τοῦ μετάλλου κατιώσεως).

94) Σφενδόνη δακτυλίου ἐξ ἀργύρου μετ' ἀρχαίας ἀραβικῆς (κουφικῆς) τετραστίχου ἐπιγραφῆς.

95) Τέσσαρες κύλινδροι χαλδαϊκοὶ διάτρητοι μετ' ἐγγεγλυμμένων παραστάσεων καὶ ἐπιγραφῶν τῶν ἐξῆς : α') Ἐκ λίθου κιτρινολεύκου ἠκρωτηριασμένου τὸ ἄνω μέρος μετὰ τῆς ἐξῆς παραστάσεως· θεὸς περωτὸς ἰστάμενος ἐν μέσῳ δύο περωτῶν καὶ ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν ἰσταμένων λεόντων, ὧν ὀπισθεν αἴξ ἰσταμένη· μέγεθος 0,034. β') Ἐκ λίθου μελανοφαίου χρώματος μετὰ τῆς ἐξῆς παραστάσεως· δύο θεότητες ἰστάμεναι, ὧν μεταξὺ κορμὸς φοίνικος, καὶ ἀριστερᾷ τῷ ὀρῶντι μηνίσκος· ὀπισθεν τῶν θεῶν ἐπιγραφὴ δίστιχος· μέγεθος 0,025. γ') Ἐκ κρυστάλλου λευκοῦ χρώματος μετὰ τῆς ἐξῆς παραστάσεως· θεότης ἰσταμένη πρὸς δεξ., ἔμπροσθεν δ' αὐτῆς ἐπιγραφὴ τρίστιχος· μέγεθ. 0,027. δ') Ἐκ λίθου μελανοφαίου ἠκρωτηριασμένου, μετὰ τῆς ἐξῆς παραστάσεως· θεότης καθημένη πρὸς δεξ., ἧς τὸ κάτω μέρος ἠκρωτηριασμένον, ἔμπροσθεν αὐτῆς μορφὴ ἰσταμένη πρὸς ἀριστ. καὶ ὑψοῦσα τὴν δεξ., ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἄνωθεν αὐτῶν σύμβολόν τι· ὀπισθεν δὲ δίστιχος ἐπιγραφῆ· μέγεθος 0,016.

96) Λίθος τετράγωνος χρώματος ἐρυθροκιτρίνου ἐνεπίγραφος μετὰ τῆς ἐξῆς ἐγγλύφου παραστάσεως· ὅς θηλάζουσα ἐννέα χοιρίδια· μ. 0,020.\*

97) Λίθος ἔλλειψοειδῆς χρώματος ποικίλου, μετ' ἐγγλύφου παραστάσεως Ἡρακλέους ἀγχοντος λέοντα· μέγεθος 0,043 - 0,025.

98) Δακτύλιος ὀρειχάλκινος, οὗ ἡ σφενδόνη κοσμεῖται δι' ἀπλῶν γραμμῶν.

99) Δακτυλιόλιθος χρώματος ἐρυθροῦ μετ' ἐγγλύφου κακοτέχνου παραστάσεως γυναικός, ἰσταμένης πρὸς ἀριστερά.

100) Δακτύλιος μέγας χρυσοῦς, οὗ ὁ ἐν τῇ σφενδόνη λίθος χρώματος ἐρυθροῦ καὶ φέρων τὴν ἐξῆς παράστασιν· Μαινὰς ἐν γόνασιν ἐπὶ βωμοῦ ἐστεμμένον, ἔχουσα τὴν κεφαλὴν ἀντεστραμμένην· ἐν τῷ πεδίῳ δεξιᾷ μὲν Ἑρμῆς Πανός, ἀριστερᾷ δὲ σατυρίσκος θυροσοφόρος καθημένος καὶ πίνων ἐν σκύφῳ.

101) Ἐκατὸν πέντε «Ὁργανα πολεμικὰ ἀγρίων αὐτοχθόνων φυλῶν τῆς Ἀμερικῆς».

102) Δέκα ἐξ ἐκμαγεῖα ὁμοίων ὄπλων.

\* Ἴδε Διεθν. Ἐφημ. Νομ. Ἀρχ. τόμ. Η' σελ. 260 καὶ 279 πίν. VII, 14.

103) Τρία χρυσᾶ προσαρτήματα κόσμου γυναικείου φέροντα, τὸ μὲν κεφαλὴν γυναικὸς ἐν καταγραφῇ (πρὸς δεξιὰ) γραμμ. 0,35· τὸ δὲ κεφαλὴν γυναικὸς ἀντίαν γραμμ. 0,375· τὸ δὲ κόσμημα ἀστεροειδὲς ἐν τῷ μέσῳ φέρον λίθον μικρὸν ἐρυθρὸν διαφανῆ γρ. 2,040. (Φ. 15.)

104) Ράβδος Ἀσκληπιοῦ χαλκῆ μετ' ὄφραως ὕψ. 0,09.

105) Λίθος νησιωτικὸς μέλας μετ' ἀνθους λωτοῦ.

106) Γυναικεία μαρμαρίνη κεφαλὴ καλυπτομένη διὰ πέπλου, ἔλλιπῆς κατὰ τὸ πρόσθιον μέρος τοῦ κρανίου καὶ κατὰ τὸ μέτωπον ὡς καὶ ὅλον τὸ περὶ τὸ στόμα καὶ τὴν σιαγόνα κάτω μέρος τοῦ προσώπου, ἐκ νεκρικοῦ ἀναγλύφου τῆς πλακός, τοῦ ὁποίου σφύζεται μικρὸν μέρος. Εὐρεθὲν ἐσχάτως ἐν τῷ κήπῳ τῆς Σιναίας Ἀκαδημείας ὑπὸ Ι. Σβορώνου.

107) Δακτυλιόλιθος σαρδίου λίθου μετὰ παραστάσεως Ἀθηνᾶς διαμ. 0,097. (1891-1892 Συλλ. Τρικούπη ἀριθ. 217.)

108) Πρασινόχρους λίθος δακτυλίου. Ἀθηνᾶ ἰσταμένη. Κακότεχνον. Διάμ. 0,011. (1891-1892 Συλλ. Τρικούπη ἀριθ. 218.)

109) Χαλκοῦς δακτύλιος ἔχων ἐν τῇ σφενδόνῃ κακότεχνον μορφὴν γυναικείαν, κρατοῦσαν ἐν ἐκάστη χειρὶ δᾶδα. (1904-1905 Α' 78.)

110) Ὅμοιος χαλκοῦς δακτύλιος, ἔχων ὀλίγῳ μεγαλειτέραν σφενδόνην μετὰ παραπλησίας παραστάσεως γυναικείας μορφῆς μετὰ δάδων. (1904-1905 Α' 77.)

111) Δακτυλιόλιθος μικρὸς μέλας ἔχων παράστασιν ἀνδρικήσ γενηιοφόρου φαλακρᾶς κεφαλῆς πρὸς ἀριστερά. (1898-99 Α' 34)

112) Λίθος στεατίτης ὀρθογωνικὸς διάτρητος, ἔχων ἐπὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν διάφορα γραμμικὰ σχήματα. (1898-99 ΚΣ' 699.)

113) Ἐξαρτημάτιον ἐκ περιάπτου, εἰκονίζον προσωπεῖον ἀτεχνον μετὰ κρίκου ἄνω. Ἐξ ὑάλου κυανόχρου. (1891-1892 ΚΣ' 700.)

114) Ἐξαρτημάτιον ἐκ περιάπτου, εἰκονίζον προσωπεῖον ἔχον περὶ τὸ μέτωπον στέμμα κυλινδρικὸν καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κρίκον. Τὸ πρόσωπον ἐρυθρὸν. Ἐξ ὑάλου. (1891-1892 ΚΣ' 701.)

115) Σταθμίον τετραγωνικὸν μολύβδινον, ἐφ' οὗ εἰκονίζεται ἀγγεῖον μόνωτον, οὗ ἄνωθεν βούκρανον καὶ κάτω κατὰ τὰ ἄκρα Κ Υ (ἐκ Κύμης).

Ὁ παραλαβὼν

Β. ΣΤΑΗΣ

Ὁ παραδοὺς

Ι. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΤΗΜΑΤΩΝ

ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1906 μέχρι 31 Αὐγούστου 1907.

(Πίνακες IV—VII.)

Α' (1 Σεπτεμβρίου 1906).

Δῶρον κ. James Anderson, διευθυντοῦ τῶν ἐν Ἑλλάδι  
ἀγγλικῶν τηλεγράφων.

ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΥΝ ΑΤΤΙΚΗΣ.

1.— Μολ. 20. Προτομή Ποσειδῶνος, ἀπὸ τῆς ὀσφύος καὶ ἄνω, ἔξερχομένου ἐκ βράχου, ἔχοντος δὲ ἐν τῇ προτεταμένη δεξιᾷ δελφίνα, ἐν δὲ τῇ ὑψωμένη ἀριστερᾷ τρίαιναν. Πέριξ Π[Ο]—CΕΙ. Τὸ ὅλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Ἦ. Θεὸς τις ἰστάμενος πρὸς ἄρ. πωγωνοφόρος, φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μόδιον καὶ ἔχων τὸ σῶμα ἐνδεδυμένον δι' ἱματίου καλύπτοντος πάντα πλὴν τοῦ στήθους καὶ τῆς ὑψουμένης δεξιᾶς αὐτοῦ, ἐν ἣ κρατεῖ πτηνόν τι (;), ἐνῶ τὴν ἀριστερὰν ἔχει πρὸς τὰ κάτω ἐπὶ σκήπτρου. Ἐκατέρωθεν αὐτοῦ εἰς ὄφεις, ὧν ὁ μὲν ἀριστ. ἐγείρεται πρὸς τὸ πτηνόν, ὁ δὲ δεξ., ἀκτινοστεφῆ ἔχων τὴν κεφαλὴν, συσπειρᾶται πρὸς δεξ. ἐγείρων τὴν κεφαλὴν. Τὸ ὅλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.= Πίναξ IV, 12.

Ἦμοιον ἀλλὰ πολὺ καλυτέρας διατηρήσεως τῶν ἐκ τῆς Στοᾶς τοῦ Ἀττάλου δέκα τῶν δημοσιευθέντων ὑπὸ τοῦ κ. Μυλωνᾶ ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1901 σελ. 122 ἀριθ. 12 πίν. 7, 12-23 = Διεθν. Ἐφημ. Νομισματ. Ἀρχαιολ. τόμ. Θ' σελ. 290 ἀρ. 1107-1116.

## B' (2 Σεπτεμβρίου 1906).

## Δῶρον κ. Παπαδήμα, ἐμπόρου ἀρχαιοτήτων.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. Ἀλέξανδρος Γ' ἢ Δ' ;

- 1.— **Α** 18. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής, πρὸς δεξ. Κύκλ. σφαιρ.  
 Ὅπ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Ἴππος ἐλεύθερος πρὸς δεξ. τρέχων, οὐ  
 κάτω ἄσπης. — Διατήρησις καλή.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ ἐν γένει.

- 2.— **Α** 17. ἸΠΠΑ ἄνω κεφαλῆς Ἀθηνᾶς πρὸς δεξ., ἥς κάτω ΙΩ ; ;  
 Ὅπ.  $\begin{matrix} \Theta \Sigma - \Sigma \Lambda \\ \Lambda - \Omega - \Nu \end{matrix}$  Ἴππος βαδίζων πρὸς δεξ. — Διατ. καλή.

ΑΡΓΟΛΙΣ. Ἐπίδαυρος.

- 3.— **Α** 14. Κεφαλή Ἀσκληπιοῦ πρὸς δεξ.  
 Ὅπ. Ε ἐν στεφάνῳ, οὐ κάτω Π ; ; — Διατ. καλή.

ΚΡΗΤΗ. Γόρτυς.

- 4.— **Α** 21. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής πρὸς δεξ. Κύκλ. σφαιρ.  
 Ὅπ. ΓΟΡΤΥ καὶ ἐν ἐξέργῳ ΝΙΩΝ Ταῦρος κυρίσων πρὸς ἄρ.  
 Τὸ ὄλον ἐν στεφάνῳ δάφνης. = Πίναξ IV, 16. — Διατ. καλή.  
 Ἀνέκδοτον. Πβλ. Svoronos, Numismatique de la Crète  
 ancienne p. 175, 127-181.

## Γ' (5 Σεπτεμβρίου 1906).

Τὰ κομισθέντα παρὰ τοῦ Ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων κ' Ἀντ.  
Κεραμοπούλου ἐξ Ἀντικυθέρων καὶ Κυθήρων.

ΑΤΤΙΚΗ. Ἀθῆναι.

- 1.— **Α** 12. Κεφαλή Ἀθηνᾶς δ. Ὅπ. Γλαῦξ δισώματος. — Δ. μετρία.

ΑΡΓΟΛΙΣ. Ἄργος.

2. **Α** τριώβολον κατιωμένον. Λύκος πρὸς ἄριστ.  
 Ὅπ. Α ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ. — Διατ. μετρία.

ΚΟΡΙΝΘΙΑ. Κόρινθος.

- 3.— **Α** 12. Πήγασος ἄρ. Ὅπ. Τρίαινα. — Διατ. μετρία.

ΚΥΘΗΡΑ νῆσος.

4.— **Α** 17. Κεφαλή Ἀφροδίτης δεξ.

᾽Οπ. Κ—Υ Περιστερὰ ἵπταμένη πρὸς δεξ. — Διατ. καλή.

ΚΡΗΤΗ. Ἱεράπυτνα.

5.— **Α** 15. Κεφαλή Διὸς ἀριστ.

᾽Οπ. Φοίνιξ μεταξὺ τοῦ μονογραφήματος τῆς πόλεως καὶ ἀκροστολίου. — Διατ. μετρία.

Κυδωνία.

6-7.— **Α** 13. Κεφαλή δεξ. ᾽Οπ. Κύων ὀκλάζων. — Δ. μετριοτάτη.

Πριανός.

8.— **Α** 15. Κεφαλή θεᾶς (Ἀρτέμιδος;) δεξ.

᾽Οπ. ΠΡΙΑ δεξ. Φοίνιξ. — Διατ. μετρία.

9.— **Α** 12. Ὅμοίως (;) — Διατ. κακή.

Ραῦκος.

10.— **Α** 16. Τρίαίνα. ᾽Οπ. Τρίαίνα (;) — Ἐφθαρμένον.

Φαλάσαρνα.

11-12.— **Α** 13/14. Δελφίς δεξ. ᾽Οπ. Φ. — Διατ. μετρία.

Ἀβέβαιον Πελοποννήσου<sup>1</sup>.

13.— **Α** 10. ΙϞ ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

᾽Οπ. Α ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ. — Διατ. καλή. = Πίναξ IV, 11.

ΛΥΔΙΑ. Φιλαδέλφεια.

14.— **Α** 16. Ἐπιγραφή ἐξίτηλος. Κεφαλή γυναικεία Ἱερᾶς Συγκλήτου, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. Ἐπιγραφή ἐξίτηλος. Τράγος ἰστάμενος πρὸς δ. — Δ. μετρία. = Πβλ. BMC. Lydia pl. XXI, 10.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. Πτολεμαῖοι.

Πτολεμαῖος Α' Σωτήρ.

15.— Μολ. 28 κίβδηλον. Ἀντίγραφον τετραδράχμου ὅμοιον τῷ παρὰ Σβορώνου Νομίσματα τοῦ κράτους τῶν Πτολεμαίων ἀρ. 139 (Κεφαλή Ἀλεξάνδρου ἐν λεοντῇ. ᾽Οπ. Ἀθηνᾶ Πρόμαχος).

1. Τὰ νομίσματα ταῦτα προερχόμενα πάντοτε ἐκ τῆς Νοτίου Πελοποννήσου καὶ ἐκ Κρήτης παραμένουσι μέχρι τοῦδε ἀβεβαίου ἀπονομῆς.

*Πτολεμαῖος Γ'.*

16.— **Α** 22. Κεφαλή Πτολεμαίου Α' Σωτήρος δεξ.

᾽Οπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ Κεφαλή Λιβύης δεξ. = Σβο-  
ρώνου Τὰ Νομίσμ. τοῦ κρ. τῶν Πτολ. ἀρ. 855 πίν. XXXIV, 3.

17.— **Α** 17. Ἐφθαρμένον Πτολεμαίου Α' (= Σβορώνου ἔ. ἀ. πίναξ  
III, 31-32 ; ;).

## ΡΩΜΑΪΚΑ.

18.— **Α** 32. Ρωμαϊκὸν ἀσσάριον ἐφθαρμένον. Κεφαλή Ἴανου.

᾽Οπ. Πρῶρα.

19 — **Α** 21. Γραμμ. 6,26. Sextans. Κεφαλή ἀγένειος Ἑρμοῦ μετὰ  
πετάσου πτερωτοῦ πρὸς δεξ. ᾽Οπισθεν αὐτῆς · · Τὸ ὄλον ἐν  
κύκλῳ σφαιριδίων.

᾽Οπ. Πρῶρα πρὸς δεξ., ἧς ἄνω μὲν στάχυς, δεξιὰ  $\overline{KA}$  ἢ KA (=   
Καπύη) καὶ κάτω ROMA. — Διατ. καλή. = Πίναξ VI, 15.

*Ὀκιάβιος Αὐγουστος.*

20.— **Α** 30. DIV[VS AVGVS]TVS PATER Κεφαλή Ὀκταβ. Αὐγού-  
στου δαφνοστεφής, πρὸς ἀρ.

᾽Οπ. PROVIDENT κάτω βωμοῦ, οὗ πλαγίως S—C = Cohen I  
p. 94, 228.

*Φαυστίνα ἡ νεωτέρα.*

21.— **Α** δηνάριον. DIVA FAV—STINA PIA Προτομή αὐτῆς πρὸς δ.

᾽Οπ. CONSECRATIO ἄνω θρόνου, παρ' ᾧ σκῆπτρον καὶ ταῶς  
= Cohen III 142, 73.

*Γορδιανὸς Γ'.*

22.— **Α** 24. ᾽Οπ. PROVIDENTIA. — Διατ. μετριωτάτη.

## BYZANTINA.

23.— **Α** 22. Ἰουστίνου καὶ Σοφίας εἰκοσανούμιον. — Δ. μετριωτάτη.

## ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ. Ἐνετία.

24-25.— **Α** 28. Κοπέντα διὰ τὰς κτήσεις ἐν DALMA/ET/ALBAN. —

Διατ. μετρία.

26.— Μολύβδινον πῶμα ἀγγείου φαρμακευτικοῦ (τοῦ 16<sup>ου</sup> ἢ 17<sup>ου</sup> αἰῶνος),  
διάτρητον, φέρον τὴν ἐπιγραφὴν THERIACA FINA IN VENEZIA.

## ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΝΤΕΛΩΣ ΕΦΘΑΡΜΕΝΑ ΚΑΙ ΑΔΙΑΓΝΩΣΤΑ.

27-36.— **Α** Δέκα διάφορα κομμάτια.

Δ' (8 Σεπτεμβρίου 1906).

*'Ανασκαφαὶ ἼΑργους.*

Παρά τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων κ. Γαβρ. Βυζαντινοῦ παρελήφθησαν δυνάμει τῆς ὑπ' ἀρ. 14495 Ὑπουργικῆς διαταγῆς (ἴδε ἸΑρχείου Νομισμ. Μουσείου ἀρ. 2163) διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. 2167 πρωτοκόλλου ἐν ἀργυροῦν καὶ ἐβδομήκοντα ὀκτὼ χαλκᾶ (ἢ καὶ ἐκ κράματος) νομίσματα εὐρεθέντα ἐν ἸΑργει κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Ὀλλανδοῦ ἀρχαιολόγου κ. Vollgraff. Πάντα, πλὴν ὀκτώ, εἶναι λίαν ἐφθαρμένα καὶ ἄχρηστα τῇ συλλογῇ, σημασίαν ἔχοντα μόνον διὰ τὴν ἀνασκαφήν, διὸ καὶ ἐτέθησαν ἰδιαιτέρως ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν εὐρημάτων μετὰ τῶν ἠριθμημένων ὑπὸ τοῦ ἀνακαλύψαντος φακέλων (ἀριθ. 223-302), πλὴν τῶν ὀκτὼ σχετικῶς καλῶς διατηρουμένων, ἅτινα καταταχθέντα νῦν ἐν τῇ συλλογῇ εἶναι τὰ ἑξῆς:

**ΚΟΡΙΝΘΟΣ.**

1 (ἐκ τοῦ φακέλου 229). — **Α** 22. IMP CAE TRAI—AN HADRIA..

Προτομή δαφνοστεφῆς μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος πρὸς δ.

ἸΑρχ. COL L I—VL [COR] Διόνυσος (;) ἀγένειος ἰστάμενος δεξ. φέρων ἱμάτιον καταλεῖπον ἀκάλυπτον τὸ στῆθος. ἸΑρχ. τῇ ὑψομένη δεξιᾷ ἔχει θύρσον (;), ἐν τῇ κρεμαμένη πρὸς τὰ κάτω ἀρ. ἀγγεῖον. — Διατ. μετρία.

2 (ἐκ τοῦ φακέλου 272). — IVL DOM—NA AVG Προτομή αὐτῆς δεξ.

ἸΑρχ. [CO]L L I—COR Νίκη κατενώπιον, ἰσταμένη ἐπὶ σφαίρας. — Διατ. μετρία.

**ΑΡΓΟΣ.**

3 (ἐκ τοῦ φακέλου 235). — **Α** 13. Κεφαλὴ λύκου πρὸς ἀρ.

ἸΑρχ. Μέγα Α οὐ κάτω **Θ** Πεδίον ἔγκοilon. — Διατ. καλλίστη.

**ΑΡΚΑΔΙΑ. Τεγέα.**

4 (ἐκ τοῦ φακέλου 234). — **Α** 25. IO[ΥΛΙΑ] ΔΟΜ[ΝΑ]... Προτομή αὐτῆς δεξ.

ἸΑρχ. ἸΑταλάντη ὀρμῶσα πρὸς δεξ. καὶ δορατίζουσα κάπρον γονατίζοντα ὑπὸ δένδρον. ἸΑρχ. τῷ ἐξέργω  $\begin{matrix} \text{ΤΕΓΕΑ} \\ \text{ΤΩΝ} \end{matrix} = \text{Πίναξ IV,}$

14. Πβλ. Imhoof-Gardner, Numism. Commentary on

Pausanias p. 108 1 (Παυσαν. VIII, 45, 6) καὶ Collignon-Baumgarten, Geschichte der Griech. Plastik Bd. II S. 252 fig. 117).

ΡΩΜΑΪΚΑ. *Τάκιτος*.

- 5 (ἐκ τοῦ φακέλου 270).— **Α** 24. IMP. C. M. CL. TACITVS AVG  
 Προτομή ἀκτινοστεφῆς μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπίδος πρὸς δ.  
 Ὅπ. SPE—S PVBLICA Νίκη στέφουσα τὸν Τάκιτον. — Διατ.  
 καλή. = Cohen, VI, 234, 140.

*Κρίσπος*.

- 6 (ἐκ τοῦ φακέλου 272). — **Α** 18. IVL CRISPVS NOB C Προτομή  
 μετὰ διαδήματος καὶ θώρακος πρὸς δεξ.  
 Ὅπ. PROVIDEN—TIAE CAESS Πύλη φρουρίου, ἥς ἄνω ἀστήρ.  
 Κάτω . . TSS. — Διατ. καλή,

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ. *Ἰουστινιανὸς Α΄*.

- 7 (ἐκ τοῦ φακέλου 227). — Τεσσαρακοντανούμιον τοῦ ἔτους XXX  
 κοπὲν ἐν ΝΙΚΟ(μηδεία) Β. — Διατ. καλή.

ΠΡΙΓΚΙΠΕΣ ΑΧΑΪΑΣ.

- 8 (ἐκ τοῦ φακέλου 237). — **Φ** τορνήσιον. G—AC—CA—IE Σταυρός.  
 Ὅπ. COR—INT—VM Πύργωμα, οὗ ἄνω σταυρός. — Δ. καλή.  
 = Schlumberger, Num. de l'Orient Latin σελ. 313.

- 9-79.— Τὰ ἐν τοῖς *Εὐρήμασι* τεθέντα ἐφθαρμένα.

Ε΄.

*Ἐξ ἀγορᾶς τῆς Πρυτανείας τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου παρὰ  
 τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου πρόσφυγος Γεωργίου Ἀσλάνογλου  
 (ἴδε Ἀρχ. Νομισμ. Μουσείου ἀριθ. 2173).*

ΘΡΑΚΗ. *Λυσιμάχος (Βυζάντιον)*.

- 1.— **Ρ** τειράδρ. γραμμ. 16,60. Κεφαλή Λυσιμάχου κερασφόρος καὶ  
 μετὰ διαδήματος, δεξ.  
 Ὅπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ δεξ.—ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ ἄρ. Ἀθηνᾶ Νικηφόρος  
 καθημένη ἐπὶ θρόνου πρὸς ἄρ. ἔχουσα παρ' ἑαυτῇ δόρυ καὶ

ἀσπίδα, ὡς συνήθως. Ἐπὶ τοῦ θρόνου ΒΥ. Ἐν τῷ ἐξέρογῳ  
 τρίαίνα. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. Ϟ. — Διατ. καλή.

5'.

Ἐξ ἀγορᾶς τῆς Πρυτανείας τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου  
 παρὰ Ἀλεξάνδρου Ν. Μελετοπούλου  
 (ἴδε Ἀρχεῖον Νομισματ. Μουσείου ἀριθ. 2175).

ΑΤΤΙΚΗ. Ἀθῆναι.

18 τετράδραγμα Ἀθηναϊκὰ τῆς νέας τεχνοτροπίας (ἐποχῆς τῶν ἀρ-  
 χόντων) παρουσιάζοντα τὰς ἐξῆς ποικιλίας :

Αἰξῶν ἀριθμ.	Ὀλκῆ	Πρῶτον ὄνομα	Δεύτερον ὄνομα	Τρίτον ὄνομα	Ἐπὶ ἀμφορ	Ἐπὶ ἀμφορ.
1	15,95	ΑΝΔ—ΡΕΑΣ	ΧΑΡΙ/ΝΑΥ/ΤΗΣ	ΑΜΥ/ΝΟΜ	Ι	ΑΠ
2	16,30	» »	» » »	ΔΗΜ/ΗΤΡ	Λ	ΜΕ
3	15,50	ΔΑ—ΜΩ[Ν]	ΣΩΣΙ/ΚΡΑ/ΤΗΣ	ΤΙ/ΜΩΝ	Μ	»
4	16,15	ΔΙΟ—ΝΥΣ	ΔΙΟ/ΝΥΣΙ	ΑΡΙΣ	Β	»
5	15,80	ΔΩ—ΣΙ/ΘΕΟΣ	ΧΑΡ/ΙΑΣ	ΔΙΟΝ	Δ	»
6	16,45	ΕΠΙ/ΓΕΝΗ	ΣΩΣΑΝ/ΔΡΟΣ	ΔΕΙΝΟΚ	Δ	ΣΦ
7	15,50	ΕΥΜ/ΑΡΕΙ/ΔΗΣ	ΚΛΕΟ/ΜΕΝ	ΑΣΚ	Ζ	ΜΕ
8	16,55	» » »	» » »	ΜΗΤΡ	Η	ΣΩ;
9	15,70	ΕΥΜΗ—ΛΟΣ	ΚΑΛ/ΛΙ/ΦΩΝ	ΗΡΑ	Λ	ΣΟ
10	16,65	ΘΕΟ/ΔΟ/ΤΟΣ	ΚΛΕ/ΟΦΑ/ΝΗΣ	ΠΟ/ΠΛΙ	Θ	»
11	15,90	» » »	» » »	ΔΗ/ΜΟΣ	Α	ΣΦ;
12	16,25	» » »	» » »	ΕΠΙ/ΜΑΧ ΟΣ	Ε	ΜΕ
13	16,65	ΙΚΕ—ΣΙΟΣ	ΑΣΚ/ΛΗΠΙ/ΑΔΗΣ	ΘΕΟ	Η	ΠΕ
14	16,35	ΞΕ—ΝΟ/ΚΛΗΣ (τῆς σειρᾶς τῆς τρι- αίνης καὶ δελφῖνος)	ΑΡΜΟ/ΞΕ/ΝΟΣ	—	Γ	ΣΩ;
15	16,40	ΠΟΛΕ—ΜΩΝ	ΑΛΚΕ—ΤΗΣ	ΘΕΟΔΟ/ΤΟΣ	Α	ΜΕ
16	16,75	» »	» »	ΑΠΟΛ/ΛΟΔΩ	Ε	ΣΦ
17	16,70	» »	» »	ΔΩΡΟ	Κ	ΜΕ
18	16,00	ΧΑΡΙ/ΝΑΥ/ΤΗΣ	ΑΡΙΣ/ΤΕΑΣ	ΗΡΑ/ΚΛ/ΕΙ	Ε	ΣΩ

Z' (26 Σεπτεμβρίου 1906).

*Δῶρον Ἰωάννου Λεράκη ἐκ Κρήτης.*

ΑΤΤΙΚΗ. Ἀθῆναι.

Σύμβολον χαλκοῦν Ἐκκλησίας καὶ Θεάτρου.

1.— **Α** 17. Κεφαλὴ λέοντος δεξ. Ὅπ. Μ ἢ Σ. — Διατ. καλλίστη.

ΚΡΗΤΗ. Κνωσός.

2.— **Α** 29. Κεφαλὴ Διὸς δεξ. Πρὸ αὐτῆς κεραυνός. Ἐπ' αὐτῆς ὑστερόσημον, ἐν ᾧ μονογράφημα ἀναλυόμενον εἰς ΑΠΤΑΡΑΙων; Ὅπ. [ΚΥΔΑΣ] Ἄετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς δεξ. — Διατ. καλή.

Ραῦκος.

3.— **Α** 18. ΡΑΥ—ΚΙ—ΟΝ Κεφαλὴ ἵππου δεξ.

Ὅπ. Τρίαινα, δελφίς καὶ τριγωνικὸν ὑστερόσημον. — Διατ. καλή.

H' (26 Σεπτεμβρίου 1906).

*Παρὰ τῆς Ἐφορείας τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν.*

ΒΡΑΖΙΛΙΑ.

1.— **Α** 44. Νομισματοσημον κοπὲν ἐπὶ τῇ θεμελιώσει τῆς οἰκοδομῆς τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ρίου Ἰανείου.

Θ' (2 Ὀκτωβρίου 1906).

*Δῶρον Κ. Μ. Σαχηνίδου, διὰ τοῦ ἐν Πετροπόλει ἀρχιμανδρίτου κ. Ἀγαθαγγέλου Γεωργιάδου*

*(ἴδε Ἀρχείου Νομισμ. Μουσείου ἀριθ. 2180 καὶ 2181).*

ΠΟΝΤΟΣ. Μιθραδάτης 5' Εὐπάτωρ.

1.— **Α** κίβδηλον τετράδραχμον χυτόν, χυθὲν ἐπὶ τοῦ γνησίου κομματίου τῆς συλλογῆς Παρισίων τοῦ ἀπεικονισθέντος καὶ περι-

γραφέντος ἐν Babelon-Reinach, Recueil Waddington des monnaies d'Asie Mineure p. 17 pl. II, 14.

## I'.

*'Εξ ἀγορᾶς παρὰ τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου πρόσφυγος Σταύρου Ἰωάννου.*

ΘΡΑΚΗ. Ἀγχιάλος.

1.— **Α** 20. Α. Λ. **CE—CE**ΝΗΡΟΣ Κεφαλή δαφνοστεφῆς Σεπτ. Σεουήρου, δεξ.

Ἦπ. ΑΓΧΙΑ—ΛΕΩΝ Ἡρακλῆς ἄγχων τὸν λέοντα, ἱστάμενος ἀριστ. — Διατ. καλή. = Πίναξ IV, 1.

## IA'.

*'Εξ ἀγορᾶς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου παρὰ Α. Παπαδήμα  
ἐμπόρου ἀρχαιοτήτων  
(ἴδε Ἀρχ. Νομισμ. Μουσείου ἀριθ. 2184).*

ΑΤΤΙΚΗ. Ἀθῆναι.

Τετράδραγμα τῆς ἐποχῆς τῶν ἀρχόντων καλῆς καὶ καλλίστης διατηρήσεως.

Αἰξων ἀριθμ.	Ὀλκή	Πρῶτον ὄνομα	Δεύτερον ὄνομα	Τρίτον ὄνομα	Ἐπὶ ἀμφορ.	Ἰπὸ ἀμφορ.
1	16,35	ΑΜΦΙ/ΚΡΑ/ΤΗΣ	ΕΠΙ/ΞΤΡ[Α]/ΤΟΣ	ΕΥΛ/Ε	Κ	ΑΠ
2	16,07	ΔΗ—ΜΗ/ΤΡΙ—Ο	ΑΓΑ/ΘΙΠ/ΠΟΣ	[Φ]Ι	Β	ΠΕ
3	16,60	ΔΩΞΙ/ΘΕΟΣ	ΧΑΡ/ΙΑΣ	ΝΙΚ	Γ	»
4	16,49	ΕΠΙ/ΓΕΝΗ	ΞΩΞΑΝ/ΔΡΟΣ	ΜΟ/ΞΧ	Β	ΗΡΑ
5	16,67	» »	» »	ΕΥ/ΜΗ	Γ	ΞΦ
6	16,60	» »	» »	ΗΛΙ/ΟΔΩ	Ε	ΗΡ
7	16,42	ΗΡΑ/ΚΛΕΙ/ΔΗΣ	ΕΥΚ/ΛΗΣ	Β]ΑΚ/Χ	Α	ΞΟΛ
8	16,50	ΚΑ—ΡΑΙΧ	ΕΡΓΟ—ΚΛΕ	ΔΙΟΦ	Ι	ΞΩ
9	16,77	ΠΟΛΕ—ΜΩΝ	ΑΛΚΕ—ΤΗΣ	ΔΩΡΟ	Κ	ΞΦ

## ΙΒ' (6 Ὀκτωβρίου 1906).

*Δῶρον Μιχαήλ Πανταζῆ ἐκ Δελβίνου τῆς Ἡπείρου.*

ΗΠΕΙΡΟΣ. Φοινίκη.

- 1.— **Α** 26. ΑΥΤΟΚΡΑ[ΤΩΡ] ΚΑΙΣΑΡ ΤΡ[ΑΙΑΝΟΣ] Προτομή δαφνοστεφῆς μετὰ θώρακος καὶ ἔφαπτίδος πρὸς δεξ.  
 Ὅπ. ΦΟΙΝΙ—ΚΑΙΩΝ Ζεὺς γυμνὸς ἱστάμενος ἄρ., ἔχων ἐν τῇ προτεταμένη δεξιᾷ φιάλην, τὴν δ' ἀριστερὰν στηρίζων ἐπὶ τοῦ σκήπτρου. — Διατ. μετρία.

## ΙΓ' (12 Ὀκτωβρίου 1906).

*Ἐξ ἀγορᾶς τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου παρὰ Αὐγ. Στογιάννου (ἴδε Ἀρχ. Νομισμ. Μουσείου ἀριθ. 2186).*

ΑΤΤΙΚΗ. Ἀθῆναι.

- 1.— **Ρ** τετράδρο. γραμμ. 16,30. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς πρὸς δεξ.  
 Ὅπ. ΜΙΚΙ—ΩΝ ΕΥΡ—ΥΚΛΕ ΔΗ|ΜΟ Τὸ γράμμα τοῦ ἀμφορέως ἐξίτηλον· ὑπὸ δὲ τὸν ἀμφορέα ξΩ. Γλαῦξ. Σύμβολον οἱ Διόσκουροι. — Διατ. καλή.
- 2.— **Α** 25. Προτομή Ἀθηνᾶς μετὰ κορινθιακοῦ κράνους καὶ αἰγίδος πρὸς δεξ.  
 Ὅπ. ΑΘΗΝΑ—ΙΩΝ Ἀπόλλων γυμνὸς ἱστάμενος πρὸς δεξ. ἔχων ἐν τῇ δ. κλάδον καὶ ἐν τῇ ἄρ. τόξον. — Δ. ἀρίστη. = Πίναξ IV, 7.

## ΙΔ'.

*Δῶρον Ι. Δελλίου, διευθυντοῦ τοῦ ὁμωνύμου ἐκπαιδευτηρίου.*

ΑΤΤΙΚΗ. Ἀθῆναι.

- 1.— **Α** 20. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς Παρθένου δεξ. Ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.  
 Ὅπ. Α—ΘΕ. Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως πρὸς δεξ. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. κηρύκειον. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

## ΙΕ΄.

*Δῶρον κ. Ἰωαννίδου ἐκ Σάμου.*

ΝΕΩΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΧΑΛΚΑ.

- 1.—*Ἰσπανίας Ἀλφόνσος ΙΒ΄* πέντε λεπτά τοῦ 1877.
- 2.—*Γαλλικῆς Δημοκρατίας* πέντε λεπτά τοῦ 1902.
- 3.—*Γερμανίας* 2 φένιχ τοῦ 1894.
- 4.—*Οὐγγαρίας* 2 κράϊτσερ τοῦ 1895.
- 5.—*Ρωσίας* ἓν καπήκιον τοῦ 1896.
- 6.—*Ρουμανίας Καρόλου Α΄* 2 μπάνι τοῦ 1886.
- 7-9.—*Ἑλλάδος* 2 λεπτά τοῦ 1837, 5 λεπτά τοῦ 1851 καὶ 2 λεπτά τοῦ 1854.
- 10.—*Αἰγύπτου* χαλκοῦν νεώτατον μεγέθους διλέπτου.
- 11.—*Ἐταιρείας τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν* νομισμάτιον τοῦ 1804.
- 12.—*Ἀργεντινῆς Δημοκρατίας* ἓν ἑκατοστὸν τοῦ 1890.

ΙϚ΄ (7 Νοεμβρίου 1906).

*Δῶρον κ. Δημητρίου Βικέλα.*

ΒΑΥΑΡΙΑ. *Μαξιμιλιανὸς Β΄.*

- 1.—*Ρ* τάλληρον κοπὲν εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀνορθώσεως τοῦ κίονος τῆς Μαρίας ἐν Μονάχῳ τῷ 1855.

Ιϛ΄ (1 Δεκεμβρίου 1906).

*Ἐξ ἀγορᾶς τῆς Πρυτανείας τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου*  
(ἴδε Ἀρχ. Νομισμ. Μουσείου ἀριθ. 2204-2205).

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. *Πτολεμαῖος Β΄ Φιλάδελφος.*

- 1.—*Χ* 20, γραμμ. 13,35.—*ΑΔΕΛΦΩΝ* ἄνω τῶν συνεζευγμένων προτομῶν Πτολεμαίου Β΄ καὶ Ἀρσινόης Β΄, πρὸς δεξ., φερόντων διαδήματα περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ ἱμάτια περὶ τὸν λαιμόν. Ἐν τῷ πεδίῳ, ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς, ἄσπις ὤσειδῆς, ἧς ἄνω τὸ

χρονολογικὸν γράμμα Δ. Πρὸ τῶν προτομῶν δίκερας. Τὸ ὅλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

᾽Οπ. ΘΕΩΝ ἄνω τῶν συνεζευγμένων προτομῶν Πτολεμαίου Α΄ Σωτήρος καὶ Βερενίκης Α΄, πρὸς δεξ., φερόντων διαδήματα περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ ἱμάτια περὶ τὸν λαιμόν. Τὸ ὅλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων. — Διατ. ἀρίστη. = Πίναξ VI, 14.

Τὸ νόμισμα τοῦτο εἶναι ἀνέκδοτον καὶ σπουδαῖον ἔνεκα τῆς χρονολογίας αὐτοῦ Δ, ἀναλογούσης πρὸς τὸ ἔτος 267 π. Χ. Πβλ. Σβορώνου, Τὰ Νομίσματα τοῦ Κράτους τῶν Πτολεμαίων τόμ. Β΄ σ. 93 καὶ τὸ ὑπὸ τύπωσιν Συμπλήρωμα (μέρος 4<sup>ον</sup>) τοῦ αὐτοῦ ἔργου, σελ. 414 ἀρ. 616<sup>α</sup> πίν. Β, 25.

### ΙΗ΄ (11 Δεκεμβρίου 1906).

*Δῶρον κ. Ἰωάννου Φίλτσου, ἐμπόρου ἐν Ἀθήναις.*

ΗΛΙΣ.

1.— **Ρ** 16, γραμμ. 2,80. Κεφαλὴ Διὸς δαφνοστεφῆς δεξ.

᾽Οπ. F—A Ἄετὸς ἰστάμενος δεξ. Πρὸ αὐτοῦ φύλλον ἐλαίας.—

Διατ. καλλίστη. = Πίναξ IV, 13.

### ΙΘ΄ (13 Δεκεμβρίου 1906).

Παρὰ τοῦ Ἐφόρου τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου κ. Β. Στάη κατόπιν τῆς ὑπ' ἀρ. 2202, 28 Νοεμβρίου αἰτήσεώς μου καὶ τοῦ ὑπ' ἀρ. 23653, 10 Δεκεμβρίου ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργείου, παρέλαβον διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. 2217 πρωτοκόλλου τῆς 12 Δεκεμβρίου 1906 τὰ ἑξῆς:

ΕΛΛΑΣ.

ΟΒΕΛΙΣΚΟΙ ΑΡΓΟΥΣ, ΑΝΑΘΗΜΑ ΦΕΙΔΩΝΟΣ ΤΟΥ ΑΡΓΕΙΟΥ. — ΤΑΛΑΝΤΑ (ΠΕΛΕΚΕΙΣ) ΧΑΛΚΟΥ ΕΚ ΚΥΜΗΣ ΚΑΙ ΜΥΚΗΝΩΝ. — ΠΡΟΦΕΙΔΩΝΕΙΟΣ ΣΤΑΘΜΗΤΙΚΟΣ ΚΑΝΩΝ.

α) Δέσμη σιδηρῶν ὀβελῶν εὑρεθεῖσαν ἐν ταῖς ἐν ἔτει 1894 ἀνασκαφαῖς τοῦ Ἡραίου ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀρχαιολ. Σχολῆς, δημοσιευθεῖσαν δ' ἔκτοτε ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ Διεθνεῖ Ἐφημερίδι τῆς Νομισμ. Ἀρχαιολ. τοῦ ἔτους 1906 σελ. 192 κέξ. πίν. X-XII. Συγχρόνως παρέλαβον καὶ πάντα τὰ ἐν τοῖς ὑπογείοις τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρ-

- χαιολ. Μουσείου λοιπὰ πολυάριθμα, ἐν τρισὶ κοφίνοις, λείψανα τῆς αὐτῆς δέσμης. Τὰ σῶα, ἥμισυ καὶ ἐνὸς τετάρτου τὸ μέγεθος τεμάχια εἶναι περὶ τὰ 164. Τὰ μικρὰ θραύσματα εἶναι ἀνάριθμα!
- β) Τὸν αὐτόθι εὗρεθέντα μέγαν σιδηροῦν προφειδώνειον σταθμητικὸν κανόνα, τὸν δημοσιευθέντα καὶ ἀπεικονισθέντα ἐν Διεθν. Ἐφημ. τῆς Νομισμ. Ἀρχαιολ. τόμ. Θ' σελ. 198 πίν. X καὶ XI.
- γ) Δέκα ἕξ τάλαντα χαλκοῦ, σχήματος πελέκεων, ἐκ τῶν δέκα ἐννέα εὗρεθέντων ἐν τῇ θαλάσσει τῆς Κύμης, καταγεγραμμένων δὲ ὑπ' ἀριθ. 13051 ἐν τῷ εὗρετηρίῳ τοῦ Ἐθν. Ἀρχ. Μουσείου καὶ δημοσιευθέντων ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ Διεθν. Ἐφημ. τῆς Νομισμ. Ἀρχαιολ. τόμ. Θ' σελ. 161 κῆξ. πίν. III.
- δ) Ὅμοιον χῦμα χαλκοῦ εὗρεθὲν ἐν Μυκῆναις δημοσιευθὲν καὶ ἀπεικονισθὲν ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ Διεθν. Ἐφημ. τῆς Νομ. Ἀρχαιολ. τόμ. Θ' σελ. 166 πίν. IV-V.

## ΙΤΑΛΙΑ.

## ΠΙΚΕΝΤΙΑ. Ἀδρία.

- ε) Ἀσσάριον μεγέθους 85 χιλ. ὀγκῆς γραμμ. 328,40. Κεφαλὴ Σειληνοῦ πωγωνοφόρου, ἄνευ τραχήλου, κατενώπιον μετὰ στεφάνου περὶ τὴν κεφαλὴν. Δεξιὰ αὐτῆς HAT ἐκ τῶν κάτω.
- Ὅπ. Κύων κοιμώμενος πρὸς δεξ. οὐ̄ κάτω I.
- Ὅμοιον τῷ παρὰ Garucci Le monete del Italia Antica Tab. LXI, 1. (Τεταγμένον ὑπ' ἀρ. 12299 τοῦ εὗρετηρίου τοῦ Ἐθν. Ἀρχ. Μουσείου. Προέλευσις αὐτοῦ ἢ συλλογὴ Ἀθ. Ρουσοπούλου.)

---

Κ' (14 Δεκεμβρίου 1906).

Δῶρον κ. Α. Kibireff, ῥώσου, *capitaine-commandant au 1<sup>er</sup> régiment d'infanterie «Newsky» de S.M. le Roi des Hellènes.*

## ΡΩΣΙΑ.

- 1.— Ρ νομισμάτιον Αἰκατερίνης τῆς Μεγάλης τοῦ 1785.
- 2.— Α δηνέκα τοῦ 1855.

## ΑΥΣΤΡΙΑ.

- 3.— Α νομισμάτιον 1 κραϊτσαρίου τοῦ 1881.
-

## ΚΑ' (22 Δεκεμβρίου 1906).

Δῶρον κ. Ἰωάννου Φίλτσου, ἐμπόρου ἐν Ἀθήναις.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ. Ἰωάννης Βλαδίσλαος καὶ βασιλεὺς Μιχαήλ.

1.— *P* 21.  $\overline{\text{IC}}-\overline{\text{XC}}$  Ὁ Ἰησοῦς ἱστάμενος πρὸ θρόνου κατενώπιον μετ' ἀνατεταμένων χειρῶν.

᾽Οπ. Δύο βασιλεῖς ἱστάμενοι κατενώπιον καὶ κρατοῦντες σταυρὸν ἢ λάβαρον, οὗ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἄνω μὲν παρὰ τὰς κεφαλὰς δύο μονογραφήματα, κάτω δὲ δύο ἀστέρες. Ἐν τῷ πεδίῳ ἄρ. μονογράφημα τοῦ Βλαδισλάου, δεξιᾷ δὲ μονογράφημα τοῦ Μιχαήλ. — Διατ. καλή. = Πίναξ VI, 16. Πβλ. Wellenheim, Catalogue τόμ. II, 2 σελ. 564 ἄρ. 11945 κέξ.

## ΚΒ' (3 Ἰανουαρίου 1907).

Δῶρον τοῦ αὐτοῦ.

1.— *P* κίβδηλον δίδραχμον τῶν Ὀπουντίων Λοκρῶν (Κεφαλή Δήμητρος ἄρ. ᾽Οπ. Αἴας) κεκομμένον καὶ εὔτεχνον.

## ΚΓ'.

Δῶρον κ. Κωνστ. Ρωμαίου, ἀρχαιολόγου.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ.

1.— Πηλ. 41. Πήλινον σωζόμενον κατὰ τὰ τρία τέταρτα, ἔχει δὲ δύο

	ΜΑ	ἄρ. τῆς Ἁγ. Μαρίνης ἱσταμένης κατε-
ὁπὰς πρὸς ἀνάρτησιν.	ΡΗ	νώπιον, ἧς ὁμως ἐλλεῖπει ἡ κεφαλή.
	ΝΑ	

᾽Οπ. ᾽Ασημον. Ἔργον μέσων βυζαντινῶν χρόνων (φυλακτήριον). Ὁ πηλὸς εἶναι τόσον λεπτός, ὥστε νομίζει τις ὅτι κατεσκευάσθη ἐξ ἐλεφαντόδοντος. = Πίναξ VI, 7.

ΚΔ' (9 Φεβρουαρίου 1907).

*Δῶρον κ. Ἰωάννου Φίλτσου.*

ΑΙΓΙΝΑ.

- 1.— **Α** 14. Α ἐν μέσῳ δελφίνων. Ὅπ. Τὸ σύνηθες ἔγκοilon τετραγώνον τῆς Αἰγίνης. Ἐν ἐνὶ τῶν διαμερισμάτων Ε.— Δ. ἀρίστη.

ΚΕ' (9 Φεβρουαρίου 1907).

*Δῶρον κ. Μ. Καμπάνη (κατ' ἐκλογήν μου).*

ΑΘΗΝΑΙ.

- 1.— **Α** 22. Προτομή Ἀρσινόης Β' μετὰ καλύπτρας, πρὸς δεξ.

Ὅπ.  $\overset{A-E}{[\odot]}$  Τριπτόλεμος ἐν ἄρματι δρακόντων πρὸς ἄρ.— Διατ.

καλή. = Πίναξ IV, 6. Νόμισμα ἀνέκδοτον καὶ σπουδαῖον ἱστορικῶς. Ἀπεικονισθῆσεται ἐν τῷ ὑπὸ τύπωσιν βιβλίῳ Σβορώνου Τὰ Νομίσματα τοῦ Κράτους τῶν Πτολεμαίων Μέρος 4<sup>ον</sup> (Συμπλήρωμα) σελ. 418 ἀρ. 933<sup>α</sup> πίν. Α, 17.

ΚΣ' (20 Μαρτίου 1907).

*Ἀνασκαφαὶ Δήλου κτλ.*

Τὰ παρὰ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων κ. Δ. Σταυροπούλου κομισθέντα ἐκ Δήλου καὶ Μυκόνου καὶ παραδοθέντα μοι τῇ 20 Μαρτίου διὰ πρωτοκόλλου (Ἀρχ. Νομισμ. Μουσείου ἀρ. 2273) κατόπιν τῆς ὑπ' ἀρ.  $\frac{2498}{2464}$  17 Φεβρουαρίου Ὑπουργικῆς διαταγῆς (Ἀρχ. Νομ. Μουσείου ἀρ. 2248).

*Σημ.* Ἐν τῇ κατατάξει ἠκολουθήσαμεν τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ πρωτοκόλλου.

*Α. Εὔρημα τῆς 9 Ἰουνίου 1905 γενόμενον πρὸς Ν τῆς ἀγορᾶς τῶν Κομπεταλιασιῶν.*

ΡΩΜΑΪΚΑ. *Αὔγουστος.*

- 1-4.— **Ρ** δηνάρια τέσσαρα ὅμοια τοῖς παρὰ Cohen Monnaies Impériales τόμ. I σελ. 69 ἀριθ. 43 (τύποι Γαΐου καὶ Λουκίου) κοπέντα περὶ τὰ 2 π. Χ. — Διατ. μετρία.

*Σημ.* Ἄλλα πέντε κομμάτια, ὧν τὰ δύο ἀσφαλῶς ὅμοια, ὅλως κατιωμένα, ἀπερρίφθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Σταυροπούλου ἐν Δήλῳ ὡς ἄχρηστα.

B. Εὔρημα τῆς 4 Μαΐου 1906 Β τῆς ΒΔ γωνίας τῆς ἐξ Α παραλλήλου τῆ στοᾶ τοῦ Φιλίππου ἐλάσσονος στοᾶς, ὑπὸ βάσιν, ἐν μικρῷ κοινῷ πηλίνῳ δοχείῳ τεθραυσμένῳ.

ΑΤΤΙΚΗ. Ἀθῆναι. Ἐποχὴ τῶν νομισματικῶν ἀρχόντων.

Αὔξων ἀριθμ.	᾽Ολκὴ	Πρῶτον ὄνομα	Δεύτερον ὄνομα	Τρίτον ὄνομα	᾽Επὶ ἀμφορ.	᾽Υπὸ ἀμφορ.
5	τεθραυσ	Η	Στάχυς	—	—	—
6	3,15	—	»	—	—	—
	ἐλλειπ.					
7	3,75	ΓΛ/ΑΥ	ΕΧΕ	Α	Γ	—
8	3,35	»	»	—	—	—
9	3,02	»	»	—	;	—
10	1,65	»	»	—	—	—
11	2,65	[Δ]Η[Μ]Η	ΙΕ/ΡΩ	—	Μ;	—
12	1,75	ΔΩ	ΔΙ	—	—	—
13	14,92	ΜΙ/ΚΙ	ΘΕΟ/ΦΡΑ	—	Μ	ΜΕ
14	1,60	»	» »	—	—	—
15	15,92	ΑΜΜ/ΩΝΙ/ΟΣ	ΚΑΛ/ΛΙΑΣ	ΘΕΜ/ΙΣΤΟ	Ζ	ΜΕ
16	15,10	» » »	» »	ΒΥΤΤ/ΑΚΟΣ	Ι	ΣΩ
17	16,00	ΑΝΤΙ—ΟΧΟΣ	ΚΑΡΑ/ΙΧΟΣ	ΕΙΡΗ/ΝΑ	Δ	»
18	3,65	ΗΡΑ	ΑΡΙ—ΣΤΟ	ΦΙΛΩ	—	—
19	15,75	»	ΑΡΙ—ΣΤΟΦ	ΑΡΧΕ	Ζ	ΓΛῆΚΛ
20	15,60	»	» »	ΠΟΛΥΝ	Δ	ΑΝῆΑΠ
21	3,52	»	ΑΡΙ—ΣΤΟ	ΕΠΙΣ	Α	—
22	3,23	»	» »	;;	;	—
23	15,70	ΑΦΡΟ—ΔΙΣΙ	ΔΙΟ/ΓΕ	ΕΛ/ΙΞ	Ε	ΜΕ
24	15,87	ΔΙΟ/ΤΙ/ΜΟΣ	ΜΑ/ΓΑΣ	ΘΟΙ—ΝΟΣ	Κ	ΣΟ
25	1,50	ΔΙΟ	ΜΑ	ΧΑ—ΡΙ	—	—
26	3,80	ΔΩΡ/ΟΘΕ	ΔΙΟΦ	ΔΙΟ/ΚΛΕ	Β	—
27	3,60	ΘΕΜ—ΙΣΤΟ	ΘΕΟ/ΠΟΜ/ΠΟΣ	[Θ]Ε;	Α ῆ Λ	;
28	1,73	ΜΕ—ΝΕ	ΕΠ	ΕΠ	—	—
29	1,62	ΜΙ—ΚΙ	ΕΥ—ΡΥ	ΓΟ	—	—
30	3,90	ΠΟ—ΛΕ	ΑΛ—ΚΕ	ΛΥ	Ι	;
31	1,70	» »	ΑΚ—Κ[Ε]	Π[Α]	—	—
32	15,70	ΠΟΛΥ—ΧΑΡΜ	ΝΙΚΟΓ	ΘΕΜΙΣ ΤΟΚΛΗ	[Ι]	ΔΙ
33	16,48	ΣΩΚΡ/ΑΤΗΣ	ΔΙΟΝΥ/ΣΟΔΩ	ΑΣΚΛ/ΑΠΟΣ	Θ	ΣΦ
34	15,24	ΤΙΜΑΡ—ΧΟΥ	ΝΙΚΟΓΟ	ΑΜΦΙΚ/ΡΑΤ	;	ΜΕ

Αὔξων ἀριθμ.	Ὀλκὴ	Πρῶτον ὄνομα	Δεύτερον ὄνομα	Τρίτον ὄνομα	Ἐπὶ ἀμφορ.	Ὑπὸ ἀμφορ.
35	14,92	ΑΝΔ—ΡΕΑΣ	ΧΑΡΙ/ΝΑΥ/ΤΗΣ	ΚΡΙΤ	Β	ΠΕ
36	15,45	ΔΗ—ΜΗ/ΤΡΙ—ΟΣ	ΑΓΑ/ΘΙΠ/ΠΟΣ	[Α]Π	Ε	ΑΠ
37	14,90	ΔΩ—ΣΙ/ΘΕΟΣ	ΧΑΡ—ΙΑΣ	ΔΙΟΝ	Δ	»
38	15,45	ΕΥΜΗ—ΛΟΣ	ΚΑΛ/ΛΙ/ΦΩΝ	ΑΛΕ/Ξ	Β	ΣΟ
39	14,55	ΗΡΑ—ΚΛΕ[Ι]/ΔΗΣ	ΕΥΚ/ΛΗΣ	ΣΩΣΙ/ΚΡΑ	Η	ΣΟΛ
40	15,02	ΘΕΟ/ΔΟ/ΤΟΣ	ΚΛΕ/ΟΦΑ/ΝΗΣ	ΔΗΜΟΣ	Β	ΣΩ;
41	15,20	ΙΚΕ/ΣΙΟΣ	ΑΣΚ ΛΗΠΙ ΑΔΗΣ	ΘΕΟ	Ζ	ΜΕ
42	3,58	ΤΙΜΟ-ΣΤΡΑ/ΤΟΣ	ΠΟ	ΑΡΙ	Λ	—
43	15,46	» » »	ΠΟ—ΣΗΣ	ΛΥΞ	Κ	;

ΜΥΣΙΑ. Πέργαμος (136-67 π. Χ.).

44.—  $\mathcal{P}$  25, γραμμ. 11,50. Κιστοφόρος. Μονογραφήματα  $\text{π} \text{ϕ}$ .  
Σύμβολον κηρύκειον περωτόν. — Διατ. καλή.

Γ. Εὔρημα τῆς 13 Μαΐου 1906. ΒΔ τῆς οἰκίας τοῦ Διονύσου  
(μετ' ἀργυροῦ δακτυλίου ἀφεθέντος εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Δήλου).

ΑΤΤΙΚΗ. Ἀθῆναι.

45	$\mathcal{P}$ δραχ. γραμμ. 3,55	ΗΡΑ	ΑΡΙ—Σ[ΤΟ]	;	;	—
46	» » 3,02	ΑΜ/ΦΙ/ΚΡΑ	ΕΠΙ/ΣΤΡ	[;]Λ	Α	—

Ἀθηναϊκὰ χαλκᾶ Δήλου.

47.—  $\mathcal{A}$  11. Κεφαλὴ δεξ. (;)

Ὅπ.  $\text{⊙} \text{—} \text{⊙} \text{—} \text{⊙}$  Δύο στάχυες (ὡς ἐπὶ τῆς τελευταίας δραχμῆς).

48-54.—  $\mathcal{A}$  12. Προτομὴ Ἀρτέμιδος μετὰ φαρέτρας ἐπ' ὤμου πρὸς δεξ. Ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Ὅπ. Α—⊙ Ἀγγεῖον κέρχνος. Τὸ ὄλον ἐν στεφάνῳ.

55-56.—  $\mathcal{A}$  10. Τέτιξ. Ὅπ.  $\text{⊙} \text{—} \text{⊙} \text{—} \text{⊙}$  Ἀμφορεύς, ἐφ' οὗ κλάδος φοίνικος.

57.—  $\mathcal{A}$  12. Κεφαλὴ δεξ. Ὅπ. Ἀμφορεύς. Ἐφθαρμένον.

58.—  $\mathcal{A}$  8. Κεφαλὴ δεξ. Ὅπ. Γλαῦξ δεξ. Ἐφθαρμένον.

Σημ. Ἄλλα ἑκατὸν πέντε κέρματα, ὧν τὰ 38 ἀσφαλῶς τοῦ αὐτοῦ τύπου τοῦ κέρχνου (ἀριθ. 48-54), ἀπερρίφθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Σταυροπούλου ὡς ὅλως ἐφθαρμένα.

*Δ. Εὔρημα τῆς 13 Μαΐου 1906 ΒΔ τῆς οἰκίας τοῦ Διονύσου.*

*Ἀθηναίων τῶν ἐν Δήλῳ.*

59-65.— **Α** 12. Κεφαλή Ἀπόλλωνος ἀρχαίζουσα πρὸς δ., ἐν κ. σφαιρ.

᾽Οπ. **Α**—**ΘΕ** Δύο στάχυες. Τὸ ὅλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

*Σημ.* Ἄλλα 59 κέρματα, ὧν τὰ 45 ἀσφαλῶς τοῦ αὐτοῦ τύπου, ὅλως δ' ἐφθαρμένα, ἀπερρίφθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Σταυροπούλου.

*Ε. Εὔρεθέντα τῷ 1904 κατὰ τὸν οἶκον τῶν Βηρυτίων.*

*Ἀθηναίων τῶν ἐν Δήλῳ. Τριάριος.*

66.— **Α** 16. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφῆς πρὸς δεξ. μετὰ φαρέ-  
τρας ἐπ' ὤμου. Κάτω τοῦ λαιμοῦ **ΤΡΙΑ**. Τὸ ὅλον ἐν κ. σφαιρ.

᾽Οπ. **Α**—**ΘΕ** Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως, πρὸς δ.— Διατ. καλλίστη. =  
*Πίναξ IV, 10.*

67.— **Α** 14. **†** = **ΤΡΙ**(άριος)—**Α** Προτομή Ἀρτέμιδος, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. **Α**—**ΘΕ** Δύο στάχυες ἐξ ἑνὸς στελέχους. **Κ. σφ.**— **Δ. μετρία.**

68.— **Α** 8. Κεφαλή δεξ. ᾽Οπ.  $\overset{\text{Α}}{\ominus}$ —**Ε** Τρίπους.— Διατ. καλή.

**ΕΥΒΟΙΑ. Κάρυστος.**

69.— **Α** 18. Κεφαλή Ἡρακλέους δεξ.

**Κ** — **Α**  
᾽Οπ. **Ρ** — **ΥΣ** Ἄετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς δεξ.  
**[Τ]**— **Ι** — Διατ. καλή.

**ΙΩΝΙΑ. Ἐφεσος.**

70.— **Α** 25. Προτομή Ἀρτέμιδος δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.

᾽Οπ. **Ε**—**Φ** Προτομή ἐλάφου πρὸς δεξ. στρεφούσης τὴν κεφα-  
λήν, ἧς ὀπισθεν λαμπάς.— Διατ. μετρία.

**ΛΥΔΙΑ. Τράλλεις.**

71.— **Α** 15. Κεφαλή Διὸς δαφνοστεφῆς, δεξ.

᾽Οπ. **ΤΡΑΛΛ[Ι]** ἄνω, **ΑΝ[ΩΝ]** ἐν τῷ ἐξέργῳ. Ταῦρος ὑβὸς ἰστά-  
μενος πρὸς ἄρ. Πρὸ αὐτοῦ **ΑΠ**.— Διατ. καλή.

*Ζ. Εὔρεθέντα τῷ 1904 κατὰ τὴν Α πλευρὰν τοῦ ἱεροῦ.*

**ΑΤΤΙΚΗ. Ἀθῆναι.**

72.— **Ρ** τριώβολον, γραμμ. 1,87. **ΓΛ/ΑΥ**—**ΕΧΕ**.— Διατ. καλή.

73.—  $\mathcal{P}$  τετράδρ. γραμμ. 15,30. ΦΑΝΟ—ΚΛΗΣ ΑΠΟΛ/ΛΩΝ/ΙΟΣ  
ΣΑΤ Α ΣΩ.

ΠΟΝΤΟΣ. Μιθραδάτης 5' Εὐπάτωρ Διόνυσος (120/119-63 π. Χ.).

74.—  $\mathcal{P}$  τετράδρ. γραμμ. 15,27.

Κεφαλή Μιθραδάτου 5' μετὰ διαδήματος, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ἄνω, ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ  
ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ ἐν τῷ ἔξέργῳ. Πή-

γασος βοσκόμενος πρὸς ἄρ., οὐ ἄνω ΘΣ (=209=89/8 π. Χ.),  
ἄρ. ἀστήρ ἐν μηνίσκῳ καὶ δεξ. μονογράφημα ΧΑΥΡ. Τὸ ὄλον  
ἐν στεφάνῳ κισσοῦ.= Πίναξ IV, 32. Ὅμοιον τῷ παρὰ Wad-  
dington-Babelon-Reinach, Recueil des monn. grecq.  
d'Asie Mineure pl. II, 9.

ΔΗΛΟΣ.

75.— Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής, ἄρ.

᾽Οπ. Δ—Η Προτομή Ἀρτέμιδος μετὰ φαρέτρας, πρὸς δεξ. —  
Διατ. καλλίστη.

Ἀθῆναι καὶ Ἀθηναϊκὰ Δήλου.

76.—  $\mathcal{A}$  18. Χαλκοῦν Τριαρίου ὡς τὸ ὑπ' ἀριθ. 66. — Διατ. καλή.

77.—  $\mathcal{A}$  15. Χαλκοῦν Τριαρίου ὡς τὸ ὑπ' ἀριθ. 67. — Διατ. καλλίστη.

78.—  $\mathcal{A}$  15. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δεξ. Κύκλ. σφαιριδίων.

᾽Οπ.  $\overset{\text{A}}{\text{E}}-\overset{\odot}{\text{E}}$  Τέττιξ. — Διατ. καλλίστη.

79.—  $\mathcal{A}$  13. Κεφαλή Ἀρτέμιδος, πρὸς δεξ.

᾽Οπ.  $\overset{\text{A}}{\text{E}}-\left[\overset{\odot}{\text{E}}\right]$  Δύο στάχυες. — Διατ. μετρία.

80-82.—  $\mathcal{A}$  12. Κεφαλή Ἀρτέμιδος μετὰ φαρέτρας, πρὸς δ. Κ. σφαιρ.

᾽Οπ.  $\overset{\text{A}}{\text{E}}-\overset{\odot}{\text{E}}$  Κέρχνος. — Διατ. καλή.

83-84.—  $\mathcal{A}$  12. Τέττιξ. ᾽Οπ.  $\overset{\text{A}}{\odot}-\text{E}$  Ἀμφορεύς, ἐφ' οὗ κλάδος.—Δ. καλή.

85 —  $\mathcal{A}$  10. Κεφαλή Ἀπόλλωνος ἀρχαίζουσα, πρὸς δεξ.

᾽Οπ.  $\text{A}-\overset{\odot}{\text{E}}$  Δύο στάχυες. — Διατ. καλή.

86-87.—  $\mathcal{A}$  10. Προτομή Ἀρτέμιδος, πρὸς δεξ.

᾽Οπ.  $\overset{\text{A}}{\text{E}}-\overset{\odot}{\text{E}}$  Φαρέτρα. — Διατ. καλή.

88.— Α 20. Κεφαλή Ἀθηνᾶς δεξ.

᾽Οπ. Α—Θ Ζεὺς γυμνὸς ἱστάμενος δεξ. καὶ ῥίπτων κεραυνὸν τῇ  
Ε δεξ. Πρὸ αὐτοῦ αἰτός. — Διατ. μετρία.

ΕΥΒΟΙΑ. Κάρυστος.

89.— Α 20. Κεφαλή ἀγένειος Ἡρακλέους ἐν λεοντῇ, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΚΑ ἄνω κεφαλῆς ἐστεμμένης βοὸς πρὸς δεξ. Πρὸ αὐτῆς  
ΜΑΚΤ. — Διατ. ἀρίστη.

ΒΙΘΥΝΙΑ. Ἡράκλεια.

90.— Α 18. Κεφαλή Ἡρακλέους πωγωνοφόρος καὶ ἐν λεοντῇ, πρὸς δ.

᾽Οπ. [ΗΡ]ΑΚ[ΛΕΑ] ἄνω, ΤΑΝ κάτω λέοντος ἱσταμένου ἐπὶ ῥο-  
πάλου πρὸς δεξ., ἔχοντος δὲ τὸν δεξιὸν πόδα ἐπὶ βουκράνου.  
Ἐν τῷ πεδίῳ ἄνω ἄρ. Β. — Διατ. μετρία.

ΙΩΝΙΑ. Ἐφεσος.

91.— Α 12. Ε—Φ Μέλισσα. Τὸ ὄλον ἐν στεφάνῳ.

᾽Οπ. Ἐλαφος ἱσταμένη δεξ. Εἰς τὸ βάθος ὀρθὴ λαμπάς. Πέριξ  
λείψανα ὀνόματος  $\begin{matrix} \bar{N}-A \\ \cdot ENA \end{matrix}$ . — Διατ. καλή.

ΧΙΟΣ.

92.— Α 14. Σφιγξ ὀκλάζουσα πρὸς δεξ. ἐπὶ κηρυκείου, ὑψοῦσα δὲ τὸν  
ἄρ. πόδα, δι' οὔ φέρει σταφυλήν.

᾽Οπ. ΑΙΣΧΙΝ[ΗΣ] δεξ. ΧΙΟΣ ἄρ. Ἀμφορεύς. Τὸ ὄλον ἐν στε-  
φάνῳ ἀμπέλου. — Δ. καλλίστη. = BMC. Ionia pl. XXXII, 15.

ΦΟΙΝΙΚΗ. Μάραθος.

93.— Α 22. Κεφαλή δαφνοστεφῆς Διὸς πρὸς δεξ.

᾽Οπ. Ἐπιγραφὴ ἐφθαρμένη. Δίκερας τεταινωμένον. — Δ. μετρία.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. Πτολεμαῖος 5' (;)

94.— Α 21. Κεφαλή Ἀμμωνος δεξ.

᾽Οπ. [ΠΤΟΛΕ]ΜΑΙΟΥ—ΒΑΣΙΛΕΩΣ ; Ἄετὸς μετὰ κλειστῶν  
πτερύγων ἀριστ. Βαρβαρότεχνον. — Πβλ. Σβορώνου Τὰ νομί-  
σματα τοῦ Κράτους τῶν Πτολεμαίων πίν. LXIV, 21.

ΑΒΕΒΑΙΟΝ.

95.— Α 14. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφῆς, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. Ἄετὸς μετὰ κλειστῶν πτερύγων πρὸς δεξ. Πρὸ αὐτοῦ κέ-  
ρας. — Διατ. μετρία.

Z. *Εὐρεθέντα τῷ 1904 κατὰ τὴν σὸαν τοῦ Φιλίππου.*

(ΑΡΓΥΡΑ.)

ΡΟΔΟΣ.

96.—  $\text{P}$  13, γραμμ. 1,27. Κεφαλή Ἡλίου μετ' ἀκτίνων κατενώπιον καί τι πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΔΕΞΙΚΡΑΤΗΣ; ἄνω. Ρόδον καὶ Ρ—Ο. Τὸ ὄλον ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ. — Διατ. καλή.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ. *Μιχαὴλ Α' Ραγκαβᾶς καὶ Θεοφύλακτος (811-813).*

97.—  $\text{P}$  24, γραμμ. [1,80;].  $\text{IHSYS CHRIS—TYS HICA}$  περίξ σταυροῦ ἐπὶ τριῶν βαθμίδων.

᾽Οπ. [+ ΜΙΧΑ]/ $\text{HL S ΘΕΟΦV/LACTE ECΘ/BASILIS RO/ΜΑΙΟΗ}$  — Διατ. ἔλλιπής κατὰ τεμάχια τῆς περιφερείας. = Sabatier pl. XLII, 2.

*Μιχαὴλ Β' καὶ Θεόφιλος.*

98.—  $\text{P}$  24, γραμμ. 1,85. Ὅμοίως.

᾽Οπ. + ΜΙΧΑ/ $\text{HL S ΘΕΟΦΙ/ΛΕ ECΘΕ Y/BASILIS RO/ΜΑΙΟΗ}$  — Διατ. καλλίστη.

ΑΡΑΒΙΚΟΝ ΚΟΥΦΙΚΟΝ.

99.—  $\text{P}$  26. Θραῦσμα (ἥμισυ) ἀρχαίου κουφικοῦ νομίσματος.

(ΧΑΛΚΑ.)

ΑΝΔΡΟΣ ΝΗΣΟΣ.

100.—  $\text{A}$  12. Κεφαλή Διονύσου κισσοστεφής, πρὸς δεξ.

᾽Οπ.  $\begin{matrix} \text{A—N} \\ \Delta—\text{PI} \end{matrix}$  Ἀμφορεύς. — Διατ. καλλίστη.

*Μικρασιατικὸν (ΚΑΡΙΑΣ;).*

101.—  $\text{A}$  19. Κεφαλή ᾽Αρεως πρὸς δεξ.

᾽Οπ. [... ] ᾽Αετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς δεξ.  $\text{ΣΕ—ΩΝ}$  — Διατ. μετρία.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. *Πτολεμαῖος Η' Εὐεργέτης Β'.*

102.—  $\text{A}$  21. Κεφαλή ᾽Αμμωνος δεξ.

᾽Οπ. [ΕΥ]ΕΡΓΕΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ [ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ] ᾽Αετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς ἀρ. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. ΘΕ. — Διατ. καλή.

ΡΩΜΑΪΚΑ. Κωνσταντῖος Β΄.

103.—  $\mathfrak{A}$  20. Συνήθων τύπων καὶ ἡμίφθαρτον.

*Η. Εὐρεθέντα τῷ 1904 κατὰ τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀσκληπιάδου.*

ΑΘΗΝΑΙ.

104.—  $\mathfrak{A}$  14. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ.

᾽Οπ.  $\overset{\text{A}}{\text{E}}-\overset{\odot}{\text{E}}$  Ἀμφορεύς. — Διατ. καλή.

105.—  $\mathfrak{A}$  10. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ.

᾽Οπ. [A]— $\overset{\odot}{\text{E}}$  Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως. — Διατ. καλή.

106.—  $\mathfrak{A}$  10. Τέτιξ. ᾽Οπ.  $\overset{\text{A}}{\odot}-\text{E}$  Ἀμφορεύς, ἐφ' οὗ κλάδος. — Δ. καλή.

ΚΑΡΙΑ. Ἀπολλωνία.

107.—  $\mathfrak{A}$  20. Προτομὴ Ἀθηνᾶς κατενώπιον. Κύκλος σφαιριδίων.

᾽Οπ. ΑΠΟΛΛΩΝ δεξ. Διόνυσος ἐν βραχεῖ χιτῶνι πρὸς ἄρ. ἰστάμενος, στηρίζων τὴν ἄρ. ἐπὶ θύρσου, ἐν δὲ τῇ δεξ. ἔχων κάνθαρον (;). — Διατ. καλή.

Ταβαί.

108.—  $\mathfrak{A}$  13. Προτομὴ Βερενίκης Β΄, ἥς ἄνω ἀστήρ.

᾽Οπ. [TAVH]N—ΩN Πῖλοι Διοσκούρων μετ' ἀστέρων. — Δ. μετρία.

ΡΩΜΑΪΚΟΝ ἀβέβαιον. (Γαλληγνός;;)

109.—  $\mathfrak{A}$  15. . . . . VS CAES Προτομὴ ἀκτινοστεφῆς ἀγένειος δεξ.

᾽Οπ. . . . . VGG Τύχη ἰσταμένη ἄρ. — Διατ. κακή.

*Θ. Εὐρεθέντα τῷ 1904-5 κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴν ἀγοράν.*

Ἀθηναϊκὰ Δήλου.

110.—  $\mathfrak{A}$  10. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος ἀρχαίζουσα, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. A— $\odot$ E Δύο στάχυες ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ στελέχους. — Δ. καλή.

111.—  $\mathfrak{A}$  10. Κεφαλὴ πρὸς δεξ.

᾽Οπ. A—[ $\odot$ ] Μήκων καὶ δύο στάχυες. — Διατ. μετρία.

112.—  $\mathfrak{A}$  11. Κεφ. Ἀρτέμιδος πρὸς δ. μετὰ τόξου καὶ φαρέτρας ἐπ' ὤμου.

᾽Οπ.  $\overset{\text{A}}{\text{E}}-\overset{\odot}{\text{E}}$  Φαρέτρα. — Διατ. καλή.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ *ἐν γένει.*

113.— **Α** 20. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφῆς πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΘΕΣΣΑ—ΛΩΝ Ἀθηνᾶ Πρόμαχος δεξ. ᾽Ανω αὐτῆς ΙΠΠ—  
ΟΛΟ. — Διατ. καλή.

ΠΑΦΛΑΓΟΝΙΑ. ᾽Αμαστρις.

114.— Κεφαλή Ἀθηνᾶς δεξ.

᾽Οπ. ΑΜΑΣΤΡΙΕΩΝ (ἄμυδροῶς) κάτω. Γλαῦξ ἐπὶ κεραυνοῦ  
πρὸς ἄρ. Ἐν τῷ πεδίῳ ἄρ. μονογράφημα. — Διατ. μετριωτάτη.  
= Πβλ. BMC. Pontus pl. XIX, 5.

ΙΩΝΙΑ. Κολοφών.

115.— **Α** 20. ΠΥΘΕΟΣ ἄρ. Ὀμηρος καθήμενος ἐπὶ θρόνου, πρὸς ἄρ.

᾽Οπ. [ΚΟ]ΛΟΦΩΝΙ[ΩΝ] Ἀπόλλων Μουσηγέτης δεξ. — Δ. μετρία.

ΛΥΚΙΑ. Φάσηλις.

116.— **Α** 21. Ὀψις κατεστραμμένη.

᾽Οπ. Φ—Α Ἀθηνᾶ μαχομένη πρὸς δεξ. μετὰ κεραυνοῦ καὶ αἰ-  
γίδος — Διατ. κακή.

ΣΥΡΙΑ. Ἀντίοχος Θ΄ Κυζικηνός.

117.— **Α** 22. Κεφαλή ἐφθαρμένη.

᾽Οπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ δεξ. ΦΙΛΟΠΑΤΡΟΣ ἄρ. Διόνυσος ἐν βραχεῖ  
ΑΝΤΙΟΧΟΥ χιτῶνι ἰστάμενος ἄρ., ἔχων τὴν ἄρ. ἐπὶ κλάδου (θύρσου), ἐν δὲ  
τῇ προτεταμένη δεξιᾷ κἀνθαρὸν. ᾽Αρ. δύο μονογραφήματα. —  
Διατ. μετρία.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. Πτολεμαῖος Γ΄ Σωτὴρ Β΄ (;).

118.— **Α** 12, γραμμ. 1,94. Κεφαλή Διὸς Ἀμμωνος δεξ. Κύκλ. σφαιρ.

᾽Οπ. ΠΤ[ΟΛΕΜΑΙΟΥ]—ΒΑΣΙΛΕΩΣ Κέρας τεταινωμένον. —  
Δ. καλή. Πβλ. Σβορώνου Νομ. Πτολεμαίων ἄρ. 1723=1723<sup>α</sup>.

*I. Εὐρεθέντα τῷ 1904-5 κατὰ τὴν ἀγορὰν τῶν Κομπεταλιασιῶν.*

ΑΘΗΝΑΙ.

119.— **Ρ** τετράδρ. γραμμ. 14,37. ΓΛ/ΑΥ — ΕΧΕ ΣΦ Ι —

ΔΗΛΟΣ.

120.— **Α** 17. Κεφαλή Ἀπόλλωνος ἄρ.

᾽Οπ. Δ—Η Λύρα. Πεδίον ἔγκοιλον. — Διατ. καλή.

121.—  $\mathbb{A}$  10. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δεξ. Ὅπ.  $\Delta - \text{H}$  Λύρα. —  $\Delta$ . καλή.

122.—  $\mathbb{A}$  10. Κεφαλή Ἀπόλλωνος ἄρ. Ὅπ.  $\Delta - \text{H}$  Λύρα. —  $\Delta$ . καλή.

*Δήλον Ἀθηναϊκὰ καὶ Ἀθῆναι.*

123.—  $\mathbb{A}$  15. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δεξ. Ὅπ.  $\overset{\text{A}}{\text{---}}\overset{\ominus}{\text{E}}$  Τέττιξ. —  $\Delta$ . καλή.

124.—  $\mathbb{A}$  20. (Τριάριος.) Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφῆς καὶ μετὰ φαρέτρας, πρὸς δεξ. Κάτω ΤΡΙΑ.

Ὅπ.  $\text{A} - \overset{\ominus}{\text{E}}$  Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως πρὸς δεξ. — Διατ. ἀρίστη. = Πίναξ IV, 9.

125.—  $\mathbb{A}$  20. Ὅμοιον. — Διατ. μετρία.

126.—  $\mathbb{A}$  13. Κεφαλή Διὸς δεξ.

Ὅπ.  $\text{A} - \overset{\ominus}{\text{E}}$  Ἄετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων δ. —  $\Delta$ . μετρία.

127-8.—  $\mathbb{A}$  12. Κεφαλή θεᾶς πρὸς δεξ.

Ὅπ.  $\overset{\text{A}}{\text{---}}\overset{\ominus}{\text{E}}$  Δύο στάχυες. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ. —  $\Delta$ . καλή καὶ μετρία.

129.—  $\mathbb{A}$  10. Τέττιξ. Ὅπ.  $\overset{\text{A}}{\text{---}}\overset{\ominus}{\text{E}}$  Ἀμφορεύς, ἐφ' οὗ κλάδος. —  $\Delta$ . μετρία.

130.—  $\mathbb{A}$  13. Κεφ. Ἀπόλλωνος δ. Ὅπ.  $\overset{\text{A}}{\text{---}}\overset{\ominus}{\text{E}}$  Ἀμφορεύς. —  $\Delta$ . καλή.

131.—  $\mathbb{A}$  12. Κεφαλή θεᾶς δεξ. Ὅπ.  $\overset{\text{A}}{\text{---}}\overset{\ominus}{\text{E}}$  Στάχυς. — Διατ. μετρία.

132.—  $\mathbb{A}$  10. Κεφ. Ἀρτέμιδος δ. Ὅπ.  $\overset{\text{A}}{\text{---}}\overset{\ominus}{\text{E}}$  Φαρέτρα. —  $\Delta$ . μετρία.

133-134.—  $\mathbb{A}$  11. Κεφαλή Ἀρτέμιδος μετὰ φαρέτρας, πρὸς δεξ.

Ὅπ.  $\overset{\text{A}}{\text{---}}\overset{\ominus}{\text{E}}$  Κέρχνος. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλλίστη.

135.—  $\mathbb{A}$  9. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφῆς, δεξ.

Ὅπ.  $\overset{\text{A}}{\text{---}}\overset{\ominus}{\text{E}}$  Φαρέτρα. — Διατ. καλλίστη.

136.—  $\mathbb{A}$  22 (πέταλον παχύ). Κεφαλή Ἀθηνᾶς Παρθένου, δεξ.

Ὅπ.  $\text{A} - \overset{\ominus}{\text{E}}$  Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ. —  $\Delta$ . καλή.

137.—  $\mathbb{A}$  21. Ὅμοία κεφαλή.

Ὅπ.  $\overset{\text{A}}{\text{---}}\overset{\ominus}{\text{E}}$  Γλαῦξ ἐπὶ πρόρας πρὸς δεξ. — Διατ. μετρία.

138.—  $\mathbb{A}$  15. Κεφ. Ἀθηνᾶς, ἧς τὸ κράνος κοσμεῖται ὑπὸ φύλλων, πρὸς δ.

Ὅπ.  $\text{A} \ominus \text{H}$  δεξ. Γλαῦξ δεξ., ἧς ὀπισθεν θαλλὸς ἐλαίας. —  $\Delta$ . καλή.

## ΙΟΣ.

139.— Α 22. ΟΜΗ[ΡΟΣ] δεξ. Κεφαλή Ὀμήρου μετὰ στροφίου, πρὸς δ.

᾽Οπ. ΙΗΤ—ΩΝ Ἀθηνᾶ Πρόμαχος δεξ. Ἐπ' αὐτῆς ὑστερόσημον  
ῶοειδὲς ἐν ῶ ὁ αὐτὸς τύπος τῆς Ἀθηνᾶς πρὸς δεξ. — Δ. μετρία.  
= Πίναξ IV, 17.

ΚΕΩΣ. Ἴουλίς.

140.— Α 40. Κεφαλή Διὸς δαφνοστεφῆς δεξ.

᾽Οπ. ΙΟΥΛΙ δεξ. ἐκ τῶν κάτω, Ε[ΩΝ] ἄρ. Μέλισσα.— Δ. καλή.

## ΠΑΡΟΣ.

141.— Α 16. Κεφαλή Δήμητρος δεξ.

᾽Οπ. ΠΑΡΙ ἄνω. Τράγος ἰστάμενος δεξ. — Διατ. μετρία.

142.— Α 12. Κεφαλή θεᾶς δ. ᾽Οπ.  $\begin{matrix} \Pi - A \\ \rho - \Gamma \end{matrix}$  Στάχυς. — Διατ. καλή.

## ΣΥΡΟΣ.

143.— Α 22. .ΥΑΛ— . . . . Προτομή ἀγένειος καὶ δαφνοστεφῆς Κομ-  
μόδου δεξ.

᾽Οπ. ΙΩΙ δεξ.—[ϣΝΣ] Οἱ Κάβειροι Διόσκουροι ἰστάμενοι. —  
Δ. μετριωτάτη. Πβλ. τὸ ὑπ' ἀριθ. 4814<sup>α</sup> τοῦ Μουσείου.

## ΤΗΝΟΣ.

144.— Α 21. Κεφαλή κερασφόρος ἀγένειος καὶ δαφνοστεφῆς δεξ.

᾽Οπ. Τ—Η Σταφυλή. — Διατ. μετρία.

ΙΩΝΙΑ. Μίλητος (ἢ Μιλησίων τῶν ἐν Ἀμοργῶ).

145.— Α 20. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δεξ.

᾽Οπ. Λέων δεξ., οὗ ἄνω ἀστήρ. — Διατ. μετριωτάτη.

ΙΩΝΙΑ. Ἐφεσος.

146.— Α 20. Προτομή Ἀρτέμιδος δεξ.

᾽Οπ. Δὰς ὑφ' ἣν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἴστανται δύο ἔλαφοι. Ἐπι-  
γραφαὶ ἐξίτηλοι. = BMC. Ionia pl. XI, 8.

147.— Α 12. Πῖλος Διοσκούρου ἔστεμμένος μετ' ἀστέρος ἄνω.

᾽Οπ. Μέλισσα. — Διατ. καλή.

## ΣΑΜΟΣ.

148.— Α 31. Μ ΙΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙΣΑΡ Προτομή ἀστεφῆς Φιλίπ-  
που τοῦ νεωτέρου μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΓΑΜΙ—ΩΝ Ἡρως ὁ ἐπὶ τῆς πρῶρας βαίνων. — Δ. καλή.

## ΚΩΣ.

149.— **Α** 17. Κεφαλή Ἡρακλέους ἀγένειος καὶ ἐν λεοντῇ κατενώπιον, 3/4 δεξ.

᾽Οπ. ΚΩΙΟΝ—[Κ]ΡΑΤΑΓΟΡΑΣ Τόξον ἐν γώρυτῶ καὶ ῥόπαλον. — Διατ. καλή.

## ΡΟΔΟΣ.

150.— **Α** 12. Κεφαλή θεᾶς δεξ.

᾽Οπ. Ρ—Ο Ρόδον, ἄνω αὐτοῦ λείψανα ὀνόματος. — Διατ. καλή.

## ΙΟΥΔΑΙΑ. Ἐπὶ Αὐγούστου.

151.— **Α** 15. L—A; Φοῖνιξ.

᾽Οπ. ΚΑΙΣΑ—ΡΟΣ Κλάδος. — Διατ. μετρία.

## ΑΙΓΥΠΤΟΣ. Χρόνοι Κλεοπάτρας Ζ΄.

152.— **Α** 32. Κεφαλή Ἄμμωνος δεξ. Πρὸ αὐτῆς ἀστήρ. Κύκλ. σφαιρ.

᾽Οπ. [ΠΤΟ]ΛΕΜΑ[ΙΟΥ]—ΒΑΣΙΛΕΩΣ Δύο ἀετοὶ ἄρ., ὧν ὁ εἷς φέρει σκῆπτρον ἐπ' ὤμου. — Διατ. καλή. Πβλ. Σβορώνου Τὰ Νομίσμ. τῶν Πτολεμαίων ἄρ. 1876.

## ΡΩΜΑΪΚΑ. Φανσιῖνα ἢ νεωτέρα.

153.— **Α** 31. Νόμισμα Φανσιῖνης τῆς νεωτέρας α' μεγέθους, οὗ ἢ ὀπισθία ὄψις (Salus?) ἐφθαρμένη. — Διατ. κακή.

## Λουκίλλα.

154.— **Α** 26. [LVCIL]LAE AVG—ANTONINI AVG Προτομή δεξ.

᾽Οπ. SALVS ἰσταμένη ἄρ. πρὸ βωμοῦ, ἀφ' οὗ ἀνορθοῦται ὄψις. S—C. — Διατ. καλή.

## Κρισπῖνα.

155.— **Α** 24. CRISPINA—AVGV[S]TA Προτομή δεξ.

᾽Οπ. Ἐπιγραφή ἐξίτηλος. Τύχη μετὰ σταχύων καὶ πηδαλίου. S—C. — Διατ. μετρία.

## Κλαύδιος Γοιθικός.

156.— **Α** 21. ᾽Οπ. TEMPORVM FEL Felicitas ἰσταμ. ἄρ.— Δ. μετρία.

## Κωνσταντῖος Β΄.

157.— **Α** 17. Συνήθων τύπων ἡμίφθαρτον.

## Ρωμαϊκὸν αὐτοκρατορικὸν ἀβέβαιον.

158.— **Α** 11. Προτομή δεξ. ᾽Οπ. Νίκη. — Διατ. κακή

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ. Ἀρκάδιος.

159.—  $\text{A}$  15. DN ARCADIVS AVG Προτομή δεξιά.

᾽Οπ. ᾽Επιγραφή περὶ Νίκην.

ΝΕΩΤΕΡΙΚΑ. Αἴγυπτος.

160.—  $\text{A}$  27. Νεώτατον κέρμα μεγέθους πενταλέπτου. — Διατ. καλή.

*ΙΑ. Εὐρεθέντα τῷ 1904-1905 κατὰ τὰς ἐμπορικὰς ἀποθήκας  
τῆς ἀκτιῆς.*

ΔΗΛΟΣ.

161.—  $\text{A}$  18. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφῆς ἄρ.

᾽Οπ. [Δ]—Η Φοῖνιξ. — Διατ. μετρία.

162.—  $\text{A}$  10. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφῆς δεξ.

᾽Οπ. Δ ἄνω λύρας, ἥς ἄρ. κλάδος  $\text{ϙ}$  (ἢ γράμματα;). — Δ. καλή.

᾽Αθηναϊκὰ Δήλου.

163.—  $\text{A}$  8. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δεξ. ᾽Εν κύκλῳ γραμμῆς.

᾽Οπ. [Δ]—Η (ἢ μάλλον  $\left[ \begin{array}{c} \text{A} \\ \odot \end{array} \right]$ —Ε) Λύρα. — Δ. καλή. Πβλ. ἄρ. 182.

164.—  $\text{A}$  20. (Τριάριος). Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφῆς δεξ. μετὰ τόξου καὶ φαρέτρας ἐπ' ὤμου. Κάτω τῆς κεφαλῆς ΤΡΙΑ. = Πίναξ IV, 8.

᾽Οπ. Α—ΘΕ Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως πρὸς δεξ. — Διατ. ἀρίστη.

165-166.—  $\text{A}$  13. †—Α Προτομή Ἀρτέμιδος μετὰ τόξου καὶ φαρέτρας, πρὸς δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.

᾽Οπ. Α—ΘΕ Δύο στάχυες ἐξ ἑνὸς στελέχους. Κύκλος σφαιριδ. — Διατ. καλλίστη καὶ καλή. = Πίναξ IV, 11.

167-168.—  $\text{A}$  12. Κεφαλή Ἀρτέμιδος (;) δεξ.

᾽Οπ.  $\begin{array}{c} \text{A} \\ \odot \end{array}$ —Ε Δύο στάχυες. ᾽Εν στεφάνῳ. — Διατ. μετρία.

169-174.—  $\text{A}$  11. Κεφαλή Ἀρτέμιδος μετὰ φαρέτρας πρὸς δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.

᾽Οπ.  $\begin{array}{c} \text{A}—\odot \\ \text{E} \end{array}$  Κέρχνος. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ. — Δ. καλλίστη καὶ καλή.

175-177.—  $\text{A}$  12. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δεξ.

᾽Οπ.  $\begin{array}{c} \text{A}—\odot \\ \text{E} \end{array}$  Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως. — Διατ. καλή.

178.— **Α** 12. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δεξ.

᾽Οπ.  $\begin{matrix} \text{A}—\odot \\ \text{E} \end{matrix}$  Ἀμφορεύς. — Διατ. μετρία.

179.— **Α** 8. Κεφαλή Ἀπόλλωνος (;) δεξ.

᾽Οπ.  $\begin{matrix} \text{A}—\odot \\ \text{E} \end{matrix}$  Φαρέτρα. — Διατ. καλή.

180.— **Α** 10. Προτομή Ἀρτέμιδος μετὰ τόξου καὶ φαρέτρας, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. Ὅμοίως. — Διατ. καλή.

181.— **Α** 12. Κεφαλή Ἀπόλλωνος ἀρχαΐζουσα, δεξ. Κύκλ. σφαιριδίων.

᾽Οπ.  $\text{A}—\odot\text{E}$  Δύο στάχυες ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ στελέχους. Κύκλ. σφαιριδίων. — Διατ. καλή.

182.— **Α** 8. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δεξ. Κύκλ. σφαιριδίων.

᾽Οπ.  $\begin{matrix} \text{A}—\odot \\ \text{H} \end{matrix}$  Λύρα. — Διατ. καλή.

#### ΣΙΚΥΩΝ.

183.— **Α** 12. Περιστερὰ πρὸς ἀρ., ἥς δεξ. **Σ**.

᾽Οπ. **ΣΙ** ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

#### ΑΧΑΪΑ. Πάτριαι.

184.— **Α** 21. Προτομή Ἀθηνᾶς δεξ.

᾽Οπ. **ΜΗΤΡΟΔΩΡΟΣ ΜΕΝΕΚΛΕ[ΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ:]** Ποσειδῶν βαίνων δεξ., ἀκοντίζων τὴν τρίαιναν τῇ δεξιᾷ καὶ ἐν τῇ προτεταμένη ἀρ. ἔχων δελφίνα. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀριστ. τὸ μονογράφημα τῶν Πατρέων. — Διατ. μετρία.

#### ΑΝΔΡΟΣ.

185.— **Α** 9. Κεφαλή Διονύσου σφηνοπώγωνος δεξ.

᾽Οπ.  $\begin{matrix} \text{A}—\text{N} \\ \text{Δ}—\text{PI} \end{matrix}$  Σταφυλή. — Διατ. καλή.

#### ΚΕΩΣ. Ἴουλις.

186.— **Α** 16. Κεφαλή Διὸς δεξ. Κύκλ. σφαιριδίων.

᾽Οπ. **ΙΟΥΛΙ** δεξ. Μέλισσα. — Διατ. καλή.

#### ΜΥΚΟΝΟΣ.

187.— **Α** 15. Κεφαλή Διονύσου πωγωνοφόρος δεξ.

᾽Οπ.  $\begin{matrix} \text{M}—[\text{Y}] \\ \text{K}—\text{O} \end{matrix}$  Σταφυλή, ἥς ἀρ. κόκκος κριθῆς. — Δ. μετριωτάτη.

188.— Α 10. Κεφαλή θεᾶς δεξ.

᾽Οπ. Μ — [Υ] Ὀμοίως. — Διατ. καλλίστη.  
Κ — Ο

ΤΗΝΟΣ.

189.— Α 12. Κεφαλή ᾽Αμμωνος πωγωνοφόρος δεξ. Ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

᾽Οπ. Τ—Η Σταφυλή μετὰ μίσχου καὶ φύλλων. — Διατ. καλλίστη (ῶραίας αὐστηρᾶς τεχνοτροπίας). = Πίναξ IV, 20.

ΚΑΡΙΑ. Ἰασός.

190.— Α 18. Κεφαλή ᾽Απόλλωνος δαφνοστεφῆς δ. Κύκλ. σφαιριδίων.

᾽Οπ. ΙϞ Ὁ Ἐρμίας ἐπὶ δελφῖνος δ. Κάτω ΛΥΣΙΟΣ Τὸ ὅλον  
ἢ ΑΣΣΙΟΣ  
ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

ΚΩΣ.

191.— Α 14. Κεφαλή Ἑρακλέους ἐν λεοντῇ δεξ.

᾽Οπ. ΚΩΙΩΝ (;) δεξ., ἀριστ. ὄνομα ἐφθαρμένον. Τόξον ἐν γωρουτῷ. — Διατ. κακή.

ΛΥΚΙΑ. Φάσηλις.

192.— Α 18. Προῶρα δεξ.

᾽Οπ. Φ—Α ᾽Αθηνᾶ Πρόμαχος δεξ. — Διατ. μετρία.

ΛΥΔΙΑ. Βλαῦνδος.

193.— Α 15. Κεφαλή Διὸς δαφνοστεφῆς δεξ.

᾽Οπ. Μ[ΛΑΥΝ] δεξ.— ΔΕΩΝ ἀριστ. Τύχη ἰσταμένη κατενώπιον ἔχουσα ἐν τῇ ἀριστ. κέρασ καὶ ἐν τῇ ὑψωμένη δεξ. δυσδιάκριτόν τι. — Διατ. μετρία.

Ἀβέβαια Ἑλληνικά.

194.— Α 15. Κεφαλή ἀγένειος (;) δαφνοστεφῆς δεξ. (ἢ κόμη λεπτῶς εἰργασμένη).

᾽Οπ. Κεφαλή δεξ. — Διατ. μετρία.

195.— Α 16. Κεφαλή ᾽Αρτέμιδος (;) δεξ.

᾽Οπ ᾽Αρτεμις ἰσταμένη ἀρ., παρ' αὐτὴν δ' ἔλαφος. Ἐπιγραφή ἐξίτηλος (=᾽Εφεσος Ἰωνίας;). — Διατ. κακή.

ΙΒ. Εὐρεθέντα τῶ 1904-1906 κατὰ τὸ μεταξὺ τῆς ἀγορᾶς τῶν Κομπετάλιασι τῶν καὶ τοῦ θεάτρου μέρος τῆς πόλεως τῆς Δήλου.

(ΑΡΓΥΡΑ).

ΑΤΤΙΚΗ. Ἀθῆναι. Ἀργυρᾶ νομίσματα τῆς νέας τεχνοτροπίας.

Ἀξῶν ἀριθμ.	Ὀλκῆ	Πρῶτον ὄνομα	Δεύτερον ὄνομα	Τρίτον ὄνομα	Ἐπι ἀμφορ.	Ἐπὶ ἀμφορ.
196	3,15	ΜΙ/ΚΙ	ΘΕΟ/ΦΡΑ			
197	14,10	ΔΙΟ/ΤΙΜ/ΟΣ	ΜΑ/ΓΑΣ	ΝΙΚΟ/[Δ]Η—ΜΟΣ	Α	ΜΕ;
198	3,38	» » »	» »	ΘΟΙ—ΝΟΣ	;	—
199	3,58	ΔΩΡ	ΔΙΟ	ΔΗΜ/ΟΥ	Δ;	—
200	15,15	ΖΩΙ—ΛΟΣ	ΕΥΑΝ/ΔΡΟΣ	ΔΕΙ/ΝΙΑΣ	Ε	ΞΟ
201	2,97	Ἰ	Ἰ	—	;	—
202	1,45	Α—[ΘΕ;]	+; —	—	—	—

ΠΟΝΤΟΣ. Μιθραδάτης 5' Εὐπάτωρ Διόνυσος.

203.—  $\mathcal{P}$  32, γραμμ. 15,80. Κεφαλή Μιθραδάτου 5' μετὰ διαδήματος, πρὸς δεξ.

Ἦπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ἄνω, ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ ἐν τῶ ἐξέρῳ. Ἦλα-

φος βοσκομένη ἐπὶ γραμμῆς πρὸς ἄρ. Ἦν τῶ πεδίῳ ἄρ. τῆς ἐλάφου ἄστηρ ἐν μῆνῃ, δεξ. Α (ἔτος) ἄνω μονογραφήματος.

Ἦπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ὁ μῆν Ε.— Διατ. ἀρίστη. = Πίναξ IV, 31.

Σημ. Ὁ μῆν Ε εἶναι ἀνέκδοτος. (Πβλ. Waddington-Babelon-Reinach, Recueil général des monnaies d'Asie Mineure I p. 16 n° 16). Τὸ ἔτος Α ἀναλογεῖ πρὸς τὸ 88/7 π. Χ.— Διὰ τοῦ τετραδράχμου τούτου συμπληροῦται ἢ ἐν τῶ Ἦθνικῶ Νομισματικῶ Μουσεῖῳ σειρὰ τῶν ὁμοίων σπανίων τετραδράχμων τῶν ἐκ τοῦ εὐρήματος τοῦ Διπύλου.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. Πτολεμαῖος Α' Σωτήρ.

204.—  $\mathcal{P}$  τετράδραχμον ἐφθαρμένον τῆς παρὰ Ι. Σβορώνου Τὰ νομίσματα τῶν Πτολεμαίων σειρᾶς Α τῆς τάξεως Β (ἄρ. 181-239).

ΡΩΜΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ.

*Aelia*.

205.—  $\mathcal{P}$  δηνάριον ὁμοιον τῶ παρὰ Babelon I σελ. 110, 4.— Δ. μετρία.

*Rutilia.*

206.—  $\mathcal{P}$  δηνάριον ὅμοιον τῷ παρὰ Babelon II σ. 413, 1.— Ἐφθαρμέν.  
(ΧΛΛΚΛ).

ΔΗΛΟΣ.

207-208.—  $\mathcal{A}$  10. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής, πρὸς δεξ.

᾽Οπ.  $\Delta$ — $H$  Λύρα. Ἐν τῷ πεδίῳ ἄρ. κύκνος πρὸς ἄρ. — Διατ.  
ἀρίστη καὶ καλή. = Πίναξ IV, 19.

209.—  $\mathcal{A}$  11. Ὅμοιον ἄνευ τοῦ κύκνου. — Διατ. καλή.

210.—  $\mathcal{A}$  10. Ὅμοίως, ἄλλ' ἄνευ ἐπιγραφῆς (;). — Διατ. μετρία.

211-213.—  $\mathcal{A}$  10. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής, πρὸς ἄρ.

᾽Οπ.  $\Delta$ — $H$  Λύρα. — Διατ. καλή.

Ἀθηναϊκὰ Δήλου.

214-217.—  $\mathcal{A}$  12. Κεφαλή θεᾶς δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.

᾽Οπ.  $\overset{A-E}{\ominus}$  Δύο στάχυες ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

218-224.—  $\mathcal{A}$  11. Κεφαλή Ἀρτέμιδος δεξ. μετὰ φαρέτρας ἐπ' ὤμου.

Ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

᾽Οπ.  $\overset{A-\ominus}{E}$  Κέρχνος. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

225.—  $\mathcal{A}$  13. Ὅμοίως.

᾽Οπ.  $\overset{A-\ominus}{E}$  Κέρχνος. Ἄνευ στεφάνου. — Διατ. καλή.

226.—  $\mathcal{A}$  8. Κεφαλή Ἀπόλλωνος (;) δεξ.

᾽Οπ.  $\overset{A}{\ominus-E}$  Κέρχνος κεκοσμημένος ὑπὸ δύο κλαδίσκων. — Δ. καλή.

227.—  $\mathcal{A}$  10. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής δεξ.

᾽Οπ.  $\overset{A-\ominus}{E}$  Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως δεξ. — Διατ. καλή.

228.—  $\mathcal{A}$  10. Κεφαλή Ἀρτέμιδος μετὰ τόξου καὶ φαρέτρας δεξ.

᾽Οπ.  $\overset{A-\ominus}{E}$  Φαρέτρα. — Διατ. καλή.

229-230.—  $\mathcal{A}$  8. Ὅμοίως, ἢ κεφαλή Ἀπόλλωνος ἄνευ τόξου καὶ φα-  
ρέτρας; — Διατ. καλή.

231.—  $\mathcal{A}$  10 Τέτιξ. ᾽Οπ.  $\overset{A-\ominus}{E}$  Ἀμφορεύς. — Διατ. μετρία.

232.— **A** 9. Κεφαλή 'Απόλλωνος δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.

"Οπ.  $\begin{matrix} A \\ \ominus \\ E \end{matrix}$  Λύρα. — Διατ. καλή.

233.— **A** 11. 'Ομοίως. "Οπ.  $\begin{matrix} A \\ \ominus \\ E \end{matrix}$  Μήκων καὶ δύο στάχυες.—Δ. καλή.

234.— **A** 8. 'Ομοίως. "Οπ.  $\begin{matrix} A \\ \ominus \\ E \end{matrix}$  Τρίπους. — Διατ. καλή.

ΑΤΤΙΚΗ. 'Αθῆναι.

235.— **A** 21. Κεφαλή 'Αθηνᾶς Παρθένου δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.

"Οπ. A— $\ominus$ E Τρίπους, οὐ ἄρ. μήκων, δεξ. δὲ κεραυνός.—Δ. καλή.

236.— **A** 21. 'Ομοίως.

"Οπ. A— $\ominus$ E Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως δεξ. 'Εν τῷ πεδίῳ δεξ. βάλχος (ἐλευσινιακὸς κλάδος). — Διατ. καλή.

237.— **A** 18. 'Ομοίως.

"Οπ.  $\begin{matrix} A \\ \ominus \\ E \end{matrix}$  Γλαῦξ (ἐπὶ πρόρας; δεξ.). 'Εν τῷ πεδίῳ δεξ. δύο στάχυες. — Διατ. καλή.

238.— **A** 19. Κεφαλή 'Αθηνᾶς δεξ.

"Οπ. A— $\ominus$ E Ζεὺς γυμνὸς ἀκοντίζων κεραυνὸν πρὸς δεξ. 'Εν τῷ πεδίῳ δύο πῖλοι Διοσκούρων. — Διατ. μετρία.

ΣΙΚΕΛΙΑ. Κατάνη.

239.— **A** 21. ΛΑΣΙΟ ἄνω. Κεφαλή κισσοστεφῆς καὶ ἀγένειος Διονύσου δεξ., ἧς ὄπισθεν μονογράφημα;

"Οπ. ΚΑ[ΤΑΝΑΙΩΝ] Οἱ δύο Καταναῖοι ἀδελφοί, ὡς συνήθως. — Διατ. μετρία.

Μαμερτῖνοι.

240.— **A** 27. Κεφαλή "Αρεως δαφνοστεφῆς, ἄρ.

"Οπ. ΜΑ—ΜΕΡΤΙΝΩΝ Ἴππεὺς ἰστάμενος ἄρ. μετὰ δόρατος ἐν τῇ ἄρ. πρὸ τοῦ ἵππου αὐτοῦ. 'Εν τῷ πεδίῳ ἄρ. Π. Κύκλος σφαιριδίων. — Διατ. καλή.

ΘΡΑΚΗ. Πέρινθος.

241.— **A** 24. Κεφαλαὶ Σαράπιδος καὶ "Ισιδος πρὸς δεξ.

"Οπ.  $\begin{matrix} ΠΕ—ΡΙΝ \\ \ominus Ι—ΩΝ \end{matrix}$  Ἐρμῆς κυνοκέφαλος, ἰστάμενος δεξ. μετὰ κλάδου φοίνικος ἐπ' ὤμου. Ἄριστ. μονογράφημα ΜΥΩ. — Δ. μετρία.

ΛΗΜΝΟΣ. *Μύρινα.*

242.— Α 18. Κεφαλή Ἀθηνᾶς δεξ.

᾽Οπ. ΜΥΡΙ δεξ. Γλαῦξ δεξ. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. *Δημήτριος;*

243.— Α 16. Ἀσπίς, ἐφ' ἧς ἐπίσημον κεφαλή Γοργόνος.

᾽Οπ. Κράνος μακεδονικόν. — Διατ. κακή.

ΒΟΙΩΤΙΑ ἐν γένει.

244.— Α 18. Κεφαλή Δήμητρος κατενώπιον.

᾽Οπ. ΒΟΙΩΤΩΝ δεξ. Ποσειδῶν ἄρ. ἰστάμενος, τὸν πόδα ἔχων ἐπὶ βράχου. — Διατ. μετρία.

ΣΙΚΥΩΝ.

245.— Α 15. ΟΛΥΜΠΙ—ΑΔ[Α] Περιστερὰ ἵπταμένη πρὸς ἄρ.

᾽Οπ. ΣΙ ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

ΚΡΗΤΗ. *Λύτιος.*

246.— Α 12. Κεφαλή Ἀθηνᾶς δεξ.

᾽Οπ. ΛΥΤ ἄνω. Πρῶρα δεξ. Βαρβαρότεχνον. — Διατ. καλή.

ΠΑΡΟΣ.

247.— Α 18. Κεφαλή Δήμητρος μετὰ καλύπτρας δεξ.

᾽Οπ. ΠΑΡΙ Τράγος ἰστάμενος δεξ. — Διατ. καλή.

248.— Α 13. Ὅμοίως;

᾽Οπ.  $\frac{\Pi-A}{\rho-1}$  Δύο στάχυες ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ στελέχους. — Διατ. μετρία.

ΠΟΝΤΟΣ. *Ἀμισός.*

249.— Α 18. Κεφαλή Νίκης δεξ.

᾽Οπ. ΑΜΙ—ΣΟΥ Φαρέτρα. — Διατ. μετρία.

ΑΙΟΛΙΣ. *Ἀβυδος.*

250.— Α 20. Κεφαλή πυργοστεφῆς θεᾶς κατενώπιον (κατεστραμμένη).

᾽Οπ. ΑΒΝ Ἐλαφος ἵσταμένη δεξ. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ. — Δ. κακή.

*Μύρινα.*

251.— Α 9. Κεφαλή Ἀθηνᾶς δεξ.

᾽Οπ. ΜΥ—ΡΙ Ἀμφορεύς. — Διατ. καλή.

ΜΥΣΙΑ. *Κύζικος,*

252.— Α 25. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφῆς δεξ. Κύκλ. σφαιριδ.

᾽Οπ. ΚΥΠΙ δεξ. ΚΗΝΩΝ ἄρ. Τρίπους. — Διατ. καλή.

253.— Α 19. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δεξ., ἐφ' ἧς δύο ὑστερόσημα, ὧν τὸ μὲν περιέχει κηρύκειον, τὸ δὲ κεφαλὴν θεᾶς πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ᾽Επιγραφή ἐξίτηλος ἐν στεφάνῳ σταχύων. — Διατ. κακή.

ΙΩΝΙΑ. ᾽Εφεσος (;).

254.— Α 11. Προτομή Ἀρτέμιδος δ. μετὰ φαρέτρας (ἢ δαδὸς) ἐπ' ὤμου.

᾽Οπ. ᾽Ελαφος ἰσταμένη δεξ. — Διατ. καλή.

Μαγνησία.

255.— Α 20. Κεφαλή δεξ.

᾽Οπ. . . ΚΟ/ . . . Ἴππεὺς δεξ. ᾽Εν τῷ ἐξέργῳ ἐπιγραφή ἐξίτηλος. — Διατ. κακή.

Μίλητος.

256.— Α 13. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δεξ.

᾽Οπ. Λέων ἰστάμενος δεξ. καὶ στρεφόμενος. ᾽Ανω αὐτοῦ ἀστήρ.

Δεξ. Μ. ᾽Εν τῷ ἐξέργῳ ΜΕΝΕΚΡΑ  
ΤΗΣ. — Διατ. καλή.

Τέως.

257.— Α 11. Γρῦψ δεξ.

᾽Οπ. Η—[Τ]  
Ι—Ω Σταφυλή. Κύκλος σφαιριδίων. — Διατ. καλή.

ΚΑΡΙΑ. ᾽Αλικαρνασσός.

258.— Α 21. Κεφαλή Ποσειδῶνος δεξ.

᾽Οπ. Τρίαίνα, ἧς κάτω δελφῖνες. — Διατ. κακή.

ΡΟΔΟΣ.

259.— Α 10. Ρόδον δεξ. ᾽Οπ. Ε ἄρ. Ρόδον. — Διατ. κακή

ΦΡΥΓΙΑ. ᾽Απάμεια (;).

260.— Α 19. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δεξ.

᾽Οπ. Εἶδωλον θεᾶς κεκαλυμμένης καὶ τεινούσης τὰς χεῖρας. Δεξ.

. . . . ., ἄριστ. ΠΥΡΟΣ. — Διατ. κακή.

ΠΑΜΦΥΛΙΑ. ᾽Αττάλεια.

261.— Α 16. Δύο κεφαλαὶ Ἀθηνᾶς πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΑΤΤΑΛΕ. . . δεξ. Ζεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου ἄρ., ἔχων ἐν τῇ προτεταμένη δεξιᾷ κεραινόν, τὴν δ' ἄριστ. στηρίζων ἐπὶ σκήπτρου. — Διατ. καλή.

ΣΥΡΙΑ. Δημήτριος Β'.

262.— Α 13. Κεφαλή Δημητρίου Β' μετὰ διαδήματος.

᾽Οπ. Δίκερας. — Διατ. μετρία.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. Πτολεμαῖος Β'.

263.— Α 20. ᾽Ομοιον τῷ παρὰ Σβορώνω Τὰ νομίσματα τῶν Πτολεμαίων ἀριθ. 582. — Διατ. καλή.

Πτολεμαῖος Σ'.

264.— Α 30 (διάτρητον). ᾽Ομοιον τῷ παρὰ Σβορώνω ἔ. ἀ. ἀρ. 1406. — Διατ. καλή.

Πτολεμαῖος Ι' Σωτήρ Β'.

265.— Α 20. ᾽Ομοιον τῷ παρὰ Σβορώνω ἔ. ἀ. ἀρ. 1718. — Δ. καλή.

ΖΕΥΓΙΤΑΝΙΑ. Καρχηδών.

266.— Α 16. Κεφαλή ἀριστερά.

᾽Οπ. Κεφαλή ἵππου κεχαλινωμένου δεξ. — Διατ. μετρία.

ΝΟΥΜΙΔΙΑ. Μίκιπας (148-118 π. Χ.).

267.— Α 28. Κεφαλή Μίκιπας ἀρ. Κύκλος σφαιριδίων.

᾽Οπ. Ἴππος ἀρ. — Διατ. μετρία.

ΜΑΥΡΙΤΑΝΙΑ. Βόκχος Β' (80-50 π. Χ.).

268.— Α 25. Κεφαλή βασιλέως ἀρ.

᾽Οπ. Ἴππεὺς καλπάζων ἀρ. Κάτω αὐτοῦ ἐν πλαισίῳ φοινικικὴ ἐπιγραφή  $\Psi \Upsilon \Upsilon \Psi \Upsilon \Delta \Lambda \Lambda$ . — Διατ. μετρία.

ΡΩΜΑΪΚΑ.

269.— Α 37. Ἀσσάριον παχέος πετάλου ἐφθαρμένον. — Διατ. κακή.

Πομπήϊος.

270.— Α 30. ᾽Ομοιον τῷ παρὰ Cohen I σελ. 4 ἀρ. 16. — Διατ. καλή.

Αὔγουστος.

271.— Α 29. ᾽Ομοιον τῷ παρὰ Cohen I σελ. 139 ἀρ. 515. — Δ. καλή.

Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας.

272.— Α 17. Κοινῶν τύπων. — Διατ. μετριωτάτη.

Κωνσταντῖνος ὁ νεώτερος.

273.— Α 21. Κοινῶν τύπων καὶ ἡμίφθαρτον. — Διατ. κακή.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ. Ἀρκάδιος.

274.— Α 15. Κοινῶν τύπων καὶ ἡμίφθαρτον. — Διατ. μετρία.

ΙΓ. Συλλεγέντα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐν Δήλῳ καὶ Μυκόνῳ.

## ΑΡΓΥΡΑ.

ΑΤΤΙΚΗ. Ἀθῆναι. Ἐποχὴ νέας τεχνοτροπίας.

Αὔξων ἀριθμ.	Ὀλκὴ	Πρῶτον ὄνομα	Δεύτερον ὄνομα	Τρίτον ὄνομα	Ἐπὶ ἀμφορ.	Ὑπὸ ἀμφορ.
			Δύο μονογραφήματα			
275	3,90	Σύμβολον, τρόπαιον	ΜΑΤΧ καὶ ΡΕΥ			
276	3,35	Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ.	στάχυς			
277	3,47	ΔΗ/ΜΗ	ΙΕ/ΡΩ	;	—	—
278	15,15	ΧΑ/ΡΙ	ΗΡΑ	ΜΕΝ	—	—
279	3,41	ΤΙΜ—ΑΡΧ	ΝΙΚ[Ο]..	...	;	—
280	2,98	ΗΡΑ—ΚΛΕ[Δ]ΗΣ	ΕΥΚ[ΛΗΣ]	...	Κ;	ΣΦ;
281	3,34	ΙΚΕ—ΣΙΟΣ	ΑΣΚ/ΛΗΠ/..	...	Δ;	—
282	3,30	[Λ]Υ—ΣΑ[Ν/ΔΡΟ]Σ	ΟΙΝΟ/ΦΙ/ΛΟΣ	—	;	—

ΑΡΚΑΔΙΑ ἐν γένει (ἢ Μεγαλόπολις).

283.— Α 17, γρ. 2,47. Κεφαλὴ Διὸς δαφνοστεφῆς ἄρ.

Ἦ Οπ. Α ἄρ. Πὰν καθήμενος ἐπὶ βράχου ἄρ., ἐγείρων τὴν δεξιάν, τὴν δ' ἀριστερὰν ἔχων ἐπὶ τοῦ βράχου, παρ' ᾧ κατάκειται ἡ σῦριγξ. — Διατ. καλή.

ΕΥΒΟΙΑ. Ἰστίαια.

284.— Α 15, γρ. 1,64. Κεφαλὴ νύμφης δεξ.

Ἦ Οπ. Ἀρτεμις ἐπὶ πρόρας. — Διατ. κακή.

ΣΑΜΟΣ.

285.— Α 10, γρ. 0,97. Κεφαλὴ λεοντῆς κατενώπιον.

Ἦ Οπ. ΣΑ κάτω πρόρας. — Δ. καλή. (BMC. Ionia pl. XXXV, 17).

## ΧΑΛΚΑ.

ΔΗΛΟΣ.

286.— Α 15. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφῆς ἄρ.

Ἦ Οπ. Δ—Η Λύρα. — Διατ. καλή.

287-290.— Α 11. Ὅμοίως. — Διατ. καλή.

291-292.— Α 11. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφῆς δεξ.

Ἦ Οπ. Δ—Η Λύρα. — Διατ. καλή.

293-294.— **Α** 11. Ὅμοίως.

ῥΟπ. Δ—Η Λύρα. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. κύκνος πρὸς ἄρ.—Δ. καλή.

295.— **Α** 10. Κεφαλὴ Ἀρτέμιδος δεξ.

ῥΟπ. Δ—Η Φοῖνιξ. — Διατ. μετρία.

**ΜΥΚΟΝΟΣ.**

296-297.— **Α** 12. Κεφαλὴ κισσοστεφῆς καὶ πωγωνοφόρος Διονύσου δ.

ῥΟπ.  $\begin{matrix} \text{M}—\text{Y} \\ \text{K}—\text{O} \end{matrix}$  Σταφυλή, ἣς ἄρ. κόκκος κριθῆς.—Δ. ἀρίστη καὶ μετρία.

= Πίναξ IV, 21. — Σβορώνου Νομισματικὴ καὶ Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Μυκόνου B. C. Hell. τόμ. XVII, pl. X, 6-7.

298.— **Α** 18. Κεφαλὴ ἀγένειος Διονύσου κατενώπιον (3/4 δεξ.).

ῥΟπ.  $\left[ \begin{matrix} \text{M}—\text{Y} \\ \text{K}—\text{O} \end{matrix} \right]$  Σταφυλή, ἣς ἀριστ. κόκκος κριθῆς. — Διατ. κακή.

= Σβορώνου ἔ. ἀ. pl. XI, 19-20.

299.— **Α** 19. Ὅμοίως ἀλλὰ=Σβορώνου ἔ. ἀ. pl. XI, 28-29. — Διατ. μετριωτάτη.

300.— **Α** 15. Ὅμοίως.

ῥΟπ.  $\begin{matrix} \text{M}—\text{Y} \\ \text{K}—\text{O} \end{matrix}$  Σταφυλή, ἣς ἀριστερᾶ μὲν θύρσος, δεξιᾶ δὲ κόκκος κριθῆς. — Διατ. μετρία.= Σβορώνου ἔ. ἀ. pl. XI, 30-32.

301.— **Α** 10. Κεφαλὴ Δήμητρος μετὰ καλύπτρας καὶ στεφάνου σταχύων, δεξ.

ῥΟπ.  $\begin{matrix} \text{M} \text{Y} \\ \text{K} \text{O} \end{matrix}$  ἔν στεφάνῳ κισσοῦ.—Δ. μετρία.= Σβορώνου pl. XI, 23.

302.— **Α** 17. Κεφαλὴ κισσοστεφῆς καὶ ἀγένειος Διονύσου κατενώπιον.

$\begin{matrix} \text{M}—\text{Y}—\text{K} \\ \text{O}—\text{V} \\ \text{I}—\text{W} \end{matrix}$  Δύο στάχυες ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ στελέχους.—Δ. καλή.  
= Σβορώνου ἔ. ἀ. pl. XIV, 42-44.

303.— **Α** 12. Κεφαλὴ Δήμητρος (;) ἄνευ καλύπτρας δεξ.

ῥΟπ.  $\begin{matrix} \text{M}—\text{Y} \\ \text{K}—\text{O} \end{matrix}$  Στάχυς.— Διατ. καλή. Ἀνέκδοτον.= Πίναξ IV, 22

(κατὰ λάθος ἐπὶ τοῦ πίνακος ἢ ὀπισθία ὄψις ἐτέθη ἀνεστραμμένη).

## ΔΗΛΟΥ ΑΘΗΝΑΪΚΑ. (Τριάριος.)

304-306.—  $\mathbb{A}$  18. ΤΡΙΑ κάτω κεφαλῆς Ἀπόλλωνος μετὰ φαρέτρας ἐπ' ὤμου, δεξ.

᾽Οπ.  $A-\odot E$  Γλαῦξ ἐπ' ἀμφορέως. — Διατ. καλή.

307.—  $\mathbb{A}$  11. †— $A$  Προτομή Ἀρτέμιδος δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.

᾽Οπ.  $A-\left[\begin{smallmatrix} \odot \\ E \end{smallmatrix}\right]$  Δύο στάχυες ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ στελέχους.— $\Delta$ . μετρία.

308-317.—  $\mathbb{A}$  12. Κεφαλή Ἀρτέμιδος μετὰ φαρέτρας, πρὸς δ.  $K$ . σφ.

᾽Οπ.  $\begin{smallmatrix} A-\odot \\ E \end{smallmatrix}$  Κέρχνος. Τὸ ὄλον ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

318-321.—  $\mathbb{A}$  13. Κεφαλή Ἀρτέμιδος (;) δεξ.

᾽Οπ.  $\begin{smallmatrix} A \\ \odot-E \end{smallmatrix}$  Δύο στάχυες. — Διατ. καλή.

322-323.—  $\mathbb{A}$  10. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δεξ.

᾽Οπ.  $\begin{smallmatrix} A-\odot \\ E \end{smallmatrix}$  Φαρέτρα. — Διατ. καλή.

324.—  $\mathbb{A}$  11. Προτομή Ἀρτέμιδος δεξ. μετὰ φαρέτρας ἐπ' ὤμου.

᾽Οπ. Ὅμοίως. — Διατ. καλή.

325-327.—  $\mathbb{A}$  13/10. Κεφαλή Ἀπόλλωνος ἀρχαΐζουσα, δεξ.

᾽Οπ.  $A-\odot E$  Δύο στάχυες. Κύκλος σφαιριδίων. — Διατ. καλή.

328.—  $\mathbb{A}$  12. Ὅμοίως.

᾽Οπ.  $A-[\odot E]$  Μήκων καὶ δύο στάχυες. — Διατ. καλή.

329.—  $\mathbb{A}$  12. Τέτιξ. ᾽Οπ.  $\begin{smallmatrix} A-\odot \\ E \end{smallmatrix}$  Φαρέτρα. — Διατ. καλή.

330.—  $\mathbb{A}$  9. Κέρχνος. ᾽Οπ.  $[A]-\begin{smallmatrix} \odot \\ E \end{smallmatrix}$  Φαρέτρα. — Διατ. μετρία.

331.—  $\mathbb{A}$  9. Κεφαλή Ἀπόλλωνος (;) δεξ.

᾽Οπ.  $\begin{smallmatrix} A-\odot \\ E \end{smallmatrix}$  Στάχυς. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. ἀστήρ. — Διατ. καλή.

332-333.—  $\mathbb{A}$  12/13. Κεφαλή Ἀρτέμιδος δεξ.

᾽Οπ.  $\begin{smallmatrix} A-\odot \\ E \end{smallmatrix}$  Ἀμφορεύς. — Διατ. καλή.

334-337.—  $\mathbb{A}$  9. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δεξ.

᾽Οπ.  $\begin{smallmatrix} A-\odot \\ E \end{smallmatrix}$  Τρίπους. — Διατ. καλή.

338.— **Α** 6. Κεφαλή Ἀθηνᾶς δ. Ὅπ.  $\begin{matrix} A \\ \odot \\ E \end{matrix}$  Τρίπους. — Διατ. καλή.

339-341.— **Α** 8. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.

Ὅπ.  $\begin{matrix} A \\ \odot \\ E \end{matrix}$  Λύρα. — Διατ. καλή.

342-345.— **Α** 9. Τέττιξ.

Ὅπ.  $\begin{matrix} A \\ \odot \\ E \end{matrix}$  Ἀμφορεύς, ἐφ' οὗ κλάδος δάφνης. — Διατ. καλή.

346-354<sup>α</sup>. — **Α** 10. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δεξ.

Ὅπ.  $\begin{matrix} A \\ \odot \\ E \end{matrix}$  Γλαῦξ ἐπ' ἀμφορέως πρὸς δεξ. — Διατ. καλή.

ΑΤΤΙΚΗ. Ἀθῆναι.

355.— **Α** 22. Προτομή Δήμητρος στάχυσιν ἐστεμμένη καὶ μετὰ καλύπτρας πρὸς δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.

Ὅπ.  $\begin{matrix} A \\ \odot \\ E \end{matrix}$  Δημήτηρ ἢ Τριπτόλεμος ἐπὶ ἄρματος δρακόντων.

Εὔτεχνον. — Διατ. καλή. Πβλ. τὸ ὅμοιον ἐκ τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ φέρον προτομὴν Ἀρσινόης Β'.

356.— **Α** 18. Ὅμοιον, ἀλλὰ μεταγενεστέρας τεχνοτροπίας. — Δ. καλή.

357.— **Α** 20. Κεφαλή Ἀθηνᾶς Παρθένου δεξ.

Ὅπ.  $A-\odot E$  Γλαῦξ ἐπ' ἀμφορέως δεξ. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. οἱ πῖλοι τῶν Διοσκούρων. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ. — Διατ. μετρία.

ΘΑΣΟΣ.

358.— **Α** 11. Κεφαλή ἀγένειος Ἡρακλέους ἐν λεοντῇ δεξ.

Ὅπ. ΘΑΣΙΟΝ μεταξὺ τόξου καὶ ῥοπάλου. — Διατ. καλή.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. Δημήτριος Β'.

359.— **Α** 17. Ἀσπίς, ἐφ' ἧς τὸ μονογράφημα τοῦ Δημητρίου.

Ὅπ. ΒΑ - ΣΙ Κράνος μακεδονικόν. — Διατ. μετρία.

ΚΕΡΚΥΡΑ.

360.— **Α** 12. Κεφαλή Δήμητρος μετὰ καλύπτρας δεξ.

Ὅπ. Πρῶρα. Δεξ. τὸ μονογράφημα τῆς Κερκύρας. — Δ. καλή.

ΑΧΑΪΑ. Κόρινθος.

361.— **Α** 22. Κεφαλή Αὐγούστου ἄρ.

Ὅπ. Ἐπιγραφή λατινικὴ ἐφθαρμένη (. . . . . / P O N F . . ). Ναὸς ἐξάστυλος. — Διατ. κακή.

## ΚΡΗΤΗ. Ἐλευθερναί.

362.— Α 10. Κεφαλή Ἀπόλλωνος μετὰ φαρέτρας δεξ. Κύκλ. σφαιριδ.  
 Ὅπ. ΕΛΕΥΘ—ΕΡΝΑΙ Λύρα.— Εὔτεχνον, ἀλλ' ἔλλιπες τὴν δια-  
 τήρησιν.

## Κίσσμος (ἢ ΤΗΝΟΣ νῆσος).

363.— Α 12. Κεφαλή Ἐρμοῦ μετὰ πετάσου δεξ.

Ὅπ. Δελφίς δεξ., οὗ ἄνω καὶ κάτω γράμματα δυσανάγνωστα.

Σημ. Νόμισμα σπάνιον, ἴδε Svoronos Numism. de Crète p. 56-57. Ἡ  
 ἐπιγραφή ἐν τούτοις δυνατόν νὰ ἀναγνωσθῇ ἴσως  $\begin{matrix} \text{T—H} \\ \text{N—I} \end{matrix} = \text{Τηνίων}.$

## ΑΝΔΡΟΣ.

364.— Α 16. Κεφαλή κισσοστεφῆς καὶ ἀγένειος Διονύσου δεξ.

Ὅπ.  $\begin{matrix} \text{A—N} \\ \text{Δ—P I} \end{matrix}$  Θύρσος, οὗ δεξ. σταφυλή. — Διατ. καλή.

365.— Α 8. Κεφαλή πωγωνοφόρος Διονύσου ἢ Διός; δεξ.

Ὅπ.  $\begin{matrix} \text{A—N} \\ [\text{Δ}]—\text{P} \end{matrix}$  Τρίπους. — Διατ. καλή.

## ΚΕΩΣ. Ἴουλίς.

366.— Α 16. Κεφαλή κισσοστεφῆς Διονύσου δεξ.

Ὅπ. Σταφυλή. Ἐπιγραφή ἐξίτηλος. — Διατ. κακή.

## ΜΗΛΟΣ.

367.— Α 30. Προτομή Ἀθηνᾶς δεξ. Πρὸ αὐτῆς μέγας ἀστήρ.

Ὅπ.  $\begin{matrix} \text{MH} \\ \text{ΛΙΩΙ} \end{matrix}$  ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

## ΠΑΡΟΣ.

368.— Α 16. Κεφαλή Δήμητρος δεξ

Ὅπ. ΠΑΡ Τράγος δεξ. — Διατ. κακή.

## ΤΗΝΟΣ.

369.— Α 20. Κεφαλή ἀγένειος κερασφόρος δεξ.

Ὅπ. ΤΗΝΙΩΝ δεξ. Ποσειδῶν ἰστάμενος ἄρ. ἐπὶ γραμμῆς, ἐφ'  
 ῆς, πρὸ τοῦ θεοῦ, ῥόδον. — Διατ. καλή.

370.— Α 18. Κεφαλή Ποσειδῶνος δεξ.

Ὅπ.  $\begin{matrix} \text{T—H} \\ \text{N—I} \end{matrix}$  Τρίαινα, ἥς ὁ στείλεις κοσμεῖται ὑπὸ δύο δελφίνων.  
 — Διατ. καλή.

371.— Α 20. Ὅμοιον, ἀλλ' ἐφθαρμένον.

372.— Α 11. Κεφαλή Ποσειδῶνος δεξ.

Ὅπ.  $\begin{matrix} \text{ΤΗ} \\ \text{[Ν]} \end{matrix}$  Δελφίς δεξ. — Διατ. μετρία.

373.— Α 10. Ὅμοίως μετὰ  $\begin{matrix} \text{ΤΗ} \\ \text{ΝΙ} \end{matrix}$  — Διατ. καλή.

Ἐνταῦθ' ἀνήκει πιθανώτατα καὶ ὁ ἀριθ. 363 (Κίσαμος;).

ΑΙΟΛΙΣ. *Κύμη.*

374.— Α 16. Προτομή ἵππου πρὸς δεξ. [ἦς ἄνω ΚΥ].

Ὅπ. Κύπελλον, οὗ ἀρ. μονογράφημα ΗΑΩ. — Διατ. μετρία.

*Μύρινα.*

375.— Α 18. Κεφαλή ἐφθαρμένη δεξ.

Ὅπ. [Μ]Υ—ΡΙ Ἀμφορεύς. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. λύρα. — Διατ. μετριωτάτη.

ΜΥΣΙΑ. *Κύζικος.*

376.— Α 19. Κεφαλή θεᾶς δεξ.

Ὅπ.  $\begin{matrix} \text{ΚΥ} \\ \text{Ἐ} \\ \text{ΙΙ} \end{matrix}$  ἐν στεφάνῳ. — Διατ. μετριωτάτη.

*Πέργαμος. Βασιλεῖς Περγάμου.*

377.— Α 17. Κεφαλή Ἀθηνᾶς δεξ.

Ὅπ. [Φ]ΙΛΕΤΑΙΡΟΥ Ὅφις συνεσπειραμένος πρὸς δ. — Δ. μετρία.

ΙΩΝΙΑ. *Ἐρυθραί.*

378.— Α 16. Κεφαλή ἀγένειος Ἡρακλέους ἐν λεοντῇ ἀρ.

Ὅπ.  $\begin{matrix} \text{ΕΚΑΤΕ;} \\ \text{ΕΡΥ;} \end{matrix}$  Τόξον καὶ ῥόπαλον. — Διατ. μετριωτάτη.

*Ἐφεσος.*

379.— Α 20. Προτομή Ἀρτέμιδος δεξ. μετὰ τόξου.

Ὅπ. Ἐπιγραφή ἐξίτηλος. Λαμπάς, παρ' ἧ δύο ἔλαφοι. — Δ. κακή.

*Σμύρνη.*

380.— Α 17. Κεφαλή πυργοφόρος Κυβέλης δεξ.

Ὅπ. ΙΜ]ΥΡΝΑΙΩ[Ν. . . . Θεὰ ἰσταμένη δεξ., ἔχουσα ἐν τῇ ἐπὶ στήλης στηριζομένη ἀρ. Νίκην. — Διατ. κακή.

## Τέως.

381.— Α 12. Γρὺψ ὀκλάζων δεξ. ἐγείρων τὸν ἄρ. πόδα.

Τ

᾽Οπ. [Η]—Ν Σταφυλή. — Διατ. καλή.  
 | — Ω

382.— Α 12. Ὅμοίως, ἀλλὰ μετὰ  $\frac{\perp}{\text{—}} \text{—} \text{Z}$  πέριξ τῆς σταφυλῆς. — Δ. καλή.  
 / Ϝ

## ΧΙΟΣ.

383.— Α 14. Σφιγξ ἄρ. Πρὸ αὐτῆς σταφυλή.

᾽Οπ. . . . ΕΙΔΗΣ  
 ΧΙΟΣ Ἀμφορεὺς οἴνου. — Διατ. μετρία.

## ΣΑΜΟΣ.

384.— Α 16. Κεφαλὴ δεξιᾶ. ᾽Οπ. Ταῶς. Ἐφθαρμένον. — Διατ. κακή.

## ΚΩΣ.

385.— Α 10. Κεφαλὴ ἀγένειος Ἡρακλέους κατενώπιον  $\frac{3}{4}$  δεξ.

᾽Οπ. . . ΙΛΗΝΟΣ—[ΚΩΙΟΝ] Τόξον ἐν γωρυτῶ καὶ ῥόπαλον. Ἐν τῶ κέντρῳ ὑστερόσημον. — Διατ. μετριωτάτη.

## ΡΟΔΟΣ.

386.— Α 10. [Ρ]—Ο Ρόδον. ᾽Οπ.  $\wedge$  ἄρ. ῥόδου. — Διατ. καλή.

## ΛΥΚΙΑ ἐν γένει.

387.— Α 11. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ.

᾽Οπ. ΛΥ; Φαρέτρα. Τὸ ὄλον ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ. — Διατ. μετριωτάτη.

## Φάσηλις.

388.— Α 17. Πρῶρα πρὸς δεξ., ἧς ἄνω ἵπταται Νίκη πρὸς δεξ.

᾽Οπ. Φ—Α Ἀθηνᾶ ἱσταμένη καὶ μαχομένη πρὸς δεξ. μετὰ κεραυνοῦ καὶ αἰγίδος. — Διατ. καλή.

## ΦΡΥΓΙΑ. Ἀπάμεια.

389.— Α 24. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς δεξ.

᾽Οπ. ΑΠΑΜΕΩ[Ν] ἄνω ἀετοῦ ἱσταμένου πρὸς δεξ. ἄνω μαιάνδρου καὶ μεταξὺ τῶν πύλων τῶν Διοσκούρων. Ὑπὲρ τὸν ἀετὸν ἀστήρ. Ἐν τῶ ἐξέρῳ ὄνομα . . . ΤΑ . . . — Διατ. μετριωτάτη.

*Ἱεράπολις.*

390.— **Α** 42. Μ. ΑΥΡΗΛΙΟΣ—ΒΗ[ΡΟΣ] ΚΑΙΣΑΡ Προτομή ἀγένειος καὶ ἀστεφῆς πρὸς δεξ. μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος.

᾽Οπ. ΙΕΡΑΠΟ—ΛΕΙΤΩ—Ν Ἀπόλλων μετὰ χλαμύδος καὶ φαρέτρας ἐπ' ὤμου, βαίνων πρὸς δεξ. καὶ τοξεύων τὸν πρὸς ἄρ. ἀνορθούμενον Πύθωνα δράκοντα, οὗ τὸ σῶμα ἔχει ἤδη διαπεράσει διὰ πρώτου βέλους. — Διατ. καλή. = Πίναξ IV, 30.

*Σύνναδα.*

391.— **Α** 27. Κεφαλή πυργοφόρος Κυβέλης πρὸς δεξ. Κύκλ. σφαιριδ.

᾽Οπ. ΣΥΝΝΑΔ δεξ.  $\begin{matrix} \text{.A—MHTO} \\ \text{PA;} \end{matrix}$  Ζεὺς ἱστάμενος ἄρ., ἔχων ἐν τῇ δεξ. κεραυνόν, τὴν δ' ἄρ. στηρίζων ἐπὶ σκήπτρου. — Δ. καλή.

*ΠΑΜΦΥΛΙΑ. Ἀττάλεια.*

392.— **Α** 17. Κεφαλή Διὸς δεξ.

᾽Οπ. ΑΤΤΑΛΕΙ δεξ. — . . . . Ζεὺς; ἱστάμενος ἄρ. — Διατ. κακή.

*Σίδη.*

393.— **Α** 18. Κεφαλή Ἀθηνᾶς δεξ.

᾽Οπ. ΣΙ—ΔΗΤΩΝ Νίκη βαδίζουσα ἄρ. Ἐν τῷ πεδίῳ ἄρ. **Μ** — Διατ. καλή.

*ΦΟΙΝΙΚΗ. Βηρυτός. Γορδιανὸς Γ'.*

394.— **Α** 29. [IMP] CAES M. ANT. GORDIANVS AVG COS II PP Προτομή δαφνοστεφῆς μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος πρὸς δ.

᾽Οπ. COL IVL [AV]G FEL, ἐν τῷ ἐξέρῳ ΒΕ—[R] Ναὸς τετράστυλος, ἐν ᾧ προτομή Ἀστάρτης. Ἐν τῷ ἐξέρῳ λέων. — Διατ. μετριωτάτη. = Rouvier: Διεθν. Ἐφημ. Νομισμ. Ἀρχαιολ. τόμ. Γ', σελ. 306, ἀριθ. 597.

*ΣΥΡΙΑ. Ἀντίοχος Σ' Διόνυσος.*

395.— **Α** 20 (νόμισμα ἀκτινωτόν). Κεφαλή τοῦ βασιλέως ἀκτινοστεφῆς, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΒΑ]ΣΙΛΕ[ΩΣ ἄνω, ἐν δὲ τῷ ἐξέρῳ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ  
ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟ[Υ] Πάνθηρ πρὸς ἄρ. — Διατ. καλή.

396.— **Α** 22 (ἀκτινωτόν). Ὅμοίως, ἀλλ' ὅπισθεν τύπος ἐλέφαντος πρὸς ἄρ. — Διατ. μετρία.

*Ἀντιόχεια Ὁρόντου.*

397.— **Α** 18. Κεφαλή Διὸς δεξ.

Ὅπ. **ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ**  
**ΜΗΤΡΟΠΟΛ** . . . . Ζεὺς νικηφόρος καθήμενος ἐπὶ θρόνου  
πρὸς ἄρ. Ἐφθαρμένον.

**ΑΙΓΥΠΤΟΣ.** Πτολεμαῖος Γ' Σωτήρ Β'.

398.— **Α** 30. Ὅμοιον τῷ παρὰ Σβορώνω τὰ νομίσματα τῶν Πτολεμαίων ἄρ. 1697 πίν. LVIII, 14, ἀλλὰ καλυτέρας διατηρήσεως.

**ΠΡΟΣΘΗΚΗ**<sup>1</sup>.

**ΛΥΔΙΑ.** Μαγνησία Σιπύλου.

399.— **Α** 20. **ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ** Κεφαλή ἀκτινοστεφῆς καὶ μετὰ διαδήματος πρὸς δεξ.

Ὅπ. **ΑΓΡΙ—ΠΠΙΝΑΝ ΓΕΡ—Μ—ΑΝΙΚ** ἐκ δεξιῶν πέριξ, τοῦ τελευταίου μέρους γεγραμμένου ἐν τῷ ἐξέροφ. Ἡ Ἀγρίππινα μετὰ καλύπτρας ἰσταμένη πρὸ θεᾶς, ἐχούσης ἐν τῇ δεξ. στάχυσ,

A

MA

ἐν δὲ τῇ ἄρ. πῆχυν ἢ βραχὺ σκῆπτρον. Μεταξὺ αὐτῶν

C

IP

**ΣΥΡΙΑ.** Ἀντιόχεια.

400.— **Α** 16. **ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕ** Κεφαλή δαφνοστεφῆς Ἀπόλλωνος, πρὸς ἄρ.

Ὅπ. **ΕΤΟ—Α—ΣΟ** Λύρα. — Δ. μετρία. Πβλ. BMC. Syria XX, 1.

**ΙΩΝΙΑ.** Λέβεδος;

401.— **Α** 17. Κεφαλή Διὸς δαφνοστεφῆς, πρὸς δεξ.

Ὅπ. **ΛΕ** Ἀπόλλων (;) βαδίζων πρὸς ἄρ., δεξ. ὄνομα ἄρχοντος ἐξίτηλον. — Διατ. κακή.

. . . . . ;

402.— **Α** 20. Κεφαλή θεᾶς πυργοστεφῆς, πρὸς δεξ.

Ὅπ. Ἐπιγραφὴ ἐξίτηλος. Διόνυσος μετὰ θύρσου ἰστάμενος πρὸς ἄρ. — Διατ. κακή.

1. Τὰ ἐξ ταῦτα ἐπόμενα νομίσματα εἶχον κατ' ἀρχὰς παραληφθῆ ὡς ἀβέβαια, ἀνεγνωρίσθησαν δ' ἐν μέρει τῇ φιλόφρονι βοηθείᾳ τοῦ σεβαστοῦ φίλου μου Fr. Imhoof-Blumer διαρκούσης τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ παρόντος καταλόγου.

..... ;

403.— **Α** 21. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. Τρίπους. Ἐπιγραφή ἐξίτηλος. — Διατ. κακή.

**ΚΩΣ** νῆσος.

404.— **Α** 18. [ΤΙΤ]Ο[Σ] ΣΕΒΑ[ΣΤΟΣ] Κεφαλή δαφνοστεφής Τίτου, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΚΩΙΩΝ κάτω καλάθου ἐν μέσῳ δύο λαμπάδων. — Διατ. μετριωτάτη.

**ΡΩΜΑΪΚΑ.** Ἀντώνιος.

405.— **Α** (ὑπόχαλκον) λεγεῶνός τινος τοῦ Ἀντωνίου. Ἐφθαρμένον.

Ἀντωνῖνος ὁ Εὐσεβής.

406.— **Α** 30. ANTONINVS AVG PIVS PP TR P XXI Κεφαλή δαφνοστεφής Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς δεξ.

᾽Οπ. COS—[IIII], ἐν δὲ τῷ ἐξέρῳ SC. Ὁ Ἀντωνῖνος ἐπὶ βάθρου ἐν ναῶ θολωτῷ μετ' ἀκρωτηρίων Νικῶν κτλ. — Διατ. μετριωτάτη. = Cohen II p. 303 n° 330.

Γορδιανὸς Γ'.

407.— **Α** 30. IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG Προτομή δαφνοστεφής Γορδιανοῦ Γ' μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος πρὸς δεξ.

᾽Οπ. VICTORIA AETER S—C Νίκη ἰσταμένη ἄρ. — Διατ. μετριωτάτη. = Cohen V p. 60 n° 352.

408.— **Α** 28. Ὁμοίως.

᾽Οπ. IOVI STATORI Ζεὺς γυμνὸς ἰστάμενος. — Διατ. κακή. = Cohen V p. 32 n° 112.

Φίλιππος ὁ πρεσβύτερος.

409.— **Α** 22. ᾽Οπ. ANNONA AVG. — Διατ. κακή.

Λικίνιος ὁ πρεσβύτερος.

410.— **Α** 20. IMP LICINI—NVS AVG Προτομή Λικινίου ἄρ. ἔχοντος εἶλημα ἐν τῇ δεξ.

᾽Οπ. IOVI CONS—ERVATORI AVG, ἔξεργον SMN. Ζεὺς γυμνὸς νικηφόρος ἰστάμενος ἄρ. Ἐν τῷ πεδίῳ ἄρ. κλάδος δάφνης, δεξ. Δ. — Διατ. καλή.

Λικίνιος ὁ νεώτερος.

411.— **Α** 25. IMP LIC LICINIVS PF AVG Προτομή δαφνοστεφής δ.

᾽Οπ. IOVI CONSERVATORI AVG NN, ἔξεργον SIS. ᾽Ο αὐτός  
τύπος. Ἄρ. ἄετός, δεξ. Γ. — Διατ. καλή.

*Κωνσταντῖος.*

412-413.— A 17. Δύο μικρὰ κοινῶν τύπων. — Διατ. καλή.

*Κώνστας.*

414-415.— A 17. Δύο μικρὰ κοινῶν τύπων. — Διατ. καλή.

*Θεοδόσιος Α΄.*

416.— A 13. DN THEODO—SIVS P.. Προτομή δεξ.

᾽Οπ. SALVS REI—PVBLICAE Νίκη ἄρ. σείρουσα αἰχμάλωτον.  
— Διατ. καλή.

ΡΩΜΑΪΚΑ ΕΦΘΑΡΜΕΝΑ.

417-429.— A 15-28. Δέκα τρία χαλκᾶ ὀλοσχερῶς ἐφθαρμένα.

BYZANTINA. Ἰουστινιανὸς Α΄.

430.— A 22. ᾽Οπ. Εἰκοσανούμιον τοῦ ἔτους Δ, TES. — Διατ. καλή.

*Φωκᾶς.*

431-32.— A 30. ᾽Οπ. Τεσσαρακοντανούμιον τοῦ ἔτους III.—Δ. μετρία.

*Ἡράκλειος καὶ Ἡράκλειος Κωνσταντῖνος.*

433.— A 35. Τεσσαρακοντανούμιον, ἔτος ἐφθαρμένον. — Διατ. μετρία.

434.— A 26. Εἰκοσανούμιον τοῦ ἔτους VI. — Διατ. μετρία.

*Ἡράκλειος, Ἡράκλειος Κωνσταντῖνος καὶ Μαρτῖνα.*

435.— A 30. Τεσσαρακοντανούμιον τοῦ ἔτους VI, CON.— Διατ. καλή.

ΑΧΡΗΣΤΑ.

436-437.— A. Δύο μικρὰ νομίσματα εἰς τεμάχια ἐφθαρμένα.

KZ' (10 Μαρτίου 1907).

*Δῶρον Μιχαὴλ Ζαμαούλη ἐκ Μοναστηρίου τῆς Μακεδονίας.*

ΜΟΙΣΙΑ Η ΑΝΩ. *Viminacium.*

1.— A 28. IMP GORDIANVS P F AVG Προτομή δαφνοστεφῆς  
Γορδιανοῦ Γ΄, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. P. M. S. C—OL VIM, ἐν τῷ ἔξέρῳ ANIII. ᾽Ο συνήθης

τύπος τῆς ἐν μέσῳ ταύρου καὶ λέοντος ἵσταμένης γυναικός.—  
Διατ. καλή.

ΘΡΑΚΗ. Φιλιππούπολις.

2.—  $\text{Æ}$  32. ΑΝΤ ΑΙΛ ΑΔΡΙΑ—ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ Κεφαλή δαφνοστε-  
φῆς Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΗΓΕ—ΓΑΡΓΙΛΙ ΑΝΤΙΚΟΥ Φ[ΙΛΙΠΠΟΠΟ]ΛΙΤΩΝ Ὁ πο-  
ταμὸς Ἐβρος κατακείμενος πρὸς ἄρ. — Διατ. μετριωτάτη. =  
BMC. Thrace p. 161 n° 5.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. Ἀμφίπολις.

3.—  $\text{A}$  18. Κεφαλή Ποσειδῶνος (;) πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΑΜΦΙΠΟ  
ΛΙΤΩΝ ἄνω πρῶρας, πρὸς δεξ. ἥς ἑκατέρωθεν ἀνά ἐν  
μονογράφημα ( $\overset{\circ}{\Delta}$ —Α/). — Διατ. μετρία.

Βοττιαία.

4.—  $\text{A}$  28. Κεφαλή Διὸς δαφνοστεφῆς, πρὸς δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.

᾽Οπ. ΜΑ—ΚΕ  
ΔΟ—ΝΩΝ Κεραυνὸς περωτός. Κάτω Β.— Διατ. καλλί-  
στη. = Gaebler, Die Antiken Münzen Nord-Griechen-  
lands Bd. III p. 50 n° 140.

Θεσσαλονίκη.

5.—  $\text{A}$  23. ΘΕΣΣΑΛΟ—ΝΕΙΚΕΩΝ Προτομή πυργοστεφῆς τῆς Θεσ-  
σαλονίκης δεξ.

᾽Οπ. ΚΑΒΕΙΡΟΣ δεξ. Κάβειρος ἱστάμενος ἄρ., κρατῶν ἐν τῇ δεξ.  
ῤυτόν, ἐν δὲ τῇ ἄρ. ἀξίνην μικράν. — Διατ. καλή.

.....

6.—  $\text{A}$  24. Ι; ΜΡ—ΔΝ. . Αὐτοκράτωρ ἱστάμενος ἄρ. μετὰ θώρακος  
καὶ χλαμύδος, στηρίζων τὸν δεξ. πόδα ἐπὶ πρῶρας, ἐφ' ἥς στη-  
ρίζει καὶ τὸ ἐν τῇ δεξ. δόρυ.

᾽Οπ. ....—... ΕΣΑΙΝΟΝ ἐκ δεξ. πρὸς ἄρ. Ρωμαϊκὸς θρό-  
νος Τιμητοῦ, οὗ τὰ ἄκρα κοσμοῦνται ὑπὸ προσωπίδων. Ἐν  
τῷ ἐξέργῳ  $\text{O}$ . Κύκλος σφαιριδίων. — Διατ. μετριωτάτη.

Αὐτοκρατορικὰ Μακεδονίας. Κλαύδιος.

7.—  $\text{A}$  26. ΤΙ. ΚΛ[ΑΥΔΟΣ]—ΚΑΙΣΑΡ Κεφαλή Κλαυδίου ἄρ.

᾽Οπ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ [ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ] πέριξ ἀσπίδος μακεδони-  
κῆς. — Διατ. μετριωτάτη.

Αυτόνομα ἐπαρχιακὰ μακεδονικὰ νομίματα τοῦ 3ου αἰῶνος μ. Χ.

8.— **Α** 27. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ δεξ. Κεφαλή μετὰ διαδήματος ἐν τῇ ἠνεμωμένη κόμῃ, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΝΕΩΚ Τράπεζα ἀγωνιστική, ἐφ' ἧς δύο ἀθλητικὰ στέμματα. — Διατ. μετριωτάτη. Μετὰ μεγάλης ὀπῆς ἐν τῷ κέντρῳ. Ἐλλείπει παρὰ Gaebler ἔ. ἀ.

9.— **Α** 27. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ δεξ. Κεφαλή Ἀλεξάνδρου ἐν λεοντῇ, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚ—ΕΔΟΝΩΝ περίξ, ΝΕΩ ἐν τῷ ἐξέρογῳ. Ζεὺς ἐπὶ θρόνου καθήμενος πρὸς ἀρ. ἔχων ἐν τῇ δεξ. φιάλην τὴν δ' ἀρ. στηρίζων ἐπὶ τοῦ σκήπτρου. — Διατ. καλή. = Gaebler ἔ. ἀ. ἀρ. 408.

10.— **Α** 27. Ὅμοίως.

᾽Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕ/ΔΟΝΩΝ περίξ, ΝΕΩ κάτω. Cista mystica, ἧς ἐξέρχεται πρὸς τὰ δεξ. ὄφισ. — Διατ. μετρία. = Gaebler n° 437.

11.— **Α** 27. Ὡς ὁ ἀριθμὸς 8.

᾽Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ Β ΝΕΩΚΟ Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος πρὸς δεξ. δαμάζων τὸν Βουκέφαλον. Ἐν μέσῳ αὐτῶν ἀστήρ. — Διατ. μετρία. = Gaebler n° 463.

12.— **Α** 26. Ὅμοίως.

᾽Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ Β Ν Ἴππεὺς μετὰ θώρακος καὶ προτεταμένου δόρατος ὀρῶν πρὸς δεξ. — Διατ. μετριωτάτη. = Gaebler n° 464.

13.— **Α** 26. Ὅμοίως.

᾽Οπ. [ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔ]ΟΝΩΝ Β ΝΕΩ Ἴππεὺς μετ' ἠνεμωμένης χλαμύδος, ὑψῶν τὴν δεξ., τρέχων πρὸς δεξ. — Διατ. μετριωτάτη. Τακτέον μετὰ τὸ τοῦ Gaebler n° 465.

14.— **Α** 27. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Προτομή Ἀλεξάνδρου ἐν λεοντῇ, πρὸς δ. Κύκλος σφαιριδίων.

᾽Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ἀρχόμενα δεξ. ἄνω, **Β ΝΕΩΚΟ**  
**ΡΩΝ**  
κάτω. Δύο ναοὶ ἀντιμέτωποι, ὧν ἑκάστου ἄνω ἀθλητικὸν στέμμα, ἐν μέσῳ δὲ κίων, ἐφ' οὗ ἄγαλμα. — Διατ. μετριωτάτη

ὡς πρὸς τὸν ὀπίσθιον τύπον, καλὴ δὲ διὰ τὸν ἐμπρόσθιον. = Gaebler n° 762<sup>α</sup>.

15.— **Α** 25. ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟΥ] δεξ. Κεφαλὴ Ἀλεξάνδρου μετὰ κρά-  
νους πρὸς δεξ. Ἐπὶ τοῦ κράνους δυσδιάκριτον κόσμημα.

᾽Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔ[ΟΝΩΝ] Β ΝΕ Ἴππεὺς ὀρμῶν πρὸς δεξ.  
καὶ ἐγείρων τὴν δεξιάν. — Διατ. μετρία. = Gaebler n° 778.

16.— **Α** 27. [Α]ΛΕΞΑΝΔΡΟΥ δεξ. Κεφαλὴ Ἀλεξάνδρου ἐν λεοντῇ,  
πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ [Δ]ΙΣ ΝΕΩ ἐξ ἀριστερῶν, κάτω  
δὲ ΚΟΡΩΝ. Ὀλυμπιάς καθημένη ἐπὶ κλίνης πρὸς ἀρ. καὶ ἐγεί-  
ρουσα ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν ἀμφοτέρως (;) τὰς χεῖρας. Εἰς τὸ πρὸ  
αὐτῆς ἄκρον τῆς κλίνης ἐγείρεται μέγας ὄφις. — Διατ. μετρία  
καὶ διάτρητον. Ἐλλείπει παρὰ Gaebler (τακτέον μετὰ τὸν  
ἀρ. 721<sup>α</sup>). = Πίναξ IV, 4.

17.— **Α** 28. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ δεξ. Κεφαλὴ Ἀλεξάνδρου μετὰ διαδήμα-  
τος ἐν ἠνεμωμένη κόμη, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΚΟΙΝ/ΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ. Β. ΝΕΩ. Ἴππεὺς μετ' ἠνεμω-  
μένης χλαμύδος, ἐγείρων τὴν δεξ., τρέχων δὲ πρὸς δεξ. Κάτω  
τοῦ ἵππου ΕΟΣ. — Διατ. καλλίστη. = Gaebler n° 827.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ. Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας.

18.— **Ρ** 18. Δραχμὴ ἄνευ συμβόλου ἢ μονογραφήματος, ὠραίας δὲ δια-  
τηρήσεως.

19.— **Ρ** 17. Ὅμοίως. Ὑπὸ τὸν θρόνον Μ. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. Ἑρμῆς  
ἱστάμενος (;). Πβλ. Müller, Numis. d'Alexandre le Grand  
n° 907.

Κάσσανδρος.

20.— **Α** 18. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΒΑΣΙΛΕ[ΩΣ] ἀρ. ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΥ δεξ. Τρίπους. — Διατ.  
καλή.

Πύρρος.

21.— **Α** 18. Ἀσπίς μακεδονική, ἐφ' ἧς τὸ μονογράφημα τοῦ Πύρρου.

᾽Οπ. ΒΑΣΙ κάτω κράνους μακεδονικοῦ. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ δρυός.

ΙΑΛΥΡΙΑ. *Δυρράχιον.*

22.— **Ρ** 20. ΜΑΧΑΤΑΣ ἄνω βοὸς θηλαζούσης μόσχον, πρὸς δεξ. Ἐν τῷ ἐξέρῳ σταφυλή (;).

Ῥοπ. ΔΥΡ—ΑΡΙ—ΜΝΑΣ—[ΤΟΣ] Πλαίσιον, ἐν ᾧ τὰ δύο συνήθη συμβολικὰ κοσμήματα. — Διατ. καλή.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ. *Φάρσαλος.*

23.— **Α** 21. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς κατενώπιον.

Ῥοπ. ΦΑΡΣΑΛ (;) Ὁ Ἀχιλλεὺς ἔφιππος πρὸς δεξ. καὶ παρ' αὐτῷ πεζὸς ἀκόλουθος. — Διατ. μετρία.

ΑΤΤΙΚΗ. *Ἀθῆναι.*

24.— **Ρ** τετράδραχμον γραμμ. 16,85.

Ῥοπ. Α—ΘΕ | ΚΑ—ΡΑΙΧ | ΕΡΓΟ—ΚΛΕ | ΔΙΟΜΕ Μ ΣΩ.— Διατ. καλλίστη.

ΛΥΔΙΑ. *Φιλαδέλφεια.*

25.— **Α** 19. ΠΛΩΤΕΙΝΑ δεξ.—ΣΕ/ΒΑΣΤΗ ἄρ. Προτομὴ δεξ.

Ῥοπ. ΦΙ/ΛΑΔΕ/ΛΦΕ/ΩΝ ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

## ΑΒΕΒΑΙΑ.

26.— **Α** 20. ΣΕΒΑΣ.. δεξ. Κεφαλὴ αὐτοκράτορος ἄρ.

Ῥοπ. ΘΕΟΣ ΣΕΒΑ δεξ. Κεφαλὴ ἀκτινοστεφῆς Νέρωνος πρὸς δ. — Διατ. μετριωτάτη.

27.— **Α** 22. Κεφαλὴ δαφνοστεφῆς αὐτοκράτορος πρὸς δεξ. Πρὸ αὐτῆς ΤΙ.ΚΑ;

Ῥοπ. ΣΕΒΑΣΤΗ ἄρ. Προτομὴ αὐτοκρατείας μετὰ πέπλου, πρὸς δεξ. — Διατ. μετριωτάτη.

## ΡΩΜΑΪΚΑ.

28.— **Α** 28. D. N. FL. C. L. IVLI—ANVS PF AVG Προτομὴ δεξ.

Ῥοπ. SE CVRITAS REIPVB Ταῦρος ἰστάμενος δεξ. Ἐν τῷ ἐξέρῳ ★ TES B. — Διατ. καλή.

## ΚΗ' (13 Μαρτίου 1907).

*Δῶρον Ζήση Χατζηβασιλείου ἐκ Φιλιππουπόλεως τῆς Θράκης.*

ΘΡΑΚΗ. Ἀγχίαλος (χυτὸν κίβδηλον νέον).

1.— **Α** 31. ΑΥΤ ΚΑΙ ΤΑΙ ΑΔΡΙ—ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ Κεφαλή δαφνοστεφῆς Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΗΓΓΕΙΟΥ ΚΟΜΜΟ—ΔΟΥ ἄνω, ΑΝΧΙΑΛΛΑΙΩΝ κάτω. ᾽Ο Τριπτόλεμος ἐπὶ ἄρματος δρακόντων πρὸς δεξ. — Διατ. καλή.

## ΚΘ' (14 Μαρτίου 1907).

*Δῶρον τῆς Α. Σ. Πορφυρίου Β', ἀρχιεπισκόπου τοῦ ᾽Ορους Σινᾶ.*

*Νομίσματα εὐρεθέντα ἐν Φαράν τῆς χερσονήσου τοῦ ᾽Ορους Σινᾶ.*

ΙΟΥΔΑΙΑ.

1-2.— **Α** 15. Δύο ἰουδαϊκὰ συνήθη καὶ ἐφθαρμένα.

ΡΩΜΑΙΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ.

3.— **Α** 25. Μαξιμῖνος Δάζας. ᾽Εν ἐφθαρμένον.

Λικίνιος Πατήρ.

4.— **Α** 22. ᾽Οπ. SOLI IN—Ι—CTO COMITI, ἐν δὲ τῷ ἐξέργω ΩΤ. — Διατ. καλή.

5.— **Α** 19. ᾽Οπ. IOVI CONS—ERVATORI. ᾽Εξεργ. SMANTZ. X  
IIΓ  
— Διατ. καλή.

Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας.

6.— **Α** 23. ᾽Οπ. SOLI IN—VI—CTO COMIT. Τ—Γ. ᾽Εξεργ. ΡΑ.  
— Διατ. καλή.

7-8.— Δύο τοῦ αὐτοῦ τύπου, ἀλλὰ κακῆς διατηρήσεως.

9-14.— **Α** 20. ᾽Οπ. PROVIDEN—TIAE AVGG.

9. ᾽Εξεργ. SMANTA. — Διατ. καλή.

10. » SMANTΓ »

11. » SMANTS »

12. » SMANA »

13. » ΓSISŮ »

14. βαρβαρότεχνον (ἀντίγραφον ἀρχαῖον). Δ.καλή.

15.— A 18. Ὁπ. DN CONSTANTINI MAX AVG περίξ στεφάνου  
 ἐν  $\bar{\omega}$   $\begin{matrix} \text{VOT} \\ \cdot \\ \text{XX} \end{matrix}$ . Ἐν δὲ τῷ ἐξέργῳ TSEVI. — Διατ. καλή.

16.— A 22. Ὁμοίως, ἀλλὰ μετὰ  $\begin{matrix} \text{VOT} \\ \cdot \\ \text{XXX} \end{matrix}$ . Ἐξεργον RP. — Διατ. καλή.

17-18.— A 17. Ὁπ. GLOR—IAE EXERC—ITVS. Ἐν τῷ ἐξέργῳ  
 SMANB. — Διατ. καλή.

19.— A 17. Ὁμοίως. Ἐν τῷ ἐξέργῳ SMKA. — Διατ. καλή.

20.— A 17. Ὁμοίως. Ἐν τῷ ἐξέργῳ SMALA. — Διατ. καλή.

21.— A 19. VRBS—ROMA Προτομή μετὰ κράνους ἄρ.

Ὁπ. Λύκαινα θηλάζουσα τὸν Ρωμύλον καὶ Ρῶμον. Ἐξεργον  
 SMNS. — Διατ. καλή.

22.— Ὁμοιον, ἀλλ' ἐν τῷ ἐξέργῳ CONSE. — Διατ. καλή.

*Κρίσπος.*

23.— A 19. Ὁπ. PROVIDEN—TIAE CAESS Πύλη. Ἐν τῷ ἐξέργῳ  
 SMANTZ. — Διατ. καλή.

*Κωνσταντῖνος ὁ νεώτερος.*

24.— A 22. Ὁπ. CAESARYM NOSTRORVM περίξ στεφάνου, ἐν  $\bar{\omega}$   
 $\begin{matrix} \text{VOT} \\ \cdot \\ \text{X} \end{matrix}$ . Ἐν τῷ ἐξέργῳ CMAR. — Διατ. καλή.

25.— A 18. Ὁπ. PROVIDEN—TIAE CAESS Πύλη. Ἐν τῷ ἐξέργῳ  
 SMTSD. — Διατ. καλή.

26-27.— A 18. Ὁπ. GLOR—IAE EXERC—ITVS. Ἐξεργον SMKG.  
 — Διατ. καλή.

28.— A 19. Ὁπ. Ὁμοίως. Ἐξεργον SMNA. — Διατ. καλή.

29.— A 20. Ὁπ. Ὁμοίως. » SMALA. — Διατ. καλή.

30.— A. Ὁμοιον » [:] — Διατ. μετρία.

*Κώνστας.*

31.— A 15. VOT/XX/MVLT/XXX ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

*Κωνσταντῖος.*

32.— A 20. PROVIDEN—TIAE CAES. SMNS Πύλη. — Διατ. καλή.

33.— A. Ὁμοιον μετὰ SMNB. — Διατ. καλή.

34.— **Α** 17. GLOR—IAE EXERC—ITVS | SMALS. — Διατ. καλή.

35.— **Α** 18. Ὅμοιον μετὰ SMNA. — Διατ. καλή.

36.— **Α** 17. » » ; ; — Διατ. μετρία.

37-41.— **Α** 17. Ἐφθαρμένα ῥωμαϊκὰ ὡς τὰ ἀνωτέρω.

BYZANTINA.

42-44.— **Α**. Ἰουστίνου τρία τεσσαρακοντανούμια ἐφθαρμένα.

ΝΕΩΤΕΡΑ.

45.— **Α** 17. Ἰονικοῦ κράτους νομισμάτιον τοῦ 1834 ἐφθαρμένον.

46-58.— **Α** 12-20. Ἀραβικὰ ἀρχαῖα (κουφικὰ) δεκατρία, ὧν ὀλίγα μόνον καλῆς διατηρήσεως.

59.— **Α** 10/16. Ἰαπωνικὸν τετράγωνον νόμισμα διάτρητον καλῆς διατηρήσεως.

Λ' (14 Μαρτίου 1907).

Δῶρον Μιχαὴλ Καμπάνη.

BYZANTINA. Νικηφόρος Φωκᾶς (963-969 μ. Χ.).

1.— **Α** 22, γραμμ. 2,35. + ΙΗΣΥΣ ΧΡΙ—ΣΤΥΣ ΝΙΣΑ Σταυρὸς πολυτελής, οὗ τὸ κέντρον κοσμεῖ ἡ προτομὴ τοῦ Νικηφόρου, περιῆν  $\frac{h}{i} - \frac{\epsilon}{H}$ .

Ὅπ. + ΗΙΣΤΥ/ΕΗ Χ·Ω ΑΝΤΟ/CRAT, ΕΥΣΕΒ/ΒΑΣΙΛΕΥΣ/ΡΩΜΑΙΩΝ. — Διατ. καλή. = Sabatier pl. XLVII, 13.

ΛΑ' (19 Μαρτίου 1907).

Δῶρον Ε. Μασταπᾶ ἐκ Κρήτης.

ΚΡΗΤΗ. Κυδωνία.

1.— **Α** 20, γραμμ. 3,98. Κεφαλὴ νεαροῦ Διονύσου κισσοστέφης, ἀρ.

Ὅπ. Κύων θηλάζουσα παιδίον, πρὸς ἀριστ. Ἐν τῷ ἐξέργῳ ἐπιγραφὴ [ΚΥΔΩΝ] ἀφανής.

Δραχμὴ ἀνέκδοτος, ἀλλὰ λίαν ἐφθαρμένη καὶ ἐλλιπής· ὑποδιαίρεσις τοῦ διδράχμου τοῦ ἀπεικονισθέντος ἐν Svoronos, Numismat. de la Crète ancienne pl. IX, 23.—Λίαν εὐτεχνον.

ΛΒ΄.

*Δῶρον Γ. Βεγλερῆ ἐκ Σμύρνης.*

ΑΤΤΙΚΗ. Ἀθῆναι.

1.—*Ρ* τετράδραχμον, γραμμ. 15,72.

Α—ΘΕ | ΑΝΤΙ—ΟΧΟΣ | ΚΑΡΑ/ΙΧΟΣ | ΓΛ/Α Κ [ΣΩ;].—Δ. καλή.

ΛΓ΄.

*Δῶρον τῆς Α. Σ. τοῦ Ἀγίου Ἰορδάνου κ. Ἐπιφανίου,*  
*κομισθὲν διὰ τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀλεξανδροπούλου.*  
*(Ἀρχεῖον Νομισμ. Μουσείου ἀρ. 2267 καὶ 2271.)*

Α΄. ΕΥΡΗΜΑ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΕΩΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ<sup>1</sup>

ΝΕΡΩΝ.

*Ἀντιόχεια Συρίας (Σελευκίδος καὶ Πιερίας) ἢ ἐπὶ τοῦ Ὁρόντου.*1.—*Ρ* 24, γρ. 14,65. ΝΕΡΩΝΟΣ ΚΑΙΣΑΡΟΣ Δ.—[ΣΕΒΑΣΤΟΥ] ἀρ.

Προτομή Νέρωνος δεξ. δαφνοστεφῆς καὶ μετ' αἰγίδος περὶ τὸν  
 τράχηλον.

1. Τῆς συλλογῆς ταύτης τὰ ὑπ' ἀρ. 1-285 νομίσματα, φέροντα πάντα ὁμοίομορφον κατίωσιν καὶ ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εὐρήματος προερχόμενα, ὡς καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 325-355 περιγραφόμενα χρυσᾶ κοσμήματα, «ἠγόρασεν ἡ Α. Σεβασμιότης παρὰ δύο Μουσουλμάνων κατοίκων τῆς Χεβρῶνος, ἀποτελοῦσι δὲ ταῦτα τὸ τέταρτον, ἴσως καὶ τὸ ἕκτον τοῦ θησαυροῦ. ὄν εὔρον κατ' ἀστείον τινα τρόπον. Ἐν Ἐλευθερουπόλει ἦν ὁ Γερμανικὸς χάρτης τῆς Παλαιστίνης ὀνομάζει καὶ Bedogabra (Bethogabris), καλοῦσι δὲ σήμερον Bed-gibrin, οἱ δύο οὗτοι Μουσουλμᾶνοι καθήμενοι ἔξω ἐν σεληναία νυκτὶ εἶδον ἀσπάλακα σύροντά τι λαμπρόν, καταδιώξαντες δ' αὐτὸν ἠνάγκασαν νὰ εἰσέλθῃ εἰς ὀπήν, ἣν διανοιῶντες εἰσέδυσαν εἰς θάλαμον λιθόκτιστον πλήρη λίθων ἐνεπιγράφων. Ἐκεῖ εὔρον λάγηνον, ἧς ὁ λαιμὸς ἐπίχρυσος καὶ ἐντὸς ταύτης τὰ νομίσματα, ἅτινα ἐκκενώσαντες ἐκ τῆς λαγίνου καὶ ταύτην κρύψαντες ἐν τῇ γῆ, ὡς ὄγκον ποιάσεως (;), μετήνεγκον καὶ ἐπώλησαν μέρος μόνον εἰς τὸν Ἅγιον Ἰορδάνου, ὑποσχεθέντες ὅτι θὰ φέρωσι καὶ τὰ λοιπά. Δυστυχῶς μέχρι σήμερον δὲν παρουσιάσθησαν, ὅπερ ἐλύπησε τὴν Α. Σεβασμιότητα, ἐπιθυμοῦσαν νὰ ποκτήσῃ τὸ ὅλον τοῦ θησαυροῦ. Σημειωθήτω ὅτι καὶ τὰ χρυσᾶ ἀντικείμενα εἰς τὸν αὐτὸν τόπον εὐρέθησαν. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὡσαύτως τόπου ἔφερον πλείστας λυχνίας διαφόρων τύπων καὶ μεγεθῶν, οὐδεμίαν ὁμως ἐνεπίγραφον. Αὕτη εἶναι ἡ ὅλη ἱστορία ἢ μυθιστορία τῶν νομισμάτων». (Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ κ. Γ. Μοδινοῦ γραμματέως τοῦ Ἀγίου Ἰορδάνου, τῆ 28 Μαΐου 1907). Τὰ ὑπ' ἀριθ. 1-106 κέρματα εἶναι σπουδαῖα, ὡς εὔρημα, διὰ τὴν ὀριστικὴν μελέτην περὶ τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν νομισμάτων τῆς μεγάλης Ἀσιατικῆς κατηγορίας εἰς ἣν ἀνήκουσιν.

᾽Οπ. ᾽Αετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς ἄρ. ἐπὶ κεραινοῦ. Πρὸ αὐτοῦ κλάδος φοίνικος. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ.  $\overline{\text{HP}}$  (108). — Διατ. καλή. = BMC. Galatia, Cappadocia and Syria p. 174 n° 189.

2.—  $\mathcal{P}$  26, γραμμ. 14,52. ᾽Ομοίως μετὰ ΝΕΡΩΝΟΣ ΚΑΙΣ[ΑΡΟΣ]—ΣΕΒΑΣΤΟΥ.

᾽Οπ. ᾽Ομοίως, ἀλλὰ μετὰ  $\overline{\text{SP}}$  (190).— Διατ. καλή. = Πίναξ V, 1. = BMC. ἔ. ἄ. n° 192.

3-6.—  $\mathcal{P}$  25· γραμμ. 14,20· 14,55· 14,80· 14,07. ᾽Ομοίως, ἀλλὰ μετὰ  $\overline{\text{HP}}$  (110). — Τέσσαρα διαφόρου διατηρήσεως (καλῆς-μετρίας). ᾽Επὶ τοῦ τελευταίου ἡ χρονολογία ἀφανής. = BMC. ἔ. ἄ. n° 192.

7.—  $\mathcal{P}$  25, γρ. 14,47. ΝΕΡΩΝ ΚΑΙΣΑΡ Σ—ΕΒΑΣΤΟΣ ᾽Ομοίως.

᾽Οπ. ᾽Αετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς δεξ. ἐπὶ κεραινοῦ. Πρὸ αὐτοῦ κλάδος φοίνικος, παρ' ᾧ δύο σφαιρίδια. Ἐν τῷ ἐξέργῳ ΕΤΟΥΣ (ἀντιστρόφως) καὶ ἄρ. ΑΙΡ. ⊙ (111). — Διατ. καλή. = BMC. ἔ. ἄ. n° 195.

8-9.—  $\mathcal{P}$  26· γραμμ. 14,22· 14,79.

ΝΕΡΩΝ ΚΑΙΣΑΡ—ΣΕΒΑΣΤΟΣ. ᾽Ομοίως.

᾽Οπ. ᾽Ομοιον, ἀλλ' ἄνευ τῶν σφαιριδίων καὶ μετὰ ΕΤΟΥΣ—ΒΙΡ. Ι (112). = Πίναξ V, 2. = BMC. ἔ. ἄ. n° 198-200.

10.—  $\mathcal{P}$  26, γραμμ. 14,70. ᾽Ομοιον καθ' ὅλα, ἀλλ' ἔχον κάτω τῆς προτομῆς τοῦ Νέρωνος σφαιρίδιον, ἕτερον δὲ σφαιρίδιον παρὰ τὸν κλάδον τοῦ φοίνικος — Διατ. καλή.

11.—  $\mathcal{P}$  26, γραμμ. 14,62. ΝΕΡΩΝ ΚΑΙΣΑΡ—ΣΕ[ΒΑΣΤΟΣ] Προτομή Νέρωνος πρὸς δεξ. ὁμοία ταῖς ἀνωτέρω 7-10.

᾽Οπ. ΕΤΟΥΣ . . . ΙΡ ᾽Αετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς ἄρ. ἐπὶ γραμμῆς καὶ κλάδου φοίνικος. ᾽Αρ. κλάδος φοίνικος. — Διατ. μετριωτάτη.

*Τύρος Φοινίκης.*

12.—  $\mathcal{P}$  25, γραμμ. 13,90. ΝΕΡΩΝ ΚΑΙΣΑΡ ἄρ.—[ΣΕΒΑΣΤΟΣ] δεξ. Κεφαλή δαφνοστεφῆς Νέρωνος πρὸς ἄρ.

᾽Οπ. ᾽Αετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς ἄρ. ἐπὶ ῥοπά-

λου. Πρὸ αὐτοῦ κλάδος φοίνικος. Δεξ. ΕΤ[ΟΥΣ ΑΙΡ ἢ ΔΙΡ;;].  
— Διατ. μετριωτάτη. = Πίναξ V, 3. = Rouvier, Numismatique des villes de la Phénicie (Journal Intern. d'Arch. Numism. vol. VI n° 2261-2262).

ΓΑΛΒΑΣ. Ἀντιόχεια Συρίας.

13-14. —  $\mathcal{P}$  26· γραμμ. 14,45· 14,32. ΓΑΛΒΑΣ ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟ δεξ. — ΚΡΑΤ[Ω]Ρ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ἄρ. Κεφαλή δαφνοστεφῆς δεξ. Πρὸ αὐτῆς ἀστήρ.

᾽Οπ. ΕΤΟΥΣ—ΝΕΟΥ ΙΕΡΟΥ Β. Ἄετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πετερούγων ἐπὶ κεραυνοῦ πρὸς ἄρ. Πρὸ αὐτοῦ κλάδος φοίνικος. — Διατ. καλὴ καὶ μετρία. = Πίναξ V, 4. = BMC. n° 214.

ΟΘΩΝ. Ἀντιόχεια Συρίας.

15. —  $\mathcal{P}$  28, γρ. 15,27. [ΑΥΤΟΚΡΑΤ]ΩΡ ΜΑΡΚΟΣ ΟΘΩΝ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ Κεφαλή δαφνοστεφῆς δεξ.

᾽Οπ. ΕΤΟΝC Α. Ἄετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πετερούγων, ἔχων στέφανον εἰς τὸ ῥάμφος, ἰστάμενος ἄριστ. ἐπὶ κλάδου δάφνης. Πρὸ αὐτοῦ κλάδος φοίνικος. — Διατ. καλή. = Πίναξ V, 5.

16. —  $\mathcal{P}$  25, γραμμ. 14,35. Ὅμοιον, ἀλλὰ μετὰ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ Μ. ΟΘΩΝ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ.

᾽Οπ. Ὅμοιον, ἀλλ' ἢ ἐπιγραφή ἐκτὸς τοῦ πετάλου, ὑπὸ δὲ τὸν ἄετὸν μηνίσκος. — Διατ. καλή. = BMC. n° 215.

ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΟΣ. Ἀντιόχεια Συρίας.

17-18. —  $\mathcal{P}$  25· γραμμ. 14,55· 14,20. ΑΥΤΟΚΡΑΤ ΚΑΙΣΑ ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΟΥ Κεφαλή δαφνοστεφῆς Οὔεσπασιανοῦ δεξ.

᾽Οπ. ΦΛΑΝΙ ΟΥΕΣΠ ΚΑΙΣ ΕΤΟΥΣ ΝΕΟΥ ΙΕΡΟΥ πέριξ, Β̄ πρὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Τίτου δαφνοστεφοῦς πρὸς δεξ. ᾽Οπισθεν αὐτῆς ἀστήρ. — Διατ. καλή. = Πίναξ V, 6-7. = BMC. ἔ. ἀ. ἄρ. 224-226.

19-21. —  $\mathcal{P}$  25-28· γραμμ. 15,30· 13,55· 14,05. ΑΥΤΟΚΡΑ ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΟΣ—ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ Κεφαλή δαφνοστεφῆς Οὔεσπασιανοῦ πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΕΤΟΥΣ—ΝΕΟΥ ΙΕΡΟΥ. Β Ἄετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πετερούγων, ἔχων στέφανον ἐν τῷ ῥάμφει, ἰστάμενος ἐπὶ ῥοπάλου,

πρὸς ἄρ. Πρὸ αὐτοῦ κλάδος φοίνικος. — Διατ. καλή. = Πίναξ V, 8. = BMC. ἔ. ἁ. ἄρ. 227-228.

22.— **Ρ** 26, γραμμ. 14,45. ΑΥΤΟΚΡΑΤ ΚΑΙΣΑ. ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΟΥ  
Κεφαλή δαφνοστεφῆς Οὔεσπασιανουῦ δεξ.

᾽Οπ. ΕΤΟΥΣ Β̄ ΙΕΡΟΥ ᾽Αετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων  
πρὸς ἄρ. ἐπὶ ῥοπάλου. Πρὸ αὐτοῦ κλάδος φοίνικος. — Διατ.  
καλή. = BMC. ἔ. ἁ. ἄρ. 230.

23-24.— **Ρ** 25· γραμμ. 14,65· 14,52. Ὅμοίως, ἀλλὰ μετὰ ΕΤ.ΥΣ Γ̄  
ΙΕΡΟΥ. — Διατ. καλή. = BMC. ἔ. ἁ. ἄρ. 231.

25-26.— **Ρ** 24· γραμμ. 14,15· 13,90. Δύο ὅμοια, ἀλλ' ἐφθαρμένα· αἱ  
ἐπιγραφαὶ καὶ τὸ ἔτος ἐξίτηλα.

27.— **Ρ** 23 (παχέος πετάλου), γρ. 14,30. [ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΟΝ]ΕC—  
ΠΑΣΙΑΝΟΣ ΚΑΙΣΑ[Ρ ΣΕΒΑΣΤΟΣ] Προτομή δαφνοστεφῆς  
πρὸς ἄρ.

᾽Οπ. ΕΤΟΥC ΝΕΟΥ δεξ.— ΙΕΡΟΥ Δ̄ ἄρ. Βωμός, ἐφ' οὔ ᾽αετὸς  
μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς ἄρ., ἔχων κηρύκειον εἰς  
τὸ ῥάμφος καὶ παρὰ τοὺς πόδας κλάδον φοίνικος. — Διατ. με-  
τριωτάτη. = Πίναξ V, 9.

28.— **Ρ** 27 (λεπτοῦ πετάλου), γραμμ. 14,17. Ὅμοιον μεθ' ὁμοίων  
εὐαναγνώστων ἐπιγραφῶν (τὸ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ὀλόγραφον), ἀλλ'  
ἔτους Ε. — Διατ. καλή. = Πίναξ V, 10. = BMC. ἔ. ἁ. ἄρ. 234.

ΝΕΡΒΑΣ. ᾽Αντιόχεια Συρίας.

29.— **Ρ** 27, γραμμ. 15,25. ΑΥΤ. ΝΕΡΟΝΑΣ δεξ.—ΚΑΙΣ ΣΕΒ ἄρ.  
Κεφαλή Νερούα δαφνοστεφῆς δεξ.

᾽Οπ. ΕΤΟΥC ἐν τῷ ἐξέργῳ, ΝΕΟΥ ΙΕΡΟΥ ἄρ., Ᾱ δεξ. ᾽Αετὸς  
μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς δεξ. ἐπὶ κεραινοῦ. Πρὸ  
αὐτοῦ κλάδος φοίνικος. — Διατ. καλλίστη. = Πίναξ V, 11. =  
BMC. ἄρ. 267.

Σημ. ᾽Εν τῷ πρωτοκόλλῳ ἕτερον νόμισμα τοῦ Τραϊανουῦ κατεγράφη ὡς του  
Νερούα.

ΤΡΑΪΑΝΟΣ. ᾽Απροσδιορίστου πόλεως.

30.— **Ρ** 26, γραμμ. 15,05. ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙC ΝΕΡ ΤΡΑΙΑ—ΝΟC ΣΕΒ  
ΓΕΡΜ Κεφαλή Τραϊανουῦ δαφνοστεφῆς δεξ.

᾽Οπ. ΔΗΜΑΡΧ ΕΞ ΥΠΑΤ. Β ᾽Αετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτε-

ρύγων πρὸς δεξ., ἔχων στέφανον εἰς τὸ ῥάμφος, στρέφων δὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς ἄρ. καὶ ἰστάμενος ἐπὶ στάχυος (ἢ κλάδου φοίνικος;). — Διατ. καλλίστη. = *Πίναξ V, 10.*

*Καισάρεια Καππαδοκίας.*

31.— *Α* 25, γραμμ. 10,52. Ὅμοίως.

Ὅπ. ΔΗΜΑΡΧ ΕΞ ΥΠΑΤ Β Προτομή πωγωνοφόρος ὀλόκληρος Διὸς (;) ἐγγώριον φέροντος ἱμάτιον, ὑψηλὸν μόδιον ἢ τιάραν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, προτάσσοντος δὲ τὰς χεῖρας, ὧν ἡ ἀριστερὰ φέρει κεραυνόν. — Διατ. καλλίστη. = *Πίναξ V, 13.* = BMC. ἔ. ἄ. Caesareia ἄρ. 46.

32-35.— *Α* 21· γραμμ. 7 52· 7,25· 7,36· 6,95. ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙΣ ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝΟΣ ΣΕΒ ΓΕΡΜ Κεφαλὴ δαφνοστεφῆς Τραϊανοῦ δεξ.

Ὅπ. ΔΗΜΑΡΧ ΕΞ ΥΠΑΤ. Γ Ἄετὸς μετὰ κλειστῶν πτερύγων ἰστάμενος πρὸς ἄρ. ἐπὶ γραμμῆς, ἔχων δ' ἐπὶ τοῦ ἄρ. ὤμου κλάδον φοίνικος. Πρὸ αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ ῥόπαλον. — Διατ. τὰ τρία καλλίστης, τὸ τέταρτον καλῆς. = *Πίναξ V, 14.* = BMC. ἔ. ἄ. ἄρ. 58.

36-40.— *Α* 25· γραμμ. 11,10· 11,38· 10,72· 11,07· 10,67. ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙΣ ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝΟΣ ΣΕΒ ΓΕΡΜ ΔΑΚ Προτομή δαφνοστεφῆς Τραϊανοῦ πρὸς δεξ.

Ὅπ. ΔΗΜΑΡΧ—ΕΞ ΥΠΑΤ Ε Ἡ Ἀραβία φέρουσα χιτῶνα, πέπλον καὶ στεφάνην, ἰσταμένη ἄρ., ἔχουσα ἐν μὲν τῇ δεξ. κλάδον, ἐν δὲ τῇ ἄρ. ξίφος ἐν κολεῶ (;) ἢ δετὴν λαμπάδα (;). Πρὸ αὐτῆς κάμηλος. — Δ. καλή. = *Πίναξ V, 15.* = BMC. ἔ. ἄ. ἄρ. 59-61.

41-51.— *Α* 20· γραμμ. 41) 4,18· 42) 3,68· 43) 3,35· 44) 3,80· 45) 3,05· 46) 3,05· 47) 3,40· 48) 3,20· 49) 3,20· 50) 3,80· 51) 3,05. ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙΣ ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝ ΣΕΒ ΓΕΡ ΔΑΚ Προτομή δαφνοστεφῆς Τραϊανοῦ πρὸς δ. μετὰ πτυχῆς τοῦ ἱματίου ἐπ' ὤμου.

Ὅπ. ΔΗΜΑΡΧ—ΕΞ ΙΣ ΥΠΑΤ Σ Ἡ Ἀραβία ἀκριβῶς ὡς ἄνωτέρω. = *Πίναξ V, 16.* = BMC. ἔ. ἄ. ἄρ. 62-64.

52-65.— *Α* 20· γραμμ. 52) 2,90· 53) 3,32· 54) 2,98· 55) 3,12· 56) 3,00· 57) 3,20· 58) 2,95· 59) 3,32· 60) 6,15· 61) 3,55· 62) 3,20· 63) 3,55· 64) 3,20· 65) 3,22. Ὅμοια, ἀλλὰ μετὰ ΔΗΜΑΡΧ—ΕΞ ΙΖ ΥΠΑΤ Σ. = *Πίναξ V, 17.*

66-73.—  $\mathcal{P}$  20· γραμμ. 66) 2,85· 67) 2,95· 68) 2,72· 69) 3,10· 70) 2,75·  
71) 3,25· 72) 2,98· 73) 2,65. Ὅμοια, ἀλλὰ μετὰ ΔΗΜΑΡΧ—  
ΕΞ ΙΗ ΥΠΑΤ Σ. = Πίναξ VI, 1.

74-83.—  $\mathcal{P}$  20· γραμμ. 74) 3,15· 75) 3,22· 76) 3,16· 77) 3,10· 78) 3,00·  
79) 2,80· 80) 3,21· 81) 3,16· 82) 2,95· 83) 3,05. Ὅμοια, ἀλλ'  
ἀτελοῦς διατηρήσεως, οὗ ἔνεκεν ἀδύνατον νὰ διακριθῇ ἡ χρο-  
νολογία ΙΣ, ΙΖ ἢ ΙΗ.

84-88.—  $\mathcal{P}$  20· γραμμ. 84) 3,16· 85) 3,15· 86) 3,15· 87) 3,25· 88) 3,48.  
ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙΣ ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝΩ ΑΡΙΣΤΩ ΣΕΒ ΓΕΡΜ ΔΑΚ  
Προτομή δαφνοστεφῆς μετὰ θώρακος καὶ ἔφαπτίδος πρὸς δεξ.  
Ὅπ. ΔΗΜΑΡΧ ΕΞ ΥΠΑΤΟ Σ Κάμηλος βαδίζουσα πρὸς ἄρ. =  
Πίναξ VI, 3.

89-91.—  $\mathcal{P}$  24· γραμμ. 89) 9,95· 90) 10,60 (ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς κεφα-  
λῆς ἱμάτιον)· 91) 10,35 (προτομή μεθ' ἱματίου ἀντὶ κεφαλῆς).  
ΑΥΤΟΚ ΚΑΙΣ ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝΟΣ ΣΕΒ ΓΕΡΜ ΔΑΚ Κεφαλή  
Τραϊανοῦ δαφνοστεφῆς πρὸς δεξ.

Ὅπ. ΔΗΜΑΡΧ ΕΞ (ἄπαξ, δις δὲ ΕΞ) ΥΠΑΤΟ Σ Ναὸς δίστυ-  
λος ἐπὶ τριῶν βαθμίδων, ἔχων ἐν τῷ ἀετώματι ἀετόν. Ἐν  
αὐτῷ δὲ ἐπὶ βάρου εἶδωλον ἀρχαϊκὸν κεκαλυμμένον. = Πίναξ  
VI, 2. = BMC. ἔ. ἄ. p. 55, 74 pl. IX, 19.

92.—  $\mathcal{P}$  24, γραμμ. 10,25. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Κεφαλή πρὸς δεξ. δα-  
φνοστεφῆς, ἄνευ ἱματίου.

Ὅπ. ΔΗΜΑΡΧ ΕΞ ΥΠΑΤΟ Σ Δέσμη σταχύων. = Πίναξ VI, 4.  
= BMC. ἔ. ἄ. ἄρ. 85 pl. IX, 23.

93.—  $\mathcal{P}$  24, γραμμ. 10,17. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Κεφαλή δαφνοστεφῆς  
Τραϊανοῦ πρὸς δεξ., ἐπὶ τοῦ ὤμου δὲ πτυχή τοῦ ἱματίου.

Ὅπ. Ὅμοίως. Ἀετὸς ῥωμ. λεγεῶνος καὶ δύο σημαῖαι, ὧν τὴν μὲν  
στέφει χεῖρ, τὴν δὲ στέφανος. = Πίναξ VI, 5. = BMC. ἔ. ἄ. ἄρ. 90.

94.—  $\mathcal{P}$  24, γραμμ. 10,25. Ὅμοίως, ἀλλ' ἄνευ πτυχῆς.

95-96.—  $\mathcal{P}$  24, γραμμ. 10,43 καὶ 10,22. Ὅμοίως, ἀλλὰ προτομή μετὰ  
ἔφαπτίδος πρὸς δεξ.

*Τύρος Φοινίκης.*

97-100.—  $\mathcal{P}$  25· γραμμ. 97) 13,60· 98) 14,25· 99) 14,30· 100) 14,27.  
Ὅμοίως, ἀλλὰ κεφαλή δαφνοστεφῆς ἄνευ ἐνδύματος.

- ᾽Οπ. ΔΗΜΑΡΧ — .ΕΞ .ΙΕ .ΥΠΑΤ .Ε . ᾽Αετὸς ἰστάμενος κατενώπιον μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων ἐπὶ ῥοπάλου καὶ στρέφων τὴν κεφαλὴν πρὸς ἄρ. ᾽Εν τῷ πεδίῳ δεξ. κλάδος φοίνικος. = *Πίναξ VI, 6.* = Rouvier, Numismatique des villes de la Phénicie : Journal Intern. d'Arch. Numism. VI n° 2276.  
*Σημ.* Τὸ τέταρτον (ἄρ. 100) ἴσως ἔχει μᾶλλον ΕΞ ΙΖ ΥΠΑΤ ΙΓ.
- 101.— *Ρ* 25, γραμμ. 15,25. ΑΥΤ ΚΑΙ ἄριστ., ΝΕΡΟΝΑ ΤΡΑΙ δεξ., ΑΝΟΝ κάτω. Προτομὴ δαφνοστεφῆς Τραϊανοῦ μετὰ θώρακος καὶ ἔφαπτίδος, πρὸς δεξ.
- ᾽Οπ. СЕВ ГЕР ΔΑΚΙ—ΔΗΜ ΕΞ ΥΠ Ε Κεφαλὴ δαφνοστεφῆς καὶ ἄγένειος Ἑρακλέους πρὸς δεξ. μετὰ λεοντῆς περὶ τὸν τράχηλον. ᾽Υπ' αὐτὴν LIB. = *Πίναξ VI, 7.* = Rouvier ἔ. ἄ. ἄρ. 2284.
- 102.— *Ρ* 26, γραμμ. 13,80. ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙC ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝΟC СЕВ ГЕРМ ΔΑΚ Κεφαλὴ δαφνοστεφῆς Τραϊανοῦ πρὸς δεξ., ἧς κάτω ῥόπαλον καὶ ἄετὸς ἰστάμενος πρὸς δεξ. μετὰ κλειστῶν πτερύγων.
- ᾽Οπ. ΔΗΜΑΡΧ .ΕΞ ΙΕ ΥΠΑΤ Ε ᾽Ομοία κεφαλὴ Ἑρακλέους. = *Πίναξ VI, 8.* = Rouvier ἔ. ἄ. ἄρ. 2292.
- 103.— *Ρ* 25, γραμμ. 14,50. ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙC ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝΟC ΑΡΙ CЕВ ГЕРМ ΔΑΚ ΠΑΡΘ ᾽Ομοίως.
- ᾽Οπ. ΔΗΜΑΡΧ — [ΕΞ ΙC ΥΠΑΤ] C ᾽Ομοία κεφαλὴ Ἑρακλέους. = *Πίναξ VI, 9.* ᾽Ελλείπει παρὰ Rouvier.
- 104-105.— *Ρ* 25, γραμμ. 14,27 καὶ 14,30. ᾽Η αὐτὴ ἐπιγραφή. Κεφαλὴ Τραϊανοῦ δαφνοστεφῆς, πρὸς δεξ.
- ᾽Οπ. ΔΗΜΑΡΧ .—ΕΞ .ΚΑ ΥΠΑΤ C ᾽Αετὸς ἰστάμενος ἐπὶ ῥοπάλου κατενώπιον μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων καὶ πρὸς τὰ ἄνω ἄριστ. ἐστραμμένης κεφαλῆς. ᾽Εν τῷ πεδίῳ δεξ. κλάδος φοίνικος. = *Πίναξ VI, 10.* ᾽Ελλείπει παρὰ Rouvier.
- 106.— *Ρ* 25. ᾽Ομοιον τῷ ὑπ' ἄρ. 103.
- ᾽Οπ. ΔΗ[ΜΑΡΧ .—ΕΞ . .ΥΠΑ]Τ C ᾽Ο συνήθης τύπος τῆς ἐπὶ βράχου καθημένης πρὸς δεξ. καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ᾽Ορόντου βαινούσης ᾽Αντιοχείας τοῦ ᾽Ορόντου. = *Πίναξ VI, 11.* ᾽Ελλείπει παρὰ Rouvier.

ΛΥΚΙΑ. *Τραιανός.*

107.—  $\mathcal{P}$  18, γραμμ. 3,30. ΑΥΤ ΚΑΙΣ ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝΟΣ ΣΕΒ ΓΕΡΜ  
Κεφαλή δαφνοστεφής Τραιανού, δεξ.

"Οπ. ΔΗΜ. ΕΞ--[ΥΠ]ΑΤ. Β Δύο κιθάραι, ὧν ἄνω πτηνόν. =  
*Πίναξ* VI. 12. = BMC. Lycia pl. IX, 11.

ΦΟΙΝΙΚΗ. *'Ασκάλων (Πτολεμαῖος ΙΔ').*

108.—  $\mathcal{P}$  25, γραμμ. 12,15. Κεφαλή Πτολεμαίου ΙΔ' μετὰ διαδήμα-  
τος, πρὸς δεξ.

"Οπ. ΙΕΡΑΣ Α[ΣΥΛΟΥ ΑΣΚΑΛΩΝΙΤΩΝ] πέριξ. 'Αετὸς ἰστά-  
μενος μετὰ κλειστῶν πτερύγων ἐπὶ κεραυνοῦ, φέρων ἐπ' ὤμου  
κλάδον φοίνικος. Πρὸ αὐτοῦ περιστερά. 'Εν τῷ πεδίῳ ΑΣ—ΗΛ.  
= *Πίναξ* VI, 13. 'Ανέκδοτον, δημοσιευόμενον νῦν καὶ ἀπεικο-  
νιζόμενον ἐν τῷ Παραρτήματι τῆς συγγραφῆς μου «Τὰ νομί-  
σματα τῶν Πτολεμαίων» Μέρ. Δ' σελ. 437 ἀρ. 1878<sup>α</sup> πίν. Δ, 24.

## ΡΩΜΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ.

109.—  $\mathcal{P}$  δηνάριον τῆς *Αἰμιλίας* οἰκογενείας. = Babelon Mon. Rep.  
Rom. I p. 120-121 n<sup>ο</sup> 8-9. 'Εφθαρμένον.

110-114.—  $\mathcal{P}$  δηνάρια λεγεωνικὰ τῆς *'Αντωνίας* οἰκογενείας. 'Εφθαρ-  
μένα. Μόνον ἐπὶ ἑνὸς διακρίνεται τὸ ἔτος τῆς λεγεῶνος ΙΧ.

ΡΩΜΑΙΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ. *Νέρων.*

115.—  $\mathcal{P}$  δηνάριον. [IMP NERO] CAESAR—AVG. P. P Κεφαλή δα-  
φνοστεφής δεξ.

"Οπ. 'Ανεπίγραφον. Δύο σημαῖαι στρατιωτικάι, ὧν ἐν μέσῳ ῥωμ.  
ἄετός. — Διατ. μετρία. = Cohen Mon. Imper. I n<sup>ο</sup> 356.

*"Οθων.*

116.—  $\mathcal{P}$  δηνάριον. IMP ΟΤΗΟ CAE[SAR AV]G TR P Κεφαλή γυ-  
μνή δεξ.

"Οπ. [SE]CVRI—TAS P. R 'Η 'Ασφάλεια ἰσταμένη ἀρ. — Διατ.  
μετρία. = Cohen I n<sup>ο</sup> 15.

*Βιτέλλιος.*

117.—  $\mathcal{P}$  δηνάριον. [A. VIT]ELLIVS GER IMP AVG TR. P Κεφαλή  
δαφνοστεφής δεξ.

- ᾽Οπ. CONCOR—DIA. P. R. ᾽Ομόνοια καθημένη ἐπὶ θρόνου ἄρ.  
— Διατ. καλή. = Cohen I 18.
- 118.— **P** δηνάριον. [A V]ITELLIVS GERMANICVS [IMP] Κεφαλή  
γυμνή δεξ.
- ᾽Οπ. XV VIR—SACR FA[C] Τρίπους, οὗ ἄνω μὲν δελφίς, με-  
ταξὺ δὲ τῶν ποδῶν κόραξ. — Διατ. καλή. = Cohen I 115.
- 119.— **P** δηνάριον. A VITELLIVS GERM. IMP TR. P Κεφαλή γυ-  
μνή δεξ.
- ᾽Οπ. ᾽Ανευ ἐπιγραφῆς. Νίκη καθημένη πρὸς ἄρ. — Δ. μετρία. =  
Cohen I 119.
- Οὐεσπασιανός.*
- 120.— **P** δηνάριον. ᾽Οπ. ANNONA—AVG καθημένη ἄρ. — Διατ. με-  
τρία. = Cohen 28.
- 121.— **P** δηνάριον. ᾽Οπ. AVGVР—TRI. POT Σίμπουλον, περιρραν-  
τήριον, ἄγγειον θυσιῶν καὶ ῥάβδος μάντεως. — Διατ. καλή. =  
Cohen 43.
- 122-123.— **P** δηνάρια. ᾽Οπ. COS ITER. FORT. RED Τύχη ἵσταμένη  
ἄρ., ἔχουσα τὴν δεξ. ἐπὶ πρῶρας, ἐν δὲ τῇ ἄρ. κέρας. — Διατ.  
καλή. = Cohen 82.
- 124-126.— **P** δηνάρια. ᾽Οπ. COS ITER—TR POT ᾽Αρης βαδίζων  
δεξ. — Διατ. καλή. = Cohen 87.
- 127-130.— **P** δηνάρια. IMP CAESAR VESPASIANVS AVG Κεφαλή  
δαφνοστεφῆς δεξ.
- ᾽Οπ. COS ITER—TR POT Θεὰ καθημένη ἐπὶ θρόνου πρὸς ἄρ.,  
ἔχουσα ἐν μὲν τῇ δεξ. κλάδον, ἐν δὲ τῇ ἄρ. κηρύκειον. — Διατ.  
καλή. Ἐλλείπει παρὰ Cohen.
- 131.— **P** δηνάριον. ᾽Οπ. COS. V Δύο κλάδοι δάφνης. — Διατ. με-  
τρία. = Cohen 110.
- 132.— **P** δηνάριον. ᾽Οπ. COS—VII Ἄετὸς ἀναπεπταμένος ἐπὶ βω-  
μοῦ. — Διατ. καλή. = Cohen 121.
- 133.— **P** δηνάριον. ᾽Οπ. COS—VIII Πρῶρα, ἧς ἄνω ἄσθῆρ. Κεφαλή  
αὐτοκράτορος δεξ. — Διατ. καλή. = Cohen 136.
- 134.— **P** δηνάριον. ᾽Ομοιον, ἄλλ' ἢ κεφαλή τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς  
ἄρ. — Διατ. καλή. = Cohen 237.

- 135.— **Ρ** δηνάριον. Ὁπ. IMP— $\overline{\text{XIX}}$  Μόδιος, ἐν  $\overline{\omega}$  ἑπτὰ στάχυες. — Διατ. καλή. = Cohen 215.
- 136.— **Ρ** δηνάριον. Ὁπ. IVDAEA ἐν τῷ ἐξέρῳ. Ἡ Ἰουδαία αἰχμάλωτος, καθημένη πρὸς δ. ὑπὸ τροπαιον — Δ. καλή. = Cohen 226.
- 137-144.— **Ρ** δηνάρια. Ὁπ. PON. MAX—TR P. COS.  $\overline{\text{VI}}$  Γυνή γυμνή τὰ ἄνω τῆς ὀσφύος, καθημένη ἄρ. ἐπὶ θρόνου καὶ ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. κλάδον. — Διατ. καλή. = Cohen 366.
- 145-147.— **Ρ** δηνάρια. Ὁπ. PONTIF—MAXIM Ὁ Οὐεσπασιανὸς καθημένος πρὸς δεξ., ἔχων τὴν μὲν δεξ. ἐπὶ σκήπτρου, ἐν δὲ τῇ ἄρ. κλάδον. — Διατ. καλή. Ἐλλείπει παρὰ Cohen, πβλ. Cohen ἄρ. 387 *bronze*.
- 148.— **Ρ** δηνάριον. Ὁπ. PONTIF—MAXIM Κηρύκειον πτερωτόν. — Διατ. καλή. = Cohen ἄρ. 390.
- 149.— **Ρ** δηνάριον. IMP CAESAR VESPASIANVS AVG Κεφαλή δαφνοστεφῆς δεξ.  
 Ὁπ. PON MAX—TR P COS V Κηρύκειον πτερωτόν. — Διατ. καλή. Ἐλλείπει παρὰ Cohen.
- 150.— **Ρ** δηνάριον. IMP CAES VESP AVG P M COS IIII CEN Κεφαλή δαφνοστεφῆς δεξ.  
 Ὁπ. SALVS—[AVG] Ἡ Ὑγία καθημένη ἐπὶ θρόνου πρὸς ἄρ., ἔχουσα φιάλην ἐν τῇ δεξ. — Διατ. μετρία. = Cohen 432.
- 151-154.— **Ρ** δηνάρια. Ὁπ. TRI—POT Ἑστία καθημένη ἄριστ. ἐπὶ θρόνου. — Διατ. μετρία. = Cohen 561.
- 155.— **Ρ** δηνάριον. Ὁπ. TRI POT II—COS III P. P Εἰρήνη καθημένη ἄρ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. κλάδον καὶ ἐν τῇ ἄρ. κηρύκειον. — Διατ. καλή. = Cohen 565.
- 156.— **Ρ** δηνάριον. Ὁπ. VES—TA Ἑστία ἰσταμένη ἄρ., κρατοῦσα ἄρۇταιναν καὶ σκήπτρον. — Διατ. μετρία. = Cohen 572.
- 157-158.— **Ρ** δηνάριον. DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS Κεφαλή δαφνοστεφῆς Οὐεσπασιανοῦ δεξ. .  
 Ὁπ. Δύο αἰγόκερω φέροντες ἀσπίδα, ἐφ' ἧς S. C. Κάτω αὐτῶν σφαῖρα. — Διατ. καλή. = Cohen 497.

**Σημ.** Δύο ἕτερα παραληφθέντα ὡς τοῦ Οὐεσπασιανοῦ, ἐφάνησαν ὄντα κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Τίτου, ὑφ' ὧν καὶ ἐτάχθησαν ὑπ' ἀριθ. 159-160.

*Τίτος.*

159.— **Ρ** δηνάριον. T. CAESAR—IMP VESPASIAN Κεφαλή Τίτου  
δαφνοστεφής δεξ.

᾽Οπ. COS—V Ἄετος ἐπὶ βωμοῦ, ἔχων ἀναπεπταμένας τὰς πτέρυγας καὶ στρέφων ἄρ. — Διατ. μετρία. = Cohen 60.

160.— **Ρ** δηνάριον. ᾽Οπ. [COS]—VI Ἄρης τροπαιοφόρος, ἰστάμενος ἄρ. — Διατ. μετρία. = Cohen 65.

161-162.— **Ρ** δηνάριον. ᾽Οπ. TR. P. IX IMP COS VIII P P Σκίμπος ἐφ' οὗ στέφανος. — Διατ. μετρία. = Cohen 317.

163.— **Ρ** δηνάριον. ᾽Οπ. TR. POT. VIII COS VII Ἄρμα τέθριππον πρὸς ἄρ., ἐφ' οὗ ἄνθος. — Διατ. καλή. = Cohen 336.

*Δομιτιανός.*

164.— **Ρ** δηνάριον. ᾽Οπ. CE—RES/AUGVST Δήμητρα ἰσταμένη ἄρ. μετὰ στάχυος καὶ μήκωνος ἐν τῇ δεξ. καὶ σκήπτρου ἐν τῇ ἄρ. — Διατ. καλή. = Cohen 30.

165.— **Ρ** δηνάριον. ᾽Οπ. COS IIII Πήγασος βαδίζων δεξ. — Διατ. καλή. = Cohen 47.

166.— **Ρ** δηνάριον. IMP. CAES. DOMIT. AVG. GERM. P. M. TR. P. IIII Κεφαλή δαφνοστεφής, μετὰ πτυχῆς αἰγίδος ἐπ' ὤμου, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. IMP VIII COS XI CEN—SORIA POTESTAT. P. P Ἄθηνᾶ ἰσταμένη ἄριστ., στηρίζουσα τὴν δεξ. ἐπὶ τοῦ δόρατος καὶ τὴν ἄριστ. ἐπὶ τῶν ἰσχύων. — Διατ. καλλίστη.

167.— **Ρ** δηνάριον. IMP CAES DOMITAVG/GERM. P. M. TR. P. VII Κεφαλή Δομιτιανοῦ δαφνοστεφής, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. IMP XIII COS XIII CENS. P. P. P Ἄθηνᾶ ἰσταμένη πρὸς δεξ. ἐπὶ διπλῆς πρῶρας, ἐφ' ἧς γέγραπται ΕΛ. Ἐν τῇ ὑψωμένη δεξ. ἔχει δόρυ, διὰ τῆς προτεταμένης δ' ἄρ. φέρει ἀσπίδα. Παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς ἐπὶ τῆς πρῶρας γλαῦξ. — Διατ. ἀρίστη. Ἄγνωστον τῷ Cohen, πβλ. Cohen I σελ. 491-492 ἄρ. 237.

168.— **Ρ** δηνάριον. ᾽Οπ. IMP XV COS XIII CENS. P. P. P Ἄθηνᾶ μετὰ κερανοῦ καὶ δόρατος ἰσταμένη ἄρ. Παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς ἀσπίς. — Δ. καλή. Ἐλλείπει παρὰ Cohen ἔνθα πβλ. ἄρ. 242.

- 169.— **Ρ** δηνάριον. "Οπ. IMP XVII COS XIII CENS. P. P. P  
 'Αθηνᾶ ἰσταμένη ἄρ., ἔχουσα δόρου ἐν τῇ δεξ. καὶ τὴν ἄρ. ἐπὶ  
 τῶν ἰσχύων. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 244.
- 170.— **Ρ** δηνάριον. "Οπ. IMP XIX COS XIII CENS P. P. P  
 Ὅμοίως. — Διατ. καλή. = Cohen 250.
- 171.— **Ρ** δηνάριον. "Οπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. 'Αθηνᾶ μαχομένη ἐπὶ  
 διπλῆς πρόρας. Πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς γλαῦξ. — Διατ. καλή.  
 = Cohen 253.
- 172.— **Ρ** δηνάριον. IMP XXI COS XV CENS. P. P. P 'Αθηνᾶ ἰστα-  
 μένη ἄρ., ἔχουσα δόρου ἐν τῇ δεξ. καὶ τὴν ἄρ. ἐπὶ τῶν ἰσχύων.  
 ("Ἐμπρ. TR. P. VIII). — Διατ. καλή. = Cohen 259.
- 173.— **Ρ** δηνάριον. "Οπ. IMP XXI COS XV CENS P P P 'Αθηνᾶ  
 μετὰ κεραυνοῦ καὶ δόρατος ἰσταμένη ἄρ. — Διατ. καλλίστη. =  
 Cohen ἄρ. 260.
- 174.— **Ρ** δηνάριον. (TR. P. X). "Οπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. 'Αθηνᾶ μα-  
 χομένη ἐπὶ διπλῆς πρόρας, ἐφ' ἧς γλαῦξ. — Διατ. καλή. =  
 Cohen ἄρ. 266.
- 175.— **Ρ** δηνάριον. (TR. P. XI). "Οπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. 'Αθηνᾶ  
 μετὰ δόρατος ἰσταμένη ἄρ. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 267.
- 176.— **Ρ** δηνάριον. (TR. P. X ἢ XI). "Οπ. IMP XXI COS XVI CENS  
 P P P Ὁ αὐτὸς τύπος. — Διατ. καλή. = Cohen 271.
- 177.— **Ρ** δηνάριον. (TR. P. XI). "Οπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. 'Αθηνᾶ  
 μετὰ κεραυνοῦ, δόρατος καὶ ἀσπίδος, ἰσταμένη ἄρ. — Διατ. καλή.  
 = Cohen 272.
- 178-179.— **Ρ** δηνάρια. (TR. P. XII). "Οπ. IMP XXII COS XVI CENS  
 P P P Ὁ αὐτὸς τύπος (ἐκ δύο διαφόρων σφραγίδων). — Διατ.  
 καλή. = Cohen 279.
- 180.— **Ρ** δηνάριον. (TR. P. XII). "Οπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. 'Αθηνᾶ  
 μαχομένη ἐπὶ διπλῆς πρόρας, ἐφ' ἧς δύο γράμματα (ΕΛ;) καὶ  
 γλαῦξ. — Διατ. καλή. Πβλ. Cohen 281.
- 181.— **Ρ** δηνάριον. (TR. P. XIII). "Οπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή καὶ ὁ αὐ-  
 τὸς τύπος. — Διατ. καλή. = Cohen 284.
- 182.— **Ρ** δηνάριον. CAESAR DIVI F. DOMITIANVS COS VII Κε-  
 φαλή δαφνοστεφῆς δεξ.

- ᾽Οπ. PRINCEPS—INVENTVTIS Ἐθνημαχία μαχομένη πρὸς δεξ.  
Διατ. καλή. Ἐλλείπει παρὰ Cohen, ἔνθα πβλ. ἀρ. 380 καὶ 381.
- 183.— **Ρ** δηνάριον. Ὅμοίως.  
᾽Οπ. Ἐθνημαχία ἐπιγραφὴ. Βωμὸς ἐστεμμένος καίων.— Διατ. καλή.  
Ἐλλείπει παρὰ Cohen, ἔνθα πβλ. ἀρ. 397.
- 184.— **Ρ** δηνάριον. ᾽Οπ. TR. P. COS VII/DES VIII P P Ἐθνημαχία μαχομένη πρὸς δεξ. — Διατ. μετρία. = Cohen ἀρ. 560.

*Νέρβας.*

- 185.— **Ρ** δηνάριον. ᾽Οπ. AEQVITAS—AVGVST Ἰσότης ἰσταμένη ἀρ. — Διατ. καλή. = Cohen ἀρ. 9.
- 186.— **Ρ** δηνάριον. ᾽Οπ. COS III PATER PATRIAE Ἀρύταινα, περιρραντήριο, πρόχους καὶ ῥάβδος οἰωνοσκοποῦ.— Διατ. καλή. = Cohen 48.
- 187.— **Ρ** δηνάριον. (TR P COS III P P). ᾽Οπ. LIBERTAS—PVBLICA Ἐλευθερία ἰσταμένη ἀριστ., ἔχουσα πῖλον ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ σκῆπτρον ἐν τῇ ἀρ. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 113.
- 188.— **Ρ** δηνάριον. Ὅμοιον, ἀλλὰ μετὰ TR. P. II COS III. P. P. — Διατ. καλή. = Cohen 117.

*Τραϊανός.*

- 189.— **Ρ** δηνάριον. ᾽Οπ. ARAB. ADQ — S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI Ἀραβία ἰσταμένη ἀρ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξιᾷ κλάδον, ἐν δὲ τῇ ἀρ. παραζώνιον; Παρ' αὐτὴν κάμηλος ἢ στρουθοκάμηλος (;). — Διατ. καλή. = Cohen 26.
- 190.— **Ρ** δηνάριον. ᾽Οπ. COS. V. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO PRINC Ρώμη Νικηφόρος ἰσταμένη ἀρ. — Διατ. καλή. = Cohen 68.
- 191-192.— **Ρ** δηνάρια. ᾽Οπ. Ἐθνημαχία ἐπιγραφὴ. Ρώμη Νικηφόρος καθημένη ἀρ. — Διατ. καλή. = Cohen 69.
- 193-195.— **Ρ** δηνάρια. ᾽Οπ. Ἐθνημαχία ἐπιγραφὴ. Νίκη ἰσταμένη ἀρ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. στέφανον καὶ ἐν τῇ ἀρ. κλάδον φοίνικος. — Διατ. καλ. = Cohen 74.
- 196.— **Ρ** δηνάριον. ᾽Οπ. Ἐθνημαχία ἐπιγραφὴ. Νίκη βαδίζουσα ἐπ' ἀσπίδων πρὸς ἀριστ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. στέφανον καὶ ἐν τῇ ἀρ. κλάδον φοίνικος. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 76.

- 197-198.— **Α** δηνάρια. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Εἰρήνη ἰσταμένη ἄρ. ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. κηρύκειον καὶ ἐν τῇ ἄρ. κέρασ. — Διατ. καλή. = Cohen 81.
- 199.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Εἰρήνη ἰσταμένη ἄριστ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. κλάδον, τὴν δ' ἄρ. στηρίζουσα ἐπὶ κιονίσκου. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 83.
- 200-201.— **Α** δηνάρια. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἰσότης ἰσταμένη ἄρ., ἔχουσα ζυγὸν καὶ κέρασ. — Διατ. καλή. = Cohen 85.
- 202-203.— **Α** δηνάρια. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἡ αὐτὴ θεὰ καθημένη ἄρ. — Διατ. καλή. = Cohen 86.
- 204.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. COS. V. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO PRINC Τύχη μετὰ πηδαλίου καὶ κέρατος ἰσταμένη ἄρ. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 87.
- 205.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἀραβία μετὰ κλάδου καὶ δέσμης ἰσταμένη ἄρ. Πρὸ αὐτῆς κάμηλος. — Διατ. καλή. = Cohen 88.
- 206-207.— **Α** δηνάρια. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Τρόπαιον. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 99.
- 208.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. DAC. CAP—COS V. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO PRINC Δάξ αἰχμάλωτος, ἰστάμενος ἄρ. παρὰ ἔσμὸν ὄπλων. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 121.
- 209-213.— **Α** δηνάρια. Ὁπ. PARTHICO. P. M. TR. P. COS. VI P. P. S. P. Q. R. Εἰρήνη μετὰ κλάδου ἔλαιας καὶ κέρατος ἰσταμένη ἄρ. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 191.
- 214.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. PIET ἐν τῷ ἔξέρογῳ, S. P. Q. R. OPTIMO PRICIPIT Ἡ Εὐσέβεια ἰσταμένη πρὸ βωμοῦ ἄρ. — Διατ. καλή. = Cohen 201.
- 215.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. P. M. TR. P. COS. II. P. P. Ἑστία καθημένη ἄρ. μετὰ φιάλης καὶ λαμπάδος. — Διατ. ἄριστη. = Cohen 203.
- 216.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Τύχη ἢ Ἀφθονία καθημένη ἄρ. ἐπὶ θώκου, ἀποτελουμένου ἐκ δύο κεράτων ἀφθονίας. Ἐν τῇ δεξιᾷ φέρει σκῆπτρον. — Διατ. ἄριστη. = Cohen 206.

- 217.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Νίκη καθημένη ἐπὶ θώκου πρὸς ἄρ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. φιάλην καὶ ἐν τῇ ἄρ. κλάδον φοίνικος. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 213.
- 218-221.— **Α** δηνάρια. Ὁπ. P. M. TR. P. COS III P. P. Εἰρήνη ἵσταμένη ἄρ. ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. κλάδον ἐλαίας καὶ ἐν τῇ ἄρ. κέρας. — Διατ. ἀρίστη (δύο) καὶ καλὴ (δύο). = Cohen 222.
- 222.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. P. M. TR. P. COS. IIII. P. P. Ἡρακλῆς γυμνὸς ἱστάμενος ἐπὶ στρογγύλης βάσεως κατενώπιον, ἔχων ἐν τῇ δεξ. ῥόπαλον καὶ ἐν τῇ ἄρ. τὴν λεοντῆν. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 234.
- 223.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Νίκη ἵσταμένη κατενώπιον μετὰ στεφάνου καὶ κλάδου φοίνικος. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 240.
- 224.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. P. M. TR. P. COS VI. P. P. S. P. Q. R. Ἡ Ἴσχυς ἵσταμένη δεξ., ἔχουσα τὸν ἀριστ. πόδα ἐπὶ κράνους, τὴν δ' ἀριστ. στηρίζουσα ἐπὶ δόρατος. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 274.
- 225.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἀπόλλων (;) γυμνὸς ἱστάμενος κατενώπιον ἄρ., ἔχων ἐν τῇ δεξ. φιάλην καὶ ἐν τῇ ἄρ. στάχυς. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 276.
- 226.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Εἰρήνη ἵσταμένη ἄρ. μετὰ κηρυκείου καὶ κέρατος. — Διατ. καλή. = Cohen 278.
- 227-228.— **Α** δηνάρια. Ὁπ. PONT. MAX. TR. POT. COS II. Ἐστία καθημένη ἀριστ. μετὰ φιάλης καὶ λαμπάδος. — Διατ. καλή. = Cohen 288.
- 229.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Νίκη καθημένη ἀριστ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. φιάλην καὶ ἐν τῇ ἄρ. κλάδον φοίνικος. — Διατ. καλή. = Cohen 295.
- 230.— **Α** δηνάριον. IMP. TRAIANO AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. V. P. P. Κεφαλὴ δαφνοστεφῆς πρὸς δεξ.  
 Ὁπ. PONT. MAX. TR. PO[T COS. .] Ὁ αὐτὸς τύπος τῆς καθημένης Νίκης. — Διατ. μετρία. Ἐλλεῖπει παρὰ Cohen, ἔνθα πβλ. ἄρ. 295-299 καὶ ἄρ. 305.

- 231-232.— **Α** δηνάρια. Ὁπ. PONT. MAX. TR. POT. COS. II. Τύχη ἢ Ἀφθονία ἄρ. ἐπὶ θώκου σχηματιζομένου ὑπὸ δύο κεράτων ἀφθονίας. Ἐν τῇ δεξ. φέρει σκήπτρον. — Διατ. καλή. = Cohen 301.
- 233-234.— **Α** δηνάρια. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ὀμόνοια καθημένη ἄρ. πρὸ βωμοῦ, φέρουσα δὲ φιάλην καὶ δίκερας. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 302.
- 235.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI Ἄρης ἱστάμενος κατενώπιον, ἔχων τὴν δεξ. ἐπὶ τοῦ δόρατος καὶ τὴν ἄρ. ἐπὶ τῆς ἄσπίδος. — Διατ. καλή. = Cohen 378.
- 236.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἡ Ἴσχυς ὡς ἐν ἀριθ. 224. — Διατ. καλή. = Cohen 402.
- 237-238.— **Α** δηνάρια Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Εἰρήνη ἱσταμένη πρὸ βωμοῦ πρὸς ἄριστ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. κηρύκειον καὶ ἐν τῇ ἄρ. κέρας. — Διατ. καλή. = Cohen 412.
- 239.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Τύχη καθημένη ἄρ. μετὰ πηδαλίου καὶ κέρατος. — Διατ. καλή. = Cohen 481
- 240-241.— **Α** δηνάρια. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἡ Καλὴ Πίστις ἱσταμένη πρὸς ἄριστ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. στάχυς καὶ ἐν τῇ ἄρ. κάνιστρον πλήρες καρπῶν. — Διατ. ἀρίστη. = Cohen 483.
- 242.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Δάξ καθημένος αἰχμάλωτος ὑπὸ τρόπαιον, πρὸς δεξ. — Διατ. καλή. = Cohen 537.
- 243.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Τρεῖς στρατιωτικαὶ σημαῖαι. — Διατ. καλή. = Cohen 574.
- 244.— **Α** δηνάριον. (P. M. COS). Ὁπ. VESTA ἐν τῷ ἐξέρῳ, COS. V. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO PRINC. Ἑστία καθημένη ἄρ. μετὰ παλλαδίου καὶ σκήπτρον. — Διατ. καλή. = Cohen 644.
- 245.— **Α** δηνάριον. (P. M. COS VI. P P). Ὁπ. Ὀμοίως ἀλλὰ μετὰ PRINCIPI. — Διατ. καλή. = Cohen 646.
- 246-247.— **Α** δηνάρια. (COS. VI. P. P). Ὁπ. VIA TRAIANA (ἔξερῳ), S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI Γυνὴ κατακεκλιμένη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πρὸς ἄρ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. τροχόν, ἐν δὲ τῇ ἄρ. κλάδον. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 648.

## 'Αδριανός.

- 248.— **Α** δηνάριον. "Οπ. CONCORD (ἐν τῷ ἐξέργῳ), P. M. TR. P. COS. II Ὀμόνοια καθημένη ἄρ. ἐπὶ θρόνου, ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. φιάλην, τὸν δ' ἄριστ. ἀγκῶνα στηρίζουσα ἐπὶ ἀγαλματίου (Ἐλπίδος;) τεθειμένου ἐπὶ μικρᾶς βάσεως. Ὑπὸ τὸν θρόνον κέρας. — Διατ. καλή. = Cohen 252.
- 249.— **Α** δηνάριον. Ὀμοιον, ἀλλ' ἀντὶ προτομῆς αὐτοκράτορος μετὰ θώρακος καὶ ἱματίου φέρει προτομὴν αὐτοῦ μετὰ μόνου τοῦ ἱματίου. — Διατ. καλή. Ἐλλείπει παρὰ Cohen.
- 250.— **Α** δηνάριον. "Οπ. COS—III Ἄρτεμις ἰσταμένη δεξ. μετὰ ποδῆρους ἱματίου, ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. βέλος καὶ ἐν τῇ ἄρ. τόξον. — Διατ. ἀρίστη. = Cohen 315.
- 251-254.— **Α** δηνάρια. "Οπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Δαίμων ἰστάμενος πρὸ βωμοῦ, ἔχων ἐν τῇ δεξ. φιάλην, ἐν δὲ τῇ ἄριστ. κέρας. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 335.
- 255.— **Α** δηνάριον. "Οπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ρώμη καθημένη ἐπὶ ὅπλων πρὸς δεξ. μετὰ δόρατος καὶ παραζωνίου. — Διατ. καλή. = Cohen 337.
- 256.— **Α** δηνάριον. "Οπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἴσχυς ἰσταμένη δεξ., ἔχουσα τὸν ἄρ. πόδα ἐπὶ κράνους κτλ.—Δ. καλή.=Cohen 353.
- 257.— **Α** δηνάριον. "Οπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἀφθονία καθημένη ἄρ. πρὸ μοδίου, ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. μήκωνα καὶ ἐν τῇ ἄριστ. κέρας. — Διατ. καλή. = Cohen 380.
- 258.— **Α** δηνάριον. "Οπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἐλπίς ἰσταμένη ἄρ. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 390.
- 259.— **Α** δηνάριον. "Οπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Αἰδὼς καθημένη ἐπὶ θρόνου ἄρ. — Διατ. ἀρίστη. = Cohen 393.
- 260.— **Α** δηνάριον. "Οπ. FEL—AVG ἐν τῷ πεδίῳ, P M. TR. P. COS. II. Εὐτυχία ἰσταμένη ἄρ. μετὰ κηρυκείου καὶ κέρατος. — Διατ. ἀρίστη. = Cohen 595.
- 261.— **Α** δηνάριον. Ὀμοίως, ἀλλὰ μετὰ COS III. — Διατ. ἀρίστη. = Cohen 599.
- 262.— **Α** δηνάριον. "Οπ. FEL. P. R. (ἐν τῷ ἐξέργῳ), P. M. TR. P—COS III. Ἡ αὐτὴ θεὰ καθημένη ἄρ.—Δ. καλλίστη.=Coh. 600.

- 263.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. FORT. RED (ἔξεργον), COS—III Τύχη καθημένη ἄρ. ἐπὶ θρόνου μετὰ πηδαλίου ἐπὶ σφαίρας ἐν τῇ δεξ. καὶ κέρατος ἐν τῇ ἄρ. — Διατ. ἀρίστη. = Cohen 724.
- 264.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. LIBERAL. AVG  
III ἐν τῷ ἐξέρῳ, P. M. TR.  
P.—COS III. Ὁ Ἀδριανὸς καθήμενος ἐπὶ θρόνου τεθειμένου ἐπὶ ἐξέδρας, ἔχων ὀπισθεν αὐτοῦ ἰσταμένον ῥωμαῖον ἄρχοντα. Πρὸ αὐτοῦ ἐπίσης ἰσταμένη ἡ Liberalitas. Πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἀνέρχεται πολίτης. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 911.
- 265.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. PIE—TAS ἐν τῷ πεδίῳ, PARTH. F. DIVI  
NER.—NER P. M. TR. P. COS. Εὐσέβεια ἰσταμένη ἄρ., ἐγείρουσα ἐν δεήσει τὴν δεξιάν. — Διατ. μετρία. = Cohen 1023.
- 266.— **Α** δηνάριον. IMP CAES. TRAIAN. HADRIAN. OPT. AVG.  
GER DAC. Προτομὴ δαφνοστεφῆς μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος πρὸς δεξ.  
Ὁπ. PIE—TAS ἐν τῷ πεδίῳ, PARTHIC DIVI TRAIAN AVG  
GERM. TR. P. COS. P. P Ὁ αὐτὸς τύπος. — Διατ. καλή. =  
Cohen 1025 (ἐνθα παρελείφθη τὸ HADRIAN).
- 267.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. PIE—TAS ἐν τῷ πεδίῳ, P. M. TR. P. COS  
II. Ὁ αὐτὸς τύπος. — Διατ. καλή. = Cohen 1027.
- 268-269.— **Α** δηνάρια. Ὁπ. P. M. T—R—P. COS. III. Ρώμη Νικηφόρος καθημένη ἐπὶ ὀπλων πρὸς ἄριστ. — Διατ. καλλίστη. =  
Cohen 1099.
- 270-271.— **Α** δηνάρια. Ὁπ. P. M. TR. P.—COS III. Ἡ Αἰωνιότης ἰσταμένη ἄρ., ὑψοῦσα δ' ἐν ταῖς χερσὶ τὰς κεφαλὰς τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Σελήνης. — Διατ. καλή. = Cohen 1114.
- 272.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Δικαιοσύνη ἢ Εἰρήνη ἰσταμένη ἄρ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. κλάδον, τὴν δ' ἄρ. ἐπὶ σκήπτρου. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 1123 καὶ 1140.
- 273-274.— **Α** δηνάρια. Ὁπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Νίκη τροπαιοφόρος ἀνιπταμένη πρὸς τὰ δεξ. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 1131.
- 275.— **Α** δηνάριον. Ὁπ. P. M. TR. P—OT. COS. III. Εἰρήνη ἰσταμένη ἄριστ. μετὰ κλάδου καὶ κέρατος. — Διατ. μετρία. = Cohen 1141.

- 276.—  $\mathcal{P}$  δηνάριον. Ὅπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ὁμόνοια καθημένη ἄρ. μετὰ φιάλης καὶ κέρατος. — Διατ. μετριωτάτη. = Cohen 1149.
- 277-279.—  $\mathcal{P}$  δηνάρια. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Τύχη ἰσταμένη ἄρ. μετὰ πηδαλίου καὶ κέρατος, στηρίζουσα τὸν ἄρ. ἀγκῶνα ἐπὶ μικρᾶς στήλης. — Διατ. ἀρίστη. = Cohen 1155.
- 280-281.—  $\mathcal{P}$  δηνάρια. Ὅπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή καὶ τύπος, ἀλλ' ἄνευ τῆς στήλης. — Διατ. καλή. = Cohen 1157.
- 282-284.—  $\mathcal{P}$  δηνάρια. IMP. CAESAR TRAIAN. HADRIANVS AVG. Προτομὴ δαφνοστεφῆς μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος. Ὅπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Τύχη καθημένη ἄρ. μετὰ πηδαλίου καὶ κέρατος. — Διατ. καλή. Ἐλλείπει παρὰ Cohen, ἔνθα πβλ. 1158.
- 285.—  $\mathcal{P}$  δηνάριον. Ὅπ. PRO—AVG ἐν τῷ πεδίῳ, P. M. TR. P. COS. III. Πρόνοια ἰσταμένη μετὰ σκήπτρου πρὸς δεξ., δεικνύουσα τῇ δ. σφαῖραν κειμένην πρὸ αὐτῆς. — Δ. ἀρίστη. = Cohen 1198.
- Τέλος τῶν νομισμάτων τοῦ εὐρήματος τῆς Ἐλευθερουπόλεως. Τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ εὐρήματος κοσμήματα ἴδε κατωτέρω ὑπ' ἄρ. 325-355.*

## Β'. ΕΞ ΑΛΛΩΝ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΝ.

BYZANTINA. Ἀνασιάσιος (491-518).

- 286.—  $\mathcal{X}$  τριμίσσιον, γραμμ. 1,37. D. N. ANASTA—SIVS P. F. AVG Προτομὴ μετὰ διαδήματος, πρὸς δεξ. Ὅπ. VICTORIA AVGVSTORVM Νίκη βαδίζουσα κατενώπιον, βλέπουσα πρὸς ἄρ., ἔχουσα ἐν μὲν τῇ δεξ. στέφανον, ἐν δὲ τῇ ἀριστ. σφαῖραν μετὰ σταυροῦ. Ἐν τῷ ἐξέρῳ CONOB, ἐν τῷ πεδίῳ ἀστήρ. — Διατ. καλή. = Sabatier, Monnaies Byzantines I p. 152, 5 pl. VIII, 27.
- 287.—  $\mathcal{X}$  γραμμ. 1,35 (διάτρητον). Ὅμοιον τριμίσσιον. — Διατ. καλή. Ἰουστινιανὸς Α' (527-565).
- 288.—  $\mathcal{X}$  σόλιδος, γρ. 4,45. D N IVSTINI—ANVS P. P. AVG Προτομὴ αὐτοῦ κατενώπιον μετὰ σφαίρας, ἐφ' ἧς σταυρὸς ἐν τῇ δεξ. Ὅπ. VICTORI—A AVGGG Δ Νίκη κατενώπιον ἰσταμένη, ἔχουσα ἐν μὲν τῇ δεξ. σκήπτρον, ἐφ' οὗ τὸ μονογράφημα τοῦ Χριστοῦ, ἐν δὲ τῇ ἄρ. σφαῖραν, ἐφ' ἧς σταυρὸς. Ἐν τῷ ἐξέρῳ CONOB, ἐν τῷ πεδίῳ ἀστήρ. — Διατ. καλή.

289.— ✕ σόλιδος, γραμμ. 4,06. Ὅμοιον, ἀλλὰ μετὰ VICTORI—A AVGGG Γ. — Διατ. καλλίστη.

Φωκᾶς (602-610).

290.— ✕ σόλιδος, γρ. 4,42 (διάτρητον). D. N. FOCAS—PERP. AVG Προτομή κατενώπιον μετὰ σφαίρας, ἐφ' ἧς σταυρὸς ἐν τῇ δεξ. Ὅπ. VICTORI—A AVGGG I. Ὁ αὐτὸς τύπος τῆς Νίκης. Ἐν τῷ ἐξέργῳ CONOB. — Διατ. καλή.

Ἡράκλειος Α' (610-641).

291.— ✕ τριμίσιον, γραμμ. 1,35. D. N. HERA—CLIVS P. P. AVG Προτομή πρὸς δεξ. Ὅπ. VICTORIA AVGGG S—CONOB. Σταυρὸς. — Διατ. μετρία. = Sabatier ἔ. ἀ. I 267, 4 pl. XXVIII, 10.

Ἡράκλειος καὶ Ἡράκλειος Κωνσταντῖνος (613-641).

292.— ✕ σόλιδος, γραμμ. 4,50. DD NN [HERACLI]VS ET HERA CONST. P. P. Προτομαὶ αὐτῶν κατενώπιον. Ἄνω σταυρὸς. Ὅπ. VICTORIA AVGGG S. Σταυρὸς ἐπὶ βάσεως. Ἐν τῷ ἐξέργῳ CONOB (δίπαιστον). — Διατ. μετρία. = Sabatier ἔ. ἀ. I 274, 48bis pl. XXIX, 18.

Ἡράκλειος, Ἡράκλειος Κωνσταντῖνος καὶ Ἡρακλεωνᾶς (638-641).

293.— ✕ σόλιδος, γραμμ. 4,40. Ἄνευ ἐπιγραφῆς. Οἱ τρεῖς Αὐγουστοὶ ἰστάμενοι κατενώπιον. Ὅπ. VICTORIA—AVGGG Θ Σταυρὸς ἐπὶ τριβάθμου βάσεως. Ἐν τῷ πεδίῳ τὸ μονογράφημα ΧΡΗ καὶ τὸ γράμμα Ε. Ἐν τῷ ἐξέργῳ CONOB. — Διατ. καλή. = Sabatier ἔ. ἀ. I 285, 106 pl. XXXI.

ΚΟΥΦΙΚΑ ΑΡΑΒΙΚΑ, ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΦΑΤΙΜΙΔΑΙ.

294-316.— ✕ νομίσματα εἴκοσι καὶ τρία ἔλκοντα γραμμάρια :

294 = 4,15	300 = 3,80	306 = 4,20	312 = 4,00
295 = 3,95	301 = 3,85	307 = 4,02	313 = 3,80
296 = 4,05	302 = 4,05	308 = 3,60	314 = 4,02
297 = 3,75	303 = 4,12	309 = 3,87	315 = 3,92
298 = 3,85	304 = 3,60	310 = 4,12	316 = 3,95
299 = 4,02	305 = 4,02	311 = 4,10	

Τὰ νομίσματα ταῦτα, ἔλλείπει τῶν ἀπαιτουμένων εἰδικῶν γνώσεων, ἀδυνατῶ νὰ κατατάξω. Ἐκ παραβολῆς πρὸς τὰς φωτογραφίας τοῦ καταλόγου τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου (Catalogue of Oriental coins vol. IV) εὔρον ὅτι ταυτίζονται ἢ μεγάλως ὁμοιάζουσί τινα πρὸς τὰ ἑξῆς:

294 = pl. I, 29	El-Mo'izz	A. H. 343—365
299 = pl. I, 74	El-Hákim	» 391—412
296 = pl. II, 107	Edh-Dháhir	» 412—426
295 = pl. II, 125	El-Mustansir	» 427—486
298 = pl. II, 135	»	» 427—486
297 = pl. II, 220	El-Amir	» 495—519

Καὶ τὰ λοιπὰ δὲ πάντα φαίνονται ἀνήκοντα εἰς τὴν αὐτὴν δυναστείαν τῶν Φατιμιδῶν καλιφῶν τῆς Αἰγύπτου. Ἡ διατήρησις αὐτῶν εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον καλλίστη ἢ καλή.

#### ΑΙΓΥΠΤΟΥ. ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ ΤΩΝ ΑΥΥΟΟΒΕΕΣ.

*Edh-Dháhir Gházee?* (590-620 A. H).

317.— Ɱ 22 χιλμ. (διάτρητον). Παρόμοιον πρὸς τὸ τοῦ B. M. Cat. of Oriental coins n° 304 pl. III, 304. — Διατ. καλή.

ΑΜΑΥΕΕ καλίφαι τῆς Ἀνατολῆς.

318-323.— Ɱ 27 χιλμ. Ἐξ νομίσματα παρόμοια πρὸς τὰ ἐν B.M.C. of Oriental coins tom. I pl. III, 48 κέξ. — Δ. μετριωτάτη.

ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ, ZWOLL πόλις.

324.— Ɱ τάλληρον τοῦ 1641. — Διατ. καλή.

#### ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ ΧΡΥΣΑ ΕΚ ΤΟΥ ΑΝΩΤΕΡΩ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΝΤΟΣ ΕΥΡΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΕΩΣ.

325.— Χρυσῆ ἄλυσις (περιδέραιον) μήκους 0,42, ἔχουσα εἰς τὸ ἄκρον κόσμημα ἀσπίδος ὀμφαλωτῆς, παρὰ τὴν στεφάνην τῆς ὁποίας κύκλος μικρῶν ἀσπίδων. Τὸ κέντρον ἐπίσης τῆς ἀσπίδος κοσμεῖται ὑπ' ἀσπιδίου, περιβαλλομένου ὑπὸ στεφάνης κρικίσκων. Εἰς τὸ μέσον τῆς ἀλύσεως κρικίος, ὑπὸ τεσσάρων σφαιριδίων κεκοσμημένος. Ὀλκὴ γραμμ. 27,95. = Πίναξ VII, 1.

326.— Χρυσῆ ἄλυσις (περιδέραιον) μήκους 0,36, ἔχουσα εἰς τὸ ἄκρον κόσμημα σχήματος τροχοῦ. Ὀλκὴ γρ. 13,85. = Πίναξ VII, 2.

- 327.— Δακτύλιος χρυσοῦς διπλοῦς, οὗ ἡ ἔνωσις κοσμεῖται ὑπὸ σει-  
ραῖς σφαιριδίων, ἀποληγόντων εἰς δύο σταφυλάς. Οἱ δύο λίθοι,  
οἵτινες ἐκόσμουν ποτὲ τὸν δακτύλιον, ἐξέπεσον. Γραμμ. 2,76.  
= Πίναξ VII, 6.
- 328.— Δακτύλιος ἐκ λεπτοῦ σφυρηλάτου φύλλου χρυσοῦ, κοσμουμένου  
ὑπὸ σχοινιομόρφου σειραῖς. Γραμμ. 1,51. = Πίναξ VII, 5.
- 329.— Ὅμοιος δακτύλιος. Γραμμ. 1,44. = Πίναξ VII, 4.
- 330.— Δακτύλιος ἐκ παχέος φύλλου χρυσοῦ, κοσμούμενος ὑπὸ ὁμοίου  
σχοινιομόρφου σειραῖς, ἧς κατὰ μῆκος μὲν τέσσαρα ζεύγη σφαι-  
ριδίων, κατ' ἀμφοτέρα δὲ τὰ ἄκρα ἀνὰ τρία σφαιρίδια βοτρυ-  
δὸν διατεθειμένα. Γραμμ. 2,45. = Πίναξ VII, 3.
- 331.— Δακτύλιος ὅμοιος, οὗ ὅμως ἡ σειρά κοσμεῖται ὑπὸ τεσσάρων  
ζευγῶν σφαιριδίων καὶ τὰ ἄκρα ὑπὸ ἐνός. Γραμμ. 1,65. =  
Πίναξ VII, 9.
- 332.— Δακτύλιος ἐκ σφυρηλάτου παχυτάτου φύλλου χρυσοῦ, οὗ ἡ σφεν-  
δόνη κοσμεῖται ὑπὸ δύο σφαιριδίων καὶ ὑπὸ ἐγχαράκτου κλα-  
δίσκου, ἐξ ἀπλῶν γραμμῶν εἰς σφαιρίδια ἀποληγουσῶν ἐσχη-  
ματισμένου. Γραμμ. 3,56. = Πίναξ VII, 8.
- 333-334.— Ζεῦγος ἐνωτίων σχήματος ἡμισφαιρίων, ὧν ἡ ἐπιφάνεια  
κοσμεῖται ὑπὸ σφαιριδίων, εἰς ῥομβοειδῆ σχήματα διατεθειμέ-  
νων. Ἡ ἔνωσις τῆς ἐξαρτήσεως ἀμφοτέρων κοσμεῖται ὑπὸ δί-  
σκου πρασίνης ὑάλου. Γραμμ. 14,73. = Πίναξ VII, 7.
- 335-336.— Ζεῦγος ἐνωτίων τοῦ αὐτοῦ σχήματος ἡμισφαιρίων, ὧν ὅμως  
ἡ ἐπιφάνεια ἐντελῶς ἀκόσμητος, ἡ δ' ἔνωσις τῆς ἐξαρτήσεως  
ἀποτελεῖται ἐκ δίσκων ἀσπιδοειδῶν. Γρ. 14,00. = Πίναξ VII, 12.
- 337-338.— Ζεῦγος ὅμοιον τῷ προηγουμένῳ, ἀλλὰ σχήματος τετάρτου  
σφαίρας. Γραμμ. 7,35. = Πίναξ VII, 11.
- 339-340.— Ὅμοίως τῷ προηγουμένῳ. Γραμμ. 4,65. = Πίναξ VII, 13.
- 341-342.— Ὅμοίως. Γραμμ. 3,60. = Πίναξ VII, 15.
- Σημ.** Τὰ πέντε προηγούμενα ζεύγη εἶναι ἐσωτερικῶς κοῖλα καὶ πεπληρω-  
μένα ὑπὸ γυφοειδοῦς τινος ὕλης.
- 343-344.— Ζεῦγος ἐνωτίων σχήματος τετραγώνων πλαισίων, ὧν τὸ  
ἐσωτερικὸν πεδίων, διαιρούμενον εἰς δύο μέρη κατὰ μῆκος διὰ  
διπλῆς χρυσῆς μηρίνθου, πλέγμα φυλλοειδῆς περιβαλλούσης,

κοσμεῖται ὑπὸ ἑξ ἄσπιδων, ὧν ἑκάστη πάλιν κοσμεῖται ὑπὸ τεσσάρων σφαιριδίων. Μικροτέρα ἑβδόμη ἄσπις κοσμεῖ τὸ κάτω μέρος τοῦ χωρίσματος. Τὸ ὅλον περιβάλλεται ὑπὸ πλαισίου χρυσῆς μηρίνθου. Αἱ ἐνώσεις τέλος τῶν ἐξαρτήσεων ἀποτελοῦνται ὑπὸ ἀσπίδος, ἧς τὸ κέντρον κοσμεῖ σφαιρίδιον. Γραμμ. 7,00. = *Πίναξ VII, 14.*

345-346.— Ζεῦγος μικρῶν ἐνωτίων, ἀποτελουμένων ἐξ ἡμισφαιρίων, ἀφ' ὧν κρέματα ῥαβδίον, ἀνέχον μαργαρίτην (ὁ ἕτερος τῶν μαργαριτῶν ἐξέπεσεν). Γραμμ. 1,38. = *Πίναξ VII, 18.*

347-348.— Ἐτερον ζεῦγος τοῦ αὐτοῦ μεγέθους, ἀποτελούμενον ἐξ ἄσπιδίων, ἀφ' ὧν κρέμανται σφαῖραι. Γρ. 1,70. = *Πίναξ VII, 16.*

349-350.— Ζεῦγος ἐνωτίων ἢ φαλάρων (;), ἀποτελουμένων ἐκ φύλλων λεπτῶν χρυσοῦ σχήματος ἀσπίδος, ἧς τὸ μὲν κέντρον πληροῖ ἀστήρ, τὴν δὲ στεφάνην διπλοῦς κύκλος σφαιριδίων. Γρ. 1,55. = *Πίναξ VII, 22.*

351.— Ἐν ἐνώτιον σχήματος ἀσπίδος, ἧς τὸ κέντρον κοσμεῖ ῥόδαξ. Γραμμ. 0,52. = *Πίναξ VII, 20.*

352.— Ἐν ἐνώτιον σχήματος ὄφραως. Γραμμ. 0,98. = *Πίναξ VII, 10.*

353.— Ἐνώτιον (;) σχήματος ἄνθους, οὗ τὸ κέντρον κοσμεῖ τεφρόχρους λίθος στρογγύλος. Γραμμ. 1,27. = *Πίναξ VII, 17.*

354-355.— Δύο τεμάχια χρυσῶν κοσμημάτων (τὸ ἕτερον σχήματος σμικροτάτου δακτυλίου). Ὀλκὴ ἀμφοτέρων ὁμοῦ γραμμ. 0,75. = *Πίναξ VII, 19.*

ΛΔ'.

*Δῶρον Κ. Χ. Μαραιτοπούλου ἐκ Θεσσαλονίκης.*

ΡΩΜΑΪΚΟΝ. Διοκλητιανός.

1.— **Α** 22. IMP. C. C. VAL. DIOCLETIANVS AVG Προτομή μετ' ἄκτινωτοῦ διαδήματος, θώρακος καὶ ἐφαπτίδος, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. CONCORDIA MILI—TVM Ζεὺς Νικηφόρος καὶ Διοκλητιανὸς ἰστάμενοι κατενώπιον. Μεταξὺ αὐτῶν ΗΑ.— Δ. καλή.

## ΛΕ΄.

*Δῶρον Ἀλ. Βερέτα.*

ΒΙΘΥΝΙΑ. Προουσίας Β΄.

1.— **Α** 24, γραμμ. 5,72. Κεφαλή Ἑρμοῦ ἀγένειος μετὰ πετάσου, πρὸς δεξ. Ἐπ' αὐτῆς δύο ὑστερόσημα, περιέχοντα τὸ μὲν μικρότερον τρίποδα, τὸ δὲ μεγαλύτερον κηρύκειον.

᾽Οπ. ΒΑΣΙΛΕ[ΩΣ] δεξ. ΠΡΟΥΣΙΟΥ ἄρ. ἐκ τῶν ἄνω. Λύρα (χελώνιον) πεντάχορδος. Ἐπ' αὐτὴν  $\overline{\Theta\Sigma}$   $\overline{\Lambda}$   $\overline{\Theta\text{KA}}$ . — Διατ. καλή. = Πίναξ IV, 18.

Ἀνέκδοτον. Τοῦ αὐτοῦ τύπου, ἀλλὰ μετὰ διαφόρων μονογραφημάτων καὶ ὑστεροσήμου νόμισμα ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τῆς Agnes Baldwin ἐν Διεθν. Ἐφημ. Νομισμ. Ἀρχαιολ. τόμ. Δ΄ σελ. 68.

## ΛΣ΄.

*Δῶρον James Anderson, διευθυντοῦ τῶν ἀγγλικ. τηλεγράφων.*

ΘΡΑΚΗ ἢ ΒΙΘΥΝΙΑ.

ΤΛΗ... ᾽Αγνωστος πόλις ἢ δυνάστης τῆς Ἑλλησποντίας.

1.— **Ρ** 15, γραμμ. 1,90. ΤΛΗ ἄνω βοὸς βαδίζούσης πρὸς ἀριστ. ἐπὶ γραμμῆς (;), ἧς κάτω λείψανα γραμμάτων . . ΟΑ (;) ἢ . . ΕΑ.

᾽Οπ. ᾽Εγκοιλὸν σχήματος τεσσάρων πτερῶν μύλου (σταυροῦ μαιανδρομόρφου), οὔ ἢ ἐπιφάνεια κοκκιδωτή. — Διατ. καλή. = Πίναξ IV, 3.

Ἀνέκδοτον. Ἴδε τὴν περὶ τούτου μελέτην μου ἐν τῇ Διεθνείᾳ Ἐφημ. τῆς Νομισμ. Ἀρχαιολ. τόμ. Ι΄ σελ. 159.

## ΛΖ΄.

*Δῶρον Β. Νοστράκη.*

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. *Δημήτριος ὁ Πολιορκητής.*

- 1.— **Ρ** 27 (ὑπόχαλκον), γραμμ. 15,22. Κεφαλή Δημητρίου κερασφόρος καὶ μετὰ διαδήματος πρὸς δ. Ὅπισθεν αὐτῆς Α πλαγίως, χαραχθὲν ἴσως ἐκ παρανοήσεως τῶν ἄκρων τοῦ διαδήματος. Ὅπ. ΒΑΣΙΛΕ[ΩΣ] δεξ. ΔΗΜΗΤΡΙ[ΟΥ] ἄρ. Ποσειδῶν γυμνὸς ἱστάμενος ἄρ., ἔχων τὴν μὲν δεξ. ἐπὶ τοῦ μηροῦ τοῦ δεξιοῦ ποδὸς τεθειμένου ἐπὶ πέτρας, τὴν δ' ἄριστ. στηρίζων ἐπὶ τριαίνης. Ἐν τῷ πεδίῳ ἄρ. Δ/ (;). — Διατ. μετρία. = Πίναξ IV, 5. Ἀνέκδοτον καὶ περίεργον διὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς κεφαλῆς τοῦ βασιλέως.

## ΛΗ΄.

*Δῶρον Δημ. Κεραϊτίδου, ἐμπόρου ἐκ Σωξοπόλεως τῆς Θράκης.*

ΘΡΑΚΗ. Ἄπολλωνία.

- 1.— **Α** 17, γραμμ. 4,12. Κεφαλή Ἄπολλωνος δαφνοστεφής, πρὸς δεξ. Ὅπ. Ἄγκυρα, ἧς δεξιὰ ἀστακός, ἄριστερὰ δὲ ΙΗ καὶ κάτω Λ—Α. — Διατ. καλή. = Πίναξ IV, 2. Ἀνέκδοτον. Πβλ. Rev. Numismatique 1898 σελ. 211, 6 καὶ σελ. 225.

## ΛΘ΄.

*Δῶρον κ. Γεωργ. Μπουφέτη ἐκ Καβάλλας τῆς Μακεδονίας (δοθέν μοι ἐν Θεσσαλονίκῃ).*

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. Ἐν γένει.

- 1.— **Α** 25. Κεφαλή Σειληνοῦ κατενώπιον. Κύκλος σφαιριδίων.

D

Ὅπ. ΜΑΚΕ ἐν στεφάνῳ κισσοῦ. — Διατ. καλή.  
ΔΟΝΩΝ

*Αἰγαί.*

2.—  $\text{P}$  12, γραμμ. 0,98. Τράγος γονατίζων πρὸς δεξ. καὶ στρέφων τὴν κεφαλὴν πρὸς ἄριστ. Ἐνω καὶ δεξιᾷ ἐν τῷ πεδίῳ ἀνά ἐν σφαιρίδιον.

Ἦπ. Μαιανδρομόρφου σταυροῦ σχήματος τετραγώνον. — Διατ. μετρία.

*Ἀμφίπολις.*

3.—  $\text{A}$  22. ΘΕΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕ δεξ.—ΒΑΣΤΟΣ ἄρ. Κεφαλὴ Αὐγούστου δεξ.

Ἦπ. ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΩΝ κάτω. Ἄρτεμις ἐπὶ ταύρου πρὸς δεξ. μετ' ἠνεμωμένου πέπλου. — Διατ. καλή.

4.—  $\text{A}$  19. ΑΥΤ. ΚΑΙΣΑΡ ΔΟΜΙΤΙΑΝΟΣ Κεφαλὴ Δομιτιανοῦ δαφνοστεφῆς δεξ.

Ἦπ. ΑΜΦΙΠ—ΟΛΙΤΩΝ Ἄρτεμις ἰσταμένη ἐν μακρῷ χιτῶνι πρὸς ἄρ., ἔχουσα τὴν δεξ. ἐπὶ μεγάλης λαμπάδος, κλάδον δὲ ἐν τῇ ἄρ. Παρ' αὐτῇ ἄσπις. — Διατ. καλή.

5.—  $\text{A}$  20. ΑΥ. ΚΑΙ.—ΚΟΜΟΔΟΣ Προτομὴ ἄστεφῆς Κομόδου πρὸς δ.

Ἦπ. Α—Μ—ΦΙΠ—Ο[ΛΙΤΩΝ] Ἄρτεμις ἐπὶ ταύρου πρὸς δεξ., τὴν μὲν δεξ. ἔχουσα ὑπὲρ τὴν φαρέτραν, τῇ δ' ἄριστ. κρατοῦσα ἐν τῶν κεράτων τοῦ ταύρου. — Διατ. καλή.

*Θεσσαλονίκη.*

6.—  $\text{A}$  20. Κεφαλὴ Διονύσου ἀγένειος καὶ κισσοστεφῆς, δεξ.

Ἦπ. [Θ]ΕΣΣΑ—ΛΟ  
N—ΙΚΗ—Σ Αἰξ ἰσταμένη δεξ. Ἐνω ἐν τῷ πεδίῳ Δ  
ΚΑΙ—Λ, ἄρ. ; δεξιᾷ ΧΙΔ. — Διατ. μετρία.

7.—  $\text{A}$  26. ΚΑΙΣΑΡ—ΤΡΑΙΑΝΟΣ Κεφαλὴ δαφνοστεφῆς, δεξ.

Ἦπ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙ δεξ.—ΚΕΩΝ ἄριστ. Νίκη βαδίζουσα δεξ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. στέφανον. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. μηνίσκος. — Διατ. μετρία.

*Οὐρανόπολις.*

8.—  $\text{A}$  17. Ἄστηρ ὀκτῶ ἀκτίνων. Ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Ἦπ. ΟΥΡΑΝΙΔΩΝ δεξ.—ΠΟΛΕΩΣ ἄρ. Ἄφροδίτη Οὐρανία καθημένη ἐπὶ σφαίρας. — Διατ. μετρία.

*Τραίλιον.*

9.— **Α** 9. Κεφαλή Ἑρμοῦ (;) μετὰ στροφίου καὶ ἄνευ πετάσου, ἔχουσα τὴν κόμην καταπίπτουσαν εἰς πλοκάμους, πρὸς δεξ.

᾽Οπ.  $\frac{[T]}{[A]} \left| \frac{P}{I} \right.$ . — Διατ. μετρία.

*Χαλκιδεῖς.*

10.— **Α** 12. Κεφαλή Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής, δεξ.

᾽Οπ. ΧΑΛΚΙ δεξ.—ΔΕΩ[N] ἄρ. Τρίπους. — Διατ. μετρία.

11.— **Α** 12. ᾽Ομοιον.

᾽Οπ. ΧΑ[ΛΚΙ] ἄρ.—ΔΕΩΝ δεξ. Τρίπους. — Διατ. μετρία.

*ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ. Κάσσανδρος.*

12.— **Α** 18. Κεφαλή ἄγένειος Ἀλεξάνδρου ἐν λεοντῇ, πρὸς δεξ.

᾽Οπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ἄνω, ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΥ ἐν τῷ ἐξέργῳ. Λέων ἱστάμενος ἄρ. καὶ δάκνων δόρυ. ᾽Υπ' αὐτὸν [Α], πρὸ αὐτοῦ Α; — Διατ. καλή.

*Πάτροκλος στρατηγὸς τῶν Πτολεμαίων τῆς Αἰγύπτου ἐν Μακεδονίᾳ (;).*

13.— **Α** 22. Κεφαλή Διὸς δαφνοστεφής δεξ.

᾽Οπ. Ἀετὸς ἐπὶ κερανοῦ δεξ. Πρὸ αὐτοῦ [Α], ὀπισθεν λαμπάς. — Διατ. μετρία. ᾽Ιδε Σβορώνου Τὰ νομίσματα τοῦ Κράτους τῶν Πτολεμαίων τόμ. Α' σελ. σλη'.

*ΜΥΣΙΑ. Πάριον.*

14.— **Α** 17. [ΗΑ]ΜΜΟ[N] Κεφαλή κερασφόρος Διὸς Ἀμμωνος δεξ.

᾽Οπ. [Η]ΟΡΤ ἄρ. COL[P;] δεξ. ἐκ τῶν κάτω. Δύο στάχυες. — Δ. καλή. Πβλ. Imhoof-Blumer, Griechische Münzen, σελ. 92.

## Μ'.

*Δῶρον Δημ. Ταβανιώτου ἐκ Ροστοβίου τῆς Ρωσίας.**ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ. Ἰωάννης ὁ Τσιμισκῆς.*

1.— **Α** 26.  $\overline{IC}—\overline{XP}$  Προτομή Χριστοῦ κατενώπιον.

᾽Οπ.  $\overline{MH}—\overline{ON}$  Προτομή τῆς Παναγίας κατενώπιον.—Δ. μετρία.

## ΝΕΩΤΕΡΙΚΑ.

ΓΑΛΛΙΑ. *Ναπολέον Γ'.*2-3.— **Α** 10 ἑκατοστῶν τῶν ἐτῶν 1853 καὶ 1864.ΙΤΑΛΙΑ. *Βίκτωρ Ἐμμανουήλ Β'.*4.— **Α** 5 ἑκατοστῶν τοῦ 1861.ΒΑΥΑΡΙΑ. *Μαξιμιλιανὸς Ἰωσήφ (1745-1777).*5.— **Ρ** 42. D. G. MAX. JOS. U. B. ET P. S. D. C. P. R. S. R. I. A. ET EL. L. L. (=Utriusque Bavariae et Palatinus Superioris Dux Comes Palatinus Rheni Sacri Romani Imperii Archidapifer et Elector Langravius Leuchtenbergensis) Προτομή αὐτοῦ δεξ.

Ἔμπ. Ὁ Βαυαρικὸς θυρεὸς φερόμενος ὑπὸ λεόντων. Κάτω 1756.

— Διατ. καλή.

ΑΥΣΤΡΙΑ.

6.— **Α** Ἐν γροσάριον τοῦ 1900.ΡΩΣΙΑ. *Ἰωάννης Γ' Ἀντώνοβιτς (1740-1741).*7.— **Α** Δέγμα τοῦ 1740. — Διατ. μετρία.*Ἐλισάβετ Πετρόβνα (1741-1762).*8.— **Α** Δέγμα τοῦ 1748. — Διατ. καλή.9.— **Α** Δέγμα τοῦ 1753 (;). — Διατ. μετριωτάτη.10.— **Α** Δύο καπήκια τοῦ 1757. — Διατ. καλή.*Αἰκατερίνα Β' Ἀλεξιέβνα (1762-1796).*11.— **Α** Πέντε καπήκια τοῦ 1770. Ε. Μ. — Διατ. καλή.*Παῦλος Α' Πέτροβιτς (1796-1801).*12.— **Α** Δύο καπήκια τοῦ 1797. Α. Μ. — Διατ. καλή.13.— **Α** » » » 1798. Ε. Μ. — Διατ. καλή.*Ἀλέξανδρος Α' Παύλοβιτς (1801-1825 24 Δεκεμβρ.).*14-15.— **Ρ** Πολτῖνα ( $\frac{1}{2}$  ῥουβλίου) τοῦ 1817. Π—C C. Π. Β. — Δ. καλή.16.— **Ρ** Πολτῖνα τοῦ 1819. Π—C C. Π. Β. — Διατ. καλή.17.— **Α** Δύο καπήκια τοῦ 1819. Η—Μ Η. Μ. — Διατ. κακή.18.— **Ρ** Ρούβλιον τοῦ 1820. Π—Δ C. Π. Β. — Διατ. καλλίστη.19.— **Α** Ἐν καπήκιον τοῦ 1821. Α—Β ; — Διατ. κακή.

- 20.— Ρ Ρούβλιον τοῦ 1822. Π—Δ C. Π. Β. — Διατ. καλλίστη.
- 21.— Ρ Εἴκοσι καπήκια τοῦ 1822. » » — Διατ. μετρία.
- 22-23.— Ρ » » » 1823. » » — Διατ. καλή.
- 24.— Ρ Δέκα » » » » » — »
- 25.— Ρ » » » 182;. » » — Διατ. κακή.
- 26.— Ρ Πέντε » » 1824. » » — Διατ. μετρία.
- Νικόλαος Α' Παύλοβιτς (1825-1855 9 Φεβρ.).*
- 27.— Ρ Ρούβλιον τοῦ 1832. Η—Γ C. Π. Β. — Διατ. ἀρίστη.
- 28.— Ρ Πέντε καπήκια τοῦ 1835. » » — Διατ. καλή.
- 29.— Ρ Εἴκοσι » » 1836. » » — »
- 30.— Ρ Πέντε » » 1838. » » — »
- 31.— Ρ Πολτῖνα τοῦ 1839. » » — Διατ. καλή.
- 32.— Ρ Εἴκοσι καπήκια τοῦ 1839. » » — »
- 33.— Α Δύο καπήκια τοῦ 1840. — E. M. — »
- 34.— Α Ἐν καπήκιον τοῦ 1840. ; ; — Διατ. κακή.
- 35.— Ρ 15 καπήκια 1 ζλότυ τοῦ 1841 (;) Μ—W ; — Δ. κακή
- 36.— Α Ἐν καπήκιον τοῦ 1841. — E. M. — Διατ. καλή.
- 37.— Ρ Ρούβλιον τοῦ 1842. Α—Ϸ C. Π. Β. — Διατ. καλλίστη.
- 38.— Α Τρία καπήκια τοῦ 1842. — E. M. — Διατ. καλή.
- 39-40.— Α Ἐν καπήκιον τοῦ 1842. — » — »
- 40<sup>α</sup>.— Α » » » » ; C. Π. Μ. — Διατ. κακή.
- 41.— Ρ Ρούβλιον τοῦ 1843. Α—Ϸ » — Διατ. καλλίστη.
- 42.— Ρ Δέκα καπήκια τοῦ 1843. » » — Διατ. ἀρίστη.
- 43.— Α Ἐν καπήκιον » » — E. M. — Διατ. μετρία.
- 44.— Α Τρία καπήκια τοῦ 1844. — ; — Διατ. κακή.
- 45.— Α Δύο » » » — E. M. — »
- 46.— Ρ Πέντε καπήκια τοῦ 1847. Π—Α C. Π. Μ. — Διατ. καλλίστη
- 47.— Ρ Πολτῖνα τοῦ 1848. Η—Ι » — »
- 48.— Ρ Ρούβλιον τοῦ 1851. Π—Α » — Διατ. ἀρίστη.
- 49.— Ρ Εἴκοσι καπήκια τοῦ 1851. » » — Διατ. καλλίστη.
- 50.— Ρ Δέκα » » » » » — Διατ. καλή.
- 51.— Α Καπήκιον τοῦ 1852. — E. M. — »
- 52.— Ρ 25 καπήκια τοῦ 1853. Η—Ι C. Π. Β. — Διατ. καλλίστη.
- 53.— Ρ 10 » » 1855. » » — Διατ. μετρία.

54.— Α Καπήκιον τοῦ 1855. — ; — Διατ. καλή.  
*Σημ.* Τὰ δύο τελευταῖα δυνατόν νὰ ἀνήκωσιν εἰς τὸν ἐπόμενον αὐτοκράτορα.

*Ἀλέξανδρος Β'* (1855 9 Φεβρ.-1881 1 Μαρτίου).

55.— Α Τρία καπήκια τοῦ 1856. — Ε. Μ. — Διατ. καλή.  
 56.— Α Δύο » » » — » — Διατ. μετρία.  
 57.— Α Καπήκιον τοῦ 1856. — » — Διατ. καλή.  
 58.— Ρ Ρούβλιον τοῦ 1858. Φ—Β C. Π. Β. — Διατ. καλλίστη.  
 59.— Ρ Εἴκοσι καπήκια τοῦ 1858. » » — Διατ. καλή.  
 60.— Ρ Δέκα » » » » » — »  
 61.— Α Δύο » » » — Ε. Μ. — »  
 62.— Α Καπήκιον τοῦ 1858. — » — »  
 63.— Α Πέντε καπήκια τοῦ 1860. — Ε. Μ. — Διατ. καλή.  
 64-65.— Α Καπήκιον τοῦ 1860. — » — »  
 66.— Ρ Δέκα καπήκια τοῦ 1861. — C. Π. Β. — Διατ. καλλίστη.  
 67.— Α Δενέγκα τοῦ 1861. — Ε. Μ. — Διατ. καλή.  
 68-69.— Α Καπήκια τοῦ 1862. — » — Διατ. μετρία.  
 70.— Ρ 15 καπήκια τοῦ 1863. Α—Β C. Π. Β. — Διατ. καλή.  
 71.— Ρ 20 καπήκια τοῦ 1864. Η—Φ » — Διατ. καλλίστη.  
 72.— Ρ Δέκα καπήκια τοῦ 1866. » » — »  
 73.— Α Δύο καπήκια τοῦ 1866. — Ε. Μ. — Διατ. καλή.  
 74.— Ρ Ρούβλιον τοῦ 1872. Η—Ι C. Π. Β. — Διατ. καλλίστη.  
 75.— Ρ Ρούβλιον τοῦ 1877. » » — Διατ. ἀρίστη.  
 76.— Ρ Πολτῖνα τοῦ 1877. » » — Διατ. μετρία.  
 77.— Ρ Ρούβλιον τοῦ 1878. Η—Φ » — Διατ. καλή.

*Ἀλέξανδρος Γ'* (1881 1 Μαρτίου-1894).

78.— Ρ Πεντήκοντα καπήκια τοῦ 1894. — Διατ. καλή.  
 79.— Ρ Ὅμοιον.

*Νικόλαος Β'* (1894-19 ;).

80-82.— Ρ Εἴκοσι πέντε καπήκια τοῦ 1896. — Διατ. καλή.  
 83.— Ρ Πέντε καπήκια τοῦ 1897. — Διατ. καλή.  
 84.— Α Ἕμισυ καπήκιον τοῦ 1898. C. Π. Β. — Διατ. καλλίστη.

ΡΩΣΙΑΣ ΚΙΒΔΗΛΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ.

85.— Ρ Ρούβλιον Αἰκατερίνης τῆς Β' τοῦ 1769 (;) C. Π. Β. C—A.  
 — Ἐφθαρμένον.

## ΡΩΣΙΑΣ ΜΕΤΑΛΛΙΑ.

- 86.— **Α** 27. Μετάλλιον ἀναμνηστικὸν τοῦ πολέμου 1877-1878 μετὰ κρίκου πρὸς ἀνάρτησιν, ἔχον ἐφ' ἐνὸς ἄγκυραν μετὰ σταυροῦ καὶ τὴν χρονολογίαν, ἐφ' ἑτέρου δὲ τετραστικὸν ἐπιγραφὴν. — Διατ. καλή.

## ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ ὑπὸ τοὺς Ρώσους.

- 87.— **Ρ** 25 penνιαε τοῦ 1873 (Ἀλεξάνδρου Β'). — Διατ. καλή.  
88.— **Α** Ἐν penνι τοῦ 1888 (Ἀλεξάνδρου Γ'). — Διατ. καλή.

## ΠΟΛΩΝΙΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ. Ἰωάννης Κασιμίριος (1648-1668).

- 89-90.— **Α** 17. IOAN—CAS. REX Κεφαλή δεξ.

᾽Οπ. SOLID. REGNI POL 1664 Ἀετός. — Διατ. μετρία.

## ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ. Ἰωάννης Κασιμίριος (1648-1669).

- 91.— **Α** 17. Ὅμοίως.

᾽Οπ. SOL I. MAG. DVC. LIT 1665 Ὁ Λιθουανὸς ἵππεὺς ἄρ.

Ἄνω στέμμα, κάτω μονογράφημα KHLR. — Διατ. καλή.

## ΠΟΛΩΝΙΑ ὑπὸ τοὺς Ρώσους.

- 92.— **Α** 5 γρόσσια τοῦ 1840. — Διατ. μετρία.

## ΡΟΥΜΑΝΙΑ.

- 93.— **Α** Δύο μπάνι τοῦ 1880. — Διατ. καλή.

## ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ.

- 94.— **Α** Δύο στοτνίκια τοῦ 1881. — Διατ. καλή.

## ΤΟΥΡΚΙΑ.

- 95-96.— **Ρ** Δύο σμικρὰ τουρκικὰ νομίσματα 17 καὶ 15 χιλ. — Διατ. καλή καὶ μετρία.

## ΑΝΑΤΟΛΗ.

- 97.— **Α** 18. Ἐν ἀραβικὸν νόμισμα, φέρον ἐφ' ἐνὸς κόσμημα ῥόδακος καὶ ἐφ' ἑτέρου ἐπιγραφὴν. — Διατ. μετρία.

## ΠΕΡΣΙΑ.

- 98.— **Ρ** Τάλληρον νεώτατον τοῦ ἔτους τῆς Ἐγείρας 1325. — Δ. ἀρίστη.  
99.— Νίκελ 22 χιλ. τῶν αὐτῶν τύπων. Ὑπὸ τὸν λέοντα χρονολογία. — Διατ. καλή.

## ΑΙΓΥΠΤΟΣ.

- 100.— **Α** Εἴκοσι παράδες τοῦ 1800. — Διατ. καλή.

## ΜΕΞΙΚΟΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ.

101.—  $\text{P}$  Τάλληρον τοῦ 1894. — Διατ. καλή.

## ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ.

102.—  $\text{A}$  Ἐν ἑκατοστὸν τοῦ 1884. — Διατ. καλή.

103.—  $\text{A}$  Δύο ἑκατοστὰ τοῦ 1889. — Διατ. καλή.

## ΜΑ΄.

*Δῶρον τοῦ πανοσιολογιωτάτου ἀρχιμανδρίτου Φιλιππουπόλεως  
Φωτίου Μανιάτου (διὰ τοῦ κ. Γεωργίου Κύρου).*

## ΘΡΑΚΗ. Φιλιππούπολις.

1.—  $\text{A}$  18. ΑΔΡΙΑΝΟΣ—ΣΕΒΑΣΤΟΣ Κεφαλή Ἀδριανοῦ δεξ.

Ἦπ. ΦΙΛΙΠΠΟΠ—ΟΛΕΙΤΩΝ Ἄρης ἰστάμενος γυμνὸς ἄρ., φέ-  
ρων κράνος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, φιάλην ἐν τῇ προτεταμένη δεξ.  
καὶ δόρυ ἐν τῇ ἄρ. — Διατ. μετρία.

## ΜΒ΄.

*Δῶρον Ἰωάννου Ν. Μεταξᾶ, διευθυντοῦ τῶν καταστημάτων  
ἀδελφῶν Ράλλη ἐν Βομβάη τῶν Ἰνδιῶν.*

## ΑΓΓΛΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

1-3.— Νίκελ. 1 anna τοῦ 1907 (ἔχοντα ἑλικοειδῆ στεφάνην). Ἀκμαίου  
κόμματος.

## ΜΓ΄.

*Δῶρον ἀνωνύμου.*

*Σφραγὶς Καλύμνου ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821.*

1.—  $\text{A}$  Σφραγὶς διαμέτρου  $35/28$  χιλμ. φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν  
ΔΙΟΙΚΗΤΗΡ:—ΚΑΛΥΜΝΟΥ περίξ Ἀθηνᾶς ἰσταμένης κατε-

νώπιον, ἐχούσης τὴν μὲν ἀριστ. ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τὴν δὲ δεξ. ἐπὶ τοῦ δόρατος. Κάτω διπλοῦς κλάδος φοίνικος, ἐφ' οὗ γλαῦξ.  
— Διατ. καλή.

---

## ΜΔ'.

*Παρά τῆς ἐν Ἀθήναις Ἑλληνικῆς Καλλιτεχνικῆς Ἑταιρείας  
καὶ τοῦ σφραγιδολύφου Α. Λαΐου.*

1-9.— Πλαίσιον, ἐν ᾧ δύο ἀργυρᾶ νομισματόσημα τοῦ αὐτοῦ τύπου ἀλλὰ διαφόρων μεγεθῶν, εἰκονίζοντα νεαρᾶς γυναικὸς προτομήν, καὶ ὀκτὼ ἐκμαγεῖα νομισματοσήμων, ἔργων τοῦ ἕλληνοσφραγιδολύφου Α. Λαΐου.

---

# ΣΥΛΛΑΒΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΤΗΜΑΤΩΝ

ΤΟΥ ΑΚΑΔ. ΕΤΟΥΣ 1906—1907.

Α΄.

## ΑΡΧΑΙΟΣ ΚΟΣΜΟΣ.

### ΙΤΑΛΙΑ.

#### ΠΙΚΕΝΤΙΑ.

Ἄδρια 189, ε.

### ΣΙΚΕΛΙΑ.

Κατάνη, 208, 239.

Μαμερτῖνοι 208, 240.

### ΜΟΙΣΙΑ Η ΑΝΩ.

Οὔμινάκιον 222, 1.

### ΘΡΑΚΗ.

Ἀγγιάλος 185, 1. 227, 1.

Ἀπολλωνία 254, 1.

Βυζάντιον (ἴδε Λυσίμαχος).

Πέρινθος 208, 241.

Τλη . . . 253, 1.

Φιλιππούπολις 222, 2. 261, 1.

### ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΘΡΑΚΗΣ.

Λυσίμαχος (Βυζάντιον) 182, 1.

### ΝΗΣΟΙ ΘΡΑΚΗΣ.

Θάσος 215, 358.

Μύρινα Λήμνου 209, 242 καὶ  
251.

### ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ.

Ἐν γένει 223-5, 6-17. 254, 2.

Αἶγαι 255, 2.

Ἀμφίπολις 223, 3. 255, 3-6.

Βοττίαια 223, 4.

Θεσσαλονίκη 223, 5. 255, 6-7.

Οὔρανόπολις 255, 8.

Τραίλιον 256, 9.

Χαλκιδεῖς 256, 10-11.

### ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.

Ἀλέξανδρος Γ΄ 178, 1. 225,  
18-19.

Κάσσανδρος 225, 20. 256, 12.

Δημήτριος 209, 243. 215, 359.  
254, 1.

Πύρρος 225, 21.

Πάτροκλος στρατηγὸς Αἰγύ-  
πτου (;) 256, 13.

### ΙΛΛΥΡΙΑ.

Δυρράχιον 226, 22.

ΚΕΡΚΥΡΑ 215, 360.

### ΗΠΕΙΡΟΣ.

Φοινίκη 186, 1.

### ΘΕΣΣΑΛΙΑ.

Ἐν γένει 178, 2. 199, 113.

Φάρσαλος 226, 23.

### ΛΟΚΡΙΣ.

Ἐν γένει 190, 1.

### ΒΟΙΩΤΙΑ.

Ἐν γένει 209. 244.

## ΑΤΤΙΚΗ.

Ἀθῆναι 178, 1. 183, 1-18. 185, 1-9. 186, 1-2 (ΙΓ), 1 (ΙΔ). 191, 1. 192/3, 5-43. 193, 45-46. 193/4, 47-68 (Ἀθηναϊκὰ Δήλου). 194, 72-73. 195, 76-88 (Ἀθῆναι καὶ Ἀθηναϊκὰ Δήλου). 198, 104-106. 198, 110-112 (Ἀθηναϊκὰ Δήλου). 199, 119. 200, 123-138 (Ἀθηναϊκὰ Δήλου). 206, 196-202. 207, 214-234 (Ἀθηναϊκὰ Δήλου). 208, 235-238. 212, 275-282. 214, 304-354<sup>α</sup> (Ἀθηναϊκὰ Δήλου) καὶ 355-358. 226, 24. 230, 1.

Χαλκᾶ Ἀττικὰ σύμβολα 184, 1.  
Μολύβδινα Ἀττικὰ σύμβολα 178, 1.

ΑΙΓΙΝΑ 191, 1.

## ΑΧΑΪΑ.

Πάτραι 204, 184.

## ΚΟΡΙΝΘΙΑ.

Κόρινθος 178, 3. 181, 1 2. 215, 361.

## ΣΙΚΥΩΝΙΑ.

Σικυὼν 204, 183. 209, 245.

## ΑΡΓΟΛΙΣ.

Ἄργος 178, 2. 181, 2. 188<sup>α</sup> (ὀβελίσκοι σιδηροῖ προφειδώνειοι), β (σταθμητικὸς προφειδώνειος κανὼν).

Ἐπίδαυρος 178, 3.

Μυκῆναι 189, δ (τάλαντον χαλκοῦ).

## ΑΡΚΑΔΙΑ.

Ἐν γένει 212, 283.

Μεγαλόπολις 212, 283.

Τεγέα 181, 4.

## ΗΛΙΣ.

Ἐν γένει 188, 1.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΑΒΕΒΑΙΟΝ 179, 13.

ΚΥΘΗΡΑ 179, 4.

## ΚΡΗΤΗ.

Γόρτυς 178, 1.

Ἐλευθερναὶ 216, 362.

Ἱεράπυτνα 179, 5.

Κίσαμος (;) 216, 363.

Κνωσὸς 184, 2.

Κυδωνία 179, 6-7. 229, 1.

Λύττος 209, 284.

Πριανσὸς 179, 8-9.

Ραῦκος 179, 10. 184, 3.

Φαλάσαρνα 179, 11-12.

## ΚΥΚΛΑΔΕΣ.

Ἄμοργὸς 201, 145.

Ἄνδρος 197, 100.

Δῆλος (ἴδε καὶ Ἀθῆναι) 195, 75. 199, 120-122. 203, 161-162. 207, 207. 212, 286-295.

Ἴος 201, 139.

Κέω Ἴουλις 201, 140. 204, 186. 216, 366.

Μῆλος 216, 367.

Μύκονος 304/5, 187-188. 213, 296-303.

Πάρος 201, 141-142. 209, 247-248. 216, 368.

Σῦρος 201, 143.

Τήνος 201, 144. 205, 189. 216, 363 καὶ 369-373.

## ΕΥΒΟΙΑ.

Ἴστίαια 212, 284.

Κάρυστος 194, 69. 196, 89.

Κύμη 189, γ (τάλαντα χαλκοῦ).

## ΠΟΝΤΟΣ.

Ἄμισος 209, 249.

## ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΠΟΝΤΟΥ.

Μιθραδάτης Σ' Εὐπάτωρ 184, 1. 195, 74. 206, 203.

## ΠΑΦΛΑΓΟΝΙΑ.

Ἄμαστρις 199, 114.

## ΒΙΘΥΝΙΑ.

Ἡράκλεια 196, 90.

Πάριον (;) 156, 14.

Τλη... 253, 1.

## ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ.

Προυσίας Β' 253, 1.

## ΜΥΣΙΑ.

Κύζικος 209, 252. 217, 376.

Πέργαμος 193, 44.

Βασιλεῖς Περγάμου 217, 377.

## ΑΙΟΛΙΣ.

Ἄβυδος 209, 250.

Κύμη 217, 374.

Μύρινα 217, 375.

## ΙΩΝΙΑ.

Ἐρυθραὶ 217, 378.

Ἐφεσος 194, 70. 196, 91. 201,

146-7. 205, 195. 210, 254. 217, 379.

Κολοφῶν 199, 115.

Μαγνησία 210, 255.

Μίλητος 201, 145. 210, 256.

Σμύρνη 217, 380.

Τέως 210, 257. 218, 381-382.

## ΝΗΣΟΙ ΙΩΝΙΑΣ.

Σάμος 201, 148. 212, 285. 218, 384.

Χίος 196, 92. 218, 383.

## ΚΑΡΙΑ.

Ἄλικαρνασσός 210, 258.

Ἄπολλωνία 198, 107.

Ἴασός 205, 190.

Ταβαὶ 198, 108.

## ΝΗΣΟΙ ΚΑΡΙΑΣ.

Κῶς 202, 149. 205, 191. 218, 385.

Ρόδος 197, 96. 202, 150. 210, 259. 218, 386.

## ΛΥΔΙΑ.

Βλαῦνδος 205, 193.

Τράλλεις 194, 71.

Φιλαδέλφεια 179, 14. 226, 25.

## ΦΡΥΓΙΑ.

Ἄπάμεια 210, 260. 218, 389.

Ἴεράπολις 219, 390.

Σύνναδα 219, 391.

## ΛΥΚΙΑ.

Ἐν γένει 218, 387. 236, 107.

Φάσηλις 199, 116. 205, 192. 218, 388.

## ΠΑΜΦΥΛΙΑ.

Ἀττάλεια 210, 261. 219, 392.  
Σίδη 219, 393.

## ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ.

Καισάρεια 234/5, 31-96.

## ΣΥΡΙΑ.

Ἀντιόχεια Ὀρόντου 220, 397.  
230/1, 1-11. 232/3, 13-29.

## ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΣΥΡΙΑΣ.

Ἀντίοχος Ϛ' 219, 395-396.  
Δημήτριος Β' 211, 262.  
Ἀντίοχος Θ' 199, 117.

ΙΟΥΔΑΙΑ 202, 151. 227, 1-2.

## ΦΟΙΝΙΚΗ.

Ἀσκάλων 237, 108.  
Βηρυτὸς 219, 394.  
Μάραθος 196, 93.  
Τύρος 231, 12. 235/6, 97-106.

## ΑΙΓΥΠΤΟΣ.

Πτολεμαῖος Α' 179, 15. 180,  
17. 206, 204.  
Πτολεμαῖος Β' 187, 1. 211, 263.  
» Γ' 180, 16. 220, 398.  
» Ϛ' 196, 94. 211, 264.  
» Η' 197, 102.  
» Ι' 199, 118.  
Κλεοπάτρα Ζ' 202, 152.

## ΖΕΥΓΙΤΑΝΙΑ.

Καρχηδῶν 211, 266.

## ΝΟΥΜΙΔΙΑ.

Μικίπσας Α' 211, 267.

## ΜΑΥΡΙΤΑΝΙΑ.

Βόκχος Β' 211, 268.

## Β'.

## ΡΩΜΑΪΚΑ.

## ΡΩΜΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ.

Ἐν γένει 180, 18-19. 211, 269.  
Aelia 206, 205.  
Aemilia 237, 109.  
Antonia 221, 405. 237, 110-  
114.  
Rutilia 207, 206.

## ΡΩΜΑΪΚΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΑ.

Πομπήιος 211, 269.  
Αὔγουστος 180, 20. 191, 1-4.  
211, 271.  
Νέρων 237, 115.  
᾽Οθων 237, 116.  
Βιτέλλιος 237, 117-119.  
Οὔεσπασιανὸς 238/9, 120-158.  
Τίτος 239/40, 159-163.  
Δομιτιανὸς 242, 164-184.  
Νέρβας 242, 185-188.  
Τραϊανὸς 242/5, 189-247.  
Ἄδριανὸς 246/8, 248-285.  
Ἀντωνῖνος ὁ Εὐσεβῆς 221, 406.  
Φαυστίνα ἡ νεωτέρα 180, 21.  
202, 153.  
Λουκίλλα 202, 154.  
Κρισπίνα 202, 155.  
Γορδιανὸς Γ' 180, 22. 221,  
407-408.  
Φίλιππος ὁ πρεσβύτερος 221,  
409.  
Γαλληνὸς 198, 109.  
Κλαύδιος ὁ Γοτθικὸς 202, 156.

Τάκιτος 182, 5.  
 Διοκλητιανὸς 252, 1.  
 Μαξιμῖνος Δάζας 227, 3.  
 Λικίνιος Α΄ 221, 410. 227, 4-5.  
 » Β΄ 221, 411.  
 Κωνσταντῖνος Α΄ 211, 272. 227,  
 6-22.  
 Κρίσπος 182, 6. 228, 23.  
 Κωνσταντῖνος Β΄ 198, 103. 228,  
 24-30.  
 Κώνστας Α΄ 221, 414-415. 228,  
 31.  
 Κωνστάντιος Β΄ 202, 157. 211,  
 273. 221, 412-413. 228, 32-36.  
 Ἰουλιανὸς ὁ Ἀποστάτης 226, 28.  
 Θεοδόσιος Α΄ 222, 416.

## Γ΄.

## ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΑ.

Ἀρκάδιος 203, 159. 211, 274.  
 Ἀναστάσιος 248, 286-287.  
 Ἰουστῖνος 229, 42-44.  
 Ἰουστινιανὸς Α΄ 187, 7. 222,  
 430. 248, 288-289.  
 Ἰουστῖνος καὶ Σοφία 180, 23.  
 Φωκᾶς 222, 431-432. 249, 290.  
 Ἡράκλειος Α΄ 249, 291.  
 Ἡράκλειος καὶ Ἡράκλειος Κων-  
 σταντῖνος 222, 433-34. 249,  
 292.  
 Ἡράκλειος, Ἡράκλειος Κων-  
 σταντῖνος καὶ Ἡρακλεωνᾶς  
 249, 293.

Ἡράκλειος, Ἡράκλειος Κων-  
 σταντῖνος καὶ Μαρτίνα 222,  
 435.

Μιχαὴλ Α΄ Ραγκαβᾶς καὶ Θεο-  
 φύλακτος 197, 97.

Μιχαὴλ Β΄ καὶ Θεόφιλος 197, 98.

Νικηφόρος Φωκᾶς 229, 1.

ΒΥΖΑΝΤΙΑΚ. ΦΥΛΑΚΤΗΡΙΟΝ 190, 1.

## Δ΄.

## ΝΕΩΤΕΡΙΚΑ.

## ΙΣΠΑΝΙΑ.

Ἀλφόνσος ΙΒ΄ 187, 1.

## ΓΑΛΛΙΑ.

Ναπολέον Γ΄ 257, 2-3.

Δημοκρατία 187, 2.

## ΕΝΕΤΙΑ.

Dalmatia et Albania 180,  
 24-26.

## ΙΤΑΛΙΑ.

Βίκτωρ Ἐμμανουήλ Β΄ 257, 4.

## ΟΛΛΑΝΔΙΑ.

Zwol 250, 324.

## ΑΥΣΤΡΙΑ 189, 3. 257, 6.

## ΟΥΓΓΑΡΙΑ 187, 4.

## ΓΕΡΜΑΝΙΑ 187, 3.

## ΒΑΥΑΡΙΑ.

Μαξιμιλιανὸς Β΄ 187, 1.

Μαξιμιλιανὸς Ἰωσήφ 257, 5.

## ΡΩΣΙΑ 187, 5. 189, 2.

Ἰωάννης Γ΄ 257, 7.

Ἐλισάβετ 257, 8-10.

Αἰκατερίνα Β΄ 189, 1. 257, 11.

Παῦλος Α' 257, 12-13.  
 Ἀλέξανδρος Α' 257/8, 14-26.  
 Νικόλαος Α' 258/9, 27-54.  
 Ἀλέξανδρος Β' 259, 55-77.  
 Ἀλέξανδρος Γ' 259, 78-79.  
 Νικόλαος Β' 259, 80-84.  
 Ρωσίας κίβδηλα νομίσματα 259,  
 85.  
 Ρωσίας νομισματόσημα 260, 86.  
 ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ ὑπὸ τοὺς Ρώσους 260,  
 87-88.  
 ΠΟΛΩΝΙΑ βασίλειον.  
 Ἰωάννης Κασιμίριος 260, 89-90  
 ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ μέγα δουκάτον.  
 Ἰωάννης Κασιμίριος 260, 91.  
 ΠΟΛΩΝΙΑ ὑπὸ τοὺς Ρώσους 260, 92.  
 ΡΟΙΜΑΝΙΑ 187, 6. 260, 93.  
 ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ 260, 94.  
 Ἰωάννης Βλαδίσλαος καὶ Μι-  
 χαήλ 190, 1.  
 ΤΟΥΡΚΙΑ 260, 95-96.  
 ΕΛΛΑΣ 182, 8. 187, 79. 262, 1-9.  
 ΙΟΝΙΟΝ ΚΡΑΤΟΣ 229, 45.  
 ΚΑΛΥΜΝΟΣ νῆσος 261, 1.  
 ΙΝΔΙΑΙ 187, 11. 261, 1-3.  
 ΑΙΓΥΠΤΟΣ 187, 10. 203, 160. 260,  
 100.

ΠΕΡΣΙΑ 260, 98-99.  
 ΑΡΑΒΙΚΑ ΚΟΥΦΙΚΑ κτλ. 197, 99.  
 229, 46-58. 249/50, 294-323.  
 260, 97.  
 ΙΑΠΩΝΙΑ 229, 59.  
 ΜΕΞΙΚΟΝ 261, 101.  
 ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ 187, 12. 261, 102-3.  
 ΒΡΑΖΙΛΙΑ 184, 1.

Ε'.

ΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΑ ἢ ΕΦΘΑΡΜΕΝΑ  
 ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ.

180, 27-36. 182, 9-79. 196, 95.  
 197, 101. 202, 158. 205, 194-  
 195. 222, 417-429 καὶ 436-  
 437. 226, 26-27. 229, 42-  
 44. 233, 30. 236, 106.

ς'.

ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ ΧΡΥΣΑ.

Ἐκ τοῦ εὐρήματος τῆς Ἐλευθε-  
 ρουπόλεως τῆς Ἰουδαίας 250/2,  
 325-355.

# UNE MONNAIE DE FER

ATHÈNES OU MÉGARE ?



En 1882, Ulrich Koehler signalait plusieurs monnaies de fer, émises par les Grecs et dont voici une brève description.

- 1.— *Tégée*. Gorgoneion. Rs ΤΕΓΕ(ατᾶν), de droite à gauche ; chouette sur un objet indéterminé (massue et branche d'olivier (?)).— 10 gr.02.
- 2.— Autre ; fruste.
- 3.— Autre, usée.— 8 gr.8. (Athènes. Autrefois à la Société Archéologique d'Athènes) [= vignette, 3].
- 4.— *Argos*. Demi-loup à droite. Rs A.— 10 gr.96.

- 5.— Demi-loup à gauche. Rs A.— 12 gr. 80. (Collection Mélétopoulos au Pirée, décrite et figurée dans A. Μελετόπουλος, Κατάλογος τῆς Συλλογῆς αὐτοῦ, pag. 90, n° 44, pl. III).
- 6.— Demi-loup. Rs A. (Cab. de Berlin<sup>1</sup>, de la coll. v. Prokesch).
- 7.— *Heraia* (Arcadie occidentale). Tête d'Athéna à gauche. Rs ΗΡΑΘΑΙ écrit circulairement (Ἡραοαῖ[ov]); point au centre.— 9 gr. 62. (Cab. de Berlin)<sup>2</sup>.

Le Cabinet de France possède aussi une pièce d'Argos, en fer (= vignette, 2), avec protomé de loup et A au Rs.— 8 gr. 85 (n° 2012, donné par Napoléon III avec la collection Saïd Pacha)<sup>3</sup>.

Koehler a naturellement rappelé les ὀβελοὶ et ὀβελίσκοι de fer d'Argos<sup>4</sup>, le πέλανος de Sparte, les σιδάρεοι de Byzance, et enfin la communauté de Clazomène frappant du fer comme monnaie obsidionale<sup>5</sup>.

Koehler pensait que dans l'ouest du Péloponnèse, le monnayage du fer avait précédé celui du bronze; mais qu'il ne s'agissait pas d'une imitation de la monnaie de Sparte, qu'on ne saurait guère en effet considérer comme une véritable monnaie. Selon Koehler encore, les monnaies de fer de Tégée et d'Argos furent fabriquées vers le milieu

1. Pour les six pièces précédentes, voy. l'article *Zur Geschichte des griechischen Münzwesens* dans *Mittheil. des deutschen archäologischen Institutes in Athen*, t. VII, 1882, p. 1 à 7, 2 fig.

2. Ulrich Koehler, *Peloponnesisches Eisengeld*, dans le même vol., p. 377-379, fig.

3. C'est M. J. Svoronos, qui me signala cette pièce, il y a quelques années, lorsque je lui parlai de la pièce dont il est question plus loin.

4. Voy. en dernier lieu, sur ces broches de fer, l'article de M. Svoronos dans le *Journal internat. d'Archéol. numism.* 1906, p. 147 et s. (pl. X-XII reproduisant le faisceau de broches (ὀβελίσκοι) de fer, dédiées par le roi Pheidon au temple d'Héra d'Argos et trouvées dans les fouilles de M. Ch. Waldstein, au temple même d'Héra, *l'Héraion*).

5. Cf. Aristote, *Œconom.*, II, 2; Fr. Lenormant, *La Monnaie dans l'Antiq.*, t. 1<sup>er</sup>, p. 216.

du IV<sup>e</sup> siècle avant J. C., après la bataille de Leuctres (371).

Depuis lors quelques auteurs ont cité la monnaie de fer, sans apporter d'éléments nouveaux pour l'étude de la question<sup>1</sup>. J'ai trouvé, il y a quelques années, chez un marchand de monnaies anciennes à Paris, dans un lot de pièces données comme venant d'Athènes, indication qui ne fournit malheureusement pas une provenance précise, la pièce dont voici la figure (vignette, 1) et la description :

Cheval libre (?) à droite. Rs Roue à quatre rais.— 7 gr.97.

Bien que le cheval (à gauche et à droite) paraisse sur des pièces d'argent archaïques attribuées à Athènes<sup>2</sup>, et qu'une roue, assez semblable à celle de la pièce de fer, marque d'autres espèces données à cette cité<sup>3</sup>, je ne propose la même attribution que timidement. Je remarque pourtant que M. Svoronos, s'appuyant sur divers passages d'auteurs anciens, a déjà émis l'hypothèse qu'Athènes avait fait usage de la monnaie primitive de fer (ὄβελίσκοι), comme d'ailleurs Mégare, la métropole de Byzance où les σιδάριοι eurent cours<sup>4</sup>. D'autre part, comme le même érudit a déjà proposé, avec de bonnes raisons, de classer à Mégare<sup>5</sup> les pièces archaïques, au type de la roue, attribuées généralement à Athènes, on peut placer ma monnaie de fer, avec autant de probabilité, à Mégare ou Athènes : types, métal et provenance conviennent fort bien à ces deux villes.

1. A. Engel, dans la *Rev. numism.*, 1887, p. 399 - 401 ; G. F. Hill, *A Handbook of Greek and Roman coins*, 1899, p. 17, fig. (Argos) ; E. Babelon, *Traité des mon. gr. et rom.*, I, 1901, col. 295 et 467 ; Julius Graf, *Münzverfälschungen im Altertum*. dans *Numism. Zeitschrift*, 1903 (Vienne 1904) p. 6 et 7.

2. E. Babelon, *Traité des mon. gr. et rom.*, *Descr.*, t. I<sup>er</sup>, 1907, n<sup>o</sup> 1904 et cf. 1097, pl. XXXIII, n<sup>os</sup> 3 et 7.

3. *Ibid.*, n<sup>os</sup> 1103 et 1105, pl. XXXIII, n<sup>os</sup> 16 et 17.

4. *Journ. intern. d'archéol. numism.*, t. IX, 1906, p. 195.

5. Même recueil, t. I, 1898, p. 373. Lermann, *Athenatypen*, p. 25. E. Babelon, dans *Journ. intern. d'archéol. numism.*, t. VII, 1904, p. 247.

Essayé sur la tranche, le flan a donné un métal qui, attaqué seulement par la lime, a l'aspect brillant et gris du fer. D'ailleurs la pièce est entièrement recouverte d'une couche rouge-noirâtre, plus ou moins épaisse, dont l'aspect est bien celui du sesquioxyde de fer hydraté, dit vulgairement «rouille»<sup>1</sup>. Cette couche empâte beaucoup les types et il est difficile de dire par quels procédés ces types ont été obtenus.

Koehler, qui s'est servi du mot *geschlagen* (frappé), à propos des pièces de fer de Tégée et d'Argos, ne paraît pas avoir soupçonné que la fabrication des monnaies de fer soulevait une question intéressante. Si les procédés actuels permettent de frapper le fer en relief, on peut s'étonner que les Grecs, avec des coins de bronze, aient pu frapper des monnaies de fer. Je sais bien que quelques érudits croient aujourd'hui que les Anciens ont employé aussi des coins d'acier<sup>2</sup>. Mais je n'en ai pas encore vu moi-même de cette nature. Il est probable d'ailleurs que les flans de fer, frappés à chaud, ont pu recevoir une empreinte sans finesse comme est celle des monnaies antiques de fer qui nous sont parvenues.

Ces monnaies de fer sont trop rares pour qu'on puisse en étudier la technique; si rares que beaucoup de numismates, des plus experts, n'en ont jamais eu entre les mains<sup>3</sup>.

ADRIEN BLANCHET

1. D'ailleurs la pièce s'attache parfaitement à l'aimant qui en est approché. (L'expérience a été faite par mon ami, M. F. de Villenoisy). Elle n'est donc pas d'argent ni de bronze. Elle n'est pas non plus de nickel, métal qui obéit à l'aimant, mais qui ne se recouvre pas de rouille.

2. Voy sur la question V. Lemaire, dans *Revue belge de num*, 1892, p. 99 et 107, et Fr. de Villenoisy, dans *Congrès internat de Numism. réuni à Paris, en 1900*, p. 57.

3. C'est ce que m'assure aussi M. G. Froehner.

## LES SIGLES LITTÉRALES

### DES MONNAIES D'ANTIOCHE ET AUTRES VILLES DE SYRIE A L'ÉPOQUE IMPÉRIALE

---

Les monnaies frappées à Antioche sous le haut empire romain se répartissent en plusieurs catégories :

1°. Aurei ou deniers latins frappés par les empereurs généralement au départ de leurs expéditions guerrières, mais impossibles à distinguer dans la série impériale romaine, sauf pour certains usurpateurs qui ne purent se faire reconnaître qu'en Orient<sup>1</sup>.

2°. Monnaies grecques d'argent avec la tête et le nom de l'empereur, et quelquefois mais rarement celui de son légat; bien qu'elles présentent au revers le nom des Antiochéens et un symbole local, Tyché ou l'aigle hérité de l'époque séleucide, ces monnaies étaient frappées par ordre du *gouvernement impérial*. Leur légende grecque et leur taille n'avaient d'autre but que de les destiner à la circulation dans la partie orientale de l'empire.

3°. Monnaies latines ou gréco-latines de bronze, frappées sans allusion aucune à la ville d'Antioche, avec la marque SC (*Senatusconsulto*). Elles provenaient de l'atelier que le *sénat romain* avait installé à Antioche comme succursale

1. E. Babelon, *Traité des m. gr. et rom.*, t. I, p. 968-9 et 988, d'après Fr. Lenormant.

de son atelier métropolitain. (On sait que la frappe des monnaies de bronze à Rome avait été réservée au sénat.)

4°. Monnaies pseudo-autonomes de bronze, de plus petit module que les sénatoriales, avec ou sans le nom du légat, mais toujours sans le nom de l'empereur. Ces monnaies étaient frappées évidemment au bénéfice de la *ville d'Antioche*.

5°. Monnaies impériales de bronze, qui n'étaient frappées qu'à intervalles irréguliers. Elles portent la tête de l'empereur, mais, sauf cette particularité, sont plutôt assimilables aux autonomes. C'étaient les Antiochéens qui les frappaient, sauf à manifester leur loyalisme par l'apposition de la tête de l'empereur, comme dans toutes les villes grecques. Ces monnaies, sous Auguste, portent la mention expresse d'une dédicace faite au prince à l'occasion de son pontificat<sup>1</sup>.

Quand on veut étudier les lettres et sigles diverses qui se rencontrent sur les monnaies d'Antioche à cette époque, il faut les observer d'abord séparément dans chaque catégorie et ne pas oublier qu'il existait plusieurs sortes de monnayeurs appartenant à l'empereur, au sénat, à la ville, ou que du moins les errements pouvaient varier suivant le maître pour qui on travaillait<sup>2</sup>.

Sous Auguste, les monnaies grecques d'argent sont datées de l'ère impériale d'Actium, ΕΤΟΥΣ 5Κ ΝΙΚΗΣ (an 26 de la Victoire, et à la suite jusqu'à 42); elles portent parfois accessoirement la marque du consulat [Α] (=ΥΠΑ) ΙΒ ou

1. Sur ces catégories de monnaies, cf. B. Pick, *Zur Titulatur der Flavier*, dans *Zeitsch für Num.*, t. XIII et XIV.

2. E. Babelon (*Traité des m. gr. et rom.* t. I, p. 971-3) expose comment à Rome, bien que les revenus de la frappe de la monnaie d'or et d'argent fussent à l'empereur et ceux de la monnaie de bronze au sénat, et qu'il existât des ateliers distincts, une même direction les régissait, qui tendait à faire pénétrer dans l'un toute pratique reconnue bonne dans l'autre. Sans doute il en fut ainsi à Antioche.

17 et deux fois en surplus la date de l'ère césarienne locale d'Antioche<sup>1</sup> (5^A d'Actium avec ΔN; et BM avec Ξ). Les monnaies de bronze avec la tête de l'empereur sont datées de l'ère d'Actium, mais sans la formule rapportée ci-dessus (on en a de ZK à Λ); ce sont les pièces votives à la légende APXIEPATIKON ANTIOXEIS, dont le sens complet s'interprète: « *Caesari Augusto pontifici maximo ob susceptum pontificatum coronam Antiocheni dedicaverunt* ». Elles ont dû être frappées par les monnayeurs de la ville, comme les pseudo-autonomes sans tête impériale qui portent aussi l'ère d'Actium (de EK à ΔM).

L'ère d'Actium, personnelle à Auguste, et qui sous son règne s'était étendue des monnaies impériales aux autonomes, fut encore employée la première année de Tibère (EM = an 45), puis disparut sans retour. Encore la monnaie dont nous parlons porte-t-elle concurremment un A, qui paraît désigner la première année du règne de Tibère. Les autres impériales, argent (par exception) ou bronze, portent l'ère locale césarienne.

Caligula, sur sa monnaie d'argent frappée à l'effigie de sa mère, adopte l'année de règne: ET Γ. Claude ne date que le bronze, d'après l'ère césarienne.

Néron frappe des monnaies d'argent avec deux dates concurrentes dont l'une appartient à l'ère césarienne, dont l'autre ne peut être que celle de ses années de règne, tandis que les monnaies de bronze avec ou sans effigie impériale et les autonomes portent uniquement la date césarienne antiochéenne.

Galba, Othon ont des impériales d'argent datées de leur règne, avec la formule qui apparaît alors: ΕΤΟΥΣ ΝΕΟΥ ΙΕΡΟΥ A, B et des impériales de bronze datées de l'ère césarienne.

1. Ère remontant à la bataille de Pharsale, mais faisant commencer l'année comme l'ère des Séleucides, au 1<sup>er</sup> octobre.

Vespasien, Titus et Domitien font de même pour l'argent, et leurs impériales de bronze, qu'on en a, ne sont pas datées.

Nerva n'a que des impériales d'argent datées de son règne.

Trajan, après avoir daté l'argent quelque temps de l'année de règne avec la formule ordinaire, y renonce tout à coup — à l'époque où on décida de faire concorder le renouvellement de la puissance tribunice avec celui de l'année — et adopte le système, plus conforme aux vieilles traditions, de mentionner le numéro d'ordre de ses magistratures : puissance tribunice et consulat. Les autonomes, sous Vespasien et Trajan, ont bien entendu l'ère césarienne.

Quant aux monnaies sénatoriales, jusqu'à Titus inclusivement, elles ne portent aucune date, aucune lettre numérale ; la mention de la puissance tribunice ou du consulat du prince, mention conforme à l'esprit traditionnellement républicain des Pères Conscrits, peut servir pour quelques-unes à fixer leur chronologie.

Sous Domitien apparaît quelquefois dans le champ, sous les lettres SC, une petite lettre : A, B, Δ, Ε ou Θ. La première idée qui se présente à l'esprit, est de supposer que cette numérotation était empruntée à l'une des autres catégories de monnaies, impériales ou autonomes, c'est-à-dire dans l'espèce se rapportait aux années de règne.

Mais, sous Nerva, les monnaies sénatoriales ont chacune une lettre de l'alphabet grec, de A à K ; cette numérotation ne peut désigner les années de règne du prince, puisqu'il ne resta pas au pouvoir plus d'un an et quelques mois. Force nous sera donc de chercher une autre explication à ces sigles littérales, apparues sous Domitien, probablement à la fin de son règne, et dont la multiplication paraît concorder sous Nerva avec un renouvellement d'activité de l'atelier

sénatorial qui s'explique par la bienveillance connue du premier des Antonins à l'égard du sénat<sup>1</sup>.

Sous Trajan, les monnaies sénatoriales portent les lettres grecques de A à I, puis A', B', Γ', et X, ΓA, EK, BΔ. Sous Hadrien, mêmes lettres de A à I, puis AB, ΓΔ, ΕΣ; sous Antonin, de A à I, puis IA, IB, étoile; sous Marc Aurèle et Caracalla, numérotage analogue, moins complet.

Lorsque, d'autre part, nous voyons, sur les impériales de bronze d'Hadrien, apparaître quelques-unes de ces lettres, A, B, Γ, nous avons tout lieu de croire qu'elles ne désignent pas les années de règne — dont l'usage, toujours exceptionnel sur les bronzes, avait été aboli pour l'argent même par Trajan — mais qu'elles sont empruntées au genre de numérotation inauguré par les monnaies sénatoriales. Cette présomption devient l'évidence même pour les autonomes du temps d'Hadrien et d'Antonin à chronologie césarienne, où la série littérale recommence chaque année.

Evidemment nous devons distraire de ce système les lettres K—A, qui se rencontrent ensemble pour la première fois sous Marc Aurèle en plus de la marque SC et de la lettre d'exergue; on les retrouve sous Elagabale, et elles doivent être l'abréviation par initiales d'une formule analogue, sinon équivalente au ΔΕ (Δημαρχικῆς Ἐξουσίας) qui prend possession des monnaies à partir de Caracalla. A cette époque, la distinction entre monnaies impériales et sénatoriales disparaît; ΔΕ, marque de l'empereur, et SC, marque du sénat, fusionnent; l'argent, de plus en plus altéré, va d'ailleurs se confondre avec le bronze.

A partir d'Elagabale, on distingue deux séries, celle des monnaies de potin à l'aigle, celle des monnaies coloniales de bronze. Ni les unes ni les autres ne sont numérotées; tout ce qu'on peut signaler, c'est une impériale d'Elagabale avec

1. M. A. Merlin l'a mise en pleine lumière dans sa récente thèse: *Les revers monétaires de l'empereur Nerva*. Paris, Fontemoing, 1906, in 8°.

un globule et une coloniale d'Alexandre Sévère portant un A. Les monnaies coloniales de ce prince ont souvent, en plus des marques Δ€ et SC, la lettre Η, qui demeure inexpliquée.

Mais, par la suite, une nouvelle période commence. Avec Philippe on voit reparaître une série de lettres : Α, Β, Γ, Δ, sur les impériales à la légende ΜΟΝ ΥΡΒ, c'est-à-dire sur les espèces destinées en principe à une circulation universelle, par opposition à celles qui portent ΑΝΤΙΟΧΙΑ. C'est que dans l'intervalle un fait nouveau s'est produit ; l'atelier de Rome a inauguré, sous Gordien le Pieux, les marques d'officines<sup>1</sup>, et ce sont bien les marques de quatre officines antiochéennes que nous devons, au temps de Philippe, reconnaître sur nos médailles<sup>2</sup>.

Sous Trajan Dèce, le nombre en est porté à sept, désignées, non plus au revers mais au droit de la pièce, soit par des globules en nombre approprié, soit par des lettres grecques jusqu'à Ζ. Cette numérotation persiste sous Trébonien Galle et Volusien, où, par un surcroît de raffinement elle se répète au droit et au revers. Puis le monnayage des villes grecques s'éteint, et la monnaie grecque d'Antioche en même temps. Les empereurs, qui depuis Auguste, ont dû frapper fréquemment de l'or et de l'argent à coins latins dans l'atelier d'Antioche, se contentent alors de ce monnayage, mais il est difficile de le distinguer.

Une nouvelle réglementation devient nécessaire, du moment que les progrès de la latinisation imposent l'uniformité aux espèces, et, de fait, sous Claude le Gothique apparaissent à l'exergue des monnaies latines d'Antioche les lettres grecques Α, Β etc. . . . jusqu'à Η. Nous reconnaissons là les officines de notre atelier, portées de sept à huit. Une neuvième officine est créée sous Probus ; une dixième en

1 E. Babelon, *Traité des m. gr. et rom.*, t. I, p. 970 ; cf. Cohen et les travaux de O. Voetter.

2. Ce fait n'a pas encore été signalé.

307; le nombre en est porté en 314 à quinze, chiffre qui ne fut pas maintenu. A partir de Dioclétien, les monnaies d'Antioche étaient désignées par les initiales ANT ou SMA à l'exergue<sup>1</sup>. Tel est le cas des petits bronzes à la légende GENIO ANTIOCHENI ou IOVI CONSERVATORI, qui ont été attribués à l'époque de Julien et que nous croyons contemporains de la tétrarchie<sup>2</sup>: ils se repartissent entre dix officines (de A à I).

Je me résume. Entre l'époque de Néron, de Vespasien, où les lettres placées dans le champ des monnaies antiochéennes désignent des *années de règne* et celle de Philippe où nous sommes autorisés, je crois, à reconnaître des *officines*, se placent des monnaies, de Domitien à Caracalla qui ont aussi des lettres à l'exergue. Quelle en est la signification? Apparemment la même que dans le monnayage d'un certain nombre de villes syriennes, dont M. Macdonald dans sa récente étude<sup>3</sup> a dressé le tableau.

Si nous ne pouvons accorder ces lettres avec les années de règne à Antioche pour les motifs qui ont été déduits ci-dessus, nous ne devons non plus leur reconnaître cette signification à Doliché, à Germanicia Cæsarea, à Beroia, à Cyrrhus, à Chalcis, tant pour des raisons d'analogie que parce que, voisines du commencement de l'alphabet, elles ne correspondent pas au nombre élevé des années de règne d'un Trajan ou d'un Hadrien et supposeraient des interruptions trop longues<sup>4</sup>. D'autre part, il serait imprudent, semble-t-il, d'admettre dès cette époque des marques d'officines; et cette fois, c'est le chiffre de 9 à Zeugma, de 11 à

1 E. Babelon, *ibid.*, p. 990 et suiv., d'après A. Markl, Th. Rohde et J. Maurice.

2. A. Dieudonné, dans *Bull. de la Soc. des antiq. de France*, 1904.

3. G. Macdonald, *The numerical letters on imperial coins of Syria*, dans *Num. Chron.*, 1903, p. 105 et suiv.—C'est cette curieuse étude de M. Macdonald qui a été le point de départ de nos recherches.

4. La remarque est de Eckhel, *Doct. num.*, t. III, p. 259.

Hieropolis, de 12, 13, 15 ou 16 à Antioche<sup>1</sup>, qui serait trop élevé, pour une époque où un si grand nombre de villes avaient conservé leur monnayage.

Au reste, voici le tableau complet<sup>2</sup> des lettres servant de différents dans la période qui nous occupe, à Antioche.

*Liste des lettres grecques apparaissant dans le champ ou à l'exergue des monnaies d'Antioche, de Domitien à Caracalla.*

Domitien	M. sénatoriales	A, B	Δ, Ε	Θ	
Nerva	»	A, B, Γ, Δ, Ε, Ϛ, Ζ, Η, Θ, Ι, Κ			
Trajan	»	A, B, Γ, Δ, Ε, Ϛ, Ζ, Η, Θ, Ι, ΑΙ, ΒΙ, ΓΙ, Χ, ΓΑ, ΕΚ, ΒΔ			
Hadrien	»	A, B, Γ		Ζ, Η, Θ, Ι, ΑΒ, ΓΔ, ΕϚ	
»	Très petit module		Γ	Ζ	Θ
»	M. impériales br.	A, B, Γ			
»	M autonomes an 170	A			
»	» an 172 s. l.				
»	» an 177	A, B, Γ			
Antonin	M. sénatoriales	A, B, Γ, Δ, Ε, Ϛ, Ζ, Η, Θ, Ι, ΙΑ, ΙΒ, *			
»	» (petit aigle)	A, B, Γ, Δ, Ε, Ϛ, Ζ, Η, Θ, Ι			(quelquefois, étoile en plus)
»	Très petit module		Γ, Δ		
(Avec M. Aurèle)	M. sénatoriales	A, B, Γ, Δ		Η	
(M. Aurèle seul)	M. sénatoriales	A	Ε	Ζ	Θ ΓΙ
»	» (petit aigle)	A	Ε		(quelquefois, étoile en plus)
Antonin	M. autonomes an 190				Θ
»	» 194	A, B, Γ, Δ			Η
»	» 195	A, B	Δ, Ε	Ζ, Η, Θ, Ι	
»	» 207				palme, caducée
M. Aurèle	M. sénatoriales		Ε, Ϛ	Θ, Ι	ΒΙ (en plus qqf. Κ—Α palme)
L. Verus	»	A	Δ, Ε	Η	ΑΙ, ΒΙ (celle-ci avec deux étoiles en plus)
»	M. autonomes an 212				ΒΙ
Commode	M. sénatoriales	A			
Caracalla	»	A	Δ		
»	» (petit aigle)	B			

1 G. Macdonald, *ibid.*, p. 106 et 107.

2. Il est dressé d'après les trois collections du Cabinet des médailles, du British Museum et du Musée Hunter.

Quoique ces chiffres n'indiquent pas des années de règne, ne sont-ils pas néanmoins des marques *d'émissions successives*, de durée plus ou moins variable? Le rédacteur du Catalogue du British Museum a adopté cette solution<sup>1</sup>. Les émissions sénatoriales de Trajan se répartiraient ainsi :

de 98 à 102 ap. J. C.	néant,
de 102 à 104	» (titre ΔΑΚΙΚΟΣ) de Α à Γ, trois en 3 ans,
de 105 à 114	» (ΔΑΚΙΚΟΣ ΑΡΙΣΤΟΣ) de Δ à ΑΙ, huit en 10 ans,
de 115 à 117	» (ΔΑΚ. ΑΡΙΣΤ. ΠΑΡΘ) de ΒΙ à ΓΙ et Χ, ΓΑ, ΕΚ, ΒΔ (?).

Hadrien n'ayant pas reçu d'épithètes variées, ce mode de contrôle lui est inapplicable. Cependant on s'étonnera que les monnaies portant ce rappel de titres : ΘΕ ΤΡΑ ΠΑΡ. ΥΙ. ΘΕ ΝΕΡ. ΥΙ (θεοῦ Τραϊανοῦ Παρθικοῦ υἱός, θεοῦ Νερούα υἱωνός), qui, semble-t-il, doivent figurer au commencement du règne, manquent aux émissions Α—Ϛ et se remontent à partir de l'émission Ζ! Enfin, et cela est décisif, Marc Aurèle «consul désigné» se rencontre avec la lettre Η, tandis qu'à son titre de «consul» effectif sont associées Α, Ε, Ζ etc.

Concluons : les lettres des monnaies sénatoriales ne désignent pas des émissions se succédant d'un seul tenant dans l'ordre alphabétique; elles ont la même signification que les lettres correspondantes des autonomes de la période antonine, pour lesquelles la preuve n'est pas à faire.

M. Macdonald, frappé de ces coïncidences, a proposé de voir dans les lettres grecques des numéros de *mois*. Le système est des plus ingénieux. Chronologique par essence, il ne l'est pas pour nous, et il défie ce que j'appellerai «l'art de vérifier les dates», car la lettre Β par exemple peut aussi bien être consécutive à l'Α si elle appartient à la même année ou antérieure si elle est de l'année précé-

1. *Brit. Mus. Catal. Syria*, p. 182, note.

dente, ce que nous ne pouvons contrôler. Mais, sans ruiner directement cette hypothèse, on peut y faire plus d'une objection :

1°. Quel autre exemple avons-nous dans l'histoire d'une monnaie ainsi désignée par le mois sans mention de l'année? C'est chez les Athéniens seulement que les tétradrachmes de nouveau style ont été datés du mois exclusivement; mais cette indication mensuelle était la marque du magistrat qui entrait alors en fonction, et d'ailleurs elle était accompagnée d'une marque d'atelier, sans compter les noms propres de trois fonctionnaires <sup>1</sup>.

M. Macdonald a reconnu des numéros de mois sur certaines monnaies de Tigrane <sup>2</sup>; il y en a sur les monnaies de Mithridate <sup>3</sup>, mais toutes ces pièces sont pourvues de la date de l'année. On citera l'exemple des Parthes, qui habitaient la frontière voisine d'Antioche et contre qui mainte expédition fut dirigée au départ de cette ville, mais chez les Parthes encore le nom du mois — car il est exprimé en entier — ne faisait que préciser la mention de l'année. Il y a plus. On trouve sous Pacorus II (78-109 ap. J. C.), sous Volagasès II, III, IV, V (78-221 ap. J. C.) une numérotation par A, B, Γ, Δ, E pour les deux premiers; A, B pour le troisième;

1. E. Babelon, *Traité des m. gr. et rom.*, t. I, p. 839, d'après G. Macdonald, *Num. Chron.*, 1899. — M. Svoronos nous informe qu'il y a deux dans une séance publique de l'Ecole Française d'Athènes, il a soutenu que les lettres sous l'amphore des monnaies d'Athènes ne sont pas des marques d'atelier, mais bien les initiales des noms connus des différentes mines du Laurion (p. ex. Ἀρτεμισιακόν, Δημητριακόν, Διφίλειον, Προσπαλτιακόν, Κτησιακόν, Ἐρμαϊκόν, Φιλημονιακόν etc.), servant à indiquer de quelle mine est tiré le métal qui a servi pour chaque frappe. Comme cette étude fait partie de son *Corpus* des monnaies d'Athènes, elle paraîtra seulement avec ce *Corpus*. Un sommaire de la théorie de Mr Svoronos est donné par les journaux d'Athènes le 22 Février 1906.

2. G. Macdonald, *The coinage of Tigranes I*, dans *Num. Chron.*, 1902, p. 193 et suiv.

3. E. Babelon et Th. Reinach, *Recueil général des m. gr. de l'Asie Mineure*, t. I,

A pour le quatrième; B pour le cinquième, numérotation indépendante de la date de l'année et du mois, qui, Longpérier l'a conjecturé<sup>1</sup>, serait une indication d'officine. Par conséquent, l'exemple des Parthes se tourne en argument contre la thèse de M<sup>r</sup> Macdonald.

Et enfin à quoi, à quel contrôle pouvait bien servir une marque mensuelle commune pour le même type à plusieurs années différentes ?

2<sup>o</sup>. M. Macdonald explique le chiffre 13 (ΙΓ ou étoile) en disant que les Syriens avaient conservé l'usage du calendrier macédonien, adopté par les Parthes, où un treizième mois s'intercalait tous les deux ou trois ans<sup>2</sup>. Il est certain que l'année ne commençait pas dans cette région à la même saison qu'à Rome<sup>3</sup>; certain aussi que les noms des mois macédoniens avaient été conservés, mais on a conjecturé que, les mois désignés par les noms macédoniens étant devenus solaires avaient été mis d'accord avec le calendrier julien et que par suite le mois intercalaire avait dû nécessairement disparaître<sup>4</sup>. Le système qui admet sans restriction la persistance du calendrier macédonien et séleucide à l'époque impériale à Antioche paraît plus soutenable<sup>5</sup>.

Nous admettrons donc le 13<sup>e</sup> mois, mais d'autres lettres ou combinaisons de lettres de nos monnaies ne sauraient

1. *Brith. Mus. Cat., Parthia*, p. 193; A. de Longpérier, *Mémoires sur la chronologie et l'iconographie des rois parthes arsacides*, p. 121.

2. Trois fois dans une période de huit ans (octaétéride) ou sept fois en dix-neuf ans (cycle de Méton).

3. Elle commençait à Antioche au 1<sup>er</sup> octobre

4. H. Martin, *Le calendrier chaldéo-macédonien*, dans *Rev. archéol.*, 1853, p. 206 et 339. — Ruelle, art. *Calendarium* du *Dict. des antiq.*, p. 829 et 831. — Ideler (*Handbuch der Chronologie*) est hésitant (cf. p. 359 et p. 397).

5. Unger, dans Müller (Iwan), *Handbuch der klass. Altertumswissenschaft*, 2<sup>e</sup> éd., t. I, *Hilfs Disziplinen*, p. 770. — Voy. aussi Th. Reinach, *Les m. arsacides et l'origine du calendrier juif*, dans *Rev. num.*, 1889, p. 386.

rentrer dans le cadre des mois. Pour la jonction de deux lettres consécutives, AB, ΓΔ, ΕϚ (sous Hadrien), M. Macdonald l'explique en disant que la frappe, ayant duré deux mois, porte une double marque; j'aimerais mieux, pour ma part, entrant dans son idée, faire la supposition suivante qui explique plusieurs anomalies. Le numérotage par lettres de l'alphabet s'échelonnant comme des unités, et à partir de la lettre Ι comme des dizaines, n'était pas absolument entré dans les mœurs à la Monnaie d'Antioche. On l'applique sous Trajan (les combinaisons de Ι (10) avec Α, Β, Γ (1, 2, 3), donnent 11, 12, 13); mais sous Nerva on préféra continuer l'alphabet et donner à la lettre Κ la valeur 11 (ce système a été employé parfois dans l'antiquité grecque — seulement en ce cas on négligeait le Ϛ et Κ valait 10 — par exemple par les rédacteurs de l'Iliade et par les monnayeurs de Ptolémée II<sup>1</sup>); enfin sous Hadrien, on usa d'un autre artifice, on créa des groupes numéraux après Ι en accouplant deux à deux les premières lettres de l'alphabet (AB=11; ΓΔ=12; ΕϚ=13). Quant à Χ, ce serait un double de Ι (10). Mais, même avec cette explication, on ne rend pas compte de ΓΑ, ΕΚ (25?). M. Macdonald insinue qu'il y aurait là une tentative pour introduire les noms des monnayeurs; mais, pour des sigles si manifestement identiques et identiquement placées, une pareille différence d'interprétation est peu scientifique.

3°. Beaucoup de séries n'ont de représentées que les premières lettres de l'alphabet, hors d'Antioche principalement, et cette coïncidence ne peut dépendre du hasard des trouvailles. Il faudrait supposer que chaque année, on reportait le monnayage au début de l'exercice et qu'on s'arrêtait aussitôt qu'on jugeait la circulation suffisamment pourvue. Hy-

1. J. N. Svoronos, *Les m de Ptolémée II qui portent des dates*, dans *Revue belge de numism*, 1901, p. 27 du tir. à part.

pothèse sur hypothèse ! Et cela sans tenir compte des changements de règne.

Bref, la critique du système est aisée, il est loin de satisfaire l'esprit; mais, dès qu'il s'agit d'y substituer une autre explication, la difficulté commence.

Les lettres en question ont dû marquer les produits des diverses équipes de monnayeurs; dès qu'elles ne fixent pas une date précise ou un numéro d'émission, c'est leur seule raison d'être; mais elles ne correspondent pas purement et simplement aux officines, elles sont en plus grand nombre. Pourquoi n'auraient-elles pas désigné les *coins* ?

Partout où l'indication de l'année permet de reproduire sans inconvénient les mêmes marques, ou bien lorsque la frappe interrompue se trouve reprise avec une légère variante, on ne dépasse pas les premières lettres de l'alphabet; si au contraire la date est omise ou si par exemple la matrice reste la même indépendamment du poinçonnage des lettres, alors on cherche des combinaisons quelconques, prises au hasard d'une circonstance que nous ignorons, ΓΑ, ΕΚ, ΒΔ, pour varier la numération, et même en ce cas l'emploi d'un Κ (pour 11) de préférence à ΑΙ, et des combinaisons ΑΒ, ΓΔ, ΕΖ qui ne correspondent pas à des nombres, s'explique mieux que par rapport à des mois dont le numéro d'ordre était établi par le calendrier.

Rappelons-nous aussi que les coins d'une monnaie étaient au nombre de deux. Le plus important n'était pas celui qui portait la marque banale SC, mais la tête de l'empereur; et cependant on jugeait peu convenable d'affubler d'une lettre de monnayeur l'image respectée, on la mettait au revers. Dès que cassait l'un des coins, celui à la marque SC fût-il intact, peut-être le refaisait-on avec un numéro nouveau puisque la combinaison était nouvelle, et ainsi s'explique le nombre élevé que nous atteignons. Les formes ∨ ou Λ pour Α, 8 pour Β, ∟ pour Γ, 5 pour Ε, Σ pour Ζ, ΒΙ pour ΙΒ, cons-

titueraient autant de différents qui avaient leur valeur. Au reste, beaucoup de combinaisons peuvent s'imaginer ; nous ne prétendons pas les décrire par le menu, mais indiquer seulement dans quel ordre d'idées se trouve, selon nous, la solution du problème.

Numéroter des coins était plus compliqué que numéroter des officines, et l'humanité procède en général du simple au composé ; mais cette règle n'est pas absolue : on peut avoir créé un système trop compliqué et l'abandonner pour un plus simple.

Cette pratique avait été inaugurée par les monnayeurs du Sénat ; elle s'étendit de proche en proche sous les empereurs amis du Sénat, puis fut abandonnée au temps de Caracalla, lorsque prévalut un esprit nouveau. Cependant si elle n'avait pas eu ses inconvénients, il est peu probable qu'on y eût renoncé. Quant à la réapparition des lettres sous Philippe, elle avait été précédée d'une innovation différente introduite à Rome : le numérotage des officines, moins parfait que celui des coins, mais seul applicable à un monnayage de plus en plus actif, comme celui qui, à l'époque de la tétrarchie, dut approvisionner de monnaies uniformes l'empire entier.

A. DIEUDONNÉ.





## DIE SPIESSE DER RHODOPIS

Herodot erzählt, dass die Pyramide des Mykerinos von Einigen der Hetäre Rhodopis zugeschrieben werde. Er widerlegt diese Sage ausführlich (II 134-135): eine Hetäre könnte kein solches Riesenwerk schaffen, das Tausende von Talenten erforderte; und zudem habe Rhodopis lange Jahre nach den Erbauern der Pyramiden gelebt, zur Zeit des Amasis.

Sie stammte aus Thrakien, war Sklavin des Iadmon von Samos, der auch den Fabeldichter Aesop besass. Ein anderer Samier, Xantheus, soll die Rhodopis nach Aegypten gebracht haben, wo sie Charaxos, Sapphos Bruder, um eine hohe Summe freikaufte. So blieb die anmutige Hetäre in Aegypten und erwarb grosse Reichtümer, deren Zehnten zu Herodots Zeiten noch Jeder sehen konnte. Denn sie wollte in Hellas ein Denkmal hinterlassen, wie es kein Anderer ersonnen und geweiht hatte, und stiftete daher, soweit der Zehnte ihres Erwerbs reichte, viele eiserne 'Rinderspiesse' (ὄβελοὺς βουπόρους πολλοὺς σιδηροῦς) nach Delphi, wo sie zwischen Altar und Tempel vereinigt wurden (οἱ καὶ νῦν ἔτι συννεύονται ὀπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ, τὸν Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦ νηοῦ). So berühmt ward Rhodopis, dass alle Hellenen ihren Namen kannten.

So weit Herodot, und es ist zunächst einleuchtend, dass nur einer einflussreichen Frau die seltene Ehre zu Teil werden konnte, ihr Weihgeschenk an der vornehmsten Stelle des delphischen Heiligtums aufstellen zu dürfen.

Dass sie eine Hetäre war, macht dabei keine Schwierigkeit. Konnte doch noch Praxiteles seine Statue der Phryne ganz in der Nähe aufrichten.

Erst eine späte Zeit nahm daran Anstoss (Plutarch, de Pythiae orac. 14, p. 39 f. Paton); damals war das Weihgeschenk der Hetäre schon verschwunden, aber die Fremdenführer zeigten noch seine Stelle: ἔδειξεν ὁ περιηγητῆς χωρίον, ἐν ᾧ Ῥοδώπιδος ἔκειντό ποτε τῆς ἑταίρας ὀβελίσκοι σιδηροῖ. Es muss ein bedeutendes Monument gewesen sein; Ῥοδώπιδος ἀνάθημα war zur sprichwörtlichen Wendung geworden (Suidas s. v., vgl. Αἴσωπος und Ἰάδμων; Hesych s. v.), der Komiker Kratinos hatte es erwähnt (Athen. XIII 596 c: τοὺς περιβοήτους ὀβελίσκους..., ὧν μέμνηται Κρατῖνος διὰ τούτων; das Citat ist leider ausgefallen). Vgl. auch die sehr verderbten Verse Epicharms bei Athen. VIII 362 b.

War Rhodopis blos eine siegreich schöne Hetäre von Naukratis? Nach einer anmutigen Geschichte, die Strabon (XVII 808) und nach ihm Aelian (Var. hist. XIII 33) bewahrt haben, entführt ein Adler der Badenden eine Sandale, trägt sie zu König Psammetich (der Name nur bei Aelian) und lässt sie in dessen Schoss fallen. Der König, überrascht durch dieses wunderbare Geschenk, befiehlt die Herrin der Sandale, die den lieblichsten Fuss ahnen lässt, im ganzen Lande zu suchen, und erhebt die endlich Gefundene zu seiner Gemahlin.

Wenn sich unter diesem Märchen ein Kern von Wahrheit verbirgt, wäre Rhodopis wohl eine Hetäre, aber eine vom Range der Theodora, und man verstünde, warum die delphische Priesterschaft ihrem Anathem so viel Ehre erwiesen hat. Herodots Erzählung von ihrem Verhältnis zu

Charaxos mag auf einem Missverständnis beruhen. Denn, wie Athenaeus bemerkt, schmähte Sappho (fr. 138, vgl. 148) nicht Rhodopis, sondern eine Doriche als Geliebte ihres Bruders. Ich nehme mit Wiedemann (Herodots zweites Buch S. 488) an, dass sie ῥοδῶπις als Adjectiv gebrauchte, Herodot aber das Epitheton als Namen der berühmten, zu Sapphos Zeit wohl schon verstorbenen Hetäre fasste. Jedenfalls könnte die angebliche Gemahlin des Psammetich nicht zur Zeit des Amasis 'geblüht' haben (Herod. II 134: κατὰ Ἀμασιν βασιλεύοντα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις); denn die beliebte Verdoppelung zu zwei gleichnamigen Personen wird man in diesem Falle doch nicht anwenden wollen.

Über die sonderbare Weihung eiserner Spiesse, die einem Rinderhirten oder Handwerker besser zu ziemen schien als einer Hetäre, hat man sich vergebens den Kopf zerbrochen, bis Svoronos den rechten Weg wies. In einem lichtvollen Vortrag in unserem Institut (27. 2. 1907), der stark erweitert in dieser Zeitschrift erschienen ist (IX 1906, 192 Taf. 10) hat er ein vergessenes Weihgeschenk des argivischen Heraion uns erst verstehen gelehrt: ein Bündel eiserner Spiesse, Obeloi, die nichts geringeres sind als das berühmte Anathem Pheidons von Argos, die Vorfahren der Obolen, zu einer Zeit da es noch keine Münze gab. Solch' eisernes Geld muss auch Rhodopis nach Delphi geweiht haben, viele Spiesse, wie Herodot bezeugt, gross genug um Rinderstacheln zu gleichen, den Zehnten des Besitzes einer reichen Frau. Damit ist auch bewiesen, dass sie eher zur Zeit des Psammetich als des Amasis gelebt hat, denn als dieser regierte (von 569 an), war gemünztes Geld in Griechenland schon allbekannt.

Wir können auch mit grosser Wahrscheinlichkeit be-

stimmen wann das Weihgeschenk der Rhodopis zerstört worden ist. Raubgier oder Kunstsinn der Römer, der Sulla und Nero, konnte es nicht reizen, wohl aber die Not der Phoker im dritten heiligen Kriege. Als Philomelos die goldenen und silbernen Anatheme zu Münzen, die ehernen zu Waffen einschmelzen liess, mag er die eisernen Spiesse als willkommene Lanzen verwendet haben. So könnte Kratinos sie noch aus eigener Anschauung geschildert haben, zu Plutarchs Zeiten waren sie längst verschwunden. Pausanias erwähnt sie überhaupt nicht mehr, ein neues Zeichen dafür, dass er in Delphi nur Selbstgesehenes anführt.



Abb. 1.

Seit Jahren schon, lange bevor ich das Wesen dieses Weihgeschenks erfasst hatte, glaubte ich die Basis der Spiesse wiedergefunden zu haben, glaubte es um so mehr, als ich vor kurzem erfuhr, dass ein so vorzüglicher Kenner wie E. Bourguet zu demselben Schlusse gelangt war. Es handelt sich um die beiden, auf Abb. 1 wiedergegebenen Steine. Als ich im Jahre 1901, dank Herrn Homolle's freundlicher Erlaubnis, den einen photographieren durfte, stand er mitten unter den Baugliedern des Tempels geschichtet, an dessen Ostfront—also ungefähr an der Stelle,

wo das Anathem der Rhodopis anzusetzen wäre; jetzt sind beide Blöcke am Eingang zum 'Temenos des Neoptolemos' (Fouilles de Delphes II 56; Luckenbach, Olympia und Delphi 45) neben einander gelegt.

Es sind zwei ungleich grosse Platten aus hartem, grauem Kalkstein vom H. Elias (vgl. zum Gestein Pomtow-Lepsius, Philologus LXVI 1907, 264). Sie passen nicht aneinander, wie man nach der Oberansicht (Abb. 1) annehmen sollte. Abb. 2 und 3 geben Unteransichten und die jetzt zusammen gelegten Schmalseiten der beiden Steine, in Zeichnungen von P. Sursos nach meinen Aufnahmen. Man sieht, dass der halben Schwalbenschwanzklammer auf der Unterseite des grossen Blocks (A) keine auf dem kleineren (B) entspricht, dass ferner die Dübellöcher auf den Seiten von A und B nicht zu einander passen. A hat auf beiden Schmalseiten solche Dübellöcher, B nur auf einer. Die ganze Basis bestand also aus mindestens vier Blöcken, vorausgesetzt, dass jene Löcher nicht von einer späteren Benutzung der Blöcke stammen; an den Langseiten stiessen keine weiteren Steine an. Die Hohlkehle, welche den Unterkanten der Langseiten entlang läuft, kann, ebenso wie die mächtigen Dübellöcher der Unterseiten, zu einer Neuverwendung der Steine gehören; eine solche wird wenigstens für A sicher bewiesen durch jene Klammerspur auf seiner Unterseite.

Kehren wir zur Oberfläche der mächtigen Basis zurück, die 1,07 m breit und jetzt noch 1,77 (1,21 + 0,56) m lang ist. Da fallen zunächst die zahlreichen Einsatzlöcher auf, die über die ganze Fläche verstreut sind: meist quadratisch, etwa 1,5 cm im Geviert, mit Blei gefüllt, in dem noch die Reste eiserner Stäbe stecken. Die Stärke des Bleivergusses deutet darauf, dass hohe oder schwere Ge-

genstände hier aufgepflanzt waren. Man denkt sofort an die Spiesse der Rhodopis. Aber eine nähere Betrachtung stellt dieser Lösung Schwierigkeiten entgegen. Auf dem kleineren Blocke (B) stehen die Löcher am Rande so ziem-

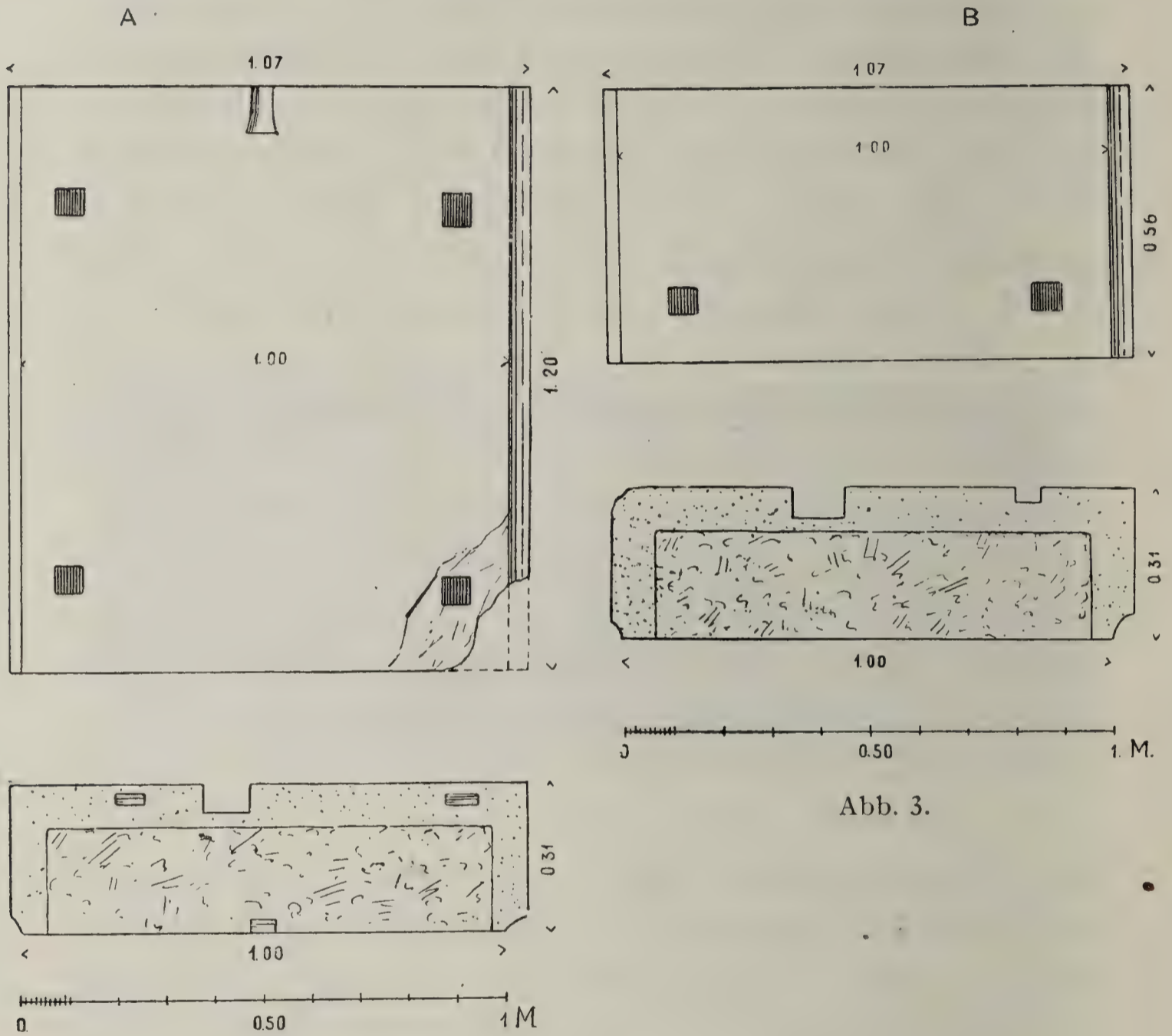


Abb. 2.

Abb. 3.

lich in regelmässigen Abständen und geraden Linien; nach innen zu wird ihre Anordnung zwar freier, aber die ganze Fläche war doch mit ihnen übersät. Die unregelmässige Höhlung, auf der sie jetzt zu fehlen scheinen, ist nur eine spätere Verletzung des Steins.

Anders bei A: da fallen zunächst zwei mächtige Höhlungen auf, die beide dicht am äusseren Rande der Platte liegen. Sie enthalten noch einen dicken Bleiverguss, ihre Ränder sind ausgebrochen, als hätte man gewaltsam einen schweren, fest mit der Basis verbundenen Gegenstand herausgerissen. Leider lässt sich nicht mehr erkennen, ob diese Gegenstände aus Bronze oder Eisen bestanden. Neben den beiden Höhlungen treten dann die quadratischen Einsatzlöcher auf beiden Seiten wieder auf; aber sie sind zunächst spärlich, viel weniger dicht gedrängt als auf der Platte B; und zwischen jenen beiden Höhlungen ist ein weiter, unregelmässiger Raum ganz frei geblieben; die Oberfläche ist hier rauh gelassen, war also wohl nicht sichtbar.

Man denkt zunächst an die Basen grosser Vierfüssler, des Stiers von Korkyra, des δούρειος ἵππος (Pomtow-Bulle, AM. XXXI 1906, 459; Klio VIII 1908, 111). Wir hätten auf A etwa die Vorderhufe des Tieres anzusetzen, auf einer anstossenden, jetzt verlorenen Platte die hinteren. Einen Stier im Aehrenfeld möchte man sich vorstellen; hatten doch Apollonia, Myrina, Metapont je ein χρυσοῦν θέρος nach Delphi gesandt (Plut. de Pyth. orac. 16; Hiller v. Gaertringen bei Pauly-Wissowa IV 2541. 2547; vgl. das λήϊον χρυσοῦν der Tempelinventare des Parthenon, IG. I 161 ff.). Diese reicheren Weihgeschenke werden aus goldenen Aehren (und Reben) bestanden haben, die auf Steinen wie den unseren oder auf bronzenen Platten aufgepflanzt waren.

Aber diese Lösung wird dadurch ausgeschlossen, dass sich zwar an der äusseren Schmalseite von A wiederum Löcher finden, also gerade unter dem Leibe des vermuteten Stiers, dass sie aber dann ganz unmotiviert zwischen

den 'Hufen' fehlen würden. Viel eher liesse sich diese sonderbare Disposition durch die Annahme einer bekleideten Colossalstatue erklären, deren Sohlen in jenen Höhlungen durch dicke Bronzespikes befestigt waren, während ihr Gewand die leer gelassene, rauhe Fläche bedeckte. Allerdings ständen dann die Füße auffallend nahe am Rande. Die Form der Höhlungen stützt leider diese Erklärung nicht, schliesst sie aber auch nicht aus, denn dass Fussspuren von Bronzestatuen nicht immer dem Umriss der Sohle folgen, ist bekannt. Ich möchte daher annehmen, dass wir doch in diesen Steinen einen Teil der Basis besitzen, auf der Rhodopis ihr eigenes Bild, oder eine langgewandete Götterstatue, mitten unter den Spiessen aufgestellt hätte. Dass man nur diese im Altertum beachtet hätte, darf nicht wunder nehmen: Statuen gab es genug zwischen Tempel und Altar, aber dieser sonderbare Wald eiserner Stacheln war ein Unicum<sup>1</sup>.

Ich verhehle mir keineswegs, dass ich nicht das abgerundet sichere Resultat zu bieten vermag, das ich erhoffte. Aber diese Steine bilden ein so eigenartig interessantes Monument, und das Weihgeschenk der Rhodopis ist so altertümlich und bedeutsam, dass ich glaube, Herrn Svoronos' freundlicher Aufforderung zur Publication folgen zu dürfen, auch wenn ich nur Wahrscheinlichkeiten, keine Beweise, aneinanderreihen kann.

GEORG KARO

<sup>1</sup> Ich muss allerdings erwähnen, dass ein kleiner gerundeter Brecciablock, in ähnlicher Weise mit kleinen bleigefüllten Löchern übersät, im Pflaster der Heiligen Strasse, am östlichen Ende der Stoa der Athener, steckt. In seiner jetzigen Lage entzieht er sich der Untersuchung.

# ΑΝΑΘΗΜΑ ΑΜΠΕΛΙΩΤΩΝ ΚΥΡΗΝΑΙΩΝ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ

ΚΑΥΛΟΣ ΣΙΛΦΙΟΥ

(Πίναξ XV.)

Τῷ 1894 ἀνευρέθησαν ἐν Δελφοῖς κατὰ τὴν κορυφὴν τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ πλησίον τοῦ μεγάλου βωμοῦ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν βάσεων τῶν ἀναθημάτων τοῦ Γέλωνος καὶ τῶν λοιπῶν Δεινομενειδῶν «τρεῖς γυναικεῖαι μορφαί, αἵτινες χορεύουσι κρατούμεναι ἐκ τῶν χειρῶν περὶ κίονα ἔχοντα εἶδος καυλοῦ φυτοῦ. Φοροῦσι βραχὺν καὶ ἀνεμούμενον χιτῶνα, πόλον διευρυνόμενον (évasé) εἰς σχῆμα κάλυκος καὶ κοσμούμενον ὑπὸ φύλλων ὀξυκορύφων ὡς εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ὀρχηστρίδων τοῦ Τζιόλπασι (Benndorf und Niemann, *das Heroon von Gjölbaschi-Trysa*, Wien 1899. Collignon, *Hist. de la Sculpt. gr.* II, σ. 205). Φαίνεται ὅτι τὸ ὅλον ἦτο βάσις τρίποδος» (BCH, 1894 σ. 180 Homolle). Προσέτι εὑρέθησαν πολυάριθμα θραύσματα «κιόνων» ἐν σχήματι καυλοῦ σιλφίου, ἅτινα ἐνόμισεν ὁ κ. Homolle (αὐτόθι), ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀναγάγῃ εἰς τὸν θησαυρὸν τῶν Κυρηναίων. Ἀλλὰ τοιοῦτος θησαυρὸς δὲν ὑπῆρξεν ἐν Δελφοῖς, ὅσον εἶναι γνωστόν, ὁ δὲ ἐννοούμενος ἐνταῦθα εἶναι ὁ τῶν Μασσαλιωτῶν καὶ τῶν Ῥωμαίων, (ὄρα τὸν ἐμὸν Ὁδηγὸν τῶν Δελφῶν 1908 σ. 49 καὶ τὸν συνημμένον χάρτην τοῦ τεμένους τοῦ Ἀπόλλωνος), ὡς θὰ ἀποδείξω ἄλλαχού.

Τῷ 1897 δημοσιεύων ἐκτενεστέραν μελέτην περὶ τοῦ εὐρήματος ὁ κ. Homolle (BCH, 1897 σ. 603-614) λέγει, ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ εὑρέθησαν καὶ ἄλλα ὅμοια θραύσματα, ἅτινα συγκολλώμενα ἀπετέλουν ἓνα φυτικὸν κίονα μέγαν (ὑψ. 8 μέτρων περίπου), ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου ἦσαν τεθειμέναι αἱ τρεῖς ὀρχηστρίδες, ἃς ὀνομάζει καρυάτιδας. Ἐγκαταλείπει ἐπομένως τὴν γνώμην, ὅτι τὸ ὅλον ἦτο κίων ἢ κίονες τοῦ «θησαυροῦ τῶν Κυρηναίων», δέχεται αὐτὸ ὡς

ὑποβαστάζον ποτὲ τρίποδα καὶ ἀποφαίνεται, ὅτι ὁ φυτικὸς καυλὸς δὲν εἶναι καυλὸς σιλφίου, ἀλλὰ ἀκάνθου, λαλοῦντος συμβόλου τῆς Μακεδονικῆς πόλεως Ἀκάνθου, ἀνάθημα δὲ τῶν Λακεδαιμονίων εἰς ἀνάμνησιν τῆς νικηφόρου δράσεως τοῦ Βρασίδου ἐν Μακεδονίᾳ (424-422 π. Χ., Θουκ. 4, 84-88). Αἱ «Καρυάτιδες» τότε κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Homolle εἶναι *Lacaenae saltantes* ἐκ τῆς λακωνικῆς κώμης Καρυαί. Βραδύτερον ὅμως (*Comptes Rend. de l'Académie. d. inscr. et belles lettres* 1904 σ. 473) ἐχώρισεν ὁ κ. H. τὸ σύμπλεγμα τῶν ὀρχουμένων κορῶν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κίονος δεχθεὶς δύο ἀναθήματα σύγχρονα, ἔργα τοῦ αὐτοῦ ἴσως τεχνίτου: τὸν ἀκάνθινον κίονα καὶ τὸ σύμπλεγμα τῶν *Καρυατίδων*.

Εἰς τὴν ἔρευναν ὀλοκλήρου τῆς μελέτης τοῦ κ. Homolle δὲν θὰ εἰσέλθω. Θὰ ἀσχοληθῶ ὅμως νὰ καταδείξω διὰ βραχέων, ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκ τοῦ φυτοῦ ἐντυπώσεως αὐτοῦ ἀπομάκρυνσις καὶ ἡ προσφυγὴ πρὸς θεωρίαν ῥησοκίνδυνον καὶ ἥκιστα δυναμένην νὰ στηριχθῆ διὰ πραγματικῶν ἐπιχειρημάτων, δὲν ἦτο ὀρθή, ἀγαγοῦσα διὰ τῆς ἀποπλανήσεως εἰς τοιαύτην ἀβεβαιότητα, ὥστε τὸ μνημεῖον τοῦτο νὰ ὑπολαμβάνηται ἐντελῶς ἀγνώστου προελεύσεως (ὄρα τὸν ἕμὸν Ὀδηγὸν τῶν Δελφῶν σ. 21-22).

Δημοσιεύω ἐν τῷ φωτοτυπικῷ πίνακι XV, A εἰκόνα<sup>1</sup> τῆς ἐν τῷ μουσεῖῳ τῶν Δελφῶν γυψίνης ἀναπαραστάσεως τοῦ ἀποτελεσθέντος, μακρὰν πάσης περὶ σιλφίου σκέψεως, κίονος, ὡς καὶ τινὰς εἰκόνας κυρηναϊκῶν νομισμάτων πρὸς σύγκρισιν. Τὰ νομίσματα ταῦτα δεικνύουσι τὸ σπάνιον καὶ κατ' ἐξαιρέσιν ἐν Κυρήνῃ ποτὲ φυόμενον, ἐντεῦθεν δὲ καθ' ὅλον τὸν κόσμον διὰ τοῦ Πειραιῶς μάλιστα (Θεοφρ. φυτ. ἱστ. 6, 3, 2) ἀποστελλόμενον σίλφιον, οὔτινος «ἢ τε ῥίζα καὶ ὁ καυλὸς καὶ τὸ φύλλον καὶ ὁ ὀπὸς καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ἅπαν πολυτιμώτατόν ἐστιν», — «ἐκτετίμηται δὲ παρ' αὐτοῖς (τοῖς Κυρηναίοις), ὥστε καὶ ἐν τῷ νομίσματι ὅπου μὲν Ἀμμωνα, ὅπου δὲ σίλφιον ἐγκεχαράχθαι».

<sup>1</sup> Τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Κεραμοπούλου δοθεῖσαν ἡμῖν εἰκόνα τοῦ δελφικοῦ γυψίνου ἐκμάγματος, ἣτις κυκλοφορεῖ καὶ ἐν εἰκονογραφημένοις δελταρίοις, μὴ δεικνύουσαν τὸ κάτω μέρος τοῦ φυτοῦ, ἀντικατεστήσαμεν διὰ τῆς δημοσιευομένης ἐν τῷ πίνακι πληρεστέρας.

Σημ. τῆς διευθ. τῆς Διεθν. Νομ. Ἐφημ.»

Ἴδου ἡ περιγραφή τούτων τῶν σιλφιοφόρων νομισμάτων τῆς Κυρηναϊκῆς, ὧν τὰ ἐκμαγεῖα ἐκλέξας διέθεσεν ἐπὶ τοῦ πίνακος ἡμῶν ὁ κ. Σβορώνος. Προσέθηκα ἓν ἐν ἰδίᾳ εἰκόνι (1).

1.—Ἄργ. τετράδραχμον ἄπτικόν. Γραμμ. 18.35.

Σίλφιον.

Ἦπ. Δένδρον, οὗ ἑκατέρωθεν ἴστανται ἀντιμέτωποι ὁ Ἡρακλῆς φέρον λεοντῆν καὶ νύμφη προσφέρουσα τῷ Ἡρακλεῖ καρπούς ἐκ τοῦ δένδρου. *Εἰκὼν 1*—Müller ἔ. ἄ. I σελ. 11 εἰκ. 23.

2.—Ἄργ. τετράδραχμον. Ἄριστ. σίλφιον, δεξ. ἄνω μὲν κεφαλή λέοντος πρὸς ἄριστερά, κάτω δὲ εἷς καρπὸς σιλφίου. Περὶ τὸ ὅλον κοκκιδωτὴ περιφέρεια.

Ἦπ. Κεφαλή ἀετοῦ πρὸς δ. κρατοῦσα ἐν τῷ ῥάμφει ὄφιν. Ἄνω δεξιὰ κόσμημά τι. Τὸ ὅλον περιβάλλεται ὑπὸ κοκκιδωτοῦ τετραγώνου καὶ κεῖται ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ. (Βρεττ. Μουσ. Ὅρα L. Müller ἔ. ἄ. I σ. 11, ἀριθ. 22 καὶ Head-Σβορώνου Ἰστ. τῶν νομ. πίν. ΛΔ', 1). — Πίναξ XV, 1.



Εἰκ. 1.

3.—Ἄργ. Γρ. 13.85. Κεφαλή Διὸς Ἄμμωνος πωγωνοφόρος καὶ κερασφόρος, πρὸς δεξ., μετὰ κόμης διαδεδεμένης. Ἐμπροσθεν ΒΑΡΚΑΙ (ων).

Ἦπ. σίλφιον μετὰ δύο παραφυάδων ἑκατέρωθεν κατὰ τὴν ῥίζαν. (Προβλ. L. Müller ἔ. ἄ. σελ. 79 ἀριθ. 307). Μουσεῖον Πάρμας ἀριθ. 224. — Πίναξ XV, 2.

4.—Ἄργ. Γραμμ. 13.00. Κεφαλή ὁμοία πρὸς ἄριστ. Ἡ κόμη ἄνευ διαδήματος καὶ ἐκτενισμένη πρὸς τὰ ἄνω. Ἐμπροσθεν ΣΟΙΚΙΩ.

Ἦπ. σίλφιον μετὰ δύο παραφυάδων ἑκατέρωθεν τῆς ῥίζης διευρυνομένης ὀλίγον. Φύλλα τινὰ ἄωρα καὶ κεκλεισμένα. Ἐπιγρ. Υ—Χ (=ΚΥΡΑ[ναίων]) (Προβλ. Müller σελ. 44, ἀριθ. 137). Α—Ϟ Μουσεῖον Πάρμας ἀρ. 231. — Πίναξ XV, 3.

- 5.—<sup>2</sup>Αργ. Γραμμ. 13.00. Κεφαλή ὁμοία πρὸς δεξ., δαφνοστεφής.  
<sup>2</sup>Οπ. σίλφιον. <sup>2</sup>Επιγραφή:  $\begin{array}{l} \text{ϠΥ—Ϡ} \\ \text{ΙΑ—ΝΑ} \\ \text{Ν—Ο} \end{array}$  Μουσείον Πάρμας, ἀριθ-  
 μὸς 232, *Πίναξ XV*, 4.
- 6.—<sup>2</sup>Αργ. δίδραχμον φοινικικῆς ὀλκῆς. Κεφαλή λιβυκοῦ Διονύσου  
 ἀπώγων καὶ φέρουσα κέρατα κριοῦ, πρὸς δεξιά.  
<sup>2</sup>Οπ. σίλφιον μετὰ ῥίζης διευρυνομένης. Ἐκατέρωθεν αὐτοῦ ἡ  
 ἐπιγραφή ΚΥ—ΡΑ καὶ ἀριστερὰ μὲν τρίπους, δεξιά δὲ τὸ  
 μονογράφημα  $\overline{\text{ΕΠ}}$ . (Head-Σβορώνου ἔ. ἀ. ἀριθ. 5.—*Πίναξ*  
*XV*, 5. Müller, σ. 47 ἀριθ. 168).
- 7.—<sup>2</sup>Αργ. τετράδραχμον ἀττικῆς ὀλκῆς. Κεφαλή Ἄμμωνος παραπλη-  
 σία, πρὸς δεξ. Ἡ κόμη ἀρχαϊκῶς ἐσχηματισμένη εἰς πλοκάμους  
 ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ κατὰ τὸν τράχηλον. Ἐμπροσθεν ΚΝΡΑ.  
 Τὸ πεδίον ἔγκοilon, πέριξ δὲ δακτυλιοειδῆς κρίκος ἀστραγα-  
 λοειδῆς, περιθεόμενος ἑκατέρωθεν ὑπὸ περιφερικῆς γραμμῆς.  
<sup>2</sup>Οπ. σίλφιον μετὰ παχείας ῥίζης καὶ δύο παραφυάδων ἑκατέ-  
 ρωθεν. (Müller, ἔ. ἀ. σ. 43, ἀριθ. 120. Head-Σβορώνου ἔ. ἀ.  
 ἀριθ. 2) — *Πίναξ XV*, 6.
- 8.—<sup>2</sup>Αργ. Γραμμ. 13,20: Κεφαλή Ἄμμωνος ἀντωπὸς, ὀλίγον πρὸς ἀρ.  
 ἐστραμμένη. Ἐπὶ τοῦ μετώπου διάδημα σχηματίζον κόσμημα  
 αἰγυπτιαζόν ἐν τῷ μέσῳ. Τὸ ὄλον ἐντὸς στεφάνου δάφνης.  
<sup>2</sup>Οπ. σίλφιον, οὗ φύλλα τινὰ ἄωρα καὶ κεκλεισμένα. Ἐπιγρ.:  
 $\begin{array}{l} \text{V—Ϡ} \\ \text{P—Α} \\ \text{Δ—Λ} \end{array}$  (Ὅρα Müller, ἔ. ἀ., Supplement σελ. 9, ἀριθ. 141,  
 Pl. I. καὶ Head-Σβορώνου ἔ. ἀ. ἀριθ. 4 = *Πίναξ XV*, 7).
- 9.—<sup>2</sup>Αργ. Γραμμ. 13,00. Κεφαλή Ἄμμωνος πρὸς ἀριστ. μετὰ κοσμή-  
 ματός τινος ὑπὲρ τὸ μέτωπον ὀπισθεν τοῦ τραχήλου δύο  
 φύλλα δάφνης.  
<sup>2</sup>Οπ. σίλφιον ἀρράβδωτον, φέρον ὡς παραφυάδας δύο ἕτερα  
 μικρὰ σίλφια κατὰ τὴν ῥίζαν. Ἐπιγραφή δυσδιάγνωστος μεταξὺ  
 τῶν φύλλων τοῦ σιλφίου:  $\text{Ο|ΤΑ|ϠΤ—Ϡ|VϢ|Λ}$  (Müller ἔ. ἀ.  
 σ. 23, ἀριθ. 41. Πρβλ. Imhoof-Keller, Tier- und Pflanzen-  
 bilder, Taf. X, 14). Μουσείον Πάρμας, ἀριθ. 230.—*Πίναξ*  
*XV*, 8.

10.—<sup>2</sup>Αργ. Γραμμ. 12,80. Κεφαλή Ἐμμωνος δαρνοστεφής, πρὸς δεξ.

Ἐμπροσθεν ὄνομα δυσδιάγνωστον.

<sup>3</sup>Οπ. σίλφιον ὑπὸ τὴν ῥίζαν τοῦ ὁποίου κάθηται δορκάς.

Ἀριστερὰ ἐν τῷ πεδίῳ μεταξὺ τῶν φύλλων τοῦ σιλφίου [ΒΑΡΚΑ;]ΟΙΝ. Μουσεῖον Πάρμας ἀριθ. 229. Πρβ. Müller I, 81,322. — Πίναξ XV, 9.

11.—<sup>2</sup>Αργ. Κεφαλή Ἐμμωνος διαδεδεμένη, πρὸς δεξιά. Πέριξ κύκλος κοκκιδωτός.

<sup>3</sup>Οπ. σίλφιον, οὗ ἑκατέρωθεν ὀριζοντίως ΚΟΙ—ΝΟΝ. Ἀριστ. ἄνω κέρας δορκάδος (ἀντιλόπης). Τὸ ὅλον ἐν κύκλῳ κοκκιδωτῷ. (Head-Σβορ. ἔ. ἀ. ἀριθ. 6. — Πίναξ XV, 10. Πρβλ. Müller σ. 37 ἀριθ. 103).

Ἡ περιφερικὴ βάσις (ἀφανὴς ἐν τῇ εἰκόνι), ἣν ἔχει τὸ γύψινον δελφικὸν μνημεῖον ὑπὸ τὰ κατώτατα ἐλευθέρως γεγλυμμένα καὶ προπετῆ φύλλα (ἐλλιπῆ τὰ ἄκρα ἐν τῇ ἀπεικονίσει), δὲν φαίνεται ἐσχηματισμένη ἐκ λειψάνων παλαιῶν, ἀλλ' εἶναι φανταστική. Τὰ κατώτατα δὲ ἐκεῖνα φύλλα ἔπρεπε πάντως νὰ ἐρεΐδωνται ἐπὶ τινος ἐπιπέδου ἐδάφους, ἐπειδὴ ὑπὸ τὰς πρὸς τὰ κάτω καμπτομένας κορυφὰς τὰ πρωτότυπα ἔχουσιν ἐπίπεδον τομὴν ἐρειδομένην ποτὲ ἐπὶ ἐπιπέδου ἐπιφανείας. Τοῦτο δὲ ἦτο καὶ ἀναγκαῖον πρὸς στερεότητα τῶν φύλλων τούτων. Ἴσως ὅμως ὑποκάτω αὐτῶν ἡ βάσις τοῦ ὅλου κίονος ἐξεῖχε περίκυρτος μικρὸν ὑπὲρ τὴν γῆν, ἀν' ὃ καλλιτέχνης τοῦ μνημεῖου εἶχε μιμηθῆ τὴν ἀληθῆ ὄψιν τοῦ σιλφίου, ὡς περιγράφει αὐτὸ ἐν τούτῳ τῷ μέρει ὁ Θεόφραστος (ἔ. ἀ. 6, 4) λέγων «ταύτην δὲ (τὴν ῥίζαν) ἔχειν ἐπὶ τοῦ μέσου κεφαλὴν, ὃ καὶ μετεωρότατόν ἐστι καὶ σχεδὸν ὑπὲρ γῆς, καλεῖσθαι δὲ γάλα». Καὶ πολλὰ δὲ τῶν νομισμάτων τῆς Κυράνης, τῆς Βάρκης καὶ ἐν γένει τῆς Κυρηναϊκῆς (Πίν. XV ἀριθ. 3, 5, 6, 7, 10) δεικνύουσι τὴν ῥίζαν (τὸ γάλα) ἐν μέρει φανεράν. (Πρβλ. L. Müller, Numismatique de l'ancienne Afrique I σελ. 31).

Ἡ ὁμοιότης τοῦ δελφικοῦ καλλιτεχνήματος πρὸς τὰ σίλφια τῶν κυρηναϊκῶν νομισμάτων εἶναι τόσον προφανής, ὥστε νὰ μὴ εἶναι ἀνάγκη πολλῶν λόγων πρὸς ἀπόδειξιν αὐτῆς. Ὡς ἐκφύονται τὰ φύλλα τὰ καλούμενα μάσπετα, (Θεοφρ. ἔ. ἀ. 6, 1), κατ' ἀποστάσεις ἐκ τῶν καυλῶν τῶν νομισμάτων, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ δελφικοῦ (εἰς ἕκαστον κόμβον ἕξ μάσπετα, τρία ἄωρα ἐσωτερικῶς καὶ τρία σχετικῶς ὠριμώτερα

ἐξωτερικῶς), ὁ δὲ ῥαδινὸς κορμὸς αὐλακοῦται ἑκατέρωθι καθ' ὅμοιον τρόπον.<sup>1</sup> Ἐάν αἱ εἰκόνες τῶν νομισμάτων δὲν ἦσαν μικροτεχνήματα ἢ ἂν ἦσαν περιφερῆ ἔργα, θὰ ἐδηλοῦτο κάλλιον καὶ ἡ τελεία ὁμοιότης τῶν φύλλων· ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα, ὅσάκις μάλιστα ἔχουσι τὰς κορυφὰς κεκαμμένας πρὸς τὰ κάτω, ὁμοιάζουσιν ἀπαραγνωρίστως πρὸς τὰ χαμηλότατα ἢ τὰ ὑψηλότατα φύλλα τοῦ δελφικοῦ καυλοῦ. Ὁ κόμβος, ἐξ οὗ ἐκφύονται ἑκάστοτε αἱ ὀμάδες τῶν φύλλων τοῦ δελφικοῦ καυλοῦ, εἶνε ὁρατὸς ἐν τισὶ μόνον νομίσμασιν (εἰκ. 1 καὶ Müller σελ. 44 ἀριθ. 135, σ. 46 ἀ. 153, σ. 47 ἀ. 159, σ. 130 ἀ. 344). Ὅτι ἐλλείπουσιν ἐν Δελφοῖς κατὰ τὰς ἐκφύσεις τῶν φύλλων οἱ εἰς τὸ ἄκρον μακροῦ καὶ λεπτοῦ μίσχου καρποί, ἡ μαγύδαρις, (Θεοφρ. ἔ. ἀ. 6, 4) προέρχεται βεβαίως ἐκ φυσικῶν λόγων, τοῦ τεχνίτου ἀπεικονίζοντος καυλὸν σιλφίου μὴ διανοίξαντα τὰ μάσπετα μηδὲ παραγαγόντα εἰσέτι καρποὺς ἔνεκα τῆς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, καθ' ἣν ἔλαβεν αὐτὸ πρὸς ἀπεικόνισιν (τοιαύτας εἰκόνας ἀώρου σιλφίου δεικνύουσι καὶ τὰ νομίσματα ἐν τινὶ βαθμῷ. Müller ἔ. ἀ. σ. 31). Ἐλαβὲ δ' αὐτὸ τοιοῦτον ἔνεκα λόγων τεχνικῶν, ἐπειδὴ θὰ ἦτο οὐ μόνον δυσχερὲς ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν στερεότητα τοῦ μαρμαρίνου ἔργου νὰ γλυφῶσι λεπτοῦργικῶς ἐξέχοντα τὰ μάσπετα καὶ ἡ εἰς τὸ ἄκρον λεπτοῦ μίσχου μαγύδαρις. Τὰ μάσπετα ὅμως τὰ ἐντελῶς κλειστὰ καὶ ἀδιαμόρφωτα, ἅτινα δεικνύει ὁ δελφικὸς καυλὸς ὑπὸ τὸν φυλλομανοῦντὰ κόμβον, ἐφ' οὗ ἴστανται αἱ τρεῖς κόραι, εἶναι ἐντελῶς ὅμοια πρὸς τὰ ὁμοίως κεκλεισμένα μάσπετα τῶν νομισμάτων ὑπ' ἀριθ. 3 καὶ 7, ἂν καὶ εἶνε διατεθειμένα ἔνδον τῶν μειζόνων φύλλων. Εἶνε δὲ ζήτημα καθαρῶς βοτανικόν, τίς παράστασις ἀποδίδει ἀληθέστερον τὴν φύσιν.

Ὁ Θεόφραστος καὶ ὁ Πλίνιος (Müller ἔ. ἀ. σ. 15) λέγουσιν, ὅτι τὰ μάσπετα τοῦ σιλφίου εἶναι προσόμοια πρὸς τὰ φύλλα τοῦ σελίνου. Ὁ Müller ἐξαίρει τὰς ὁρωμένας διαφορὰς τῶν φύλλων τούτων, ὡς παριστάνονται ἐπὶ τῶν νομισμάτων τοῦ Σελινοῦντος, ἀλλὰ ὁμολογεῖ

<sup>1</sup> Τὸ νόμισμα πίν. XV ἀριθ. 8 εἶναι ἀρράβδωτον ἔνεκα ἀμελείας τοῦ τεχνίτου βεβαίως. Παρομοία ἀμέλεια παρατηρεῖται συνήθως εἰς μικρὰ νομίσματα, ἔνθα ἦτο δυσχερὲς νὰ χαραχθῶσι πᾶσαι αἱ λεπτομέρειαι. Πρβλ. Müller, ἔ. ἀ. σ. 27 ἀριθ. 84, 89, σ. 45 ἀριθ. 147, σ. 48 ἀριθ. 180, σ. 79 ἀριθ. 296. Εἶναι ὅμως δυνατόν, τινῶν ἐκ τῶν νομισμάτων τούτων ἢ ὄψις νὰ προῆλθεν ἔνεκα ἀποτριβῆς ἢ καὶ ἔνεκα τῆς ἐκ τῆς θερμότητος βλάβης τῆς κηρίνης μήτρας τοῦ ἐκμαγείου τοῦ ἐνταῦθα ἀπεικονιζομένου νομίσματος.



Εἰκ. 2.



Εἰκ. 3.

τὴν συγγένειαν αὐτῶν πρὸς τὰ τοῦ σιλφίου ἐν τισὶ χρόνοις τῆς βλαστήσεως. Αἱ ἄνωτέρω παρατιθέμεναι εἰκόνες (2 - 3) φύλλων σελίνου, εἰλημμένοι ἐκ τοῦ φυσικοῦ, δεικνύουσι μείζονα τὴν ὁμοιότητα τῶν λοβίων τῶν νεαρῶν αὐτοῦ φύλλων πρὸς τὰ μάσπετα τοῦ δελφικοῦ μνημείου· ἡ δὲ παρατήρησις αὕτη ἄγει νὰ δεχθῶμεν ἢ ὅτι ἡ γνώσις τῶν ἀρχαίων ἦτο ἀκριβεστέρα ἐκείνης, ἣν ποριζόμεθα ἐξ ἀτελῶν καὶ κατὰ διαφόρους χρόνους τῆς βλαστήσεως εἰλημμένων εἰκόνων τῶν νομισμάτων, ἢ ὅτι ὁ τεχνίτης τοῦ δελφικοῦ μνημείου, γινώσκων τὴν ὑπάρχουσαν συγγένειαν τῶν δύο φυτῶν μὴ ἰδὼν δὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ φυσικὸν σίλφιον, ἀπεμιμήθη περισσότερο τοῦ προσήκοντος τὰ φύλλα τοῦ γνωστοῦ αὐτῷ σελίνου. Ἐν ἑκατέρῳ περιπτώσει ποριζόμεθα τεκμήριον, ὅτι ὁ τεχνίτης ἀληθῶς ἠθέλε νὰ εἰκονίσῃ σίλφιον.

Ὁ καυλὸς τοῦ φυτοῦ ἐξακολουθεῖ καὶ μεταξὺ τῶν σωμάτων τῶν ὀρχουμένων κορῶν, παρὰ τοὺς μηροὺς δ' αὐτῶν καὶ εἰς τὸ ὕψος τῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πόλων προέχουσι μικρὸν αἱ κορυφαὶ τῶν τελευταίων τρυφερῶν ἡμικλείστων μασπέτων. Ἐπ' αὐτῶν θὰ ἦτο φυσικὸν νὰ

ὑποθέσωμεν, ὅτι ἦτο ἡ κορυφαία μαγύδαρις ἢ τὸ ἄνθος τοῦ σιλφίου. Ἐνταῦθα φυτόν εἰκονιζόμενον ἐν οὕτω τρυφερᾷ καταστάσει καὶ οὐδαμοῦ τοῦ λοιποῦ καυλοῦ ἔχον καρπούς, οὓς βλέπομεν ἐπὶ τῶν νομισμάτων, βεβαίως οὐδ' ἐπὶ τῆς κορυφῆς εἶχε μαγύδαριν. Τρεῖς δὲ ὀπαὶ (διαστάσεις  $0,135 \times 0,075 \times 0,065$  βάρθ.), εὐρισκόμεναι ἐπὶ τῶν τριῶν ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν κορῶν καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἐξεχόντων φύλλων τοῦ καυλοῦ (ἢ διατήρησις τῆς ὀπῆς εἶναι ἄρτια ἐπὶ τοῦ ἑνός), μαρτυροῦσιν, ὅτι ἐνταῦθα ἰδρῦετο ὑψίπους τρίπους μετάλλινος ἐξικνούμενος μέχρι τῆς ἄκρας κορυφῆς τοῦ μνημείου. Ἐνταῦθα ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς τῶν κορῶν ἢ ἐπιφάνεια τοῦ μαρμάρου ὅλου σχηματίζει ἐλαφρὰν κοιλότητα φέρουσα προσέτι ἀτάκτως διατεθειμένας τέσσαρας ὀπάς, ὧν ἡ μία, ἢ «κεντρική», μείζων (βάρθ.  $0,10 \times 0,11 \times 0,065$ ). Αἱ ὀπαὶ αὗται ἐχρησίμευον βεβαίως πρὸς στερέωσιν τοῦ λέβητος, ὅστις ἐκορύφου τὸν τρίποδα καὶ τὸ ὅλον ἀνάθημα.

Παρὰ πᾶσαν τὴν δυνατὴν ἐν τῇ μαρμαρίνῃ δελφικῇ ἀπεικονίσει κυρηναϊκοῦ φυτοῦ σχηματοποίησιν, ἧς ὁ βαθμὸς δὲν εἶναι εὐχερὲς νὰ ὀρισθῇ, ὑπολαμβάνω ὡς δεδομένην οὕτω ἢ αὐταπόδεκτον τὴν τε ἀλήθειαν, ὅτι περὶ σιλφίου πρόκειται ἐν τῷ δελφικῷ καλλιτεχνήματι, καὶ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὰς ἀπεικονίσεις τοῦ φυτοῦ ἐπὶ τῶν κυρηναϊκῶν νομισμάτων. Ἡ ὁμοιότης αὕτη εἶναι ἀσυγκρίτως μείζων ἐνταῦθα ἢ μεταξὺ τῶν νομισμάτων καὶ τῆς κυρηναϊκῆς κύλικος Studniczka, *Kyrene* σ. 18· πορίζομαι δέ, ὅτι μνημεῖον τοιοῦτον, εἰκονίζον τὸ «ἔθνικόν» κυρηναϊκόν φυτόν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀνατεθῇ εἰς Δελφοὺς ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἢ ὑπὸ τῶν Κυρηναίων. Οὕτω καὶ οἱ Σελινούντιοι εἶχον ἀναθέσει ποτὲ εἰς Δελφοὺς χρυσοῦν σέλινον, ὃ ἀπεικονίζον καὶ ἐπὶ τῶν νομισμάτων αὐτῶν, οἱ δὲ Τενέδιοι πέλεκυν, ὅστις ἦτο ἐπίσης νομισματικὸς τύπος τῆς Τενέδου, (Πλουτ. de Pyth. or. 12. Πaus. 10, 14.)

Τὴν γνώμην ταύτην βεβαιοῖ ἀρχαία μαρτυρία ῥητή, ἣν ὑπολαμβάνω ὡς ἀναμφισβητήτως ἀναφερομένην εἰς τὸ μνημεῖον τοῦτο. Ἡ μαρτυρία αὕτη, ἀναγομένη εἰς τὸν δελφὸν Ἀναξανδρίδαν (ζήσαντα περίπου ἐν τοῖς χρόνοις 225-182 π.Χ. πρβλ. Pauly-Wirsowa's R.E. ἄρθρ. Delphoi σ. 2523, 2630 Hiller von Gärtringen - Pomtow) καλῶς τοὺς Δελφοὺς γινώσκοντα καὶ «περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς χρηστηρίου» καὶ «περὶ τῶν συληθέντων ἐν Δελφοῖς ἀναθημάτων» (Müller, Fr. Hist. Gr. III, 106, 1 καὶ 2.) γράψαντα, κεῖται ἐν τοῖς σχολίοις

(Dindorf σελ. 592. Προβλ. καὶ Rose, Aristoteles pseudepigraphus σελ. 485 καὶ Thrige, Res Cyrenensium σελ. 284 καὶ 312.) εἰς Ἀριστοφάνους Πλοῦτον στ. 925. Ἐνταῦθα, ὅθεν ἐλήφθησαν καὶ τὰ ἀνωτέρω παρατεθέντα περὶ τοῦ σιλφίου χωρία, γινομένου λόγου περὶ τῆς μέγαν πλοῦτον αἰνιττομένης γνωστῆς φράσεως «*Βάττου σίλφιον*» λέγει εἰς σχολιαστῆς «... Καὶ οἱ Ἀμπελιῶται δέ, ἔθνος Λιβύης, εἰς Δελφοὺς ἀνέθεσαν καυλὸν σιλφίου, ὡς φησιν Ἀλεξανδρίδης (γρ. Ἀναξανδρίδας)» Ἄλλος δὲ σχολιαστῆς λέγει: «... Καὶ εἰς Δελφοὺς δὲ Ἀπόλλωνι Λίβυες καυλὸν σιλφίου ἀνέθεσαν.» Καὶ ὁ Σουΐδας δὲ λέγει ἐν λέξει «*Βάττου σίλφιον*... Οἱ δὲ ἐπὶ Λιβύης Ἀμπελιῶται εἰς Δελφοὺς ἀνέθεσαν καυλὸν σιλφίου», ἐν δὲ λέξει «*σίλφιον*... Καὶ οἱ Ἀμπελιῶται, ἔθνη Λιβύης, εἰς Δελφοὺς ἀνέθεσαν καυλὸν σιλφίου». Ὅτι Λιβύην ἔλεγον καὶ τὴν Κυρηναϊκὴν προβλ. Πaus. 6, 12, 7 κλ.

Οἱ Ἀμπελιῶται ἐκαλοῦντο οὕτω ἐκ τῆς Ἀμπέλου, ἣτις ἦτο ἀκρωτήριον καὶ πόλις (;) τῆς Κυρηναϊκῆς. Ὁ Στέφανος ὁ Βυζάντιος λέγει ἐν λ. Ἀμπελος (προβλ. καὶ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Aug. Meineke αὐτόθι) «... καὶ ἄλλη (ἄκρα) ἐν Κυρήνῃ» ὁ δὲ Ἡσύχιος «... Κυρηναίας δὲ αἰγιαλός». Ἄλλας μαρτυρίας ἐκ τοῦ Σουΐδα καὶ τοῦ Σκύλακος (Müller, Geogr. gr. min. I, σ. 83) περὶ τῆς Ἀμπέλου, κειμένης μεταξὺ Κυρήνης καὶ Ἑσπερίδων, ἀναφέρει καὶ ὁ Rietschmann ἐν Pauly - Wirsowa's R. E. λ. Ἀμπελος 4.

Ἐπειδὴ τὸ ἀνάθημα τοῦτο, μέγα καὶ πολυτελὲς ὄν, ἀνετέθη ὑπὸ τῶν Ἀμπελιωτῶν ὡς ἔθνος κατὰ τὰς ἀρχαίας μαρτυρίας, συμπεραίνομεν, ὅτι θὰ ἀνήκη εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς αἱ δημοκρατικαὶ ἀρχαί, διαδοθεῖσαι εὐρέως ἐν τῇ Κυρηναϊκῇ, διέσχισαν τὰ συμπαγῆ ὀπωσδήποτε κράτη, ἅτινα εἶχον ἀποτελεσθῆ ἤδη περὶ τινὰς ἰσχυρὰς πόλεις, οἷα ἡ Κυρήνη, ἡ Βάρκη, καὶ οἱ Εὐεσπερίδαι. Ὁ δημοκρατικὸς οὗτος τεμαχισμὸς ἐγένετο περὶ τὸ 400 π. Χ. (Προβλ. Thrige, Res Cyrenensium σ. 186 ἔξ. L. Müller ἔ. ἀ. σ. 4 καὶ 30). Εἰς τοὺς χρόνους δὲ τούτους ἀνάγεται τὸ μνημεῖον τῶν Δελφῶν καὶ διὰ τὸν τεχνικὸν αὐτοῦ τρόπον, συγγενὲς ὄν πρὸς τὸ ἐν Βιέννῃ μνημεῖον τῆς Τρύσης (Τζιόλπασι) καὶ πρὸς τὸ ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ «μνημεῖον τῶν Νηρηίδων» ἐκ Ξάνθου τῆς Λυκίας. Φαίνεται λοιπόν, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἡ Ἀμπελος εἶχεν ἀποσπασθῆ εἰς ἴδιον κράτος, τὸ κατόρθωμα δὲ τοῦτο ἢ ἄλλο τι ἀποκλειστικῶς ἴδιον εὐτύ-

χημα ἔδωκεν ἀφορμὴν πρὸς ἀνεξάρτητον ἀνάθεσιν εἰς Δελφοὺς τοῦ χαρίεντος καλλιτεχνήματος. Ὅταν δ' οὕτω ὡς ἔθνος ἐμφανίζονται οἱ Ἀμπελιῶται, γίνεται πιθανόν, ὅτι τὰ φέροντα τὸ γράμμα Α κυρηναϊκὰ νομίσματα τῶν Μακῶν (Ἡροδ. 4, 176. L. Müller ἔ. ἄ. σ. 133 ἔξ. καὶ τόμ. IV Suppl. σ. 23) εἶναι ἀληθῶς κοινὰ καὶ τῆς Ἀμπέλου (πρβλ. Σουΐδ. λ. σίλφιον «Ἀμπελιῶται, ἔθνη—οὐχὶ ἔθνος—Λιβύης). Ἡ πιθανότης στενῆς σχέσεως μεταξὺ τῶν δημοκρατιῶν τῆς Κυρηναϊκῆς ἐξαίρεται ὑπὸ τοῦ Müller (σελ. 30) δεόντως.

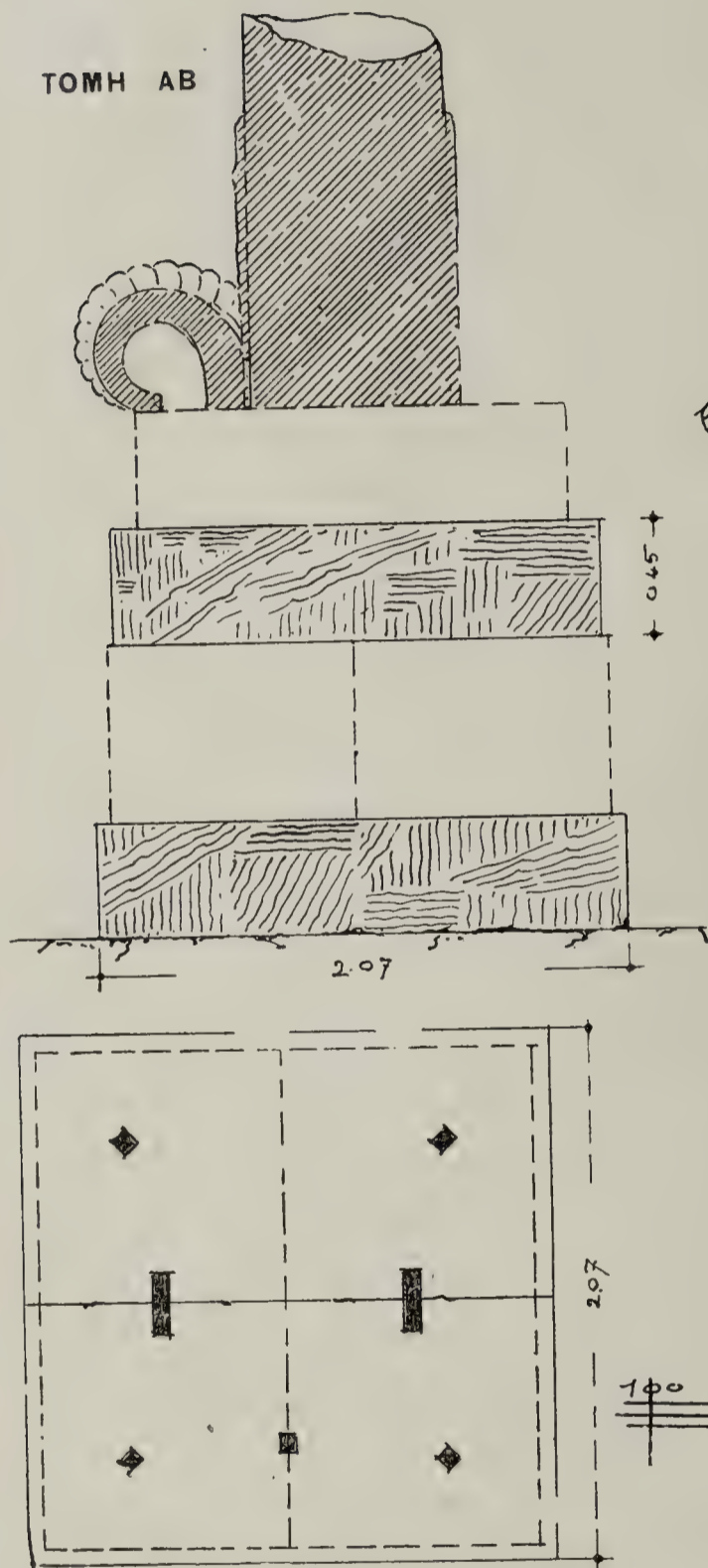
Ἡ κορυφὴ τοῦ Ἀμπελιωτικοῦ μαρμαρίνου ἀναθήματος ἢ φέρουσα τὰς τρεῖς ὀρχουμένας κόρας, ὡς καὶ ἄλλα τεμάχια αὐτοῦ εὐρέθησαν, ὡς ἐρρήθη ἀνωτέρω, πρὸς Α. τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος παρὰ τὰς βάσεις τῶν Δεινομενειδῶν. Ἀδιαφοροῦντες πρὸς τὸν ταπεινότερον χῶρον, εἰς ὃν εὐρέθησαν κατακυλισθέντα τινὰ ἕτερα τεμάχια τοῦ αὐτοῦ ἀναθήματος, δυνάμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι τὸ ὄλον μνημεῖον ἴστατο παρὰ τὸν τρίποδα τοῦ Γέλωνος καὶ παρὰ τὸ κυρηναϊκὸν ἀνάθημα τοῦ Βάττου (Παυσ. 10, 15, 6. Κεραμοπούλλου, Ὁδηγὸς τῶν Δελφῶν σελ. 56). Ἄν δ' ἀναμνησθῶμεν, ὅτι ἐκεῖ που ἀπέναντι τοῦ Μεγάλου Βωμοῦ ἢ παρ' αὐτὸν ἦτο τὸ ἐπίχρυσον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς ἐπὶ χαλκοῦ φοῖνικος, ἀνάθημα τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῶν ἐπ' Εὐρυμέδοντι ποταμῷ μαχῶν (Παυσ. 10, 15, 4), ὁ ἐπίχρυσος τρίπους τῶν Πλαταιῶν (Παυσ. 10, 13, 9), ἢ ἐπίχρυσος εἰκὼν τῆς Φρύνης (Παυσ. 10, 15, 1), οἱ χρυσοὶ τρίποδες τῶν Δεινομενειδῶν (Διογ. Λαερτ. 4, 58, πρβλ. Διοδ. 11, 67, 7. Homolle ἐν *Mélanges Weil*, σ. 207), ὁ χρυσοῦς ἀνδριάς τοῦ Μακεδόνοιο Ἀλεξάνδρου τοῦ «Φιλέλληνοιο» (Ἡροδ. 8, 121· Δημοσθ. 12, 21) καὶ ὁ ἀργυροῦς κρατὴρ τοῦ Ἀλυάττου, οὗτινος μόνον τὸ σιδηροῦν ὑποκρητηρίδιον ὑπῆρχε μετὰ τὸν γ' ἱερὸν πόλεμον (Ἡροδ. 1, 51. Παυσ. 10, 16, 1), ἂν ἀπιδώμεν πρὸς τὸ ὕψος τοῦ Ἀμπελιωτικοῦ ἀναθήματος καὶ πρὸς τὴν ὁμοιότητα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ Εὐρυμέδοντος (ἀμφοτέρων ὁ κορμὸς ἦτο φυτόν), ἀγόμεθα νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἐλλείπων τρίπους ἦτο ἴσως χρυσοῦς ἢ ἐπίχρυσος. Τὴν πίστιν ταύτην ἐνισχύει τὸ ὅτι ἢ περὶ τοῦ ἀναθήματος τούτου ἀρχαία μαρτυρία προέρχεται ἐκ τοῦ Ἀναξανδρίδου καὶ δὴ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκ τοῦ «περὶ τῶν συληθέντων ἐν Δελφοῖς ἀναθημάτων» βιβλίου αὐτοῦ. Ἄν δ' ἀληθῶς ὁ Ἀναξανδρίδας περιελάμβανε τὸ ἀνάθημα τοῦτο μεταξὺ τῶν συληθέντων, τότε, ὡς ἐκ τῆς φύσεως

τῶν σωθέντων λειψάνων ἐξάγεται (πάντα εἶναι πεντελήσιον μάρμαρον), οὐδὲν ὑπῆρχεν ἐν τῷ μνημείῳ πολύτιμον μέρος ἄξιον συλήσεως πλὴν τοῦ ἐλλείποντος ἐκ τῆς κορυφῆς πολυτίμου ἐπιθήματος. Τὸ χρῶμα τοῦ χρυσοῦ συνεδυάζετο ἁρμονικῶς πρὸς τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα, δι' οὗ ἦτο κεχρωσμένος ὁ καυλὸς καὶ τὰ φύλλα τοῦ μαρμαρίνου σιλφίου. Τὸ χρῶμα τοῦτο κατεστράφη κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀλλ' ὑπελείφθησαν μικρὰ λείψανα αὐτοῦ καθ' ὅλον τὸν καυλὸν καὶ τὰ φύλλα.

Ἐφ' οὗ τὰ τεμάχια τοῦ ἀναθήματος εὐρέθησαν κατὰ μέγα μέρος ἐπὶ τοῦ πλακοστρώματος τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ, ἀναγομένου γενικῶς εἰς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους, συμπεραίνομεν, ὅτι τὸ μνημεῖον ἴστατο ὀρθιον μέχρι σχεδὸν τῶν νεωτάτων χρόνων τῆς ἐνεργείας τοῦ δελφικοῦ ἱεροῦ, ἢ δὲ περὶ αὐτοῦ σιωπῆ τοῦ Πausανίου πρέπει νὰ ἐρμηνευθῆ ὡς καὶ ἡ περὶ πλείστων ἄλλων δελφικῶν μνημείων ὁμοία σιωπῆ.

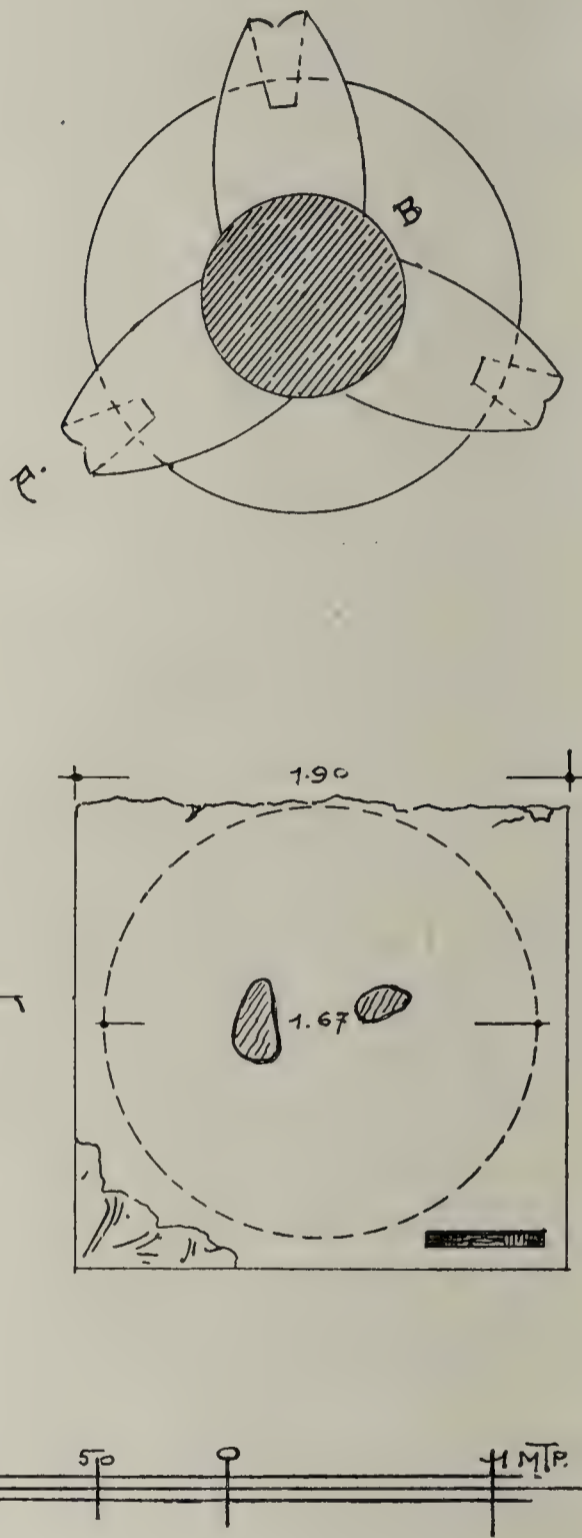
Ἡ ἀκριβὴς θέσις, ἐφ' ἧς ἴστατο τὸ ἀνάθημα, εἶνε δυσχερὲς νὰ ὀρισθῆ. Πρὸ τῆς βάσεως ὅμως τοῦ τρίποδος καὶ τῆς Νίκης τοῦ Γέλωνος εἶναι βάσις τις (πλ. καὶ μῆκ. 2,07 μ.), ἧς οἱ δύο τιτανώδεις ἐγχώριοι λίθοι συνδέονται διὰ συνδέσμων  $\square$  σωζομένων τελείως καὶ ἀποκλινόντων ἔνεκα τοῦ περικεχυμένου μολύβδου πρὸς τὸ σχῆμα τῶν πελεκίνων. Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς κατόψεως τῆς βάσεως ταύτης (εἰκ. 4) σωζούσης κατὰ τὰς ἀκμὰς τῶν πλευρῶν τὸ ἴχνος περιθωρίου πλ. 0,06 ἐν μέσῳ δὲ ἴχνος ἄρμου BN διευθυνομένου, ἀπώλετο μία σειρὰ ἐκ λίθων δύο ὑπερκειμένων καὶ συνδεομένων διὰ γόμφων πρὸς ἀλλήλους τε καὶ πρὸς τὰς ὑποκειμένας κατὰ χώραν δύο πλάκας. Ἐπὶ τῶν ἀπολομένων τούτων λίθων νομίζω, ὅτι ἔκειτο μεγάλη τετράγωνος πλάξ λίθου τιτανώδους (πάχ. 0,45 × 1,90 πλ.) ἀποκειμένη νῦν μεταξὺ τῆς βάσεως τοῦ τρίποδος τῶν Πλαταιῶν καὶ τοῦ κτιρίου τοῦ φέροντος τὸ ὄνομα τοῦ θησαυροῦ τῶν Κλαζομενίων ἐν τῷ χάρτη I τοῦ ἐμοῦ Ὀδηγοῦ τῶν Δελφῶν. Τῆς πλακὸς ταύτης τὸ πρόσωπον καθορίζεται ὑπὸ ὀπῆς ὀρθογωνίου ἐπιμήκους ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας (εἰκ. 5) πρὸς ἔνθεσιν ποτε στήλης. Ἡ ἀντίθετος πλευρὰ εἶναι κάκιστα εἰργασμένη ἢ ἀποκεκρουσμένη καὶ ἐλλιπής, βεβαίως δὲ δὲν ἦτο ὀρατὴ ποτε, προσκολλημένη εἰς τὰ ἀκατέργαστα κρηπιδώματα τῆς βάσεως τοῦ Γέλωνος. Ἡ ἐπάνω ἐπιφάνεια δεικνύει προσέτι τὸ ἐλαφρῶς βεβαθυσμένον ἴχνος μεγάλου κύκλου ἐξικνουμένου μέχρι σχεδὸν τῶν τριῶν καλῶς εἰργασμένων πλευρῶν τῆς πλακός, βεβαίως δὲ

Εἰκ. 7.



Εἰκ. 4.

Εἰκ. 6.



Εἰκ. 5.

μέχρι τῆς ὀπισθίας κακῶς εἰργασμένης πλευρᾶς. Ὁ κύκλος οὗτος οὐδεμίαν ὀπὴν συνδέσμου δεικνύων ἔχει περίπου 5 μ. περίμετρον, ἣν ἀποδίδω εἰς περιφερικὴν πλάκα ἀπολομένην, κειμένην δέ ποτε ἐπ' αὐτοῦ. Ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης ἐξεφύετο, νομίζω, ὁ καυλὸς τοῦ σιλφίου τῶν Ἀμπελιωτῶν, οὔτινος ἢ μεγίστη κατωτάτη περίμετρος εἶναι 3,47 μ. Ἐπὶ τῆς περιφερικῆς ἐκείνης πλακὸς ἠρείδοντο αἱ ἄκραι κορυφαὶ τῶν κάτω πρώτων προπετῶν μεγάλων φύλλων τοῦ καυλοῦ.

Τοιοιουτρόπως ἡ ὅλη βᾶσις τοῦ μνημείου κατ' ἐλεύθερόν πως σχεδιογράφημα τοῦ φίλου μου ἀρχιτέκτονος κ. Ἀριστοτέλους Ζάχου βασισιθέντος εἰς τὰ μέτρα ἃ παρέσχον αὐτῷ, εἶχε τὴν διαμόρφωσιν, ἣν δεικνύει ἡ εἰκ. 6 καὶ 7. Ἡ φέρουσα τὸ κυκλικὸν ἴχνος πλάξ (εἰκ. 5) φέρει ἐν μέσῳ καὶ τὰ κακόπλαστα ἐπιπόλαια ἴχνη δύο ποδῶν ἀγάλματος, ἰδρυθέντος ἐπ' αὐτῆς κατὰ τοὺς ἐσχάτους χρόνους προφανῶς τοῦ μαντείου, ὅτε τὸ μνημεῖον θὰ εἶχε καταστραφῆ.

Χάριν συγκρίσεως μνημονεύω, ὅτι ἡ τετράγωνος γυψίνη βᾶσις τοῦ ἐν τῷ δελφικῷ μουσεῖῳ σταθέντος καυλοῦ ἔχει πλευρὰς 1,93 μ. (ἀπέναντι 1,90 τῆς ἀνωτέρω πλακὸς τῆς φερούσης τὸ κυκλικὸν ἴχνος), ὁ δὲ γύψινος ἔχινος ὄγκος ἔχει περίμετρον 5,97 μ. (ἀπέναντι 5 περίπου μ. τοῦ κύκλου τῆς ἀνωτέρω πλακὸς).

Καταλήγων λέγω, ὅτι μέχρι κρείσσονος γνώμης δυνάμεθα νὰ ὑπολαμβάνωμεν τὴν πρὸ τοῦ τρίποδος τοῦ Γέλωνος βᾶσιν ὡς βᾶσιν τοῦ ἀναθήματος τῶν Ἀμπελιωτῶν, γειτνιαζόντος οὕτω πρὸς τὸ ἕτερον κυρηναϊκὸν ἀνάθημα, τὸ τέθριππον τοῦ Βάπτου.

Αἱ ὀρχούμεναι κόραι, ἃς ὁ κ. Homolle καλεῖ Καρυάτιδας, πρέπει νὰ εἶναι νύμφαι τινές, νομίζω, Ἑσπερίδες, αἵτινες δὲν θὰ εἶχον μόνον τὰ ἐσπεριδοειδῆ δένδρα ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν. Ὅτι ἐτέλουν χοροὺς αἱ Ἑσπερίδες ὄρα Ἀριστοφ. νεφ. 271. Ὅτι δὲ αἱ νύμφαι αὗται δὲν ἦσαν ξέναι πρὸς τὴν κυρηναϊκὴν λατρείαν, εἶναι γνωστὸν ἄλλως τε καὶ ἐκ τῶν νομισμάτων, ἐφ' ὧν παρίσταται ὁ Ἡρακλῆς καὶ μία τούτων ἐκατέρωθεν δένδρου ὀπωροφόρου (Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 23, σ. 18) ἢ ἐφ' ὧν αὕτη κάθηται ἔχουσα ἔμπροσθεν σίλφιον. Ὁ Studniczka (Kyrene σελ. 20, 22) καλεῖ αὐτὴν Κυρήνην Ἑσπερίδα. Ἴσως δὲ συνηριθμοῦντο αἱ Ἑσπερίδες μεταξὺ τῶν Νυμφῶν τῶν λατρευομένων μετὰ τοῦ Διονύσου ἐν τῇ Λιβύῃ (Κυρηναϊκῇ) κατὰ τὴν αὐτόθι ἑορτὴν τὰ Θεοδαΐσια (Σουΐδ. «Ἀστυδρόμια· παρὰ

Λίβυσιν οίονει τῆς πόλεως γενέθλια καὶ Θεοδαΐσια ἑορτή, ἐν ἣ ἐτίμων Διόνυσον καὶ Νύμφας»).

Προσέτι κυρηναϊκὴ πόλις ἦτο ἡ Ἑσπερίς ἢ Ἑσπερίδες ἢ Εὐεσπερίδες (ἢ ὕστερον Βερενίκη), ἐνθα εὐρεῖα παλαιὰ (Müller ἔ. ἄ. σ. 90 σημ. 1. Gruppe, Griech. Myth. σ. 385,2) παράδοσις ἐτοποθέτει τὸν κῆπον τῶν Ἑσπερίδων. Τὴν παράδοσιν ταύτην συνεμερίζοντο καὶ οἱ Κυρηναῖοι, ἀντιφιλοτιμούμενοι μάλιστα εἰς τὴν προσοικεῖωσιν τοῦ ἀμφιδηρίτου (πρβλ. Roscher, Lex. mythol. ἄρθ. Herperiden σ. 2598) κήπου τῶν Ἑσπερίδων (Müller ἔ. ἄ. σ. 22). Ὁ δὲ Σκύλαξ (ἔ. ἄ.) ἀκριβῶς ἐν τῷ χώρῳ, ὃν ἐκάλουν Κῆπον τῶν Ἑσπερίδων, τοποθετεῖ τὴν Ἄμπελον λέγων: «Φυκοῦς κόλπος· ἄνω δὲ ἐνταῦθά ἐστιν ὁ κῆπος τῶν Ἑσπερίδων. Ἔστι δὲ τόπος βαθὺς ὀργυιῶν ἠ' ἀπότομος κύκλω, οὐδαμοῦ ἔχων κατάβασιν. Ἔστι δὲ δύο σταδίων πανταχῆ, οὐκ ἔλαιτον, εὖρος καὶ μῆκος. Οὗτός ἐστι σύσκιος δένδρεσιν ἐμπεπλεγμένοις ἐν ἀλλήλοις ὥς ὅτι μάλιστα πυκνοτάτοις· τὰ δένδρα ἐστὶ λωτός, μηλέαι παντοδαπαί, ῥοαί, ἄπιοι, μιμαίκυλα, συκάμινα, ἄμπελοι, μυρσίνας, δάφνας, κισσός, ἐλαῖαι, κότινοι, ἀμυγδαλαῖ, καρύαι. Τῶν δὲ χωρίων, ἃ οὐκ εἴρηται, ἔστι κατὰ τὸν κῆπον Ἄμπελος, Ἄπιος». . . Καὶ ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν Ἑσπερίδων νυμφῶν περιορίζεται ὑπὸ τινῶν ἀρχαίων εἰς τρεῖς, ὧν ὀνόματα φέρονται Ἑσπέρη, Ἐρυθθίς, Αἴγλη (Ἀπολλων. 4, 1427 πρβλ. Unger, Philol. 46, 188 σ. 238) ἢ Ἐρυθία, Ἑστία, Ἐρέθουσα. (Ἀπολλοδ. 2, 114). Ἀλλὰ καὶ ἂν δεχθῶμεν, ὅτι ἡ παράδοσις αὕτη δὲν εἶναι ἀκριβής, καὶ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑσπερίδων ἦτο μείζων (ἢ κύλιξ τοῦ Ἄσστεα φέρει ἔξ ὀνόματα Ἑσπερίδων: Kretschmer, Griech. Vaseninschr. 221, Roscher's Lex. mythol. ἄρθ. Hesperiden σ. 2597), πάλιν τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἀποτρέψη ἡμᾶς ἐντελῶς ἀπὸ τῆς γνώμης, ὅτι Ἑσπερίδες εἶναι αἱ τρεῖς ἐπὶ τοῦ δελφικοῦ καυλοῦ κόραι· διότι ὅπως ἐπὶ τοῦ νομίσματος καὶ τῆς γνωστῆς μετόπης τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐτέθη μία μόνη Ἑσπερίς, οὕτω ἐπὶ τοῦ σιλφίου τῶν Δελφῶν ἠδύναντο νὰ τεθῶσι τρεῖς. Ὅπως ἡ παράλειψις πλειόνων Ἑσπερίδων ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει δὲν ἦτο πρόσκομμα οὕτω καὶ κατὰ ἥττονα λόγον προσέκρουεν ἡ παράλειψις ὀλιγωτέρων ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει.

Ἐν Θήβαις 1908.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΣ

**P. S.** Εἶχε παραδοθῆ τὸ χειρόγραφον τῆς ἀνωτέρω μελέτης τῆ Διευθύνσει τῆς Διεθνoῦς ἑφημερίδος τῆς νομισματικῆς ἀρχαιολογίας, πρὶν κυκλοφορήσῃ ἐν τῷ BCH, 1908 σ. 205 - 235 τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Homolle «la colonne d'acanthé». Ἡ ἀπουσία ὅμως τοῦ μὲν κ. Σβορώνου ἔξω τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐμοῦ δ' ἐν Δήλῳ ἐγένετο αἰτία, ὥστε νὰ προφθάσω τὴν ἀνωτέρω μελέτην μόλις κατὰ τὴν τρίτην διόρθωσιν τῆς τυπώσεως αὐτῆς. Προσθέτω λοιπὸν ἐνταῦθα, ὅτι εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Homolle συλλεχθέντα ἐκ τῆς ἀγγειογραφίας καὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ὅμοια πρὸς τὸν δελφικὸν καυλὸν ἔργα πρέπει νὰ συναριθμηθῆ ὁ ἐν Δήλῳ εὑρεθὲς Β τῆς ἀγορᾶς τοῦ Θεοφράστου κατώτατος σπόνδυλος μετὰ συναφοῦς ἀποκεκρουσμένης βάσεως ὁμοίου πρὸς τὸν δελφικὸν μαρμαρίνου κίονος ἀλλὰ λεπτοτέρου καὶ ἔχοντος τὰς ῥαβδώσεις ἐλικοειδεῖς. Δὲν ἀνήκει εἰς ἐμὲ ἢ δημοσίευσις τοῦ ἔργου τούτου, ἀλλ' ἐμνημόνευσα αὐτοῦ ἐνταῦθα, πεποιθῶς ὅτι δὲν θὰ προσκρούσω οὐδαμοῦ.

Πάντα ὅμως τὰ ἔργα ταῦτα δεικνύουσι καυλὸν σιλφίου (ἀμφιβάλλω μόνον περὶ τῶν ἐν BCH ἔ. ἀ. σ. 218, 221) κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἐσχηματοποιημένον οὐχὶ δ' ἄκανθον. Ὡς πρὸς τοῦτο παραθέτω τὴν εἶδησιν, ἣν ὀφείλω τῷ κ. Σ. Μηλιαράκη καθηγητῆ τῆς Βοτανικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ὅτι ἡ ἄκανθος δὲν ἔχει καυλὸν μετὰ συστημάτων φύλλων ἐκφυομένων ἐκ διαφόρων κόμβων, ἐν ᾧ τὸ σίλφιον ἔχει. Τὰ λοιπὰ θὰ εἴπωσι τὰ πράγματα (ὡς ἐκτίθενται ἐν τῷ ἄρθρῳ τοῦ κ. Homolle καὶ τῷ ἐμῷ) καὶ ἡ κρίσις τοῦ ἀναγνώστου καὶ τοῦ μελετητοῦ. Βεβαίως ὅμως δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι πρόκεινται ἡμῖν δύο ἐρωτήσεις, πρὸς ἃς πρέπει νὰ ἀπαντήσωμεν· αἱ ἐρωτήσεις αὗται εἶναι: 1. Τί εἶναι τὸ δελφικὸν μνημεῖον, οὔτινος τὰ λείψανα εὑρέθησαν παρὰ τὴν βᾶσιν τοῦ ἄρματος τοῦ Βάπτου, ἡ δὲ πρὸς τὰ σίλφια τῶν κυρηναϊκῶν νομισμάτων ὁμοιότης εἶναι ἀπαραγνώριστος; 2. Τί ἀπέγινε τὸ ἐν Δελφοῖς ἀνάθημα τῶν Ἀμπελιωτῶν τὸ παριστάνον καυλὸν σιλφίου;<sup>1</sup> Εἰς τὰς ἐρωτήσεις

<sup>1</sup> Δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῆ ὅτι τὸ ἀνάθημα τοῦτο ἦτο αὐτούσιος καυλὸς σιλφίου, ἐπειδὴ τὸ σίλφιον, φυτὸν ἐπετειόκαυλον τρυφερόν, δὲν συνετηρεῖτο φυλαττόμενον ὀλόκληρον, ἀλλὰ μόνον ὁ ὀπὸς αὐτοῦ ζυμούμενος μετ' ἀλεύρων καὶ καθιστάμενος οὕτω ἄσηπτος (πρβλ. Θεόφρ. ἔ. ἀ. 6,3)· ἀν δ' ἀνετίθετο ὀλόκληρον φυσικὸν σίλφιον, οὔτε θὰ ἐσώζετο ἐπὶ μακρόν, ὥστε νὰ καταλάβῃ θέσιν ἐν βιβλίῳις γράφουσι τὰ συληθέντα ἀνάθηματα τῶν Δελφῶν ἐν χρόνοις νεωτέροις, οὔτε θὰ ἦτο ἀνάθημα ἀντάξιον ἔθνους ὀλοκλήρου.

ταύτας ἀμφοτέρας δίδει ἀπάντησιν, νομίζω, μόνη ἢ ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐκτεθειῖσα ἐρμηνεία.

Περὶ τῶν ὀρχουμένων νυμφῶν πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν τοῦ ἐν *Zeitschr f. bildende Kunst N. F. VI* σ. 36 ἐξ. ἄρθρου «*Karyatiden*» τοῦ κ. P. Wolters. Περὶ τοῦ πόλου ἢ καλαθίσκου τῶν «χορευουσῶν Καρυατίδων» γίνεται λόγος ἐν σελίδι 43· βεβαίως ὅμως ὁ καλαθίσκος οὗτος ἐσχηματισμένος ἐκ φύλλων φοίνικος, δένδρου κατ' ἐξοχὴν αἰγυπτιακοῦ, προσόμοιος δὲ σφόδρα πρὸς τὰς ἐκ πτερῶν ἢ τὰς ἀκτινωτὰς τιάρας τῆς Ἀνατολῆς (πρβλ. *Menant, Rech. sur la glyptique orientale I*, σ. 249 καὶ 32 - 33, *II*, σ. 29 καὶ 55 καὶ 144 - 5) καὶ πρὸς τὸν πῖλον τοῦ αἰγυπτιακοῦ θεοῦ Βησᾶ καταγομένου ἐξ Ἀραβίας (πρβλ. καὶ τὴν τιάραν τοῦ Χέοπος ἐν *Primitive art in Egypt by Capart - Griffith* εἰκ. 204 σ. 269), εἶνε παλαιὸν ἀνατολικὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐπίσημον, διατηρηθὲν καὶ ἔπειτα, ὡς διετηρήθη μέχρις ἡμῶν τὸ σχῆμα τῶν καλυμμάτων τῶν ἱερέων τῆς ἰουδαϊκῆς καὶ τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Ἀθήνησι 31/Χ/08.

Α. Δ. Κ.

## PRÄGSTÄTTEN UNTER SEVERUS ALEXANDER.

Bei einer Untersuchung über Severus Alexander, die demnächst in Berlin im Druck erscheinen wird, habe ich mir ein Verzeichnis der Prägstätten angelegt. Dabei stellte sich heraus, dass das von Cohen Bd. IV S. 476 ff gegebene nach dem heutigen Stande der Veröffentlichungen nicht mehr ausreicht. Vielleicht wird daher die folgende Sammlung nicht unwillkommen sein.

Abonotichus-Ionopolis Paphlagoniae: Inv. Wadd. 142 Recueil S. 132, 16.

Abydus: Mt II n. 59 ff s. V n. 66 Friedlaender Rep. S. 254 Imhoof Kl M S. 33, 4 JW 1078 f.

Acmonea Phrygiae: Mt IV n. 38 Friedlaender S. 313 Kl M S. 194, 7 IW 5514 ff BM Phrygia S. 16 ff n. 78 ff.

Acrasus Lydiae: Mt II n. 20 ff s. III n. 17 ff IW 4856 ff BM Lydia S. 14 ff n. 31 ff; Rev. 1852 S. 25; 1883 S. 387; 1884 S. 22.

Adramytium: Mt II n. 21 s. V n. 37 ff Friedlaender S. 246 IW 619 ff Mus. Tor. 3661 BM Mysia S. 6, 20 Leake S. 3.

Aegae Aeolidis: Mt III n. 26 s. VI n. 15 BM Troas S. 99, 28 f.

Aegae Ciliciae: Mt III n. 36 ff s. III n. 52 ff Imhoof Gr M 549 M gr. S. 349, 9 Leake S. 4 Moustier 2661 NZ 16, 1884 S. 280 n. 121 IW 4079 ff BM Lycaonia S. 26, 36 f.

Aelia Capitolina: Saulcy S. 103 Coh. n. 715.

Aezani: IW 5585 BM Phrygia S. 41, 129 f.

Agrippaeum-Anthedo: Saulcy S. 235.

Alexandria *Caesar*: Mt VI n. 2580 ff s. IX n. 499 f Moustier 2679 f Hunter 3 S. 493 f n. 627 ff Mus. Tor. 7753 ff BM Alexandria S. 204 f n. 1581 f Feuardent 2392 ff Dattari 4239 ff.

*Augustus*: Mt VI n. 2596 ff s. IX n. 501 ff Friedlaender S. 371 Hunter 3 S. 494 ff Mus. Nap. 11941 ff Mus. Tor. 7757 ff ZfN 13, 1885 S. 245 BM Alexandria S. 205 ff Feuardent n. 2401 ff Dattari 4251 ff Chaix 1044 f Moustier 2681 ff.

Alexandria ad Issum: IW 4095.

Alexandria Troas: Mt II 140 ff s. V n. 238 ff Coh. 641 ff Gr M 213 Hunter 2 S. 294 f IW 1098 f Mus. Tor. 3822 ff BM Troas S. 23 ff Chaix 443 f Moustier 2656 Leake S. 7 Friedlaender S. 254. Über die Darstellung Silens auf einigen Münzen vgl. Drexler ZfN 15, 85.

Amasia: Mt II n. 25 ff s. IV n. 82 ff IW 19 f Leake S. 8 Recueil S. 41, 101 ff Moustier 2643 cf. ZfN 21, 1889 S. 18 Friedlaender S. 227.

Amastris: Recueil S. 155, 167.

Amblada Pisidiae: Rev. 1883 S. 379.

Amisus: BM Pontus S. 12, 38 ff Recueil S. 69, 128.

Amphipolis: Mt I n. 157 s. II n. 306 Mus. Tor. 2269 Chaix 155 Friedlaender S. 140 Leake European Grece S. 13; über dort gefundene Münzen Alexanders cf. Rev. 1892 S. 94.

Anazarbus Ciliciae: Mt III n. 83 f s. VII n. 100 ff Friedlaender S. 298 Hunter 2 S. 529 n. 9 IW 4139 BM Lycaonia S. 36, 26 ff Leake S. 11 Rev. 1854 S. 10 n. 5.

Anchialus Thraciae: Mt s. II n. 115.

- Andeda Pisidiae: Friedlaender S. 290 IW 3562 BM Lycaonia S. 174, 3 f n. chr. 1840 S. 1. 3.
- Anemurium Ciliciae: Mt s. VII n. 151 ff.
- Antiochia ad Maeandrum: BM Caria S. 21, 46 Chaix 622.
- Antiochia Pisidiae: Mt III n. 43 ff s. VII n. 64 ff Kl M S. 361, 22 Hunter 2 S. 516 n. 11 f Leake S. 143 Suppl. S. 18 BM Lycaonia S. 187, 65 f Chaix 660 Coh. 684 ff.
- Antiochia Syriae: Mt V n. 477 ff s. VIII n. 124 f Friedlaender S. 335 Hunter 3 S. 178 f Mus. Nap. 11541 Mus. Tor. 5169 ff BM Galatia S. 207 ff Chaix 861 ff Moustier 2668 f Leake S. 18.
- Apamea Bithyniae: BM Pontus S. 114, 37 Coh. 634.
- Apamea Phrygiae: Mt IV n. 258 IW 5730 BM Phrygia S. 101, 179 f.
- Aphrodisias Cariae: IW 2217 Mt III n. 328 BM Caria S. 46, 123; S. 53, 162.
- [Apollonia Joniae: Mt s. VI n. 9 aus Vaillant und daher zweifelhaft].
- Apollonia Lydiae: Mt IV n. 48 s. VII n. 38 IW 4869 Rev. 1883 S. 388 Imhoof Lyd. Stadtm. S. 27, 5.
- Apollonia ad Rhyndacum: Mt s. V n. 77 IW 653; Leake suppl. S. 23 'Σευῆρος Σεβ', von Leake kaum mit Recht dem Severus Alexander gegeben.
- Apollonia Salbace: Mt IV n. 30 s. VI n. 190 kl M S. 122, 11.
- Ariassus Pisidiae: Kl M S. 365, 2.
- Ascalon: Mt V n. 102 Saulcy S. 207, 4 Berl. Bl. 6 S. 134.
- Aspendus Pamphyliae: Mt III n. 8 f Kl M S. 321, 46 IW 3242 Journ. int. 6 S. 196 n. 178 f BM Lycia S. 105, 88 ff.
- Assus Mysiae: Mt II n. 65 s. V n. 92 Friedlaender S. 247.
- Attalea Lydiae: Mt s. VII n. 48 IW 3284 BM Lycaonia S. 29, 23.

Attalea Pamphyliae: Caesar: Mt s. VII n. 50; Augustus:  
Gr M 589.

Attuda Phrygiae: Mt s. VII n. 207.

Augusta Ciliciae: BM Lycaonia S. 47, 3.

Bargasa Cariae: Mt III n. 184 s. VI n. 195.

Bargyia Cariae: IW 2285.

Baris Pisidiae: Mt s. VII n. 62 (bei Bagis Lydiae) cf Fried-  
laender S. 307 Kl M 367, 6 IW 3643 ff Journ. int. 6  
S. 224 n. 454 ff Mt s. VII n. 132 BM Lycia S. 207, 4  
S. 300, 4 a.

[Beroea: Ngr M III 1 n. 864].

Bithynium: Mt II n. 51 s. V n. 119 Hunter 2 S. 240 n. 1  
IW 248 BM Pontus S. 120, 16 f Friedlaender S. 239.

Bostra Arabiae: Coh. IV S. 475 f Hunter 3 S. 299 Saulcy  
S. 367 ff Mus. Tor. 5485 Chaix 926 ff Belfort 5485;  
über den Ammonskult der legio Cyrenaica cf. ZfN 13,  
1885 S. 282. Dass Bostra unter Alexander Kolonie ge-  
worden sei, hat festgestellt Benzinger bei Pauly-Wissowa  
RE 3, 790. Aber da unter Caracalla Bostra 'col. met.  
Antoniniana' genannt wird (Coh. IV S. 238 f Chaix 922  
ff), unter Alexander auf allen Münzen colonia, auf den  
meisten auch 'Alexandriana', so sind unter diesem die  
Verhältnisse neu geordnet worden. Daher ist Leake  
S. 35 nicht zuzugeben, dass eine neue Kolonie gegrün-  
det sei.

Botrys Phoeniciae: Caesar: Journ. int. 4, 1901 S. 37 n. 627.

Byblus Phoeniciae: Caesar: Babelon Cat. m. gr. 1411 f  
Journ. int. 4 S. 58 n. 717.

Bruzus Phrygiae: Rev. 1851 S. 163.

Byzantium: Mt I n. 121 f s. II n. 379 ff Ant. M. I S. 155 ff  
Friedlaender S. 119 Hunter 1 S. 397 n. 31 ff Lischine

346 ff Mus. Tor. 2020 Chaix 58 f Moustier 2640 Leake  
Suppl. S. 118 Rev. 1891 S. 243 n. 22; über Götter- und  
Menschennamen auf Byzantiner Münzen Alexanders  
vgl. Pick NZ 27, 1896 S. 46 ff.

Cadi Phrygiae: Mt IV n. 345 Friedlaender S. 316 IW 5790  
BM Phrygia S. 123, 34.

Caesarea Cappadociae: Mt IV n. 180 ff s. VII n. 265 ff IW  
6788 ff BM Galatia S. 86 ff Chaix 750 Moustier 2663 ff  
Mus. Tor. 4504 ff Hunter 2 S. 593 n. 82 ff Leake S. 39  
Suppl. S. 32 Rev. 1895 S. 74 n. 26 = Blanchet Études  
II S. 70 n. 26 Friedlaender S. 328.

Caesarea Paneas Phoeniciae: Caesar: Mt V n. 146 s. VIII  
n. 91 f Moustier 2670 Friedlaender S. 340 ZfN 24, 1904  
S. 133 (seit Elagabals Regierung Kolonie nach dem  
Nachweise Reglings); Augustus: Saulcy S. 131, 1 Journ.  
int. 4, 1901 S. 62 f

Caesarea Samariae: Mt V n. 32 f Coh. n. 713 f Friedlaen-  
der S. 342.

Caesarea Germanica: Mt V n. 31 s. VIII n. 19 f Leake S. 56  
fälschlich bei Caes. Germ. Commagenae, vielmehr zu  
geben nach Caes. Germ. Bithyniae, cf. im allgemeinen  
Head Historia numorum S. 653.

Calchedo: Mt II n. 92 s. V n. 162.

Callatia Moes. inf.: Ngr M I 1 n. 330 ff, NZ 33, 1902 S. 19  
n. 2 Rev. 1903 S. 207 n. 14.

Carallia Ciliciae: Rev. 1883 S. 26 n. 8.

Carrhae: Caesar: Mt V n. 33; Augustus: Mt V n. 34 ff s. VIII  
n. 40 ff Friedlaender S. 348 Chaix 937 f Hunter 3  
S. 303 n. 18 f.

Casae Ciliciae: Journ. int. 6, 1903 S. 252 n. 710.

Cassandra Macedoniae: Mt s. III n. 376 f Coh. 620 f.

- Celenderis Ciliciae: IW 4217.
- Cerasus: Friedlaender S. 228 Kl M S. 3, 2 Recueil S. 76, 11 ff n. chr. 1893 S. 7 n. 12.
- Cibyra: Mt IV n. 396 Gr. M 161 Kl M S. 255, 23 S. 258, 32 IW 5839 Journ. int. 6, 1903 S. 261 n. 765 BM Phrygia S. 142 f Rev. 1851 S. 165 n. 6. Die für Eckhel IV S. 292 unsichere Neokorie findet sich auf einer Münze Alexanders, BM Phrygia S. 148, 94. Über die 'concordia' zwischen Ephesus und Cibyra cf auch Rev. 1884 S. 30 n. 29
- Cius Bithyniae: Mt s. V n. 1478 ff ZfN 7 S. 55 IW 304 BM Pontus S. 135, 43 f Annali dell' Instituto archeologico 1847 S. 280, jetzt in Berlin, vgl. ZfN 7 S. 60.
- Clazomenae: IW 1479 BM Jonia S. 35, 134.
- Codrula Pisidiae: Journ. int. 6, 1903 S. 229 n. 501.
- Coela Chers. Thrac.: Mt s. II n. 37 ff Ant. M. I S. 261 n. 10 ff Coh. 617 ff Friedlaender S. 129.
- Colbasā Pisidiae: Friedlaender S. 293 IW 3672 Rev. 1893 S. 339 n. 32 n chr 1900 S. 22 f Berl. Bl. 2, 1865 S. 184 n. 14 (diese Münze allein war bekannt Head Hist. num. S. 590). Κολβασέων steht auf den Münzen des Antoninus Pius und des Septimus Severus, Κολβασσέων auf denen Alexanders und Mamaeas, cf Dressel ZfN 21, 223.
- Colopho: Mt III n. 129 s. VI n. 153 f.
- Colybrassus Pisidiae: IW 4223 f BM Lycaonia S. 61 n. 4 f Rev. archéol. 1901 S. 291 Oesterr. Jahreshefte 7, 1904 S. 11 cf. S. 38 f.
- Comana Ponti; Mt II n. 11 Leake Suppl. f. 41.
- Conana Pisidiae: n. chr. 1861 S. 221 Kl M S. 381, 4 IW 3685 Rev. 1893 S. 339 n. 33.
- Coracesium Ciliciae: Kl M S. 461, 4 ff.

Corcyra Epiri: Mt II n. 86 s. III n. 209.

Corycus Ciliciae: Mt III n. 188 s. VII n. 226 f IW 4255  
BM Lycaonia S. 68, 14 f.

Corydalla Lyciae: Friedlaender S. 284.

Cotiaeum Phrygiae: Mt IV n. 468 ff s. VII n. 295 Leake  
S. 47 Friedlaender S. 318 BM Phrygia S. 170 ff IW  
5106 ff; Rev. 1903 S. 226 'Σεβαστή Μαμαία' gehört  
nach Imhoof der Matidia, cf. Rev. 1905 S. 451.

Cyme: Mt III n. 74 s. VI n. 149 Friedlaender S. 259 Journ.  
int. 6, 1903 S. 181 n. 25 IW 1301 ff BM Troas S. 120,  
139 ff Moustier 2712.

[Cyparissias Messeniae: NZ 33, 1902 S. 27 n. 28, aber an  
der Lesung ist wegen der sonstigen Irrtümer desselben  
Verfassers stark zu zweifeln, vgl Regling ZfN 24, 1904  
Jahresbericht S. 34 ff].

Cyzicus: Mt II n. 229 s. V n. 399 ff Friedlaender S. 249  
Leake S. 146 BM Mysia S. 55 f IW 755; über die bei-  
den Neokorien cf. Reinach Rev. 1890 S. 242 ff.

[Cyrene: Leake African Greece S. 3: das sind Alexandriner  
Münzen].

Damascus: Mt V n. 60 f s. VIII n. 26 f Saulcy S. 43 f; die  
Stadt wurde nach seinem Nachweis, dem sich Benzinger  
R. E. 4, 2047 angeschlossen hat, unter Alexander  
Kolonie und wird so genannt auf Münzen der Philippi,  
der Otacilia, des Trebonianus Gallus, Volusian und des  
älteren Valerian, cf. BM Syria S. 286 ff.

Dardanus Troadis: IW 1138.

Deultum Thraciae: Mt I n. 129 s. II n. 479 ff Coh. 600 ff  
Friedlaender S. 120 Ant. M. i S. 159 ff Hunter 1 S. 439  
n. 2 f Lischine 361 ff Mus. Tor. 2024 ff Rev. 1892 S. 94  
cf. 1893 S. 75 n. 32; 1900 S. 408 n. 6 ff; 1885 S. 216.

Dionysopolis Phrygiae: Mt s. VII n. 313.

— Moes. inf.: Ngr M 1, 380 ff Rev. 1903 S. 209 n. 29 f.

Dioshieron Lydiae: Mt IV n. 196 ff s. VII n. 135 Rev. 1883  
S. 396.

Dium Macedoniae: Mt s. III n. 414 cf. Riggauer ZfN 8,  
1880 S. 90 Coh. 622 Friedlaender S. 142.

Dorylaeum Phrygiae: Mt IV n. 531 Friedlaender S. 320  
IW 5973.

Edessa Macedoniae: Mt s. III n. 454 ff Friedlaender S. 142  
Chaix 163.

Edessa Mesopotamiae: Caesar: Mt V n. 68. 75; n. 73 s. VIII  
n. 38 (aus Sestini Descriptio numorum veterum S. 551)  
'M. Ἀλέξανδρος ΚΑ', an dem belorbeerten Kopfe wird  
zu zweifeln sein; Augustus: Mt V n. 69 ff s. VIII n. 37  
ff Friedlaender S. 348 Hunter 3 S. 310 ff Mus. Nap.  
11591 ff Mus. Tor. 5511 ff Chaix 947 ff Moustier 2671 f  
2702 Leake S. 53 Suppl. S. 48.

Elaea Aeolidis: Mt III n. 116.

Ephesus: Caesar: Kl M 1 S. 61, 72 f; Augustus: Mt III  
n. 389 ff s. VI n. 649 ff Imhoof Münzb. S. 294, 1 Hun-  
ter 2 S. 335 n. 60 ff BM Ionia S. 93 ff Chaix 503 Mous-  
tier 2657 Leake S. 57. 147 Suppl. S. 51 Friedlaender  
S. 264 ZfN 23 S. 192 f.

[Epidaurus: Mt II n. 73 s. IV n. 157, auf beiden ganz fal-  
sche Lesung].

Epiphanea Ciliciae: Mt V n. 622 (irrtümlich bei E. Syriae)  
Kl M S. 444, 2 f BM Lycaonia S. 76, 2 f.

Erythrae: Mt s. VI n. 962 Gr M 296 Chaix 524 BM Ionia  
S. 148, 266 ff IW 1687.

Etenna Pamphyliae: Mt s. VII n. 63 Friedlaender S. 288  
Gr M 491 IW 3726 BM Lycia S. 221, 7.

- Flaviopolis Ciliciae: Hunter 2 S. 533, 5.
- Gerasa Decapoleos: Mt s. VIII n. 30 Saulcy S. 385 Friedlaender S. 338.
- Germe: Mt s. V n. 523 N. Journ. 1837 S. 43; nicht in Mysien (so Head Hist. num. S. 455), sondern in Lydien, cf Imhoof Lyd. Stadtm. S. 66 ff.
- Gordus Iulia: Mt IV n. 223 f s. VII n. 145 BM Lydia S. 97, 42 f Rev. 1883 S. 397 IW 4982 f n chr 1852 S. 120.
- Hadrianea Mysiae }  
Hadriani » } cf. Hill Journ. int. 1, 1898 S. 249.
- Hadrianopolis: Gr M 687 Kl M S. 233, 5 f BM Phrygia S. 226, 6 ff Rev. 1892 S. 84 n. 50 IW 6074 ff.
- Harpasa: BM Caria S. 115, 12 IW 2396.
- Heliopolis Coelesyriae: Mt s. VIII n. 71 gehört Philipp dem Vater nach Saulcy S. 12; Coh. 693.
- Heraclea Bithyniae: Caesar: Mt II n. 173; Augustus: s. V n. 342 ff Friedlaender S. 241 IW 352.
- Hierapolis Phrygiae: Caesar: Mus. Tor. 4452 ZfN 26, 1907 S. 166. 177; Augustus: Mt IV n. 639 f Gr M 703 Molt- hein 2780 f Chaix 704 IW 6170.
- Hierocaesarea: BM Lydia S. 107, 28.
- Hieropolis Syriae: Mt V n. 55 f s. VIII n. 58 f Gr M 773 ff Chaix 800 n chr 1878 S. 119 Hunter 3 S. 139 n. 30 f BM Galatia S. 145, 55 f.
- Hydisus Cariae: Kl M S. 135, 3.
- Hyrgalea: Gr M 708 n chr 1846 S. 29 BM Phrygia S. 275, 10 ff.
- Ilium: Mt s. V n. 488 BM Troas S. 71, 98 Fritze, Die Münzen von Ilion (bei Dörpfeld, Troja und Ilion) S. 500 n. 107 IW 1181 ff Rev. 1897 S. 531.
- Ionopolis: cf. Abonotichos.

- Iotape Ciliciae: ZfN 10, 1883 S. 80 n. 39.
- Irenopolis Ciliciae: Mt s. VII n. 267 Leake Suppl. S. 61.
- Isaura: BM Lycaonia S. 14, 6.
- Isindus Pisidiae: Caesar: Rev. 1891 S. 247 n. 36.
- Istrus Moes. inf.: Ngr M I 1 S. 516 ff.
- Iuliopolis Bithyniae: Mt II n. 196 s. V n. 377 ff BM Pontus S. 150, 9 IW 379.
- Lampsacus Mysiae: Kl M S. 28, 6 IW 902.
- Laodicea ad Lycum Phrygiae: IW 6317 f.  
— Syriae: Mt V n. 801 s. VIII n. 260 Mus. Tor. 5258 Coh. 691 f.
- Lesbus: Mt s. VI n. 24.
- Macedonia *κοινόν*: Ngr M III 1 S. 90 ff.
- Maeonia: Mt IV n. 358 s. VII n. 241 Rev. 1883 S. 404 BM Lydia S. 135, 52 IW 5070.
- Magnesia ad Maeandrum: Mt III n. 669 ff s. VI n. 1069 ff Gr. M 319 f Kl M S. 81, 33 f Hunter 2 S. 349 n. 18 Molthein 2198 IW 1749 ff Mus. Tor. 4009 BM Ionia S. 167, 67 ff Chaix 527 Leake Suppl. S. 67 ZfN 15 S. 76 Friedlaender S. 266.
- Magnesia ad Sipylum: Mt IV n. 421 ff s. VII n. 306 Friedlaender S. 309 Hunter 2 S. 456 n. 10 BM Lydia S. 148 f Rev. 1883 S. 406 f.
- Magnesia Thessaliae: BM Ionia S. 167, 66, irrtümlich bei M. Ioniae, cf Wace Journ. of Hellen. studies 26, 1906 S. 165 ff.
- Magydus Pamphyliae: BM Lycia S. 116, 7 Journ. int. 6, 1903 S. 203 n. 244.
- Marcianopolis Moes. inf.: Ngr M I 1 S. 293 ff Hunter 1 S. 412 n. 9 ff Journ. int. 7, 1904 S. 10 n. 13 Rev. 1902 S. 371; 1903 S. 212; 1900 S. 404 NZ 33, 1902 S. 20 n. 6; 35, 1904 S. 215.

- Maronea Thraciae: Mt s. II 844 Friedlaender S. 121.
- Mastaura: Mt IV n. 465 f s. VII n. 342 BM Lydia S. 158, 12 f IW 5092.
- Methymna: Mt III n. 66 ff s. VI n. 36 Friedlaender S. 261 BM Troas S. 183, 48 f ZfN 12 S. 315.
- Metropolis Ioniae: Mt III n. 712 s. VI n. 1151 f IW 1770 f BM Ionia S. 176 f Hunter 2 S. 352 n. 3.
- Metropolis Phrygiae: Mt IV n. 812 ff.
- Midaeum: Mt IV n. 859 Friedlaender S. 322 BM Phrygia S. 337, 14 f Leake S. 82 IW 6343.
- Miletus: Mt III n. 802 BM Troas S. 211, 220 ff IW 1876.
- Minoa Amorgi: Rev. 1853 S. 250 NZ 2, 1870 S. 383.
- Mylasa Cariae: Kl M S. 146, 12.
- Mytilene: Mt III n. 179 n chr 1845 S. 59 IW 1402.
- Neapolis Cariae: ZfN 15 S. 43 irrtümlich bei N. Ioniae, das es nicht gibt, vgl. von Wilamowitz, Berliner Sitzungsberichte 1906 S. 45 Anm. 1; IW 2483.
- Neapolis Samariae: Mt V n. 115 s. VIII n. 87 f Saulcy S. 264 Mus. Tor. 5444 M gr S. 294, 111.
- Neocaesarea Ponti: Mt II n. 128 s. IV n. 199 Friedlaender S. 228 IW 76 Hunter 2 S. 225 n. 8 Recueil S. 91, 40 ff.
- [Neoclaudiopolis Paphlagoniae: Mt s. IV n. 107 ganz unsicherer Lesung].
- Nicaea: Mt II n. 279 ff s. V n. 770 ff Friedlaender S. 242 Hunter 2 S. 250 n. 26 ff n chr 1846 S. 41 Mus. Nap. 11267 ff Mus. Tor. 3622 ff IW 432 ff BM Pontus S. 167 ff Chaix 347 ff Moustier 2651 Leake S. 89 Suppl. S. 74.
- Nicomedia: Mt II n. 354 f (cf. Pick Oesterr. Jahreshefte 7, 1904 S. 27 Anm. 47 S. 7 n. 5) s. V n. 1211 ff Bith. M. 52 Mus. Tor. 3637 BM Pontus p. 189, 57 ff Chaix 374 ff Moustier 2652 f IW 483 f.

Nicopolis Epiri: Mt s. III n. 299 Friedlaender S. 171 Schlo-  
ser S. 89, 91.

[Nicopolis Moes. inf.: irrtümlich wurden von älteren Auto-  
ren Münzen hierher gegeben, vgl. Pick NZ 23, 1891  
S. 38 und Ngr M I 1 S. 504 Anm.].

Nicopolis Seleucidis: Mt V n. 822 ff s. VIII n. 270 f Fried-  
laender S. 336 BM Galatia S. 265, 2.

Ninica Ciliciae: cf. Kubitschek NZ 34, 1903 S. 18 ff, dazu  
Rev. 1903 S. 342.

Ninive: ist Ninica, cf. Kubitschek a. a. O.

Nisibis: Mt V n. 170 s. VIII n. 76 ff Mus. Tor. 5567 Chaix  
962 ff Leake S. 88 Friedlaender S. 348.

Nysa: Mt III n. 386 s. VI n. 429 BM Lydia S. 180, 53.

Odessus Thraciae: Mt I n. 228 s. II n. 918 ff Ant. M. I  
S. 195, 13 ff Lischine 630 f Hunter I S. 419 n. 4.

Olbasa Pisidiae: IW 3761 BM Lycia S. 229 n. 23.

Olbia Sarmatiae: Mt I n. 7 s. II n. 106 ff Ant. M. I S. 29 f  
Chaix 3 Friedlaender S. 107 f.

Orthosia Phoeniciae: Caesar: Cat. m. gr. 1501; Augustus:  
Mt V n. 189 ff Cat. m. gr. 1500 Journ. int. 4, 1901 S. 152  
n. 882 ff.

Palaeopolis Pisidiae: Kl M S. 386, 3 Journ. int. 6, 1903  
S. 233 n. 528.

Paltus Syriae: Imhoof Gr. Münzk. S. 46, 1. 2.

Panemotichus Pisidiae: Kl M S. 387, 2.

Parium Mysiae: Mt s. V n. 767 ff Coh. 635 ff.

Pednelissus Pisidiae: n chr 1848 S. 95 n. 3.

Pella: Mt s. III n. 586 ff Friedlaender S. 144 Mus. Nap. 9997  
Mus. Tor. 2333 Coh. n. 623 ff Hunter I S. 364 n. 20 f.

Peltae Phrygiae: Mt IV n. 885 Mus. Tor. 4458 IW 6389 f  
Kl M S. 284, 11 f BM Phrygia S. 351, 29 ff.

- Perga: Mt III n. 104 ff s. VII n. 130 Berl. Bl. 6, 1873 S. 133  
Chaix 650 IW 7150 Friedlaender S. 290 Kl M S. 329, 17  
Journ. int. 6, 1903 S. 209 n. 327 BM Lycia S. 128, 45 ff.
- Pergamum: Mt s. V n. 1143 ff Chaix 430 Gr M 184 BM  
Mysia S. 158 f.
- Pergamum und Sardes: n chr 1852 S. 118.
- Perinthus: Mt I n. 318 ff s. II n. 1347 ff (cf. Pick Oesterr.  
Jahreshefte 7, 1904 S. 9 n. 7) Friedlaender S. 125 Rev.  
1868 S. 315 NZ 16, 1884 S. 235 n. 8 (durch diese  
Münze wurde die schlafende Ariadne erklärt) Lischine  
802 ff Ant. M. 1 S. 215 n. 45 ff Leake Suppl. S. 139  
Hunter 1 S. 403 n. 24 ff.
- Perperene Mysiae: n chr 1844 S. 187 IW 979 Hunter 2  
S. 286 n. 2.
- Philadelphia Decapoleos: Mt s. VIII n. 46 Saulcy S. 392  
Friedlaender S. 339.
- Philadelphia Lydiae: Mt IV n. 591 s. VII n. 406 ff Moltheim  
2686 ff IW 5151 ff Imhoof Lyd. Stadtm. S. 126, 41  
M gr S. 387, 23 Hunter 2 S. 461 n. 11 BM Lydia  
S. 204 ff.
- Philomelium: Mt IV n. 897 ff Friedlaender S. 323 Leake  
S. 100 Suppl. S. 81 IW 6401 ff Gr M 722 f Rev. 1851 S.  
179; 1903 S. 231 n. 113 NZ 23, 1891 S. 16 n. 23 BM  
Phrygia S. 356 ff.
- Phocaea: Mt III n. 870 ff s. VI n. 1353 ff Chaix 539 IW  
1907 BM Ionia S. 224 f NZ 33, 1902 S. 36 n. 58.
- Pitane: Mt s. V n. 1240 Friedlaender S. 260 BM Mysia  
S. 170, 12 f.
- Pogla Pamphyliae: Journ. int. 6, 1903 S. 234 n. 535.
- Priena: Mt s. VI n. 1387 Friedlaender S. 268 Kl M S. 95, 7  
BM Ionia S. 234, 55.

- Prostanna Pisidiae: Kl M S. 391, 8.
- Prusa ad Olymum Bithyniae: Moustier 2654. 2711 IW  
511 BM Pontus S. 198, 30.
- Prusias ad Hypium Bithyniae: Mt II n. 404 s. V n. 1364 ff.
- Prymnessus Phrygiae: Mt IV n. 919.
- Ptolemais-Ace: Mt V n. 26 ff s. VIII n. 33 Saulcy S. 165 f  
Coh. 708 ff Cat. m. gr. 1550 Journ. int. 4, 1901 S. 224 ff  
Friedlaender S. 342.
- Raphanea Seleucidis: Mt V n. 833 s. VIII n. 278 BM Galatia S. 267, 4.
- Raphia: n chr 1862 S. 122 Saulcy S. 239.
- Rhesaena Mesopotamiae: Mt V n. 186 f Leake S. 104 Moustier 2673 Chaix 969 Hunter 3 S. 317 n. 2.
- Saettae ad Hermum: Mt IV n. 621 IW 5190 f BM Lydia S. 223, 56.
- Sagalassus Pisidiae: Mt III n. 127 Berl. Bl. 2, 1865 S. 186 n. 22 Friedlaender S. 295 BM Lycia S. 246, 32 ff Journ. int. 7, 1904 S. 389 n. 273.
- Sala Phrygiae: Mt IV n. 942 IW 6465 Friedlaender S. 324.
- Samosata: Mt V n. 67 s. VIII n. 55 n. Journ. 1 S. 45.
- Samus: Mt III n. 211 ff s. VI n. 231 Leake Insular Greece S. 39 Chaix 589 ff Mus. Tor. 4173 ff ZfN 9, 1882 S. 122 Hunter 2 S. 407 f Journ. int. 6, 1903 S. 183 n. 34 BM Ionia S. 379 ff.
- Sardes: Mt IV n. 762 ff s. VII n. 514 ff Molthein 2707 IW 5267 ff Rev. 1884 S. 25 Hunter 2 S. 466 n. 26 BM Lydia S. 266 ff.
- Scepsis: Mt II n. 258 f Rev. 1852 S. 96 Gr M 234 f M gr S. 268, 201 IW 1232 ff Friedlaender S. 257 BM Troas S. 85, 34 ff.
- Sebaste Phrygiae: IW 6484 BM Phrygia S. 376, 38.

- Sebaste Samariae: Saulcy S. 281.
- Sebastopolis Cariae: Gr M 446.
- Seleucia ad Calycadnum Ciliciae: Mt III n. 306 f s. VII  
n. 336 Moustier 2662 IW 4466 ff Kl M S. 484 f BM  
Lycaonia S. 135, 33 ff Hunter 2 S. 541 n. 5.
- Seleucia Pieriae: Mt V n. 913 ff s. VIII n. 301 IW 7269  
BM Galatia S. 277, 58.
- Seleucia Pisidiae: n chr 1848 S. 99 n. 4 Kl M S. 399, 5. 6  
BM Lycia S. 253, 6 Journ. int. 6, 1903 S. 243 n. 614.
- Selge Pisidiae: Leake S. 112 Moustier 2660 IW 3972 ff  
Kl M S. 406 f BM Lycia S. 266, 78 f Journ. int. 6, 1903  
S. 241 n. 598 ff.
- Selinus-Traianopolis Ciliciae: (Journ. of hell. studies 1898)  
Coin-Types S. 164, 8 BM Lycaonia S. 143, 2.
- Sibidunda Phrygiae: Journ. int. 6, 1903 S. 263 n. 777.
- Side Pamphyliae: Mt III n. 207 ff s. VII n. 219 ff ZfN 10,  
1883 S. 80 n. 37 Friedlaender S. 291 Kl M S. 340, 23 f  
IW 3469 ff Journ. int. 6 S. 216 n. 394 BM Lycia  
S. 156, 90.
- Sidon: Caesar: NZ 1, 1869/70 S. 385; Augustus: Mt V  
n. 367 ff s. VIII n. 189 ff Rev. 1861 S. 102 n. 6 Fried-  
laender S. 341 NZ 1 S. 296 Anm. 2. S. 386 Cat. m. gr.  
1849 ff Coh. 696 ff Journ. int. 5, 1902 S. 259 ff.
- Silyum Pamphyliae: Kl M S. 352, 15.
- Singara Mesopotamiae: Mt V n. 216.
- Sinope: Mt s. IV n. 175 f Moustier 2649 Coh. 631 (cf NZ  
21, 1889 S. 9 ff) BM Pontus S. 102, 60 Friedlaender  
S. 238 Recueil S. 206, 145 ff.
- Smyrna: Mt III n. 1391 ff s. VI n. 1822 ff Molthein 2302  
ff Mus. Tor. 4118 Kl M S. 97, 5 Hunter 2 S. 385 f n.  
246 ff IW 1957 f BM Ionia S. 292 ff Leake S. 122

- Suppl. S. 94 n chr 1900 S. 208 n. 24 Oest. Jahreshefte  
7 S. 4 Chaix 567.
- Soli-Pompeiopolis Ciliciae: IW 4523.
- Stectorium: Rev. 1851 S. 182 IW 6504 BM Phrygia  
S. 385, 11 ff.
- Stratonicea Cariae: Mt s. VI n. 502 Friedlaender S. 279 Gr  
M 628 IW 1003 BM Caria S. 159, 72.
- Stratonicea Lydiae: Imhoof Lyd. Stadtm. S. 36, 17 ff BM  
Lydia S. 287, 14.
- Syedra Ciliciae: Mt III n. 376.
- Syrus (im ägäischen Meer): Mt s. IV n. 308 Friedlaender  
S. 224.
- Tabae: Mt III n. 482 f BM Caria S. 172, 90.
- Tabala: Mt s. VII n. 551 Rev. 1884 S. 405 n. 15 Lyd.  
Stadtm. S. 146, 3. 4 IW 5303 ff BM Lydia S. 291 15 ff.
- Tarsus: Mt III n. 494 ff s. VII n. 469 ff BM Lycaonia  
S. 202 ff ZfN 3, 1876 S. 338 Friedlaender S. 304 Coin-  
Types S. 173, 33 S. 177, 48 Hunter 2 S. 550 n. 30 IW  
4654 ff 7168 Mus. Tor. 4347 Leake S. 129 Rev. 1859  
S. 291 n chr 1900 S. 101.
- Temenothyrae Lydiae: Mt IV n. 841 f IW 5325 f 7061 f.
- Temnus: Mt III n. 176 ff s. VI n. 275 IW 1352 BM Troas  
S. 148, 34 ZfN 20, 1897 S. 283 n. 2.
- [Tenus (im ägäischen Meer): Mt s. IV n. 330 aus Gessner,  
ganz verkehrter Lesung].
- Themisonium Phrygiae: Mt s. VII n. 606 f IW 6569.
- Thessalia  $\kappa\omicron\iota\nu\acute{\omicron}\nu$ : Mt s. III n. 105.
- Thessalonice: Caesar: Mt s. III n. 972 Leake Suppl. S. 148  
Chaix 191; Augustus: Mt s. III n. 970 ff Mus. Tor. 2409  
ff Chaix 192 Hunter 1 S. 374 n. 68 Friedlaender S. 148.
- Thyatira: Eckhel III S. 122 irrtümlich unter Cararalla cf.

- Friedlaender S. 32; Mt IV n. 983 ff s. VII n. 634 ff  
 Leake Suppl. S. 104 NZ 23, 1891 S. 80 n. 1 Lyd.  
 Stadtm. S. 159, 30 ff M gr S. 390, 37 IW 5372 ff BM  
 Lydia S. 314 ff; Mt IV n. 878 ist unter Alexander  
 geprägt nach Imhoof Lyd. Stadtm. p. 156.
- Timbrias Pisidiae: ZfN 6, 1879 S. 11 IW 4031.
- Tium Bithyniae: n chr 1844 S. 121 NZ 2, 1870 S. 314 n. 9  
 ff IW 560 ff BM Pontus S. 206, 18 f.
- Tomi: Mt s. II n. 803 ff Leake Eur. Greece S. 107 Suppl.  
 S. 150 Ant. M. 1 S. 93 n. 18 ff Chaix 43 Hunter 1 S. 417  
 n. 8 n chr 1869 S. 161 Rev. 1892 S. 78 n. 72; 1893  
 S. 61 n. 67 ff; 1900 S. 406 n. 19 NZ 23, 1891 S. 58  
 n. 14 Friedlaender S. 115.
- Tralles: Mt IV n. 1107 s. VII n. 739 Kl M S. 187, 4 IW  
 5449 BM Lydia S. 353 f.
- Trapezus: IW 100 ff Gr M 76 BM Pontus S. 40, 3. 4 ZfN  
 20, 1897 S. 266 Recueil S. 112, 33 ff Rev. arch. 1901  
 S. 291.
- Tripolis: (nicht Carien, sondern Lydien, cf Imhoof-Blumer  
 Lyd. Stadtm. S. 37 f); Mt III n. 529 f s. VI n. 584 Mou-  
 stier 2659 IW 2687 f 7053 BM Lydia S. 375, 67.
- Tripolis Phoeniciae: Caesar: Journ. intern. 6 S. 46 n. 1774;  
 Augustus: Mt V n. 470 Friedl. S. 341 Cat. m. gr. 1978.
- Tyra Sarmatiae: Berl. Bl. 6, 1871-73 S. 43 f cf. Friedlaen-  
 der S. 108.
- Tyrus: Caesar: Mt V n. 673 f s. VIII n. 333 ff Cat. m. gr.  
 2260 f Mus. Tor. 5406 Journ. int. 7 S. 84 n. 2416 ff  
 Coh. 703 ff; Augustus: Cat. m. gr. 2262 Journ. int. 6  
 S. 322 n. 2205, S. 84 f n. 2421 ff 2413 ff Mus. Tor.  
 5407 Coh. 707.
- Verbia Pamphyliae: Friedlaender S. 292.

Verbis Pisidiae: Kl M S. 415, 2 IW 4036 f Journ. int. 6  
S. 233 n. 525.

Zeugma Commagenae: Mt V n. 99.

Bosporus — Könige, Tib. Julius (cf. Prosop. III S. 129)  
Rhescuporis IV. Cotys III. Cotys IV. Sauromates III.  
Rhescuporis V. (a. 521-531 = p. Chr. 224-5 — 234-5):  
Mt II S. 380 ff s. IV S. 528 ff, dessen Irrtümer längst  
verbessert sind, cf. Koehne Musée Kotschoubey (Peters-  
burg 1857) II S. 307 ff Moustier 2644 BM Pontus S. 71  
ff. Ausserdem sind veröffentlicht Münzen des Rhescu-  
poris III. Rev. 1900 S. 134 n. 20 Bachofen 1891; Sau-  
romates III. der zur Zeit des Perserkriegs regierte, Hun-  
ter 2 S. 232 n. 1. Endlich gibt es Inschriften, die gesetzt  
sind dem Rhescuporis in Prusias am Hypius a. 222  
(Cagnat I 869), in Panticapaeum a. 223 (ibid. 888), dem  
Cotyis in Tanais (ibid. 920 a. 228. 921. 924). Ein unbe-  
stimmter Sauromates begegnet in einer Inschrift von  
Panticapaeum (ibid. 870).

### Münzen Alexanders

Europa. Sarmatia: Olbia, Tyra.

Moes. inf.: Callatia Dionysopolis Istrus Marcianopolis  
Odessus Tomi.

Thracia: Anchialus Byzantium Deultum Maronea Perinthus.

Macedonia: κοινόν Amphipolis Cassandrea Dium Edessa  
Pella Thessalonice.

Thessalia: κοινόν Magnesia.

Epirus: Nicopolis.

Cherson. Thrac.: Coela.

Inseln des äg. Meeres: Samus Syrus.

**Asia.** Pontus: Amasia Amisus Cerasus Comana Neocæsarea Trapezus.

Paphlagonia: Abonotichus-Ionopolis Amastris Sinope.

Bithynia: Apamea Bithynium Caesarea Germanica Chalcedon Cius Heraclea Iuliopolis Nicaea Nicomedia Prusa ad Olympum Prusias ad Hypium Tium.

Mysia: Adramytium Apollonia ad Rhyndacum Cyzicus Hadrianea Hadriani Lampsacus Parium Pergamum Perperene Pitane.

Troas: Abydus Alexandria Assus Dardanus Ilium Scepsis.

Aeolis: Aegae Cyme Elaea Temnus; Lesbos Methymna Mytilene.

Ionia: Clazomenae Colopho Ephesus Erythrae Magnesia ad Maeandrum Metropolis Phocaea Priene Smyrna.

Caria: Antiochia ad Maeandrum Aphrodisias Apollonia Salbace Bargasa Bargylia Harpasa Hydisus Mylasa Stratonicea Tabae.

Lydia: Acrasus Apollonis Attalea Dioshieron Germe Gordus Iulia Hierocaesarea Maeonia Magnesia ad Sipylum Mastaura Nysa Saettae Sardes Stratonicea Tabala Temenothyrae Thyatira Tralles Tripolis.

Phrygia: Acmonia Aezanis Apamea Attuda Cadi Cibyra Cotiaem Dionysopolis Dorylaeum Hadrianopolis Hierapolis Hyrgalea Laodicea ad Lycum Metropolis Midaem Peltae Philomelium Prynnessus Sala Sebaste Stectorium Themisonium.

Pamphylia: Aspendus Attalea Corydalla Magydus Perga Poglā Side Verbia.

Pisidia: Andeda Antiochia Ariassus Baris Codrula Colbasa Conana Etenna Olbasa Palaeopolis Panemotichus Prostanna Sagalassus Seleucia Selge Timbrias Verbis.

Cilicia: Aegae Alexandria ad Issum Anazarbus Anemurium  
Augusta Casae Celenderis Colybrassus Coracesium  
Corycus Epiphanea Flaviopolis Iotape Irenopolis Ninica  
Seleucia Selinus-Traianopolis Soli-Pompeiopolis Syedra  
Tarsus.

Cappadocia: Caesarea.

Syria: Commagene: Samosata Zeugma; Cyrrhestica: Hieropolis.

Seleucis: Antiochia Laodicea Nicopolis Paltus Raphanea  
Seleucia.

Coelesyria: Damascus Heliopolis.

Phoenicia: Botrys Byblus Caesarea Paneas Orthosia Sido  
Tyrus Tripolis.

Decapolis: Gerasa Philadelphia.

Iudaea: Aelia Capitolina Agrippaeum — Anthedo Ascalon  
Raphia.

Samaria: Caesarea Neapolis Sebaste.

Arabia: Bostra.

Galilaea: Ptolemais - Ace.

Mesopotamia: Carrhae Edessa Nisibis Rhesaena Singara.

Aegyptus: Alexandria.

### Münzen Mamaeas

Europa. Sarmatia: Olbia Tyra.

Moes. inf.: Callatia Istrus Marcianopolis Tomi.

Thracia: Amphipolis Anchialus Byzantium Deultum Perinthus.

Macedonia: κοινόν Pella Thessalonice.

Epirus: Nicopolis.

Inseln des äg. Meeres: Amorgus: Minoa.

**Asia.** Pontus: Comana Trapezus.

Paphlagonia: Sinope.

Bithynia: Caesarea Germanica Heraclea Nicaea Nicomedia  
Prusias ad Hypium Tium.

Mysia: Cyzicus Hadriani.

Troas: Abydus Alexandria Ilium Scepsis.

Aeolis: Cyme Temnus; Mytilene.

Ionia: Clazomenae Ephesus Erythrae Magnesia Metropolis  
Phocaea Smyrna; Samus.

Caria: Aphrodisias Apollonia Neapolis Sebastopolis Stra-  
tonicea Tralles Tripolis.

Lydia: Acrasus Attalea Dioshieron Gordus Iulia Magnesia  
Mastaura Philadelphia Tabala Temenothyrae Tripolis.

Phrygia: Acmonea Cadi Cibyra Cotiaenum Dorylaeum Peltae  
Philomelium Sibidunda Themisonium.

Pamphylia: Aspendus Magydus Perga Side Sillyum Verbia.

Pisidia: Amblada Andeda Ariassus Baris Colbasa Comana  
Etenna Pednelissus Prostanna Sagalassus Selge Verbis.

Cilicia: Aegae Anazarbus Coracesium Flaviopolis Ninica  
Seleucia Tarsus.

Syria: Cyrrhestica: Hieropolis.

Seleucis: Antiochia Apamea Nicopolis Seleucia.

Coelesyria: Damascus.

Samaria: Neapolis.

Arabia: Bostra.

Mesopotamia: Edessa Nisibis.

Aegyptus: Alexandria.

### **Münzen Alexanders und Mamaeas.**

**Europa:** Moesia inferior: Marcianopolis.

**Asia:** Bithynia: Caesarea Germanica Nicaea Nicomedia.

Mysia: Cyzicus.

Ionia: Smyrna.

Pamphylia: Aspendus.

Iudaea: Aelia Capitolina.

Aegyptus: Alexandria.

Lydia: Maeonia Magnesia.

Cilicia: Ninica.

Mesopotamia: Edessa Nisibis.

### Münzen Orbianas.

Pontus: Trapezus.

Bithynia: Cius Nicaea Prusa ad Olypium Prusias ad Hypium.

Aeolis: Cyme.

Caria: Aphrodisias.

Phrygia: Sala.

Cilicia: Carallia Colybrassus Flaviopolis. Cappadocia: Caesarea.

Arabia: Bostra.

Aegyptus: Alexandria.

Ionia: Ephesus Priene.

Lydia: Apollonis Hierocaesarea.

Pamphylia: Aspendus Side.

Severus Alexander hat also in Achaia, Lycien, Galatien überhaupt nicht, in Thracien, Macedonien, Moesia inferior, Kleinasien, Pontus und Bithynien, Pamphylien, Pisidien, Cappadocien, Syrien und Aegypten sehr stark geprägt. Dasselbe Bild ergibt die Prägung der Kaiser von 218-263 in den Provinzialstädten, abgesehen davon, dass weder zu Nicopolis in Thracien noch zu Philippopolis unter Alexander Münzen geschlagen wurden.

Dr. WALTHER THIELE

## ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΟΝ ΦΥΛΑΚΤΗΡΙΟΝ



Ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς συλλογῆς βυζαντιακῶν νομισμάτων Φωτιάδου πασσᾶ, τῷ συνταχθέντι ὑπὸ W. Froechner<sup>1</sup> ἐδημοσιεύθη ὑπ' ἀριθ. 679, καὶ ἀπεικονίσθη ἐν φωτοτυπικῷ πίνακι II, χαλκοῦν νομισματομόρφον κέρμα, ἔχον ἐφ' ἑνὸς μὲν προτομὴν τοῦ Θεοῦ Πατρὸς μετὰ τῶν λέξεων περίξ ΑΓΙΟΣ, ΑΓΙΟΣ, ΑΓΙΟΣ, ἐφ' ἑτέ-

ρου δὲ σταφυλὴν καὶ ἐπιγραφὴν ἑκατέρωθεν ταύτην:

V	CV
Γ	ΟΔ °Ο
ΗΑ	ΙΡ
	ΕΤ

Froechner περιωρίσθη εἰς τὴν ἀπλὴν δημοσίευσιν τοῦ κέρματος, μὴ ἐπιχειρήσας οὔτε τὴν ἐπιγραφὴν τῆς ὀπισθεν ὄψεως νὰ ἐρμηνεύσῃ, οὔτε νὰ ὀρίσῃ ποίας χρήσεως ἦτο τὸ μικρὸν τοῦτο μνημεῖον. Βραδύτερον ὁ G. Schlumberger ἀνεδημοσίευσεν αὐτὸ μετὰ καὶ τινος ἄλλου μικροτέρου, ἀνήκοντος εἰς τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον τῶν Παρισίων, διαφέροντος τοῦ προκειμένου κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν ἔχει τὴν ὀπισθεν ἐπιγραφὴν, ἢ μᾶλλον αὕτη ἐγένετο ἐξίτηλος<sup>2</sup>. Ὁ κ. Schlumberger πειρώμενος ν' ἀναγνώσῃ τὴν ὀπισθεν ἐπιγραφὴν νομίζει

ΟΔ

μετὰ δισταγμοῦ ὅτι τὸ ΙΡ δέον ν' ἀναγνωσθῇ ΑΙΡΕΤΕ· θέλων

ΕΤ

<sup>1</sup> Collection Photiades-pacha, Monnaies byzantines, σελ. 49.

<sup>2</sup> Melanges d'archéologie byzantine, Première serie, σελ. 307 - 308, μετὰ τζιγγογραφικῶν εἰκόνων τῶν δύο κερμάτων.

δὲ νὰ ὀρίσῃ τὴν χρῆσιν τοῦ κέρματος ἐρωτᾷ μήπως τοῦτο ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τὸν ὕμνον τοῦ Τρισαγίου ἢ μήπως ἦτο προωρισμένον διὰ τὴν ἀμοιβὴν τῶν ψαλτῶν. Προσθέτει δ' ἐν σχέσει πρὸς τὸν τύπον τῆς σταφυλῆς ὅτι κατὰ τὸ φθινόπωρον εἷς τι τῶν ἀνακτόρων, ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς ὄχθης τοῦ Βοσπόρου, ἐτελεῖτο ἑορτὴ τοῦ τρυγητοῦ, καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς διένειμεν εἰς τοὺς αὐλικοὺς σταφυλάς.

Τὴν ἐξήγησιν ὅμως ποίας χρήσεως ἦτο τὸ κέρμα, παρέχει, φρονούμεν, ἡ ἐπιγραφή τῆς ὀπισθεν αὐτοῦ ὄψεως, ὀρθῶς ἀναγινωσκομένη, διότι ὡς ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger οὐδὲν νόημα σαφὲς παρέχει. Τὸ πρὸς ἀριστερὰ πρῶτον ἡμισυ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἀναγινώσκεται εὐχερῶς **ΥΓΗΑ**, τὸ ἕτερον ὅμως ἡμισυ ὡς ἔχει **CVODIPET** ἢ, ὡς διορθώθη ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger, **CV AIPETE** εἶναι ἀκατάληπτον. Εἶναι ὅμως βέβαιον ὅτι ὁ χαρακτὴς τοῦ κέρματος ὡς ἐν τῇ ἔμπροσθεν ὄψει τῆς δευτέρας λέξεως **ΑΓΙΟΣ** τὰ γράμματα ἐχάραξεν ἀντιστρόφως οὕτω καὶ ἐνταῦθα πλὴν τῶν δύο πρώτων τὰ ἄλλα ἐχάραξεν ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά, ἐπομένως δέον νὰ ἀναγνωσθῶσι ταῦτα **ΔΟΡΙΤΕ** ἢ δὲ ὅλη ἐπιγραφή **ΥΓΗΑ CV ΔΟΡΙΤΕ** ὀρθογραφουμένη δέ: Ὑγιεία[ν] σοὶ δωρεῖται· δηλαδή τὸ κέρμα παρέχει ὑγιείαν εἰς τὸν φέροντα. Εἶναι λοιπὸν τοῦτο φυλακτήριον προφυλάσσον ἀπὸ ἀσθενειῶν ἢ θεραπεῦον τοιαύτας. Κατὰ τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους ἦσαν ἐν μεγάλῃ χρήσει τοιαῦτα νομισματομορφα φυλακτήρια. Τῆς κατηγορίας τῶν θεραπευτικῶν, εἰς ἣν ἀνήκει καὶ τὸ προκείμενον, περιεσώθησαν ἱκανά. Τὴν ιδιότητα τοῦ κέρματος ἡμῶν ὡς φυλακτηρίου ἀποδεικνύει καὶ ἡ ἔμπροσθεν ἐπιγραφή **ΑΓΙΟΣ, ΑΓΙΟΣ, ΑΓΙΟΣ**, ἣτις ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ ἄλλων νομισματομόρφων φυλακτηρίων<sup>1</sup>.

Κ. Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

<sup>1</sup> Φυλακτήριον πρὸς θεραπείαν ὑστερικῆς νόσου ἐδημοσιεύθη παρ' ἡμῶν, (Βυζαντιακὰ μολυβδόβουλλα κλ. Διεθν. Ἐφημ. τῆς Ν. Ἀρχ. Τόμ. Η' σελ. 219) φέρον ἐπὶ τῆς ἔμπροσθεν ὄψεως τὴν ἐπιγραφὴν πρὸς ὀφέλιαν ὑστέρας καὶ ἐν μέσῳ τὰς λέξεις Ἄγιος, Ἄγιος, Ἄγιος Κ(ύριος).

# ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΕΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΩΝ

(ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΠΡΩΤΗ)

1

Ὁ κ. Schlumberger ἐν τῇ *Βυζαντινῇ Σιγilloγραφίᾳ*<sup>1</sup> αὐτοῦ ἐξέδωκε κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ μακαρίτου Παύλου Λάμπρου ἀρίστης διατηρήσεως καὶ πολλῆς προσοχῆς ἄξιον μολυβδόβουλλον, ἐναποκείμενον τανῦν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν, οὗτινος ἢ ἑτέρα τῶν ὄψεων φέρει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν:

COΦΡΑ  
ΓΙCΠΑΝΑ  
ΓΝΕΘΕΟ  
ΦΥΛΑΚ  
—Τ'—

Ταῦτα μεταγράφει: «... COΦΡΑΓΙC ΠΑΝΑΓΝΕ ΘΕΟΦΥ-  
ΛΑΚΤ'(ω)»<sup>2</sup>. Ἐν πρώτοις παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι πλήρης καὶ δὲν ἐλλεῖπει τι ἐν ἀρχῇ, ὡς ὑπονοεῖ ὁ ἐκδότης διὰ τῶν ἐν τῇ μεταγραφῇ συνεχῶν γραμμῶν. Ἐπειτα μεταγραπτέον μᾶλλον

<sup>1</sup> Gus. Schlumberger, Sigillographie de l'Empire Byzantin. Ἐν Παρισίοις 1884, σ. 724 c.

<sup>2</sup> Ὁ κ. Κ. Κωνσταντόπουλος ἐν τῷ πολυτίμῳ καταλόγῳ του τῶν βυζαντιακῶν μολυβδοβούλλων τοῦ ἡμετέρου Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου ἀναγινώσκει τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιγραφὴν:

CO+PA —.ICΠΑΝΑ — ΓΝΕΘΕΟ — ΦΥΛΑΚ — —Τ,—

= Σ(φ)ρα[γ]ίς Πάναγνε Θεοφυλάκτι(ω). Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην αὐτὸ τοῦτο τὸ μνημεῖον ἐξετάσας. (Πρβλ. Ἐφημερὶς τῆς Διεθνοῦς Νομισματικῆς Ἀρχαιολογίας. Journal International d'Archéologie Numismatique. Τόμ. VIII, 1905, σ. 84, ἀριθ. 965).

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤ(ου) καὶ οὐχὶ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤ(ω). Ὡς πρὸς δὲ τὸ ΣΟΦΡΑΓΙΣ ἐπάγεται κατὰ λέξιν ὁ κ. Schlumberger ὅτι «*doit être une erreur pour ΣΦΡΑΓΙΣ, ce qui paraît toutefois étrange sur un sceau d'une exécution aussi soignée*». Ἐπὶ δὲ πρόκει-  
ται περὶ λάθους. Ἀπλούστατα τὸ σοφραγίς εἶναι ἀνεπτυγμένος τύπος  
τῆς λέξεως σφραγίς. Ὡς γνωστόν, καὶ ἐξ ἰδίας ἴσως ἀντιλήψεως ἐκά-  
στου, διὰ λόγους ψυχολογικοὺς ἅμα καὶ φυσιολογικοὺς ἐν τῇ ἐκφορᾷ  
ἐπαλλήλων συμφώνων, δύο εἴτε καὶ πλειόνων, ἀναπτύσσεται πολλά-  
κις μεταξὺ τούτων ἀσθενῆς τις συνοδίτης φθόγγος, συνηθέστατα μὲν  
ι (π. χ. καπνός = καπ-ι-νός<sup>1</sup>, ἀτμόπλοιοι = ἀτ-ι-μόπλοιοι, πνίγω =  
π-ι-νίγω, ψαλιήρι = ψαλ-ι-τήρι, στάμνα = στάμ-ι-να, βιβλίον =  
βιβ-ι-λίον<sup>2</sup> κλ.), σπανιώτερον δὲ ο ἢ υ [=ου]. Ἰκανὰς δὲ τοιαύτας  
λέξεις τῆς νέας ἑλληνικῆς, ἀνεπτυγμένας διὰ ο ἢ υ, ἀναγράφει ὁ  
κ. Γ. Χατζιδάκις<sup>3</sup> καὶ ὁ κ. Dieterich<sup>4</sup> εἰς ἃς προσθετέον ἀκριβῶς  
καὶ τὸ σοφρα(γ)ῖδα καὶ σουφρα(γ)ῖδα, τύπους κοινοτάτους ἐν τῇ  
ζώσῃ γλώσσῃ τῶν Πελοποννησίων καὶ τῶν Ἡπειρωτῶν<sup>5</sup>, ἴσως δὲ

<sup>1</sup> Θ. Ν. Φιλαδελφῆς, Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Τόμ. Α'. Ἐν Ἀθήναις 1902, σ. 272. Κλ. κλ. κλ.

<sup>2</sup> Προβλ. Νίκου Ἀ. Βέη, Ἑλληνίδες βιβλιογράφοι καὶ κύριαι κωδίκων κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Ἐν Ἀθήναις 1905, σ. 9 καὶ 14 ἐν ὑποσημ. 2.—Κωδίξ τις τοῦ Θουκυδίδου, ἐν βιβλ. Δ', 70.1, ἔχει Φιλιασίων. Μὴ ἀνάπτυξις ι μεταξὺ φ καὶ λ; Ἡ πρόκειται περὶ ἀπλοῦ βιβλιογραφικοῦ σφάλματος;

<sup>3</sup> G. N. Hatzidakis, Einleitung in die neugriechische Grammatik (Ἐν τῇ Bibliothek indogermanischer Grammatiken. Τόμ. V). Ἐν Λειψία 1892, σ. 109.—Γ. Ν. Χατζιδάκι, Ἀκαδημεικὰ ἀναγνώσματα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, Λατινικὴν καὶ μικρὸν εἰς τὴν Ἰνδικὴν γραμματικὴν. Τόμ. Β'. Ἐν Ἀθήναις 1904, σ. 546.

<sup>4</sup> Karl Dieterich, Untersuchungen zur Geschichte der griechischen Sprache von der hellenistischen Zeit bis zum 10. Jahrhundert N. Chr. (Ἐν τοῖς Byzantinisches Archiv. Τεύχ. I). Ἐν Λειψία 1898, σ. 277.

<sup>5</sup> Καὶ παροιμιώδης φράσις ἐν Πελοποννήσῳ: «ὁ ἄνθρωπος εἶναι σουφραῖδα τοῦ θεοῦ». Ἴδὲ π. χ. ταύτην ἐν δημοτικῷ θρύλλῳ, ἐξ Ἀλωνισταίνης τοῦ δήμου Φαλάνθου, ἀποτεθησαυρισμένῳ παρὰ Ν. Γ. Πολίτη (Μελέται περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Παραδόσεις. Μέρος Α'. Ἐν Ἀθήναις 1904, σ. 454, ἀριθ. 766).—Εἰς τὰς ὑπὸ Χατζιδάκι καὶ Dieterich (ιδὲ ἄνωτέρῳ) συνηγμένας λέξεις μετ' ἀναπτύξεως διὰ τοῦ υ [=ου] ἠδυνάμην νὰ προσθέσω καὶ τὸ Κουλαρέντζα=Κλαρέντζα (ἢ γνωστὴ καὶ δὴ ἐκ τῆς μεσοχρονίου ἱστορίας κώμη

καὶ ἀλλαχοῦ. Ἐν Ἡπείρῳ μάλιστα κατὰ τὴν προφορικὴν πρὸς με ἀνακοίνωσιν τοῦ Δ<sup>ε</sup>ος κ. Μάρκου Ἀυγέρη Παπαδοπούλου συνήθεις εἶναι καὶ οἱ τύποι *σφουραῖδα* καὶ *σφοραῖδα*.

Τὸ ἀνωτέρω μολυβδόβουλλον εἶναι πάντως τοῦ ΙΑ' ἢ ΙΒ' αἰῶ-  
νος. Ὡστε κάλλιστα δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ἔκτοτε τοῦλάχισ-  
τον — εἰ μὴ καὶ πρότερον — εἶναι ἐν χρήσει ὁ ἀνεπτύγμενος οὗτος  
τύπος *σοφρα(γ)ῖδα*<sup>1</sup>.

## 2 — 5

Μολυβδόβουλλον ἀνήκον εἰς Ἰωάννην Ἀρβαντηνόν. Ἐξ ἐνὸς  
ἢ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἐξ ἑτέρου ἢ ἐπιγραφή:

ΙΩΑΝΝΗΝ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΒΑΝΤΗΝΟΝ ΣΚΕΠΟΙΣ.

Ἄν δεχθῶμεν τονισμόν: Ἀρβαντῖνον, τότε ἔχομεν τρίμετρον ἱαμ-  
βικὸν κανονικώτερον στίχον:

*Ἰωάννην με τὸν Ἀρβαντῖνον σκέποις.*

Ὁ κ. Schlumberger<sup>2</sup>, ἐκδούς μετὰ πανομοιοτύπου τὸ μολυβδό-  
βουλλον, ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς ἐπιγραφῆς μετὰ τινος ἀμφιβολίας εἰκάζει  
[ $\overline{\text{ΚΕ}} = \text{Κ}(\text{ύρι})\epsilon$ ], ὅπερ εἶναι τελείως περιττὸν τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅ-  
σον καταστρέφει καὶ τὸ ἱαμβικὸν μέτρον, τὸ δ' ἐπώνυμον τοῦ κατόχου  
τῆς σφραγίδος ἀναγινώσκει ΑΡΑΒΑΝΤΗΝΟΝ. Ἀλλὰ τὸ πανομοιό-  
τυπον ἔχει σαφῶς ὡς ἡμεῖς ἀνωτέρω γράφομεν ΑΡΒΑΝΤΗΝΟΝ,  
ὅστις τύπος εἶναι ἄλλως τε γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων κειμένων καὶ δὴ  
ἐκ μολυβδοβούλλων<sup>3</sup>.

Ὁ ἐκδότης ἀνάγει τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μολυβδόβουλλον εἰς τὸν  
ΙΑ'-ΙΒ' αἰῶνα. Κατ' ἐμὲ δὲ κριτὴν πρέπει νὰ ποδώσωμεν τοῦτο

---

τῆς Ἡλίδος). Εὔρηται δὲ ὁ τύπος οὗτος ἐν σ. 471 τῆς ἐκδόσεως τοῦ 1750 τοῦ  
Χρονογραφικοῦ Βιβλίου τοῦ [Ψευδο]Δωροθέου Μονεμβασίας. Ἀλλ' ὑποθέτω  
ὅτι πρόκειται περὶ τυπογραφικοῦ σφάλματος καὶ οὐχὶ πραγματικῶς λαλουμέ-  
νου τύπου. Τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον τὸ προμνημονευθὲν Χρονογραφικὸν  
Βιβλίον εἶναι πλήρες σφαλμάτων περὶ τὰ τοπωνυμικά καὶ μάλιστα ἡ ἐκδοσις  
αὕτη τοῦ 1750.

<sup>1</sup> Πρβλ. Νίκου Ἀ. Βέη, Σημειώματα γιὰ τὴ γλῶσσα. Ἐν τῷ Νουμᾷ. Χρό-  
νος Δ' (1906). Ἀριθ. 208, σ. 4.

<sup>2</sup> Sigillographie de l'Empire Byzantin, σ. 619, ἀριθ. 2.

<sup>3</sup> Αὐτόθι (ἀριθ. 1), σ. 620 (ἀριθ. 4 καὶ 5), σ. 490 (ἀριθ. 1).

εἰς τὸν πανσέβαστον σεβαστὸν Ἰωάννην Ἀρβαντηνὸν τὸν ἐπ' ἀνεψιᾷ γαμβρὸν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ. Εἰδήσεις τινὰς περὶ τούτου παρέχει τὸ πολύτιμον ἐκεῖνο κτητορικὸν τυπικὸν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τοῦ Παντοκράτορος Χριστοῦ, ὅπερ κατὰ τὸ ἔτος ,ϚΧΜΕ' (=1136) διετύπωσεν ὑπὲρ αὐτῆς ὁ προμνημονευθεὶς εὐσεβὴς αὐτοκράτωρ. «Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ ἐπ' ἀνεψιᾷ γαμβρὸς τῆς βασιλείας μου — ἀντιγράφω αὐτολεξεὶ ἐκ τοῦ τυπικοῦ — ὁ πανσέβαστος σεβαστὸς κῆρις Ἰωάννης ὁ Ἀρβαντηνός, θελήσας ἐν τῇ τοιαύτῃ τῆς βασιλείας μου ἰδιοκλήτῳ μονῇ ταφῆναι, διάφορα ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀκινήτων ταύτῃ ἀφιέρωσεν, οἶκόν τε καὶ κτήματα, ἔχοντα προσόδους ἱκανάς, ἐφ' ᾧ γίνεσθαι καθ' ἡμέραν παννυχίδα ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ Τρισάγιον ὄρθρινόν τε καὶ ἑσπέριον παρά τινων μοναχῶν ἀπὸ τῆς μονῆς, εἰ μὴ πλειόνων τέως τεσσάρων· πρὸς τούτοις δὲ ἠθέλησεν ὁ αὐτὸς ἀπὸ τῶν προσόδων τῶν αὐτῶν ἀκινήτων δίδοσθαι κατὰ τοὺς καιροὺς τῶν μνημοσύνων αὐτοῦ εἰς ψυχικὰς διαδόσεις τὸ τρίτον μέρος τῶν προσόδων τῶν ἀφιερωθέντων παρ' αὐτοῦ ἀκινήτων, τυποῖ ἢ βασιλεία μου ταῦτα οὕτω γίνεσθαι, ὡς τε καὶ Τρισάγιον ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκτελεῖσθαι ἐκάστης ἡμέρας παρά τινων μοναχῶν κατὰ δὲ τὸν ὄρθρον, καὶ μετὰ τὸ λυχνικόν, καὶ παννυχίδα ὁμοίως παρ' αὐτῶν ψάλλεσθαι παρακλητικὴν ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ κηρίον ἀκοίμητον καὶ κανδήλαν ὁμοίως ἀκοίμητον ἐν τῷ τάφῳ τούτου διηνεκῶς ἄπτειν, καὶ ψυχικὰς διαδόσεις πρὸ τῶν μνημοσύνων αὐτοῦ καὶ μετὰ τὰ μνημόσυνα γίνεσθαι προσεχῶς, ὡς συμποσοῦσθαι τὰ δι' ἀμφοτέρων διδόμενα εἰς τὸ τρίτον τῶν προσόδων τῶν ἀκινήτων αὐτοῦ, καὶ ταύτην τὴν ἀκολουθίαν οὕτω προβαίνειν ἀναλλοίωτον ἐς αἰί, διὰ τὸ καὶ τοῦτον ἐπὶ τοιαύτῃ ἐλπίδι ἀφιερῶσαι τὰ διαφέροντα αὐτῷ τῇ τοιαύτῃ μονῇ τῆς βασιλείας μου...<sup>1</sup>»

<sup>1</sup> **A. Dmitrijevskij**, Τυπικά. Ἐν Κιέβῳ 1895, σ. 663 κ. ἐ., ὅπου τὸ κείμενον ἐκδίδεται κυρίως κατὰ τὸν ὑπ' ἀριθ. 85 κώδικα τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς. Μᾶλλον ἐφθαρμένον εἶναι τὸ κείμενον ὡς ἀνεκοινώθη ἐν περιλήψει ὑπὸ τοῦ κ. **P. Bezobrazow** (ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Ῥωσσοικῆ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, 1887, τόμ. 254, Νοέμβριος σ. 64 κ. ἐ.—Πρβλ. καὶ **E. Kurtz** ἐν τῇ *Byzantinische Zeitschrift*, τόμ. II, 1893, σ. 627 κ. ἐ.) κατὰ τὸν ἐν Ζακύνθῳ κώδικα, τὸν νῦν ἐν τῇ Φωσκολιανῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς πόλεως ταύτης ἐναποκείμενον, ἔνθα καὶ ἐμελέτησα αὐτόν, δούς τούτῳ ἀριθμὸν 3 [67], κατὰ τὴν ὑπ' ἐμοῦ γενομένην ταξινομήσιν καὶ καταγραφὴν τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης.

Εἰς τὸν αὐτὸν Ἰωάννην Ἀρβαντηνὸν ἀποδοτέα, νομίζω, καὶ τὰ ἐξῆς μολυβδόβουλλα, τῆς αὐτῆς περιόδου πρὸς τὰνωτέρω, ἐναποκείμενα ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ κ. Schlumberger, καὶ ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ ἰδίου:

1) Ἐξ ἐνὸς κεφαλὴ Παναγίας τῆς Βλαχερνιωτίσσης μετὰ τῶν συνήθων μονογραφημάτων. Ἐξ ἑτέρου: + CΦΡΑΓ(ις) ΙΩ [=Ἰω(άννου)] ΤΘ ΑΡΒΑΝΤΗΝΟΥ. Οὕτω κατὰ τὸ πανομοιότυπον τὸ συνοδεῦον τὴν ἐκδοσιν. Ὁ κ. Schlumberger<sup>1</sup> ἀναγινώσκει: ΑΡ[Α]-ΒΑΝΤΗΝΟΥ.

2) Ἐξ ἐνὸς ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στρατηλάτης κατ' ἐνώπιον, ὄρθιος μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΟΑ(γιος) ΘΕΩΔΩΡΟΣ. Ἐξ ἑτέρου + ΚΕ ΒΘ [=Κ(ύρι)ε β(οή)θ(ει)] ΙΩ [=Ἰω(άννη)] ΚΥΡΟΠΑΛΑΤΗ ΤΩ ΑΡΒΑΝΤΙΝΩ<sup>2</sup>. Κατὰ τοῦτο δὲ τὸ μολυβδόβουλλον ἐπανωρθωτέα ἢ ἀνάγνωσις ἑτέρου ὡς ἐξῆς περιγραφέντος ὑπὸ τοῦ κ. Κωνσταντιοπούλου ἐν τῷ καταλόγῳ του τῶν βυζαντιακῶν μολυβδοβούλλων τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν:<sup>3</sup>

«[Ἀριθ.] 387<sup>α</sup> — . . . — ΔΩΡΟΣ. Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ἱστάμενος. Ὅπ. + ΚΕΡΘ, — .ΩΚΟΟΥΡΟ — .ΑΛΑΤΗ — .ΩΑΡΒΙ. . . = Κ(ύρι)ε β(οή)θ(ει) [Ι]ω(άννη) κουρο[π]αλάτη [τ]ῷ Ἀρβι. . . Ἀλλὰ προφανῶς ἀνάγνωθι: τ[ῷ] Ἀρβ[αντινῷ].

(Πρβλ. Νίκου Ἀ. Βέη, Ἐκθεσις ἱστοριοδικρικῶν καὶ παλαιογραφικῶν ἐρευνῶν ἐν Ζακύνθῳ. Ἐν τοῖς «Παναθηναίοις» 1907, ἀριθ. 161-162, σ. 161). Τὸ ἀρχέγραφον ὅμως κείμενον τοῦ τυπικοῦ διέσωσε, πλὴν ἀκέφαλον δυστυχῶς, κῶδιξ τῆς μονῆς Μεγάλου Σπηλαίου, εἰς ὃν ἔδωκα ἀριθμὸν 26 ἐν τῷ ἡμετέρῳ καταλόγῳ τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς μονῆς ταύτης (Πρβλ. Νίκου Ἀ. Βέη, Ἐκθεσις παλαιογραφικῆς καὶ ἱστοριοδικρικῆς ἐκδρομῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Καλαβρύτων. Ἐν τοῖς «Παναθηναίοις». Τόμ. Θ', 1904-1905, σ. 139.—Πρβλ. καὶ Νίκου Ἀ. Βέη, Προσθήκαι καὶ διορθώσεις εἰς τὸ «Plan eines Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neuren Zeit» [Sonderabdruck aus der «Byzantinischen Zeitschrift» XV Band, 1 und 2]. Leipzig 1906, σ. 448). Ἀλλὰ τὸ ἀρχέγραφον κείμενον πρὸς τὰ ἐκδεδομένα παραβαλλόμενον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀνωτέρω παρατεθεῖσαν περικοπὴν δὲν παρέχει οὐσιώδη τινὰ διαφορὰν.

<sup>1</sup> Sigillographie de l'Empire Byzantin, σ. 619, ἀριθ. 1.

<sup>2</sup> Αὐτόθι, σ. 490, ἀριθ. 1.

<sup>3</sup> Journal International d'Archéologie Numismatique. Τόμ. IX (1906) σελ. 102.

Ἦ βυζαντινὸς οἶκος Ἀρβαντηνοῦ, εἴτε Ἀραβαντηνοῦ (καὶ Ἀλαβαντηνοῦ<sup>1</sup> κατ' ἐναλλαγὴν τοῦ ρ καὶ λ<sup>2</sup>) κατὰ τινα εἰκασίαν τοῦ κ. Schlumberger<sup>3</sup> ἔσχε τὸ ἐπώνυμον ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς πόλεως *Araventan*<sup>4</sup>, ὅπερ δὲν θεωρῶ κοὶ τελείως ἀπίθανον.

## 6

Ἦ διδάκτωρ κ. Mordtmann<sup>5</sup> υἱὸς ἐξέδωκε πρῶτος ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς μολυβδόβουλλον, ἐν ᾧ ἐξ ἑνὸς μὲν ἢ Παναγία ἢ ὀδηγήτρια ὄρθιος μετὰ τῶν συνήθων μονογραφημάτων  $\overline{MP} - \overline{\Theta Y}$ .

Ἦ ἐτέρου δὲ ἢ ἐπιγραφῆ: +  $\overline{K\Theta B, \Theta}$ ,  
 ΜΑΝΥΗΛ  
 σεRACTW  
 τΩΡΩΤΩ  
 ΝΕΙΑΤ,

Τοῦτ' αὐτὸ συμπεριέλαβε καὶ ὁ κ. Schlumberger ἐν τῇ *Βυζαντινῇ Σιγίλλογραφίᾳ*<sup>6</sup> του μεταγράφων τὴν κυρίως ἐπιγραφὴν:

$\overline{K\Theta}$  Β'Θ' ΜΑΝΔΗΛ ΣΕΒΑСТΩ ΤΩ ΒΩΤΩΝΕΙΑΤ'(η)

Ἦ Mordtmann συνοδεύει τὴν ἔκδοσιν μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦ ὑπομνήματος: «Σημειωτέον τὴν γραφὴν *Βωτωνειάτης* ἀντὶ *Βοτανειάτης*. Οὐδαμοῦ εὔρον μνεῖαν τινὰ περὶ Βοτανιάτου Μανουήλ. Εἶναι ἴσως ὁ ἔγγονος Νικηφόρου τοῦ Βοτανιάτου μνημονευόμενος

<sup>1</sup> Miklosich et Müller, Acta et Diplomata. Τόμ. VI, σ. 171 (τῷ 1214).

<sup>2</sup> Περὶ τοῦ φαινομένου τούτου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, μεσοχρονίῳ καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῇ ἰδὲ προχείρως Jean Psichari, Essai de grammaire historique sur le changement de λ en ρ devant consonnes en grec ancien, médiéval et moderne. Extrait des Mémoires Orientaux.—Congres de 1905 (publiés par l'École nationale des Langues orientales vivantes). Ἦν Παρισίους 1905, σ. 295 κ. ἔ. (σ. 7 τοῦ χωριστοῦ τεύχους).

<sup>3</sup> Ἦνθ' ἀνωτέρω, σ. 619 ἐν ὑποσημειώσει.

<sup>4</sup> Ed. Muralet, Essai de chronographie Byzantine 1057-1453. Ἦν Πετροπόλει 1871, σ. 119.

<sup>5</sup> Dr Mordtmann Fils, Περὶ βυζαντινῶν μολυβδοβούλλων (ἑλληνιστὶ κατὰ μετάφρασιν Α. Διούμα). Ἦν τῷ περιοδικῷ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως. Τόμ. Ζ' (1872-73) σ. 78, ἀριθ. 31.

<sup>6</sup> Σελ. 626, ἀριθ. 4.

ἐν τῇ ᾽Αλεξιάδι, καὶ ὅστις προώριστο ὡς σύζυγος μιᾶς τῶν θυγατέρων Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ». Ἡ εἰκοτολογία περὶ ταυτισμοῦ τοῦ σεβαστοῦ Μανουὴλ Βοτα(ω)νειάτου πρὸς τὸν ἐν τῇ χρονογραφίᾳ τῆς ᾽Αννης Κομνηνῆς<sup>1</sup> ἀναφερόμενον, ἄνευ βαπτιστικοῦ ὀνόματος, ἔγγονον τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου Βοτανειάτου δὲν ἔχει τι ἔδραϊον ἔρεισμα. Ὅπως δὴποτε ὅμως τὸ μολυβδόβουλλον δέον νὰποδοθῆ πρὸς τὸν σεβαστὸν *Μανουὴλ Βοτανειάτην* τὸν μνημονευόμενον ἐν τῷ ἄνωτέρῳ προμνημονευθέντι κτητορικῷ τυπικῷ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τοῦ Παντοκράτορος (τῷ 1136). Ἀναγράφων ἐν αὐτῷ ὁ κτίστης τῆς μονῆς αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Κομνηνὸς τὰ εἰς ταύτην ὑπὸ διαφόρων γενόμενα ἔγγεια ἀφιερῶματα λέγει πρὸς τοῖς ἄλλοις: «Ἐπεὶ δὲ καὶ κτήματα διάφορα ἀφωρίσθησαν τῇ τοιαύτῃ μονῇ παρ' αὐτῆς τε τῆς βασιλείας μου, καὶ παρὰ τῆς μακαριωτάτης δεσποίνης καὶ περιποθήτου συζύγου μου, παρὰ μὲν τῆς βασιλείας μου ἐν τῷ χωρίῳ τῶν Διαβενέτων, τὸ προάστειον τοῦ Ἀνθεμιώτου καὶ τὸ προάστειον τοῦ Κοστομύρη . . . . . τὸ προάστειον ἢ ἁγία Γαλακτερή, τὸ ἀπὸ δωρεᾶς τινων Θεσσαλονικέων περιελθὸν τῇ μονῇ, ἢ ἐν Βεῤῥοῖα περιελθοῦσα ἐπίσκεψις τῇ βασιλείᾳ μου ἀπὸ δωρεᾶς τοῦ σεβαστοῦ κυροῦ *Μανουὴλ τοῦ Βοτανειάτου*, μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ πλανηγῶν καὶ λοιπῶν δικαίων . . . βούλομαι καὶ ταῦτα πάντα ἀνεκποίητα παρὰ τῇ μονῇ συντηρεῖσθαι ἀεὶ»<sup>2</sup>. Ὡστε κατὰ ταῦτα τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μολυβδόβουλλον ἀνακτέον εἰς τὸν IB' αἰῶνα, μᾶλλον δὲ ἀσφαλέστερον εἰς τὸν IA' - IB'.

## 7

Ὁ κ. Κ. Α. Κωνσταντόπουλος ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτοῦ τῶν βυζαντιακῶν μολυβδοβούλλων τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἐθν. Νομισματικοῦ Μουσείου συμπεριέλαβε καὶ τι φέρον ἐπὶ τῆς ἐτέρας τῶν ὄψεων τὴν ἐπιγραφὴν:

+ ΣΦ  
ΡΑ . . . ἰΩ  
ΑΝΘΣ.ΒΑΣ  
ΤΘΤΘΑΛ  
VΛ.8+

<sup>1</sup> Ἐκδοσις Βόννης σ. 45 κ. ἐ. Ἐκδοσις *Reifferscheidii* σ. 69 κ. ἐ.

<sup>2</sup> Α. Dmitrijevsij, *Τυπικά*, σ. 697 κ. ἐ.

Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἀνέγνω καὶ συνεπλήρωσε :

«*Σφρά[γ(ισ)μα] Ἰωάννου σ[ε]βαστοῦ τοῦ Ἀλυλ.ου*»<sup>1</sup>.

«Ἄλλ' ἐπειδὴ — καθ' ἃ παρατήρησεν εὐφυῶς ὁ κ. Ἀ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς—μετὰ τὸ Α τῆς δευτέρας σειρᾶς ὑπάρχει ἔλλειμα τριῶν στοιχείων, προτιμώτερον θὰ εἶναι νάναγνώσωμεν *Σφρα[γίς]*»<sup>2</sup>. Παρατήρησε δὲ πρὸς τούτοις ὁ κ. Ἀ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ὅτι ἐὰν προσεκτικώτερον ἐξετασθῇ τὸ μνημεῖον νὰ φανερώσῃ «ὡς ἐπωνύμιον τοῦ σεβαστοῦ Ἰωάννου τὸ σαφὲς καὶ πολὺ γνωστὸν *Ἀλυά[τ]ου*»<sup>3</sup>. Καὶ πράγματι ἡ μελέτη αὐτοῦ τούτου τοῦ μολυβδοβούλλου, ὑπ' ἐμοῦ γενομένη, ἀπέδειξε τρανῶς πόσον στοχαστικὴ ἠϋπῆρξεν ἡ παρατήρησις τοῦ σοφοῦ βυζαντινολόγου καὶ ὡς πρὸς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μολυβδόβουλλον.

Ἡ τέχνη τῆς σφραγιδος κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου εἶναι τοῦ ΙΑ'-ΙΒ' αἰῶνος<sup>4</sup>. Εἰς ἐμὲ ὅμως φαίνεται ἔτι μεταγενεστέρα, τοῦ ΙΒ'-ΙΓ' αἰῶνος. Κατὰ ταῦτα ὁ σεβαστὸς Ἰωάννης Ἀλυάτης, ὁ τῆς σφραγιδος, δύναται νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸν Ἰωάννην Ἀλυάτην, ὃν ἀναφέρει σημείωμά τι ἐπὶ τοῦ νότου (a tergo) παλαιοῦ ἀπογράφου χρυσοβούλλου λόγου τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Γ' Ἀγγέλου Κομνηνοῦ πρὸς τὴν ἐν Πάτμῳ μονὴν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τοῦ ἔτους ϚΨϚ' [=1197]<sup>5</sup>. Παραθέτω πλήρες τὸ σημείωμα τοῦτο: «+ Κατεστρώθη ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ μεγάλου λογαριαστοῦ, μηνὶ νοεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος α', ἔτους ϚΨϚ' διὰ τοῦ Ἀλυάτου Ἰωάννου. πλὴν ἢ ἐντὸς [τοῦ χρυσοβούλλου λόγου] δηλουμένη ἐξκουσσεῖα ἐπὶ τοῖς κεκωλυμένοις εἶδεσιν οὐκ ἐξακουσθήσεται»<sup>6</sup>.

<sup>1</sup> Journal International d'Archéologie Numismatique. Τόμ. VII (1904), σ. 165, ἀριθ. 495. (Πρβλ. καὶ τόμ. X, 1907 σελ. 81).

<sup>2</sup> Ἀ. Παπαδοπούλου Κεραμέως, Διορθωτικὰ εἰς χριστιανικὰς ἐπιγραφάς. (Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Δελτίου τοῦ Ῥωσικοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Νέα σειρά. Νῦ XII, 1907) σ. 509, ἀριθ. 83.

<sup>3</sup> Αὐτόθι.

<sup>4</sup> Ἐνθ' ἀνωτέρω.

<sup>5</sup> Ἰδὲ τοῦτο παρὰ Miklosich et Müller, Acta et Diplomata. Τόμ. VI, σ. 137 κ. ἐ., ἀριθ. XXXIII.

<sup>6</sup> Αὐτόθι, σ. 138 κ. ἐ.

Ἄλλος Ἰωάννης Ἀλυάτης ἀναφέρεται ἐν πράξεσι τοῦ ἔτους 1357<sup>1</sup>. Πλὴν εἰς αὐτὸν δὲν δυνάμεθα νὰ ποδώσωμεν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μολυβδόβουλλον, διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ τέχνη αὐτοῦ δὲν ἐπιτρέπει νὰ κατέλθωμεν εἰς τὸν ΙΔ΄ αἰῶνα.

## 8—9

Ὁ κ. Schlumberger ἐν τῷ τμήματι τῆς *Βυζαντινῆς Σιγιλλογραφίας*<sup>2</sup> αὐτοῦ τῷ περιλαμβάνοντι τὰ οἰκογενειακὰ καλούμενα μολυβδόβουλλα περιγράφει ὡς ἑξῆς σφραγίδα τῆς ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς:

«Buste de l'archange Michel.

X

Rev. + ΦΥΛ[ΑΞ?] ΜΙ (pour ΜΙΧΑΗΛ) ΤΣ ΠΑΝΑΓΙΟΤ. . .  
 . . . . . »

Ὅριζει δὲ τὸ μὲν ἐπώνυμον τοῦ κυρίου τῆς σφραγίδος *Παναγιώτης*, ὡς ἡλικίαν δὲ ταύτης τὸν ΙΒ΄-ΙΓ΄ αἰῶνα.

Ἐπ' ἐσχάτων ὁ κ. Ν. Ι. Γιαννόπουλος ἀνεκοίνωσεν<sup>3</sup> ἕτερον μολυβδόβουλλον προερχόμενον ἐκ τοῦ Νοτίου Μεσαιωνικοῦ Ἀλμυροῦ τῆς Θεσσαλίας, ὅπερ «Ἐμπροσθεν μὲν — λέγει — παρίστησι τὸν Ἀρχάγγελον Μιχαὴλ κατ' ἐνώπιον, φέροντα στιχάριον μετὰ λώρου, ὡς οἱ τῶν Βυζαντιακῶν αὐτοκρατορικῶν σάκκων λῶροι, καὶ πτέρυγας ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὅπισθεν δὲ ἐπιγραφὴν ἀποτελοῦσαν, ὡς εἰκάζομεν, στίχον τρίμετρον ἰαμβικόν. Ὁ Ἀρχάγγελος—ἐξακολουθεῖ ὁ κ. Γιαννόπουλος—φέρει ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ χειρὶ μακρὰν ῥάβδον τελευτῶσαν εἰς τρεῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἐξερχομένας γραμμὰς ἐν εἴδει Ψ, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ σφαῖραν, ὡς εἰκονίζονται καὶ σήμερον ἐν τοῖς Ὀρθοδόξοις ναοῖς οἱ Ἀρχάγγελοι, ἰδίως ὁ Γαβριήλ, ἐν ᾧ ὁ

<sup>1</sup> Αὐτόθι. Τόμ. Ι, σ. 370 καὶ 371. Ἐν σ. 370 ἀναγινώσκομεν: «+ ὁ ἐκδικος, ἕξαρχος καὶ ταβουλλάριος Ἰωάννης ὁ Ἀλυάτης τὰ κυρωθέντα καὶ ἀποφανθέντα στέργων ὑπέγραφα». Τὸ Ἀλυάτης ἀντὶ Ἀλυάτης εἶναι παρανάγνωσις. Ἐν σ. 371 κεῖται ὁρθῶς «Ἰωάννης ὁ Ἀλυάτης».

<sup>2</sup> G. Schlumberger, *Sigillographie de l'Empire Byzantin*, σ. 685, ἀριθ. 1.

<sup>3</sup> Ν. Ι. Γιαννοπούλου, Μολυβδόβουλλα προερχόμενα ἐκ τοῦ Νοτίου Μεσαιωνικοῦ Ἀλμυροῦ. Ἐν τῇ *Byzantinische Zeitschrift*. Τόμ. XVII (1908) σ. 139 κ. ἐ., ἀριθ. Ε΄.

Μιχαήλ παρίσταται πάντοτε στρατιωτικὴν στολὴν ἐνδεδυμένος κρα-  
τῶν μάχαιραν καὶ ῥομφαίαν. Πιθανῶς δ' ἐν τῷ ἡμετέρῳ μολυβδο-  
βούλλῳ ἢ μακρὰ ῥάβδος, ἣν φέρει ὁ Ἀρχάγγελος ἐν εἴδει Ψ παρί-  
στησι ῥομφαίαν (;). Τοῦτο ἄλλοι διευκρινέτωσαν. Ἐνθεν δὲ καὶ  
ἐνθεν τοῦ Ἀρχαγγέλου φέρεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ :

$$\begin{array}{c} \times \quad \times \\ \text{AP} \text{ — } \text{MI} \end{array}$$

(ὁ Ἀρχάγγελος) — (Μιχαήλ)

ὀπισθεν δὲ

[CΦΡΑ]

ΓΙCΜΙΧ[A]

ΗΛΤΛΥΓ

ΠΑΝΑΓ[I]

ΩΤΟΥ

ἦτοι: [Σφρα]γίς Μιχ[α]|ήλ τοῦ γέ[νους]| Πανα-  
γιώτου.

Ὁ δεύτερος στίχος — ἐπάγεται ὁ κ. Γιαννόπουλος — μετὰ τὴν  
συλλαβὴν ΗΛ ἔχει ΤΛ(;)Γ, τοῦθ' ὅπερ ἐδυσχέρανε ἡμᾶς πολὺ εἰς  
τὴν συμπλήρωσιν αὐτοῦ, καθ' ὅσον ἢ ἀνάγνωσις ταύτ[ου] Πανα-  
γ[ι]ώτου ἐφαίνετο ἡμῖν λίαν ἀπίθανος, καίτοι τὸ μολυβδόβουλλον  
φέρει ἐν γράμμα μετὰ τὸ Τ παρεμφερὲς πρὸς Α καὶ οὐχὶ πρὸς Ο.  
Ἐπειδὴ ὅμως γνωρίζομεν καὶ ἐξ ἄλλων μολυβδοβούλλων ἰδίως δὲ  
τοῦ Σεβαστοκράτορος Ἰωάννου Ἀγγέλου Δούκα Κομνηνοῦ ἐχόντων  
CΦΡΑΓΙC CEBACTOC. IWANNOC TΩ ΔΩΚΑ ΡΙΖΑΝ ΓΕΝΩC  
ΕΧΟΝΤΟC ΕΚ ΒΑCΙΛΕΩΝ<sup>1</sup>, νομίζομεν καὶ ἡμεῖς ὅτι ΤΑΥΓ =  
ἀναγνωστέον ΤΟΥ Γ[ένους] ἵνα οὕτω ἀποτελεσθῆ καὶ ὁ τρίμετρος  
ἰαμβικὸς στίχος πλήρης, ἐνῶ ΤΑΥΓ φαίνεται ἡμῖν ἀκατάλληλον καὶ  
ἀκατανόητον. Ὅποῖος δὲ τις ἦν ὁ Μιχαήλ οὗτος; Εἶναι γνωστὸς  
ἡμῖν κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἐπίσκοπός τις Δημητριάδος Μιχαήλ ὁ  
Πανάρετος, ἀλλ' ἐν τῷ μολυβδοβούλλῳ ἡμῶν λείπει ὁ τίτλος Δημη-  
τριάδος. Ἐὰν συνεπληροῦμεν τὸ τοῦ μολυβδοβούλλου ΠΑΝΑ-  
Γ[I]ΩΤΟΥ εἰς ΠΑΝΑΡ|ΕΤΟΥ, θὰ ἐδικαιούμεθα νὰ νομίσωμεν  
ὅτι τὸ μολυβδόβουλλον τοῦτο ἀνήκει εἰς Μιχαήλ τὸν Πανάρετον

<sup>1</sup> Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος. Τόμ.  
Δ', σ. 108, σημ. 1. (Ἡ παραπομπὴ αὕτη εἶναι τοῦ κ. Γιαννοπούλου. Ἀλλ' ἢ  
σφραγίς πράγματι ἔχει CEBACTOV = σεβαστοῦ καὶ οὐχὶ CEBACTOC = σεβα-  
στοκράτορος. — Πρβλ. προχείρως G. Schlumberger, ἐνθ' ἄνωτέρω, σ. 428).

ἐπίσκοπον Δημητριάδος. Ἄλλ' ἐν τῷ μολυβδοβούλλῳ εὐκρινῶς ἀναγινώσκεται ΠΑΝΑΓ[Ι]ΩΤΟΥ; καὶ ἐπομένως τὸ μολυβδόβουλλον τοῦτο ἀνήκει μᾶλλον εἰς λαϊκόν, οὐτινος ἢ ἰδιότης, τό γε νῦν ἔχον, εἶναι ἄγνωστος ἡμῖν. Ὡς πρὸς τὸν χρόνον δὲ καὶ τὴν καθόλου τεχντροπίαν τοῦ μολυβδοβούλλου τούτου φρονοῦμεν, ὡς ἐκ τῆς παρουσίας εἰκόνας ἐν αὐτῷ ἐξάγεται, ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν ΙΑ' ἢ ΙΒ' ἑκατονταετηρίδα».

Πρὸς τὰνωτέρω—παραλείπων τὰς τυχόν καθαρῶς τεχνικὰς ἀντιρρήσεις μου—παρατηρῶ τὰ ἑξῆς. Ἐὰν παραδεχθῶμεν τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ κ. Γιαννοπούλου:

*[Σφρα]γίς Μιχ[α]ήλ τοῦ γ[ένους Παναγ[ι]ώτου,*

τότ' ἔχομεν ἀσφαλῶς τρίμετρον ἰαμβικὸν στίχον ἀναγινωσκομένης τῆς λέξεως Παναγιώτου μετὰ συνιζήσεως. Ἄλλὰ κατὰ τὸ φωτοτυπικὸν πανομοιότυπον, ὅπερ παρεσχεν ὁ κ. Γιαννόπουλος, ἐγὼ ἀναγινώσκω ἀπλῶς:

[ΣΦΡΑ] | ΓΙΣΜΙΧ[Α] | ΗΛΤΟΥ | ΠΑΝΑΓ[Ι] | ΩΤΟΥ

ἦτοι:

*[Σφρα]γίς Μιχ[α]ήλ τοῦ Παναγ[ι]ώτου.*

Ὁ δὲ Μιχαὴλ Παναγιώτης, εἰς ὃν ἀναμφηρίστως ἀνήκουσιν ἀμφοτέρω τὰνωτέρω μολυβδόβουλλα, τὸ ὑπὸ Schlumberger καὶ τὸ ὑπὸ Γιαννοπούλου ἐκδοθέν, δύναται κάλλιστα νὰ ταυτισθῇ πρὸς Μιχαὴλ τὸν Παναγιώτην, ὃν ἀναφέρει σημεῖωμα ἐπὶ τοῦ νότου (a tergo) χρυσοβούλλου λόγου τοῦ αὐτοκράτορος Ἰσαακίου Ἀγγέλου ὑπὲρ τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου<sup>1</sup>. Τὸ σημεῖωμα τοῦτο ἔχει ὡς ἑξῆς: « + Κατεστρώθη ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ μεγάλου λογαριαστοῦ, μηνὶ ἰαννουαρίῳ ἰνδικτιῶνος δ', κατεστρώθη δὲ διὰ Μιχαήλ τοῦ Παναγιώτου καὶ διὰ τοῦ Λιβαδᾶ Δημητρίου. Κατεστρώθη ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ γενικοῦ, μηνὶ ἰαννουαρίῳ, ἰνδικτιῶνος δ', ἔτους ,σχγδ' [=1186] διὰ Θεοδώρου τοῦ Μαντζαρηνοῦ<sup>2</sup> + ». Κατὰ τὸ παρατεθὲν σημεῖωμα ὁ Μιχαὴλ Παναγιώτης ἦτο ἀξιωματικὸς ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ μεγάλου λογαριασμοῦ, ἴσως

<sup>1</sup> Ἴδὲ τοῦτο παρὰ Miklosich et Müller. Acta et Diplomata. Τόμ. VI, σ. 119 κ. ἑ., ἀριθ. XXXI.

<sup>2</sup> Αὐτόθι, σ. 120.

δὲ καὶ αὐτὸς οὗτος μέγας λογαριαστής<sup>1</sup>, ἀκμάσας κατὰ τὸν ΙΒ΄ αἰῶνα. Ὡστε κατὰ ταῦτα καὶ τᾶνωτέρω δύο μολυβδόβουλλα ἀνακτέα εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον καὶ μάλιστα ὑπερμεσοῦντα.

Τὸ ἐπώνυμον *Παναγιώτης* προῆλθε βεβαίως ἐκ τῆς ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ πρὸ πάντων λόγῳ εὐχρήστου λέξεως: ἡ *παναγιότης* (ὅθεν προφανῶς τὸ νεοελληνικὸν βαπτιστικὸν *Παναγιώτης*). Ἀλλὰ οὐχὶ ἀστόχως δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν τοῦτο καὶ εἰς ἐκεῖνα τὰ βυζαντινὰ ἐπώνυμα ἅτινα προῆλθον ἐκ μονῶν, ναῶν, ἐνοριῶν, ὡς τὸ *Ἀγιοπεριίτης*, *Ἀγιοχριστοφοροίτης*, *Βλαχερονίτης*, *Περιβλεπιίτης*, *Στουδίτης*<sup>2</sup> κλ. κλ. Οὕτω καὶ *Παναγιώτης* = ὁ ἐκ τῆς μονῆς *Παναγίου* (περὶ ἧς κατωτέρω διεξοδικώτερον). Τὰ τοιαῦτα ἐπώνυμα συνήθως καταλήγουσιν εἰς *-ίτης*, ἀλλὰ καὶ εἰς *-άτης*, *-ανός*, *-ώτης*, *-ηρός*, *-ώτης*<sup>3</sup>.

## 10

Μολυβδόβουλλον ἐκδοθὲν μετὰ πανομοιοτύπου ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger<sup>4</sup>, ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς. Ἐξ ἑνὸς ἡ Παναγία κατ' ἐνώπιον ὀρθία καὶ δεομένη· ἐκατέρωθεν αὐτῆς:  $\overline{M-P} - \overline{\Theta-Y}$ . Ἐξ ἑτέρου ὁ ἅγιος Νικόλαος ὀρθιος· ἐκατέρωθεν ἡ ἐπιγραφή:  $\overline{O-A}$  (*γιος*) ΝΙΚΟΛΑΟΣ· πέριξ ἡ ἐπιγραφή: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝ(Ω) ΤΩ ΠΑΝΑΓΙΟΤ(Η).

Ὁ ἐκδότης ἀνάγει τὸ μνημεῖον εἰς τὸν ΙΒ΄-ΙΓ΄ αἰῶνα. Κατ' ἐμὲ εἶναι μεταγενέστερον, ὡς ἐξάγω ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀγιογραφικῶν τύπων. Πιθανῶς τὸ μολυβδόβουλλον ἀνήκει εἰς *Κωνσταντῖνον τὸν Παναγιώτην*, ὅστις κατ' ἐπανάληψιν μνημονεύεται ἐν πράξεσι τοῦ ἔτους 1357<sup>5</sup>. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ μνημεῖον ἀνακτέον εἰς τὸν ΙΔ΄ αἰῶνα.

<sup>1</sup> Περὶ τοῦ ἀξιώματος ἰδὲ προχείρως **Du Cange**, *Glossarium ad scriptores mediae et infimae graecitatis*, σ. 819.

<sup>2</sup> Περὶ τούτων ἰδὲ **H. Moritz**, *Die Zunamen bei den byzantinischen Historikern und Chronisten*. Theil I - II (Programm des humanistischen Gymnasiums 1896/97, 1897/1898). Passim.—Πρβλ. καὶ **Συν. Παπαδημητρίου** ἐν *Vizantiniskij Vremnik* (Βυζαντινὰ Χρονικά). Τόμ. Ε' (1898), σ. 728.

<sup>3</sup> Πρβλ. καὶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ **Συν. Παπαδημητρίου**, ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 729.

<sup>4</sup> *Sigillographie de l'Empire Byzantin*, σ. 686.

<sup>5</sup> **Miklosich et Müller**, *Acta et diplomata*, Τόμ. Ι σελ. 373, 374, 375 (αὐτόθι μνημονεύεται καὶ τις «Γεόργιος ὁ Παναγιώτης»).

Μολυβδόβουλλον *Κωνσταντίνου Ῥογερίου*, σεβαστοῦ τὴν ἀξίαν, ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱατροῦ κ. Κ. Μακρίδου, ἣτις ἐπ' ἐσχάτων περιῆλθεν εἰς τὸ ἡμέτερον Ἐθνικὸν Νομισματικὸν Μουσεῖον καταγραφεῖσα μετ' ἐπιστήμης ὑπὸ τοῦ ἐμπειροτάτου περὶ τὴν βυζαντινὴν σιγίλλογραφίαν κ. Κωνσταντοπούλου. Ἴδου ἡ περιγραφή τούτου:<sup>1</sup>

Ἀριθμὸς «493<sup>α</sup> — ΘΣΕΡΓΙΟΣ — ΘΡΑ.ΧΟΣ = ὁ ἅγιος Σέργιος — ὁ ἅγιος Βά[κ]χος. Σέργιος καὶ Βάκχος ἰστάμενοι.

Ῥοπ. + ΤΟΝ — ΡΩΓΕΡΙΟ — ΣΕΡΑΚΤΟΝ — ΚΩΝΣΤΑ — ΤΙΝΟΝ = *Τοῦ Ρωγερίου(υ) σεβαστοῦ Κωνσταντίνου*. Γρ. ἰαμβ.».

Καὶ διὰ τὴν κατάταξιν τούτου ἔχομεν καὶ πάλιν ἀσφαλῆ ὁδηγὸν τὸ πράγματι πολύτιμον κτητορικὸν τυπικὸν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τοῦ Παντοκράτορος Χριστοῦ. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχει διάταξις περὶ τῶν ἐκάστοτε μνημοσύνων, καθ' ἣν ὁ ἰδρυτὴς τῆς μονῆς Ἰωάννης Κομνηνός, ὁ αὐτοκράτωρ, παραγγέλλει «Γενέσθωσαν δὲ κοινῶς ὑπὲρ πάντων<sup>2</sup> ὁμοίως κατὰ σάββατον καὶ διὰ κολύβων κανίσκια τρία. Μνημονευθήσονται οὖν διὰ τοῦτο αἱ δηλωθεῖσαι<sup>3</sup> ὀνομασίαι τῶν κεκοιμημένων· κατὰ δὲ τὸ σάββατον τῆς ἀπόκρεω, τὸ σάββατον τῆς τυροφάγου καὶ σάββατον τῆς Πεντηκοστῆς μνημονευθήσονται καὶ οὗτοι· ὁ ἀποιχόμενος ἐκεῖνος εὐνοῦχος Ἰωάννης ὁ Μυστικός, . . . . ὁ σεβαστὸς κῆρις Κωνσταντῖνος ὁ Ῥογέριος, . . . καὶ ὁ βεστιαρίτης τῆς τῆς βασιλείας μου Θεόδωρος ὁ Βεροῖτης, διδομένης καὶ ὑπὲρ ἐκάστου τούτων προσφορᾶς μιᾶς»<sup>4</sup>. Κατὰ τὸ ἔτος λοιπὸν 1136, καθ' ὃ διετυπώθη καὶ ὑπεσημάνθη τὸ τυπικόν, ὁ σεβαστὸς Κωνσταντῖνος Ῥογέριος, ὁ τῆς σφραγίδος κάτοχος, διότι πάντως περὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου πρόκειται, εἶχεν ἀποθάνει. Λοιπὸν ἀνακτέον τὸ μολυβδόβουλλον εἰς τὸν ΙΑ' - ΙΒ' αἰῶνα. Ὑπὸ σημείωσιν ὅτι ὁ κ. Κωνσταντόπουλος εἶχεν ἐπιφυλαχθῆ ἀπολύτως νὰ ἐκφράσῃ γνώμην τινὰ περὶ τῆς ἡλικίας τοῦ μνημείου.

<sup>1</sup> Journal International d'Archéologie Numismatique. Τόμ. ΙΧ (1906) σ. 115.

<sup>2</sup> Τῶν βασιλικῶν συγγενῶν, λέγει.

<sup>3</sup> Προαναφέρονται ἀμέσως.

<sup>4</sup> Dmitrijevskij, Τυπικά, σ. 663.

## 12

Ἐν τῇ *Βυζαντινῇ Σιγilloγραφίᾳ* τοῦ κ. Schlumberger<sup>1</sup> δημοσιεύεται, μετὰ πανομοιοτύπου, μολυβδόβουλλον ἀνήκον εἰς ἀξιωματικὸν τοῦ θέματος Δυρῶραχίου. Τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ μνημείου τούτου μεταγράφει ὁ ἐκδότης ὡς ἑξῆς:

ΚΥΡΙΕ ΒΟΗΘΕΙ (σταυροειδὲς μονογράφημα) ΤΩ CW ΔΣΛΩ  
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ Β'(ασιλικῶ) ΣΠΑΘ'(αρίω) S (=καὶ) ΣΤΡΑ-  
ΤΙΓ'(ω) ΔΣΡΡΑΧ'(ίου).

ἀλλὰ γράφει ΔΥΡΡΑΧ(ίου), ὡς δῆλον ὅτι ἔχει τὸ πανομοιότυπον τοῦ μολυβδοβούλλου καὶ ὡς ἐλέγγοτο κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἢ πόλις<sup>2</sup>. Οὕτω δέ, ΔΥΡΡΑΧ(ίου), ἀναγινώσκει ὀρθῶς καὶ ὁ κ. Κωνσταντόπουλος<sup>3</sup>.

## 13

Μολυβδόβουλλον ἐφθαρμένον ὀλίγον κατὰ τὴν κυρίως πλευράν, τὴν ἔχουσαν δῆλον ὅτι τὴν ἐπιγραφὴν. Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger<sup>4</sup> ἀναγνόντος ὡς ἑξῆς:

ΜΙΧΑΗΛ ΔΙΣΚΙΤΗ'(ς) ΧΙΘ.

Περὶ τῆς ἀναγνώσεως ταύτης παρατηρεῖ ὁ κ. Ἀ. Παπαδόπουλος Κεραμεύς<sup>5</sup>. «Ἀλλὰ τί σημαίνει διοικιτής; ἀναμφιβόλως οὐδέν ἔχομεν δ' ἐνταῦθα ἀπλῶς τὴν λέξιν διοικητής (ἀλλ' ἀνορθόγραφον) ἐν γενικῇ πτώσει μορφῆς νεοελληνικῆς ὅθεν ἀναγνωστέον:

[+]Μι -  
[χα]ῆλ δι -  
[οι]κιτῆ  
Χίου »

<sup>1</sup> Σελ. 734, 9.

<sup>2</sup> Πρὸβλ. **Tafel**, Via militaris Romanorum Egnatia. Ἐν Τυβίγκη 1841, σ. 16 κ. ἑ.

<sup>3</sup> Journal International d'Archéologie Numismatique. Τόμ. V (1902) σ. 203 κ. ἑ., ἀριθ. 106 καὶ 107.

<sup>4</sup> Sigillographie de l'Empire Byzantin, σ. 196.

<sup>5</sup> Διορθωτικὰ εἰς χριστιανικὰς ἐπιγραφάς. Ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 506 κ. ἑ., ἀριθ. 80.

Καὶ τὰυτα μὲν ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος Κεραμεύς. Ἄλλὰ ὁ τύπος ΔΙΣΚΗΤΗΣ καὶ συντομογραφικὸς ΔΙΣΚ'ΤΗΣ εἶναι μεμαρτυρημένος ἐκ μολυβδοβούλλων καὶ μάλιστα ἀσφαλοῦς ἀναγνώσεως<sup>1</sup>. Ἄν λοιπὸν ἐν ἀρχῇ τοῦ τρίτου στίχου ὑπάρχει χῶρος δι' ἓν μόνον γράμμα — ὡς φαίνεται πράγματι συμβαῖνον — τότε ἀναγνωστέον ΔΙ|[Σ]ΚΙΤΗ, τοῦ ου λαμβανομένου πάντοτε συντομογραφικῶς (δῆλον ὅτι Σ). Κατὰ τὰ λοιπὰ ἀποδέχομαι τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Παπαδοπούλου Κεραμέως παρατηρηθέντα. Ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιγραφῆς πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν βεβαίως τὸ Σφραγίς.

## 14

Ἦ κ. Dr Mordtmann υἱὸς<sup>2</sup> ἀνεκοίνωσεν ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς μολυβδόβουλλον, ἐφ' οὗ ἔμπροσθεν μὲν φέρεται ὁ Ἅγιος Γεώργιος ὀρθίος μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Ο ΑΓΙΟΣ — ΓΕΩΡΓΙΟΣ<sup>3</sup>, ὀπίσθεν δὲ τάδε:

. . ΡΗΓΟ  
 OCCERA  
 OCSΔΞ  
 ΠΑΚΞΡΙ  
 . ΝΟC

ἅτινα ὁ ἐκδότης μεταγράφει:

«Γρηγόριος σεβαστὸς καὶ δούξ ὁ Πακουριανός»,

ἀλλὰ πιστότερον μεταγραπτέον:

«[+Γ]ρηγό[ρι]ος σεβα[ς]ὸς καὶ δούξ [ὁ] Πακουρι[ά]νος».

Περὶ τοῦ τύπου Πακουριάνος, δι' οὗ ἀντεκατέστησα τὸ Πακουριανός, λέγονται τὰ δέοντα κατωτέρω.

<sup>1</sup> G. Schlumberger, Sigillographie de l'Empire Byzantin σ. 496, σ. 498, ἀριθ. 14 καὶ 17, σ. 499, ἀριθ. 18.

<sup>2</sup> Πρβλ. τὸ περιοδικὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως. Τόμ. Ζ' σ. 79, ἀριθ. 33.

<sup>3</sup> Ὁ κ. Dr Mordtmann υἱὸς γράφει, ἐνθ' ἀνωτέρω, ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ἀλλὰ τὸ Ω εἶναι προφανῶς τυπογραφικὸν ἀβλέπημα.

Τὸ αὐτὸ δὲ μολυβδόβουλλον ἀνεδημοσίευσε καὶ ὁ κ. Schlumberger<sup>1</sup> μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς:

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ Σ ΔΟΥΞ Ο ΠΑΚΟΥΡΙΑΝΟΣ  
[= Πακουριανός].

Ἄλλὰ εἰς τίνα ἀνήκει ἡ προκειμένη σφραγίς; Ὁ κ. Dr Mordtmann υἱὸς λέγει ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τὰ ἑξῆς:<sup>2</sup> «Ἐπιστολή τις τοῦ Θεοφυλάκτου ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας ἐπιγράφεται: «*Γρηγορίῳ τῷ Πακουριανῷ τῷ γαμβρῷ τοῦ μεγάλου δρογγαρίου Νικηφόρου τοῦ Κομνηνοῦ*». Ἡ ταυτότης μετὰ τοῦ ἐπὶ τῆς σφραγίδος ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Πακουριανοῦ εἶναι τόσῳ πιθανωτέρα καθ' ὅσον ὀνομάζεται δούξ, ἀξίωμα ὅπερ συχνάκις δηλοῖ ἔξοχον ἀρχηγίαν εἰς τὸ ναυτικὸν αὐτῆς τῆς ἐποχῆς. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ πρόκειται περὶ τινος υἱοῦ τοῦ πολυθρυλλήτου δομεστίκου Πακουριανοῦ<sup>3</sup> ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ μνημονευομένου πολλάκις ἐν τῇ Ἀλεξιάδι (σ. 50. 183). Ὁ σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος Πακὸρ μετὰ τῆς πατρωνυμικῆς καταλήξεως *ιαν*, ἐμφαίνει ἀρκούντως ἀρμενικὴν καταγωγὴν τῆς οἰκογενείας ταύτης. . . .» Ἐπίσης καὶ ὁ κ. Schlumberger ἐπόμενος εἰς τὰνωτέρῳ ὑπὸ τοῦ κ. Dr Mordtmann υἱοῦ ἐξενεχθέντα σημειοῖ ὅτι *Γρηγόριος σεβαστὸς καὶ δούξ ὁ Πακουριανός*, ὃ ἐν τῇ σφραγίδι ἡμῶν, ὑπῆρξε «*Fils du fameux Pakourianos, qui fut domestique sous Alexis Comnène et qui est fréquemment cité dans l'Alexiade*». Περὶ δὲ τῶν *Πακουριάνων* καθ' ὅλου ὑποσημειοῖ: «*Famille arménienne, Pakourian*»<sup>4</sup>. Πρὸς ταῦτα παρατηρῶ ὅτι οὐδαμοῦ τῶν κειμένων ἀναφέρεται ῥητῶς υἱὸς «τοῦ πολυθρυλλήτου δομεστίκου Πακουριανοῦ ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ μνημονευομένου πολλάκις ἐν τῇ Ἀλεξιάδι. . . .». Ἀπορῶ μάλιστα ποῦ στηρίζεται ὁ ταῦτα λέγων κ. Dr Mordtmann υἱὸς (καὶ κατ' αὐτὸν καὶ ὁ κ. Schlumberger), ἔκτος ἂν ἐκφράζη ἀπλῆν εἰκασίαν, ὅποτε ὁ τρόπος τῆς ἐκφράσεώς του εἶναι δὸς εἰπεῖν ἀδόκιμος. Ἡ σφραγίς ἀνήκει εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν μέγα δομέστικον Γρηγόριον Πακουριάνον, ὃν κατ' ἐπανάληψιν,

<sup>1</sup> Sigillographie de l'Empire Byzantin σ. 684.

<sup>2</sup> Ἐνθ' ἀνωτέρω.

<sup>3</sup> Πρβλ. αὐτόθι καὶ σ. 78, ἀριθ. 31.

<sup>4</sup> Ἐνθ' ἀνωτέρω.

πλὴν ὁμως διὰ τοῦ ἐπωνύμου μόνου, ἀναφέρει ἡ Ἄννα Κομνηνή<sup>1</sup>. Ὁ μέγας οὗτος δομέστικος εἶχε βαπτιστικὸν ὄνομα *Γρηγόριος* (ὥστε ἀναντιλέκτως δύναται νὰ ταυτισθῆ πρὸς τὸν *Γρηγόριον* ἐκεῖνον *Πακουριανόν*, πρὸς ὃν ἐπιστέλει ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας Θεοφύλακτος), πρὶν ἢ ἀνέλθῃ δὲ εἰς ὑψηλότερα ἀξιώματα διετέλεσε δούξ, ἦτοι διοικητής, Θεοδοσιουπόλεως καὶ ὡς τοιοῦτος βεβαίως μετεχειρίζετο καὶ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος σφραγίδα. Τὰς εἰδήσεις ταύτας καὶ ἄλλας πολλὰς καὶ λίαν ἐνδιαφερούσας περὶ αὐτοῦ διέσωσε «Τὸ τυπικὸν τὸ ἐκτεθὲν παρὰ τοῦ μεγάλου δομεστίκου τῆς Δύσεως κυροῦ *Γρηγορίου τοῦ Πακουριάνου*», ἦτοι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἥρωος ἡμῶν, «πρὸς τὴν παρ' αὐτοῦ κτισθεῖσαν μονὴν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς *Πετριζονιτίσσης*» ἐπὶ τῆς Ῥοδόπης, οὐχὶ μακρὰν τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ παρὰ τὴν *Στενήμαχον*, κοινῶς δὲ τανῦν καλουμένην μονὴν τοῦ *Μπατζκόβου*. Τοῦ τυπικοῦ τῆς μονῆς ταύτης — ὅπερ ἐξετέθη τῷ  $\overline{\text{S}\Phi\text{H}\text{B}}$  (=1083) εἰς τρεῖς γλώσσας, ἑλληνικὴν, ἰβηρικὴν καὶ ἀρμενικὴν — πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ὁ *Στενημαχίτης Δ<sup>e</sup> κ. Γεώργιος Μουσαῖος* εἶχεν ἐκδώσει νεοελληνικὴν μετάφρασιν ὑπ' ἀδήλου τινὸς φιλοπονηθεῖσαν κατὰ τὸ ἔτος 1782<sup>2</sup>, ἐσχάτως δὲ ὁ κ. *Louis Petit* ἐξέδωκε καὶ τὸ ἀρχέγραφον κείμενον αὐτοῦ<sup>3</sup>. Μία δὲ τῶν πολυτιμοτέρων καὶ αὐθεντικωτέρων εἰδήσεων, ἃς ἔχομεν ἐκ τοῦ τυπικοῦ τῆς μονῆς τῆς *Πετριζονιτίσσης*, εἶναι ὅτι ὁ *Γρηγόριος Πακουριάνος* δὲν ἦτο ἐξ Ἀρμενίων, ὡς λέγει περὶ αὐτοῦ ἡ Ἄννα Κομνηνή<sup>4</sup> (καὶ κατ' αὐτὴν καὶ ὁ κ. *Schlumberger*), ἀλλ' ἐκ τῆς

<sup>1</sup> Ἐκδοσις *Reifferscheidii* (ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Teubner) τόμ. I, σ. 67, 13 κ.έ., σ. 137, 2 κ.έ., σ. 144, 25, σ. 160, 18, σ. 223, 12 κ.έ.

<sup>2</sup> *Γεωργίου Μουσαίου Στενημαχίτου*, *Γρηγόριος Πακουριανὸς μέγας δομέστικος τῆς Δύσεως* καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ τυπικὸν τῆς μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς *Πετριζονιτίσσης*. Ἐν τῷ *Dissertationes Jenenses*. Τόμ. IV. Ἐν Λειψία 1888, σ. 135-210 (καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει).

<sup>3</sup> *Typikon de Grégoire Pacourianos pour le monastère de Pétritzos (Backovo) en Bulgarie*. Texte original publié par le **R. P. Louis Petit**. (*Vizantiniskij Vremennik*, Βυζαντινὰ Χρονικά. Παράρτημα ὑπ' ἀριθ. 1 τοῦ IA' τόμου). Ἐν Πετροπόλει 1904. Ἐν σ. 13, στίχ. 14-15, γίνεται λόγος περὶ τῆς προαγωγῆς εἰς δοῦκα Θεοδοσιουπόλεως τοῦ *Γρηγορίου Πακουριάνου*. Ἐν δὲ τῇ σ. IX, 1 τῶν προλεγομένων ὁ ἐκδότης κ. *Petit* σημειοῖ: «M. A. Mordtmann possède un sceau d'un *Γρηγόριος* σεβαστὸς καὶ δούξ ὁ *Πακουριανός*, qui provient évidemment de notre héros...»

<sup>4</sup> I, 67, 15.

τῶν Ἰβήρων παμφαεστάτης φυλῆς<sup>1</sup>, ὅπερ ἐξάγεται καὶ ἐκ τινος χωρίου τῆς χρονικῆς συνόψεως τοῦ Γεωργίου Κεδρηνοῦ<sup>2</sup> Ἡ Ἄννα Κομνηνὴ συγχύζει φαίνεται Ἀρμενίους καὶ Ἰβηρας, ἧτις σύγχυσις εἶναι συνήθης παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, ἂν καὶ οὗτοι μὲν εἶναι ὀρθόδοξοι, ἐκεῖνοι δὲ αίρετικοί<sup>3</sup>. Πανταχοῦ δὲ τοῦ ἀρχεγράφου κειμένου τοῦ πολυτίμου τυπικοῦ τὸ ὄνομα τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς μονῆς καὶ μεγάλου δομεστίκου τῆς Δύσεως τονίζεται κατὰ σύστημα *Πακουριάνος* (ὅστις τύπος ἀπαντᾷ καὶ παρὰ Κεδρηνοῦ<sup>4</sup> καὶ ἐν γράμματι τοῦ ΙΔ' αἰῶνος τῆς ἀγιορειτικῆς Μονῆς Ἐσφιγμένου<sup>5</sup>) ἀντὶ *Πακουριανός*, ὅπερ ἀπαντᾷ ἐν τῇ Ἀλεξιάδι καὶ ἄλλοις βυζαντιακοῖς κειμένοις. Εἶναι δὲ ὁ τύπος *Πακουριάνος* αὐθεντικώτερος τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον τὸ τυπικόν, ἐν ᾧ ἀπαντᾷ, ἐγράφη ἐπιστάσις αὐτοῦ τούτου τοῦ Γρηγορίου Πακουριάνου καὶ ὑπεγρᾶφη μάλιστα δι' ἀρμενικῶν γραμμάτων ἰδίᾳ χειρὶ αὐτοῦ, ὡς ῥητῶς ἐν τέλει τοῦ τυπικοῦ μνημονεύεται. Καὶ νᾶντικαταστήσωμεν μὲν ἐν τοῖς βυζαντιακοῖς κειμένοις τὸν τύπον *Πακουριανός* διὰ τοῦ *Πακουριάνος* δὲν τολμῶ νὰ προτείνω, διότι βεβαίως τοιαύτη ἀντικατάστασις δὲν ἐπιτρέπεται, ἀλλὰ προκειμένου περὶ τῆς σφραγίδος τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς μονῆς Πετριτζονιτίσεως ἀναντιλέκτως πρέπει νᾶποκαταστήσωμεν τὴν ἐκδοχὴν ἐκείνην τοῦ ὀνόματος, ἣν αὐτὸς οὗτος ἀπεδέχετο καὶ μετεχειρίζετο, ἀναγινώσκοντες ὡς ἀνωτέρω *Πακουριάνος* καὶ οὐχὶ *Πακουριανός*, ὡς μέχρι τοῦδε ἀνεγινώσκετο.

Καὶ περαίνομεν ἐνταῦθα τὴν ζήτησιν δι' ὅσων λέγει περὶ τοῦ ὀνόματος *Πακουριάνος* βαθύς γνώστης τῶν ἀνατολικῶν φιλολογιῶν,

<sup>1</sup> Τυπικόν Γρηγορίου Πακουριάνου, ἔκδοσις **L. Petit**, σ. 2. Παρ' ὅλην ὅμως τὴν ῥητὴν αὐτὴν μαρτυρίαν τὸν Γρηγόριον Πακουριάνον παραδέχεται ὡς *Χαλκηδονίτην Ἀρμένιον* ὁ γεωργιανὸς ἐρευνητὴς κ. **N. Marr**, ἐν τοῖς *Vizantiniskij Vremennik* (Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς), τῆς Πετροπόλεως, τόμ. XII (1906) σελ. 17 κ. ἐ.—Πρβλ. «*Νέα Σιών*, ἐκκλησιαστικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα». Ἔτος Δ'. Τόμ. Ε' (1907) σ. 182.—*Byzantinische Zeitschrift*. Τόμ. XVI (1907) σ. 370.

<sup>2</sup> Ἐκδοσις Βόννης, τόμ. II, σ. 447, 22.

<sup>3</sup> Πρβλ. **Π. Καρολίδου**, Τὸ τυπικόν τῆς μονῆς Πετριτζοῦ—Ἑλληνες καὶ Ἰβηρες. Ἐν τοῖς *Παναθηναίοις*, τόμ. ΙΑ' (1905-1906) σ. 290, ἐν ὑποσημ. 1.

<sup>4</sup> Ἐκδοσις Βόννης, τόμ. II, σ. 447, 22.

<sup>5</sup> Πρβλ. **Louis Petit** et **W. Regel**, *Actes de l'Athos. III. Actes d'Esphigmenou*. (Παράρτημα ὑπ' ἀριθ. 1 τοῦ ΙΒ' τόμου τῶν *Vizantiniskij Vremennik*, Βυζαντινῶν Χρονικῶν). Ἐν Πετροπόλει 1906, σ. XVI.

ὁ κ. Παῦλος Καρολίδης: «Τὸ ὄνομα . . . [Πακουριάνος] — λέγει ὁ σοφὸς καθηγητῆς μου — πάντως εἶναι παράγωγον τοῦ ἀπὸ τοῦ Γ' ἤδη αἰῶνος γνωστοῦ Ἰβηρικοῦ ὀνόματος Βακούρ (ἡγεμόνος Ἀρσακίδου τῆς Ἰβηρίας) ἢ Βακούριος (ὡς καλεῖται . . . ὁ περὶ τὰ τέλη τοῦ Δ' αἰῶνος εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀφικόμενος «βασιλίσκος Ἰβήρων»<sup>1</sup>), ὑπάρχει δὲ καὶ ὄνομα Ἀρμενικὸν τῶν αὐτῶν χρόνων Παγκούρ. Εἰς τὸ Πακουριάνος ἢ κατάληξις *ιανος* δὲν εἶναι Λατινικὴ (κατὰ τὸ Ἰουστῖνος, Ἰουστινιανός) ἀλλὰ Περσοαρμενικὴ καὶ Ἰβηρικὴ (πρβλ. τὸ Ἰβηρ. Χοσριάνης ἐκ τοῦ Χοσροῦ, Χοσρόης). Εἶναι δὲ περιέργον ὅτι ὁ Βυζαντινὸς τύπος τοῦ ὀνόματος συνάδει πρὸς τὸν Ἀρμενικὸν καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν Ἰβηρικόν . . .»<sup>2</sup>

## 15

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνωτέρω σφραγίδα *Γρηγορίου σεβαστοῦ καὶ δουκὸς τοῦ Πακουριάνου* ἐκδίδει ὁ κ. Schlumberger<sup>3</sup> ἑτέραν, τοῦ IB'-IG' αἰῶνος, ἧς ἡ ἐπιγραφή ἔχει ὧδε:

Θ(εοτό)ΚΕ Β(οή)Θ(ει) ΒΛΑΣΤΟΝ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΚΟΥΡΙΑΝΟΝ

Νομίζει δὲ ὁ ἐκδότης τὸ βλαστός τῆς σφραγίδος ταύτης ὡς ὄνομα βαπτιστικόν, ὅπερ δὲν εἶναι προφανῶς ἀληθές, καθ' ὅσον βεβαίως ἡ λέξις ἐτέθη πρὸς δήλωσιν τοῦ ὅτι ὁ κάτοχος τῆς σφραγίδος ὠρμάτο ἐκ τοῦ οἴκου τῶν *Πακουριάνων*. Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς λέξεως παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἦτο ἐξαιρετικῶς ἀγαπητὴ καὶ μάλιστα ἐν συνθέσει. Οὕτω — ἵνα ἀναφέρω παραδείγματα ἐκ τῶν προχειροτάτων μοι — στίχοι τινὲς ἐκ τῶν προσγεγραφομένων μὲν εἰς Θεόδωρον Πτωχοπρόδρομον, ἀπευθυνόμενοι δὲ πρὸς Μανουήλ Κομνηνόν, ἄρχονται:

*Μόλις τολμήσας, βασιλεῦ, δέσποτα στεφηφόρε  
σκηπτοῦχε Κομνηνὸ βλαστε, κράτιστε κοσμοκράτωρ*<sup>4</sup>.

<sup>1</sup> [Σωκράτους Σχολαστικοῦ, Ἐκκλησι. Ἱστορία, (ἔκδοσις H. Valesii) σ. 43].

<sup>2</sup> Π. Καρολίδης, ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 291 ἐν ὑπόσημ. 1.

<sup>3</sup> Sigillographie de l'Émpire Byzantin, σ. 684.

<sup>4</sup> E. Legrand, Bibliothèque grecque vulgaire. Τόμ. I. Ἐν Παρισίοις 1880, σ. 107. (Πρβλ. [A. Κοραῆ], Ἀτακτα. Τόμ. Α'. Ἐν Παρισίοις, 1828, σ. 1. Δ. Μαυροφρύδη, Ἐκλογή μνημείων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἐν Ἀθήναις 1866, σ. 17).

Ἐπειτα ἐπιγραφὴ ἐπὶ τοῦ τάφου ποτὲ Ἀνδρονίκου, καὶ ἐν μοναχοῖς Ἀντωνίου, Κοντοστεφάνου, ἄρχεται:

*Ἐνταῦθα κεῖται πορφυροβλάστος κλάδος  
Κομνηνόφυτος, ἀρετῶν πασῶν τύπος<sup>1</sup>,*

Ἐν τέλει πάλιν τῶν διαφόρων διπλωμάτων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ μοναστήρια τῆς Παναγίας τῆς Μακρινιτίσσης («περὶ τὸ ὄρος τοῦ Δρόγγου . . . ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Δημητριάδος») καὶ τοῦ Προδρομοῦ τῆς Νέας Πέτρας («ἐν τῷ τῆς Δουανοβαίνης ὄρει»), ἅτινα διπλώματα περιεῖχε κῶδιξ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Τουρίνου<sup>2</sup>—ὄλοκαντώθεις, φεῦ!, κατὰ τὴν ἀπαισίαν ἐκείνην πυρκαϊᾶν τῆς 13/26 Ἰανουαρίου 1904—στίχοι τινές, γεγραμμένοι κατὰ δύο σελίδας, ἄρχονται:

*Ἐκ βασιλικῆς προσταγῆς εὐσυνέτου—Μιχαὴλ τρισάνακτος  
[Ἀγγελωνύμου  
Παλαιολόγου Κομνηνοβλάστου κλάδου—Μαλιασηνὸς  
[Κομνηνὸς Ἰωάσαφ<sup>3</sup>,*

Ἀλλὰ καὶ ἐν μολυβδοβούλλῳ τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Schlumberger κεῖται κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν (ὑποπτον ἐν τισι) τοῦ αὐτοῦ:

*Σφρα[γίς] τῶν γραφ[τῶν] τοῦ] σεβαστοῦ Γ[εωρ]γίου  
πορφ[υρο]βλάστου Π[αλαιολ(όγου)] Κομνηνο[ῦ Δού]κας<sup>4</sup>.*

Κλ.—Συνηθέστερον δ' ὅμως, εἰρήσθω καὶ τοῦτο, μετὰ σημασίας τοιαύτης, πρὸς δήλωσιν δῆλον ὅτι τῆς ἐξ οἴκου τινὸς καταγωγῆς, κεῖται ἐν ταῖς βυζαντιακαῖς σφραγῖσιν ἡ λέξις κλάδος<sup>5</sup>.

<sup>1</sup> «Πανδώρα» τόμ. ΙΔ' (1864) σ. 436 κ. ἐ. — *Ι. Σακκελίων*, αὐτόθι τόμ. ΙΓ' (1866) σ. 284 κ. ἐ. καὶ τόμ. ΙΖ' (1867) σ. 496.—*Ἐμ. Ἰωαννίδης [Ἀμοργῖνος]* ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλλην. Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Τόμ. Γ' (1867) σ. 83.—(Πρβλ. *Ι. Σακκελίων*, αὐτόθι, παράρτημα τοῦ ΙΓ' τόμου, 1880, σ. 42 κ. ἐ.) — *A. Dmitrijevskij*, Τυπικά, σ. ΧCVI, ἐν ὑποσημ. 1.

<sup>2</sup> *S. Pasini*, Codices manuscripti Bibliothecae regii Taurinensis Athenaei. Τόμ. I. Ἐν Τουρίνῳ 1749, σ. 319. Κῶδιξ CCXXXVI.

<sup>3</sup> *Miklosich - Müller*, Acta et Diplomata. Τόμ. IV, σ. 429.

<sup>4</sup> *G. Schlumberger*, Sigillographie de l'Empire Byzantin, σ. 582, ἀριθ. 3.

<sup>5</sup> Αὐτόθι, σ. 585, ἀριθ. 2-3, σ. 643, ἀριθ. 18 καὶ 21.—*Κ. Κωνσταντόπουλος* ἐν τῷ Journal International d'Archéologie Numismatique. Τόμ. IX (1906) σ. 141, ἀριθ. 670α. Κλ. κλ. κλ.

## 16 — 17

Ὁ κ. Schlumberger<sup>1</sup> ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς ἐξέδωκε μετὰ πανομοιοτύπου μολυβδόβουλλον, οὗτινος ἢ ἑτέρα τῶν ὄψεων φέρει τὴν ἐπιγραφὴν: **СΦΡΑΓ' ΤΙC ΠΑΝΑΓ' ΘΕ ΤΙC ΔΙΑΚ' Τ' ΡΕΟΒΙΝΤ' = σφραγ(ις) τῖς Παναγ(ίας) Θε(οτόκου) τῖς δια(κο- νίας) τ(οῦ) Ρεοβίντ(ου);**. Ὁ ἐκδότης ἀνάγει τὸ μνημεῖον εἰς τὸν Θ'-Ι' αἰῶνα, ἀλλὰ κατ' ἐμὲ κριτὴν εἶναι ἔτι μεταγενέστερον, τοῦ ΙΑ'-ΙΒ' αἰῶνος. Τὸ ΔΙΑΚ' ὁ κ. Schlumberger προτιμᾷ νάνα- γνώσωμεν μᾶλλον: **διακ(ονίσσης)**, ἀλλ' ἢ ἀνάγνωσις αὕτη δὲν εὐοδοῦται· διότι ὁ θεσμὸς τῶν διακονισσῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καθ' οὓς χρόνους ἐτυπώθη τὸ προκείμενον μολυβδόβουλλον, εἶχε πλέον καταργηθῆ<sup>2</sup>.

Ἐπειτα προτιμητέα ἢ ἀνάγνωσις τῆς **διακονίας τ(οῦ) Ροεβίν- τ(ου)**, διότι ἀνάλογοι ἐκφράσεις ἀπαντῶσι καὶ ἐν τοῖς διαφόροις κειμένοις· οὕτω π. χ. ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου, τῷ παρὰ Νικήτα τοῦ πανευφήμου Πατρικίου καὶ κνέ- στορος συγγραφέντι, ἀναγινώσκομεν: «καὶ μετ' ὀλίγον ὁ πολὺς ἐν διδασκαλίαις πατήρ γίνεται πατήρ ὀρφανῶν, τὴν τοῦ εὐαγοῦς Ὀρφανο- τροφείου ἐμπιστευθεὶς φροντίδα . . . καὶ τὴν τῆς εὐσεβοῦς διακονίας τῶν Εὐγενίου διοίκησιν»<sup>3</sup>. Ἐν γράμματι δὲ διαγνωστικῷ, τοῦ ἔτους 1316 (= 1316), τῆς ἀγιορειτικῆς μονῆς τοῦ Ἐσφιγμένου ἀνα- φέρεται κατ' ἐπανάληψιν ἢ ἱερὰ τῆς **Μέσης διακονία**<sup>4</sup>.

Κατὰ ταῦτα καὶ ἕτερον μολυβδόβουλλον τῆς μονῆς Δεξικράτου, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger<sup>5</sup>, ἀναγνωστέον + ΔΙΑΚ(ονία) ΤΩΝ ΔΕΞΙΚΡΑΤΩ καὶ μόνον οὕτω.

<sup>1</sup> Sigillographie de l'Empire Byzantin, σ. 141.

<sup>2</sup> Πρβλ. **Abbe Martigny**, Dictionnaire des antiquités chrétiennes. Ἐν Παρισίοις 1877, σ. 243. Κλ. κλ. κλ.

<sup>3</sup> Ἄ. Παπαδοπούλου *Κεραμέως*, Ἀνάλεκτα ἱεροσολυμιτικῆς σταχυολο- γίας. Τόμ. Ε'. Ἐν Πετρούπολει 1908, σ. 174, στίχ. 16-20.

<sup>4</sup> **Louis Petit et W. Regel**, Actes de l'Athos. III. Actes d'Esphigménou. (Παράρτημα ὑπ' ἀριθ. 1 τοῦ ΙΒ' τόμου τῶν *Vtzentiniskij Vremennik, Βυζαντι- νῶν Χρονικῶν*). Ἐν Πετρούπολει 1906, σ. 18, στίχ. 120, σ. 19, στίχ. 182, σ. 20, στίχ. 184-190.

<sup>5</sup> Ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 136.

## 18

Ἐπίσης ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς ἐξέδωκε μετὰ πανομοιοτύπου ὁ κ. Schlumberger<sup>1</sup> μολυβδόβουλλον (τοῦ ΙΑ΄-ΙΒ΄ αἰῶνος), οὗτινος τὴν ἐπιγραφὴν ἀναγινώσκει: +ΘΚΕ ΒΟΗΘΕΙ [ΤΩ CΩ ΔΟΥΛ(ω)]—ΝΙΚΙΤ'(α) ΜΟΝΑΚ'(ω) ΠΡΕCΒΥΤ'(ερω) Τ8 ΜΟΝ'(αστερίου) ΤΟΥ ΔΥΔΥ'(μου). Ἀλλὰ κατὰ τὸ πανομοιοτύπον ἀνάγνωθι: +ΘΚΕ ΡΟΗΘΕΙ Τ[Ω CΩ ΔΟΥΛ(ω)] — ΝΙΚΙΤ(α) ΜΟΝΑΧ(ω) ΠΡΕCΡΥΤ(έρω) Τ8 ΜΟΝ(αστηρίου) Τ8 ΔΥΔΥ(μου).

## 19 — 21

Ὁ κ. Σπ. Π. Λάμπρος ἐν συνεδριάσει τοῦ φιλολογικοῦ καὶ ἀρχαιολογικοῦ τμήματος τοῦ ἐν Ἀθήναις συλλόγου Παρνασσοῦ — κατὰ μῆνα Ἰανουάριον τοῦ 1885 — «ἐπέδειξε μολυβδίνην σφραγιδα Θεοδώρου ἡγουμένου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τῶν Στουδίων, ἣν ἀνήγαγεν ὡς ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τῆς τεχνοτροπίας εἰς τὸν γνωστὸν ἐκκλησιαστικὸν συγγραφέα καὶ ὁμολογητὴν Θεόδωρον τὸν Σουδίτην»<sup>2</sup>. Τὸ μολυβδόβουλλον τοῦτο ἐδημοσίευσε μετὰ πανομοιοτύπου ὁ κ. Schlumberger<sup>3</sup> ἀναγνοὺς τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφὴν: ΠΡΟΔΡΟΜΕ ΒΟΗΘΗ — ΘΕΟΔΩΡ'(ω) ΗΓ8ΜΕΝ'(ω) ΤΩΝ CΤ8Δ'(ίου) ἢ CΤ8Δ(ιτῶν) καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸ εἰς ΙΑ΄-ΙΒ΄ αἰῶνα, οὕτως ὥστε νὰ μὴ δύναται ν'ἀληθεύῃ ἢ ὑπὸ τοῦ κ. Λάμπρου ἀπόδοσις τοῦ μνημείου εἰς τὸν συγγραφέα καὶ ὁμολογητὴν Θεόδωρον τὸν Σουδίτην, ὅστις ὡς γνωστὸν ἤκμασε πολὺ πρότερον, ἀποθανὼν τῷ 826<sup>4</sup>. Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος<sup>5</sup> ἐκδοὺς τὸ αὐτὸ μνημεῖον

<sup>1</sup> Ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 142 κ. ἑ., ἀριθ. 2.

<sup>2</sup> Παρνασσός. Τόμ. Θ' (1885) σ. 78.

<sup>3</sup> **G. Schlumberger**, Sceaux byzantins inédits. Ἐν τῇ Revue des Études grecques. Τόμ. IV (1891) σ. 115 κ. ἑ., ἀριθ. 36. (Πρὸβλ. Mélanges d'archéologie Byzantine. Première série. Ἐν Παρισίοις 1895, σ. 220, ἀριθ. 36.)

<sup>4</sup> Πρὸβλ. **K. Krumbacher**, Geschichte der byzantinischen Litteratur. Ἐκδοσις Β'. Ἐν Μονάχῳ 1897, σ. 148. — **S. Pargoire**, Saint Théophane le Chronographe et ses rapports avec Saint Théodore Studite. Ἐν «*Vizantinskij Vremennik, Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς*». Τόμ. IX (1902), σ. 91 (καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει, σ. 60).

<sup>5</sup> Journal International d'Archéologie Numismatique. Τόμ. V (1902) σ. 158 κ. ἑ., ἀριθ. 28.

μετὰ πολὺ λεπτομερεστέρας περιγραφῆς ἀναγινώσκει τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφὴν: . . . *ἡγουμέν(ω) τῶν Στουδ(ιτῶν)*. Προτιμητέαν νομίζω τὴν ἀνάγνωσιν: . . . *ἡγουμένω τῶν Στουδ(ίω)ν ἢ Στουδ(ίου)*, διότι ἐν τοῖς κειμένοις ἀδιαφόρως φέρεται *μονὴ Στουδίου* εἴτε *Στουδίων*.

Εἶναι δὲ τᾶνωτέρω μολυβδόβουλλον τὸ μόνον μέχρι τοῦδε γνωστόν, ὅπερ μετ' ἀσφαλείας δυνάμεθα νᾶποδώσωμεν εἰς τὴν περίφημον κατὰ τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους μονὴν τοῦ Στουδίου. Διότι ἕτερον μολυβδόβουλλον τοῦ ΙΑ' - ΙΒ' αἰῶνος, φέρον ἐφ' ἑνὸς μὲν τὴν βάπτισιν τοῦ Σωτῆρος, ἐφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἐπιγραφὴν: ΣΦΡΑΓΗΣ ΜΟΝΗΣ ΠΡΟΔΡΟΜΘ ΘΕΟΥΣΕΒΕΣ(τάτου) ΤΩ ΤΟC<sub>α</sub> ΙΩ(αννου), ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀπολύτως ἐνδείξεως ὁ κ. Schlumberger<sup>1</sup> ἀποδίδει εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μοναστήριον. Ἄλλο δὲ πάλιν μολυβδόβουλλον, τοῦ ΙΑ' ἢ μᾶλλον κατ' ἐμὲ τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, φέρον τὴν ἐπιγραφὴν: +ΚΕ [Β'Θ ΤΩ CΩ ΔΟΥΛ(ω)] . . . [ΔΕΚ]ΑΝΟ S Η[Γ]ΔΜΕΝΟ ΜΟΝΙC Τ(οῦ) ΣΤΥΛ(ου) = . . . *μονῖς τ(οῦ) Στύλου* κακῶς ἀπεδόθη εἰς τὴν μονὴν Στουδίου ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger<sup>2</sup>, ἀναγνόντος ἐσφαλμένως τὸ τέλος τῆς ἐπιγραφῆς: . . . *μονῖς τοῦ Στυδή(ου) = Στουδίου*. Ἡ ὀρθὴ ἀνάγνωσις: *μονῖς τ(οῦ) Στύλου* ἐγένετο ἤδη ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Κωνσταντοπούλου<sup>3</sup>, ὅστις ὅμως ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν μολυβδοβούλλων τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου συμπεριέλαβε τὸ προκείμενον μνημεῖον εἰς τὰ «*Μολυβδόβουλλα μὴ ἀσφαλοῦς κατατάξεως*», ἐνῶ ἔπρεπε ὠρισμένως νὰ κατατάξη αὐτὸ μετὰ τῶν μολυβδοβούλλων τοῦ θέματος Καλαβρίας. Διότι ἡ μονὴ Στύλου εἰς ἣν ἀνήκει τοῦτο εἶναι ἢ ἐν τῇ διοικήσει Σκύλλακος (Squillace) τοῦ προμνημονευθέντος θέματος, μονὴ τοῦ τάγματος τῶν Βασιλειανῶν<sup>4</sup>. Περὶ τούτου ἀμέσως πείθεται τις, ἂν λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μολυβδόβουλλον ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας αὐτοῦ φέρει κεφαλὴν ἁγίου, παρισταμένου ἐν ἱερατικῇ περιβολῇ μετὰ μακρᾶς κόμης καὶ γενείου, καὶ φέρει καὶ τὴν ἐπι-

<sup>1</sup> G. Schlumberger, Sigillographie de l'Empire Byzantin, σ. 139.

<sup>2</sup> Αὐτόθι.

<sup>3</sup> Ἐνθ' ἀνωτέρω, τόμ. V (1902) σ. 227, ἀριθ. 181.

<sup>4</sup> Πρβλ. J. Gag, Notes sur la conservation du rite grec dans la Calabre et dans la terre d'Otrante au XIV<sup>e</sup> siècle; listes de monastères basiliens (d'après les archives du Vatican). Ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift, τόμ. IV (1893) σ. 63.

γραφὴν Ο Α(γίος) Ι(ωάννης)<sup>1</sup>. Ἀκριβῶς δὲ καὶ ἡ μονὴ τοῦ Στύλου τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ ιδρύσαντος αὐτὴν Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Θεριστοῦ, οὗτινος τὸν βίον ἔγραψε μοναχὸς τις βασιλειανὸς ἑλληνιστί, μετέφρασε δὲ λατινιστὶ ὁ Στέφανος Cardano, μοναχὸς ἐκ τῆς τάξεως τῶν Frères Mineurs, καὶ ἐξέδωκαν οἱ Βολλανδισταί<sup>2</sup>.

Ἡ μονὴ τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Θεριστοῦ ἐν Στύλῳ ἤκμαζεν ἐξόχως μέχρι τοῦ 15' αἰῶνος, συμπεριλαμβανομένοι, ὡς τὸ πρῶτον τῶν ἐν Καλαβρία σεμνείων τοῦ τάγματος τοῦ Ἀγ. Βασιλείου<sup>3</sup>. Διάφορα διπλώματα ἀναφερόμενα εἰς αὐτήν, ἑλληνιστὶ γεγραμμένα τῶν ἐτῶν 1099, 1144 καὶ 1165, καὶ λατινιστὶ τῶν ἐτῶν 1320, 1382 καὶ 1473. ἐξέδωκεν ὁ Montfaucon<sup>4</sup>. Ἐπ' ἐσχάτων δὲ λίαν ἐνδιαφερούσας εἰδήσεις περὶ τῆς μονῆς Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Στύλου παρέσχεν ὁ κ. Edouard Jordan<sup>5</sup> ἐκδοὺς ἅμα ἐκ τῶν ἀρχείων τοῦ Βατικανοῦ καὶ δύο πολύτιμα διπλώματα αὐτῆς, τῶν ἐτῶν 1101 καὶ 1106, περισωθέντα μέχρι ἡμῶν ἐν ἰταλικῇ παραφράσει τοῦ 15' αἰῶνος, ἀπολομένου δυστυχῶς τοῦ ἀρχετύπου λατινικοῦ κειμένου αὐτῶν. Ἔτερον δὲ γράμμα εἰς τὴν αὐτὴν μονὴν ἀναφερόμενον λατινιστὶ τοῦ ἔτους 1144, διασωθὲν ἐν τῷ δημοσίῳ ἀρχεῖῳ Νεαπόλεως, ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Karl And. Kehr<sup>6</sup>.

Σποράδην δὲ μνεῖται περὶ τῆς αὐτῆς μονῆς, τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Θεριστοῦ τοῦ Στύλου, κεῖνται ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἰταλιωτικῶν γραμμάτων τοῦ Trinchera<sup>7</sup> καὶ τοῦ Ζαμπελίου<sup>8</sup>. Ἡ δὲ ἀναγωγὴ

<sup>1</sup> Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ κ. Schlumberger (ἐνθ' ἀνωτέρω): [Ο Α(γίος)] ΙΩ(αννης) Ο Π[ΡΟΔΡΟΜΟΣ] εἶναι ἐσφαλμένη.

<sup>2</sup> Φεβρουάριος, τόμ. III, σ. 484 κ. ἔ.

<sup>3</sup> Πρβλ. **B. de Montfaucon**, Palaeographia graeca. Ἐν Παρισίοις 1708, σ. 112 κ. ἔ. 388.

<sup>4</sup> Αὐτόθι, σ. 391 κ. ἔ., 410 κ. ἔ., 413 κ. ἔ. (πρβλ. καὶ σ. 381 καὶ 388 κ. ἔ.) σ. 428-432 (πρβλ. καὶ 390).

<sup>5</sup> **Edouard Jordan**, Monuments Byzantins de Calabre. Ἐν τοῖς Mélanges d'Archéologie et d'Histoire (τῆς École Française de Rome). Τόμ. IX (1889), σ. 331 κ. ἔ.

<sup>6</sup> **K. A. Kehr**, Die Urkunden der normannisch-sicilischen Könige. 1902, σ. 424 κ. ἔ.

<sup>7</sup> **Francisco Trinchera**, Sullabus graecarum membranarum. Ἐν Νεαπόλει 1860.

<sup>8</sup> **Σπ. Ζαμπελίου**, Ἰταλοελληνικά, ἥτοι κριτικὴ πραγματεία περὶ τῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις Νεαπόλεως ἀνεκδότων ἑλληνικῶν περγαμηνῶν. Ἐν Ἀθήναις 1864.

τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος μολυβδοβούλλου εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Στύλου εἶναι κατ' ἐμὲ ἀναντίλεκτος. Ἐν τούτοις ὅμως ἐπιτραπήτω μοι νὰ σημειώσω ἐν παρόδῳ ὅτι καὶ ἀλλαχοῦ ἔχομεν μοναστήρια ἐπιλεγόμενα τοῦ Στύλου. Οὕτω ἐν αὐτῇ τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Σκύλλακος οὐχὶ μακρὰν τῆς μονῆς τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεριστοῦ ἴδρυνται ἡ μονὴ τοῦ ἁγίου Λεοντίου τοῦ Στύλου, εἰς ἣν ἀναφέρονται ἱκανὰ ἔγγραφα τῶν ἐτῶν 1059 - 1184<sup>1</sup>. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπαντᾷ μονὴ τοῦ Ἁγίου Δανιὴλ τοῦ ἐν τῷ Στύλῳ καὶ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου πλησίον τοῦ Στύλου<sup>2</sup>. Παρὰ δὲ τὴν ἀρχαίαν Μίλητον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Λάτρου(ς) (τοῦ Λάτμου τῶν ἀρχαίων<sup>3</sup>, τανῦν Μπὲς - παρμὰκ = Πενταδάκτυλον) ἴδρυτο ἡ Λαύρα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ἐπονομαζομένης τοῦ Στύλου ἢ Στυλιωτίσης, συνηθέστερον καλουμένη τοῦ Ἁγίου Παύλου ἐκ τοῦ ιδρύσαντος αὐτὴν Πατρός<sup>4</sup>. Ἡ ἱστορία τῆς μονῆς ταύτης εἶναι μακρὰ καὶ περὶ αὐτῆς ὡς καὶ τῶν λοιπῶν μονῶν τοῦ Λάτρου διέλαβε ὁ *Hip. Delehaye*<sup>5</sup>. Ὁ βατικανὸς κῶδιξ Urbinas 80 διέσωσεν ἱκανὰ γράμματα ἀναφερόμενα εἰς ταύτην<sup>6</sup>, ἐπίσης σποράδην περιέχουσιν εἰδήσεις περὶ αὐτῆς τὰ γράμματα τῆς μονῆς Λέμβων<sup>7</sup> καὶ τῆς ἐν Πάτμῳ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου<sup>8</sup>. Ὁ κτίστης μάλιστα τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ὁ μοναχὸς Χριστόδουλος, ἐν τῇ Λαύρᾳ ταύτῃ τοῦ Ἁγίου Παύλου τοῦ Στύλου ἐρησύχαζεν<sup>9</sup>,

<sup>1</sup> Πρὸβλ. [**Paul Marc**] Plan eines Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neueren Zeit. . . Ἐν Μονάχῳ 1903, σ. 72.

<sup>2</sup> **Du Cange**, Constantinoupolis Christiana. Ἐν Παρισίοις 1680, σ. 156 κ. ἑ.

<sup>3</sup> **Στράβων**, 635.

<sup>4</sup> Περὶ τοῦ Ἁγίου Παύλου, τοῦ ιδρυτοῦ τῆς μονῆς Στύλου τοῦ Λάτρου ἰδὲ **P. Martinov**, Annus ecclesiasticus Graecorum. Acta Sanctorum Bollandi, Ὀκτώβριος, τόμ. XI, σ. 308. Κλ. κλ. κλ.

<sup>5</sup> **Hip. Delehaye**, Vita S. Pauli Junioris. Ἐν τῷ περιοδικῷ «Analecta Bollandiana». Τόμ. XI (1892) σ. κ. ἑ.

<sup>6</sup> Ἐξεδόθησαν ὑπὸ **Miklosich** et **Müller**, Acta et Diplomata. Τόμ. IV, σ. 290 - 329.

<sup>7</sup> Αὐτόθι. Τόμ. IV, σ. 93 κ. ἑ. καὶ 113.

<sup>8</sup> Αὐτόθι. Τόμ. VI, σ. 16 κ. ἑ., 17 κ. ἑ., 30 κ. ἑ., 44 κ. ἑ., 59 κ. ἑ., 81 κ. ἑ., 429 κ. ἑ.

<sup>9</sup> Ἀκολουθία ἱερὰ τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου Πατρός ἡμῶν Χριστοδούλου τοῦ θαυματουργοῦ τοῦ καὶ κτήτορος τῆς ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ περιωνύμου βασιλικῆς καὶ αυτοκρατορικῆς μονῆς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ἐκδοσις τρίτη, ἣ προσετέθησαν ἡ ὑποτύπωσις αὐτοῦ, ὁ ἐν

ὄθεν, ὑπερμεσοῦντος τοῦ ΙΑ' αἰῶνος «διὰ τὴν ἔφοδον τῶν ἀθέων Ἰσραηλιτῶν<sup>1</sup>, ὁ Ἅγιος Χριστόδουλος μετώκησεν εἰς τὴν Πάτμον φέρων ἐν ἑαυτῷ ὅσα δυνάμενος βιβλία καὶ ἕτερα», ὡς λέγει κατὰ λέξιν σημεῖωμα τοῦ ὑπ' ἀριθ. 598<sup>2</sup> ἑλληνικοῦ κώδικος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων, κώδικος γεγραμμένου ἐν αὐτῇ ταύτῃ «τῇ μονῇ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ Στύλου, ἡγοῦν τοῦ Ἁγίου Παύλου τοῦ Λάτρου, διὰ χειρὸς Μιχαήλ, ἐν τῷ ἔτει ,σφρη' [=1049] μηνὶ νοεμβρίῳ β...»<sup>3</sup>. Εἰς τὴν αὐτὴν μονὴν ἀνῆκέ ποτε καὶ ὁ ὑπ' ἀριθ. 364 κώδιξ τῆς πατριαρχικῆς τῶν Ἱεροσολύμων Βιβλιοθήκης ἐκ τῶν κομισθέντων εἰς αὐτὴν ἐκ τῆς Λαύρας Σάββα τοῦ ἡγιασμένου, ὡς λέγει ἐν τέλει σημεῖωμα τοῦ ΙΓ' αἰῶνος (...ἐγὼ ἔθηκα αὐτὸ εἰς τὴν ἁγίαν μονὴν τοῦ Στύλου...)<sup>4</sup>. Ἐπιστολὴ δέ τις Θεοδώρου Β' Δούκα Λασκαρέως, τοῦ λογίου βασιλέως Νικαίας, ἀπευθύνεται πρὸς Νεῖλον μοναχὸν καὶ καθηγούμενον τοῦ Στύλου<sup>5</sup>. Ἐπίσης σημεῖωματα κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα γεγραμμένα ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 12 κώδικι τῆς παρὰ τὴν Τραπεζοῦντα μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Περιστερεώτα ἀναφέρουσι κατ' ἐπανάληψιν μονὴν Στύλου<sup>6</sup>. Πιθανώτατα ἐν τοῖς τελευταίοις τούτοις ὑπομνήμασι

πλάτει βίος, δύο ἐγκώμια καὶ διήγησις θαύματος αὐτοῦ, νῦν πρῶτον ἐκδιδόμενα ἐπιμελεία καὶ φροντίδι Κυρίλλου Βοΐνη τοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς μονῆς. Ἐν Ἀθήναις, 1884.

<sup>1</sup> Πρὸβλ. Miklosich et Müller, Acta et Diplomata. Τόμ. VI, σ. 61 καὶ 87.

<sup>2</sup> Ancien Fonds, Olim Colbertianus ἀριθ. 912.

<sup>3</sup> H. Omont, Fac-similés des manuscrits Grecs datés de la Bibliothèque Nationale du IX au XIV siècle. Ἐν Παρισίοις 1887, σ. 5, πίναξ XXI. — Πρὸβλ. H. Omont, Note sur un manuscrit grec copié en 1050 au mont Latros (Anatolie) ἐν τῇ Revue des Études Grecques, τόμ. Α' (1889) σ. 336 κ. ἑ. (κατὰ παραδρομὴν ἐνταῦθα ὀρίζεται ὁ κώδιξ γεγραμμένος τῷ 1050, ἀντὶ τοῦ πραγματικοῦ 1049, ἦτοι ,ϚΦNH' νοεμβρίου β). — Miklosich et Müller, Acta et Diplomata. Τόμ. VI, σ. 430 κ. ἑ. — Πρὸβλ. Ἀ. Παπαδοπούλου Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη. Τόμ. Β'. Ἐν Πετρούπολει 1894 σ. 747. — Πρὸ τοῦ Omont εἶχεν ἐκδώσει, τῷ 1708, τὰνωτέρω σημεῖωμα ὁ Montfaucon, Palaeographiae graeca σ. 78, ἀναγνούς ἐσφαλμένως τὸ ἔτος: ,ϚϚMG' (+1435).

<sup>4</sup> Ἀ. Παπαδόπουλος Κεραμέως, ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 480, ἀριθ. 364.

<sup>5</sup> N. Festa, Theodori Ducae Lascaris epistulae. Ἐν Φλωρεντίᾳ 1898. (Πρὸβλ. «Vezantiniskij Vremmenik, Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς». Τόμ. V (1900) σ. 371).

<sup>6</sup> Ἀ. Παπαδοπούλου Κεραμέως, Τραπεζοῦντιακά. Ἐν τοῖς «Vizantiniskij Vremmenik, Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς». Τόμ. V (1898) σ. 679.

πρόκειται περὶ τῆς μονῆς *Στύλου* τοῦ Ἁγίου Παύλου τοῦ Λάτρου.

Ἐτερον σημείωμα κώδικος ἱεροσολυμιτικοῦ, γραφὲν ὡς φαίνεται κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα, ἀναφέρει μονὴν *Στύλου* καὶ Ἁγροῦ<sup>1</sup>, ἧς μνημονεύει καὶ σημείωμα τοῦ ὑπ' ἀριθ. 842 [88] κώδικος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν. Εἶναι δὲ τὸ σημείωμα τοῦτο τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κώδικος κεχροτισμένον, τοῦ *ϚΨΞΓ'* ( $= \frac{1254}{1255}$ ) ἔτους, λέγον ὅτι ὁ γράψας τὸν κώδικα διέτριβε ἐν «...τῇ μονῇ τῇ ἁγία τοῦ *Στύλου* *συνέξευ[γμ]ένη* Ἁγροῦ μονῆ...»<sup>2</sup>. Ὁ ἀκριβὴς προσδιορισμὸς τῶν μονῶν τούτων καὶ ἰδιαιτέρας δεῖται ἐρεύνης καὶ παρέλκει ἐνταῦθα. Ὅθεν ἀρκοῦμαι νὰ σημειώσω ὅτι ἡ *συνέξευγμένη* τῇ μονῇ *Στύλου* μονὴ τοῦ Ἁγροῦ εἶναι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἢ ἄλλως λεγομένη τοῦ *Μεγάλου Ἁγροῦ*, συχνότατα μνημονευομένη ἐν τοῖς βυζαντιακοῖς κειμένοις, ἰδρυμένη ἐν τῇ Συγριανῇ (εἴτε Σιγρηνῇ<sup>3</sup>) κατὰ τὴν Προποντίδα, μεταξὺ Κυζίκου καὶ Ρυνδακοῦ<sup>4</sup>. Καίτοι καὶ ἀλλαχοῦ

<sup>1</sup> Ἀ. Παπαδοπούλου Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη. Τόμ. Β', σελ. 385.

<sup>2</sup> Ἰωάννου καὶ Ἀλκιβιάδου Σακκελίωνος, Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις 1892, σ. 152 κ. ἑ. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σημείωμα τοῦ κώδικος τούτου, ὅπερ δὲν διέγνωσαν οἱ ἐκδότες ὅτι εἶναι ἔμμετρον, δεῖται ἀναθεωρήσεως.

<sup>3</sup> Γεώργιος Ἀκροπολίτης (ἐκδοσις Βόννης) σ. 73. — Ἀνωνύμου, Σύνοψις Χρονική, ἐν Κ. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη. Τόμ. Ζ', σ. 476, 30. (Πρὸβλ. Ἀ. Μηλιαράκη, Ἱστορία τοῦ βασιλείου τῆς Νικαίας καὶ τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἡπείρου. Ἐν Ἀθήναις 1896, σ. 263 ἐν ὑπόσημ.).

<sup>4</sup> Περὶ ταύτης ἰδὲ W. Ramsay, The historical Geography of Asia minor. Ἐν Λονδίῳ 1890, σ. 162. — W. Tomaschek, Zur historischen Topographie von Kleinasien im Mittelalter. Ἐν Βιέννῃ 1891, σ. 14. — W. Regel, Analecta byzantino-russica. Ἐν Πετροπόλει 1891, σ. 131, ἐν λέξει Ἁγρός, καὶ ἐν «*Vizantiniskij Vremmenik, Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς*». Τόμ. Ι (1894) σ. 238. — Τρ. Εὐαγγελίδου, Οἱ βίοι τῶν ἁγίων. Ἐν Ἀθήναις 1896, σ. 239. — Νικοδήμου μητροπολίτου Κυζίκου, Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Αἰμιλιανοῦ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1896, σ. XXXVI. — K. Krumbacher, Geschichte der byzantinischen Litteratur. Ἐκδοσις Β'. Ἐν Μονάχῳ 1897, σ. 342 (καὶ 723, 771). — (Πρὸβλ. Β. Μυστακίδου, Ὁ τάφος τοῦ Ἁγίου Θεοφάνους... Ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ». Τόμ. ΙΔ', 1894 σ. 243). — Πρὸβλ. J. Pargoire, Saint Théophile le Chronographe et ses rapports avec Saint Théodore Studite. Ἐν «*Vizantiniskij Vremmenik, Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς*». Τόμ. ΙΧ (1902) σ. 30-102 καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει, passim.

ἀπαντῶσι μοναὶ καὶ μονύδρια ὑπὸ τὸ παρώνυμον Ἁγρὸς καὶ δὴ ἐν τῇ Χαλκιδικῇ<sup>1</sup>.

Ἐν Ἱεροσολύμοις ἔχομεν μονὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Στύλου, κοινῶς τῆς Κολώνας καλουμένην καὶ τανῦν ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων κατεχομένην<sup>2</sup>. Προφανῶς εἰς αὐτὴν ἀναφέρεται καὶ τὸ σημείωμα: [κτῆμα] τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Στύλου, ὅπερ γεγραμμένον περὶ τὸν ΙΒ' αἰῶνα ἀπαντᾷ δις ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 2 κώδικι τῶν ἐκ τοῦ μοναστηρίου τοῦ τιμίου Σταυροῦ μετακομισθέντων εἰς τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχικὴν βιβλιοθήκην<sup>3</sup>.

Ἐν Ἡλείῳ πάλιν, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δρυϊνουπόλεως, ἴδρυνται ἡ παλαιὰ σταυροπηγιακὴ μονὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, Στύλου καὶ Δίρβεως<sup>4</sup>.

Ἐν Μετεώροις δὲ τῆς Θεσσαλίας οἱ ἀπορροῶγες βράχοι, ἐφ' ὧν ἴδρυνται τὰ κοινόβοια, συνηθέστατα καλοῦνται προσφυῶς στῦλοι. Οὕτω δὲ ἐν σημειώμασι βιβλιογράφων καὶ ἐν ἄλλοις κειμένοις, ἀπαντᾷ μονὴ τοῦ Μεγάλου Στύλου, τοῦ Πλατέως Στύλου, τοῦ Στύλου Μετεώρου, τοῦ Στύλου Βαρλαάμ, τοῦ Στύλου Ἁγ. Ἰωάννου, τοῦ Στύλου Ρουσιάνου<sup>5</sup> κλ. κλ.

<sup>1</sup> L. Petit et W. Regel, Actes de l'Athos. III. Actes d'Esphigménou. (Παράρτημα ὑπ' ἀριθ. 1 τοῦ ΙΒ' τόμου τῶν «*Vizantiniskij Vremmenik, Βυζαντινῶν Χρονικῶν*»). Ἐν Πετροπόλει 1896, σ. VII.

<sup>2</sup> Ἀ. Παπαδοπούλου Κεραμέως, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας. Τόμ. Γ'. Ἐν Πετροπόλει 1897, σ. 223.

<sup>3</sup> Ἀ. Παπαδοπούλου Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη. Τόμ. Γ'. Ἐν Πετροπόλει 1897, σ. 5.

<sup>4</sup> Τίς ἢ σχέσις ἄρα γε ταύτης πρὸς τὸ Στύλον τοῦ Ἐρημίτου, μνημονευόμενον ἐν χρυσοβούλλῳ τοῦ Συμέων Οὐρέση Παλαιολόγου, ἐκδιδόμενον κατὰ τὸ ἔτος 1361; (Πρβλ. Π. Ἀραβαντηνοῦ, Χρονογραφία τῆς Ἡλείου. Τόμ. Β'. Ἐν Ἀθήναις 1837, σ. 311. — Mikiosich et Müller, Acta et Diplomata. Τόμ. III, σ. 127).

<sup>5</sup> Πορφυρίου Οὐσπένσκη, ἀρχιμανδρίτου. Χριστιανικὴ Ἀνατολή. Ταξείδιον εἰς Μετέωρα καὶ τὴν Ὀσσαν καὶ Ὀλυμπον μοναστήρια τῆς Θεσσαλίας. Ἐκδοσις τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Π. Α. Σύρκου. Ἐν Πετροπόλει 1896, (ῥωσιστὶ) passim. — Σπυρ. Π. Λάμπρου, Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν μονῶν τῶν Μετεώρων. Ἐν τῷ «*Νέῳ Ἑλληνομνήμονι*». Τόμ. Β' (1905) σ. 61 κ. ἑ. — Πρβλ. Νίκου Ἀ. Βέη, Βυζαντιναὶ ἐπιγραφαὶ Γορτυνίας μεθ' ὑπομνημάτων ἐκδιδόμεναι. (Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ΙΑ' τόμου τῶν *Βυζαντινῶν Χρονικῶν* [Vizantiniskij Vremmenik]). Ἐν Πετροπόλει 1904, σ. 5 (τοῦ τόμου σ. 65).

Καὶ ταῦτα μὲν, ἴσως πῶς διεξοδικώτερον, περὶ τῶν διαφόρων μονῶν τῶν λεγομένων τοῦ Στύλου. Εἰς τὸ μολυβδόβουλλον δὲ τῆς ΜΟΝΙC Τ(οῦ) CΤΥΛΟΥ ἐπανερχόμενοι λέγομεν καὶ πάλιν ὅτι διὰ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἀγιογραφικὴν παράστασιν μόνον εἰς τὴν ἐν Καλαβρία μονὴν τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Θεριστοῦ, τοῦ Στύλου, δύναται ἀναντιρρήτως ν'ἀποδοθῆ.

## 22

Τὴν ἐπιγραφὴν ἐπὶ τῆς ἐτέρας τῶν ὄψεων τοῦ μολυβδοβούλλου Μιχαὴλ μητροπολίτου Ἀθηνῶν—ὅστις πιθανώτατα εἶναι αὐτὸς ὁ Ἀκομινᾶτος—ἀναγινώσκει ὁ κ. Schlunberger<sup>1</sup> ὡς ἑξῆς: ΜΗΤΗΡ Θ̄ ΒΟΗΘΙ ΜΟΙ ΤΩ CΩ Δ̄ΛΩ ΜΙΧΑΗΛ ΤΩ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΑΘΗΝΩΝ. Κατὰ τὸ πανομοιότυπον ὅμως τῆς σφραγίδος<sup>2</sup> ἀνάγνωθι: Θ[̄] ἀντὶ Θ̄, ΡΟΗΘΕΙ ἀντὶ ΒΟΗΘΙ καὶ Μ-ΡΟΠΟΛΙΤΗ ἀντὶ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ. Εἶναι δὲ ἡ ἐπιγραφὴ—καθ' ἃ πρῶτος ἐσημείωσεν ὁ W. Froehner<sup>3</sup>—ἕμμετρος:

*Μήτηρ Θεοῦ βοήθει μοι τῷ σῷ δούλω  
Μιχαὴλ τῷ μητροπολίτῃ Ἀθηνῶν.*

Τὴν ἐπιγραφὴν τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος σφραγίδος ἐδημοσίευσεν καὶ ὁ Gregorovius<sup>4</sup>, ὅστις δ' ὅμως ἐπόμενος τῷ Schlumberger γράφει καὶ αὐτὸς ἐσφαλμένως πρὸς τοῖς ἄλλοις ΒΟΗΘΙ, καὶ ὁ κ. G. Millet<sup>5</sup>, ὅστις μεταγράφει:

*Μήτηρ Θεοῦ βοήθ' ἐμοὶ τῷ σῷ δούλω.*

<sup>1</sup> Sigillographie de l'Empire Byzantin σ. 174.

<sup>2</sup> Ἴδὲ τοῦτο παρὰ Σπ. Π. Λάμπρω, Αἱ Ἀθῆναι περὶ τὰ τέλη τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος. Ἐν Ἀθήναις 1878, ἐν τῷ προσηρητημένῳ πίνακι, ἀριθ. 2.—G. Schlumberger, ἐνθ' ἀνωτέρω.

<sup>3</sup> W. Froehner, Bulles métriques. Deuxième série. Macon 1884 σελ. 19, ἀριθ. 67.

<sup>4</sup> F. Gregorovius, Geschichte der Stadt Athen im Mittelalter. Τόμ. Α'. Stuttgart 1889, σ. 213, ἐν ὑπόσημ. 2. —Ἐν τῇ ἐλληνικῇ ὅμως μεταφράσει τοῦ ἔργου ὑπὸ Σπ. Λάμπρου (Ἱστορία τῆς πόλεως Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας . . . ὑπὸ Φερδινάνδου Γρηγοροβίου. Τόμ. Α'. Ἐν Ἀθήναις 1904, ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Μαρασλῆ, σ. 283, ἐν ὑποσ. 3) φέρεται ὀρθῶς κατὰ τοῦτο: ΒΟΗΘΕΙ.

<sup>5</sup> G. Millet, Plombs Byzantins. Ἐν τῷ Bulletin de Correspondance Hellénique. Τόμ. XVII (1893), σ. 76.

Πάντες δὲ οἱ ἄνωτέρω παρέλιπον νὰ σημειώσωσιν ὅτι τῆς ἐπιγραφῆς προτάσσεται σταυρός.

## 23

Μολυβδόβουλλον Λέοντος κουμερνιαρίου Κύπρου καὶ Ἀτταλείας. Ἡ ἐπιγραφή αὐτοῦ ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger: +ΚΕ ΒΘ ΛΕΟΝΤ(ι) Κ[ΣΜ]ΕΡΚ(ιαρίω) ΚΥΠΡΣ Σ ΑΤΤΑΛ'(είας). Κατὰ τὸ πανομοιότυπον ἀνάγνωθι: [Κ]Ε Β[Θ] [Λ]ΕΩΝΤ(ι)...

## 24

Παρὰ Schlumberger<sup>1</sup> ἀπεικονίζεται μολυβδόβουλλον Εὐσταθίου βασιλικῶν σπαθαροκανδιδάτου καὶ τουρμάχου Πάλτου. Κατὰ τὸ πανομοιότυπον ἢ ἐπιγραφή ἀναγνωστέα: Κ(ύρι)Ε ΡΟΗΘΗΙ ΤΩ [CΩ ΔΣ]Λ(ω) — +ΕΥΣΤΑΘ'(ίω) Ρ'(ασιλικῶ) ΣΠΑΘ'(αρο) ΚΑΝΔ'(ιδάτω) Σ ΤΡΟΜΑΡΧ'(η) ΤΣ ΠΑΛΤΣ.

Ὁ κ. Schlumberger<sup>2</sup> ἀναγινώσκει ἐνιαχοῦ διαφόρως: ... ΒΟΗΘΕΙ... ΕΥΣΤΡΑΤΙΩ... ΣΠΑΘ'(αρο) ΚΑΝΔ(ιατω)...

Τὸ ΒΟΗΘΗΙ ἀντὶ ΒΟΗΘΕΙ δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἅπαξ ἀπαντῶντων ἐν ἐπιγραφαῖς μολυβδοβούλλων<sup>3</sup>.

## 25

Μολυβδόβουλλον Μαρτίνου (;) πατρικίου, βασιλικῶν πρωτοσπαθαρίου καὶ δομεστίκου τῶν βασιλικῶν ἐξκουβιτῶρων, ἐξεδόθη ὑπὸ Schlumberger<sup>4</sup> μετὰ πανομοιοτύπου, καθ' ὃ τὴν ἐφ' ἐνὸς ἐπιγραφὴν ἀναγνωστέον ἴσως ὡς ἐξῆς: ΘΕ [=Θεὸ) ΗΓΟΥ Σ ΚΑΛΟΝ ΔΙΔΟΥ [ΜΟΙ]. Ἐν δὲ τῇ ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὄψεως ἐπιγραφῆ ἀναγινώσκω: ΔΟΜΕCΤ'(ι)Κ'(ω) καὶ οὐχὶ ΔΟΜΕCΤ(ικω) ὡς ὁ ἐκδότης.

## 26

Μολυβδόβουλλον Δαβὶδ μεγάλου ἐταιρειάρχου, τοῦ ΙΑ' αἰῶνος. Ἐφ' ἐνὸς κεφαλῇ τῆς Θεοτόκου, ἐφ' ἐτέρου ἢ ἐπιγραφῆ: ΘΚΕ

<sup>1</sup> Sigillographie de l'Empire Byzantin σ. 318, ἀριθ. 3.

<sup>2</sup> Αὐτόθι.

<sup>3</sup> Αὐτόθι, σ. 339, ἀριθ. 2.

<sup>4</sup> Αὐτόθι, σ. 346, ἀριθ. 1.

[=Θεοτόκε] ΡΟΗΘΕΙ ΔΑΔ [=Δαβίδ] ΜΕΓΑΛΩ ΕΤΑΙΡΕΙΑΡΧΗ,  
 ἣν ὁ κ. Schlumberger<sup>1</sup> ἀναγινώσκει: Θ(εοτόκε) Β(οήθει) . . . κλ.

## 27

Ῥοαῖον μολυβδόβουλλον φέρον ἐξ ἑνὸς τὴν Παναγίαν τὴν Βλαχερνίτισσαν καὶ ἐξ ἑτέρου ἔμμετρον ἐπιγραφὴν, ἣν ὁ κ. Schlumberger ἀναγινώσκει:<sup>2</sup>

ΣΚΕΠΟΙΣ ΜΕ ΜΗΤΕΡ ΜΑΡΧΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΝ,

ἀλλ' ἀντὶ ΜΑΡΧΟΝ τὸ πανομοιότυπον ἔχει ΜΑΡΚΟΝ. Οὕτω δὲ *Mārkon* γράφει καὶ ὁ W. Froehner<sup>3</sup>, ὁ πρῶτος ἐκδότης τοῦ μνημείου.

## 28

Ἐν τῇ *Βυζαντινῇ Σιγίλλογραφίᾳ* τοῦ κ. Schlumberger<sup>4</sup> ἐξεδόθη μολυβδόβουλλον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: ΜΙΧΑΗ[Λ] ΚΣΡΣΚΛ'(ισιος) S ΥΠΟΔΙΑΚΟΝ'(ος). Ἐν τῇ τελευταίᾳ ὅμως λέξει τῆς ἐπιγραφῆς, κατὰ τὸ πανομοιότυπον, δὲν ὑπάρχει σημεῖον ἐπιτιμήσεως, ὥστε ἀναγνωστότεον: ΥΠΟΔΙΑΚΟΝ = ὑποδιάκων. Τὸ *διάκων* εἶναι σύνηθες ἐν τοῖς βυζαντινοῖς κειμένοις<sup>5</sup> καὶ περὶ αὐτοῦ ἰδὲ ὅσα σημειοῖ καὶ ὁ Κοραῆς<sup>6</sup>.

## 29

Μολυβδόβουλλον τῆς περιόδου τῶν Κομνηνῶν, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger<sup>7</sup> ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς μετὰ πανομοιοτύπου. Ἐφ' ἑνὸς ἡ Παναγία ἡ Βλαχερνίτισσα καὶ ἑκατέρωθεν αὐτῆς [MP] ΘV. Ἐφ' ἑτέρου ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἐκδότου: + ΘΚΕ ΒΟΗΘ(ει) ΝΙΚΟΛ'(αω) ΚΕΝCΩΡΗ [ΚΡΙ]ΤΗ ΤΣ ΒΗΛΣ [S] ΟΙΚΟΝΟΜΣ (sic) [Τ'(ων)] ΕΥΑΓ'(ων) ΤΩ

<sup>1</sup> Αὐτόθι, σ. 348, ἀριθ. 2.

<sup>2</sup> Αὐτόθι, σ. 376, ἀριθ. 1.

<sup>3</sup> W. Froehner, *Bulles métriques* (Extrait de l'Annuaire de la Société Française de Numismatique et d'Archéologie pour 1882). Ἐν Παρισίοις 1882, σ. 24, ἀριθ. 74.

<sup>4</sup> Ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 389, ἀριθ. 6.

<sup>5</sup> Du Cange, *Glossarium mediae et infimae Graecitatis*, σ. 294.

<sup>6</sup> Α. Κοραῆς, Ἄτακτα. Τόμ. Α', σ. 52.

<sup>7</sup> Ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 395, ἀριθ. 2.

Μ[Α]ΤΖΟΥΚ . . . ἔχων ὅμως ὑπ' ὄψιν τὸ πανομοιότυπον ἀναγινώσκω ΝΗΚΟΛ'(αφ) ἀντὶ ΝΙΚΟΛ'(αω). Ὁ ἐκδότης ἀποδίδει τὸ μολυβδόβουλλον εἰς Νικόλαον τινὰ Ματζούκαν. Προτιμῶ ὅμως νὰ συμπληρωθῇ τὸ ἐπώνυμον: Μ[Α]ΤΖΟΥΚ[Η], τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον πρακτικὸν τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐμπεριέχει ἕτερον ἔνταλμα τοῦ «περιβλέπτου πατρικίου καὶ μεγάλου οἰκονόμου τῶν εὐαγῶν οἰκῶν τοῦ Ματζούκη»<sup>1</sup>, πρὸς ὃν προφανῶς πρέπει νὰ ταυτισθῇ ὁ τῆς σφραγίδος Νικόλαος Ματζούκης, κένσωρ, κριτῆς τοῦ βήλου καὶ οἰκονόμος τῶν εὐαγῶν [οἰκῶν]. Εἶναι δὲ τὸ πρακτικὸν τῆς Πάτμου κατὰ τὸ ἔτος ἔτος 1073 συντεταγμένον, ὥστε καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μολυβδόβουλλον κατατακτέον εἰς τὰ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, ἐν ᾧ ὁ κ. Schlumberger χαρακτηρίζει αὐτὸ καθ' ὅλου τῶν χρόνων τῶν Κομνηνῶν. Ὑπὸ σημείωσιν ὅτι τὸ ἐπώνυμον Ματζούκης εἶναι συνηθέστατον κατὰ τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους<sup>2</sup>. Κατὰ δὲ τὴν περίοδον μάλιστα τῶν Κομνηνῶν ὁ οἶκος Ματζούκη ὑπῆρξεν ἐκ τῶν εὐγενεστέρων. Οὕτω δὲ ἐρμηνεύονται καὶ ὅσα ἐν τοῖς πτωχοπροδρομίῳ καλουμένοις στίχοις φέρονται δῆθεν λεγόμενα ὑπὸ τῆς συζύγου τοῦ Πτωχοπροδρόμου πρὸς αὐτὸν τοῦτον:

Ἐγὼ ἤμην ὑποληπτικὴ καὶ σὺ ἦσουν ματζουμάτος·  
 ἐγὼ ἤμην εὐγενικὴ καὶ σὺ πτωχὸς πολίτης,  
 σὺ εἶσαι Πτωχοπρόδρομος κ' ἐγὼ ἤμην Ματζουκίνη,  
 σὺ ἐκοιμῶ εἰς τὸ ψιαθὶν κ' ἐγὼ εἰς τὸ κλινάριον·  
 ἐγὼ εἶχον προῖκα περισσὴν, καὶ σὺ εἶχες ποδο[νήπιον],  
 ἐγὼ εἶχον ἀσημοχρύσαφον, καὶ σὺ εἶχες σκαφοδούγας,  
 καὶ σκάφην τοῦ ζυμώματος καὶ μέγαν πυροστάτην<sup>3</sup>.

Ἐν τέλει εἰρήσθω ὅτι ἐν γράμματι τῆς μονῆς Λέμβων τοῦ ἔτους 1231 καὶ ἐν ἑτέρῳ ἀχρονίστῳ, πιθανῶς τοῦ 1255, κεῖται Νικόλαός τις Ματζούκης<sup>4</sup>. Ἄλλ' εἰς αὐτὸν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰποδοθῇ τᾶνωτέρῳ μολυβδόβουλλον, διότι καὶ τοῦτο ὡς ἐκ τῆς τέχνης αὐτοῦ ἀδύνατον νὰποδοθῇ εἰς τὸν ΙΓ' αἰῶνα, καὶ ὁ Νικόλαος Ματζούκης τῶν γραμμάτων τῆς μονῆς Λέμβων φαίνεται εὐτελής τις καὶ ἀγράμματος καὶ δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον σιγνογραφῶν·

[Ἐπεταὶ συνέχεια]

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

<sup>1</sup> Miklosich et Müller, Acta et Diplomata. Τόμ. VI, σ. 4.

<sup>2</sup> Πρβλ. H. Moritz, Die Zunamen bei den byzantinischen Historikern und Chronisten. Teil I, σ. 30. — Συν. Παπαδημητρίου ἐν «Vizantiniskij Vremennik, Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς». Τόμ. Γ' (1899) σ. 167, ἐνθα καὶ περὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐπωνύμου λέγονται τινά.

<sup>3</sup> E. Legrand, Bibliothèque grecque vulgaire. Τόμ. I, σ. 40, στίχ. 68-73.

<sup>4</sup> Miklosich et Müller, Acta et Diplomata. Τόμ. IV, σ. 61 καὶ 77.

## ZU S. 287

Eine erneute Untersuchung der delphischen Basisblöcke zwingt mich, sie dem Weihgeschenk der Rhodopis abzusprechen und zu der oben geäusserten Vermutung zurückzukehren, dass hier ein Stier im Ährenfelde dargestellt war; und zwar ein Stier mit gesenktem Kopfe, wie ihn Bulle für das Denkmal der Korkyraeer rekonstruiert (Ath. Mitt. XXXI 1906, 458. 460). Diese Kopfhaltung erklärt aufs Beste das Fehlen der Löcher und den roheren Zustand der Oberfläche zwischen den beiden grossen Höhlungen, welche dann den Vorderhufen des Tieres entsprechen, weil hier der Kopf den Boden fast berührte.

Heberdey, der mit mir die Steine untersucht hat, und dessen Zweifel mich auf den richtigen Weg wiesen, hat auch die unregelmässige Höhlung auf dem kleineren Blocks einleuchtend erklärt: hier waren einmal in späterer Zeit die Ähren entfernt und eine Sichel eingelassen worden, wie sie uns jetzt von den Stelen aus dem Heiligtum der Artemis Orthia in Sparta geläufig sind (Brit. School Annual XII 354 ff., XIII 185 ff.). Wie gut die Sichel zum Ährenfeld passt, bedarf keiner Erörterung.

Wenn somit leider die Hoffnung schwindet, von dem Weihgeschenk der Rhodopis einen Rest wiederzugewinnen, so bleiben unsere Blöcke doch als Teile eines einzigartigen archaischen Denkmals der Publication wohl wert.

Athen, Januar 1909.

G. KARO

## ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΕΙΣ ΣΕΛΙΔΑ 309

Εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Homolle συλλεχθέντα ὅμοια ἔργα πρὸς τὸν ἐκ Δελφῶν καυλὸν σιλφίου (ὄρα σελ. 309 ἑξ.) προσθέτων νῦν καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς ἐπίσης εὑρεθὲν καὶ ἀποκείμενον χαλκοῦν θραῦσμα (Fouilles de Delphes V, σ. 137 εἰκ. 494), λαμβάνω ἀφορμὴν νὰ εἶπω, ὅτι ἄλλοτε θὰ δυνηθῶ νὰ προσαγάγω καὶ ἄλλα ὅμοια ἔργα πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι πολλὰ κορινθιακὰ κιονόκρανα ἀπομιμοῦνται σίλφιον καὶ ὄχι ἄκανθαν. Ἐπίσης δ' ἐκ καυλοῦ φυτοῦ, οἷον τὸ σίλφιον, δυνατόν νὰ ἐξηγηθῇ ἢ χωρίζουσα τὰς ῥαβδώσεις τοῦ κορινθιακοῦ κίονος ἀπόθεσις.

Α. Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ

## ΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣΗΜΑ ΤΟΥ ΑΒΟΥΚΙΡ

Εἰς τὸ μέγα ζήτημα περὶ τῆς γνησιότητος ἢ μὴ τῶν πρό τινων ἐτῶν ἐμφανισθέντων καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου τοῦ Βερολίνου ἀγορασθέντων νομισματοσήμων, τῶν νῦν γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀβουκίρ, εὐθύς ὡς ἔλαβον γνῶσιν αὐτῶν ἐκ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ κ. Ἀρβανιτάκη, ἐτάχθην μετὰ τῆς γνώμης ἐκείνων, οἵτινες κατεδίκαζον αὐτὰ ὡς κίβδηλα. Λεπτομερῆς δὲ μελέτη αὐτῶν, εἰς ἣν εὐθύς κατόπιν προέβην ἐπὶ τῇ βάσει φωτογραφιῶν καὶ ἐκμαγείων, ἔπεισέ με τόσον τελείως περὶ τοῦ κιβδήλου αὐτῶν ὥστε ἂν καὶ δὲν εἶχον, μεθ' ὅλας τὰς προσπάθειάς μου, κατορθώσῃ νὰ λάβω ποτὲ ἂνὰ χεῖρας αὐτὰ τὰ πρωτότυπα αὐτῶν, ἐθεώρησα καθῆκόν μου νὰ ἐκθέσω δημοσίᾳ καὶ λεπτομερῶς τοὺς περὶ τούτων ἀκραδάντως πείσαντάς με λόγους, ἐνώπιον τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦ πρώτου ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικοῦ Συνεδρίου συνελθόντων ἐν τῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ νομισματικῶν καὶ ἀρχαιολόγων. Φρονῶν δ' ὅτι δὲν ἐπετρέπετο μνημεῖα ἤδη ἐν μέρει ἀγορασθέντα ὑπὸ ἐνὸς τῶν κρατίστων συναδέλφων νὰ καταδικάζονται ἀορίστως καὶ ἀνευθύνως ἢ προφορικῶς μόνον, ἤμην ἔτοιμος νὰ προβῶ ἀμέσως τότε εἰς δημοσίευσιν, ἐν τῷ παρόντι περιοδικῷ, τῶν ἐπιχειρημάτων μου, ἵνα οἱ τὸ ἐναντίον φρονοῦντες ἔχωσι πρὸ αὐτῶν οὐχὶ σκιάς, ἀλλὰ τοὺς συγκεκριμένους ἐκείνους λόγους, ἐφ' ὧν ἐβασίζετο ἡ πεποίθησις ἐνὸς τοῦλάχιστον τῶν πολλῶν καταδικαζόντων τὰ ἐν λόγῳ εἴκοσι νομισματοσήμα.

Δὲν ἔπραξα δ' ὅμως τοῦτο τότε, διότι ὁ σεβαστός μοι συνάδελφος κ. Dressel, ἥτοι αὐτὸς ὁ ἀγοράσας ὡς γνήσια ὑπὲρ τοῦ ἐν Βερολίῳ Μουσείου πέντε τῶν ἐν λόγῳ νομισματοσήμων, συνέστησέ μοι ἵνα ἀναμείνω πρῶτον τὴν δημοσίευσιν ἐκτενοῦς μελέτης ὑπὲρ τῆς ἀντιθέτου γνώμης, ἣν αὐτὸς προητοίμαζε τότε καὶ περὶ ἧς ἐφρόνει ὅτι ἤθελε πείσῃ καὶ ἐμὲ περὶ τούτου. Ἡ ἐργασία αὕτη τοῦ κ. Dressel βραδέως λίαν ἐδημοσιεύθη ἔνεκα τῆς μεγάλης ἐκτάσεως ἣν ἔλαβε κατὰ τὴν συγγραφὴν αὐτῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀνάγνωσις καὶ μελέτη αὐτῆς οὐδό-

λως ἔπεισέ με περὶ τοῦ ὀρθοῦ τῆς γνώμης τοῦ κ. Dressel, οὐδὲ τὰ ἐν τῷ μεταξὺ παρ' ἄλλων γραφέντα ὑπὲρ τοῦ κιβδήλου ἐφάνησάν μοι καὶ ἐπ' ἐλάχιστον ἱκανὰ ἵνα δείξωσι τὸ κίβδηλον, οὐδὲ τὸ πρωτότυπον τοῦ μόνου τῶν ἐν λόγῳ νομισματοσήμων, ὅπερ ἐν τῷ μεταξὺ εὐηρεστήθη ὁ κάτοχος αὐτοῦ νὰ μοι ἐγχειρίσῃ ἐπὶ τινὰ δευτερόλεπτα πρὸς ἐξέτασιν, ἐφάνη μοι γνήσιον, ἀπεφάσισα νὰ δημοσιεύσω ἀμέσως τότε τὴν μελέτην μου, ἀφοῦ μεταφράσω πρῶτον τὸ Ἑλληνικὸν χειρόγραφόν μου εἰς ξένην γλῶσσαν καὶ προσθέσω ἐν αὐτῷ πᾶν ὅτι καθίστα ἀναγκαῖον ἢ λεπτομερῆς ἀναίρεσις τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Dressel προταθέντων ἐπιχειρημάτων.

*Εὐτυχῶς*, ὅτε συνετελέσθη ἡ ἐργασία μου αὕτη, ἐπῆλθον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ παρόντος περιοδικοῦ αἱ σπουδαῖαι ἐκεῖναι τυπογραφικαὶ ἀνωμαλῖαι, ὧν ἕνεκα εἰς μὲν τὰ ἐμοῦ ἐκδοθέντα τρία πρῶτα τεύχη τοῦ ἔτους 1907 δὲν ἐγένετο δυνατὸν νὰ δημοσιευθῇ τὸ ἄρθρον μου, ἀλλὰ μέρος μόνον τῶν πινάκων, τὸ δὲ τέταρτον τεῦχος τοῦ 1907, δημοσιεύεται ἐν ἄλλῳ τυπογραφείῳ μόλις νῦν τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1909! Γράφω δ' *εὐτυχῶς*, διότι ἐν τῷ μεταξὺ τὸ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1908 ταξείδιόν μου πρὸς συγγραφὴν τοῦ Corpus τῶν νομισμάτων τῶν Ἀθηναίων ἔφερε με καὶ εἰς Βερολίνον, ἔνθα ἠδυνήθην ἐπὶ μῆνα ὀλόκληρον νὰ ἔχω ἐν πάσῃ ἀνέσει εἰς χεῖράς μου πρὸς μελέτην πέντε τῶν ἐν λόγῳ εἴκοσι περιφήμων νομισματοσήμων τοῦ Ἀβουκίρ.

Ἡ πρώτη ἐξ αὐτῶν ἐντύπωσίς μου ἦτο καὶ πάλιν ὅτι πρόκειται περὶ κιβδήλων. Ἄλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἡμέρα τῇ ἡμέρα, ἤρχισεν ἀναδιδομένη ἐκ τῶν καθ' ἑκάστην πρὸ ἐμοῦ, τῇ παρακλήσει μου, παρατιθεμένων νομισματοσήμων, ἰσχυρά τις ἐντύπωσις γνησιότητος, ἣν μήτε ἡ λεπτομερῆς μελέτη, μήτε ὁ πείσμων ὑπ' ἐμοῦ ἔλεγχος τοῦ τεχνικοῦ μέρους ἠδύνατο νὰ διαλύσῃ ἐν τῇ διανοίᾳ μου. Συντόμως δ' εἶπεῖν, τὸ συμπέρασμα τῆς ἐπὶ μῆνα μελέτης μου ταύτης ἦτο τὸ νὰ κλονισθῇ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἡ περὶ τοῦ κιβδήλου τῶν νομισματοσήμων τούτων πεποίθησίς μου, ὥστε τοῦλάχιστον νὰ μὴ ἐπιτρέπηται πλέον εἰς ἐμὲ ἢ ὑποστήριξις τῆς ἀντιθέτου γνώμης. διὸ καὶ ἔσπευσα νὰ παραγγείλω ἐκ Βερολίνου τὴν ἀναστολὴν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ χειρογράφου μου.

Ἦδη δ' ὅτε ἀπώλεσα τὴν ἐπ' ἐμὲ αὐτὸν πεποίθησιν, ἀγνοῶ ἂν συμβαίνει εἰς ἐμὲ τὸ ἀντίθετον ἀκριβῶς τοῦ συμβάντος ἄλλοτε αὐτῷ τῷ κ. Dressel, προκειμένου περὶ τῶν αὐτῶν νομισματοσήμων, ὅστις,

καθ' ἃ αὐτὸς οὗτος ἔγραψέ μοι, ἀφοῦ ἠγόρασε τέσσαρα τῶν νομισματοσήμων τούτων ἐν πλήρει πεποιθήσει περὶ τῆς γνησιότητος αὐτῶν, ἤρχισε ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τοῦ γνησίου αὐτῶν εὐθὺς ὡς εἶδεν ἔκτυπα ἕξ τῶν λοιπῶν 16 νομισμάτων. Ἐπίσης ἀγνοῶ ἂν ἔχουσι δίκαιον τινὲς τῶν καὶ νῦν φρονούντων ὡς κίβδηλα τὰ νομισματοσήματα ταῦτα συναδέλφων μου—εἰς οὓς ἀνεκοίνωσα τὴν νέαν ἐντύπωσιν, ἣν ἀπεκόμισα ἐκ τῶν ἐν Βερολίῳ πρωτοτύπων—λέγοντές μοι, ὅτι μόνη ἢ πρώτη ἐντύπωσις εἶναι ἢ ὀρθή, ὅτι δ' ὑπνωτίσθη ὑπὸ τῆς συνεχοῦς θέας τοῦ χρυσοῦ καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας τῶν ἐν Βερολίῳ νομισματοσήμων. Ὅτι δ' ὁμῶς ἀσφαλῶς γνωρίζω εἶναι ὅτι νῦν, ὅτε, ὀρθῶς ἢ ἐσφαλμένως, ἀπώλεσα τὴν ἀκράδαντον πεποίθησιν, ἣν εἶχον σχηματίσει περὶ τοῦ κίβδηλου, ἐπιβάλλεται μοι ὑπὸ στοιχειώδους ἐπιστημονικοῦ καθήκοντος νὰ ὁμολογήσω τοῦτο δημοσίᾳ καὶ νὰ ἀπόσχῃ πάσης ὑπὲρ τῆς ἐναντίας γνώμης δημοσιεύσεως.

Βεβαίως φρονῶ ὅτι ἡ δημοσίευσίς τῆς μελέτης μου ἠδύνατο καὶ νῦν ἐν πλείστοις νὰ θέσῃ εἰς δύσκολον θέσιν τοὺς ὑπερασπίζοντας τὸ γνήσιον τῶν ἐν λόγῳ νομισματοσήμων, διότι, ὡς ἤκουσα καὶ ἐκ τῶν προφορικῶν μου συζητήσεων μετὰ τῶν φρονούντων γνήσια τὰ ἐν λόγῳ νομισματοσήματα, εἰς πλεῖστα τῶν τεθειμένων ζητημάτων καὶ προβλημάτων οὐδεμία ἀπάντησις δυνατὸν νὰ δοθῇ. Ἀλλὰ τοῦτο βεβαίως δὲν ἀποδεικνύει καὶ τὸ κίβδηλον τῶν ἐν λόγῳ μνημείων, ἅτινα ὡς μὴ νομίσματα, οὐ μόνον δὲν δύνανται νὰ κριθῶσι κατὰ τοὺς περὶ τῶν νομισμάτων κανόνας, ἀλλὰ καὶ ἀνήκουσιν εἰς τάξιν μνημείων ἐλάχιστα ἡμῖν γνωστήν. Ἄλλως δὲ ἤδη ὁ κ. Dressel ἔδειξε διὰ τῆς μελέτης αὐτοῦ, ὅτι δυνατὸν νὰ λυθῶσιν ἐπιστημονικῶς τινὲς τῶν ἐν λόγῳ πολυπληθῶν ἀποριῶν, τοῦτο δὲ παρέχει τὴν ἐλπίδα ὅτι καὶ ἄλλαι δυνατὸν ἐν τῷ μέλλοντι ὁμοίως νὰ λυθῶσιν, ἂν μάλιστα πλουτισθῇ ἢ ἐν λόγῳ νέα κατηγορία νομισματομόρφων μνημείων.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει νῦν χαίρω τὸ ἐπ' ἐμοὶ εἰλικρινῶς ἀντὶ νὰ λυθῶμαι ἐπὶ τῇ ἣν νῦν φρονῶ προσωπικῇ μου ἀποτυχίᾳ ἐν τῷ ζητηματι τούτῳ. Χαίρω δὲ διότι δι' αὐτῆς ἐξαίρεται ἢ ἐπιστημονικὴ ἀξία ἐκείνου, ὅστις εἶχε τὸ θάρρος, παρὰ τὴν τότε περὶ τοῦ ἐναντίου γενικῶς ἐπικρατοῦσαν πεποίθησιν, νὰ προβῇ εἰς τὴν ἀντὶ κολοσσιαίου ποσοῦ ἀγορὰν μέρους τῶν νομισματοσήμων πρὸς πλουτισμὸν τοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ τελούντος Μουσείου.

I. N. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

# ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Ι΄ ΤΟΜΟΥ

## TABLE DES MATIÈRES

CONTENUES DANS LE

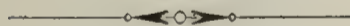
JOURNAL INTERNATIONAL D'ARCHÉOLOGIE NUMISMATIQUE

TOME DIXIÈME

Quatrième trimestre 1907

	Pages
I. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΣ, Ἑρμιονίδος Ἀλιεῖς οἱ ἐκ Τίρυνθος καὶ τὰ νομίσματα αὐτῶν ( <i>Planche II</i> ) . . . . .	5— 34
— — Εὕρημα Σοφικοῦ Ἐπιδανρίας ( <i>Planche I</i> ) . . . . .	35— 46
K. Μ. ΚΩΑΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ, Βυζαντιὰ μολυβδόβουλα ἐν τῷ Ἐθνικῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν (συμπληρωματικὸς κατάλογος, συνέχεια καὶ τέλος) . . . . .	47—112
Γ. Π. ΒΕΓΛΕΡΗ, Τὸ μολυβδόβουλον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ τοῦ Κομνηνοῦ ( <i>Planche III</i> ) . . . . .	113—156
I. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΥ, Μικρὰ πάρεργα.— Α΄. Νόμισμα Δηριέων τῆς Ἀκαρνανίας.— Β΄. Τλη...καὶ Λίνον τῆς Ἑλλησποντίας ἢ Λίλαιον τῆς Βιθυνίας.— Γ΄. Μναιαῖον Πτολεμαίου Ε΄, κοπὲν ὑπὸ Σκόπα τοῦ Αἰτωλοῦ . . . . .	157—162
— — Ἐκθεσις περὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισμ. Μουσείου καὶ τῆς ἰδιαίτερας νομισματικῆς συλλογῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου μετὰ περιγραφικοῦ καταλόγου τῶν προσκτημάτων κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1906—1907 ( <i>Planches IV, V, VI et VII</i> ) . . . . .	163—268

A. BLANCHET, Une monnaie de fer. Athènes ou Mégare? (1 vignette) . . . . .	269—272
A. DIEUDONNÉ, Les sigles littérales des monnaies d'Antioche et autres villes de Syrie à l'é- poque impériale . . . . .	273—286
J. N. SVORONOS, Les médaillons d'or provenant de Tarse et d'«Aboukir» ( <i>Planches</i> VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV . . . . .	(309-371)
G. KARO, Die Spiese der Rhodopis . . . . .	287—294 καὶ 367
A. Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΟΥ, Ἀνάθημα Ἀμπελιωτῶν Κυρη- ναίων ἐν Δελφοῖς, καυλὸς σιλφίου (Πί- ναξ XV). . . . .	295—310 καὶ 368
W. THIELE, Prägstätten unrer Severus Alexander . . . . .	311—332
Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ, Βυζαντιακὸν φυλακτήριον . . . . .	333—334
N. ΒΕΗ, Ἀναγνώσεις καὶ κατατάξεις Βυζαντιακῶν μολυ- βδοβούλλων (Ἀνακοίνωσις πρώτη) . . . . .	335—336
I. N. ΣΒΟΡΩΝΟΥ, Τὰ νομίσματα τοῦ Ἀβουκίρ . . . . .	309—371







ΕΥΡΗΜΑ ΣΟΦΙΚΟΥ





ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΑΛΙΕΩΝ ΤΩΝ ΕΚ ΤΙΡΥΝΘΟΣ (1—38<sup>α</sup>),  
ΕΡΜΙΟΝΗΣ (39—41) ΚΑΙ ΑΙΓΙΝΗΣ (42—43).





A.



B.

ΤΟ ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡ. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ ΔΑΒΙΔ





Μολ.

ΠΡΟΣΚΤΗΜΑΤΑ ΕΘΝ. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ  
ΕΝ ΕΤΕΙ 1906/7.





Α 1

Α 2

Α 3

Α 4



Α 5

Α 6

Α 7

Α 8

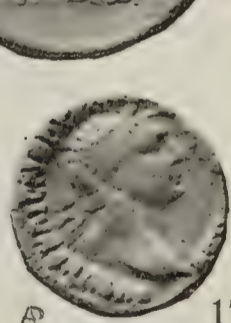


Α 9

Α 10

Α 11

Α 12



Α 13

Α 14

Α 15

Α 16

Α 17



ΠΡΟΣΚΤΗΜΑΤΑ ΕΘΝ. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ  
ΕΝ ΕΤΕΙ 1906/7.





ΠΡΟΣΚΤΗΜΑΤΑ ΕΘΝ. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ  
ΕΝ ΕΤΕΙ 1896/7.





ΧΡΥΣΑ ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΕΩΣ  
 ΠΡΟΣΚΤΗΜΑΤΑ ΕΘΝ. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ  
 ΕΝ ΕΤΕΙ 1896/7.

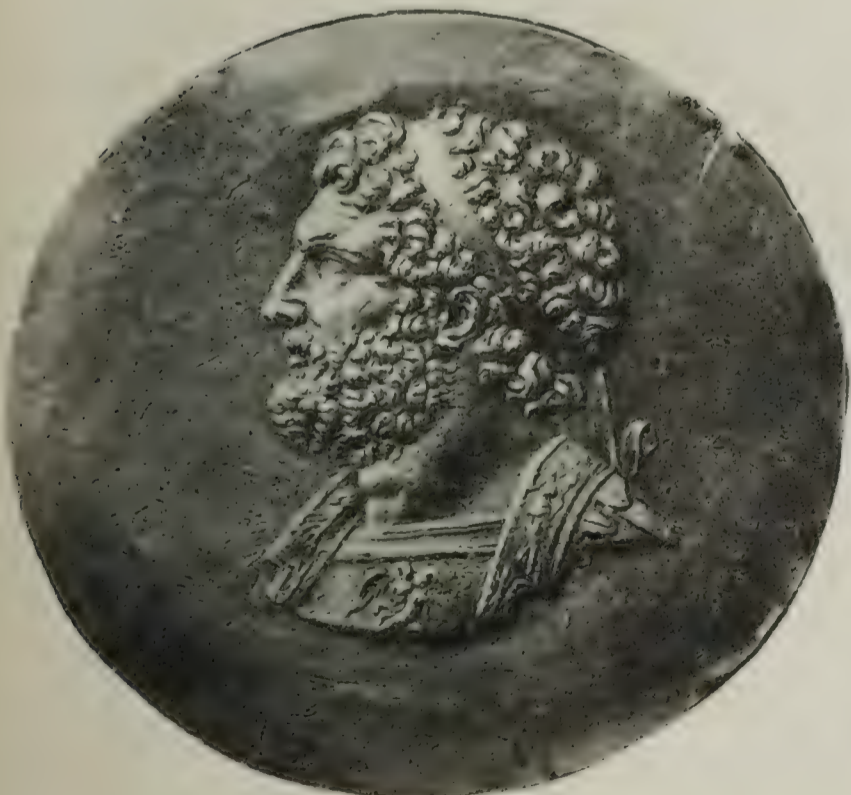




1



2



3





1



2



3

ΧΡΥΣΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣΗΜΑ «ΑΒΟΥΚΙΡ»





1



2



3

ΧΡΥΣΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣΗΜΑ «ΑΒΟΥΚΙΡ»





1



2



3

ΧΡΥΣΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣΗΜΑ «ΑΒΟΥΚΙΡ»





1



2



3



4







1



2



3



ΧΡΥΣΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣΗΜΑ «ΑΒΟΥΚΙΡ»





1



2



3

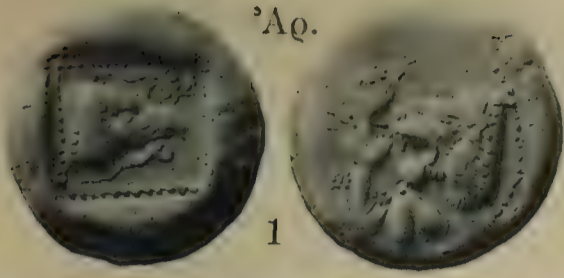


4



ΧΡΥΣΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣΗΜΑ «ΑΒΟΥΚΙΡ»













UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

913.05JOA

C001

JOURNAL INTERNATIONAL D'ARCHEOLOGIE NUMI  
10 1907



3 0112 024006030